

GENDER EQUALITY

IN EDUCATION : AN ASEAN SOURCEBOOK

Gender Equality in Education: An ASEAN Sourcebook

ความเสมอภาคระหว่างเพศในการศึกษา: คู่มือสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน

Center for Philanthropy and Civil Society, National Institute of Development Administration and Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security. – 1st ed. -- Bangkok: TPN Press, 2021.

354 pages.

ISBN 978-616-482-065-4

1. Equality -- Educational aspects 2. Gender -- Educational aspects 3. Gender equality -- Educational aspects (1) Center for Philanthropy and Civil Society, National Institute of Development Administration. (2) Ministry of Social Development and Human Security. Department of Women's Affairs and Family Development.

HM 821 G285 2021

NIDACIP

305.5 -- dc

2021

CONTENTS

FOREWORD	iii
EXECUTIVE SUMMARY	vii
INTRODUCTION	1
CHAPTER 1 ORIGIN, PERSISTENCE, AND EFFECTS OF GENDER ROLE EXPECTATION AND GENDER STEREOTYPES	8
• Gender Norms and Expectation, Gender Roles, and Gender Stereotypes	8
• Characteristics of ASEAN Gender Stereotypes	26
• Gender Norms and Expectations, Gender Roles, Gender Stereotypes, and Gender Inequality: A Vicious Circle	37
CHAPTER 2 STATUS OF GENDER EQUALITY IN ASEAN	40
• Change is Possible: ASEAN’s Progress on Gender Equality	40
• Gender Gaps Remains	43
• Gender Inequality in All Avenues	44
• Women in the Workforce	47
• Access to Sex and Reproductive Education and Healthcare	49
• Violence against Girls and Women	50
• Defying Gender Norms: Gender Equality Policy	52
CHAPTER 3 EDUCATIONAL LANDSCAPE AND SCHOOL ECOSYSTEM IN THE ASEAN REGION	54
• International Conventions and Resolutions	54
• Expenditure on Education	55
• Educational Attainment	57

• Compulsory and Free Education	58
• Student-Teacher Ratio	59
• School Enrollment	60
• A Study on Gender Bias and Stereotypes in the ASEAN Member Countries	61
CHAPTER 4 GENDER INEQUALITY IN SCHOOL	84
• Where the Little Minds are Formed: School Environment	84
• Hidden Danger of Unconscious Bias: Gender Stereotypes	87
• Gender-biased Curriculum and Textbooks	90
• Unequal Treatment	92
• Sex Education	94
• Gender-based Violence	95
• Gender Sensitive Policy and Girl Empowerment	100
CHAPTER 5 PROMOTING GENDER SENSITIVITY EDUCATION	104
• Framework for Gender Sensitive Education	104
• What Can School Administration Do?	106
• What Can Teachers Do?	118
• What Can Families Do?	124
• What Can Be Used for Discussion?	127
REFLECTIONS AND WAYS FORWARD	137
REFERENCES	142
APPENDIX: SAMPLE SURVEYS FROM THE STUDY: THAILAND	148

FOREWORD

This volume is the second part of a project titled Elimination of Gender Stereotypes and Sexist Language in Education Materials in Primary and Secondary Levels, initiated and sponsored by the Department of Women’s Affairs and Family Development of the Ministry of Social Development and Human Security as a commitment and contribution that Thailand, as a state member of ASEAN, has made to the ASEAN Committee on Women. The implementation of the project was delegated to Dr. Juree Vichit-Vadakan and her team at the Center for Philanthropy and Civil Society at National Institute of Development Administration in Bangkok, Thailand. The project was initially designed to include meetings with participants from all ASEAN member countries in Bangkok. In the first phase of the project in 2019, such a meeting was held in Bangkok in October of 2019 which culminated in an Agreed Conclusions by all participating ASEAN country representatives including two representatives from the ASEAN Secretariat. A publication was also successfully completed to include Best Practices from the 10 ASEAN member countries.

However, when the coronavirus pandemic has disrupted the world since early 2020, we decided to delay the second phase of the project with the hope that the pandemic would subside and “normalcy” of the world could be restored. Unfortunately, it was not to be, which necessitated a change of plan in implementing the project. Travel for meetings among the ASEAN member countries was no longer possible. Instead, we decided to organize a virtual meeting for all ten countries and to have our researchers working with our point person in each country. We designed survey questions as well as expert interview questions and questions for focus group discussions for our partners to work on. Choices were given for our partners to conduct either a full survey or to conduct a number of focus group discussions. Expert interviews however were required of all countries. All told, we are most grateful to all the participating partners. Some of our partners are gender experts themselves and others have kindly introduced us to gender experts in their countries. But due to the unusual circumstances of the pandemic and political turmoil and upheaval in one member country in the period of the project, some modifications needed to be made. Most fortunately, the changes did not compromise the overall integrity of the data.

I would like to thank our ASEAN partners, the gender experts and all participants from the ASEAN member countries including Thailand who have so kindly taken the time to help make this project possible. Our heartfelt appreciation goes to everyone who

contributed. In particular, we would like to share the merit of this work with all, but we will assume full responsibility for any short-comings in this work. As the project leader, I would like to thank the entire study team whose names appear on the next page for their dedication, commitment, energy, vitality and especially good spirit and endurance in working together under the not so “normal” conditions which required changes and adaptability as well as perseverance and particularly a sense of humor. Last, but not least, credit needs to be accorded to the Department of Women’s Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security for initiating and sponsoring this project.

Juree Vichit-Vadakan

Chairperson

Center for Philanthropy and Civil Society

National Institute of Development Administration

PROJECT IMPLEMENTING AGENCY

CENTER FOR PHILANTHROPY AND CIVIL SOCIETY
NATIONAL INSTITUTE OF DEVELOPMENT ADMINISTRATION

Project Leader - Dr. Juree Vichit-Vadakan

Project Committee Members

Dr. Juree Vichit-Vadakan
Dr. Chirawan Bhakdibutr
Dr. Ketkanda Jaturongkachoke
Dr. Tippawan Lorsuwannarat
Dr. Kanokkan Anukansai
Dr. Sutthana Vichitrananda
Dr. Chandranuj Mahakanchana
Dr. Duenpen Theerawaniwat
Dr. Pachitchanut Siripanich
Dr. Suvicha Pouaree
Dr. Nattha Vinijnaiyapak
Dr. Tachaya Wanabovorndej

Media Consultants

Ms. Surang Prempree
Dr. Somchat Visitchaichan
Ms. Janejira Thamasucharit
Mr. Kamol Thammayot

Special Facilitator

Ms. Nguyễn Lan Phương

Sourcebook Authors

Dr. Juree Vichit-Vadakan
Dr. Ketkanda Jaturongkachoke
Dr. Kanokkan Anukansai
Dr. Sutthana Vichitrananda
Ms. Asmita Khadka
Ms. Angkana Asawasakulkrai

Sourcebook Translator

Dr. Ketkanda Jaturongkachoke

Sourcebook Researchers

Mr. Kanisorn Tubtim
Mr. Rattanachai Nakpansua

Administrative Staff

Ms. Rachanee Manirojana
Ms. Sataphon Muthaphorn
Ms. Darawan Muangnoi
Ms. Kaewta Yuakyen

ASEAN

PARTNERS

Brunei Darussalam

DATO JUNAIDI ABD RAHMAN, Ph.D.

Cambodia

Prof. Sok Serey

Ms. THAU Sok Kalyan

Indonesia

Professor Dr. Agus Pramusinto

Dr. Dewi Haryani

Dr. Titiek Kartika

Laos

Mr. Khamphat Boulom

Ms. Sirilack Sayabounsou

Malaysia

Ms. TAN HUEY Ning

Professor Dr. Wah Yun LOW

Dr. Raj Abdul Karim

Myanmar

Ms. Thin Pyie

Mr. Moe Zaw Aung

Philippines

Dr. Analiza B. Calles

Dr. Mary Barby P. Badayos-Jover

Mr. Guilberto Borogan

Singapore

Dr. Sandhya Karpe

Mr. Isaac Ahmad

Vietnam

Dr. Bui Thu Huong

Dr. Duong Kim Anh

Dr. Nguyen Thi Tuyet Minh

Assoc. Prof. Dr. Tran Thi Minh Thi

EXECUTIVE SUMMARY

The second part of a project titled **Elimination of Gender Stereotypes and Sexist Language in Education Materials in Primary and Secondary Levels in ASEAN** is a book written as a source of knowledge on the gender inequality issues engulfing our lives, especially while in school. The project was commissioned by the Department of Women's Affairs and Family Development of the Ministry of Social Development and Human Security. Given the pandemic plaguing the world, two methods of collecting data were presented so that our ASEAN partners could select the one most convenient for them. Some partner countries selected to do a few focus group discussion while others collected their data using our survey questionnaires. In Thailand, two polls were conducted to elicit statistical data and several school visits were done where in-depth interviews were conducted with students and teachers. In all cases, our data, statistically collected or not, is empirical in a sense that it was gathered from real sources. Real people who live in real societies full of gender biases shared their views, feelings, and suggestions on how the existing situations in schools can be made better for all. Additional to these two methods, we also interviewed two gender experts from each country to gain insights from the practitioners who work on gender issues.

To brief readers on the contents, the introduction chapter provides information on gender issues in the world and in ASEAN. Referring to existing literature, it details how social norms loaded with gender biases have inhibited women's lives. Mentioned briefly in this section are, for instance, effects of gender inequality in education, healthcare and career choice. Discussing the history of gender role division, gender norms and expectation, and gender stereotypes, Chapter 1 also gives some insights into the development, persistence, and effects of socially and culturally cemented gender biases. In this chapter, the authors also induce from the data features of gender stereotypes found in our ASEAN member countries, the content of which focuses on strength, sports, skills and aptitude, status, specific roles, social grace, skin tones and appearances, stamina, sensibility, and selected professions.

Focusing on our region, Chapter 2 informs our readers on the status of gender equality in ASEAN. Statistics from major sources (UNDP, etc.) are descriptively and graphically provided. This chapter starts with ASEAN's progress on gender equality. While our region endeavors to improve women's status by means of several policies, the chapter indicates that gender gaps remain in all venues. Statistics support this is the case, for example, the number of women in the workforce is still lower than that of men. Another area which needs improvement is sex and reproductive education and healthcare. Culturally and religiously constrained,

many cultures find it uneasy to make sex education a subject to be discussed openly in classrooms. For those that include this in their curriculum, the focus is on prevention of sex and the burden of refraining from it is on the women. Aspects such as relationship, responsibility and respect are not included. Another crucially important issue in this chapter is violence against girls and women which, as our data confirms, is widespread in the region, and all countries have yet to come up with a practical mechanism to put a stop to it. As indicated in this chapter, policies do exist to eliminate gender inequality and violence, but in the real, most policies appear on paper and implementing them, for many reasons, is most difficult. The concluding section of the chapter reminds us that “eliminating gender and learning gaps in education does not mean future equal productive life for girls and women. It is therefore imperative that gender equality policy needs to be more actively embraced and implemented.”

Zooming in on the educational landscape and school ecosystem in the ASEAN region, Chapter 3 mentions international conventions and resolutions that ASEAN member countries fortunately embrace to provide education for boys and girls. To demonstrate how much each country commits to educate the young, statistics on expenditure on education, education attainment, compulsory and free education policies, student-teacher ratio, and school enrollment are provided. In addition, as it is impossible to include our survey, focus group and interview data in this volume, we placed the summary of the

data from each country at the end of this chapter. To enable the readers to get a quick overview on what currently occurs in each country.

Chapter 4 takes us to school where the little minds of our young are formed. In the school environment, our data shows that there are many gender inequality issues stemming from unconscious gender biases of the people involved (students, teachers, personnel, administrators and parents). Another culprit emphasized in this chapter is gender-bias ridden textbooks and curriculum in which women are stereotypically portrayed and, worse yet, underrepresented. While educating their students, our data shows that teachers, too, are victims of their traditional beliefs that men are superior to women which leads them to treat male students more seriously than they do female students. Detail on how sex education is managed is provided to let us know that more needs to be done in terms of making the lesson more up to date. Those who design the lesson must take into consideration traditional and religious beliefs which can potentially inhibit an open discussion on some topics. More importantly, this chapter touches on gender-based violence found pervasive in school settings. Our data leads us to realize that many gender-based violence cases sadly occurred because people are not even aware that certain unwanted acts are considered unacceptable (bullying, harassment, violence). Additionally, a lot of sexual acts which are harmful to girls are viewed as normal in the eyes of traditional practices or conventional practices. Worse

yet, our data finds that victims of sexual violence fear to come forward because, in many cases, the society will shame and even blame the victims and legal mechanism that exists may not give a fair judgement to them. While being stigmatized, our data indicates that in most cases, there is generally a lack of proper measures and mechanisms to provide psychological and moral support to the victims. All these suggest that our region has a long way ahead in terms of coming up with practical gender-sensitive policies that will enable us to empower our girls.

Chapter 5 is most practical in that it provides step-by-step tips on how each sector can contribute to promote gender-sensitive education. Practical suggestions together with activities are given to school administrators, teachers, and families. Tips are provided in each section that the involved party can go through and make necessary adoption. School administrators, for instance, are suggested to incorporate the topic of gender equality in the curriculum, work with NGOs, and work with families, as well as other suggestions. A step-by-step guide on how each suggestion can be implemented is provided. Suggestions for teachers include, for instance, self-reflection on their own view about gender, selection of textbooks, employment of classroom practices to tackle gender issues, and encouraging fellow teachers to see the importance of gender equality. Again, step-by-step tips are provided. Also given are tips for families who play an important role in socializing our young. At the end of the chapter, case studies with themes derived

from our data are provided. Discussion questions are at the end of each case study for teachers to use to start the discussion with students.

The sourcebook closes with the reflection on our findings – that all ASEAN member countries are making an effort to eliminate gender inequality. However, they are similarly plagued by many gender problems (including unmaterialized attempts to solve them). Referring to our data, we see that our region as a whole has to do more to bring about gender equality. First, campaigning for gender equality should include female role models from various sectors to create inspiration for women. In addition, women to women support system should be established. Furthermore, efforts are needed to encourage girls to participate in sports, particularly in competitive sports, to build confidence and self-esteem as well as spirits of competition for girls. Gender problems cannot be the work of one particular sector. As the gender-related issues are social issues, every part of the society should cooperate and coordinate their knowledge, experience and resources to conquer the problems. The joint effort, however, needs to be a long term one. In the past, many sectors allied temporarily to work on issues which were of interest at one particular time. When interest subsided, the alliance often dispersed. It is therefore recommended here that long-term alliances and collaboration need to be fostered. Secondly, as issues present are not equally urgent, we suggest that focus be on a few critical ones (e.g. violence, embedding gender equality values and

practices in schools) and the National Women's Machineries (NWMs) must work on these few critical issues continuously. Also, NWMs need to be strengthened both in terms of resources and capability which will enhance their expertise, stature, and respectability. Without the elements mentioned, critical issues will not be effectively rectified. Lack of resources leads to lack of persuasive power to obtain help from other sectors. Additionally, our data indicates that policy formulation and implementation are essential to the success of achieving gender equality. Issues such as sexual harassment cannot be arbitrarily judged (as happens in some countries). Our goal needs to be establishing a sound policy which can be readily implemented. While suggesting that formal laws be created to legally resolve gender-based issues, we ask that the law makers and the proponents of the laws be realistic about how such laws

can be enforced. We are caught in the dilemma of de jure versus de facto. As old beliefs die hard, issues such as domestic violence are still viewed by law enforcement agents as a private matter and time will heal the conflict in the family.

Hence, it is suggested that communication is an essential key for overcoming this de jure versus de facto dilemma. What we need to do is to communicate and educate the public on the rights and wrongs. A wrongdoing, domestic or not, needs to be viewed as a misconduct that deserves punishment. If we are to effectively communicate ideas (which contradict their traditional ones) to people, a communication system to be used should be designed to include diverse methods and to reach diverse groups in society. Since the world today is diverse, targeting diverse audiences with multiple communicating systems and channels should be our goal.

INTRODUCTION

Gender equality has been on the national and regional agenda in Southeast Asia for quite some time. All ten ASEAN member states are the signatories to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), the internationally recognized bill of rights for women. The countries have also exhibited their commitments to gender equality through many ASEAN declarations and agreements such as the Declaration on the Advancement of Women in the ASEAN Region 1988, the Hanoi Declaration on the Enhancement of Welfare and Development of ASEAN Women and Children 2010, and the Declaration on the Elimination of Violence against Women and Elimination of Violence against Children in ASEAN 2013. The countries' commitment to eliminating discrimination against women and advancing gender equality is evident through enactment of new legislations and policy reforms. Though there have been significant advances over time, gender inequality is still a major challenge for women in both private and public domains.

Figure 1: Nguyen Huu Duc in UN Women AsiaPacific March, 16 2016, "Wordless" a typical Vietnamese woman with a drunken husband and uncared-for kids." \Picturing gender equality in Viet Nam through comics and cartoons. Available at <https://asiapacific.unwomen.org/en/news-and-events/stories/2016/03/picturing-gender-equality-in-vietnam> Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.0 Generic.

Despite national laws protecting women's rights, women in the ASEAN region continue to be disadvantaged in many aspects of their private lives due to the presence of cultural and religious norms that continue to dictate women's status. Compared to the rest of Asia, women in Southeast Asia enjoy a high level of autonomy due to a number of cultural factors such as bilateral and a small presence of matrilineal kinship systems (Devasahayam, 2009). However, deep-rooted principles of masculinity and religious norms

continue to dominate the socio-cultural context, often clashing with the legal provisions protecting women's rights. In Muslim majority countries like Malaysia and Indonesia, Islamic law governs matrimonial issues like divorce and polygamy, and women are disproportionately the aggrieved party in most cases (Devasahayam, 2009). In Malaysia, politicization of concerns about families in trouble, divorce, youthful sloth, and sexualities embedded in Islamic values normalizes the everyday oppressions of women within households and wider family networks (Stevens, 2006). Violence in the form of sexual

harassment, domestic violence, and marital rape is prevalent across Southeast Asia. In Vietnam, 34.4% of women experience intimate partner physical and/or sexual violence in their lifetime (National Statistical Office, 2010). In Thailand, though the National Statistical Office found the national prevalence of partner violence to be at 2.9%, Chuemchit et al. (2018) found it to be at 15.4%. In Myanmar and Cambodia half of the men are likely to justify wife beating which may indicate a certain degree of acceptance of gender-based violence (UNICEF, 2019).

In the public domain, though ASEAN women's participation has increased over time, gender disparity remains, and women still face several obstacles and challenges in their public lives. The average representation of women in parliament across ASEAN member states is 20%, lagging behind the global average of 23.8%, the Americas at 29%, Europe at 27.5%, and Sub-Saharan Africa at 23.6% (ASEAN and UN Women, 2021; The ASEAN Post, 2018). Their representation also remains low at local levels of governance (Choi, 2019). Moreover, women continue to face stereotypes about their capacity to lead due to the presence of deep-rooted culture of masculinity in politics and political institutions. In education sector, while girls have higher attendance and completion rates for secondary school in most countries, girls and women are more likely to not be in employment, education or training in adolescence and early adulthood due to differentiated gender roles (UNICEF, 2019). This shows that gender disparity at home affects women's participation in public spheres.

Continued presence of traditional gender norms and practices and lack of proper implementation of the legal provisions are the underlying causes of continued gender inequality in the ASEAN member states. Gender discrimination in the private domain are deeply embedded in cultural and religious values and norms. The gendered values and norms are continuously reshaped and reinforced by many socializing agents. These values and norms govern perception, attitude and behaviors of individuals and families, which then extend to higher community and societal levels, shaping and reinforcing discriminatory practices in the public domain. Policymakers, managers, and other responsible stakeholders may hold gendered beliefs and values present in the family and community influencing their ability to understand the extent of gender issues and their nuances. This results in lack of adequate interventions to effectively address gender issues at various levels.

Gender equity in formal education system is vital in reducing gender gaps in society. Gender equity in education system does not simply imply equal access to education but also the presence of an educational environment that offers the same treatment and the same opportunities to girls and boys. However, gender bias and stereotypes are pervasive in classroom practices, curriculum, and school activities in the region. Such stereotyping and bias manifest in multiple and subtle ways. Studies show that biases against women and

gender-role stereotyping are prevalent in textbooks in ASEAN member states. The textbooks promote the traditional masculine and feminine traits by portraying women as being compassionate, emotional, and weak and portraying men as being assertive, decisive, and in control (Ena, 2013; Jasmani et al., 2011; Na Pattalung, 2008). The textbooks also promote sexist assumptions by limiting women to limited careers and activities such as caregiver, homemaker, nurse, receptionist, and teachers while portraying men as having a wide range of careers and activities including high-status jobs (Minh, 2018; Ena, 2013; Antiksari, 2011). Moreover, females are overwhelmingly underrepresented in textbooks (Vu, 2008; Ena, 2013; Jasmani et al., 2011). The issue of gender equality in textbooks is often viewed as being distant from crucial gender concerns though it plays an important role in normalizing male-supremacy and women’s secondary role and strengthening gender role conditioning of the learners.

Another way in which gender bias and stereotyping are manifested is through teachers’ pedagogical practices in the classrooms. Teachers are the products of the society and may hold gender-stereotyped beliefs. For example, in Indonesia, teachers generally hold contradicting principles of equal rights on one hand and traditional gender role expectation on the other hand, and the contradictory gendered principles tend to manifest in their teaching practices (Marpinjun & Ramsey, 2017; Azisah, 2012). Studies on teachers’ gendered attitudes and behavior show that differential treatment of girls and boys may result in various negative impacts on students, especially females.

Figure 2: Textbook (Myanmar)

Gender norms and social conditioning of boys and girls in classroom and school may influence creation of gender imbalance in high-paying occupations in science and engineering fields. Gender norms carry different functions for men and women and impact women’s sense-of-self and confidence, which in turn may impact their career aspirations. Cvencek et al. (2014) found that Singaporean children’s math-gender stereotype that math is a male domain increased with their age despite Singaporean girls excelling in math. This is due to the cognitive pressure to balance their beliefs and values with societal gender norms which are reinforced by various socializing agents such as family, teachers, peers, and the media. As a result of such pressure, women’s career decisions may be influenced by the

prevailing gender norms and practices rather than their academic capability. For example, Koul et al. (2011) found that Thai women are likely to choose a career that can be easily combined with their home life.

School communities including teachers, principals, school administrators, book editors, and education policymakers have a huge influence on gender-fair practices in education. Studies show that the school communities are generally aware of the concept of gender equality, but they are not aware of the prevailing gender bias and stereotyping in textbooks, teaching practices, extracurricular activities, and other aspects of school ecosystem. Azisah (2012) found that teachers and school administrators in Indonesia seem to put efforts in their own way to teach students the values of equality, but they themselves do not put such values into practice in their personal and professional lives. Antiksari (2011) found that gender issue receives limited focus from textbook editors in the Philippines as the primary concern of editing is children's cognitive development. These examples demonstrate that pedagogy and other school practices are covertly and unknowingly influenced by traditional gender ideology of the school communities. Thus, interventions to raise awareness among school communities about gender bias and stereotypes in the curriculum and classroom practices as well as to enhance their gender sensitivity are needed to promote equitable gender norms and beliefs in education as well as in society as a whole.

Figure 3: From Gender Project archive

Enhanced gender sensitivity of school communities does not only result in better educational outcomes for female students but also helps in promoting gender equality in society by breaking the cycle of reproduction of traditional gender norms and practices through proper gender socialization of students. Gender socialization is the process through which children and young people internalize gender norms, customs, and values as well as form their own gender identity as they interact with the key agents of socialization such as their family, peers, teachers, and other social institutions. Researchers believe that pre-adolescent and adolescent years are the critical periods of gender socialization. Gender norms, attitudes and behaviors learned during these periods are carried over to their adulthood. Moreover, children spend a large amount of time at school. Thus, schools and classrooms are important sites for interventions for the formation of appropriate gender identity, roles, attitudes, and behaviors of students.

Researchers of gender socialization of children and adolescents propose many approaches to promote proper gender socialization process in school. Among different approaches, teacher training and development is considered to be vital as students spend the majority of their time at school with the teachers and seek guidance from them. Children may bring to school traditional gender notions from the family and community and the teachers could play an important role in changing those notions. According to Erden (2009), curriculums in teacher education should include a course regarding gender equality aimed at enhancing their awareness of gender issues and their capacity to create an equal learning environment. Aina & Cameron (2011) argue that a separate course may suggest that gender equity is a sidebar and thus stress on the need for gender contents throughout teacher education program. In any case, teacher education and training programs should encourage teachers to critically evaluate classroom materials for gender bias and enhance their capacity to guide children to recognize and deal with gender stereotypes.

Figure 4: From CPCS project archive

Direct interventions in the form of school-based programs for students are also considered to be important in enabling adequate gender socialization of children and adolescents. School-based programs that encourage active participation of the students are effective in changing gender attitudes and beliefs as such programs do not only enhance the students' knowledge in gender issues but also empower them to debate and challenge established gender norms, enhancing their ability to influence others around them such as their friends and family. Peers are important social agents as children produce and reinforce gender stereotypes through interactions with each other (Stromquist, 2007). Peers may play a significant role in perpetuating masculinity norms among boys in variety of ways such as

by ridiculing violation of gender norms or encouraging risk-taking practices (Aina & Cameron, 2011). Moreover, stereotypical male gender role socialization process is often linked to school violence and stress-related psychological problems in boys (Stoltz, 2005). Thus, researchers recommend school-based programs engaging boys to increase their awareness of how societal pressure influence behavior and enhance their ability to explore gender-equitable definition of masculinity. As peers contribute to the reinforcement of masculinity norms among boys, group discussions to enable critical reflection about harmful gender norms and to enhance communication among them may be effective in promoting healthy masculinity.

Another important school-based program is sex education as conversations about sex is still a taboo in many societies in the ASEAN region. In Indonesia, comprehensive sex education is not compulsory in public schools. According to Bennett (2007), Indonesian youth hold high levels of false information about reproduction and sexuality, increasing the risks of unwanted pregnancy and unsafe abortion. In Vietnam, sexual communication between parents and children is often repressive and protective in that conversations about sexual matters are prompted by the knowledge of the daughters' first menstruation and their fear of unwanted pregnancy or they may occur much later when they start romantic relationship or are preparing to get married (Bui, 2020). In many societies, sex education in school is often viewed in terms of its role in enhancing knowledge about physiology of sex and reproduction and reducing unintended pregnancies and sexually transmitted diseases. Often overlooked aspect of sex education is its potential role in challenging gender roles and sexual stereotypes and promoting women's rights. Sex education programs that incorporate the issues of control and consent in sexual relationships, the notion of women's desire, and the social and ethical dimension of sex support development of healthy sexuality in adolescents and helps in addressing sex discrimination, sexual violence, and gender inequities (Stromquist, 2007). Moreover, sex education can be used as a tool to support young people, especially girls, to respond to negative body images portrayed in the media.

Against these backdrops, this sourcebook presents an evidence-based analysis of gender disparities in schools in the ASEAN region and offers tools to enable school stakeholders to develop strategies for positive change.

01

CHAPTER 1

Origin, Persistence, and Effects of Gender Role Expectation and Gender Stereotypes

We all realize that we are unable to count how many sentences we produce and hear in our lifetimes. We receive information most of the time via language. We believe a lot of things we hear, while we doubt a lot of them too. When someone tells us that smoking is bad, we agree with that person and know they are right because we have seen many smokers suffer; for instance, from lung cancer. But once we stop to think about something we hear and assume the statement is true without having to search for any evidence to back it up; then, we really need to think again. One reason why we tell ourselves not to doubt such statements is that they have been passed down to us from previous generations.

A Thai girl was told by her mother that when a dog gives birth to six puppies, it is considered “bad luck”. This can easily be fixed, we only need to give away some of the puppies, and it is something that we always do. Not many people can afford having too many dogs at home anyway. There is no need to prove whether or not the statement is true. Believing or not believing does not bring any harm. But what if a statement contains false information and somehow has a negative effect and, worse yet, everybody around us still

unconsciously takes it as fact. We have to first realize that it needs to be questioned, and having realized it, ask ourselves if we should do something to stop it. Statements such as “women talk too much” and the like probably originated from someone seeing a few talkative women and then assuming that women in general were talkative. When such statements are widespread and the society accepts them as is, they become stereotypes!

All these normal sounding statements, if seriously considered, are harmful and can potentially leave scars on the ones being labeled with stereotypes. Knowing that these stereotypes are falsely constructed, we need to stop to look at how they came about so we can convince ourselves that they must be stopped. What we have learned needs to be unlearned. Generations before us and our generation have been harmed by them and we must take it as our mission to ensure that the generations to come do not suffer the same ordeal. The following section provides definitions of gender norms and expectations, gender roles, and gender stereotypes, all of which have made up the world of gender inequality in which we are living.

Gender Norms and Expectations, Gender Roles, and Gender Stereotypes

The three terms are so connected that we find it most difficult to pinpoint which comes first. One can say that a social norm leads to an assignment of role which, in turn, becomes an expectation. Whatever the order, gender norms and expectations, gender roles, and gender stereotypes form a life-long cycle of gender inequality which delimits women's progress the world over. Prior to the discussion of gender inequality in our region, the subsections that follow provide brief definitions of gender norms and expectations, gender roles, and gender stereotypes.

Gender Norms and Expectations

Gender norms, according to Save the Children (2019), describe how people of a particular gender and age are expected to behave in a given social context. As to what harm they do, our data readily show how they result in many types of inequalities between women and men. One can argue that there are gender norms for both genders, but in most cultures, gender norms negatively and disproportionately affect women. More often than not do we see women fall victims of gender violence and sexual assaults of differing degree. In areas such as healthcare, employment, and education, we find statistics which show that women do not receive and are denied their fair shares for what they do.

Underlying our ways of life, gender norms, whether or not they are justified, become our traditional practices that get passed on from one generation to the next. Assumed to be part of our tradition, we fail to question them. Those who benefit from them see them as their entitlement, while those who are negatively affected believe that they are natural and follow them without contesting. Generation after generation falls back on their cultural gender norms and they act accordingly. Their actions soon become their assumed roles and when someone in society deviates from such roles, the person is labeled a non-conformist.

Gender Roles

We all take it as natural that women and men perform different tasks. In many traditional societies, outdoor tasks tend to belong to men while women are confined to work at home. When we consider how and when these were started, we find that gender

inequality has existed since prehistoric times. On a Neolithic cave painting in Cantabria, Spain, for instance, men are depicted more often than women (Lewis, 2019). Even in death, Marta Cintas-Peña and Leonardo García Sanjuán (Lewis, 2019), archaeologists from the University of Seville in Spain, found that among 198 remains whose sex was known, men were over-represented. For every female grave, there were 1.5 male graves. Children were also less common than would be expected. The two scholars concluded that there was a cultural element skewing the record. To them, women and children might not have been accorded the same chance of receiving formal burial as males in Neolithic society.

Figure 1.1: Cave painting in Catalonia, Spain. Enric, CC BY-SA 3.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>>, via Wikimedia Commons from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:062_Pintures_de_la_cova_dels_Moros,_exposici%C3%B3_al_Museu_de_Gav%C3%A0.JPG accessed on July 20, 2021

In her seminal work *The Creation of Patriarchy: the Origins of Women's Subordination*, Gerda Lerner (1987) states that by the second century BCE gender inequalities were taking deep root in Middle Eastern societies. She proposes that women were treated as lower than men because of their biological role. Assigned the role of producing children and child rearing, women were constrained to performing less labor-intensive tasks. Gradually, power was shifted to men who became hunters while women gathered. This shifting of power was enhanced by the development of agriculture. Alesina et al. (2013), for instance, hypothesize that differences in the role of women in societies originate in the different types of agricultural technology. Shifting agricultural practices using a plough which requires upper body and grip strength is more compatible with men who do not have the burden of child caring. In such societies, it is most sensible for men to work outdoors while leaving domestic work in the hands of women, so as that the family can achieve its maximum agricultural output. As a result, men in societies characterized by plough agriculture tend to specialize in agricultural work outside the home, while women perform domestic chores.

Figure 1.2: From Gender Project archive

As people became sedentary, they owned property. Work had to be organized and tasks assigned so that they could control plants and animals. The shift from hunting/gathering to agriculture lent itself to men having more power as they invested more labor necessary for soil preparation, etc. What began as an attempt to organize daily tasks led to the formation of gender roles which eventually resulting in women being pushed into less important domains. This, in turn, precluded them from exerting leadership.

In those days when most of our societies were agricultural, division of labor based on gender made sense. Practices and familiarities easily become habits and habits become norms. The gender-based division of labor persists even in societies that no longer practice agriculture. Not only does this norm persist, it also usurps other areas. Women have been expected to work at home while men perform activities outside such as politics, business, etc. Saying that men are more suitable to plough the fields because the work requires more strength implies that the gender-based role division is, in fact, biological. In more modern times, we see that gender role division exists in societies which do not practice agriculture. As such, the reason is no longer biological. Expecting women to do and to not do certain things without any sound reasons is a social construct and culture specific. When certain roles are assigned, many aspects of living follow. Members of a society will be raised in certain ways. They will be socialized into having certain attitudes. They will learn what is or is not appropriate and acceptable and then behave accordingly.

In the *Encyclopedia of Adolescence*, Levesque (2011) sums it up well when he states that a gender role is a social role encompassing a range of behaviors and attitudes that are generally considered acceptable, appropriate or desirable for a person based on that person's biological or perceived sex. Gender roles, according to Tong (2012), are the behaviors men and women exhibit in the private and public realms. They are the socio-cultural expectations that apply to individuals on the basis of their assignment to a sex category (male or female). In addition to behaviors, gender roles encompass attitudes and actions that society feels are appropriate or inappropriate for a man or woman, boy or girl, according to cultural norms and traditions which, in many cases, are groundless. We see in our daily lives that our mothers take the role of homemakers. In many cultures, the role of leadership belongs to men and women automatically became followers. We are very accustomed to such socially prescribed roles that they appear natural to us. In textbooks, when we see women portrayed as nurses and men as doctors, we never ask why. We think being a nurse is appropriate for women as being a leader is appropriate for men. Our society justifies for us that women are tender and caring and nursing is a suitable profession much like we internalize that men are strong, decisive and rational so they should lead.

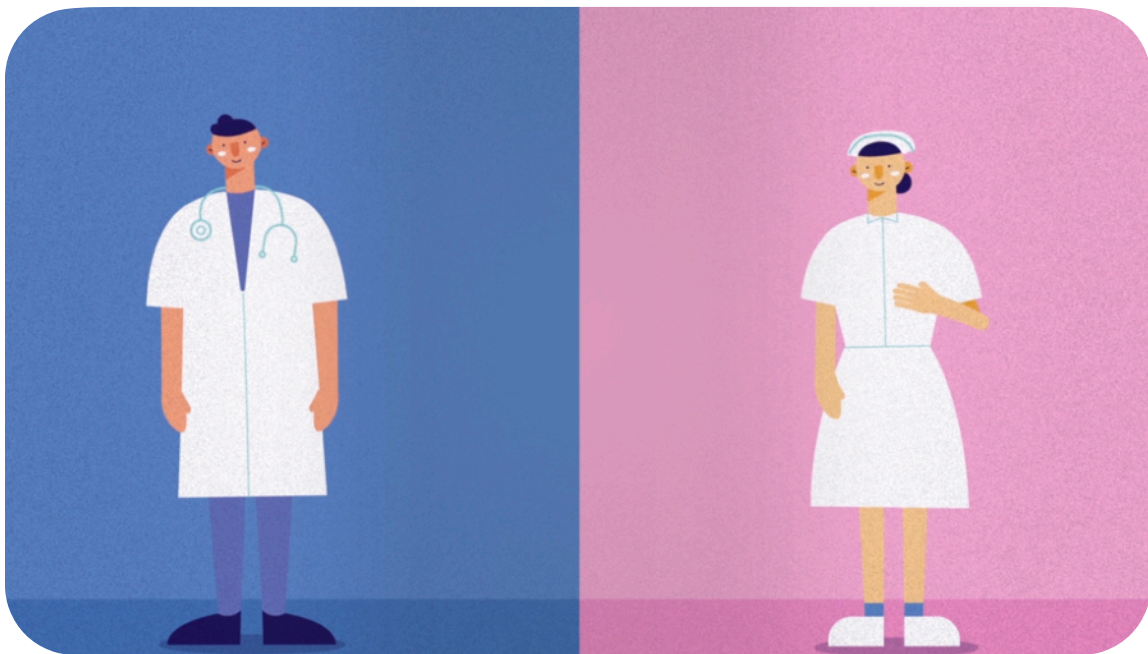

Figure 1.3: From Gender Project archive

Most people will say that culturally constructed gender roles are nothing strange. Men and women can complement each other. All can live peacefully. But what if a woman, say, wants to do something unexpected of her role? Her desire, first of all, violates social norms. People will say she is not normal. If she goes ahead and does it, she will be looked at either positively or negatively. Some might encourage her, but many might try their best

Figure 1.4: Marie Curie (1867 – 1934), a Noble Laureate in physics, Henri Manuel, Public domain, via Wikimedia Commons https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marie_Curie_c._1920s.jpg

to deter her. We have seen many female politicians fight harder than their male counterparts. Women scientists do not gain as much respect as men. Female police officers are not taken as seriously as male police. Female pilots, though admired, have their ability to fly airplanes doubted.

These instances show us that socially constructed gender roles are loaded with biases. They were constructed and have been perpetuated on an unfair basis. The premise that should be held is all humans are equal and should be permitted to do the things they aspire to. We have been socialized into taking our beliefs the way they are. Never do we doubt why a woman has to struggle more in politics, why she is not as well received as male politicians. We take for granted that all humans should be allowed to do what they intend to do providing it is not unlawful and harmful to others, so when we discourage a woman from performing a task which is unexpected of her gender, we are acting discriminatorily. We think that discouraging her is alright. We fall back on our false beliefs which, in fact, are stereotypes.

Figure 1.5: Marie Curie was the only female scientist among male scientists gathered at the 1911 Solvay conference, Benjamin Couprie, Public domain, via Wikimedia Commons https://commons.wikimedia.org/wiki/File:1911_Solvay_conference.jpg#filelinks

Gender Stereotypes

Saul McLeod (2017) refers to stereotype as a fixed, over-generalized belief about a particular group or class of people. To him, people infer that a person has a whole range of characteristics and abilities, and they assume all members of that group to which that person belongs also have such characteristics and abilities. Similarly, Leyens et al. (1994) and Smith and Bond (1994) define stereotype as set of shared convictions/beliefs about members of a particular group. Doise et al. (1999) say that stereotypes are perceptions of a genuine correspondence between group membership and certain traits. Putting definitions from different scholars together, Glăveanu (2007) concludes that “stereotypes are defined by their social, shared, generalized, contextual, dual and schematic nature.” To him, “stereotypes are shared beliefs between group/category members about the in or out-group members (both their personality and behavior – the dual nature) usually formed during the process of social interaction (therefore being contextual). They are schematic (often simple, essentialist) and generalized (describing all members and *ignoring individual differences* [emphasis added]).” In short, a stereotype is a widely accepted judgment or bias about a person or group. It is in most cases oversimplified and inaccurate.

The group that we stereotype can be anything: an ethnic group, a professional group, a gender group, etc. In the Thai context, we hear statements such as “When you see an Indian and a snake, kill the Indian first.” Another is “Germans are industrious.” Another, “Thai people nibble all day.” We take statements of this sort as natural. They pass from one generation to the next. Over time, we allow them to guide our worldview. We warn our friend who is making acquaintance with a person from India not to trust them just because they are Indian. Our sister wants to attend the police academy but our parents object to her idea citing “it is a man’s job”. Our brother wants to marry a woman who works as a dancer in a musical band: our parents oppose it over their dead bodies because they believe that dancing is an indecent career. All these scenarios demonstrate how powerful stereotypes are in directing our lives.

**How did
they
develop?**

Remember that not all stereotypes are negative, but negative stereotypes are more common. Many psychologists attribute them, unfortunately (in the case of negative stereotypes), as a result of the way humans process and communicate knowledge (Jacobs, 2002). Our minds, psychologists claim, are hard wired to categorize information and create mental shortcuts which leads them to draw simple conclusions about our experience (e.g., fat people are slow). Such mental shortcuts,

according to Jacobs (2002), enables us to “retain knowledge using minimal mental effort, and provides a needed sense of structure to an otherwise chaotic universe.” As for negative stereotypes, a theory posits that negative stereotypes could originate from antagonism between groups that were in conflict (Glăveanu, 2007). The process of mental shortcutting then selected only negative aspects of the rival people and categorized them accordingly. They became fixed, widespread and spontaneous with the process of repeatedly passing social information from person to person and generation to generation by means of socialization.

Figure 1.6: From Gender Project archive

Regarding gender stereotypes, we all grew up hearing “dos” and “don’ts” for boys and girls. Girls complain more constraints are placed on them than boys. This is true for most cultures. Thai girls are told by their parents and teachers not to play certain sports because they are not suitable for girls, and most girls do not argue with their parents and teachers. There are more than enough gender stereotypes around us. We hear them, believe they are true and pass them on to our young. The stereotypes we hear guide our actions, then we justify our actions by referring to those stereotypes. The vicious circle goes on and on.

Why are they so persistent?

To belong to our society, we have to abide by different sets of rules ranging from social norms to laws. We acquire and learn the sets of rules both in informal contexts and in formal educational settings. Prior to entering formal education, in the case of modern society, girls and boys are

socialized into realizing their gender differences. Multiple studies show that boys and girls internalize the traditional gender roles that prevail in society from an early age (Jackson, 2007). Kollmayer et al. (2018) indicate that this internalization has a critical effect on their achievement and their perception of their own abilities (regardless of their real abilities).

Figure 1.7: Did this really happen?!. 2018. Did this really happen?!. [ONLINE] Available at: <https://didthisreallyhappen.net/>. [Accessed July 19, 2021]. His work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License

Linking socialization with gender stereotypes, Solbes-Canales et al. (2020) state that in the process of gender role socialization, persistence of traditional gender stereotypes exists. Children absorb the groundless information about certain attributes, behaviors and expectations associated with men and women in a biased manner. In their experiment on professional stereotypes, Solbes-Canales et al. (2020) find that their subjects assigned jobs such as police, ship captain, scientist and computer specialist as being “only men” jobs, while nurse, cashier, florist and hairdresser were “only women”.

What gender stereotypes do we live by?

Children in almost all cultures grow up with gender stereotypes. Implicit in the English saying, “*Women’s tongues are like lambs’ tails. They are never still*” is a negative female stereotype. Japanese people say, “*Where there are women and geese, there’s noise.*” Americans often make jokes about wives with their sayings such as, “*When both husband and wife wear pants, it is not difficult to tell them apart—he is the one who is listening.*” Humorous though these sayings may be, people think the contents are obvious—women indeed talk too much—they believe what they hear and continue repeating these words they believe. But has anyone found out if women really talk too much? In their research, Deborah James and Janice Drakich (Holmes, 1998) find that the evidence suggests the opposite. Reviewing 63 studies examining the amount of talk by American women and men in different contexts, the researchers indicate that women talk more than men in only two studies. Holmes (1998) says that in New Zealand, research found that men usually dominate the talking time. She further states that when both men and women hold influential positions, women find it hard to get talking turns in a discussion. Similarly, classroom research suggests that teachers, of course, dominate most of the talking time. Among the students, however, boys who are given higher status by the culture occupy more talking time.

In our ASEAN cultures, negative gender stereotypes are numerous. They come in the form of proverbs, metaphors, poem, folktales and so forth. Some might say these are common wisdom, but if we look carefully, we also find numerous gender stereotypes in academic materials (curriculum, rules and regulations, textbooks, etc.). In Thailand, for instance, in the secondary level Thai literature class, students must learn “Proverbs for Women”, a poem composed by Sunthorn Phu, one of the most renowned poets of Thailand. He wrote this piece over a 100 years ago, but educators nowadays still think his teaching holds true. On married life, he advised women:

“ Love and be faithful to your husband
Be humble in front of your husband

When your husband goes to bed, wai him at his feet every night without fail.

When he aches and pains, massage him, then you may go to sleep

Get up before your husband and prepare water for him to wash

While your husband is eating, sit and watch him nearby
so that when he needs something he does not have to raise his voice.

Wait until he finishes before you eat. ”

What can readily be seen in the above stanza is the socially expected female roles. As a wife, women are socialized into being subservient to their husbands. Her duty is to serve her husband. Sadly, there is no counterpart poem to teach men in the Thai curriculum. So the roles in that poem are, in a sense, gender stereotypes. Women are stereotyped to be in service to their husbands. Many see such advice as positive stereotypes and if a married woman deviates from them, she is considered undutiful.

In Myanmar, stereotypically, women are not fit to be engineers. Mary Hkawn Tsin, a woman engineer, who is part of the water and habitat team based in Myitkyina, Kachin State, has found that being a woman in engineering presents quite a few challenges, compared to other professions (ICRC, 2020). As women are viewed as weak and unable to withstand hardship, they should not be an engineer, according to the common wisdom. This stereotype affects Mary as she has had to face concerns from the communities she works in regarding whether she can do her job well because of the difficult conditions surrounding her line of work.

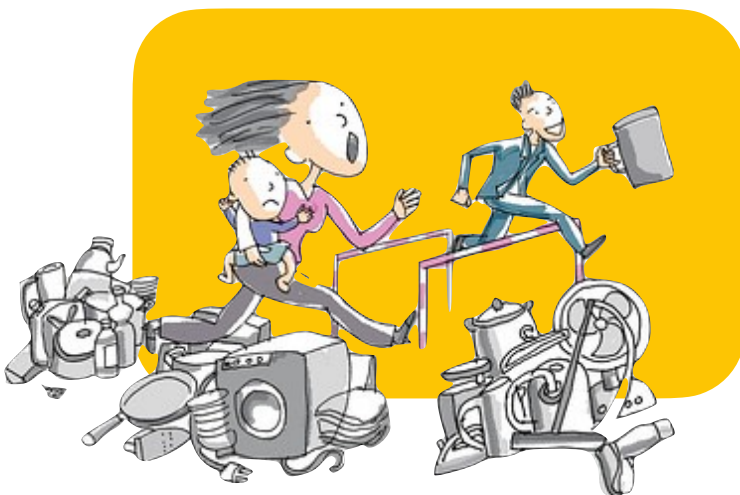

Figure 1.8: Ngo Xuan Khoi in UN Women Asia-Pacific, March 16, 2016. “Picturing gender equality in Viet Nam through comics and cartoons Available at <https://asiapacific.unwomen.org/en/news-and-events/stories/2016/03/picturing-gender-equality-in-viet-nam> Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.0 Generic.

In Malaysia, Kalthum et al. (2008) indicate that women's role is to attend to family matters rather than self-fulfillment. As this is a stereotype believed to be true and natural, women feel compelled to choose their family over their career. According to Kalthum et al. (2008), Malay women are caught in a dilemma between the modern challenges of life and traditions. They further state that while having employment in the same way as men, women are still expected to be responsible for the family and to maintain the traditional perception of womanhood.

In Laos, Carlson-Rex Helene (2013) describes her experience working in Vientiane. She said *"In meetings with government, I noticed, while women were present, they were mostly not participating in the meeting, but were rather busy serving tea and cookies. There were some exceptions for sure, strong women that made bold points; but this was far from the norm. In meetings with women business owners, I was told that it was difficult for women to obtain credit."* Women had a harder time than men becoming managers and were in lower paying jobs. What she experienced suggests that women in this culture, despite enjoying their freedom, are still trapped in the stereotyped gender roles. The fact that businesswomen have a hard time getting credit to conduct their business could be attributed to the view that as a woman's place is in her home, she is not as good in business as a man. Creditors, as such, do not trust her ability and scrutinize more when deciding whether or not to give loans.

THERE ARE FAR FEWER
WOMEN LEADERS
MAKING DECISIONS
AT THE TOP

Figure 1.9: UNESCO (2017) "Gender inequality persists in leadership positions" in Gender Education Monitoring Report. From https://gem-report-2017.unesco.org/en/chapter/gender_monitoring_leadership/

Marpinjun and Ramsey (2017) explore how Indonesian gender-related cultural and legal contradictions are reflected in the personal and professional lives of early childhood educators. In particular, their study attempts to identify gender-biased behavior of the educators in classrooms and find linkages between such behavior and socio-cultural gender inequities. According to this paper, students and teachers in Indonesia are faced with two conflicting principles regarding gender: gender role expectation on one hand and belief in equal rights and freedom on the other hand. These conflicting principles are associated with the country's contradictory policies on gender equality such as support for equal rights of all human beings on one hand and protection of traditional laws that maintain gender role divisions of husband and wife on the other hand. In their study, the researchers asked their subjects to draw pictures of a man and woman describing their attributes and activities. The result was that men were often depicted and described as being strong, brave, active, and being good leaders, and women were depicted as being beautiful, soft, calm and friendly.

Azisah (2012) finds in her case studies of Islamic primary schools in South Sulawesi, Indonesia that while gender mainstreaming policy makers, school principals, administrators, teachers and staff are generally well aware of the concept of gender equality, they still hold a common stereotyped gender ideology that men are the first class and women are the second class. All of them believed that a man is the breadwinner of the family and he could do household chores only to help a woman. They also believed that women could have a career or be a leader, but they are still responsible for home duties.

Figure 1.10: From Gender Project archive

Many schoolteachers who teach their students the importance of gender equality did not seem to practice the gender values in their own lives. Regarding gender role perception of students, some of the students' attitudes in the schools reflected ideals of gender equality, but their list of famous and favorite people were predominantly males. As far as

textbooks are concerned, Azisah (2012) states that gender role depictions in some school textbooks are gender-fair and seem to promote women. However, gender bias and stereotypes were still prevalent in some textbooks. To add insult to injury, many teachers were not aware of the presence of gender bias and stereotypes in textbooks. Teachers' gender ideology and lack of awareness of gender issues affected the selection of school textbooks.

Koul et al. (2011) use socio-cognitive theories of motivation to identify and examine gender differences in motivational factors that influence high earning science and math related career aspirations of students of secondary school science-math academic stream in Thailand. The study finds gender differences in career aspiration. The findings show that Thai women are more likely to choose a career that can be easily combined with their home life and which increases productivity at home and marketplace (e.g., teachers). Men are more likely to choose high earning science, math or engineering professions not because of higher grades but because of the perceived suitability. Men's motivation for studying science was found to be linked with normative considerations such as gaining public recognition or enhancement of superiority, whereas women were motivated by intrinsic and practical benefits of science such as self-improvement or career progress. Moreover, biology and physics classroom anxiety negatively affected career aspirations of women, but not men. Men tend to use a lenient standard for assessing self-competence, whereas women are highly critical of their own competence even when their grades are higher than men's grades. The paper concludes that for high earning science, math and engineering professions, there is a disconnection between model of competency based on grades and the social model of competency which is shaped by gender stereotypes.

Examining the relationship between gender equality and cultural norms, Thein (2015) conducts a survey of 543 women and men participants covering seven states in Myanmar to illustrate how cultural norms and associated social practices are reinforced by various socializing agents and have an impact on various aspects of men's and women's lives such as sense of self, confidence, community life, career, education and so on. The study finds that gender inequality in Myanmar is a result of deeply held cultural and religious beliefs that promote male superiority and hierarchical gender relations. For example, the concept of *Hbon* in Theravada Buddhist society gives higher status to men and the concept of *Eindray* prescribes decency, modesty and chastity for women. These norms are strongly reflected in social and cultural practices in Myanmar. As women are viewed as being the "protector" of culture, perceived failure to do so leads to women being highly scrutinized and criticized. Cultural globalization is often viewed as a threat to gender norms, particularly norms related to women's dress.

Cvencek et al. (2014) examine cognitive consistency and math-gender stereotypes in Singaporean children to demonstrate the presence of cognitive consistency among Singaporean elementary school children. Cognitive consistency refers to an inter-individual

psychological pressure to seek coherent beliefs, attitudes and behaviors. Using implicit and explicit experimental methods on a sample of 172 students, the study seeks to verify that *math-gender stereotypes* (male = math), *gender identity* (me = male) can predict *math self-concepts* (me = math). The result shows that *math-gender stereotype* is prevalent among Singaporean children where girls actually excel in math. Among the participants, boys significantly associated math with their own gender and girls significantly associated math with the opposite gender. With regard to *gender identity*, boys associated oneself with “boy” more strongly than did girls. With regard to *math self-concept*, boys associated oneself with math more than did girls. The presence of *cognitive consistency* was confirmed as *math self-concept* was found to be predicted by the strength of children’s *math-gender stereotypes* together with their *gender identity*. The study concludes that *math self-concept* develops later than *gender identity* and *math-gender stereotype* as *math-self-concept* results from the combination of cultural influences as well as individual cognitive pressure for coherent cognitive organization.

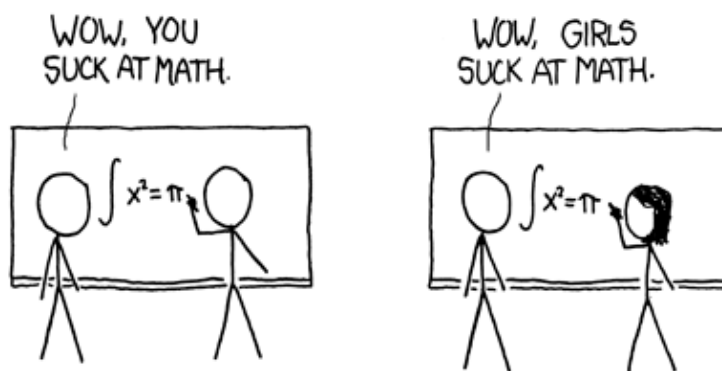

Figure 1.11: https://www.explainxkcd.com/wiki/index.php/385:_How_it_Works

Women and Gender Institute (WAGI), Miriam College (2004) examines gender socialization of boys and girls in grades 1, 5 and 6 in six Philippine public schools under the United Nations Children’s Fund (UNICEF) strategy to set up a child-friendly school system (CFSS). The CFSS program promotes gender-fair education, which can be

achieved through *gender-fair family roles* (e.g., shared parenting, shared home management, shared decision-making) and *gender-fair social roles* (e.g., equal opportunities such as in math and science, socialization of leadership traits among students, eliminating gender stereotypes in occupation). The primary objective of the study is to examine whether the actual school environment supports the aims for gender-fair education or not. The results of the study show that promotion of CFSS has a positive impact on creating gender-fair relations, especially equal treatment given to boys and girls. The classroom materials, teaching aids, as well as teachers’ instruction to students were found to be gender-fair in general. For classroom management, leaders were selected on the basis of leadership qualities, social maturity, friendship, popularity and intelligence rather than on the basis of sex. With regard to the curriculum, no gender gaps were observed in subjects like home economics, math and social studies. However, in some schools, science curriculum was biased in favor of boys. Generally, boys and girls were found to perform extracurricular

activities together, including catch, rubber bands and ball games. Games such as Chinese garter and jumping rope were found to be played only by girls and a rough game called karate-karate was played by boys. With regards to the perception of gender-fair education, teachers were more appreciative of the importance of gender-fair education than administrators. Students had a generally reasonable gender-fair perception of activities and behavior.

Figure 1.12: From Gender Project archive

Elgar (2004) investigates gender inequality in science education in Brunei by assessing a recently published series of science textbooks. The text and illustrations are analyzed to examine the extent to which females and males are represented equally. The findings show that science is not portrayed as a pursuit of equal suitability for both boys and girls. The author remarks that science in Bruneian textbooks of today has a “masculine face”. Images of scientific procedures are often shown to be presented by males. For example, in one book, images of females do not show up in chapters related to laboratory apparatus and instruments, measuring mass, measuring time, scientific method and conservation of energy. Across all the books assessed, images of women are mainly used to illustrate pregnancy, childcare, heredity, the five senses and concern for environmental issues. Famous scientists mentioned are all males. This means female students are not presented with female role models. Gender-biased language such as the use of masculine gender pronouns to refer to everyone was also prevalent in the textbooks. According to Elgar (2004), the unbalanced portrayal of females and males in the textbooks is not only inaccurate but also serves as one of the barriers to women’s advancement. Portraying women primarily in mothering roles is inaccurate because workforce participation of women in Brunei is significant. However, there is a predominance of males in physics, applied sciences such as engineering, and higher-level positions in various sectors. Addressing

gender imbalance in texts and illustrations of science textbooks is necessary to encourage women to consider careers in science.

The family, education system, authorities, health care system, sports sector, mass media, literature and religious leaders act as socializing agents that reinforce the cultural norms dictating how men and women are to behave. For example, media often portrays a victimized and objectified view of women. Even the women's magazines promote the norms of modesty for women and perpetuate the view of women as reproductive beings. The study finds the education system to be one of the most powerful gender norm socializing agents. The education system reproduces and reinforces the differential societal expectations placed on boys and girls. For example, a review of textbooks from grades 1-7 found that boys are often depicted having active roles such as playing sport or climbing trees and girls are often depicted helping their mothers and studying.

Figure 1.13-1.14: From textbook

Why do gender stereotypes matter?

It is obvious that what is damaging matters. As reviewed above, women are negatively affected by negative gender stereotypes one way or another. Not only do stereotypes make people treat women as being inferior to men, but they also make women think lowly of themselves. As said by Zawisa (2018), there is no shortage of common cultural stereotypes about social groups (and women being one group). As each of us has multiple identities in our society, according to Zawisa (2018), it is inevitable that we are stigmatized by one of the negative stereotypes in our culture. There are negative stereotypes about girls, women, single persons, divorcees, etc. To Zawisa (2018) nobody is safe from stereotypes and false beliefs. Eventually the stereotypes women hear become a voice of self-doubt in our heads that is difficult to ignore.

The harm caused by stereotypes goes beyond the individual. Women are personally stigmatized, but when we think of the society as a whole, stereotypes also cause social damage. A lot of women have been turned away from educational training and careers they aspire to have. Our country, in this case, is deprived of, for instance, engineers simply because women are plagued by stereotypes that women are too weak to be an engineer. Another example of a loss to the society, women (being activated by gender stereotypes), in the study of Gupta and Bhawe (2007), indicate that they have lower entrepreneurial intentions and their confidence in the likelihood of reaching their career aspirations is also low.

In terms of health, unhealthy members of a society inhibit the society's development. Women live longer than men but spend fewer years in good health. The gender pay and pension gaps, 16.3% and 38% respectively, put older women in particular at risk of poverty and social exclusion which creates barriers to health services. Further, gender role conflicts, total workload and unpaid work have potential adverse effects on women's wellbeing and long-term health (EuroHealthNet, 2014-2020).

In terms of educational deprivation which, in turn, has a negative effect on the society, girls are marginalized and are out of school simply because they are girls. Their chances of receiving a quality education are even smaller if they come from a poor family, live in a rural area or have a disability. Statistics show that girls are four times more likely to be out of school than boys from the same background. The poorest girls also have the least likelihood of completing primary school. Sadly, there are often legal, religious and traditional practices that discriminate against girls having the chance to get an education. The result is that millions of girls and young women miss out on school even though

educating girls has huge benefits for health, prosperity and security. There has been progress but much work is still needed to break down barriers that prevent girls from going to school such as child marriage and cultural discrimination (Theirworld.org, 2013).

The few examples above provide some profound evidence of gender stereotypes in our part of the world. As seen, these stereotypes affect women in one way or another. All in all, they oppress women and put them in the subordinate status to men. The number of gender stereotypes in each culture is not an indicator of how well women in such culture are treated, quite the opposite is true. One stereotype, if negative, can go a long way to psychologically and spiritually damaging women as well as socially, developmentally and economically affecting the society.

Characteristics of ASEAN Gender Stereotypes

Mentioned in the previous section is the negative potency of gender stereotypes on women's lives. This section shows what types of gender stereotypes exist in our cultures with the hope of reminding and informing those who are unaware that some apparently trivial things to them can potentially be harmful and have a long-lasting effect on the lives of others. Creating awareness is a way forward to reduce (if not eliminate) gender stereotypes. In our cultures, certain things which are derogatory are considered normal. In the Thai culture, for instance, making remarks on one's physical characteristics is not intrusive. Parents can nickname their child on the basis of the child's appearance (Tum which means a jar can be a nickname of someone who is chubby; Tia which means short is a common nickname for short people). This practice is pervasive in the Thai culture. Saying this, we by no means imply that our culture is bad and should be obliterated. Our parents, of course, nicknamed us with their best intentions. We put this section in the sourcebook as a reminder that best intentions can be harmful and the person who is harmed by it might not even be aware of it. Something endearing to someone is not necessarily endearing to others. Name calling which starts as a friendly joke can escalate into hard feelings as shown in our data. Being able to identify what is and is not a stereotype can help people avoid using them.

Our data gathered in all ASEAN member countries confirms that no country is free of gender stereotypes. We elicit gender stereotypes that came to our informants' mind and the number is dishearteningly high. In this section, we draw their common features so as to inform our readers of the deeply entrenched biases we live by. We have been socialized into believing that these biases are part of our cultural ideology. Being aware they cause us to misjudge others and they are without any sound basis is the first way forward to unlearn them. Not until we stop believing them can we teach our young that they are unjust.

Stereotypes are so potent even those who are stereotyped sometimes believe they are true. Many women we interviewed see themselves as inferior to men.

We gathered both gender norms and gender stereotypes and found that they focus on the following traits:

STRENGTH

Strength: The idea that men are physically stronger than women is pervasive. One might say they can prove that men are strong, but this does not preclude women from being physically fit. While believing men are strong, most of us are led to believe that all women automatically become weaker and thus less capable of performing certain tasks. Across the region, we obtained the statements on strength. Together with men being associated with strength, women are associated with weakness. Some of the norms and stereotypes from our data are:

A teacher in Indonesia, for instance, thinks that *“carrying heavy items is specifically for men, and women only carry lighter items”*. A student from Indonesia tells that *“the boys (in her class) lifted the pot and the women wiped the pot and mopped the floor.”*

Similarly, a Cambodian informant tells that in schools *“Girls are asked to decorate classrooms and boys need to do harder work such as carrying stuff.”* Implying men are stronger and tougher, another Cambodian informant states that *“Men are known to work outside while women cannot.”* A female Cambodian informant implies that girls get to do tasks that do not require strength. She says *“When teachers give work on cleaning, they usually give women the work.”* Another informant says that *“Men can find better jobs because they can do hard work. They have more strength.”*

According to a Brunei informant, being physically strong leads to higher intelligence. This informant states *“Boys are physically stronger and are better at logical thinking. They are better leaders. Boys are class leaders while girls are their assistants.”* Also told by a Brunei informant is that *“boys should do heavy jobs which girls are incapable of doing”*.

In Myanmar, our informant tells that *“Because of the assumption that boys are physically stronger, they are asked to move heavy objects such as desks and furniture, while girls are assumed to be helpful in tidying up and cleaning the classroom.”*

The data from Malaysia reveals that a stereotype exists which says that *“Men are expected to be strong and women must be thin and beautiful.”*

A Thai teacher interviewed mentions that *“Boys are asked to do tasks which require strength such as setting up a tent or lifting heavy objects while girls are more dexterous and can only do tasks such as needle work.”*

SPORTS

Sports: The view that men are physically stronger than women results in different sports activities in which each gender should participate. Informants from every country readily state that girls are not allowed or not expected to play certain sports. The reasons vary as to why girls are excluded from certain sports, but people often assume that girls are not physically fit enough to play hard.

Viewing girls as weak, people wrongly presume they are not skillful in sports activities. One might argue that girls can do something else at school or play something appropriate for their gender; however, looking in terms of budget allocation, this prohibition is unfair as an Indonesian informant indicates, *“Extracurricular activities in school are mostly for boys. If there are some for girls, they are not many.”* At present, although women can excel in sports, there are few female professional athletes. Prohibiting girls from sports means depriving them of a good career opportunity.

Our informants from Brunei unanimously tell that *“Female students are barred from certain sports (football, etc.)”*. Girls can participate in activities such as dancing, the activity in which boys are not allowed to participate. An informant says *“while girls are not allowed to play football, boys are not allowed to dance”*.

An informant from Indonesia laments *“In my school, sports are for boys. The sports extracurricular activities are mostly intended for boys...and if girls want to join basketball, they can. However, when it comes to competition, boys are the ones who often partake and compete in the game.”* Another indicates that *“Basketball is for men and ballet is for women.”*

Implying that girls were not allowed to play certain sports, a Cambodian Informant says that *“girls can play football now...What men can do, women can also do. Before, girls only did girl work, but now boys also do cooking.”*

Parents also influence their children’s sports activities. A Cambodian informant says that the *“Teacher and parents decide that girls cannot play football and volleyball because they fear they will get injured.”*

Another Cambodian student says that *“In sports time, they discriminate against girls. For example, in football and volleyball only boys are allowed to play, girls are not.”* Also mentioned by an informant is that *“Boys are not happy when girls participate in the same sports as they do.”*

SKILLS & APTITUDE

Skills and Aptitude: When it comes to skills and aptitude, it is rare to see a culture without any gender stereotypes. Assumptions such as boys are better than girls at this and that can be seen in almost all societies. In ASEAN, numerous examples are found.

A Thai teacher in our survey blatantly indicates that boys are better at mathematics, though they do not work as hard as girls. She says *“Boys are a bit better at math. They have better memory and can calculate faster.”* Another teacher tells that *“Though girls do better academically, boys are smarter and they learn faster.”* She continues to say that *“Boys do not perform as well as girls just because their minds are elsewhere. They focus on playing. Girls do better only because they are more responsible.”*

In Cambodia, there are many stereotypes of this sort. One informant says that *“Girls are not as smart as boys and girls pay more attention but their brain is not the same as boys.”*

A Brunei informant states that *“Boys and girls have different learning needs whereby boys generally tend to learn more effectively and enthusiastically if the teacher’s approach is more practical and experimental in nature.”*

Information Technology (IT), though a relatively new skill, is quickly integrated into gender stereotypes. This could be because it involves electronics which is stereotypically a male domain. A Cambodian informant states that *“Girls cannot study IT because people generally believe that girls cannot do well with technology.”*

Another informant states that *“For vocational training, women are not provided opportunity to study skill such as IT.”*

A teacher in Indonesia writes that *“In lab practices related to electricity or with chemicals, it makes no difference between men and women. But indeed girls tend to be more afraid of something that is a bit risky.”* She continues to say *“For the equipment section, men are usually prioritized because of the assumption that those who can lift and climb are men.”*

The data from many countries (Brunei, Cambodia and Indonesia) reveal the stereotype that *“Boys are to study science and girls should do social science.”* Some assume that *“Men do better in science and women are good in social science.”*

There are stereotypes regarding skills and aptitude that favor girls. An informant from Brunei states that *“Girls perform better than boys. They are more focused, hardworking and organized. Girls have better handwriting.”*

Many Brunei informants are keen to state a stereotype about women being incapable of driving well. One states that *“Women are bad drivers and most accidents on the road are caused by women.”*

STATUS

Status: Status is one of the most pervasive gender stereotypes found across our region. To most cultures, men are considered to have higher status. Putting men in a higher position is common practice both at home and in school. The rationale behind this could be historical. Men work outside the home and bring in resources upon which the family members depend. Status also intertwines with roles. Certain roles can lead to lower status.

Domestic chores which women perform, for instance, are considered less important which, in turn, earn them a lower status. Some other reasons, which are sometimes nonsensical, include the view that men are more extrovert and thus being better leaders. The belief that men are physically stronger leads to the belief that they are protectors. Women who are weaker need their protection. Another reason is religion as will be seen in the data below. Islamic tradition prescribes that men must take the leading role in religious ceremonies, as such they are viewed as leaders who have higher status.

An Indonesian informant states that *“In my high school, because the majority are Muslim, so the leader must be a man.”* Another student says *“The main thing is that the general chairman must be male. It is permissible for women to lead, but anyway the main leader must be a male.”* Another informant tells that *“The stereotype about gender is quite visible. In my class there are usually 40 students and there are only six or seven men. If the teacher assigns a group work, the leader is always a man. If a woman volunteers to lead the group, she will need votes from the group members. Without the votes, she cannot be the leader.”* Another informant recalls her university days. She says *“When I was at university, although there were fewer men, usually they were the leaders of each group and usually presented in front. They were also the ones who did the opening or the important part. It must be men.”* Another informant says that *“If it is the leader, most would want a man, and if it is the class secretary and treasurer, it is usually a woman.”*

A Cambodian informant states *“Girls cannot lead the activities.”* A Cambodian teacher informs us that *“When a team project leader is assigned, boys always lead. Class monitor person is male.”*

An expert from Laos states that *“In rural and provincial areas, male students are more accepted than female because of their visibility and leadership role.”*

In Myanmar, according to an informant, *“Some old school religious teaching mentions that being born as female renders lower status compared to men. Men are considered to be born with male supernatural power or ‘Hbone’.”* There are traditional sayings, according to an informant, that *“Husband is God, son is master, and a daughter in a family is the best slave.”* When a woman is a leader, according to an informant, *“It is considered too man-like or too ambitious or bad-ass for women to be prominent or to be publicly leading”*

In Vietnam, one of the gender experts states that *“When choosing a class leader, the teachers themselves have prejudice that women are like housekeepers and are assigned to be assistant in charge of life and movement (music and dance), while men are class leaders who oversee the class members.”*

A Cambodian informant who has worked with youth tells us of her experience. She says *“I work with youth...Women think they cannot lead.”* Another states that *“It is a norm that leaders at school are male and it becomes a custom that school principals are male because they have more liberty to go places.”*

In professional fields, another Cambodian informant says that *“Society encourages women to be managers but top managers are still men.”*

A teacher in a Thai school talks about work assignment. She says that *“Girls are more responsible when doing group work. Boys do not help much and the responsibility of presenting the work falls on them.”* Ironically, in this case, boys appear to be the leader and become more visible because of their lack of responsibility. A Thai teacher still believes that boys are better leaders because *“They speak louder and thus are more capable of controlling a large group of fellow students.”*

SPECIFIC ROLES

Specific Roles: As mentioned in the section above and throughout the chapter, certain roles are assigned to women. Some assignments have their historical origin. Though conditions have changed, habits remain. Women and men still maintain their roles as before even without any necessity. In the present time, women who have jobs are still expected to do housework while men who take care of domestic work without having a job are viewed as not normal. As in the case of gender status, religion impacts gender roles. Many informants from Brunei say that *“Religion guides how each gender should behave.”*

An expert from the Philippines contends that *“Men still do not participate in reproductive responsibility, or in other words, in childcare and domestic duties.”* Worse yet, textbooks help perpetuate this stereotypical role division. Our informant continues to say that *“In textbooks, the gender representations are still the conventional*

stereotypical roles such as fathers in business suits as head of the family and mothers in aprons staying at home.” Common in the Philippines, according to our expert is that “Girls are taught to cook and set up the table while boys learn carpentry.”

An expert from Vietnam details that roles are assigned at young age. She states *“Even in kindergarten, boys play drum and girls play lighter beat instruments.”* Another informant tells us that *“Men are described as the breadwinner of the family. They are extrovert and have loud voice. Women are described as introvert, weak and dependent. They play the role of homemaker.”*

Stereotypes related to gender roles are numerous in our data pool. We get answers such as *“In the family, if a man cooks or does house work, people will question why he does not spend time earning money instead.”* Also stated by an informant is *“Girls should know how to do household work, and parents do not ask boys to do it.”* Another informant laments that *“Daughters have to work in the field as sons do, but they have to come back home to do house chores too.”*

Gender role stereotypes can be seen in many Indonesian textbooks. One of the gender experts from Indonesia says that in one textbook, there is a picture of a daughter helping her mother in the kitchen while the son is flying a kite outside. She writes *“Tini, she helps mom in the kitchen...For Tono, he’s playing with his kite.”*

An Indonesian informant who is a teacher says that *“If I could say so, men are little kings in the house, especially for our culture in Flores. Yes, there are still things like that. To wash the dishes is the women’s duty, and the men can’t sweep and can’t wash dishes, let alone cook. The men are meant to work outside the house.”*

Another Indonesian informant states that *“Men are being prioritized to get higher education than women because the community still thinks that women ultimately end as housewives. So, they don’t need high education.”*

Gender role is present even in testing. Another Indonesia expert says *“In social study class in which the exam is in multiple choice format, the question asks who should do the dishes at home. The correct choice that the student should choose is ‘mother’.”*

A Lao informant says that *“Girls should be good in arts and household chores and boys should engage in outdoor sports and activities.”*

SOCIAL GRACE

Social Grace: How one carries him/herself has to do with social context. Societies expect us to behave in certain ways. And the expectations of men and women are not the same and, in most cases, are unjust. Girls, in most cultures, are more constrained while boys have more freedom. These expectations, some of which are groundless, become stereotypes and when girls do not conform to them, they are blamed.

Informants from Cambodia give countless examples of stereotypes. They are:

- If girls go out, they say that girls are bad but if boys do not go out, they are labeled “*girlish*.”
- When girls wear make-up, people say it is bad. Good girls are not supposed to wear make-up.
- At school, if a girl has a boyfriend, people blame the girl. They say that the girl does not have good character.
- People do not like it when girls travel far from home.

Informants from Indonesia give many examples. Among them are:

- Women need to be graceful because they are forbidden to behave like men. For example, women should not scream or shout. When a woman shouts, she will be scolded. And if a girl does not sit gracefully, the teacher will tell her to “*sit right*.”
- When female students do not sit properly, the teachers will say “*Please mind your legs*”.
- If young men come home late at night, it is quite alright, but if young women do, parents usually make a big deal out of it.
- Being tattooed is normal for men, but if a woman does it, it is negative.
- At school, when boys climb trees, it is okay, but when girls do, the teachers will say girls are not allowed to do it.
- If a boy wants to jump backflip, it is okay. If a girl does a little somersault, the teacher will say “*Watch out, your skirt will show what is underneath*.”
- Women are not allowed to burp and their legs should not be lifted. If men do all these things, it is okay.

Present in Myanmar are stereotypes such as:

- Girls must talk softly, walk slowly and wear proper clothes.
- Women have to dress conservatively—showing skin, especially wearing shorts and short skirts, is frowned upon.
- Women are expected to remain virgin until marriage. Pre-marital sex or having multiple partners is greatly frowned upon. However, as for men, it is considered acceptable with the reason being *“They are just men, and that is the way it is.”*

SKIN TONE & APPEARANCE

Skin Tone and Appearance: Though skin tone and appearance are somewhat biological, there exist stereotypes related to them. Women are expected to look good. Stereotypically, in most cultures, light skin is more favorable and having a slim figure is the trend. This type of stereotype is gender bias. Boys who have dark skin are not as stigmatized as girls are.

An expert from Malaysia says that *“Women are expected to be slim.”*

A Brunei student says that *“The typical characteristics acceptable are being quiet, reserved, cooperative and inactive. They are expected to behave in a dignified way. Boys, on the other hand, can show their aggressiveness.”*

A Cambodian informant says *“Some teachers say bad things about girls with dark skin. They call the girl ‘black’.”* In another case, a Cambodian female student with dark skin says that *“They say bad things to me. They ask why I’m as black as a buffalo and as fat as a pig. When a girl is not smart, the teacher tells her to quit school and get married.”* Another female student who looks masculine says that her teacher mocks her by asking *“Will you marry a boy or a girl?”*

An Indonesian informant tells us *“Women beautify themselves to attract men. Women have to be as good as possible to maintain her self-worth. So you have to make yourself as beautiful as possible, as elegant as possible, and do not do things like smell like smoke, alcohol or go to a nightclub. The way they dress must be nice so that men are attracted to a woman even if viewing her from far. For men, in fact there is no such thing, and instead emphasis is on his pride as a man, namely as the backbone of the family.”*

STAMINA

Stamina: Across the region, we find that men are stereotypically presumed to be more active, assertive and resilient. Possible causes could be many. One can be that women are expected to be socially gracious. Apparently, there are more constraints on women than men when it comes to making themselves visible.

A Cambodian informant states that *“Girls and women are scared and are not as daring as men. Girls need to be brave and daring to challenge other people.”*

An Indonesian teacher states that *“Usually, boys tend to be more willing to take risks and girls tend to follow, particularly behind the men.”* Another teacher adds *“Men are more dominant because men are braver than women, while the women are still shy.”*

One of the gender experts from Indonesia tells us that *“I was showing my assertiveness because my subordinates did not perform well and were not in accordance with the job description and their main duties. However, I was seen as being angry. I am said to be emotional, but if the leader is a man, they would view it as strict.”*

A Brunei informant says that *“Boys are expected to be more active, diligent and be leader in school activities.”*

A Lao informant says that *“Boys excel and are confident in expressing themselves.”*

Teachers in Myanmar, according to an informant, tell their male students that *“They should be tough and should not be emotional nor cry in front of people.”*

An expert from Vietnam says that *“Boys are encouraged to express themselves from a young age because of the expectation that men need to be extrovert to succeed in their career and become heroes, leaders and pillars of the family.”*

SENSIBILITY

Sensibility: In tandem with assertiveness, sensibility is assumed to be something that women lack. Expected to be neat, women are constrained to focus on detail. This leads people to view them as being petty. If making mistakes, they can be seen as not being good. As such, they might feel overly concerned about what they do which, in turn, causes people to view them as being petty, illogical and emotional.

A Brunei student says that *“Boys are physically stronger and are better at logical thinking; they are better leaders.”*

A Cambodian informant reflects that *“Women are complicated and in detail, but this is a good point. If women do something, they need detail.”* Another one adds that *“Girls are more neat and obedient and boys have short attention.”* Another person states that *“Women are not good at decision making.”* This could be because they were not allowed to make decisions, as an informant states *“Girls have limited decision making and the majority of decisions for girls are made by parents, for example, changing school or stopping school. Girls cannot decide whether they can continue studying or not.”*

One of the gender experts from Indonesia states *“In the matter of leadership, the leaders must be men...because of the stereotype attached to women that women are illogical. They tend to think with their feelings, they are gentle; they cannot be firm. They cannot design a system properly.”*

SELECTED PROFESSIONS

Selected Professions: Many kinds of stereotypes lead to stereotypical professions for men and women. We see that women are not selected to do certain jobs because they are believed to be weak, indecisive, dark-skinned and not skillful in some tasks. Certain behaviors are considered ungracious for women such as climbing. This prevents women from entering certain jobs.

A Cambodian informant says that *“If a woman drives a tuk tuk, society says that this woman is like a man. If a man sells vegetables, he is weak.”* Suggesting that women are not skillful in repairing jobs, another informant states that *“When I see a woman repairing bikes, I go to find another.”* Not expecting men to do work stereotypically belonging to women, another informant says *“When I see a man washing hair (in Salon), I do not use his service.”*

Our expert from the Philippines says that *“Certain professions are dominated by men (science and engineering) and some are dominated by women (nursing, communication, etc.).”*

An expert from Vietnam finds stereotypical professions present in textbooks. She says that in textbooks, women are portrayed as *“teachers and office workers, while men have more diverse occupations (engineers, doctors, professors, police and military personnel).”*

Gender Norms and Expectations, Gender Roles, Gender Stereotypes, and Gender Inequality: A Vicious Circle

The stereotypes listed above show how society imposes values on each gender through stereotypical expectation. While they appear normal and not harmful, they inhibit women's progress. As focus group members from Myanmar express their concern, gender norms are usually discriminatory towards female students, limiting their aspiration and opportunity in sports, leadership experiences and even future career. When only one gender is allowed to do something or is appreciated for it, we are experiencing gender inequality. When one gender is assigned a task and the other is forbidden to do that same task, we are living in a world that propagates gender inequality. Many instances of women being treated discriminatorily convince us that gender inequality is well entrenched in our societies. But one should not confuse gender role division with gender inequality. While gender role difference is obvious and, as some might say, inevitable, gender inequality results from socially created gender roles and expectations.

Figure 1.15: From CPCS project archive

Throughout the history of humankind, women have been oppressed and excluded from other domains such as education, philosophy, science and law. Until the present time, though attempts have been made to minimize the power gap, gender inequality still prevails. Our worldview, shaped by our culture which is male dominant, makes us unquestioningly believe that women's inferiority is both genetic and generic. As such, women in our societies are forbidden from reaching their goals (if such goals do not

conform to role expectation). Gender inequality belligerently persists. What we must do now to rectify the situation is to stop this persistence. The vicious cycle has to be broken. We have been socialized into believing that men and women are not equal. Our false belief leads to bias-ridden practices which, in turn, perpetuate the false belief. To change this, we need to unlearn what we have learned. Our young need to give knowledge on what is stereotypical and what is real. While home is the place where our young learn their social skills, school is another place where they cultivate their outlook on life. School is the place where the little minds grow. It is the place they learn their academic subjects and it can be the place where they learn what is and is not gender biased. The chapter that follows discusses gender inequality in schools across ASEAN.

02

CHAPTER 2

Status of Gender Equality in ASEAN

The ASEAN member countries have made a fair amount of progress in closing the gender gaps in certain areas as evidenced by a number of changes in terms of laws and regulations, and educational and development policies aiming to create a more equal society for women. Most countries have built various structures to bring about change and oversee the well-being and development of women, such as offices and units under relevant ministries or agencies. Some have officially established an organization specifically designed to implement women-related policies. These changes have made significant improvements in increasing women's quality of life and safety; and securing more future opportunities for girls and women across the region. Nevertheless, the fight for gender equality is still far from over. Our research findings on gender equality in ASEAN member countries demonstrate that there is much more that can and needs to be done.

Change is Possible: ASEAN's Progress on Gender Equality

Established in 2010, the ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children (ACWC) has made considerable progress in policy initiatives, planning and implementation in many areas. Since its inception, ACWC aims to build a society in which men, women and all humans can thrive, based on the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), set forth by the UN. The Beijing Platform for Action and the Millennium Development Goals are also used as a guideline for policy recommendations. The countries have also demonstrated commitment to gender equality through a number of declarations and agreements, including for example the Hanoi Declaration on the Enhancement of Welfare and Development of ASEAN Women and Children (2010), and the Declaration on the Elimination of Violence against Women and Elimination of Violence against Children in ASEAN (2013).

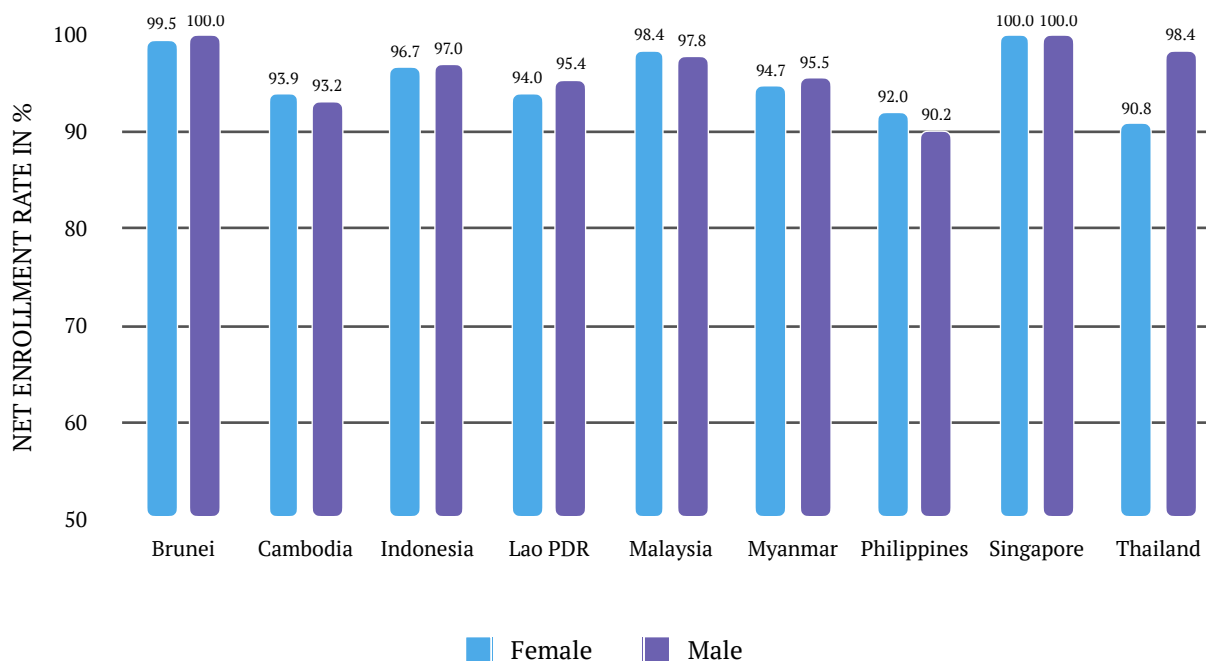

Figure 2.1: Net enrollment in primary education by gender, 2017
Source: ASEAN Secretariat (2019)

At ACWC, the common core indicators for measuring women’s advancing in political, economic and social spheres include women’s access to health services, women’s access to education, female labor force participation, female employment rate, female average wage, percentage of women entrepreneurs and business owners, women in local and national leadership positions, and women representatives from women’s social movement. ASEAN has seen some improvements in many of these indicators.

In education, ASEAN member countries perform well in certain aspects. The data on enrollment rates show some improvements in female student enrollment rates in most countries. Especially in primary education, there is no significant gender difference in net enrollment rates (see Figure 2.1). For secondary education, the rate for female enrollment even exceeds that of male in some countries (see Figure 2.2). The key statistics for education from UNDP also show slight improvements in mean years of schooling. In most countries, mean years of schooling for both female and male are quite close in numbers, although the numbers for male are slightly higher in most countries. The only exceptions are the Philippines and Myanmar with the mean years of schooling for female being higher but by a very small number (see Table 2.1).

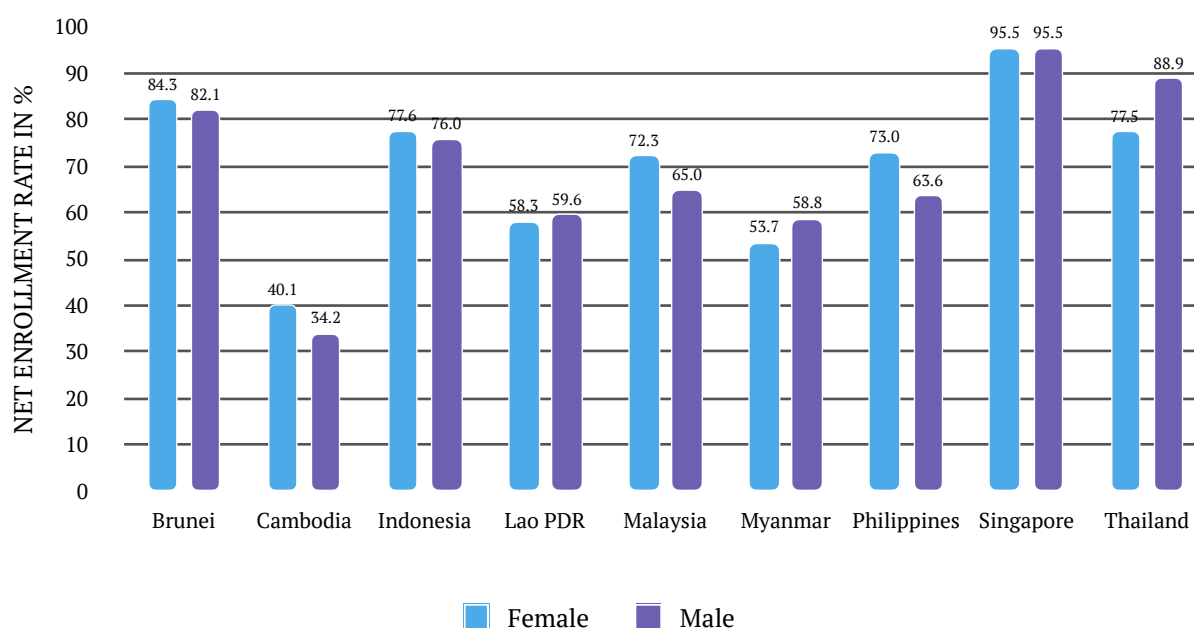

Figure 2.2: Net enrollment in secondary education by gender, 2017 (Vietnam data is not available)
Source: ASEAN Secretariat (2019)

Today, women’s human rights in ASEAN have been significantly recognized, as can be seen by the number of the domestic developments in gender equality related laws, policies and organizations. Many countries have a unit or department responsible for the protection and development of women, for instance, Office for Women’s Development in Singapore, Department of Women’s Affairs and Family Development in Thailand, and Philippine Commission on Women in the Philippines. Our research has also found that some educational institutions at the tertiary level now, in accordance with guidelines provided by the national governments, have autonomy to institute a special office or unit that issues regulations and policies that protect and empower female students.

Country	Female mean years of schooling	Male mean years of schooling
Brunei	9.1	9.1
Cambodia	4.1	5.7
Indonesia	7.6	8.4
Lao PDR	4.8	5.6
Malaysia	10.0	10.3
Myanmar	5.0	4.9
Philippines	13.0	12.4
Singapore	11.1	12
Thailand	7.5	8.0
Vietnam	7.9	8.5

Table 2.1: Mean years of schooling
Source: UNDP (2018)

Gender Gaps Remain

On a global scale, according to the Global Gender Gap Index, while some ASEAN member countries have moved up on the rank, others have fallen. Most ASEAN member countries rank in the middle, except for a few countries in some categories. There are, however, many areas where ASEAN member countries must improve, including a wage gap in the labor market, access to healthcare for women, and woman representation in politics. One very interesting finding from the Global Gender Gap Report 2020 is the “Role Model Effect”, (WEF, 2020 cited in the ASEAN Post, 2020) which is considered a likely factor that helps reduce the gap as there appears to be a correlation between women in the political sphere and women in senior positions in the labor force.

GENDER GAP REPORT : ASEAN RANKING

COUNTRY	GLOBAL RANKING			
	ECONOMIC PERFORMANCE & OPPORTUNITY	EDUCATIONAL ATTAINMENT	HEALTH & SURVIVAL	POLITICAL EMPOWERMENT
Philippines	14 th	37 th	41 st	29 th
Lao PDR	3 rd	110 th	98 th	98 th
Singapore	20 th	84 th	133 rd	92 nd
Thailand	22 nd	80 th	52 nd	129 th
Indonesia	68 th	105 th	79 th	82 nd
Vietnam	31 st	93 rd	151 st	110 th
Cambodia	25 th	124 th	73 rd	119 th
Brunei	28 th	72 nd	115 th	148 th
Malaysia	97 th	86 th	84 th	117 th
Myanmar	102 nd	99 th	57 th	133 rd

Table 2.2: Gender Gap: ASEAN Ranking

Source: Global Gender Gap Report 2020, World Economic Forum via the ASEAN Post

The Global Gender Gap Index, introduced by the World Economic Forum in 2006, is designed to capture gender inequalities and track the progress over time. The index measures four key development areas, which include economic participation and opportunity, educational attainment, health and survival, and political empowerment. The detailed descriptions of each score in each area can be used to benchmark the policy designs and measures needed for reducing the gender gaps.

While ASEAN member countries may fare slightly better than other regions of the world in terms of economic participation and educational attainment, huge gaps remain. Women generally do not enjoy the kind of political, social and economic opportunities that are inherently available to men. The data from many internationally recognized databases, such as UN Women, UNDP, WEF and ASEAN Secretariat speak volumes for this unequal prospect. Our research found similar results. Women are still not given as many priorities and opportunities as men. Even though there may be some policies and mechanisms put in place to foster a more inclusive society, the implementation has not been effective or even happened.

“We have many policies and laws, and they are updated and upgraded according to the international standards on a regular basis, but they’re not being implemented.”

– a gender expert, Malaysia

- At the present rate of progress, it will take 99.5 years to achieve gender equality around the world. (WEF Gender Gap Report, 2020)
- Three-fifths of the world’s one billion poorest population are women and girls (World Bank, 2018; UN Women, 2016).
- Despite higher rates of educational attainment, a large number of highly educated women are unemployed (UN Women, 2016).
- More than 75% of women globally lack decent work, have lower wages than men at the same level of ability, do more unpaid care work, and have longer workdays (ILO, 2017).
- The unemployment rate for females is high compared to males in Brunei, Malaysia, Myanmar, the Philippines, Singapore and Thailand (UNDP, 2019).

Gender Inequality in All Avenues

While the ASEAN society as a whole appears to have a better understanding of the role of women and have a higher level of awareness regarding gender equality, still every single day girls and women everywhere face challenges in almost every aspect of life, even with the most mundane tasks such as commuting to school or riding a bus. For some countries, a simple task such as walking to school is a high-risk activity for sexual harassment that would sadly force girls to drop out of school. It is worth praising ASEAN for doing well in terms of establishing structural elements and policies designed to aid gender equality, but in practice, as observed by many experts and study participants in our research, the policies and structures are not being effectively implemented. More importantly, some

of those policies are in direct conflict with many of the traditional norms, values and cultures tightly held in Southeast Asian societies. In consequence, these policies are just sitting nice and pretty on paper, but would never be put into practice and create real change.

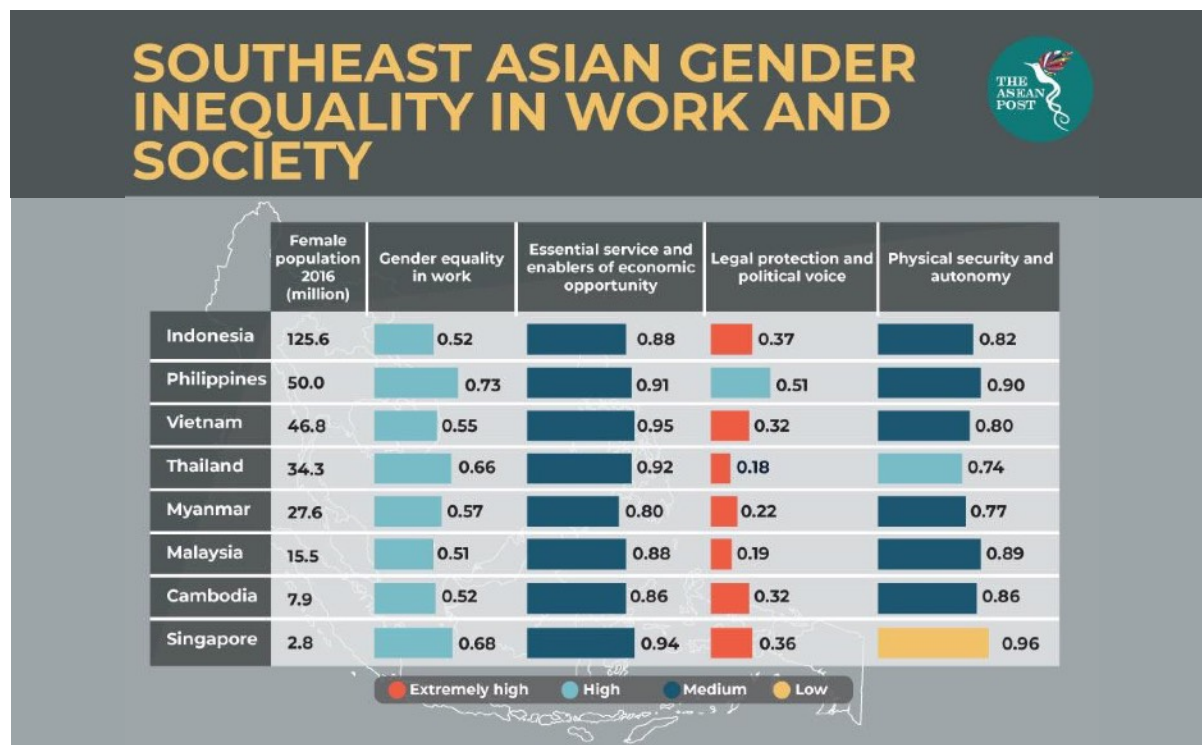

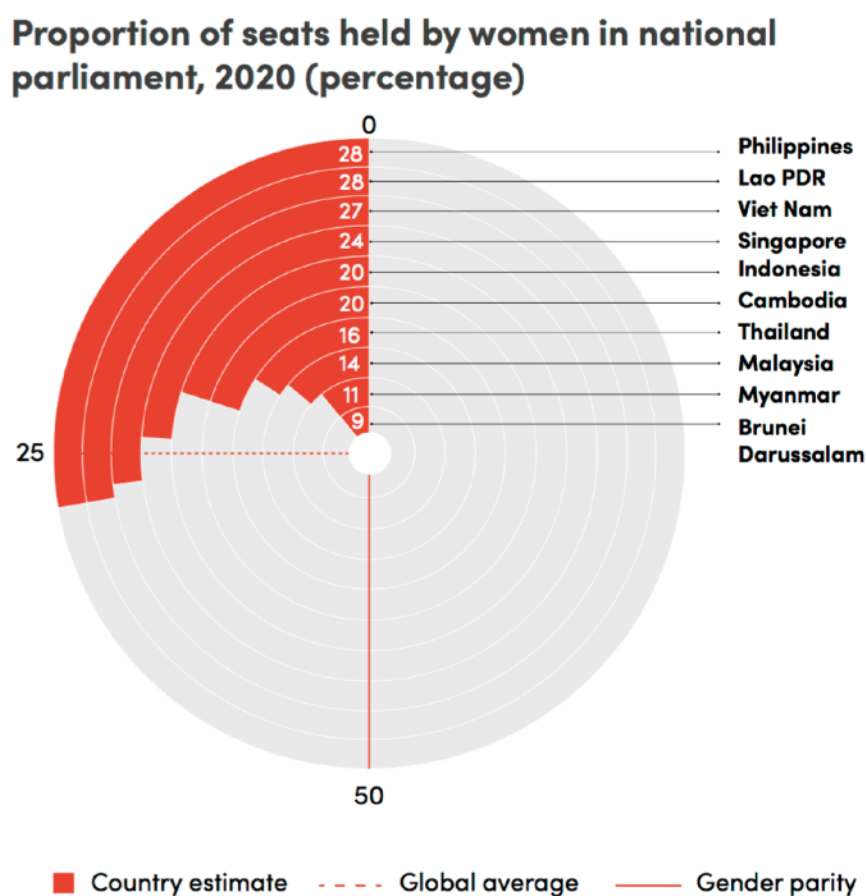
Table 2.3: Southeast Asian Gender Inequality in Work and Society
Source: McKinsey Global Institute, 2018 via the ASEAN Post

Another index that captures a broader outlook of gender inequality is the Gender Parity Score by McKinsey Global Institute as it encompasses the legal, financial, and digital aspects of equality in society and work. The scores display a rather alarming outlook for ASEAN member countries, despite a number of declarations and agreements on gender equality ASEAN member countries have ratified, gender inequality is still pretty much rampant in every corner of work and society. In the workplace, the countries are approximately halfway to perfect equality, except for the Philippines and Singapore. Essential service and enablers of economic opportunity have somewhat a medium level of inequality, although it is worth noting

Gender Parity Score (GPS) measures the distance each country has journeyed toward achieving perfect gender parity, set at the score of 1.00. The score creates a connection between gender equality in society, including attitudes and beliefs about the role of women, and gender equality in work. The scores are calculated based on 15 outcome-based indicators, grouped into 4 categories: equality in work, essential services and enablers of economic opportunity, legal protection and political voice, and physical security and autonomy.

that an improved level of employment and economic opportunity does not directly translate into more gender equality. This is because first, the majority of women work in the low-productivity industries with low-paying wages. On average, women still receive lower earnings than men in the exact same positions. Second, more than 70% of unpaid care work is done by women. Also, more than half of labor in vulnerable employment are women.

The score for legal protection and political voice is most alarming. This is clearly an issue of urgency. Despite making up about half of the population in the region, women representation in the political arena is very low.

Source: Global SDG Indicators database, available at <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/database/>.

Figure 2.3: Pictures Excerpted from ASEAN and UN Women (2021). ASEAN Gender Outlook: Achieving the SDGs for all and Leaving No Women or No Girl Behind. P.18

Women in the Workforce

**“Women in high-level leadership are expected to do it all.
To be a dutiful wife, mother and daughter.”**

– a study participant, Myanmar

Figure 2.4: Photo: Xinhua/Zhou Ke from South China Morning Posts (Feb 22, 2021). “Young, impoverished mother from Chinese viral photo finally found after 11 years, and how different her life is now” downloaded from <https://www.scmp.com/lifestyle/family-relationships/article/3122369/young-impovertished-mother-chinese-viral-photo>.

Although statistics show that the share of women in the labor market has increased over the years, there are still many issues and challenges women must overcome in order to freely compete with others in the workforce. The majority of women hold jobs in low-productivity sectors that pay low wages and do not have career opportunities and other fringe benefits. Moreover, women’s career decisions are influenced and pressured by gender norms and practices that require them to be the domestic caregiver in the family. In other words, women are more likely to choose careers that do not inhibit their primary role of household caring, while men are more likely to choose high-earning, high-status professions due to social perception of suitability. As a result, due to economic needs, women today are faced with the problem of double burdens because the family economics dictate women to work outside of home to earn a living and simultaneously bear domestic responsibilities such as child rearing, household chores and other unpaid care work.

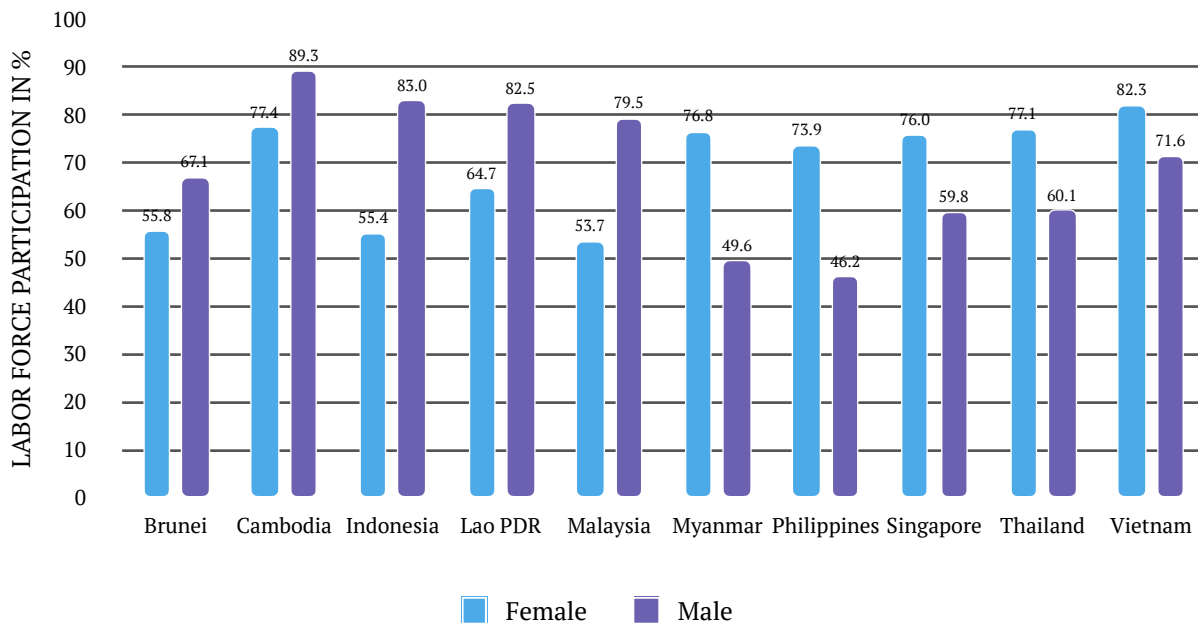

Figure 2.5: Labor force participation by gender, 2018
Source: ASEAN Secretariat, 2018

- 58% of women in the ASEAN region earn less than their partners. (ASEAN and UN Women, ASEAN Gender Outlook, 2021)
- Women in the Southeast Asian region account for 36.4% of the combined GDP in the region, but this figure does not capture the comprehensive picture of the welfare and economic activity provided by women (The ASEAN Post, 2018).
- The average representation of women in parliament in ASEAN member countries is 20%, lagging behind the global average of 23.8%. (The ASEAN Post, 2018; ASEAN and UN Women, ASEAN Gender Outlook 2021)
- One-fifth of job advertisements in Southeast Asia included gender requirement, 70% of which preferred male over female (International Labor Organization, 2018).
- 75% of global unpaid work, including necessary tasks such as childcare, cooking and cleaning, is carried out by women (McKinsey Global Institute, 2015).
- The majority of women have vulnerable jobs with little access to social benefits and protections (UN Women, 2016).
- Although the share of female labor participation may have increased over the years, women still receive 24.4% lower wages on average than their male counterparts (WEF 2020 Global Gender Gap Report, 2020).
- Eliminating gender inequalities could contribute to an extra \$370 billion per year in the ASEAN economies by 2025 (McKinsey Global Institute, 2018).

Access to Sex and Reproductive Education and Healthcare

Having access to sexual and reproductive healthcare is a basic human right that impacts girls and women's well-being and long-term health, in turn impacting their educational attainment and future employment prospect and other life opportunities. Family planning, as part of reproductive health, is also fiercely necessary in the development of children and youth. In many ASEAN member countries however, education and conversations about puberty and sexuality are considered a taboo subject. A cultural silence is imposed on sexuality and sex.

**“If you have sex only once,
you will not become pregnant.”**

– an informant, Singapore

While access to sex and reproductive healthcare should be a fundamental human right, there are many reasons why women today still lack access to or choose not to receive the needed care. Lack of sex and reproductive health education is one important, if not the most important, factor. Our study found that comprehensive sex education is still not compulsory in public schools in ASEAN member countries. Especially for girls, sex education is focused on the traditional or religious norms of abstinence, restraint or unwanted pregnancy. The knowledge on sex and reproductive health, and the concept of women's rights and sexual consent are not adequately promoted. There are certain misconceptions with regards to contraception and reproductive health among students in ASEAN member countries. Moreover, the patriarchal structure dictating the society at large plays a vital role since, in most families, the husband's approval of reproductive decisions and family planning is given higher regard than that of the wife. Cultural norms and traditional beliefs also have power over women's decisions in exercising their sexuality and receiving reproductive healthcare services.

**“In rural areas, there was a girl who was unaware
that she had been sexually abused for many years
because she didn't know what was happening to her
due to the lack of appropriate sex education.”**

– a teacher, Malaysia

- The risk of women in developing countries dying from maternal-related causes is 33 times higher than those in developed countries (WHO, 2018).
- Over 90% of deaths among women in low- and middle-income countries are caused by poor access to preventive healthcare services (WHO, 2018).
- Approximately 60% of new HIV infections were adolescent girls and young women aged 15-24 in low to middle-income countries (UN, 2016).
- Girls face higher risks of sexually transmitted diseases and anemia due to insufficient health services and information (UNICEF, 2020).
- A comprehensive sex education that emphasizes gender power dynamic has proved to be five times more effective in the reduction of sexually transmitted diseases and unintended pregnancy (Haberland, 2015).

While ASEAN member countries may have improved in terms of healthcare for women, our research findings reveal that a large gap in sexuality and reproductive education and health services persists. Sex education is only taught in terms of basic anatomy and biology, but not in a way that helps young girls and women make informed choices. This issue should be addressed since knowledge and support in the development of healthy sexuality in youth can help address sex discrimination, gender-based violence and other gender inequality issues.

Violence against Girls and Women

Gender-based violence and sexual harassment still run rampant today. UN Women reports that over 40% of women experience gender-based violence each year. Gender stereotypes and expectations foster the environment where men are viewed as superior and thus have the power over women. Deeply rooted in this notion, violence against girls and women is accepted and normalized. ASEAN member countries' social structures allow for imbalanced power dynamics between men and women. Men are viewed as superior and dominant, whereas women are expected to be submissive and obedient. Our research findings reveal many shocking incidents that still exist today. Sexual abuse and harassment still take place every day in society and in schools, including for example peer-to-peer physical and verbal harassment, teachers making rape and sexist jokes, teachers touching female students to check if they truly have periods, and incidents of domestic sexual abuse by family members.

“I am doing a study on sexual violence among girls and ask the participants to share their sexual harassment experience if any.

To my surprise, I have not received a single response of sexual violence case. This is most likely due to fear and shame on the victim’s part.”

– a gender expert, Malaysia

To make matters worse, legal protections are severely limited. Legal protection for women in ASEAN member countries is extremely low (McKinsey Global Institute, 2018). Most countries have no concrete policies and procedures that prevent or resolve sexual harassment cases. Even if there are in some countries or institutions, they are not being effectively implemented. Most cases are dismissed as nothing but a funny joke. Because the societal norms and stereotypes condition women to be submissive and inferior to men,

they are either silenced or shamed for speaking up. One incident occurred when a female student reported her discomfort when her teacher made a rape joke in class, inciting laughter from the male students. Her voice was dismissed, and she was later threatened with rape for speaking up. Most important of all, our study also found that gender-based violence cases are not reported due to shame and fear.

- Globally, one in three women have experienced physical or sexual violence in their lifetime (WHO, 2018).
- 150 million girls worldwide are victims of sexual exploitation each year (UNICEF, 2020).
- 13 million girls aged 15-19 around the world have experienced forced sex, but most chose to keep quiet about the abuse due to social norms of male supremacy (UNICEF, 2020).
- 58% of women in homicide cases at the global level were murdered by their intimate partners (UNODC, 2018).
- 38% of adolescent girls globally believe wife-beating is justified (UNICEF, 2020).
- At least 5,000 honor killings occur every year around the world. (Honour Based Violence Awareness Network, 2016)

This is the harsh reality facing girls and women each day as they go through different stages in their life. These risks and violence can be found in every space of every day – in the classroom, home, community and even online.

Defying Gender Norms: Gender Equality Policy

The status of gender equality in ASEAN has been gradually improved over the years, although there are still gender gaps and women continue to experience disadvantages and discrimination in various forms, in school, workplace and community. They face all kinds of challenges from disproportionate homelife burdens to gender-based violence. Even when they are in school, they might not be able to perform well due to gender discrimination and stereotypes. There are learning gaps that still exist today. From our research, the majority of survey respondents indicate that gender inequality is a topic of concern in their life and country. However, more than 70% of the responses stipulate that there is no policy that emphasizes and promotes gender equality in their country or institution. This is a clear indication that the gender perspective has not been adequately integrated into ASEAN society and its population. What is worse is that even when the respondents state that gender equality is an important issue, they still do not see the connection between the issue and the policies needed to encourage and empower women. They seem to believe that the policy should be focusing on creating equality for both genders, not tilted toward one gender. As such, a policy that is geared toward giving more opportunities to girls and women should not be instituted because it would not be fair for men.

“Change needs to begin as early as possible because we try to change attitudes and perceptions. But it is not happening on a wide scale in the country.”

– a teacher, the Philippines

Even though gender mainstreaming policies might be well-accepted in ASEAN member countries, they seem to only be on paper, but are yet to be fully incorporated in the educational curriculum and implemented. There are still contradictory policies on gender equality such as support for equal rights and the protection of customary laws that limit women’s rights or perpetuate the marginalization of women. This practice of upholding customary laws over constitutional laws in some ASEAN member countries contributes to gender-based violence and gender discrimination (UN Women, 2016). These contradictory gender principles and policies are present in classroom practices, which reinforce gender biases and stereotypes in children.

Eliminating gender and learning gaps in education does not mean future equal productive life for girls and women since discrimination in all of the political, economic and social spheres still exists. It is therefore imperative that gender equality policy needs to be more actively embraced and implemented.

03

CHAPTER 3

Educational Landscape and School Ecosystem in the ASEAN Region

International Conventions and Resolutions

A country's commitment to children's right to education is often expressed in its ratification of relevant international human rights instruments. The ASEAN member countries have exhibited their commitment to children's right to education by endorsing relevant international conventions and resolutions. All ASEAN member states have ratified the international Convention on Rights of the Child which explicitly outlines countries' obligation to realize children's right to education. Another important international convention that affirms and regulates children's right to education is the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR). The ICESCR has been ratified by all ASEAN member countries, with the exception of Brunei Darussalam, Malaysia, and Singapore. The ASEAN Human Rights Declaration adopted by the ASEAN member states in 2012 also affirms children's right to education through Article 31.

ASEAN HUMAN RIGHTS DECLARATION

Article 31

- (1) Every person has the right to education.
- (2) Primary education shall be compulsory and made available free to all. Secondary education in its different forms shall be available and accessible to all through every appropriate means. Technical and vocational education shall be made generally available. Higher education shall be equally accessible to all on the basis of merit.
- (3) Education shall be directed to the full development of the human personality and the sense of his or her dignity. Education shall strengthen the respect for human rights and fundamental freedoms in ASEAN Member States. Furthermore, education shall enable all persons to participate effectively in their respective societies, promote understanding, tolerance and friendship among all nations, racial and religious groups, and enhance the activities of ASEAN for the maintenance of peace.

Source: The ASEAN Secretariat (2013)

Expenditure on Education

Public spending on education is an indication of the government's commitment to educational development. Figure 3.1 shows the ASEAN member countries' expenditure on education as a share of gross domestic product (GDP). On average, ASEAN member countries spend 3.3% of their GDP on education. The average for the ASEAN region is lower than the average for the East Asia and the Pacific region (4.2%) and the global average (4.5%). The share of public spending on education varies across countries in the ASEAN region. While Brunei is placed on the top of its neighbors, with public spending on education amounting to 4.4% of GDP, Malaysia, Vietnam, Thailand, and Indonesia also perform well, with these countries recording ratios higher than the ASEAN average (3.3%).

**Total Government Expenditure on Education
(as a percentage of GDP)**

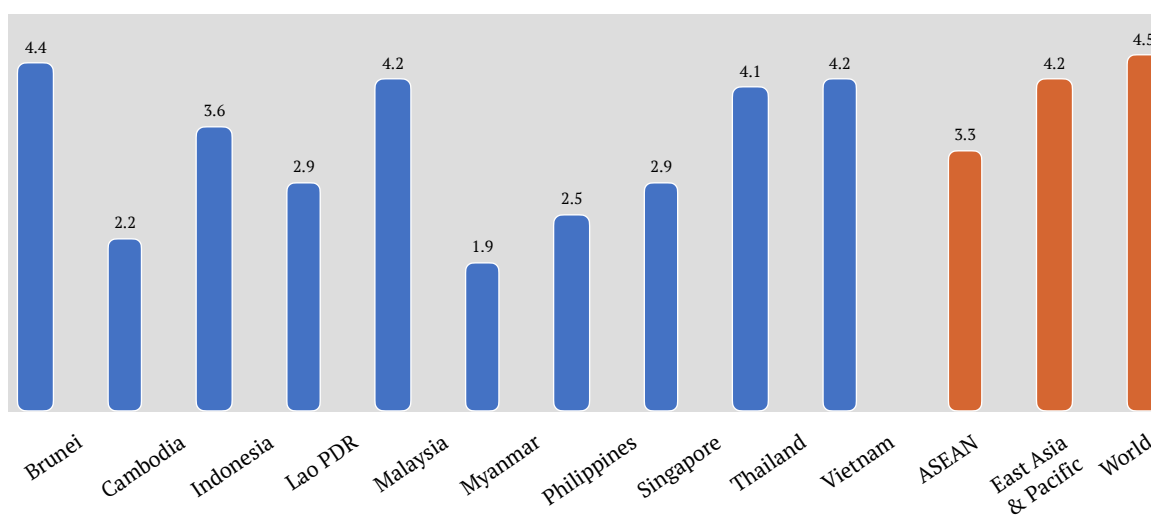

Figure 3.1: Total Government Expenditure on Education as a Percentage of GDP
Note: For each country, the most recent data available between the period 2009 to 2019 is selected.
Source: UNESCO Institute of Statistics (2021)

Figure 3.2 shows the proportion of total education expenditure by education level. The data show that in general, ASEAN member countries allocate most of their education budget on primary and secondary education, with the exception of Singapore.

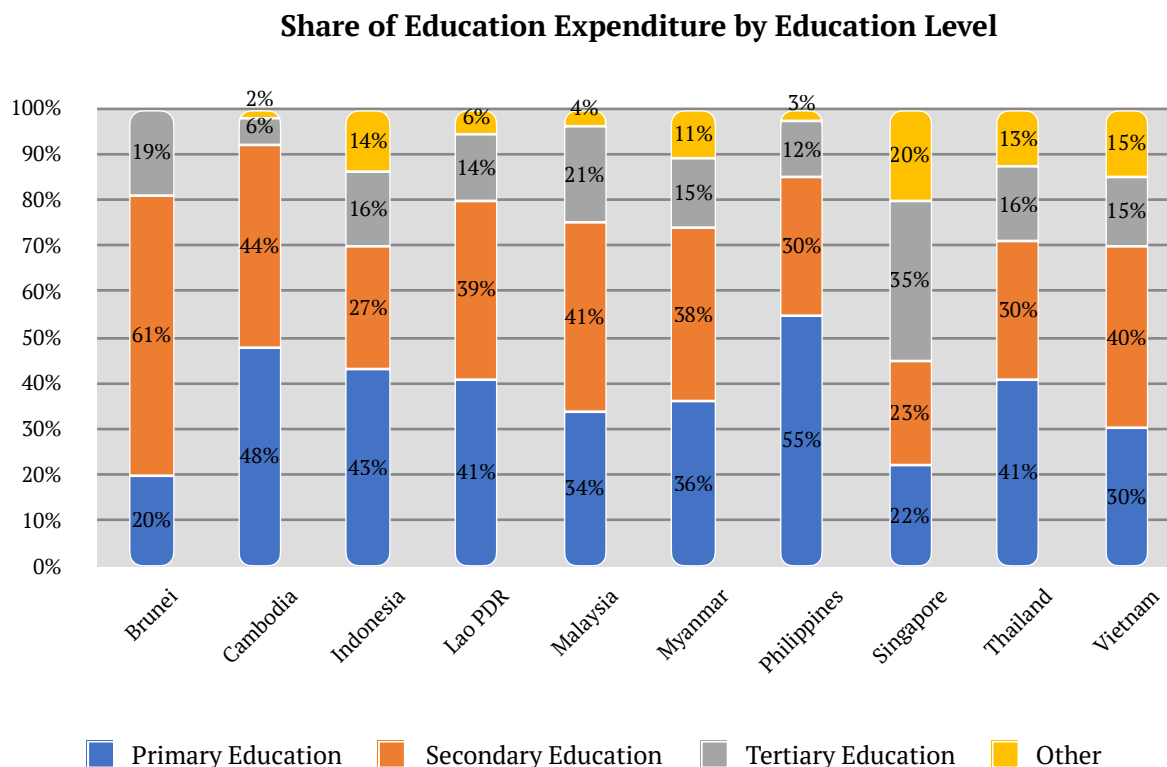

Figure 3.2: Share of Education Expenditure by Education Level

Note: For each country, the most recent data available between the period 2009 to 2019 is selected.

Source: UNESCO Institute of Statistics (2021)

Educational Attainment

The Education Index developed by the United Nations Development Programme (UNDP) serves as an indicator of educational attainment. The index ranges between 0 to 1 and is calculated by combining average adult years of schooling with expected years of schooling for students under the age of 25. Figure 3.3 presents Education Index scores for ASEAN member countries. As shown in the figure, the average score for the ASEAN region is 0.63, which is close to the global average score of 0.64 and the East Asia and the Pacific region's average score of 0.65. Among ASEAN member countries, Singapore is at the top with a score of 0.84. Myanmar, Lao PDR, and Cambodia perform poorly, with scores lower than the ASEAN average.

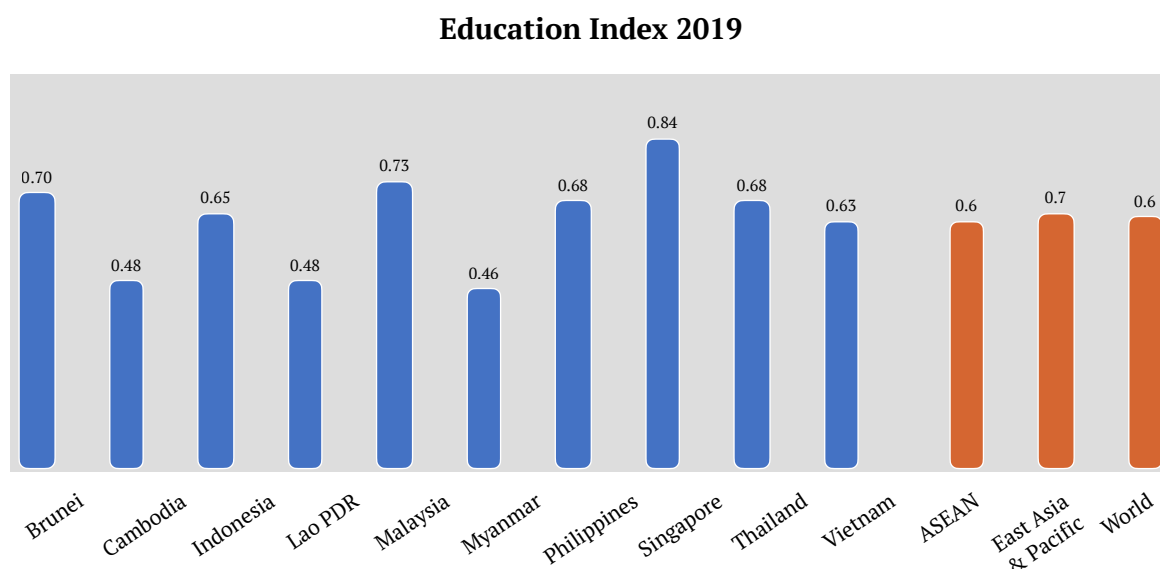

Figure 3.3: Education Index 2019
Source: UNDP (2020)

Compulsory and Free Education

Compulsory and free basic education play a critical role in promoting education for all. Compulsory education refers to the period of formal education that is required by law of all children. Duration of compulsory primary and secondary education varies between countries in the ASEAN region as shown in Table 3.1. The Philippines has the highest compulsory education years specified as 12 years. It is followed by Vietnam at 10 years and Brunei, Indonesia, Lao PDR, and Thailand at 9 years each. Myanmar has the lowest compulsory education years specified as only 5 years. In Cambodia, education is not compulsory, though the government provides 9 years of free education (Marist International Solidarity Foundation [FMSI], 2013). Most countries in ASEAN region provide 9 to 12 years of free education. Myanmar and Vietnam provide 5 years of free education. In Singapore, 6 years of primary education is free for Singapore citizens, though some standard miscellaneous fees may apply (Singapore MOE, 2021).

Table 3.1 Years of Compulsory Education and Free Education, 2020

Country	No. of years of compulsory primary & secondary education	No. of years of free primary and secondary education
Brunei	9	11
Cambodia	n.a	9
Indonesia	9	12
Lao PDR	9	9
Malaysia	6	11
Myanmar	5	5
Philippines	12	12
Singapore	6	6*
Thailand	9	12
Vietnam	10	5

Sources: UNESCO Institute of Statistics (2021) and *Singapore MOE (2021)

Student -Teacher Ratio

Student-teacher ratio is often used as a proxy for class size. It is widely believed that smaller class sizes benefit students as they enable teachers to give more attention to each student. As shown in Figure 3.4, the average student-teacher ratios in the ASEAN region stand at 21 in primary education and 20 in secondary education. The student-teacher ratios in the ASEAN region are higher than those in the East Asia and the Pacific region. ASEAN member countries vary in terms of student-teacher ratios. Compared to the global average, the East Asia and the Pacific average, and the ASEAN average, Brunei, Malaysia, and Singapore have lower ratios for both primary and secondary levels. Cambodia has the highest ratio in primary education, with 42 students per teacher. Cambodia and Vietnam have the highest ratios in secondary education, with 29 students per teacher in each country.

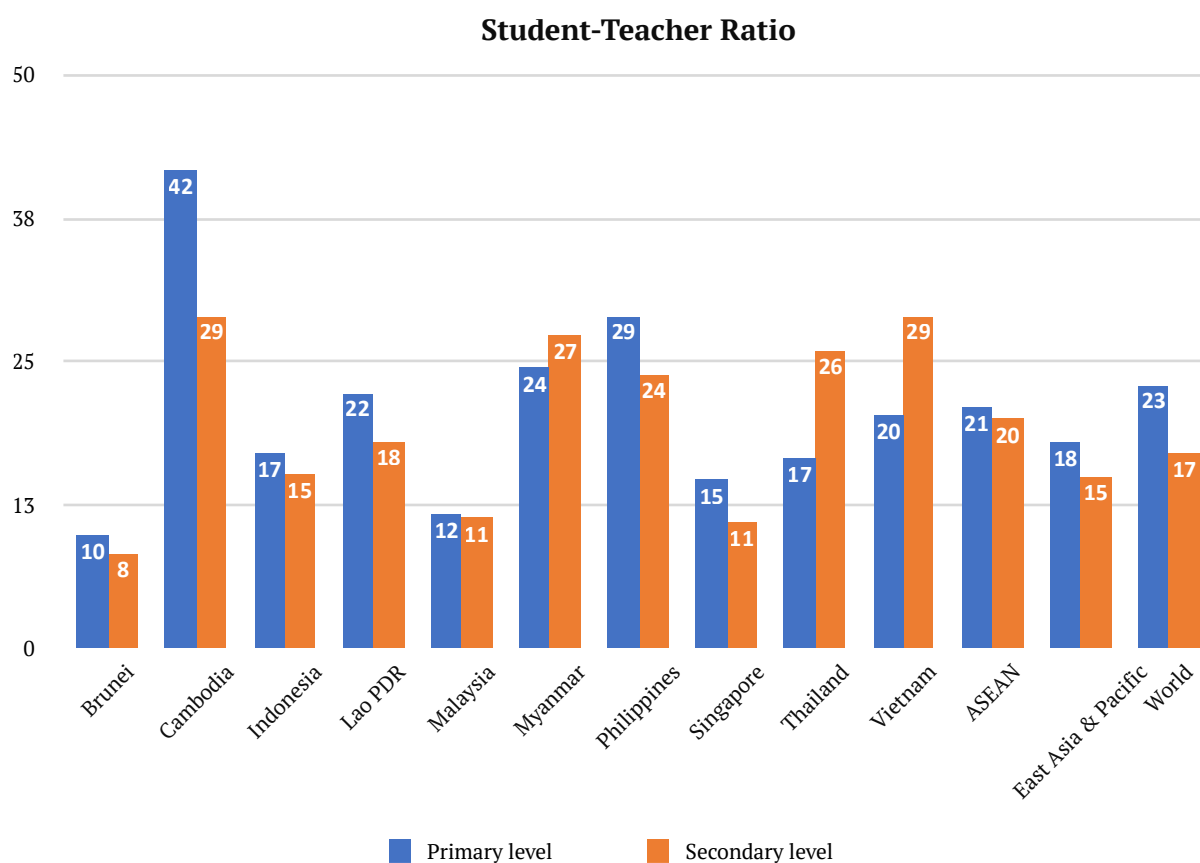

Figure 3.4: Student-Teacher Ratio in Primary and Secondary Education

Note: For primary level, the most recent data available between the period 2017 to 2018 is selected. For secondary level, the most recent data available between the period 1998 to 2018 is selected.

Source: UNESCO Institute of Statistics (2021)

School Enrollment

Net school enrollment rate is the ratio of children of official school age who are enrolled in school to the population of the corresponding official age group. Figure 3.5 shows the net enrollment rates for primary and secondary education in the ASEAN member countries. While net enrollment rate in primary education is above 90% in all countries, the rate for secondary education is significantly lower in many countries. Cambodia has the lowest net enrollment rate for secondary education, with only 37.1% of children of secondary school age enrolled in school. It is followed by Myanmar at 54%, Malaysia at 68.4%, the Philippines at 76%, and Indonesia at 78.7%.

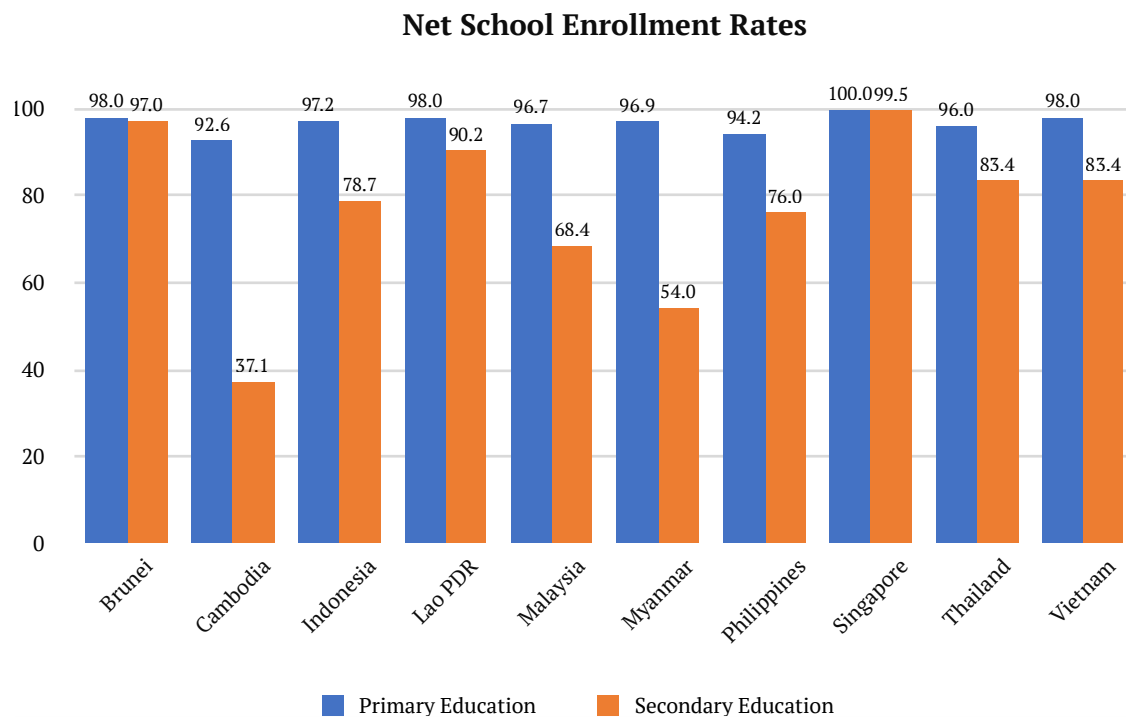

Figure 3.5: Net School Enrollment Rates in Primary and Secondary Education

Note: For primary level, the most recent data available between the period 2015 to 2017 is selected.

For secondary level, the most recent data available between the period 2010 to 2017 is selected.

Source: The ASEAN Secretariat (2019)

A Study on Gender Bias and Stereotypes in the ASEAN Member Countries

Our study explores how individual and societal gender norms and gender stereotypes manifest in primary and secondary educational setting and how female students are at a comparative disadvantage. The data collection methods in each country primarily consisted of expert interviews and either Focus Group Discussions (FGDs) or a survey both involving teachers, students, and school administrators. Data for Thailand was collected based on school visits that involved non-participant observation and in-depth interview as well as two opinion surveys. As our study is mostly a qualitative research aimed at understanding gender issues in schools in the cultural context of each country, the survey was not methodologically strict in terms of sampling and the questions were both open-ended and closed-ended. In the sections that follow, we summarize the data obtained from the FGDs, interview and survey of each country so as to make it easy for readers who would like to keep up with how people in each country feel and what gender issues they are contending with.

BRUNEI DARUSSALAM

Data on gender issues in schools in Brunei Darussalam was collected through expert interviews and a survey of teachers, students, school administrators, and parents. The results show that while Brunei's education policy related to school curriculum is supportive of gender equality, there are some key issues of concern, which include the prevalence of sexist stereotypes, traditional gender norms, and gender-based violence in schools.

Realizing that culture and tradition can sometimes inhibit gender fairness, the government, through its policies, endeavors to guarantee equal treatment to both boys and girls. The Department of Co-Curriculum Education Brunei (DCCE) organizes events/activities that are open to all students, irrespective of gender. Extracurricular activities and co-curricular activities (CCAs) in secondary schools are funded. The Ministry of Education directs these activities to be categorized into four main areas namely, physical, intellectual, spiritual and uniform groups. Various CCA Clubs in school are for all students. Every student is required to participate in least three different CCA activities: one in sports and games, one in club and societies, and one in uniformed unit or art and cultural groups. In so doing, DCCE is creating an environment that encourages gender equality. Any leadership course to strengthen the moral value of the students applies to both genders. Moral Value education is included in various subjects such as MIB, Islamic Religious Knowledge (IRK) and Social Studies. At school, all students to follow school regulations which also include students' conduct and discipline. School counseling programs and moral value related activities are usually conducted in schools in collaboration with teachers from various academic departments.

Despite gender equality being integrated into various subjects, gender stereotypes and gender norms are not uncommon in schools. There are stereotypes that are favorable and unfavorable to both girls and boys. For example, girls are said to be more hard-working, organized, obedient, have good handwriting, and are not good in sports, while boys are better leaders and are physically strong. Boys are expected to be more active and be leaders in school activities. Girls, however, are expected to be more polite, lady-like, nurturing, obedient and cooperative. They are not to take the initiative to interact with male students. A girl who mingles with boys will not be thought of highly by her friends. A shy and soft-spoken girl is better than an outspoken one. Girls are expected to behave in a dignified way, while boys can show their aggressiveness. Islamic religion also assigns certain tasks for

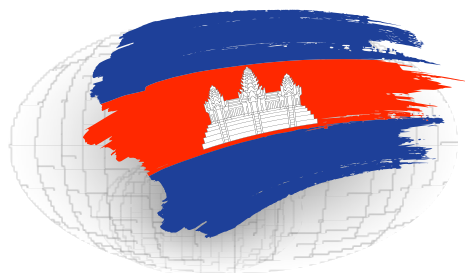
boys. For instance, boys are to lead the prayer. Girls are to follow and sit behind them. However, such religious practice is not seen as being discriminatory towards girls by the study participants. They appear to accept it as is and do not make any issue out of it.

While the majority of our survey participants indicate that gender-based bullying and harassment is not prevalent in the country, many admit that there are such incidents, which may take many forms, such as, catcalling, commenting on female body, cyber bullying (sending sexually explicit pictures via media channels), a boy stalking on a girl, and school corporal punishment. The study also found that sexual harassment incidents happen at all levels. According to the survey, there are incidents of male teachers harassing female students, female teachers harassing male students, and harassment between male and female students. Procedurally, according to our experts, sexual harassment cases can be dealt with and reported via various channels depending on circumstances and situations. Cases may be reported directly to the police by family members or by the school administrator if such incidents happen within the school premises. The police will then conduct investigations and follow through due legal processes including court hearing and verdict.

Thus, there is a need to initiate school-based programs specifically designed to tackle the issues of gender stereotypes, gender norms, and gender-based violence in schools.

CAMBODIA

The data for Cambodia was collected through expert interviews and focus group discussions (FGD). The results show that gender bias, gender stereotypes, gender-based discrimination, and gender-based violence are pervasive in schools. The results also show that school-NGO partnership model may help facilitate gender sensitivity and gender equality in schools.

Gender norms and gender role expectations are prevalent across all domains of work and life in Cambodian society. Women and men are expected to adhere to the stereotypical traits associated with their respective gender. Social and cultural norms for women in Cambodian society demand conformity to the ideals of modesty, feminine appearance, purity, and chastity, while men are expected to display masculine traits such as being brave, strong, and emotionally restrained. At home, girls have limited decision-making authority. The majority of decisions for girls, such as regarding changing school or continuing education, are made by the parents. In the public domain, women have limited opportunities. Women are disproportionately underrepresented in politics and Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM) fields. Household chores are largely considered to be women's job, creating double burden of work for working women.

Gender stereotypes are common in schools, and they are usually unfair to female students. The common stereotypes for boys are that they are natural leaders, better in decision-making, aggressive, and violent. The common stereotypes for girls are that they are gentle, detailed-oriented, poor in decision-making, and have limited leadership skills. There are also gender stereotypes related to academic interests and abilities, such as boys are good in natural science and girls are good in social science. The perception that sports are for boys and arts are for girls is widely held. As a result, male students tend to have more opportunities in athletic and physical activities, whereas female students are steered towards stereotypically feminine activities such as dance and arts. Moreover, gender-biased content remain strongly present in textbooks, especially in History textbooks that predominantly portray roles and activities of men. Clearly, schools play a critical role in reinforcing ideas of how girls and boys are and should behave.

In schools, female students face discrimination in terms of access to resources, extracurricular activities, and leadership opportunities. Many schools, especially in rural areas, do not still have adequate toilet facility for female students. Sports activities such as football and volleyball are predominantly played by boys, and girls do not get encouragement or opportunities to engage in such activities. Sport coaches are usually

male. Many female students do not get to participate in school field trips and camping as parents do not allow them to unless a relative accompanies them. Moreover, according to some of the student focus group participants, student council leaders who are elected are mostly male because male candidates are viewed to be more decisive and to have better leadership abilities compared to female candidates. This indicates that students have been socialized to believe and accept gender stereotypes.

In the focus group discussions, it became apparent that gender-based violence in schools is a major issue. According to the focus group participants, verbal harassment, sexual harassment, and bullying incidents are common both inside and outside of the school. Outside of the schools, girls are subjected to street harassment, stalking, and online sexual harassment. In schools, female students are subjected to bullying and sexual harassment by not only male students but also teachers. Female students are also bullied and harassed for having dark skin by both male students and teachers. Some study participants also observed female students being subjected to unwanted touching by teachers and male students. According to the focus group participants, most sexual harassment incidents involving teachers go unreported due to fear. In remote areas, due to the lack of proper school facilities such as toilets, female students are at risk of sexual violence. When a sexual violence incident in rural areas is reported, the police and the local government may not act upon it due to the lack of knowledge and capacity. However, in many areas where the children's NGOs are operating, the NGOs support reporting of incidents of sexual violence against children.

In recent years, there have been some important initiatives to promote gender equality in schools through collaborative efforts. Although the Ministry of Education set the Education Strategic Plan (ESP) 2019-2023, which clearly states that schools need to mainstream gender, schools do not have adequate budget and capacity to implement gender mainstreaming programs. Though the central government organizes gender training and workshops for teachers, it is difficult for the teachers to implement the ideas and knowledge gained through such programs in their teaching practices. According to the study participants, NGOs have a critical role in supporting gender mainstreaming in schools in Cambodia. They work with the school administrators, and teachers to implement gender mainstreaming activities. Thus, through collaboration with NGOs, there is an opportunity for school administrations to initiate comprehensive programs to address critical gender issues, including gender bias, discrimination, and violence.

INDONESIA

Data on gender issues in education for Indonesia was gathered based on expert interviews and FGDs. The results show that despite government's legislative initiatives to promote gender equality, the country still upholds traditional gender ideology which manifests in school setting in many ways.

Indonesia's traditional gender ideology is largely legitimized by religious ideas and traditions. Many study participants noted that the Islamic tradition, the dominant religion of Indonesia, largely promotes women's secondary status and men's power and authority in the family and society. Muslim women are expected to conform to the ideals of modesty and purity and accept the leadership of men as a norm. The study also found that patrilineal and patriarchal values in Indonesia are not only promoted by Islamic tradition but also by other traditions. In the island of Flores, which is largely Catholic, sons are preferred to daughters as the sons are seen to continue the patrilineal family line. In Bali, where Hinduism is the predominant religion, male offsprings inherit land and property from their fathers and get priority over females in education because women are perceived to ultimately end as housewives. Like in most patriarchal societies, in Indonesia, women's place is considered to be at home, taking care of the family, whereas men are considered to be the breadwinners of the family. Some study participants noted that though women's role in the public domains are growing, the influence of deep-rooted gender norms is creating the problem of a double burden of family and work. Working women are still expected to do a significant amount of domestic chores such as cooking, cleaning, and caring for children.

It is observed that gender stereotypes and traditional gender norms are common in schools. In general, girls are expected to conform to socially accepted feminine qualities such as sitting properly, being polite, not climbing trees, and dressing neatly and modestly. Girls are stereotyped to have positive behaviors whereas boys are considered to be rowdy, lazy, impolite, and inattentive. Stereotypes such as basketball is for men and ballet is for women are also common. It is also observed that textbooks and other learning materials contain gender stereotypes that limit women's role to domestic work.

While efforts are made to reduce gender bias in classrooms and schools, female students still face disparity in classroom practices, extracurricular activities, and leadership opportunities. Most of the teachers who participated in the study said that they try their best to promote gender equality in the classroom. However, many student and expert participants of the study mentioned that teachers are likely to hold gender biases which may influence their teaching practices. For example, teachers tend to pay more attention to

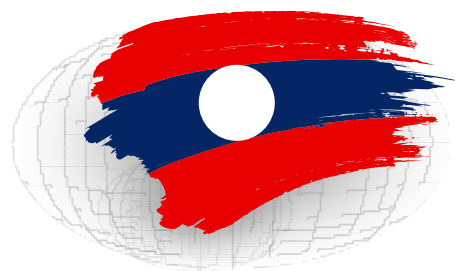
questions raised by male students and put more efforts to clear their doubts compared to female students in the classroom. While both female and male students are given equal opportunities to participate in extracurricular activities, including sport activities, female students face disparity in terms of share of participation and importance given to the teams. Regarding leadership opportunities for female students, while most teacher participants said that there is equality when selecting students for leadership positions, most expert and student participants noted that there are unwritten rules that state that leaders must be boys.

Sex and reproductive health education has been accommodated to some extent, but it is largely focused on teaching anatomy as a part of biology lessons and increasing knowledge about reproductive health to only female students. Some gender experts stressed on the need to expand the range of topics included in sex and reproductive health education and the need to employ creative approaches to remove cultural barriers that prevent free discussions on sex and reproductive health issues.

The data from the FGDs show that sexual harassment and violence are common in schools. Some of the incidents that were shared during the discussions include girls getting harassed when riding a bike, boys peeking on the color of the girl's underwear using a sharpener with a mirror, and female students being groped by male teachers. Though the process of reporting sexual violence incidents within the school system and through legal system has improved significantly in recent years, there still exists a strong culture of victim blaming, stigmatization, and immunity of perpetrators, which lead to most incidents going unreported.

LAO PDR

The data for Lao PDR was collected through expert interviews and FGDs. The results indicate that though teachers make an effort to address gender bias and promote gender equality in classrooms, adequacy of their efforts are limited by the lack of gender-inclusive curriculum and the lack of formal gender sensitivity teacher training. The results also show that the focus of school sexual violence prevention and management policy tend to be limited to incident reporting mechanism, while proactive violence prevention actions and support services to the survivors receive limited attention.

Though gender stereotypes are present in schools, both male and female students receive equal treatment when it comes to leadership opportunities and extracurricular activities. Existing gender stereotypes in schools that were mentioned by the focus groups consisting of students include those relating to learning interests and capacity (e.g., girls like arts whereas boys like sports, girls are more eager to learn than boys, and boys excel and are confident in expressing themselves). Despite the presence of such gender stereotypes, most student participants mentioned that female and male students are represented equally in decision-making and extracurricular activities. This achievement can be attributed to the efforts made by teachers to tackle gender bias in classrooms and schools.

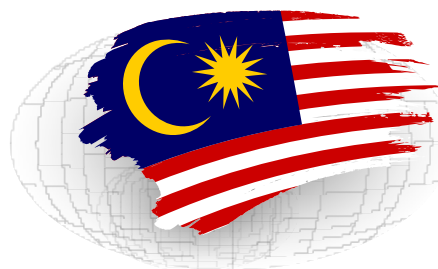
Gender sensitive education tends to be an individual or a sporadic focus rather than a systematic school-wide focus. The topic of women empowerment and gender equality is generally not integrated into the formal curriculum. Many secondary-level students mentioned that they did not have access to educational materials related to the topic. When asked about how teachers encourage women empowerment and discourage sexist behavior, all teacher participants said that the students are communicated about gender equality in the classroom despite the lack of relevant educational materials. However, curriculum in Lao PDR do not usually contain gender component and most teachers do not receive gender sensitivity training. These findings indicate that despite the awareness of teachers about the importance of teaching gender equality and their individual efforts to promote gender equality in classrooms, they may lack adequate skills and knowledge in teaching gender equality. Moreover, the individual or possibly sporadic efforts from the teachers may not result in proper instillation of equitable gender values in children and creation of a culture of gender equality in the school without integration of the topic of gender equality into the formal curriculum. Integration of the topic into the formal curriculum is critical in turning such individual and sporadic efforts into a systematic school-wide approach.

The findings of the FGDs and expert interviews show that schools in Lao PDR generally have adequate mechanisms for reporting sexual harassment and sexual abuse incidents. Most schools have guidelines for students, teachers, and administrators to report violent act or sexual abuse incidents. There are school rules and code of ethics for teachers that guide appropriate teacher behavior. When a sexual abuse or harassment incident occurs, parents and guardians are notified immediately. It is not difficult for families to enter into judicial process regarding the case of sexual harassment and abuse as they can do so by contacting gender representatives from various non-government agencies such as UN Women as well as the Lao National Committee for Advancement of Women (LNCAW), the key government agency for the protection of women and children.

Even though the process of reporting sexual violence is relatively easy, there are two main issues in sexual violence prevention and management efforts. First, proactive efforts to prevent sexual violence is lacking. For example, certain areas in schools such as motorbike parking, toilets, stalls, and back of the building that are considered high-risk for sexual harassment. The study participants suggested that such issue can be resolved by having security guards to regularly monitor the high-risk areas as well as by drawing attention of the students to the issue. And second, the survivors of sexual violence receive limited mental health and psychological support necessary for them to cope with and recover from their experiences of abuse. According to the focus group consisting of teachers, students who are the survivors of sexual abuse do not get psychological counseling from mental health professionals, but rather from the class teachers who may not have adequate qualifications and skills in providing professional counseling support. Thus, there is a need for comprehensive sexual violence prevention policy that focuses on not only incident reporting, but also proactive violence prevention efforts and recovery and support services to the survivors.

MALAYSIA

Data collection methods employed for Malaysia were expert interviews and a survey. The results from the study affirm the widespread gender-based stereotypes and practices across the country and in schools. While there have been some positive changes and improvements over the year, the results present a clear picture that programs and policies aimed at promoting gender equality in education, such as sex education curriculum and violence prevention programs, themselves are influenced by traditional gender ideology.

The study findings demonstrate the presence of gender stereotypes in Malaysia that are usually unfair to women. The survey responses demonstrate the typical gender stereotypes seen across the region (e.g., men are natural leaders; women are natural nurturers). Although there are a few stereotypes about men that appear unfair and untrue such as all the guys are selfish or men who are not aggressive must be gay, the stereotypes about women are much more prevalent and almost all of them project negative connotations. In the professional arena, women are again seen as inferior to men and cannot be in the position of power.

Inside the school gates, boys and girls are still being treated differently. Viewed as more emotional and indecisive, in schools, boys are often given more priorities than girls in the leadership roles. Even when women have the same capabilities as men, they would not be preferred as leaders. Norms expected of boys and girls are also different. Though there have been some advances towards gender-sensitive school curriculum, there still remains major gaps in its design and implementation. According to the two Malay gender experts, there is a national curriculum teaching young kids about gender equality. The national curriculum has been designed with a gender perspective and is being updated and revised according to UNESCO guidelines. However, the implementation has not so far been taken place. The real concepts of gender equality, respect, relationship, and power balances are still not there. Regarding gender representations in textbooks, while the majority of survey respondents said that textbooks do not contain gender biased language, the gender experts believe that there are still gender stereotypical roles illustrated in textbooks and in the curriculum at large. Some religious lessons admire men and blame women for many problems.

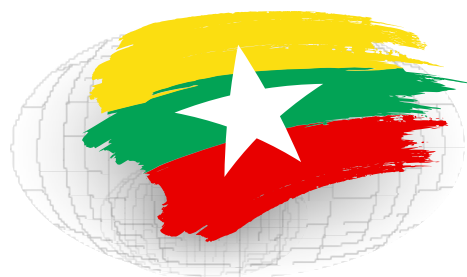
Although Malaysia has a well-designed sex education curriculum that has been regularly updated called Social and Reproductive Health, the curriculum itself is still rather conservative, compared to what is needed today. More importantly, the implementation has

not taken place in all of the schools and is still not effective. Sex education can be a difficult topic to include in a curriculum due to certain cultural and religious beliefs. In practice, sexual and reproductive health is taught in terms of basic anatomy and not sexuality. When teen pregnancy happens in some schools, regardless of how pregnancy occurs, the case will be reported to the police and concerned authorities. While some schools may provide counseling and help, the majority of schools have no formal policy or procedure in helping the expectant teenage mothers, other than informing the parents and suspending or expelling the students.

Gender-based violence is common in schools and programs designed to address the issue themselves may reinforce harmful gender norms and even promote victim blaming. The survey responses show that girls and women are constantly being catcalled, sexualized, abused and harassed, verbally, emotionally, and physically. These incidents are more common than they appear to be but often go unreported because the victims are too afraid to speak up for various reasons. Apart from victim being silenced, victim shaming is normalized.

Thus, gender sensitivity programs and policies, whether it is sex education or gender-based violence prevention policy, should be designed in such a way that the developers' inherent gender biases do not influence the contents. This can be done by ensuring that such programs and policies are in line with international trends in their standards and norms.

MYANMAR

Data for Myanmar was collected through FGDs. The findings from the FGDs show that gender stereotypes and discriminatory practices present in the larger society are perpetuated in the school system in many ways. While there have been important collaborative initiatives from the government and non-government sectors in promoting gender sensitive curriculum, fundamental transformation requires strong school leadership and ownership of the initiatives.

Gender stereotypes and traditional beliefs about gender roles are deeply embedded in Burmese society. According to the study participants, prevalent religious and cultural practices reflect secondary or inferior position of women in society. During religious ceremonies, men sit up front and women in the back rows. Some old school religious teachings mention that men are born with male supernatural power or ‘Hpon’ and that being born as female renders lower status to men. There are even traditional sayings like *‘husband is God, son is master’* and *‘a daughter in the family is the best slave’* which perpetuate male superiority and female subordination. Rooted in religious and cultural values and beliefs, gender stereotypes and discriminatory practices are perpetuated in the family and wider society. The commonly found gender stereotypes in Burmese society reflect the notion that women belong in the private sphere and men belong in the public sphere. Women are expected to assume the role of prime caregiver in the family while men are expected to be breadwinners of the family. Such notions are not only discriminatory towards women in their private lives but also limit their opportunities in the public sphere. Moreover, women’s changing position in the public sphere has not been accompanied by corresponding changes in traditional gender roles, resulting in the double burden of home and work for women.

In schools, students are expected to conform to traditional male or female roles. Female students are expected to conform to the stereotypically feminine ideals of subservience and silence, while male students are expected to conform to the stereotypically masculine ideals of strength and aggression. A number of study participants mentioned that teachers hold gender biases which are shaped by gender stereotypes and norms in the wider culture. Teachers are not aware of their own biases that are influencing their practices and attitude and creating gender inequalities in classrooms and schools. Students are usually assigned duties in the classrooms and during special events based on traditional gender division of labor prevalent in wider culture. For example, during festivals or school programs, girls are asked to take up duties such as cooking, decoration, and cleaning, while male students take up duties such as carrying heavy things and setting up the venue.

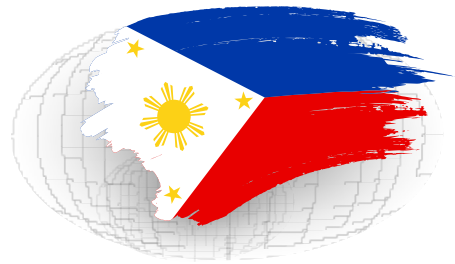
Formal and informal school policies are, in many ways, discriminatory towards female students, limiting their aspirations and opportunities in sports, leadership experiences, and even future career. While many schools do not have adequate resources for sports activities, in general, male students get priority over female students when it comes to physical space and facilities for sports. Male students tend to occupy more physical spaces than female students. In the process of selecting students for leadership positions, teachers usually have absolute power, and their decisions are usually influenced by their views of boys as natural leaders. Furthermore, it is likely that female students are steered towards traditionally female occupations. Female students are told to focus on their study and get good grades, while male students are allowed to be academically less engaged and explore multiple areas of interests. Many study participants mentioned that although girls tend to perform better academically compared to boys, gender stereotyping and gender bias associated with gender-appropriate subjects encourage boys to pursue math and science-based subjects to a greater degree than girls. **On top of this, females have to tackle institutionally endorsed gender-discrimination policy that denies females a fair chance of obtaining education of their interest as they need to get higher scores than males to get admissions to medical, engineering, and many other university programs.**

The focus group discussion results suggest that sexual violence preventions policies are almost non-existent in schools in Myanmar. Sex education and awareness programs are not included in school curriculum. Schools generally do not have clear mechanisms and procedures for reporting sexual violence incidents. When such incidents occur, school administrators and teachers call parents and attempt to resolve them quietly in their own terms. Some schools may seek resolution in collaboration with child protection organizations. Some study participants stressed that sexual violence incidents are largely unreported due to victim-blaming culture. Moreover, strongly held gender stereotypes and gender norm prevents teachers from providing fair and just resolutions to such incidents.

In recent years, there have been considerable efforts from the government and non-government sectors in promoting gender sensitive education. Myanmar's Ministry of Education (MoE) has introduced a number of initiatives to promote inclusive education, with technical and financial assistance from the United Nations, and various donor agencies. For example, the MoE, with support from the UNESCO, initiated the project titled 'Strengthening Pre-service Teacher Education in Myanmar (STEM)' which aims to mainstream gender equality in teacher education policies, teacher training curricula, and pedagogies. Moreover, some civil society organizations, mainly women's organizations, partner with schools to enhance gender-sensitivity in education through various programs and activities such as workshop, training, and competitions. Although these efforts are steps in the right direction, sustained improvement requires school leadership and ownership to undertake school-wide transformation engaging the key school stakeholders, including teachers and parents.

THE PHILIPPINES

For the Philippines, the discussions from the focus group and gender experts provide interesting insights into the gender issues in education. Though the country enjoys a relatively high ranking in the Global Gender Gap Index, the result from the study show that gender stereotypes are still prevalent, gender hierarchical roles are still accepted as a way of life, and gender bias is still very much present in the school system.

The societal roles found in general and in schools are conventionally assigned with men or fathers working and women or mothers caring for household and children. The focus group participants state that the society still assigns gender significance as men having productive roles and women reproductive roles. Even though there are development policies and programs targeting in helping women and elevating women's status, the men still do not participate in the reproductive responsibility or in other words in childcare and domestic duties. The norms expected of men and women have not changed, for instance, professions in science and engineering are dominated by men, while those in nursing and communications are dominated by women.

While societal gender norms are said to be practiced in schools to some extent, the study participants do not consider them to be serious to the extent that they enable discriminatory and unfair treatment to female students. Moreover, teachers in general are said to practice and uphold gender equality both personally and professionally, especially now when everybody is very outspoken about gender equality. Conferences, trainings, seminars on gender issues such as gender sensitivity and equality are widely conducted not only to teachers but also to other sectors. In textbooks, however, the gender representations are still the conventional roles such as fathers in business suits as head of the family and mothers in aprons staying at home. These images are still prevalent in primary and secondary school textbooks. There have been some efforts in updating the textbooks and the writing as the Ministry of Education held a workshop for textbook writers, but there have not been any clear improvements. The higher education has seen a better outcome because the universities are required by law to integrate gender mainstreaming into the curriculum. As such universities have certain autonomy to produce and improve their own textbooks and curriculums

In relation to sex education, the Philippines has somewhat more liberal concepts and initiatives. However, in practice, many schools have not adapted to changing times, especially at the primary and elementary levels. The teachers are still very much in need of

training and many of them are uncomfortable with the topics of sexuality. The focus group participants all stated that sex education is a taboo topic and the way it is taught is not useful as it focuses on biological dimension and abstinence. Thus, the traditional beliefs still dictate behaviors of teenagers and particularly girls. Children are taught to be embarrassed to ask questions or discuss sexuality. As such, many students grow up with misconceptions about sex and pregnancies, resulting in teenage pregnancies and other gender issues. Although, the trend in the country seems to suggest a freer society as more young women have become more forthcoming in their sexual health and experiences, young girls are still culturally restricted to speak up, as opposed to boys who are more encouraged in exploring their sexuality.

Although the Philippines has a patriarchal culture, the country has established a number of vehicles aiming to improve gender inequality issues in education. The Philippines Commission on Women is an umbrella agency mandating gender development programs. Many universities establish gender units or departments where students can come and voice their opinion or displeasure. These efforts are an important venue for women empowerment. However, for basic education, there still needs to be important changes in almost all major aspects – gender representation in textbooks, gender perspective in curriculum, sex education, and gender roles and norms in homes, schools, and communities. For higher education, the Philippines has a far better chance in reducing gender gap as universities are more aggressive in improving gender equality and have more resources.

SINGAPORE

For Singapore, expert interviews and a survey provide valuable insights into the gender issues in education. While the country is often considered to be a forerunner in achieving gender equality in the region, it is not without its gender issues in various sectors, including education. Patriarchal structure, gender stereotypes, and gender norms are still prevalent in schools and larger society.

The 2019 Gender Equality Index (GII) developed by the United Nations ranks Singapore at 12th position among 162 countries. However, the country is not without gender-related challenges. One of the most discussed gender-related issue in the country is the National Service (NS) policy that requires all abled male citizens to undergo uniformed service for 22-24 months when they turn 18. Many argue that such single-gender policy associates national defense with masculinity and perpetuates gender stereotypes at the state level, while others view it as an unfair policy for men who have to pay hefty price for the failure to join the service. One of the gender experts expressed the need to create a gender-neutral notion of national service by expanding it to include non-combat duties. A gender-neutral national service policy that offers both women and men opportunities to serve their country based on their abilities and interests rather than on the traditional division of gender roles may help achieve gender equality in NS in Singapore.

The survey responses show that gender bias and stereotyping are not uncommon in classrooms and schools. In schools, boys are often associated with qualities such as leadership and strength, whereas female students are associated with qualities such as gentleness and obedience. Ideal professions for girls are considered to be those that require higher degree of soft skills such as marketing and public relations managers, whereas ideal professions for boys are considered to be those that are traditionally high-ranking jobs such as doctors, engineers, and entrepreneurs. Moreover, girls are encouraged to engage in arts and crafts and music, whereas boys are encouraged to participate in sports activities. With regard to textbooks and other educational materials, the gender experts noted that while some old publications may portray gender stereotypes, such as representing males and females in stereotypical roles and conventional hierarchy, the more recent publications often reflect new concepts that breakdown gender stereotypes.

Gender stereotypes, patriarchal values, and gendered expectations are still ingrained in various spheres of Singapore society. Family values and cultural beliefs held by the teachers and school administrators may help perpetuate traditional gender beliefs in classrooms and schools. According to the gender experts, while teachers are expected to

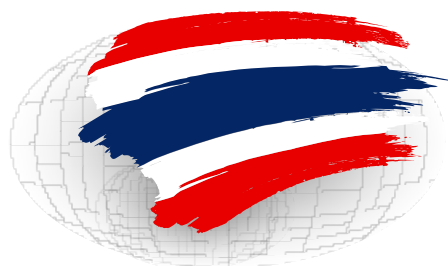
treat genders equally in school, some may feel conflicted because of their social, cultural or religious beliefs that males are superior. Teachers with traditional gender views may unconsciously promote gender inequality in the classroom and impart gender-biased messages, which may shape the students' attitudes, behavior, interests, and ultimately the choice of their higher education and career, reinforcing gender inequality in various spheres of society. In addition, traditional gender beliefs are also perpetuated by school administration. For example, Math teachers are usually male, and Arts teachers are usually female.

Larger schools generally have comprehensive sexual violation prevention policies encompassing both proactive provisions to prevent violence as well as post-incident provisions, including incident reporting mechanism and support services to the survivors of sexual violence. Most schools have written policies and teacher code of ethics to prevent sexual harassment and abuse of students. Sexual violence prevention policies generally contain the protocol for students/parents to follow in case of violations and confidential helplines to counsellors who can provide the emotional support to the survivor. Sexual violence can be reported through various channels such as through the school or community social workers or directly to the police. However, such comprehensive violence prevention policies are lacking in smaller schools. In smaller schools, policies are generally unwritten.

The gender experts emphasize the crucial role of school leadership in breaking gender stereotypes and promoting gender equality in schools. The school leadership, including the school Board, has a critical role to play in setting the vision and philosophy for gender equality and translating them into policies and action. While boards are leaders behind the scenes, the principal should be front and center with parents and teachers on the issues of gender inequality. There is a need to train or retrain teachers to promote gender sensitive pedagogy. As the leadership itself can hold traditional gender beliefs, the gender experts suggested that school should encourage constructive feedbacks among teachers and school leaders.

THAILAND

Intending to investigate the current status of gender equality in ASEAN educational systems, our research team embarked on a journey to visit schools in Thailand, hoping to observe, interview, and collect data on how the Thai school environment promotes (or ignores) the issue of gender equality. Our team visited a total of seven

public and private schools in both primary and secondary levels. The visits proved to be an insightful experience as the team observed the school environments, peer relationships, student-teacher interactions, and engaged in meaningful conversations with students, teachers, and school administrators. Our team found that all of the schools are somewhat aware of the issue of gender inequality and what it entails. Female students are also becoming more vocal and visible. Nevertheless, a number of gender-sensitive issues still exist, many of which are so deeply ingrained in the school ecosystem they become norms and values students and teachers live by.

From the school visits, our research found that the awareness on gender equality has improved as the roles and expectations of women and men have become more equal. Girls participate and become more opinionated in class discussions. In every school, more girls are elected or given opportunities in leadership positions. From our interviews with students, especially at the secondary level, female students are as confident and outspoken as male students, if not more. They were very vocal in what they believed in and what they aspired to be. From both teachers and students' point of view, female candidates have comprehensive policies that take into account every group in the schools. They are more confident, decisive, and compassionate, unlike male candidates who usually focus on only one aspect of policy. Most importantly, in every school we visited, girls are much more aware of the issue of gender inequality and trying to prove that girls are as capable as boys. This is indeed a promising outlook.

While the general school atmosphere seems more accepting of girls' roles and leaderships in public spaces, the visits clearly show that gender stereotypes abound inside the schools and school communities. Teachers and school personnel generally believe in socially constructed characterizations of gender. Exhibition boards around the schools are male-dominant, especially when it comes to academic and professional success stories. Girls are usually depicted as problems to be avoided such as gossiping or bullying. In textbooks, girls and boys are usually portrayed in conventionally hierarchical roles. While some of these stereotypes may seem harmless, some can be damaging to students' learning and development. For instance, the notion that boys are inherently smarter than girls seem to be a convention in all of the schools visited. Such belief is repeated so much so that it is viewed

as a fact for some teachers. Even when girls evidently have better grades, teachers still believe boys are more intelligent. These biases are blatantly reflected through statements such as boys are smarter in general and better at calculations; even though girls have better grades, boys have better learning potential; or boys may be lazier, but smarter. The visits found that as the students move up grade levels, girls' interest in math and science declines dramatically. This is evident that teachers' prejudice greatly impacts girls' self-confidence and academic interests.

From our study, it is obvious that boys occupy more physical space and leadership opportunities. The teachers echo the same sentiment in that girls, as they grow older, care more about their appearances and therefore would not participate in physical activities. Because of this, many subjects and school activities are organized based on gender, which deprive girls of the chance of learning and developing. This perpetuates gender segregation and inequality between the two genders. Moreover, boys are paid more attention and more encouraged to pursue various interests and leadership opportunities. Some teachers contended that boys should be leaders because they are stronger and louder which would make them more effective leaders. Girls are expected to be vices and work behind the scenes. Boys are encouraged be the front man, while girls are accepted as assistants. The invisibility that girls are silently forced to embrace feeds into the cycle of biases and discriminations seen rampant in schools today.

Our study sheds light on the danger girls face every day at school and how important schools view the issue. While the incidents of sexual violence might not be much common these days, the students agreed that unwanted sexual advances and harassments are still very much part of everyday life. Boys still tease and mock girl classmates, especially their physical appearances. Even male students understand that this kind of behaviors is disrespectful and harmful to others, they still exhibit them. This signifies a deeply dysfunctional way boys learn of their place in the society. In addition, domestic sexual violence is an issue of real concern. Many interviewees indicate that domestic violence toward girls is quite common and has a great impact on girls' well-being and mental health. Teenage pregnancies are another problem for girls as teachers' attitudes demonstrate that this is mostly girls' problem. Sex education does not address the topic of sexuality and relationships, but only the biological and reproductive system. Most teachers are not comfortable discussing sexuality because of embarrassment and fear that it would unnecessarily stimulate students' curiosity. These issues all contribute to the sexual violence toward girls and women in schools and society at large.

One of our field study sites was a teachers' educational institute which provided great insights into pre-service teacher education and how student teachers' mindset and attitudes come about. From the interviews, our team found many issues in teacher education. First, it is interesting to note that the number of female student teachers are almost three times higher than male, but 95% of class presidents have been male in the past

five years. This is apparently a consequence of gender stereotypes and social conventions dictating most girls' academic choices and their opportunities for leadership positions. Furthermore, the interviews indicate that university courses and activities still cater to male students, despite the fact that students are predominantly female. Moreover, when choosing fields to teach, female students overwhelmingly choose language and social science over technical fields such as math or physical science. This is yet another outcome from a female stereotype that has been cultivated in the students' minds since primary schools.

The pre-service teacher education still does not realize the importance of gender sensitivity in education. The teaching curriculum does not have an official course on the subject. The topic is occasionally incorporated in other courses, mostly depending on the teachers. The textbooks and teaching materials do not have the gender perspective and the content has not been adapted with times. The teaching pedagogies are outdated and still emphasize learning without questioning and memorization. Men are still portrayed as breadwinners, while women wear apron, cook, and clean. From the interviews, the topic of gender discrimination and inequality is still at the bottom of the agenda and most view it as a nonissue.

From the interviews, student teachers shared stories of how their own teachers inspired them to become a teacher. While a positive role model inspires them to become a teacher, a negative one inspires them to become a better teacher. This demonstrates that teachers have profound impacts on children's choices and accomplishments. Therefore, teacher education is one of the most vital elements in solving gender inequality problems in schools and in society since teachers help shape how children learn and what they can accomplish. To this end, our research also discovered that student teachers all believed that gender has nothing to do with being a good quality teacher. A good teacher must not be self-centered, but rather focus on the students and should be open-minded. They must stimulate the mind of the learners and be a good role model. These aspirations are admirable and hopeful signs for Thailand's future education.

Not only do schools provide the necessary knowledge, but schools help shape who children are and what they can achieve as a productive member of society. Gender inequality is still an unrecognized issue in the Thai education's eco-system. It is a systemic issue that needs structural and cultural changes. Our school and university visits confirm that there is much more that needs to be done if we want our children in a school free of biases, stereotypes, and sexual violence.

VIETNAM

The data on gender issues in education in Vietnam was collected through expert interviews and a survey. The findings suggest that traditional gender beliefs dictate female's roles in schools and wider society. While there have been efforts to promote gender sensitive curriculum, major issues remain in relation to sex education, violence prevention policy, and capacity building of the school system.

The survey results indicate that gender norms and gender role expectations are pervasive in Vietnamese society as well as in schools. The common gender norms and gender role expectations present in Vietnamese society identified by the survey participants reflect traditional notion of femininity and masculinity, stereotypical gender-based division of labor, and unequal power relations that are often disadvantageous to women. Some examples include, *men must be strong, a family must have a son to continue family lineage, girls must have four virtues, and men must sit at the head of the dinner table*. In schools as well, gender norms are pervasive, and they reflect the norms present in the families and wider society. Students are expected to conform to the stereotypical notions of masculinity and femininity that dictate men should be brave, active, strong, and show no feminine behavior, whereas women should be polite, obedient, physically attractive, and domestic. There are also gender stereotypes that may shape children's academic and extracurricular interests. For example, girls are considered to be good in literature, social subjects, and art-based activities, while boys are considered to be good in math, science, and sports/athletic activities.

While reproductive health and sex education is included in school curriculum, the topics are limited to physiology of reproduction and sexual health issues. According to the survey respondents, reproductive health and sex education is taught in Grade 8 biology and is also taught as a part of extracurricular activity. The common topics included are male and female physiology, reproduction, sex, hygiene, contraception, and pregnancy. The findings from the study suggest that topics such as consent in sexual relationships, healthy communication, the notion of female sexual desire, and creating respectful romantic relationships, etc. which empower students to tackle harmful gender norms and make better decisions are lacking.

Sexual violence incidents are common both inside and outside schools, but most schools do not have comprehensive sexual violence prevention and management policy. According to the survey respondents, female students are at risk of online sexual

harassment, sexual abuse by teachers, and sexual abuse on the way to school. Within school premises, toilets, especially in rural areas, are high-risk areas for sexual violence. According to the gender experts, most schools do not have proper guidelines for students, parents, and school staff to report sexual violence incidents. The majority of sexual abuse cases may go unreported due to feelings of shame as well as due to fear and mistrust if the abuser is a teacher. Most schools also do not provide formal psychological counseling support to the survivors of sexual violence. Schools may have medical staff, but they do not have proper qualifications in providing professional counseling support.

Though there have been significant efforts from multiple actors to promote gender sensitive school curriculum in recent years, the role of school administration is critical for achieving it. According to the gender experts, gender mainstreaming has been introduced as a requirement for all sectors in Vietnam, including the education sector. The Vietnam National Strategy on Gender Equality (NSGE) 2011-2020, the Law on Gender Equality, the Law on Domestic Violence Prevention, and various other policies have targets to enhance gender equality in education sector. Many NGOs partner with schools to implement intervention projects on various issues such as gender equality, domestic violence, sexual harassment, and sex trafficking. The current school curriculums for primary, secondary, and high school education contain gender sensitive contents to a certain extent. For example, Grade 5's Ethics subject contains topics about respecting women, treating women equally and fairly in everyday life, learning from exemplary women, preventing violence against women, etc. However, gender mainstreaming in education has been difficult as it is not a mandatory activity, and its implementation depends on the level of awareness of the school administrators and teachers. Thus, promoting gender sensitive curriculum is not possible without building capacity and ownership within the school system.

04

CHAPTER 4

Gender Inequality in School

Breaking down gender stereotypes and barriers needs to occur from a young age. It can help prevent the negative consequences of gender inequality that persists in our society. Schools are the most powerful avenue for achieving this goal. By providing an inclusive learning environment free of gender stereotypes, expectations and judgments, children will grow and thrive. ASEAN member countries, while appearing to be improving in gender equality in several respects, are still very much far from achieving such goal. Our research findings from both expert interviews and survey responses across the ASEAN member countries affirm the widespread gender-based stereotypes and practices across the region. The majority of responses show long-held beliefs that women are inferior to men, women are weak, and girls are not as capable as boys. While there have been some positive changes and improvements over the years, the results present a clear picture that there is a long way to go before we can achieve gender equality.

Figure 4.1: From CPCS project archive

Schools are a second home for children. They spend the majority of their time inside the school gates and interact with many different people of all ages including their peers, teachers, school administrators and other personnel. While girls might have had an increase in attendance and completion rates in most of the ASEAN member countries, equal

access to education does not always spell out educational attainment or accomplishment for girls. At times, the learning environment does not always offer the same treatment and opportunities for girls the way it does for boys.

The discrimination and biases girls face every day still prevent girls from reaching their full potential. Teachers themselves for the most part still lack professional training in general and especially in the subject of gender discrimination and gender equality.

Through school, young girls and women learn and experience the socially acceptable norms and behaviors. There is no doubt that teacher-student dynamics, school curriculum,

“The society still assigns gender significance as men having productive roles and women reproductive roles. The norms expected of men and women have not changed.”

– a gender expert, the Philippines

Our field visits to seven Thai schools in both primary and secondary levels found that the issue of gender equality has gradually gained more traction and gender inequality has seemingly improved. Female students are becoming more vocal and accepted as class leaders or presidents. They are receiving more opportunities for various kinds of activities, both academic and extracurricular. Although girls seem to be on a more equal footing with boys in schools during our school visits in

“In the student council, girls do most of the ground work in policy planning and all the details. They are more responsible than boys, but boys lead the policy execution and presentation.”

– a teacher, Thailand

school environment, peer influences and teachers are all key actors in cultivating gender roles and expectations and gender socialization. As a result, teachers’ gendered attitudes, behaviors and treatment of girls and boys may create positive and negative impacts on girls’ self-confidence, career aspiration and future success. These messages, often unconsciously conveyed, can set a tone of how girls feel about themselves and what they can achieve.

Figure 4.2: From Gender Project archive

Figure 4.3: From Gender Project archive

general, deep-rooted beliefs and gender-biased stereotypes remain widespread. So often students hear such statements as “*boys have more technical abilities and potential in math and science. Even when girls may be more hard-working, boys are inherently more intelligent.*” This kind of learning environment serves to foster and reinforce a false assumption that can affect girls’ perceptions of themselves. Our survey also discovered that as girls are moving up their grade levels, the level of their participation in school or class activities declines. This is one indication that the school environment might not be as supportive for girls as it is for boys.

Country	Share of female graduates in STEM programs at tertiary level
Brunei	51.9%
Cambodia	16.7%
Indonesia	37.1%
Lao PDR	25.2%
Malaysia	38.6%
Myanmar	64.9%
Philippines	36.3%
Singapore	33.7%
Thailand	30.1%
Vietnam	36.5%

Table 4.1: Share of female graduates in STEM at tertiary level
Source: UNDP (2018)

Across ASEAN member countries, one of the most consistent messages with regards to the academic differences between boys and girls is that boys are good at math and science, while girls are good at liberal arts. This could not be further from the truth. The hidden messages girls receive about their inability in math, science and technology shape their self-confidence and interest in these subjects. This is evident for the majority of

ASEAN member countries which have experienced a much fewer number of female graduates in STEM programs at the tertiary level (see Table 4.1). Girls and women are therefore under-represented in scientific fields of study such as math, physics and engineering. For these reasons, the school environment plays an indispensable role in shaping girls' future.

HIDDEN DANGER OF UNCONSCIOUS BIAS: GENDER STEREOTYPES

Unconscious biases are ideas, assumptions and beliefs of which we are unaware. They surface without our control or realization. These assumptions have been ingrained in us by our personal experiences, cultural background and the process of our socialization. Often times, these are socially constructed stereotypes perpetuated within a culture or society. Our research found that unconscious biases and gender stereotypes are extensively prevalent in society at large in the ASEAN member countries and in schools, both public and private.

“Gender stereotypes are common in schools including sexist and even rape jokes.”

– an informant, Indonesia

Although we have mentioned these earlier, but because they are so prevalent in ASEAN member countries, it needs to be mentioned again. The typical stereotypes seen across the region: men are stronger than women, men are the breadwinners and women are housewives. The expert interviews echo similar perceptions. In terms of characters, typical statements – such as men are natural leaders; women are natural nurturers; men must be

**“Husband is God. Son is a master.
Daughter is the best slave.”**

– an informant, Myanmar

strong, and women must be thin and beautiful – seem to be automatic responses. Some of them, however, are shockingly misogynistic and dangerous. Those include statements such as women are treated as slaves; women are a symbol of sex while men are a symbol of power; and women are losers.

Although there are a few stereotypes about men that appear unfair and untrue such as all the guys are selfish or men who are not aggressive must be gay, the stereotypes about women are much more prevalent and almost all of them project negative connotations.

In the professional arena, women are again seen as inferior to men and cannot be in the position of power. These biases and stereotypes are used as excuses to deny girls and women advancement and achievements in their jobs, such as women are complicated; women are emotional and indecisive. A working mother is viewed as a liability to her employer because she is always grumpy and cannot fully devote her time and effort to her work since she must be responsible for domestic tasks. Also, if a woman wants to be respected in her professional life, she must wear modest clothing.

Since females are viewed as more emotional and indecisive, in schools, boys are often given more priorities than girls in leadership roles. Even when female students possess the same capabilities as their male counterparts, they would not be preferred as leaders.

Figure 4.4: From Gender Project archive

“Girls cannot study IT because girls cannot do well with technology.”

– an informant, Cambodia

In addition, our survey responses by both teachers and school personnel include firmly held stereotypes that male students are better at science and technical fields and female students are better at arts and languages. The ideal professions for boys and girls from the perspectives of both teachers and students demonstrate these similar stereotypes. Girls are good at arts and humanities, while boys are good at science and technology. Girls are good at routine tasks while boys are better at skilled tasks. The typical jobs for girls are receptionist, nurse, assistant or housewife. The typical jobs for boys are police, pilot, engineer and manager. These biases are a deeply misguided way of thinking since according to the UN, on average girls achieve a higher level of reading proficiency and the same level of math proficiency as boys in secondary school worldwide (UN, 2019).

Although in many instances, the intentions behind these assumptions might be harmless, they inadvertently reinforce gender stereotypes and biases that hinder a person’s aspirations and accomplishments. This is because unconscious biases affect the way people interact with each other and how girls are treated and taught. They can manifest in the form of directions and guidance given to girls. However, it is important to recognize that having an unconscious bias does not make one a sexist person. Everyone to a certain degree has various types of biases due to years of exposure to gender-stereotyped norms and patterns. This is why it is not an easy feat to eliminate these misconceptions and cultivate a society that values individual characters and abilities. Moreover, our study reveals that gender stereotypes often stem from religious and cultural backgrounds. Both men and women of faith believe in these predetermined gender roles, making it nearly impossible to change since that would mean challenging their own faith.

“The country still upholds traditional gender ideology which is largely legitimized by religious ideas and traditions. Women are expected to conform to the ideals of modesty and purity and accept the leadership of men as a norm.”

– an informant, Indonesia

GENDER-BIASED CURRICULUM AND TEXTBOOKS

Gender-biased curriculum is a real issue that needs drastic changes. Although curriculums in public schools in ASEAN member countries have seen incremental changes over the years, they are still deeply ingrained with the culture that values male dominance and female subservience. Our research shows that while all of the ASEAN member countries are receptive of gender equality and how it plays an important role in all arenas of the country's prosperity, curriculum reforms, especially in terms of gender discrimination, inequality, stereotypes and biases have been seriously lacking. Moreover, Gender biases and stereotypes are prevalent in classroom practices, textbooks and school activities. School textbooks still depict women in domestic roles or conventionally hierarchical roles, whereas men are depicted in diverse occupations such as engineers, doctors or professors. While these are reflective of our societies, schools are entrusted with educating young minds and instilling in them the values of fairness and justness. Ironically however, school communities oftentimes normalize male superiority and marginalize female capability.

Gender-biased curriculum is a real issue that needs drastic changes. Although curriculums in public schools in ASEAN member countries have seen incremental changes over the years, they are still deeply ingrained with the culture that values

“History, literature, civic education, life skills textbooks contain sexist language. They show men as being strong and assertive and women as being gentle and weak.”

- an informant, Vietnam

Figure 4.5: Picture from textbook, Thailand (left), Laos (right)

From literature review which has been mentioned earlier in this sourcebook, Southeast Asian women are largely underrepresented in textbooks and even when they are represented, they are depicted in passive roles (Ena, 2013; Jasmani et al., 2011; Lee and Collins, 2008). The surveys and expert interviews from this study produce the same results. The majority of responses assert that there are still gender stereotypical roles illustrated in textbooks and in the curriculum at large. There are more male representations when it comes to certain fields such as sports and sciences. Moreover, some comments indicate that the characters still follow accepted gender roles in society where women serve men; leaders are men; and history lessons mostly depict male leaders.

“Kings and prime ministers illustrated in textbooks are all men. Women serve men and family with food and drinks.”

– an informant, Malaysia

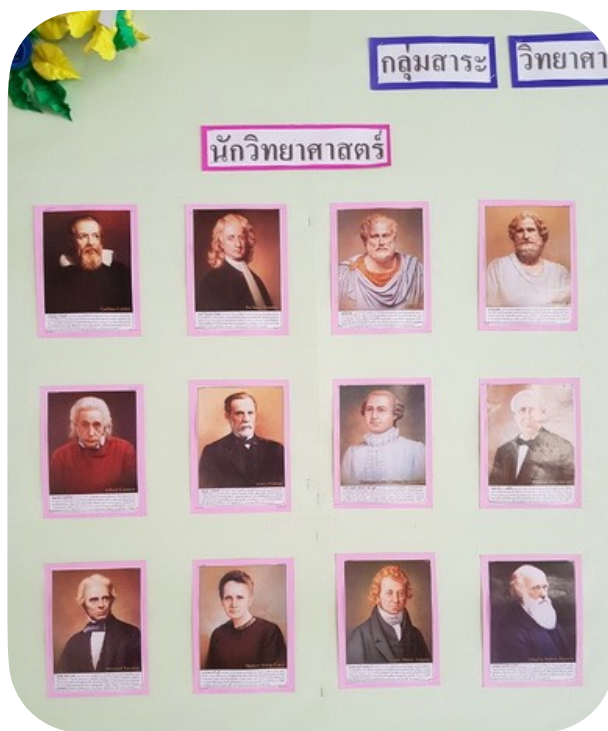

Figure 4.6: Male Scientists on School Exhibition Board, From CPCS project archive.

Furthermore, during our study of the primary and secondary schools in Thailand, male characters are usually depicted in proactive roles and in recognized professions such as doctors and engineers. Male scientists dominate school exhibition boards.

On the contrary, within the same schools, female characters are portrayed on various boards for an anti-bullying campaign that shows the characters chatting mischievously, gossiping and verbally bullying other girls. These are female-biased stereotypes being perpetuated in plain sight inside the schools.

“One of the questions asked in a second-grade quiz -- who is responsible for household chores such as washing the dishes?

The correct answer is a mother’s duty.”

– an informant, Indonesia

by portraying men as being assertive and decisive, and portraying women as being compassionate, weak and emotional. However, it is worth noting that men, out of anger, actually accounted for 96% of all homicide perpetrators worldwide (UN Office on Drugs and Crime, 2013).

Gender biases and stereotypes in textbooks can have lasting impacts on children as they develop by promoting acceptance of gender inequalities. Although ASEAN member countries have increased awareness in gender equality in many aspects, educational curriculums, textbooks, and school activities still portray and perpetuate female stereotypes that are unfair and sometimes downright dangerous.

UNEQUAL TREATMENT

be treated differently due to several arbitrary measurements such as men and women have different attitudes and emotions; and boys and girls have different abilities, physical behaviors, social interactions, and academic motivations. Although the different treatments may not be in an official capacity, many study participants in

“You’re a woman. Why do you want to run for student council president?”

– a teacher, Indonesia

In textbooks, our research found that it is common for girls and women to be illustrated as doing household chores while boys play sports or engage in outdoor activities. In many instances, the textbooks glaringly contain and promote the traditional masculine and feminine traits

Inside the school gates, boys and girls are still being treated differently, even though the awareness on the issue of gender equality has been steadily increasing. Many of the study respondents believe that male and female students should

“Girls are told to focus on their study and get good grades, while boys are allowed to be less engaged academically and explore multiple areas of interests.”

– an informant, Myanmar

and religious norms. This proves to be a contentious point of discussion as some argue that while physical needs might be slightly different between males and females, a number of responses target female limitations based on religion and social norms.

Figure 4.7: Boys are playing football while girls are watching them. From Gender Project archive.

It is clear that the study responses reflect the societal gender norms that have been around for hundreds of years. While there have been some positive changes, there is so much more that needs to be done. Male students regularly receive more opportunities in every aspect of life. For instance, a focus group participant shared that when male offsprings inherit land and property from their fathers, they have entitlement and priority over girls, especially in access to education because girls “ultimately end up as housewives”, so was perceived.

“Teachers do not encourage female students to participate in school activities at all.”

– an informant, Cambodia

In our visits to the Thai schools, it is virtually a consensus that the physical space is mostly occupied by male students, including gymnasiums, fields and other open space. Girls usually gather in small groups in small areas inside the buildings during recess. In most

“Although schools do not practice gender segregation, traditions govern people’s behaviors. Religion guides how each gender should behave. For example, boys are expected to be leaders in school activities. Girls are not allowed to play football, and boys are not allowed to dance.”

– an informant, Brunei

ASEAN member countries from our study, due to religious beliefs and stereotypes, many areas and activities inside the schools are gender based and clearly segregated. Students often participate in activities expected of their gender, such as boys join sport and leadership activities, while girls join

cultural and social activities. There are comments such as *boys conquer the fields* or *boys and girls are not allowed to participate in the same sport at the same time*. Some sports do not allow girls to participate at all. In some schools in some of the ASEAN member countries, swimming pools, canteens, prayer rooms, classroom seats or even staircases are separated for each gender. These existing practices clearly create gender segregation, biases and barriers.

“Gender mainstreaming is not a mandatory activity, so implementation depends on the level of awareness and attitude of teachers.”

– a gender expert, Vietnam

SEX EDUCATION

Most countries in ASEAN have a well-designed curriculum that has been regularly updated which includes sexual and reproductive health. However, the topic is taught in terms of basic anatomy in a biology or science class, but not covering sexuality. In general, children are taught to be embarrassed to ask questions about or discuss sexuality. For many countries, our surveys and focus groups found that sexuality is a taboo topic, especially for girls who, according to social norms, should not be interested in sex or have sexual experiences before marriage.

Abstinence appears to be the central message when sex and relationship are discussed. Sexual harassment and unwanted touches may be discussed in the physical education class in some schools, but these are mostly taught to female students as how to prevent and protect themselves. Many schools include this topic in their religious classes which emphasize abstinence and marriage rules.

This is another divisive issue since the participants in our focus groups mostly agree that the society holds double standards against women. Men are socially praised, or at least not frowned upon for being promiscuous by having sexual prowess and experiences, while women are strongly condemned for the same behaviors.

Sex education can be a difficult topic to include in a curriculum due to certain cultural and religious beliefs. A number of our survey responses from teachers believe that the topic should not be brought up because it will unnecessarily feed into the students' curiosity and encourage them to explore the topic even more. A good number of responses also indicate that sex education should be the responsibility of the parents and the topic should be guided by religious values. Because sexuality is a sensitive issue, some believe that local religious organizations and communities should take an active role in teaching it.

“How much sex education is taught depends largely on how much time the teacher wants to spend discussing it.”

– an informant, Brunei

“What we teachers are most worried about is female students becoming pregnant. We try to teach girls more intensively because if a female student makes this mistake, she will be expelled or has to pause her education, but a male student can carry on as usual without consequences. This is why we warn girls to not be easy nor engage in a sexual relationship.”

– a teacher, Thailand

Teenage pregnancy is not seen as part of public health issues. In many of the comments found in the study, unwanted pregnancies are the results of religious misdeeds or criminality. Across many ASEAN member countries, there are not enough good measures or programs to assist the pregnant girls who tend to have their education disrupted. In addition they would suffer from shame and humiliation as in being expelled from school or being pressured to leave school. There are more cases of young mother being punished than boys. Fathers appear to continue on with life as usual.

GENDER-BASED VIOLENCE

One of the most pressing matters regarding gender issues is gender-based violence. This encompasses all forms of sexual violence incidents, whether physical, verbal or emotional. One would think that in the 21st century, these dreadful acts would be extremely rare, but in reality, they are still common and can occur even in one of the supposedly safest places in children's life – schools. At schools in rural areas in some countries, girls are denied basic education because the schools do not have proper toilets for them. From our research, we found that there are many facilities and areas inside the schools that are not safe for female students, including toilets, unused classrooms, storage rooms, locker rooms, gymnasiums, and the back of school building. For the victims and survivors, these horrific incidents undoubtedly create the kind of impact that lasts a lifetime. More than half of the responses state that gender-based harassment and bullying is still prevalent today and their school has experienced some degree of sexual harassment and child abuse cases. The study also reveals that the issue is much more complex than anyone can imagine and there are many perspectives to it.

“Girls cannot commute far to school and need to stay at home because they are easily sexually harassed by others.”

– students and teachers, Cambodia

Figure 4.8: UNICEF/Todd Brown from <https://www.unicef.org/cambodia/education>

Defining Sexual Violence

First and foremost, to many communities in ASEAN member countries, it is still controversial how to define sexual harassment. There are a number of examples in which a female student would be dismissed for speaking up against a sexual act that would be deemed by teachers or school personnel as just a joke. Moreover, sexual harassment that does not inflict physical harm almost always gets brushed off since there

are no physical injuries on the victim's part. The expert interviews from our study agree that the society pays little attention to this and the cases rarely get resolved. In fact, this form of sexual harassment can cause an excruciating amount of pain for the victim's mental well-being which inadvertently leads to physical harm and suicidal tendencies. Verbal and emotional abuse of a sexual nature is as toxic and detrimental as physical ones.

In addition, the social structures and conventions persistent in many ASEAN member countries which view certain behaviors as acceptable such as hugging or touching others' children. These behaviors are brushed off as a customary form of affection expressed by adults to children. However, in many cases, these behaviors are unwanted gestures that can leave girls and women feeling powerless and mortified. These sexual violations leave painful marks on girls and women instilling in them that their bodies are not their own and their feelings are not warranted.

“There is this incident where a male physical education teacher discussed sexual harassment and its repercussions, and the teacher made a joke about rape. The teacher joked that if you want to rape someone, you'd better make sure she is over 18. The male students laughed, while the female students remained silent, shocked by what the teacher had said.”

– a gender expert, Malaysia

“Sometimes, I kiss a student's cheek because they're so cute.”

– a primary school teacher, Thailand

Normalization of Boys' Behaviors

From the survey responses and focus groups, our research discovered that there are many incidents in which certain behaviors are socially acceptable just because they come from boys. Verbal teasing, mocking or boys talking about girls in demeaning and misogynistic ways are considered normal and thus silently encouraged. More often than not, these behaviors are viewed as the way boys exert their social muscles and learn how to become a man. All these purposely and completely disregard the receiving end of the teasing and mocking. Many examples and statements from our survey demonstrate that the phrase “boys will be boys” or “they’re just boys” are often used to excuse many of the disparaging behaviors toward girls. This perpetrates a culture of rape and sexual harassment, when in fact these excuses and behaviors should not be encouraged or tolerated.

“There was a case of a girl being branded as a rotating trophy. The boy classmates would challenge friends for prize money to kiss or touch the girl’s breasts. The girl became so traumatized she stopped going to school.”

– a teacher, Indonesia

Victim Shaming

It is disturbing that, as our research evidently found, victim shaming is such a disheartening issue facing girls and women today. The responses from both survey and focus groups confirm that we still live in a society where it is the sole responsibility for girls to protect themselves and prevent sexual violence against them.

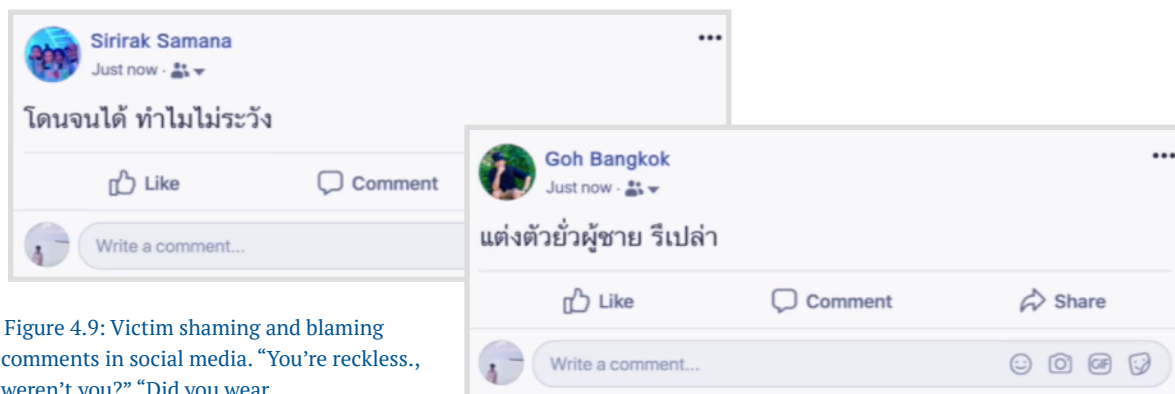

Figure 4.9: Victim shaming and blaming comments in social media. “You’re reckless., weren’t you?” “Did you wear provocative dress?”. From Gender Project archive

An overwhelming number of statements point the finger at girls when sexual harassment incidents occur. Girls wear provocative clothing. Girls should not go out alone. Girls should not be alone with boys. Girls must wear modest clothing if they want to be safe and respected. These sentiments come so naturally to even girls and women themselves. This misguided value is so deeply embedded in society that girls will blame themselves when something bad happens to them.

Victim silencing is another serious issue. The comments from the surveys and focus groups echo this sentiment in the society. When will society put a stop to catcall, verbal, emotional or physical sexualized abuse and harassment? Most of these ‘violations’ are not resolved, let alone taken seriously. As discussed, victims are often too afraid to speak up. A lot of survey responses surprisingly cite perpetrators being family members and relatives, which may be a contributing factor to victim silencing. Also, more than 80% of the survey respondents agree that being sexually harassed or abused is considered shameful and embarrassing by the victim’s family. This is most likely the main reason why the victims do not come forward.

“The girl and her father reported a rape threat to the school and police, but were not taken seriously, implying instead that they were accusing someone of something that hadn’t happened.”

– a gender expert, Malaysia

Schools and Teachers' Attitudes

The educational and school system itself is a problem, especially when it comes to gender-based violence. Our survey responses indicate that the majority of the schools still lack funding and resources for gender equality issues. Moreover, it is not new that girls and women are usually targeted due to the patriarchal structure and the sexualization of women in the society. From the surveys, however, many comments offer suggestions on how to prevent sexual harassment by educating or blaming girls. For instance, girls should be educated, so they don't get involved in sexual harassment or girls should wear proper and modest clothing to protect themselves. Most programs are focused on teaching girls how to

“The attitudes of the schools are a real concern because when a sexual harassment incident occurs, schools tend to get very defensive as they have huge concerns about the school's reputation. Unless the school is pressured, it will not get involved and will let the parents handle the issue themselves.”

– a gender expert, Singapore.

While these programs and seminars may have been created with good intentions, they are created for the wrong reason. While it is true that girls and women need to learn how to protect themselves, telling girls to wear proper clothing is not going to solve the problem. These programs apparently treat girls and women as a root cause of the problem who need fixing, when in fact it is the sexual predators and perpetrators that need fixing. Some survey respondents believe that students are not well-educated by their parents and families and so tend to get involved in sexual harassment. Some teachers, based on personal, cultural or religious reasons, might not be comfortable in teaching or discussing sex-related topics at all. The survey results also show that teachers can be strongly judgmental, which discourages students in coming forward with the incidents and other sexual violence issues.

behave and how to protect themselves in order to prevent sexual harassment. The examples from the survey include campaigns warning girls about sexual abuse and harassment, sex education seminars, moral and religious lessons for girls, and dress codes for girls. Although the programs are created to help girls, this kind of attitudes will never prevent sexual violence, but instead ends up perpetuating the female stereotypes and blaming the victims.

“Only 11% of respondents believe that school is safe from sexual harassment, while 36.24% believe teachers and school administrators must bear the responsibility of ensuring the safe school environment.”

– youth perception survey, Thailand

Lack of Proper Mechanisms for Reporting and Counseling

According to gender experts in many ASEAN member countries, most educational institutions lack an official structure and mechanism that facilitates the reporting of sexual violence. As mentioned earlier, most sexual violence cases are resolved quietly on a case-by-case basis between the victims and the perpetrators. Most schools do not have a comprehensive sexual violence prevention and management policy nor proper guidelines for students, parents or school staff to report the incidents. A number of survey respondents believe that sexual violence against girls inside schools is much more common and there are many more sexual violence cases that go unreported. Even when schools or universities provide mental counseling for the victims, in most places the counsellors are teachers who lack training necessary for the job. They do not have the knowledge, the capacity or the support they need to help the students.

“The survivors of sexual violence receive limited mental health and psychological support necessary for them to cope with and recover from their experiences of abuse.”

– a teacher, Lao PDR

GENDER SENSITIVE POLICY AND GIRL EMPOWERMENT

ASEAN member countries have had some important changes in policy direction when it comes to gender equality and girl empowerment. However, from our surveys, FGDs and expert interviews, there are no concrete policies that focus on women empowerment and gender equality that have been effectively implemented. Some respondents attribute this to the lack of funding, but some contradict this notion stating that if the schools can allocate budget for male-dominant activities, then there must be enough money for women as well. But in most schools, the budget is usually prioritized for boy activities. Moreover, some study participants indicate that male teachers still receive higher pay than female teachers, despite having the same qualifications and job descriptions. The expert interviews in our study also confirm that the roles of women in both personal and professional life are not being well recognized.

“I talked to many principals and they say there isn’t enough budget. But when you hire a male doctor, why not hiring a female one too?”

– a student, Cambodia

“If the curriculum and textbooks are not revised to incorporate gender-sensitive content, it is difficult for teachers to integrate gender sensitivity in their practices.”

– a gender expert, Vietnam

respondents believe that the policy focus should be to provide education to all, but this may disregard the fact that sexist practices and beliefs are major obstacles for girls in receiving unbiased quality education.

The majority of the responses in our study indicate their schools do not have official policies that focus on the encouragement and empowerment of female students. Only a handful of comments indicate that their schools have some forms of women empowerment initiatives, but they are not under official structure or capacity. Most are just verbal encouragements from teachers or counsellors. There are some policies that embrace non-discrimination principles such as programs encouraging female participation in STEM education. But all in all, the policies, if they exist at all, have not been effectively implemented. In addition, the focus group participants agree that most schools in their countries only engage parents and families on a necessary basis and there is hardly anything relating to the promotion of gender equality. These are all indicative of the fact that gender equality is far from being placed on a policy agenda and in school planning.

Teachers’ training is one key element in creating gender equality and girl empowerment, as evidenced by many remarks and statements from our study respondents and gender experts. In order for teachers to be aware of gender sensitivity and equality issues, they need the knowledge and the support from the schools. Our survey discovered that

“As a student for a teaching degree, I am not exposed to any sensitive issues such as gender equality. I have to work on it myself and spread awareness about the rights of women.”

– a teacher, Malaysia

“I see that there is training on gender, but practice is limited.”

– a student, Cambodia

teachers in most ASEAN member countries do not receive gender-sensitivity training nor learn about gender equality during their time in universities. The majority of teachers admit that they do not have adequate skills and knowledge in recognizing and tackling hidden gender biases and stereotypes. In addition, there is no assessment on how effective the training is or whether the teachers succeed in learning and teaching.

Especially in teaching sexuality and reproductive health, the issue is more complex than it seems to be since not all teachers have the right personalities to teach it.

The structural elements needed for gender sensitive policy and girl empowerment require commitment and support from leadership, such as the Ministry of Education and departments responsible for women's well-being. But according to the gender experts in all of the ASEAN member countries, it is not easy to create change and engage the authorities on these issues. Oftentimes, the issues of sex education and gender sensitivity issues cannot be directly discussed. It is difficult for the gender perspective to be blended in or integrated as part of the preventive measures.

The gender biases and stereotypes plaguing our society have remained. While it is true that ASEAN member countries have fared well compared with other developing countries in other regions of the world, our quest for gender equality is still far from the finish line. We all need to do our part in fostering a learning environment that is free of gender stereotypes, gender biases, expectations and judgments. We all need to do our part in breaking down gender stereotypes and barriers that trap young girls and women everywhere so that they can grow and develop into healthy and productive members of society.

05

CHAPTER 5

Promoting Gender Sensitive Education

Pre-adolescent and adolescent years are the critical periods of gender socialization. Gender norms, attitudes and behaviors learned during these periods are carried over to their adulthood. Moreover, children spend a large amount of time at school. Thus, schools and classrooms are important sites for interventions for the formation of appropriate gender identity, roles, attitudes, and behaviors in children. School administration, teachers, and families have an important role to play in ensuring that the school system is free of gender bias and discrimination and provide gender sensitive education to children.

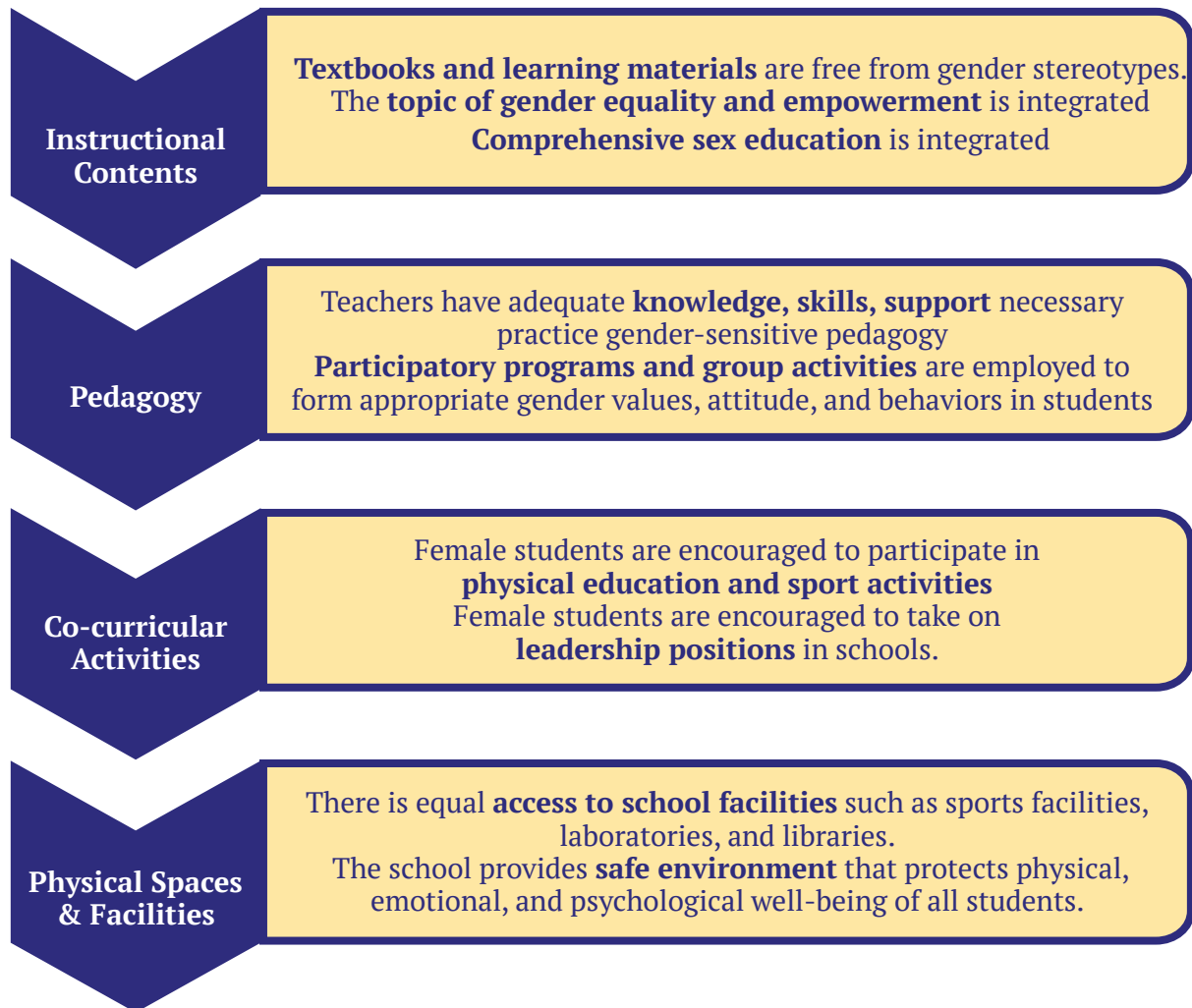
As found in our study in the ASEAN region, gender bias manifests in a variety of ways in the school system and disproportionately impacts female students. Gender bias and gender stereotypes in pedagogies, textbooks, classroom interactions, unequal access to school facilities, discrimination in extracurricular activities, in sports and leadership opportunities among others are pervasive in the ASEAN member countries. Moreover, female students are subjected to gender-based bullying, harassment, and sexual violence. These findings suggest that achieving gender equality in schools requires a holistic approach that addresses the range of gender issues of concern in schools. Against these backdrops, the objective of this section is to provide guidelines for the key school stakeholders to promote gender sensitive education in schools.

Framework for Gender Sensitive Education

Gender sensitive education refers to the design and delivery of education policies and programs in a way that creates a learning environment that is fair and considerate of both female and male students. This section offers a framework for gender sensitive education consisting four dimensions - *instructional contents*, *pedagogy*, *co-curricular activities*, and *physical spaces and facilities*, each of which consists of multiple goals that need to be accomplished. Ultimately, the overall goal of gender sensitive education is to ensure that the education process provides the same messages and offers the same opportunities to female and male students.

In the framework, ***instructional contents*** dimension addresses what students should be learning. ***Pedagogy*** dimension addresses how the instructional contents are to be delivered to the students. ***Co-curricular activities*** dimension addresses the issue of equality of opportunity in extracurricular activities and leadership positions. Finally, ***physical spaces and facilities*** dimension addresses the issues of school safety and equal access to school facilities.

Framework for Gender Sensitive Education

While the school leadership/administration has the primary responsibility to initiate and facilitate policies and programs to address gender issues in the school, their proper implementation and long-lasting changes require efforts from multiple stakeholders, including teachers, students, and parents. In many countries, partnerships with government and non-government actors are also necessary in successful planning and implementation of gender policies and programs. The framework for gender sensitive education offers an overall structure that highlights what aspects need to be considered in planning and implementing interventions to address gender issues in schools. The subsequent sections offer guidelines on how the school administration, teachers, and parents can contribute to attaining the goals of the gender sensitive education framework. Though the guidelines for school administration and teachers are presented in separate sections, their roles may overlap, and effective implementation may require cooperation between them.

What Can School Administration Do?

1. School Curriculum and the Topic of Gender Equality

Formal curriculum offers an excellent opportunity for the school to formalize and routinize the process of imparting knowledge and skills necessary for the formation of appropriate gender values, attitudes, and behaviors in students. Integrating the topic of gender equality into the school curriculum enables teachers and students to know that being aware of gender issues and developing knowledge, skills, and attitude of gender equality principles are of immense importance. The topic of gender equality can be integrated into a number of academic subjects, including social studies, science, arts, literature, and character education. Some suggested topics on gender equality are as follows:

Suggested Topics on Gender Equality	
Academic Subject	Topics
Social Studies	● Gender inequality and injustices in history ● Causes of gender inequality (culture, gender stereotypes, gender norms, legislation, etc.) ● Historical female figures and their contribution to society
Science	● Notable female scientists, inventors, pioneers, and their work ● Trends in careers for women in STEM field
Character Education	● Self-awareness (Recognizing your own gender bias) ● Gender-based bullying and their impacts ● Dos and don'ts for being a respectful person
Language or Literature	● Examples of gender stereotypes and sexist language in literary works. ● Gender-balanced nouns and pronouns ● Identifying gender stereotypes in the media

2. Empowering Girls & Creating Equality of Opportunity

As found in our study in the ASEAN region, female students are disproportionately underrepresented in sports activities and leadership positions in schools. The enabling factors for the under representation were identified to be gender norms and gender stereotypes. In order to tackle these issues and create equality of opportunity for female students, they should be encouraged to take on leadership roles in student councils and clubs and to participate in sports and physical activity. Creating equality of opportunity for female students may sometimes require special measures or affirmative actions, for example, introducing a quota system for student council election to ensure gender balance or offering girls-only special tutoring in sports, public speaking and leadership training, etc.

Figure 5.1: From Gender Project archive

3. Participatory School-Based Programs

School-based programs that encourage active participation of the students are effective in changing gendered attitudes and beliefs. Such programs do not only enhance students' knowledge in gender issues but also empower them to debate and challenge established gender norms and increases their ability to influence others around them. Such programs are also an important mechanism to address peer influences in gender socialization of children as children produce and reinforce gender stereotypes through interactions with each other. Production or reinforcement of gender stereotypes occurs especially among boys. Boys tend to uphold prevailing masculinity norms in variety of ways such as by ridiculing violation of such norms, challenging each other physically, or encouraging risk-taking practices, such as, drug use and unsafe sex. Research shows that pressure to adhere to established masculinity norms are associated with stress, anger, and violence in males. These issues do not only impact the well-being of the affected males but

also of the females in their lives. Thus, along with mixed-group intervention programs, intervention programs targeting boys are of crucial importance in promoting equitable and healthy gender norms and behavior.

**“Through games
and other classroom activities
that provide gender-equal messages.”**

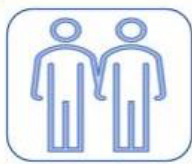
– a teacher, Lao PDR

Figure 5.2: Plan/ Richard Wainwright from Plan International (February 2015) “Are School are Safe and Equal Places for Girls and Boys in Asia?” Available at <https://plan-international.org/publications/are-schools-safe-and-equal-places-girls-and-boys-asia#download-options>.

Suggested Participatory School-Based Programs for Students

Critical reflection and communication skills enabling girls and boys to question unequal power relations and effectively communicate new attitudes and approaches to gender.

Violence prevention program for boys aimed at increasing their awareness of how societal pressure influence behavior, enabling them to explore gender-equitable definition of masculinity, and enhancing their ability to take appropriate response to conflicts

Group activities and discussions to enable critical reflection about harmful gender norms among boys, enhance peer communication, and promote healthy masculinity.

Introducing students to positive **female role models** from a variety of fields, such as business, sports, arts, and science, in order to break gender stereotypes held by students and to encourage and empower female students.

THE GOOD SCHOOL TOOLKIT

The Good School Toolkit is an intervention initiated by an NGO, “Raise Our Voices”. The tool was designed to create a safe and violence-free environment for children in schools, especially gender based violence. It engages the whole school approach, involving all partners i.e. teachers, administrators, students and parents or community members to implement the project. The school goes to six steps process which are:

- Step 1:** Your team and network: Form a Good School Committee (teachers, students and community members)
- Step 2:** Preparing for change: Conduct a survey and the whole school learn more about what good school is.
- Step 3:** Good teachers and teaching: Create teachers who are motivated and skilled.
- Step 4:** Positive discipline: Create a culture of positive discipline. Develop written standard and rules.
- Step 5:** Good learning environment: Create a learning environment where students feel safe.
- Step 6:** Good administration and the future: Transfer leadership to the school administration.

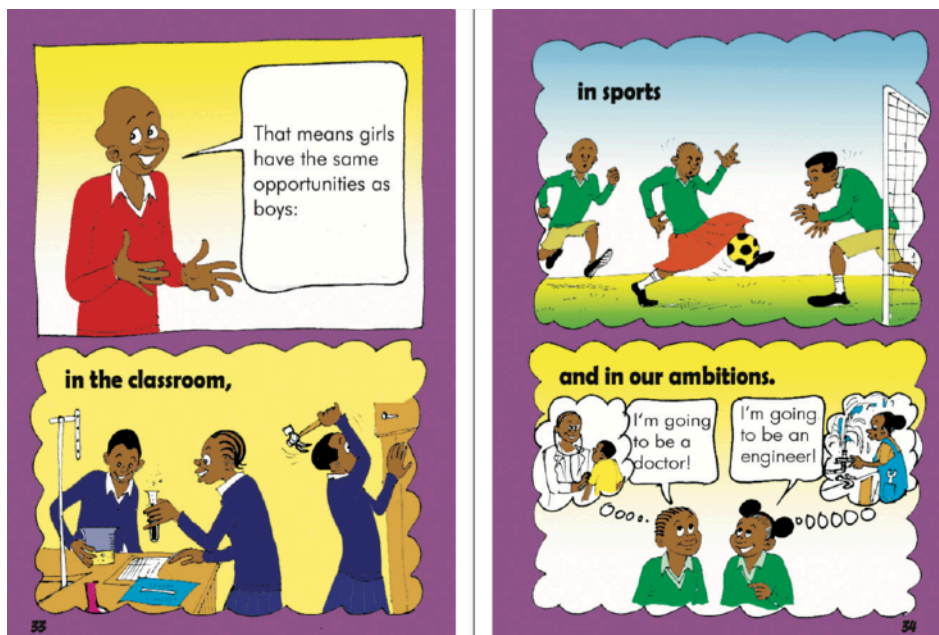
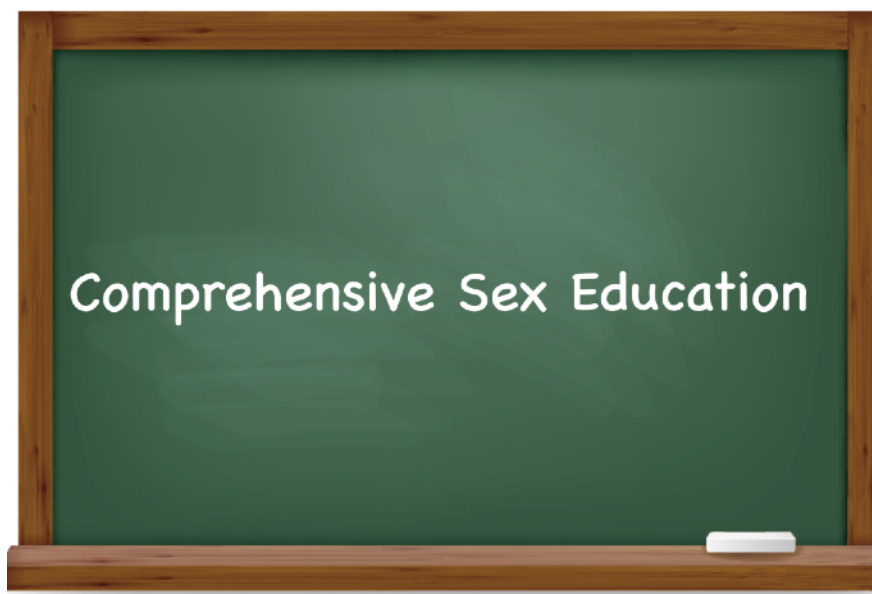

Figure 5.3: Source: UN Women (2019) “RESPECT: Preventing Violence against Women”
Downloaded from <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/07/respect-women-implementation-package>

4. Comprehensive Sex Education

Sex education in school is often viewed in terms of its role in enhancing knowledge about physiology of sex and reproduction and reducing unintended pregnancies and sexually transmitted diseases. Often overlooked aspect of sex education is its potential role in challenging traditional gender roles and sexual stereotypes and promoting women's rights. Sex education programs that incorporate the issues of control and consent in sexual relationships, the notion of women's desire, and emotional, social, and ethical aspects of sexuality support development of healthy sexuality in adolescents. It also disrupts harmful gender norms and helps in addressing the issues of sex discrimination, sexual violence, and gender inequities.

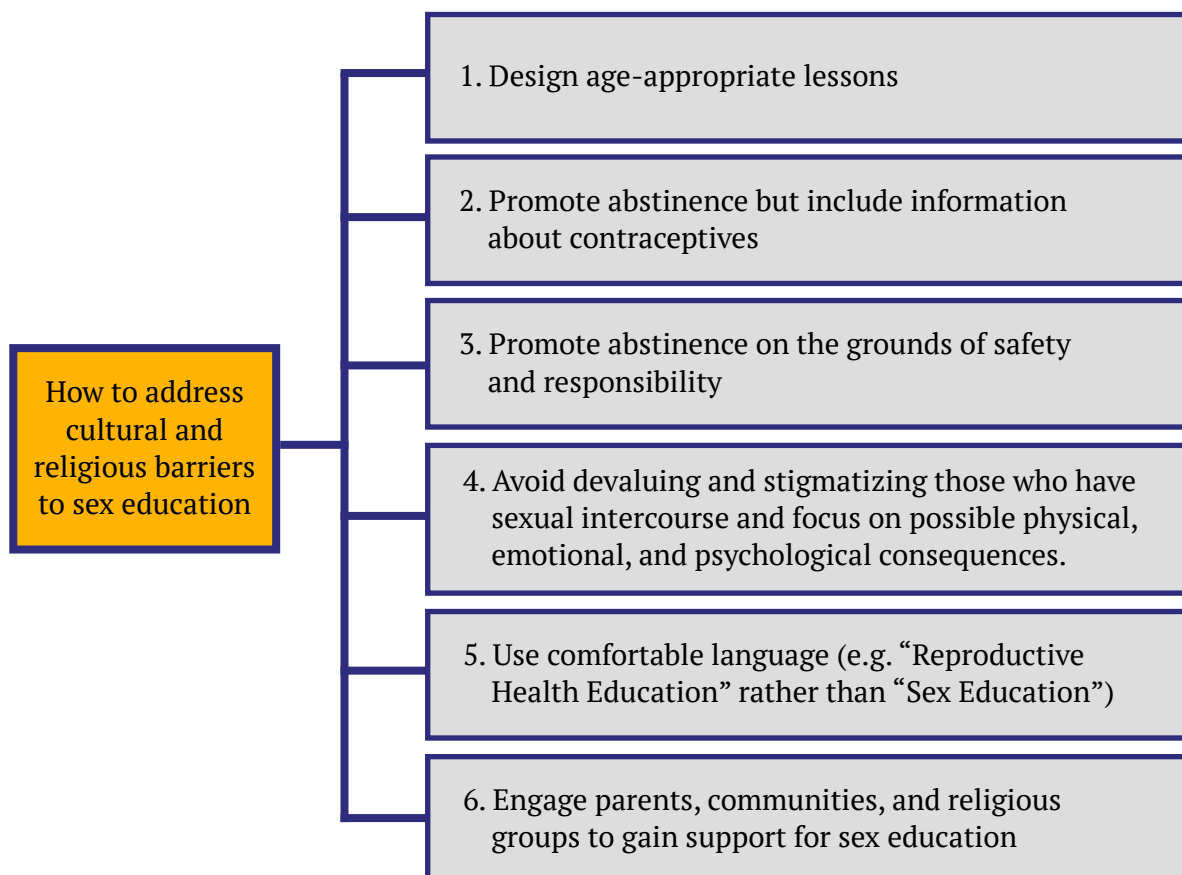

“ It must start from the early childhood education, in having to understand that every human being, ... has the same rights to any rights, and also their bodies as well as their own choices. ”

– an expert, Indonesia

Critical Topics in Comprehensive Sex Education			
Human Development	Sexual Health	Romantic Relationship	Influences on Sexual Behavior
• Anatomy • Puberty • Reproductive system • Sexual orientation • Gender identity	• STDs • Contraceptives • Pregnancy • Benefits of abstinence • Importance of limiting the number of sexual partners.	• Personal responsibility • Creating healthy and respectful relationships • Consent • Communication and negotiation skills	• Influence of peers, family, media, and technology • Decision-making skills to reduce risks • Healthy communication • Supporting others to reduce risk behaviors

There may be cultural and religious barriers to comprehensive sex education in many societies. Even though overcoming the deeply embedded cultural and religious barriers is a great challenge, sex education can be improved significantly by focusing on program design and message delivery.

5. Gender-Based Violence Prevention Policies

Schools have the obligation to protect children from all forms of school-related violence. Gender-based violence, which may be sexual, physical, or psychological, is a common occurrence in schools. Girls are generally more at risk of gender-based violence in schools compared to boys. Gender-based violence has serious consequences on the well-being and educational outcomes of girls. As there are many forms of gender-based violence in schools, its prevention requires a comprehensive gender-based violence prevention policy consisting of relevant strategies to address all forms of violence and a whole-school approach involving school administrators, teachers, other staff, students, and parents.

Figure 5.4: From Gender Project archive

“ Awareness is a key. We can’t teach only girls but teach those who may be perpetrators. We can’t let them get away and must set a good example...”

– an expert, Phillipines

What can the schools do to address gender-based violence?

A WELL-WRITTEN POLICY

Key contents:

- **Definitions** of all forms of school-related gender-based violence.
- A statement which sends a **strong message** that any form of violence is not tolerated.
- Postulation of **possible consequences** which are in line with prevailing national laws.
- **Clear guidance** to survivors and their families to report violations and seek services they need, such as counseling, medical treatment, and legal aid.

PREVENTION STRATEGIES

- Identify hotspots for violence, especially sexual violence, and create **safe physical spaces** through appropriate security measures such as improving lighting or installing security cameras.
- Provide **training to school staff** to increase their knowledge, skills, and behaviors that support the school's violence prevention efforts.
- Develop a **code of conduct** for school staff to guide them in everyday conduct, maintain educational professionalism, and build relationships of trust and confidence.
- Develop and provide **life skills education or training** to students to enhance their ability to prevent or respond to violence. Topics may include coping mechanism, appropriate response to violence, peer pressure, critical thinking, and gender equitable norms and values.
- Use **bystander intervention** strategies that enables students in confronting violence and supporting friends.
- **Engage** relevant community professionals to work with school administration, staff, and families on violence prevention efforts.

RESPONSE AND SUPPORT SERVICES

- Develop a safe and easily-accessible **incident reporting mechanism** such as confidential drop box, online reporting, or verbal communication to any trusted school staff.
- Develop **confidentiality policy** to develop trust with the survivors. Information about the survivors should not be revealed without their consent, except in the cases that require mandatory reporting.
- Create a mechanism to provide **counselling and support services** to the survivors of gender-based violence.

Forms of school-related gender-based violence

PHYSICAL

Hitting, slapping, punching, caning, throwing something at a person, etc.

(Note: corporal punishment is a form of physical violence)

SEXUAL

Verbal abuse, verbal harassment, bullying, teasing, emotional manipulation, sexist name-calling, cyberbullying, etc.

PSYCHOLOGICAL

Rape, indecent touching, groping, exposing pornographic materials to children, making sexually degrading jokes, sending unwanted sexually explicit text messages, etc.

Figure 5.5: "Anti-Sexist Posters" by jonathan mcintosh is licensed with CC BY-SA 2.0. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>

6. Working with Teachers

Teachers' role in encouraging appropriate gender socialization of children is of vital importance as children spend the majority of their time at school with teachers and seek guidance from them. Children may bring to school traditional gender notions from the family and community and the teachers could play an important role in changing those notions. There are many ways by which school administration can support teachers in understanding their own gender biases and equipping them with capacities to address them.

Some steps for school administration can take to promote gender sensitivity among teachers

- Consider gender awareness in teacher recruitment and onboarding processes.
- Conduct short-term gender sensitivity training for teachers to increase their awareness about the problems that girls face in classrooms and beyond and to build their skills in promoting gender inclusion.
- Ensure that gender concerns in the school are regularly discussed at the staff meetings.
- Define gender sensitivity as one of the learning objectives of each subject/course so that the teachers can develop lessons, assignments, and projects that are free from gender bias and promote gender sensitive behavior and attitudes in the classroom.

7. Working with Families

Various school-based practices and programs help in building equitable gender norms and attitudes in children, but sustaining those norms and attitudes entails creating an enabling and supporting family environment outside of the school. While changing deep-rooted traditional gender values held by families may be difficult, engaging parents, families, and caregivers in school activities and programs promoting gender equality may help build a supportive home environment for students to build and sustain gender-equal values to some extent.

TIPS FOR SCHOOLS FOR ENGAGING PARENTS/CAREGIVERS

- Engage parents/caregivers in the process of developing the school's gender equality policies and programs. Their insights into the needs of their children may be helpful in developing more effective practices and programs.
- Conduct information sessions or workshops with parents/caregivers of both sexes to discuss the issues around gender stereotypes and traditional gender norms, including gender-based violence in school, and impacts on children's wellbeing and career choices.
- Invite male parents/caregivers to activities and programs focused on promoting equitable gender norms and attitudes.
- Keep families/caregivers informed about the school's practices and programs focused on promoting gender equality through newsletters or social media posts.
- Provide practical tips to parents/caregivers on how gender stereotypes can be challenged, and equitable gender norms, attitudes, and behaviors can be promoted at home.

8. Partnerships with Government and NGOs

As found in study in ASEAN member countries, government and non-government organizations present an important opportunity for schools to expand resources and increase effectiveness of gender sensitivity programs. In many countries, gender sensitivity training for teachers are facilitated by the ministry or government agency responsible for education development. In some countries, schools forge partnership with NGOs to implement various gender sensitivity programs such as anti-bullying programs, sexual violence prevention programs, and teacher training. Partnerships with NGOs are especially important in the school in the rural areas, where the education sector lacks adequate capacity to implement gender sensitivity programs. Therefore, the school should regularly assess such partnership opportunities and ensure that strong links are in place with the government agencies and NGOs working in the area of education, gender, children's issues, and women's issues.

Figure 5.6: Teacher training. From CPCS project archive

“Exchange, offer, inspire (teachers) colleagues to love and mainstream gender equality in their subjects.”

– an expert, Vietnam

What Can Teachers Do?

1. Self-Reflection

Teachers, like everyone, are the products of the society. Because of the exposure to traditional gender norms, they may hold gender bias and stereotypes, which may be taught to the students implicitly. The first step to address teachers' gender bias and stereotypes is for them to be aware of their own gender-biased tendencies. A set of reflective questions may be helpful in understanding one's own biases. The teachers can then reflect on and discuss the information that they receive from self-reflection with each other in order to develop new perspectives and identify ways to alter their gender-biased tendencies.

Questions for self-reflection

1. How have my parents, romantic partners, family members, friends, and colleagues influenced by beliefs about gender?
2. In my personal and professional lives, how am I expected to behave because of my gender?
3. While growing up or in the present, if I didn't/don't conform to gender roles or expectations, were/are there any consequences?
4. Are my classroom behaviors, attitudes, and practices influenced by traditional gender beliefs?
 - Do I expect girls to adhere to feminine ideals, such as being neat, organized, or calm and boys to adhere to masculine ideals, such as being independent, active, and emotionally tough?
 - Am I more likely to encourage boys than girls to ask questions and give their opinions?
 - Do I praise and criticize girls and boys differently (e.g., criticizing boys for incorrect knowledge and girls for "bad" behavior)?
 - Am I more likely to encourage boys than girls to participate in sports activities?
 - Do I use gendered language (e.g., businessman instead of 'businessperson') in the classroom?
 - Do I interact with girls and boys in the same voice and tone?

2. Selecting Gender-Equitable Textbooks and Learning Materials

Traditional gender norms are also taught implicitly to students through textbooks and other learning materials selected for classroom use. Studies show that gender bias and stereotypes are pervasive in school textbooks in the ASEAN region. Thus, it is important for teachers to choose those textbooks and learning materials that are more gender equitable. However, availability of gender-equitable textbooks and learning materials may be an issue in many countries. Thus, while using learning materials that promote gender biases and stereotypes, teachers should bring students' attention to the biases and stereotypes, discuss why they are not appropriate, and offer counter examples.

Figure 5.7: Traditional gender roles (left) and more gender equitable roles (right) in learning materials.
From Gender Project archive

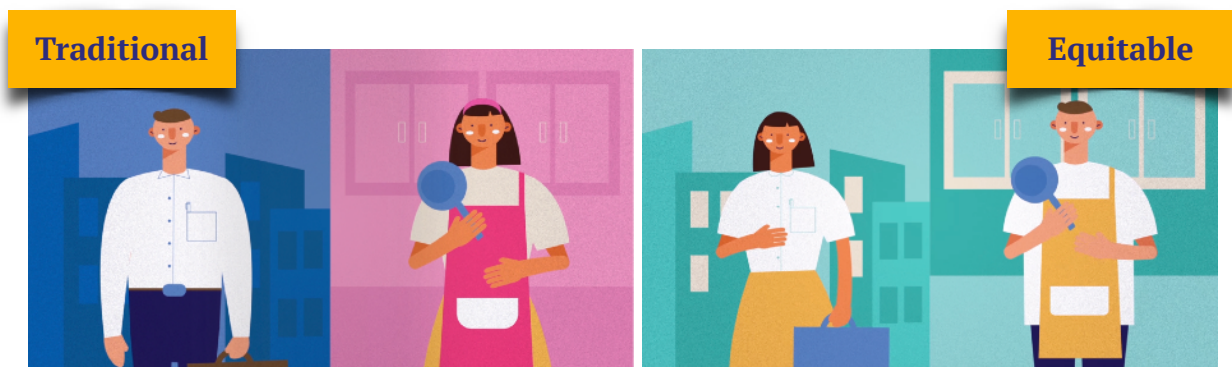

Figure 5.8: Traditional gender roles (left) and more gender equitable roles (right) in learning materials.
From Gender Project archive

Checklist for selecting gender-equitable learning materials

- Representations of females and males do not promote traditional masculine and feminine traits, for example, women are compassionate, emotional, and dependent and men are decisive, problem solvers, and in control.
- Female characters are not restricted to traditionally 'feminine' activities and careers, such as caregiver, homemaker, nurse, receptionist, and teacher, and male characters are not restricted to traditionally 'masculine' activities and careers, such as doctors, managers, leaders, and firefighter.
- Females and males are shown equal amount of times.
- The materials use gender-equitable language, for example, the term "humankind" is used instead of "mankind".
- Subjects and themes used in the classroom materials reflect life experiences and needs of both females and males.
- Both female and male role models, such as famous scientists, writers, leaders, and athletes, are represented equally.

3. Classroom Practices to Tackle Gender Stereotypes

Gender socialization of children is influenced by a range of agents of socialization, such as parents, family members, schools, peers, community, and the media, including movies, video games, and popular music. Because of the presence of a wide range of agents of socialization, children may receive multiple, conflicting gender messages. Teachers can play an influential role in tackling conflicting gender messages that children receive. There are a range of actions that can be used in the classroom to challenge gender stereotypes, stimulate discussions, and promote gender equitable beliefs and attitudes in children.

Figure 5.9: From Gender Project archive

**“ Giving equal chance to answer question during class
and encourage girls to give answer ”**

– a teacher, Cambodia

Tips and ideas for classroom activities to break gender stereotypes

- Teach about gender (in)equality-related concepts, such as gender stereotypes, gender role expectations, and sexism.
- Use story books, posters, videos, and documentaries that challenge gender stereotypes.
- Give a list of words, such as ‘emotional’, ‘calm’, ‘violent’, and ‘independent’ and ask students to assign each word into one of the three groups- girls, boys, and both. Then, discuss whether association of certain words with a particular gender is appropriate.
- Ask students to draw their idea of a range of professionals, such as a scientist, police officer, fire-fighter, pilot, and nurse. Then, invite a female police officer or male nurse to talk about their job and possibly change their preconceived ideas about gender.
- Jointly identify and discuss gender stereotypes in popular children’s movies, superhero movies, and traditional fairytales.
- Ask students to list gender bias they observe at home, school, neighborhoods, or on media, such as television programs and movies. Then, ask them to provide gender-equitable alternatives to what they have observed.
- Discuss why women are disproportionately represented in politics, sports, and high-paying jobs and how it can be addressed.

**“...inside the classroom, male and female students
equally represent in the decision-making...
They have to collaborate each other
to make any decision or action...”**

–a teacher, Myanmar

4. Encouraging School Administration and Fellow Teachers

According to our study in some ASEAN member countries, though teachers are aware of the importance of gender sensitive education and make efforts to promote gender equality in classrooms, their efforts are limited by the lack of adequate school policies related to formal curriculum and teacher training. Moreover, school policies related to extracurricular activities, physical spaces, expected behaviors of students, dress code, sex education, etc. may be influenced by unconscious gender bias held by school leaders and administrators. In addition, level of awareness regarding gender sensitive education among teachers may vary. Teachers can play an important role in encouraging school administration and fellow teachers towards gender sensitive education policies and practices using formal and informal communication platforms in schools.

Tips for teachers to encourage school administration and fellow teachers

- Gather information about current trends in school policies and teaching practices related to gender sensitivity and gender equality in schools and hold formal or informal discussions with the school staff.
- Observe and identify gender issues in schools and raise them during school meetings.
- Offer school administration and fellow teachers ideas and suggestions to improve gender sensitive education (e.g., curriculum changes, group-based activities for students, teacher training, teaching practices, and new learning materials)
- Offer constructive feedbacks to fellow teachers on teaching practices and, at the same time, be open to receiving feedbacks objectively.
- Encourage students to discuss their personal experiences with gender disparity in schools and serve as a facilitator between students and school administration in the interest of resolving their issues.

What Can Families Do?

Parents are perhaps the most important agents of gender socialization as gender differentiation and gender identity construction of children begins at home at a very young age. Sometimes, the notions of gender identity are placed on children even before they are born by selecting clothes and belongings based on gender, such as blue for boys and pink for girls. During early childhood, parents and family influence the process of gender socialization through various ways, such as children's play and participation in sports, family division of labor, rules and sanctions, storytelling, and media exposure at home. Even though the nature of parent-child bond shifts during adolescence, parents and families remain highly relevant for adolescent gender socialization.

Tips for parents/care takers to challenge gender stereotypes at home

- Provide books and stories that portray males and females in a variety of roles.
- Talk to the children about gender stereotypes portrayed in movies, books, television, social media, and other channels.
- Diversify play equipment by including gender-neutral toys or gender-specific toys of both genders. For example, a boy child can be provided with a set of play equipment that includes legos, cooking utensils, and firetruck.
- Encourage mixed-gender activities so that girls and boys are not limited to their gender-typical activities.
- Avoid shaming or disapproving kids for preferring play equipment or activities that are not gender typical.
- Do not differentiate between boys and girls in assigning household chores.
- Be a role model by challenging gender stereotypes at home. Adults of both gender in the family should engage in a variety of roles including cooking, caring for children, paid employment, taking out trash, etc.

EXAMPLE OF POSTERS FOR PARENTS

How to Raise Our Sons to Be Good Men

Teach your son:

- that everyone has a body boundary; he needs to ask for consent before entering another's personal space
- that when a person says 'No' it means 'No' — not maybe or I'm not sure
- that silence is not a 'yes'
- to express his feelings and emotions; this shows strength rather than weakness
- to respect differences; but at the same time see we are more alike than we are different
- empathy so that he can see the world from all perspectives and ask himself, 'How would I feel if this happened to me?'
- that nurturing, caring and loving is not a weakness; but will make him a wonderful human and a brilliant father
- to stand up for women and to stand with women so that future generations will know equality
- that violence is never the answer
- to always stand up for fairness and to never be afraid to do so.

For books and resources
to empower children go to
www.e2publishing.info

Figure 5.10: A Poster from www.e2publishing.info

Raising children without gender stereotypes

1 Empower your child to value and respect their own body and other people's

2 Seek out good male and female role models in your life and theirs

3 Give them all the options for toys, clothes and colours

4 Don't presume the sex of others

5 Facilitate and encourage emotion including crying

6 Swap round sex pronouns in children's books

7 Model egalitarian relationships between men and women

8 Encourage your child to have male and female friends

9 Challenge prejudice and discuss with your child

10 Teach children that domestic work is fun and important

11 Teach children that DIY and practical work is fun and important

12 Teach children that caring work is fun and important

13 Never use 'girl' as an insult or threat

14 Don't give a little girl a compliment you would not give to a boy

15 Model dealing with conflict in ways other than violence or aggression

16 Do not glamourise weapons or violence in toys, clothing, or games

17 Avoid heavily gendered children's TV

18 Seek out female tradespeople and let your child watch them work

19 Facilitate and encourage physical play and expression

20 Watch women in sport, including team sports

Adapted with the kind permission of Dr Finn Mackay from her article *Raising Boys: The Feminist Way*

lettoysbetoy.org.uk

@lettoysbetoy

info@lettoysbetoy.org.uk

/lettoysbetoy

/lettoysbetoy

Figure 5.11: A Poster from <http://www.lettoysbetoy.org.uk/raising-children-without-gender-stereotypes/>

What Can Be Used for Discussion?

This section provides a few short case studies, the themes of which came from the data we obtained from our interviews. Most are based on true stories. Teachers who wish to discuss gender issues can use them as their class materials. The questions following each story are provided as guidelines for the discussion. Certainly, there is no definitive answer to each question. Each culture will have its own way to view what is and is not an issue. There might be no conclusive solution to the issues that arise. However, these cases, we hope, will be thought provoking to the students and others in our region who are still caught in the environment in which gender equality has yet to be achieved.

CASE 1: STUDENT PRESIDENT: TO RUN OR NOT TO RUN

Wanida has never considered running for student president, but Ms. Kanda, one of her teachers, encourages her to go for it. She sees Wanida's potential and leadership capacity. Returning home, Wanida thinks more about it. She tells herself that there are many female leaders in many countries and large corporations. And Greta Thunberg, an activist who is her age, has done a great job in campaigning for the environment. Greta was able to convince the whole world that environment is important and we all should make an effort to preserve it. *"Why have I not thought about being the student president at school?"* Wanida asks herself. Now, she makes the decision to run for the post.

If she wins, she will be the first female president. All past presidents were male. Most of them were popular because they were athletes. Once a female student ran for the post but not very many voted for her citing that she was not as cool as the male candidates. Some said that men are faster and more decisive. Male students said that they did not know the female candidate but the male candidates were their soccer buddies.

Wanida thinks that policy is important so she and her team come up with policies which will be beneficial for all students, such as organizing tutorial sessions, and reducing trash and littering in school. Her policy is good but campaigning is not easy. The boys mock her saying that she was cute and they want to be her fan club. Some say that she just wants to be in the limelight. Some accuse her of curling her eyelashes. When she gives out her "Line ID" to male friends, many say she wants to get attention from boys. Some juniors and

sophomores even mention that she is too bossy. They like the male candidate running against her. That boy, to them, is a happy-go-lucky friendly person.

Wanida is discouraged. She sincerely wants to improve her school. The election day finally comes. All are excited. They enthusiastically go to the poll. Wanida is anxious. She wants to win, but realizes that it can go both ways. However, she does win and is now her class president. Her class mates voted for her because she is a friendly, responsible and a good student. Being the class president is great for her and she is really good at it, despite her thinking that the role was beyond her.

Discussion questions

1. What do you think the qualifications of the student body president should be? Is there a difference between the female student body president and the male student body president? Is Wanida qualified or not? How?
2. Why was Wanida reluctant to run for student body president at first? What do you think ultimately made her decide to run for election?
3. What do you think made Wanida's school only had male student body presidents?
4. What do you think are the obstacles/challenges for Wanida in applying for this election?
5. Do you think Wanida will win the election? Why? What are the conditions/factors that will make her win/lose the election?
6. Why are there fewer female leaders than male leaders?

CASE 2: TRAGIC PUPPY LOVE

A high school student, Arunee has a boyfriend. Actually, he was her secret admirer but they became an item last year. Arunee and her boyfriend do many things together. Her parents often remind her not to have a romantic relationship while in school. They said she is still young and needs to concentrate on her study. With their disapproval of romantic relationships, Arunee never tells them that she has a boyfriend.

On weekends, she would lie to her parents saying she has to work with her classmates on school projects at her friend's house, but she actually goes to her boyfriend's house. His parents work in another town and only come to visit every once in a while. Arunee and her boyfriend spend their time chit-chatting. They hold hands and she usually leans on his shoulder. They watch movies on Netflix. Romantic scenes in the movies they watch make their hearts beat fast.

They finally had sex on one weekend when her boyfriend's brother was not at home. He asked for it and she said no at first but could not resist his persuasion. Later, missing

her period, she rushed out to get a pregnancy kit. It came out positive. Her whole world tumbled down. Not knowing who to turn to, Arunee could only seek advice from someone she did not know. She went online. In the chatroom that she is a member, she asked the members what she should do. Many suggestions came in, but there was no solution. She broke the news to her boyfriend. He refused to take any responsibility. He said he could not tell his parents and he did not want to give up his idea of being a pilot. Arunee is desperate. Eventually her pregnancy will be obvious and she will have to quit school. “*What am I to do?*” Arunee asks herself over and over.

Discussion questions

1. What do you think of the events that occurred in the above case? And what is your thought on the problem of pregnancy in school age?
2. What is the likely impact on Arunee's life and how do you think she feels?
3. Who should be responsible for the incident and why?
4. If you were her friend, what would you tell her?
5. Do you think that educating students in school will help prevent school-age pregnancy? If so, what should the school focus on? How should it be taught so that most students will really understand?

CASE 3: UNLAWFUL LAWMEN

A group of male law students at a well-known university set up an online chatroom. They name it “*Lawmen*”. All members are freshmen. These men are top students from top schools. They are proud to be accepted into this law school. This chatroom is a virtual place where the members share their ideas, information and their opinions on whatever issues come up. The atmosphere is friendly. The members feel as if they have been friends for a long time. Soon some start to post pictures of women from other schools. Many are quick to make comments about those pictures. They post their opinions on how these women look and whether they are sexually attractive. One even says that one of the pictures caused him to have a wet dream. More derogatory comments are made about the women. The members jokingly make plans to lure some of the girls to have sex with them.

Talk like this goes on for a period of time until some members could not tolerate it. They capture the derogatory comments and post them on Instagram. The public are quick to condemn those who made such comments. To them, this constitutes sexual harassment. In no time, the issue goes viral. Those who made the comments posted in the chatroom say that they were being wrongly punished by the public. Their comments did not harm anyone and they did not intend to insult the women. It was just a joke that men usually make. They

just want to have fun. The members who shared the comments outside of the chatroom were too sensitive and should be kicked out of the chatroom because they betrayed their fellow members. An argument breaks out. Some members hit back by asking how the harassers would feel if this happened to their own sisters. More heated arguments go back and forth between the two sides.

Late one night, the dean of the law school issues a statement apologizing for the inappropriate action of his students. He states that he will set up a committee to investigate this matter. The next morning, the police department issues a statement warning that such action is unlawful and harassers are subject to one year imprisonment and 10,000 baht fine.

Discussion questions

1. Why do you think the above incident is sexual harassment?
2. Who was the culprit in the above incident?
3. When no one in the group initially expressed their displeasure or admonished their peers, how do you feel?
4. Why is it normal for everyone to joke about sex?
5. What do you think you can do to help prevent sexual harassment on social media?

CASE 4: KALAYA IN DILEMMA

A sixth-grade student, Kalaya is a bit bigger than other students. Her grandmother who she lives with says that she is reaching puberty. Her parents had to relocate to another city to work and Kalaya is under her grandmother's care. She has many friends at school, both boys and girls. Kalaya has never been good at math. She can and will never be good at it. Math, according to what she has heard, is not for girls. But now Kalaya has Mr. Wan, her teacher, who is funny and kind. Today he asks her to stay after school to work on her math, offering to tutor her. The after-school tutoring becomes a routine for Kalaya. But lately, she feels that Mr. Wan is touching her a lot. It starts from her hands, then her arms, then her cheeks. This afternoon, he actually caresses her. Kalaya feels extremely uncomfortable. She does not cry out nor tell him to stop because she is scared. Nobody is around, and she still needs his help on her math. She is so quiet at dinner that her grandmother could notice. Her grandmother talks to her and Kalaya bursts out crying.

Her grandmother rushes to school the next morning to report the incident to the principal. The principal takes the matter seriously. He of course worries about the school's reputation. He quickly summons Mr. Wan, who flatly denies it. The principal asks if the grandmother is blowing it out of proportion. This is a small town. If people know about it, it will not be well for Kalaya. She is a woman. It will be scandalous and Kalaya's life will be

tarnished. The principal removes Mr. Wan from the class and replaces him with a female teacher.

Discussion questions

1. How do you think Kalaya felt when she was harrassed?
2. Suppose you were in Kalaya's school. What would you do when you learned about this incident?
3. Do you think the principal's decision was appropriate? How is it fair to Kalaya? Should there be other alternatives? If there were a proper and fair solution, what should that be?
4. If there is another sexual harassment in the school, what do you think should be done to provide the victims with refuge and a way out?
5. Do you think sexual harassment events like the one above could happen in other schools? Why? Can we prevent it?

CASE 5: SAFETY IN SCHOOL

Students from nearby villages attend the school where Ms. Suda is principal. Ms. Suda intends to make it a place where her students are happy. She wants them to reach their maximum potential. A few weeks ago, news broke about another school. A female student was molested in the restroom. Suda feels very bad for the girl. Looking at her school, Suda sees that such an incident can also happen here. To her, school has to be the place where students are protected. She summons all the teachers and solicites their ideas about how to make the school safe. They set a task force called "*school safety*". Surveying the premise, they see that the restrooms are far away from other buildings, located in a far corner of campus. Male students go there to smoke though smoking is not allowed. Sometimes, they stage a fight. The first thing the task force does is to issue a rule that students cannot go to the restroom alone. Every time someone wants to go to the restroom, that person must ask a friend to accompany her or him. Additionally, Suda lists all the dark areas in school and orders that lights be installed. Improving the restrooms requires a budget and Suda is keen to ask for the budget from the school district. She involves all stakeholders on the improvement process. Inputs came from students that the restrooms should be clean. Female students ask that feminine napkins be provided. Suda discusses this with the health teachers, asking that they educate students on hygiene and human physical changes when students reach puberty. The teachers should discuss with students the issue of sexuality as well. They should touch on topics such as sexual relationships, menstruation, pregnancy and sexual harassment. Now the budget came in and the new

restrooms are built in a well-lit area where the teachers can see. Of course, the teachers and all the staff members are assigned to patrol the campus.

Suda tells herself that more has to be done regarding safety. There are many risks. Female students who take the school van home are vulnerable too. Drivers are men. Some students' houses are far and the very last student the van drops off can be in danger. Suda will have to come up with safety measures to prevent bad things from happening. It is Suda's commitment to make her school safe. Nobody should be victimized in school. All female and male students must receive equal treatment.

Discussion questions

1. Do you think that Suda's solution will help prevent sexual violence?
2. Where are the areas at risk of sexual violence in schools? For example, incidents of sexual violence against students may occur in those locations. Who did it? Who is the victim?
3. Brainstorm ways to help prevent sexual violence.

CASE 6: SAFETY IN COMMUTING TO SCHOOL

Feeling charitable toward a recently retired clerk in the school, the principal allowed him to use his van to provide car services to students in the school. All seemed to be well until one day a parent complained to the principal that her daughter begged to not go to school. After a lot of coaxing, her daughter confessed that she did not like to ride in the van alone with the driver. Because the girl's home is farthest from school, she was picked up first and dropped off last.

The driver would put the girl in front with him and instructed her to touch him and he also touched her. The young seven-year-old girl did not really understand what went on but she was uncomfortable, unhappy and scared. No amount of sweets or toys that he offered her as enticement to "*play*" with him could compensate for her discomfort and fear.

Discussion questions

1. How should the principal deal with this situation?
2. Should this transportation services be terminated immediately?
3. Should the parents patiently wait for the result from the school's appointed investigative committee?

4. If the verdict is “*no real harm has yet occurred*” as usually happens in similar cases, what should the parents do?
5. What measures, if at all, need to be taken regarding the child?

CASE 7: WHY BOYS MUST NOT CRY?

As far back as Pong can remember, he was urged and persuaded not to cry, being told “*You are a boy. You need to be strong.*” Pong had to control his tears and choke back his sobs each time, feeling how unjust it was that girls were not subject to the same treatment. Pong was told and constantly reminded that he needed to be brave and was expected to fend for his family. Pong grew up feeling insecure and very guilty because he did not think he could fulfill the expectations that were drummed into him.

Discussion questions

1. Do boys also need to be socialized differently from the gender biased, male dominant tradition?
2. Are there negative effects on boys and men when pressured to conform to a stereotypical “male”?

CASE 8: PAA AND UNCONSCIOUS SELF-IMPOSED LIMITATIONS

Paa was a hardworking, responsible and diligent student. She nearly missed the opportunity of going to school because her parents thought Paa and her fraternal twin brother would cost the family too much if both were to go to school at the same time. By a stroke of luck, that year the prices of agricultural products were high and the family had a rich harvest. So Paa went to school. But all along, she heard her parents saying “*Whenever we could afford to send only one to school, the girl will be taken out.*” Paa didn’t quite understand why but she accepted it. The same way she obligingly washed her twin brother’s and older brothers’ clothes. Paa also helped fetch water for household use, cleaned the dishes as well as did all the other chores her mother asked of her. Often, she wondered why her twin and older brothers were free and could play and frolic without doing serious chores. Her mother and other elders would often explain to her that after all “*They are boys but you are only a girl.*”

In school, Paa did exceedingly well but after elementary school, her parents sent her to work in the city. She worked hard and was well liked by her employers. In every opportunity that was given to her for self-improvement and skill building,

Paa embraced them all. Gradually, it was pointed out to her and she also began to realize that she could not finish or complete whatever new program she was working in, as if she was fearful of success. Worse yet, she would not and could not compete with men even though she knew that she was not inferior to her male co-workers. She rationalizes that *“After all, I am doing quite well. Why add stress and anxiety to myself? After all, supervisory and managerial tasks are not suitable for me but are for men.”*

Discussion questions

1. Why Paa could not realize her full potentials?
2. Why would a hardworking, intelligent and capable women steer clear of competitions and greater achievement?
3. How could the inner reluctance and fear to achieve debilitate a person?
4. Is Paa suffering from the lack of confidence and self-esteem? Why?

CASE 9: CAN A WOMAN BE A PROBLEM FOR GENDER EQUALITY?

Auntie Mun sees herself as a fair and reasonable person. She is considered an important and influential person in her village and in the surrounding villages. Famous for her skill in weaving silk and for her cooking and dessert making, she has been sought after by development people from both state and NGO entities. When first introduced to the concept of gender equality, Auntie Mun did not think it concerned her because she was an empowered leader. But as she reflected deeply on the subject matter, she became uncertain if she had been a problem or a solution for gender equality. She recalls how she had refused treatment from a woman physician and how she had declined to use the services of a female mechanic. Moreover, recently she mulls over how she did not speak out strongly against an investment project her husband and his friends had concocted which had promptly failed. In her relationship with her own son and daughter, she realizes that she constantly indulges her son but demands, requires and expects more from her daughter.

Discussion questions

1. Why women do not support other women?
2. Is Auntie Mun beginning to understand gender equality when she reflects on her own action and life experience?
3. Why did Auntie Mun not voice her true feelings against her husband’s and his cronies’ investment project?
4. How should mothers treat sons vis-à-vis daughters?

CASE 10: WOMEN AND POLITICS

Knowing that very few women could successfully become a member of parliament (MP), a newly elected young woman MP was especially determined to contribute wholeheartedly to her duty. To her surprise, it was not easy to navigate her way in the new environment that was both partisan and male dominated. Parliament was like a congeries of a number of “*old boys’ networks*”. Being young and a woman, there seemed to be barriers: unspoken and invisible hurdles to overcome. An older male MP decided to take her under his wing and taught her the formal as well as informal ways of operating in the arena. Being extremely intelligent and completely devoted to her tasks, she began to emerge as a dependable and reliable person whose non-partisan judgements were taken notice of. The “*wheelers and dealers*” in the system decided that they needed a workhorse to work for them in the prestigious budget committee. She was approached to enter the race for a seat with the knowledge that the old guards and others would support her. However, when the older MP who was her former mentor requested that she stand down so he could win the seat, she was disappointed but had to agree.

Discussion questions

1. Should the Woman MP stand down for her senior male colleague as she did?
Why or why not?
2. What really motivated her to let go a good opportunity?
3. Was the woman MP fearful of competing with a senior male colleague?
4. Would she have the confidence and courage to compete in politics when competition intensifies?

CASE 11: WHEN TEACHERS ARE ALLEGED PERPETRATORS

When a mother noticed that her daughter was unhappy, depressed and frightful, she was able to coax her into revealing that she and two friends were continually molested by one of the teachers. Being asked to stay after class would be a nightmare for each girl. The parents consulted one another on how to proceed. There was fear of confronting a higher status teacher as they were poor farmers. There was fear of embarrassment and stigmatization of the girls. Finally, one very angry mother went to see the principal of the school. The principal appointed a committee to investigate and also promised that justice will be meted out to all concerned. However, he urged and pleaded that the alleged wrong doings be contained within the school, lest a big scandal would destroy the school’s good name.

Most male teachers refused to be on the appointed committee. Many teachers, including some female teachers, attested to the good character of the accused. A large number of teachers organized a special ceremony to ward off evil and bad luck for the accused. The girls and their families were neither comforted nor supported in any way. Some in the school even started to call the girls “liars”.

Discussion questions

1. What measures need to be taken by the principal and teachers in this type of situation?
2. How could a comprehensive policy and program on preventing sexual harassment in school deal with such a situation?
3. Is it appropriate for the teachers to organize a “ceremony” for the alleged perpetrator? Why or why not?

CASE 12: WHEN ARE JOKES NOT JOKES?

When the punch line or message may hurt the feelings, dignity, self-respect or self-esteem of others. Many sexist jokes are told and retold purportedly in good fun and in the spirit of camaraderie/friendship. But they can harm girls or women, reinforce the wrong values and also inflict pain and shame or even the loss of confidence in the targets of the joke.

Examples

- a) “She is as flat as a surf board.”
- b) “What she has are just like fried eggs.”
- c) “She is as black as a water buffalo.”
- d) “My wife and I were robbed and made to lie face down. When the robber asked “Have you seen my face?” I quickly replied: “I have not, but she has.”
- e) “Women can be placated easily. When my wife gets really mad at me, I just buy her a gift.”
- f) “A diamond ring can subdue all anger and discontent in a woman.”

REFLECTIONS & WAYS FORWARD

Reflections

Similarities and differences on the status of gender in schools exist among the ASEAN member countries. Variations within each country also exist probably due to a host of factors like urban versus rural background, socio-economic or status differences, differential level of lived experience, as well as religion and ethnicity. But no marked or significant differences could be found with regards to gender biases, gender stereotypes, sexual harassment and bullying, and unequal treatment between boys and girls by teachers. It is evident that across different countries, gender-based violence in schools occur when safety is not ensured in places like toilets, unused but unlocked storage rooms or class rooms. Similarity also exists in terms of how gender stereotypes restrict the extracurricular activities, choice of subjects learned, and the types of sport a boy or a girl could and would play. The prevalence of male supremacy which traditional culture espouses is evident throughout the school experience. The difference of what has been described above from school to school lies only in its intensity and frequency and not in its presence or absence. Likewise, all countries have textbooks that need improvement in terms of undesirable contents and illustrations. Some countries have gone through textbook revision through workshops and planning exercises, expecting to achieve unbiased textbooks and reading materials that will foster gender equality. The initiative for revision and changes invariably happen with the assistance and interventions from external agencies like UN Women, UNDP, UNICEF and particularly the UNESCO. Gender equality is therefore not a totally novel or unknown concept among the schools and teachers. However, it is yet fully understood or embraced.

It is also fair to say that there are state mechanisms and institutions for gender equality in all ASEAN member countries. The study finds that most countries have formal institutions such as a Ministry, a national commission, or a department in a ministry that is responsible for promoting gender equality. If we were to put them under a category called National Women's Machinery (NWM), we will understand that the NWMs' role and mission are in alignment with international standards and requirements, notably championed by the UN agencies like the UNDP, UNICEF, UNESCO and especially the UN Women. In this respect, we can appreciate that ASEAN member countries are mindful of their status in the eyes of the international community. As all ASEAN member countries are members of the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), they are bound by the requirements of CEDAW in both having to report on the status and

progress of women as well as being answerable to queries and scrutiny by the CEDAW committee.

It is also found that most countries have active Non-government organizations (NGOs), Non Profit organizations (NPOs), or Civil Society Organizations (CSOs), or Women's union or federation working as advocates on women's issues. Some countries appear to have strong alliance or cooperation between NGOs with schools, local governments and local people. The role and influence of women's NGOs or civil society advocates differ depending on the country context. There have been occasions where the NWMs have tried to cooperate and collaborate with the advocates from non-government entities. Aside from the advocates from the third sector, gender experts from many countries in the region are academics or professionals like doctors and lawyers from government agencies. More recently, one also finds some women advocates from the business world. Hence it is fair to summarize that gender issues in ASEAN member countries have players from various sectors of society, including the NWMs as bona fide institutions working on women's issues. There are also laws and other legal measures to help solve problems that women face. However, the challenge remains that what exists in reality may be different from what is stipulated by laws and policies. There is a divide between what is de jure versus the de facto, which necessitates further deliberations on how to close the divide.

Other factors that differentiate Southeast Asia from other parts of Asia is that Southeast Asian countries, particularly mainland Southeast Asia has a long history of bilateral kinship system as well as equal inheritance for sons and daughters which provide some status to women. It is also evident that bilateral kinship system enables relatives from mother side of the family to assist and support woman and her children. Matri-local residence is also practiced more than patrilocal residence which allows a married woman to be with her family and kins after marriage. This practice greatly alleviates the trials and tribulations that a young bride must endure in having to live with and serve her husband's family like brides in other parts of Asia which generally practice patrilocal residence.

Clearly, given all the conditions described here, gender inequality in ASEAN member countries must not be too severe compared to non-ASEAN member countries in Asia. At the very least, girls are not prohibited to attend schools nor from seeking employment. Nonetheless, ASEAN as a region was not exempted from the ideology of patriarchy or male supremacy and its corollary values, beliefs and practices that have been passed on for centuries through countless generations. As a result of this, to achieve gender equality in ASEAN, one needs to focus on the schools where children's gender values are learned and reinforced. School is also where children and youth can inculcate and internalize gender equality values. Schools also can be powerful loci for children to unlearn traditional male supremacy values and practices.

Our analysis based on data from all ASEAN member countries would highlight the important linkage between traditional gender values, norms and practices and the prevalence of gender stereotypes, gender norms, and practices today. All of which would place girls and women at a great disadvantage. Hence, school is inadvertently chosen as a critically important venue to debunk and unlearn undesirable gender norms, values and practices to achieve a gender balanced society. Since the entire school ecosystem was examined, problems like sexual harassment and gender based violence in ASEAN member countries surfaced as a real issue to be dealt with. Hence, it is important that school needs to be a part of the solution to gender equality and gender based violence. Our presentation in several parts may appear redundant and even repetitive. Rest assured that it is intended as the authors would like to reiterate what has been said in order to make crucial points that need to be emphasized and reinforced.

Ways Forward

In addition to the not so easy task of transforming schools into the ideal setting that we desire, it is not enough to achieve gender equality in schools alone. Although transforming schools is imperative and critical to achieving gender equality, we recognize that changes through schools require a longer time frame. Hence, we believe that other parallel interventions are essential. A multi-pronged strategy is needed to achieve our goal of gender equality. Other measures that are indispensable are:

- 1) Campaigning for gender equality needs to put forth a set of female role models from various sectors of society. Our study reflects a pan-ASEAN concern that too few women leaders and role models are available. Not to mention the need to inspire and encourage women to women support system.
- 2) Concerted efforts are needed to support and encourage all girls to participate actively in sports in general as well as in competitive sports especially. Sports can help build confidence and self-esteem in girls. Sports will also help enhance girls' visibility in public places. At least, be comfortable to be in the public sphere. Competitive sports will help build the spirit of competition, daringness and risk taking which traditional norms restrain girls from doing.
- 3) Adopt a broader cooperative and collaborative alliance among all players in the quest for gender equality. Issue-based cooperation among non-government gender advocates, the NWM, gender experts from the academia, and from the business sector had happened in the past. But often one finds only temporary or ad-hoc alliance over specific issue. It is recommended here that long-term alliance and collaboration need to be fostered.

- 4) NWMs should also consider focusing on a few critical issues but focusing on them continuously. Advocacy for gender equality may gain more from working on specific issues continuously instead of touching on so many issues which may dilute the effectiveness and impact of the advocacy.
- 5) NWMs need to be strengthened both in terms of resources and capability which will enhance their expertise, stature and respectability. NWMs as exist today can play a crucial role. They have tried to carry out their tasks and mandates courageously. But they need to be strengthened and empowered to become more effective. As an example, our study finds that on the issue of gender equality in education, the NWMs could not move or push the Ministry of Education to comply to request for changes. Partial cooperation from other agencies is not enough.
- 6) Policy formulation and implementation are essential to the success of achieving gender equality. Our findings from this study show that on many issues such as sexual harassment or gender based violence in schools, there ought to be comprehensive policy with clear guidelines for implementation. Sexual harassment and gender based violence in schools should not be left to the arbitrary judgement of the school administrators. Since some policies are formulated from the higher level, there should be gender advocates who know how to work with policy makers. To persuade and convince them, to pressure and even coerce them, if necessary. It also means that some advocates would need to work well with or come from the political/policy sector.
- 7) There is an overwhelming sense of frustration from voices of gender experts regarding the lack of implementation of policy and enforcement of laws on gender equality. These phenomena appear to be present in most countries we studied.

What comes to mind is the difference between the *de jure* versus the *de facto* situation. By law, wrongful doings could and should be resolved. But in reality, other factors make the enforcement of law not possible. An example in point would be a law in Thailand pertaining to domestic violence which has rarely been put to use or enforced because the people and the enforcers (police in particular) continue to think and believe that domestic quarrels or domestic violence are temporary conflicts that ought to be settled internally within the family. Likewise, Thailand has a monogamy law enacted almost a century ago by King Rama VI. In fact, most people do not even know that this law has existed for so long. All told, advocacy for gender equality needs to be mindful about the attitudes, values and beliefs of society. Advancing changes in law alone may not yield a total victory. Good laws are important and essential but one important strategy is to communicate the law and its essence and implications in totality to society. It is essential and imperative to

make all people understand the true essence of each concerned law, to be convinced of its importance, necessity and implications.

- 8) Hence, it is suggested that communication is an essential key for overcoming this de jure versus de facto dilemma. A communication system to be used should be designed to include diverse methods and to reach diverse groups in society. Since the world today is diverse, targeting diverse audiences with multiple communicating systems and channels should be our goal.

REFERENCES

- Alan, S., Ertac, S. & Mumcu, I. (2021, July). *Gender Stereotypes in the Classroom and Effects on Achievement*. MIT Press Journals.
- Aina, O. E., & Cameron, P. A. (2011). *Why does gender matter? Counteracting stereotypes with young children*. *Dimensions of Early Childhood*, Volume 39(3), pp. 11-20.
- Alesina, Alberto, et al. (2013). *On the Origins of Gender Roles: Women and the Plough*. <https://academic.oup.com/qje/article-abstract/128/2/469/1943509>
- Antiksari, N. T. (2011). *Visible Boys, Invisible Girls: The Representation of Gender in Learn English with Tito (A Critical Discourse Analysis of English Language Textbooks for Primary School)*. *Indonesian journal of applied linguistics*, Volume 1(1), pp. 84-104.
- ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children. (2019, July). *ACWA Progress Report on Women's Human Rights & Gender Equality*. https://asean.org/?static_post=progress-report-womens-rights-gender-equality
- ASEAN Secretariat. (2013). *ASEAN Human Rights Declaration*. Accessed on 23 June 2021 from https://www.asean.org/storage/images/ASEAN_RTK_2014/6_AHRD_Booklet.pdf
- ASEAN Secretariat. (2019). *ASEAN Key Figures- 2019*. Accessed on 2 October 2020 from https://www.aseanstats.org/wp-content/uploads/2019/11/ASEAN_Key_Figures_2019.pdf
- ASEAN and UN Women (2021). *ASEAN Gender Outlook: Achieving the SDGs for all and Leaving No Women or No Girl Behind*. https://data.unwomen.org/sites/default/files/documents/Publications/ASEAN/ASEAN%20Gender%20Outlook_final.pdf
- Azisah, Siti. (2012). *Gender mainstreaming in education: case studies of Islamic primary schools in South Sulawesi, Indonesia 2000 - 2006*. PhD thesis, Victoria University. <https://vuir.vu.edu.au/21319/>
- Barres, B.A. (2006, July). *Does gender matter?* *Nature Publishing Group*, Volume 44, 13 July 2006. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0022096513001768>
- Bennett, L. R. (2007). *Zina and the enigma of sex education for Indonesian Muslim youth*. *Sex Education*, Volume 7 (4), pp. 371-386.
- Bui, T. H. (2020). *'Being a good girl': mother-daughter sexual communication in contemporary Vietnam*. *Culture, Health & Sexuality*, pp. 1-14.
- Carlson-Rex Helene (2013). *Gender equality in Laos: first impressions can be deceptive*. <https://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/gender-equality-in-laos-first-impressions-can-be-deceptive>

- Choi, N. (2019). *Women's political pathways in Southeast Asia*. *International Feminist Journal of Politics*, Volume 21(2), pp. 224-248.
- Chuemchit, M., Chernkwanma, S., Rugkua, R., Daengthern, L., Abdullakasim, P., & Wieringa, S. E. (2018). *Prevalence of intimate partner violence in Thailand*. *Journal of family violence*, Volume 33(5), pp. 315-323.
- Cvencek, Dario (January, 2014) *Cognitive Consistency and Math-gender Stereotypes in Singaporean Children*. *Journal of Experimental Child Psychology*, Volume 117, pp. 73-91. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2013.07.018>
- Devasahayam, T. W. (Ed.). (2009). *Women in Southeast Asia: Changes and continuities*. In *Gender trends in Southeast Asia: Women now, women in the future*. Institute of Southeast Asian Studies.
- Doise, Willem (January, 1999). *Human Rights Studied as Social Representations in a Cross-National Context*. *European Journal of Social Psychology*. Volume 29, Issue 1 [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199902\)29:1<1::AID-EJSP909>3.0.CO;2-%23](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199902)29:1<1::AID-EJSP909>3.0.CO;2-%23)
- Elgar, Ann (2004). *Science Textbooks for Lower Secondary Schools in Brunei: Issues of Gender Equity*. *International Journal of Science Education*. <https://eric.ed.gov/?id=EJ682096>
- Ena, O. (2013). *Visual Analysis of E-Textbooks for Senior High School in Indonesia*. Dissertation, Loyola University Chicago. https://ecommons.luc.edu/luc_diss/513
- Erden, F. T. (2009). *A course on gender equity in education: Does it affect gender role attitudes of preservice teachers?*. *Teaching and teacher education*, Volume 25(3), pp. 409-414.
- EuroHealthNet (2014-2020). <https://eurohealthnet.eu/media/news-releases/eurohealthnet-announces-new-2014-2020-strategy-improving-health-equity-and-well>
- FMSI (Marist International Solidarity Foundation. (2013). *Children's Rights in the Kingdom of Cambodia*. Accessed on 24 June 2021 from https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/cambodia/session_18_-_january_2014/fmsi_upr18_khm_e_main.pdf
- General Statistics Office. (2010). *Keeping silent is dying' Results from the National Study on Domestic Violence against Women in Viet Nam*. Hanoi, Vietnam.
- Glăveanu, Vlad (2007). *Stereotypes Revised – Theoretical Models, Taxonomy and the Role of Stereotypes*. *Europe's Journal of Psychology*. Volume 3 Number 3.
- Gupta, Vishal and Nachiket Bhawe (2007). *The Influence of Proactive Personality and Stereotype Threat on Women's Entrepreneurial Intentions*. *Journal of Leadership & Organizational Studies*. Volume 13.
- Haberland N, Rogow D. (2015). *Sexuality Education: Emerging Trends in Evidence and Practice*. *Journal of Adolescent Health*., Volume 56 (1 Suppl.) January 2015, pp. 15-21. doi:E10.1016/j.jadohealth.2014.08.013. PMID: 25528976.
- Holmes, Janet (1998). *Women Talk too much*. In *Language Myths* by Laurie Bauer and Peter Trudgill. Penguin Books.
- Honour Based Violence Awareness Network (2016) *Statistics and Data*. <http://hbv-awareness.com>.

- International Labour Organization (ILO) (2017, December). *The Gender Gap in Employment: What's Holding Women Back?*. <https://www.ilo.org/infostories/en-GB/Stories/Employment/barriers-women>.
- Jackson, S. (2007). "She Might Not Have the Right Tools and He Does": Children's Sense-Making of Gender, Work and Abilities in Early School Readers. *Gender and Education*. Volume 19, pp. 61–77. DOI: 10.1080/09540250601087769
- Jacobs, Janis. (2002). *The Development of Judgment and Decision Making During Childhood and Adolescence*. *Current Directions in Psychological Science*. Volume 11, Issue 4, pp. 145-149. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00188>
- Jasmani, M. F. I. M., Yasin, M. S. M., Hamid, B. A., Keong, Y. C., Othman, Z., & Jaludin, A. (2011). *Verbs and gender: The Hidden Agenda of a Multicultural Society*. 3L: Language, Linguistics, Literature®, 17.
- Jha, S. & Saxena, A. (2016). *Projected Gender Impact of the ASEAN Economic Community*. UN Women Asia and the Pacific.
- Kalthom Abdullah (Feb, 2008). *The Perceptions of Women's Roles and Progress: A Study of Malay Women*. https://www.researchgate.net/publication/226046472_The_Perceptions_of_Women's_Roles_and_Progress_A_Study_of_Malay_Women
- Kollmayer, Marlene (2018). *Gender Stereotypes in Education: Development, Consequences, and Interventions*. *European Journal of Developmental Psychology*. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405629.2016.1193483>
- Koul, Ravinder (2011). *Relationship between Career Aspirations and Measures of Motivation Toward Biology and Physics, and the Influence of Gender*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10956-010-9269-9>
- Lee, J. F., & Collins, P. (2008). *Gender voices in Hong Kong English Textbooks—Some Past and Current Practices*. *Sex Roles*, 59(1-2), 127-137.
- Lerner, Gerda (1987). *The Creation of Patriarchy: the Origins of Women's Subordination*. Oxford UP.
- Leyens, J.-P., Yzerbyt, V., & Schadron, G. (1994). *Stereotypes and Social Cognition*. Sage.
- Levesque, Roger. (2011) *Encyclopedia of Adolescence*. <https://www.springer.com/gp/book/9781441916952>
- Lewis Dyani (2019). *Gender Inequality Arose 8000 Years Ago*. <https://cosmosmagazine.com/society/gender-inequality-arose-8000-years-ago/>
- Louis, J. (2019, December). *Poor Gender Gap Improvement in ASEAN*. The ASEAN Post. <https://theaseanpost.com/article/poor-gender-gap-improvement-asean>
- Marpinjun, Sri and Patricia G. Ramsey (2017). *Feminism and Early Childhood Education in Indonesia: Teachers' Reflections*. In *Feminism (s) in Early Childhood* (pp. 149-163). Springer, Singapore. https://www.researchgate.net/publication/316488443_Feminism_and_Early_Childhood_Education_in_Indonesia_Teachers'_Reflections
- McKinsey Global Institute. (2015, September). *The Power of Parity: How Advancing Women's Equality Can Add \$12 Trillion to Global Growth*. <https://www.mckinsey.com/featured->

insights/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth

- McKinsey Global Institute. (2018, April). *The Power of Parity: Advancing Women's Equality in Asia Pacific*. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/gender-equality/the-power-of-parity-advancing-womens-equality-in-asia-pacific>
- McLeod, Saul (2017). *Simply Psychology*. <https://www.simplypsychology.org/katz-braly.html>
- Minh, N.T.T. (2018). *Gender stereotypes in textbooks and teachers' books on literature for high school students*. Academy of Journalism and Communication.
- Na Pattalung, P. N. (2008). *An analysis of sexist language in ESL textbooks by Thai authors used in Thailand*. University of North Texas.
- Pauwels, A., & Winter, J. (2004). *Gender-inclusive Language Reform in Educational Writing in Singapore and the Philippines: A Corpus-based Study*. *Asian English*, Volume 7(1), pp. 4-20.
- Save the Children (2019). *Gender Norms, Child Marriage and Girls' Education in West and Central Africa*. https://resourcecentre.savethechildren.net/node/17329/pdf/child_marriage_2019_en.pdf
- Setianto, N. (2020, April). *Advancing Gender Equality in Southeast Asia: Case Studies from the Philippines and Singapore*. Australian Institute of International Affairs <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/advancing-gender-equality-in-southeast-asia-case-studies-from-the-philippines-and-singapore/>
- Singapore Ministry of Education. (2021). *School Fees to Remain Unchanged for Singapore Citizens and Permanent Residents in Government and Government-aided Schools in 2021*. Accessed on 24 June 2021 from <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/20201209-school-fees-to-remain-unchanged-for-singapore-citizens-and-permanent-residents-in-government-and-government-aided-schools-in-2021>
- Smith P. B. and M. H. Bond (1994). *Social Psychology across Cultures: Analysis and Perspectives*. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/097133369400600106>
- Solbes-Canales, Irene et al (2020) *How Revealing Stereotypes can Influence Bias and Discrimination*. <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/how-revealing- stereotypes-can-influence-bias-and-discrimination/>
- Stivens, M. (2006, July). 'Family values' and Islamic revival: Gender, rights and state moral projects in Malaysia. In *Women's Studies International Forum* Volume 29, No. 4, pp. 354-367). Pergamon.
- Stoltz, J. A. (2005). *Masculinity and School Violence: Addressing the Role of Male Gender Socialization*. *Canadian Journal of Counselling*, Volume 39(1), pp. 52-63.
- Study International. (2019, November). *Schools may Perpetuate Gender Inequality without Realizing It*. <https://www.studyinternational.com/news/gender-inequality-school/>
- The ASEAN Post. (2018, August). *Not Enough Women in Parliament*. <https://theaseanpost.com/article/not-enough-women-parliament>
- The ASEAN Post. (2018, September 9). *The Cost of Gender Inequality* <https://theaseanpost.com/article/cost-gender-inequality>

- The ASEAN. (2020, January, 20). *Gender Gap: ASEAN Has Much to Do*. <https://theaseanpost.com/article/gender-gap-asean-has-much-do>.
- The News Lens International Edition. *Towards Solving ASEAN's Gender Inequality Problems*. <https://international.thenewslens.com/article/81016>
- Thein, Pansy Tun (2015). *Gender Equality and Cultural Norms in Myanmar*. <https://www.burmalibrary.org/docs21/Society>
- Theirworld.org (2017). *Campaigners around the World to Fight to End Child Marriage and Keep Girls in School*. <https://theirworld.org/news/global-campaign-stop-child-marriage-keep-girls-in-school>.
- Tong, R. (2012). *Gender Roles*. *Encyclopedia of Applied Ethics (Second Edition)*. <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/gender-roles>
- UNDP. (2018). *Human Development Data (1990-2018)*. <http://hdr.undp.org/en/data#>
- UNDP. (2019). *Human Development Report 2019*. <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf>
- UNDP. (2020). *Human Development Data Center*. Accessed on 25 June 2021 from <http://hdr.undp.org/en/data>
- UNESCO Institute of Statistics. (2021). *The Data for Sustainable Development Goals*. Accessed on 24 June 2021 from <http://uis.unesco.org/>
- United Nations Girls' Education Initiative, UNESCO. (2018). *Global Education Monitoring Report Gender Review 2018: Meeting our commitments to gender equality in education*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/global-education-monitoring-report-gender-review-2018-meeting-our-commitments-gender>
- UN Office on Drugs and Crime. (2013). *World Drug Report 2013*. https://www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World_Drug_Report_2013.pdf
- UN Office on Drugs and Crime. (2018). *Global Study on Homicide 2018: Gender-related Killing of Women and Girls*. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf.
- UN Women (2016) *Gender Stereotypes in Laws and Court Decisions in Southeast Asia*. <https://asiapacific.unwomen.org/en/digital-library/publications/2016/04/gender-stereotypes>.
- UN Women (2019) “RESPECT: Preventing Violence against Women” *The Good School Toolkit*. Downloaded from <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/07/respect-women-implementation-package>
- UNICEF. (2019). *Gender counts: East and Southeast Asia*. https://www.unicef.org/rosa/media/4226/file/Gender%20Counts_East_SouthEast_Asia.pdf
- UNICEF (2020, March). *A New Era for Girls: Taking stock of 25 years of progress*. <https://data.unicef.org/resources/a-new-era-for-girls-taking-stock-of-25-years-of-progress/>
- United Nations. (2019). *The Sustainable Development Goals Report 2019* <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>

- Vu, P. A. (2008). *Gender Stereotypes in Story Textbooks for Primary School Students in Vietnam*. University of Oslo.
- Women and Gender Institute, Miriam College. (2004) *Gender Socialization in Philippine Child-Friendly Schools*. https://www.hurights.or.jp/archives/human_rights_education_in_asian_schools/section2/2004/03/gender-socialization-in-philippine-child-friendly-schools.html
- World Bank (2018). *Gender Differences in Poverty and Household Composition through the Life-cycle: A Global Perspective*. Policy Research Working Paper. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29426?locale-attribute=es>
- World Bank. (2020). *Government Expenditure on Education, total (% of GDP) – Philippines*. <https://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS?locations=PH>
- World Economic Forum (WEF, 2019). *Global Gender Gap Report 2020*. <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality/digest#report-nav>.
- World Health Organization (WHO, 2018). *World Health Statistics 2018: Monitoring Health for the SDGs, Sustainable Development Goals*. <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272596/9789241565585-eng.pdf>.
- Zafar, M. (2020, December). *16 Shocking Facts about Violence against Women and Girls*. Islamic Relief. <https://reliefweb.int/report/world/16-shocking-facts-about-violence-against-women-and-girls>
- Zawisza, Magdalena (2018). *Cross-Cultural Sexism and the Effectiveness of Gender (Non)Traditional Advertising: A Comparison of Purchase Intentions in Poland, South Africa, and the United Kingdom*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11199-018-0906-8>. Publications, Inc. <https://psycnet.apa.org/record/1995-97464-000>

APPENDIX

Sample Surveys from the Study: THAILAND

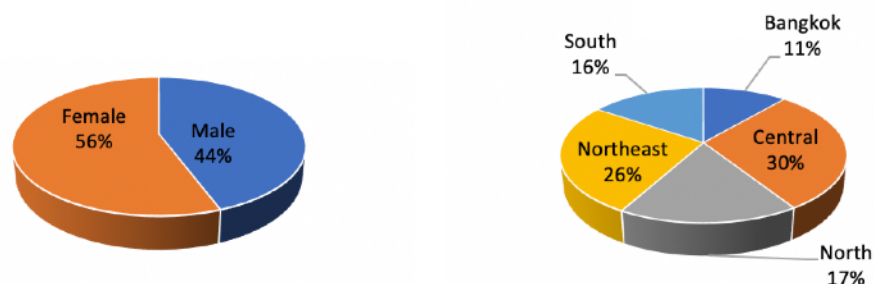
Youth Perception Survey of Gender Equality in Thailand

(Survey no. 1)

This survey report forms part of country gender situation analysis for sourcebook, conducted under phase 2 of the project titled *'Elimination of Gender Stereotypes and Sexist Language Education Materials in Primary and Secondary Levels'*, initiated by the Department of Women's Affairs and Family Development of the Ministry of Social Development and Human Security, in collaboration with the Center for Philanthropy and Civil Society (CPCS), National Institute of Development Administration (NIDA), as implementing partner. The project is contributing to Thailand's commitment to the ASEAN Committee on Women on the collaborative action on the issue of gender stereotypes and use of sexist language in elementary and secondary schools.

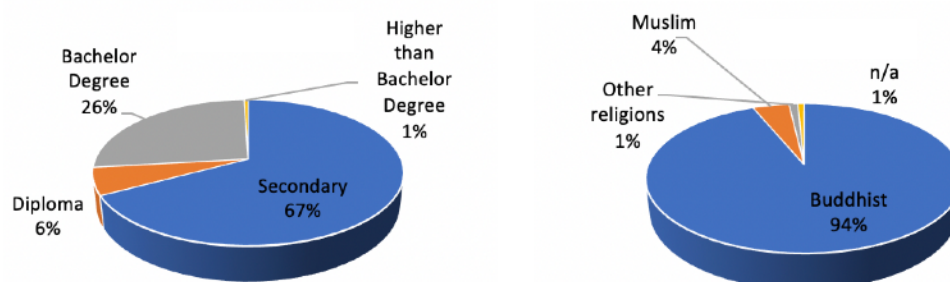
I. Survey Methodology and Profile of Survey Respondents

The perception survey was conducted on 14-20 September 2020, by CPCS in collaboration with the NIDA Poll. The sampling methodology utilized a simple random sampling method. Interviews were done by telephone. Confidence interval is at 97.0 percent.

Gender

Region

Education

Religion

Survey population totaled to 1,197 persons which comprised school and university students (age 15-25 years) from all regions of Thailand. There are slightly more female respondents (56%) than male (44%). Most participants held a secondary school education (67%) and bachelor's degree (26%). Majority of the respondents are Buddhist (94%).

II. Findings

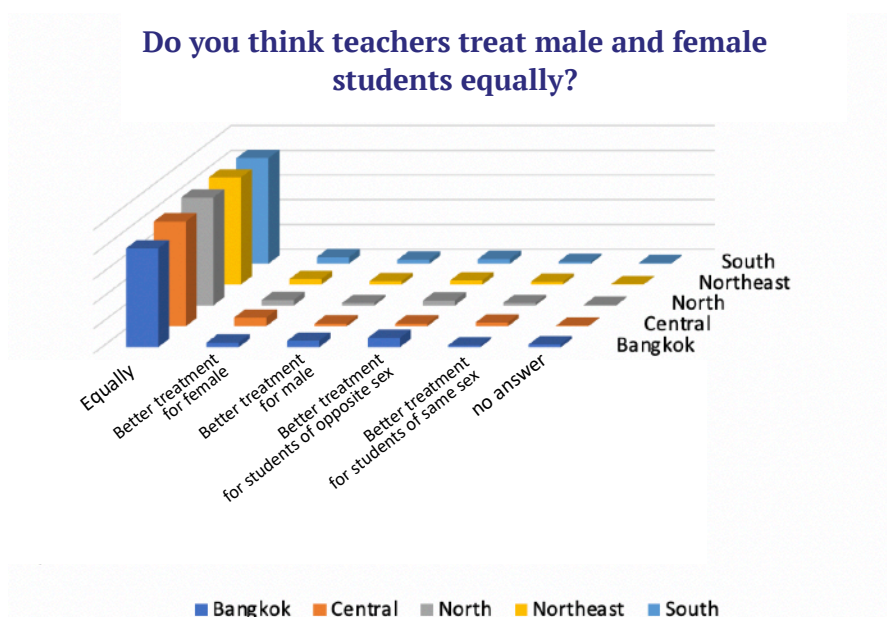
The survey focuses on perception of youth in the areas of (i) gender equality in school; (ii) gender roles; and (iii) sexual harassment.

(i) Gender equality in school

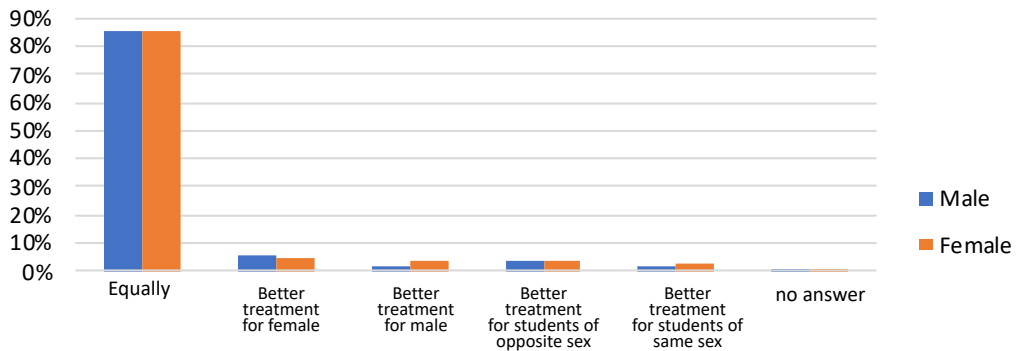
School has a critical role in influencing gender ideology. Students are constantly interacting with and learning about the gender norms and stereotypes throughout school setting and environment. Teachers are the primary socializing agents in classes and students are inadvertently influenced by teachers' norms and values. To obtain understanding on gender equality that students experienced in the school setting, the survey focuses on three aspects: (a) treatment by the teachers; (b) leadership cultivation; and (c) school space and sports.

a. Treatment by the teachers

This question explores whether teachers treat male and female students differently. This could be through actions such as fairness in giving attention in the classrooms, assigning tasks that enable learning and development, rewarding and punishing. Overall, the respondents viewed that teacher treated male and female students equally. There are no significant differences of regional or gender of respondents in the answers.

Do you think teachers treat male and female students equally?

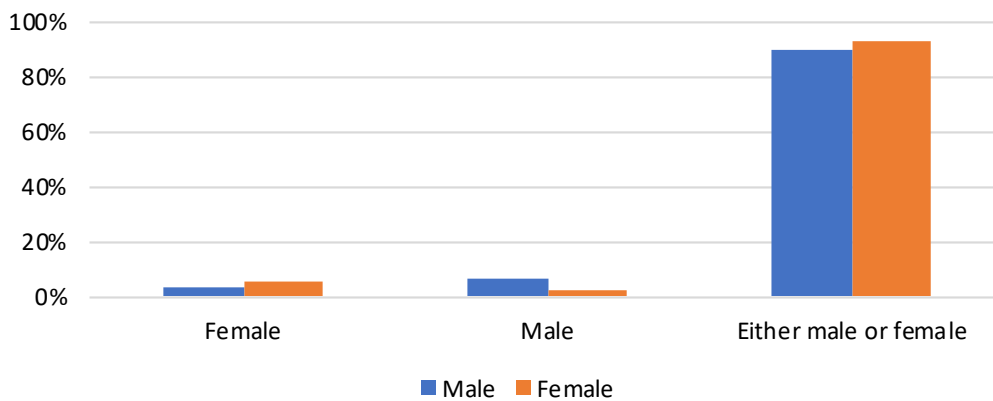

It is also noteworthy that the result of this survey reflects that both male and female students did not feel unequal treatment in general.

b. Leadership cultivation

Another pivotal role of school is the cultivation of leadership character of young students. Leadership skill such as self-confidence, organization, decision making, etc. needed to be acquired and developed since the early years. However, with the traditional perception that the leadership role belongs to men, it may create bias for educators to fully encourage and nurture leadership potentials of female students and transfer such belief to students that men are better leaders.

Generally who is most appropriated to be student body president?

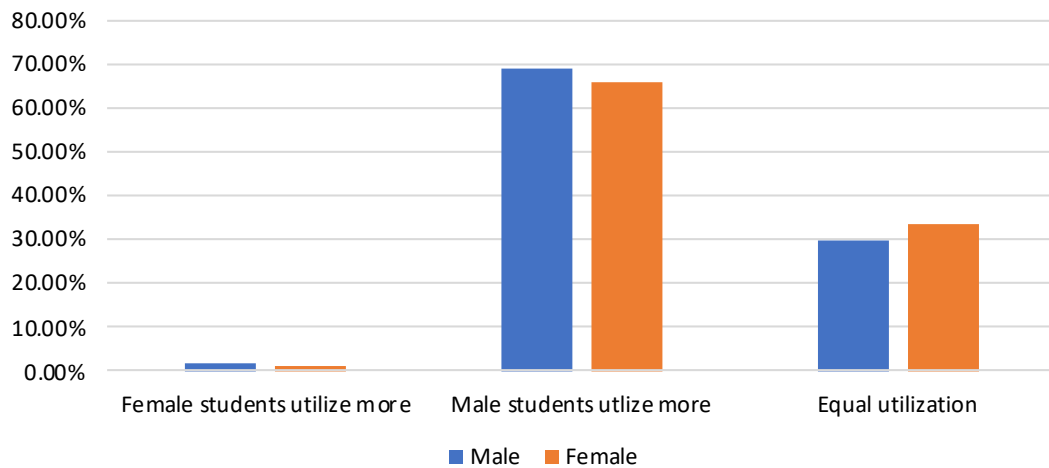
In exploring this issue with youth participated in the survey, using the example of student body president, most students (91.3%) responded that it is appropriate for either male or female to be in this leadership role. Slightly higher number of male respondent (6.79%) as compare to female respondent (2.10%) who indicated that men are more appropriate to lead.

While the perception in a general sense may be neutral, but in practice more male students were elected in Thailand as well as in most ASEAN member countries with the exception Myanmar where the institution of male and female leader for classroom and other leadership positions is in place.

c. School space and sports

Both girls and boys should be provided equitable opportunities for utilizing school facilities and sports and extra curricula activities. There are still some sports in Thailand such as soccer that are seen as a ‘male sport’ and therefore difficult for female to participate. In many schools, it is quite a usual sight to see the sport fields such as a basketball court and a soccer field to be dominated by male players. As a result, girls are missing out on the opportunities to develop sports skill and physical strength. They are limited to only participate in the girl activities according to the prevailing gender stereotype. This is confirmed by the survey result, most respondents (67.09%) indicated that male students occupy more space in schools.

Do male or female students utilize more school space?

(ii) Gender roles

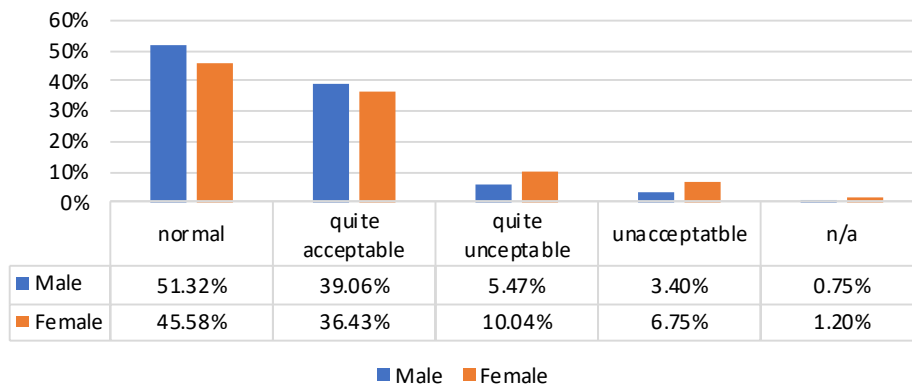
Gender roles are social and behavioral norms that, within a specific culture, are widely considered to be socially appropriate for individuals of a specific sex.¹ In Thai society, we see division of tasks assigned to men, women, boys, and girls, generally based on these traditional norms. For example, housework is usually taught and assigned to girls, while boys are assigned to assist or play with mechanical/electrical related tasks.

a. Gender role at home

How a society assign gender role can be more evident when narrowing down to men and women lifestyle at home. The survey investigated this issue by exploring both a traditional gender role and reverse gender role.

Traditional Gender Role

A picture of mother and daughter cooking and washing dishes while father and son watch sports program on TV

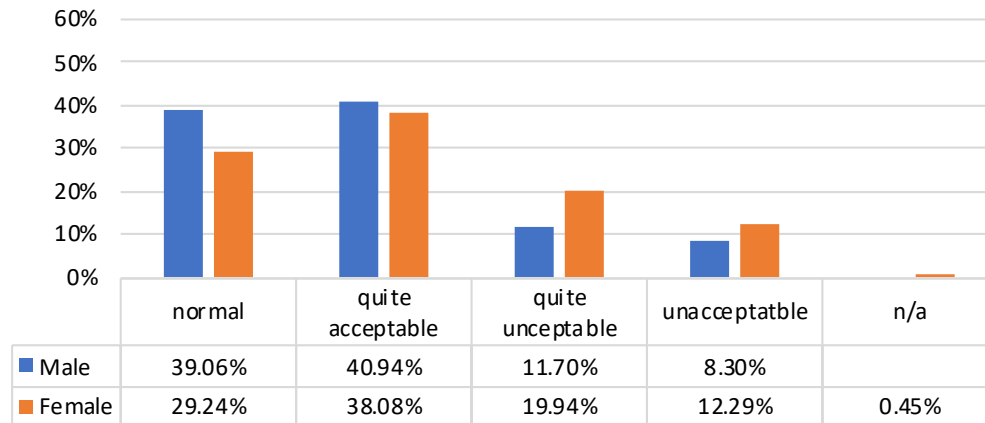

-

¹ UNICEF (2017). <https://www.unicef.org/rosa/media/1761/file/Gender%20glossary%20of%20terms%20and%20concepts%20.pdf>

Reverse Gender Role

A pictures of *mother* working on computer, *daughter* playing games on mobile phone, while *father and son* do laundry and clean the floor.

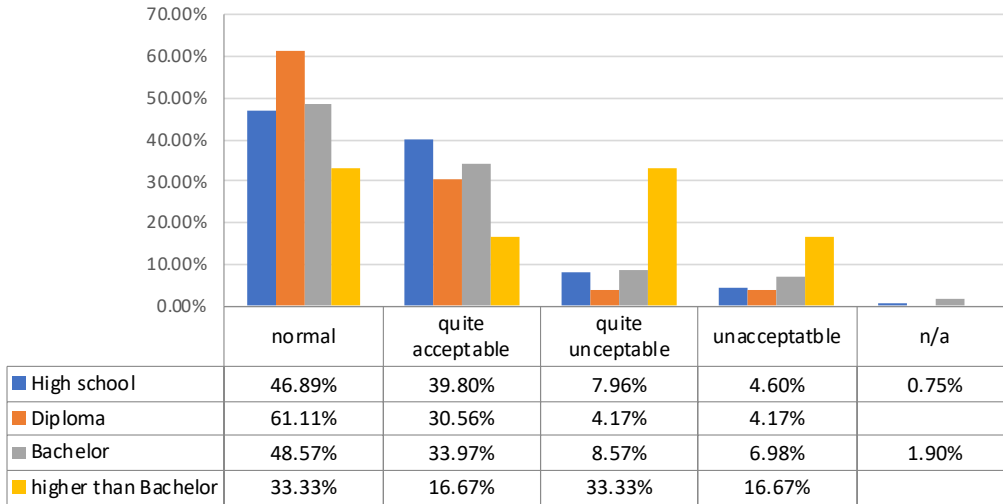

At home a traditional gender role usually displays women doing housework and men attending to sports programs. In the survey, the highest percentage of both male (51.32%) and female (45.58%) found this gender role to be 'normal'. Interestingly, when the gender role is reversed, both male and female do not find it normal in a highest percentage. Particularly among the female, a larger number (39.08%) found it 'quite acceptable' (38.08%) rather than 'normal' (29.24%).

When comparing the perception based on the education level of respondents, those with the lowest education (high school level) generally found both traditional and reverse gender role 'normal' and 'quite acceptable'. For respondents with the highest level of education (higher than bachelor's degree), it is worth noting that, none of them found the reverse gender role to be normal, in fact half of this group of respondents view that the reverse gender role is 'quite unacceptable'. This finding reflects that the conventional education in Thailand have not played a role in reversing traditional gender norms and values.

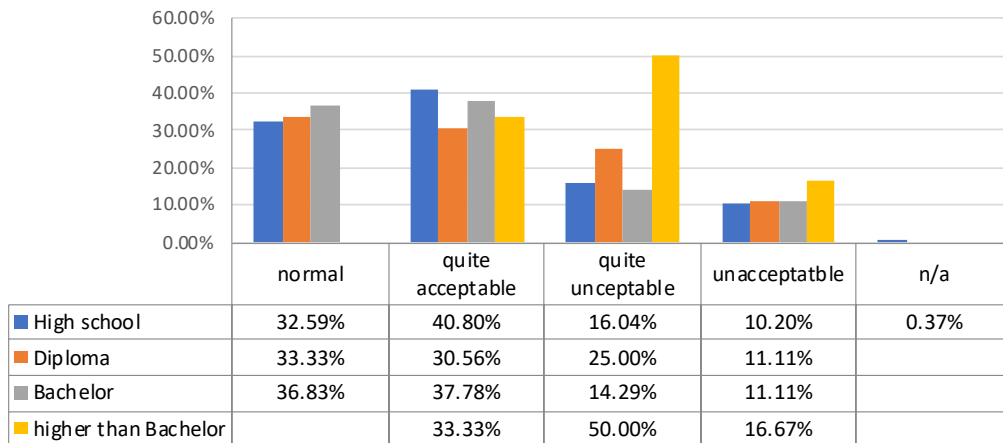
Traditional Gender Role

A picture of mother and daughter cooking and washing dishes while father and son watch sports program on TV

Reverse Gender Role

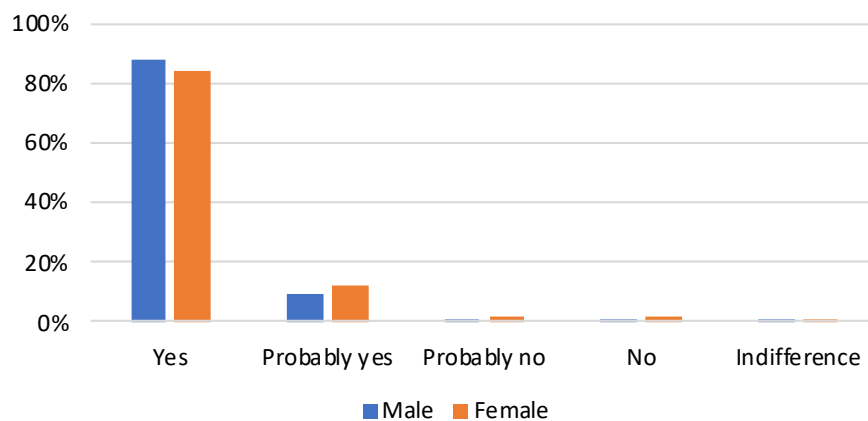
A pictures of mother working on computer, daughter playing games on mobile phone, while father and son do laundry and clean the floor.

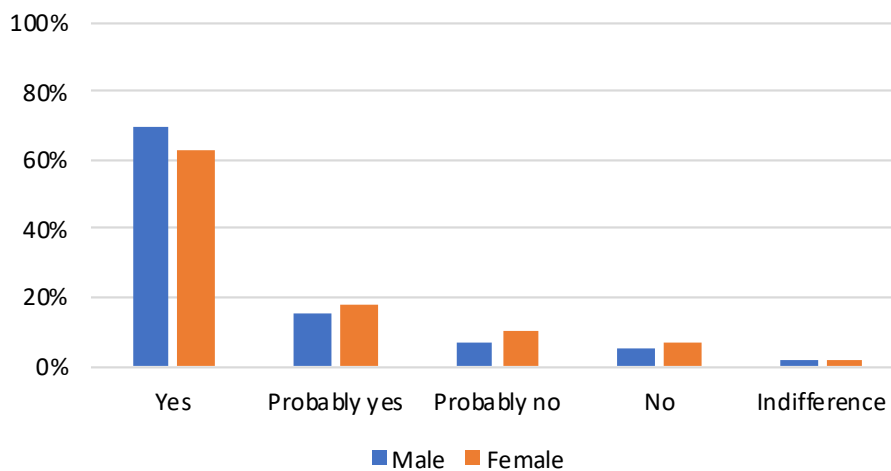
b. Male and female relationship

Gender role can also be displayed in the courting relationship between male and female. The traditional pattern of courtship in the Thai society assumed that male initiated the courtship, and female should be more reserved. The survey explored this aspect of gender roles in two questions: (i) can female initiate the courting relationship; and (ii) can female propose a marriage.

Can female initiate the courting relationship?

Can female propose a marriage?

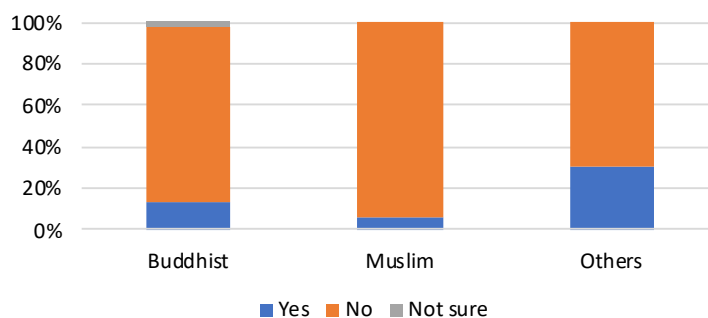

The results revealed the shift from traditionally held view of reserved role of women. Both questions received a high percentage of 'YES' from both male and female respondents, slightly higher percentage of male than female. However, it is also noted that the number of respondents answered 'YES' to the question relating to marriage is much lower than the courting question, indicating that changes have not yet taken place to the full extent.

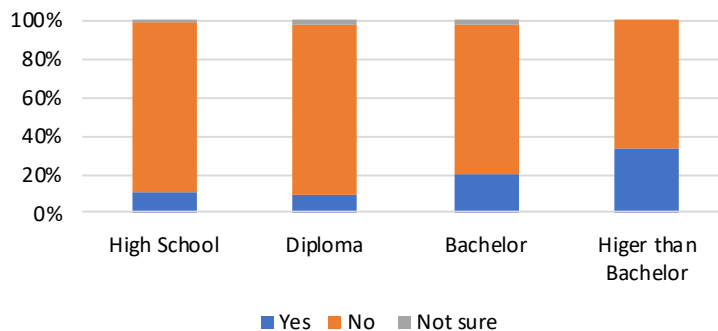
(iii) Sexual harassment

Sexual harassment against and among young population remains a concerning issue. In this survey, most respondents (85%) reported that they and their friends have never been sexually harassed. It is noted from the survey that there are differences in the responses among participants with different religions and levels of education. Respondents of religions other than Buddhist and Muslim and respondents who have education higher than bachelor's degree reported the highest percentage in experiencing sexual harassment.

Have you or your friends experiences sexual harassment?

Have you or your friends experiences sexual harassment?

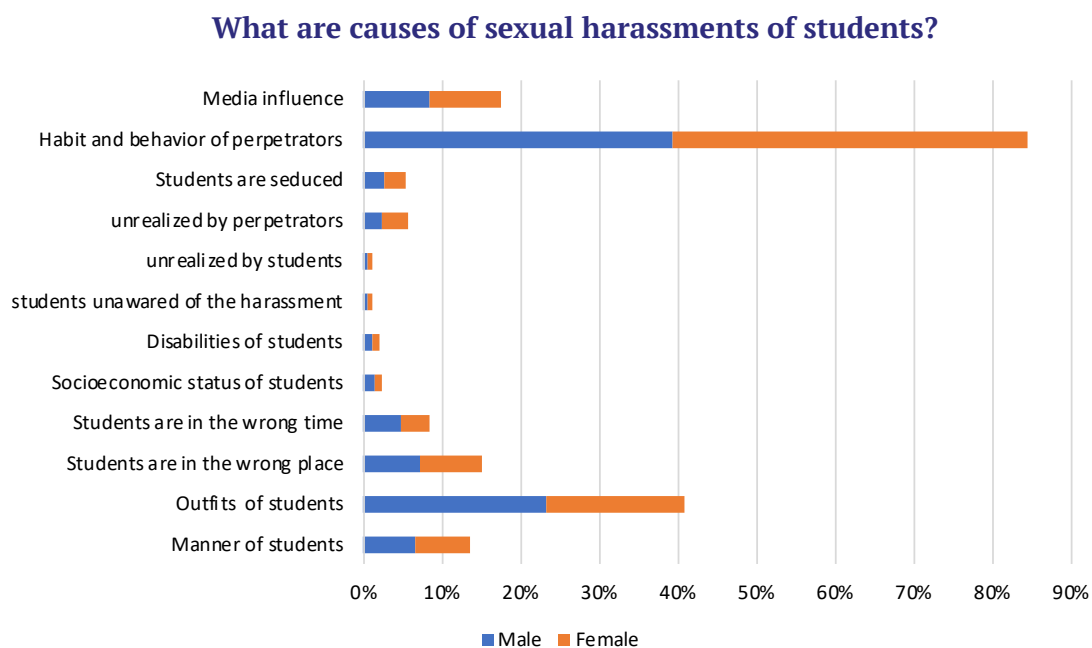

When asked whom the respondents would go to if experienced sexual harassment.

- If the harassment is by their teachers, most respondents said that they would inform their parents (66.17%), followed by (other) teachers (21.89%), and police (18.13%).
- If the harassment is by their peers or other people, most respondents said that they would inform their parents (55.6%), followed by teachers (28.6%), and police (19%).

The responses are similar across region, religion, and level education of respondents. According to the survey, parents and teachers are most trusted by the youth to help dealing with the harmful case of sexual harassment. For parents and teachers, it is certainly worth considering and possibly working together to prevent and respond to sexual harassment issues, which will certainly require understanding, knowledge, and skills, as mishandling can worsen the situation and lead to more harm.

Causes of Sexual Harassments

The enduring problem of sexual harassments manifestation, despite ranges of effort to prevent and address, means that the causes may not be understood fully. The survey also explores the perceived causes from the young respondents.

From the survey, most men and women respondents said that sexual violence is due to the habit and behavior of perpetrators. Factors that shaped their values and habit, and ultimately display as behavior, such as issues of power relations, gender-based roles and stereotypes of manhood and womanhood, should be further studied. In addition, we also see from the survey result that quite a number of respondents mentioned the ‘Outfit of Students’ as another cause of sexual harassments. This reveals the embedded view that the victims should be blamed for the violence induced upon themselves. This view also reflects upon the mentioned gender stereotypes that is still strongly held in the society.

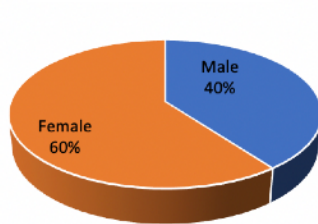
Youth Perception Survey of Gender Equality in Thailand

(Survey no. 2)

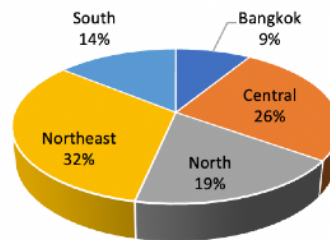
As a following on the first survey conducted in September 2020, CPCS collaborated with NIDA poll to implement a second survey in May 2021, to investigate additional issues on gender discrimination and sexual harassment. The survey kept the same focus on youth perception. It contains 10 questions, divided into two main themes: sexual harassment and school measures to reduce gender inequality and sexual harassment. The results demonstrate interesting insights and reaffirm the gender issues long faced by most female students in the country.

I. Survey Methodology and Profile of Survey Respondents

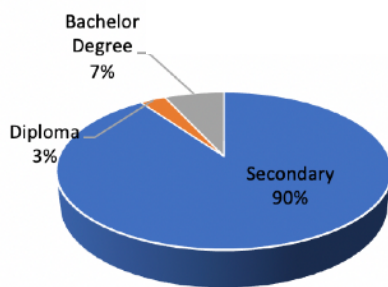
Survey population totaled to 1,308 persons which comprised respondents aged 15-25 years old. About 60% are female and 40% are male, randomly selected across the country.

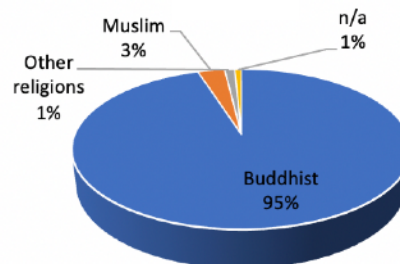
Gender

Region

Education

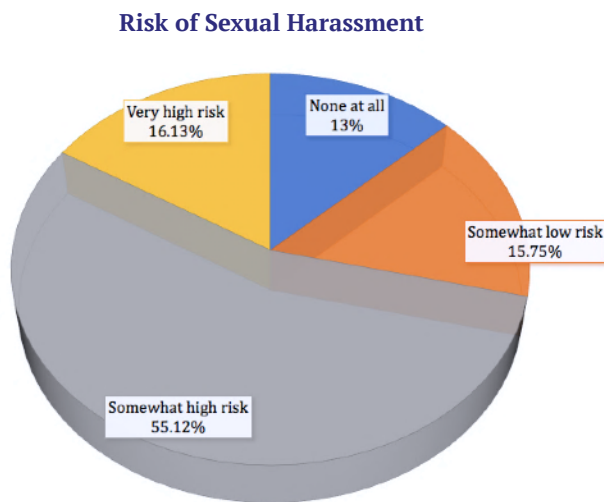
Religion

II. Findings

The survey focuses on perceptions in (i) sexual harassment and (ii) school measures to reduce gender inequality and sexual harassment.

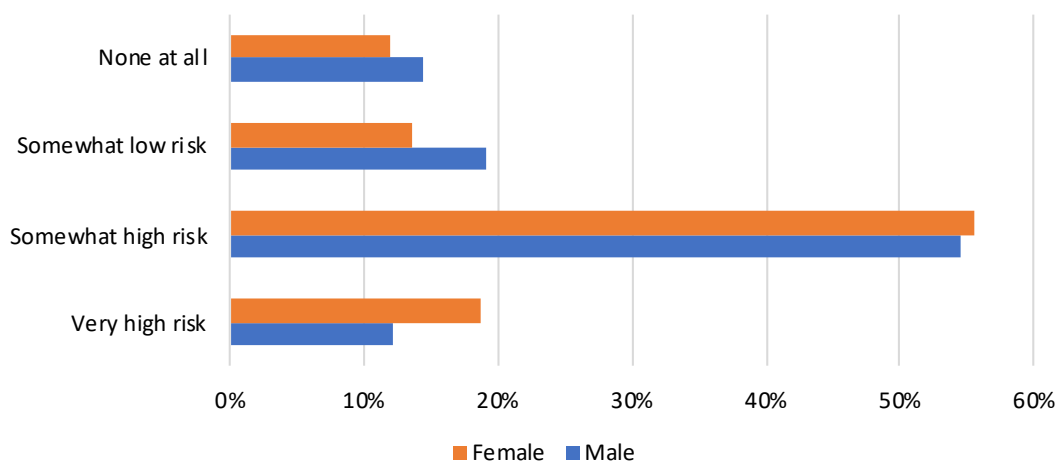
(i) Sexual Harassment

(a) Sexual Harassment Risks

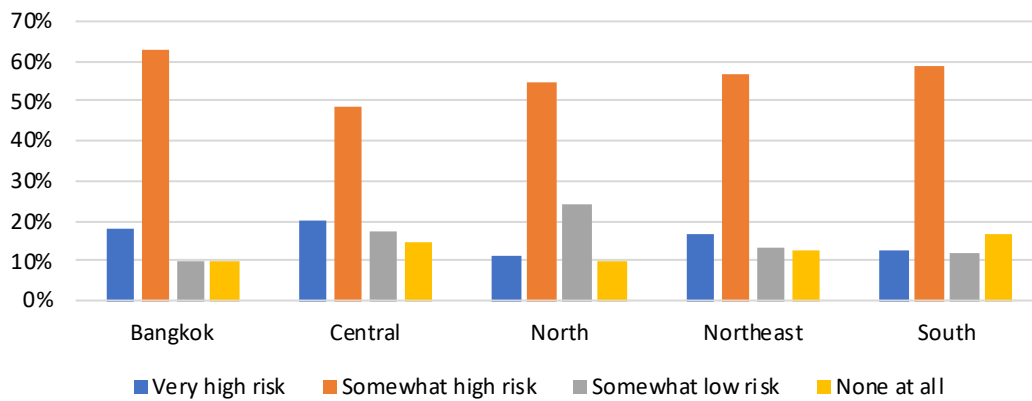

From the survey results, sexual harassment remains a critical issue faced by the majority of students, with 55.12% of the respondents feel that the risk of being sexually harassed in schools or during commute is somewhat high, 16.13% feel the risk is very high, while only 13% believe there is no risk at all. Female students indicated higher risks than male students.

Risk of Sexual Harassment (by gender)

Risk of Sexual Harassment (by region)

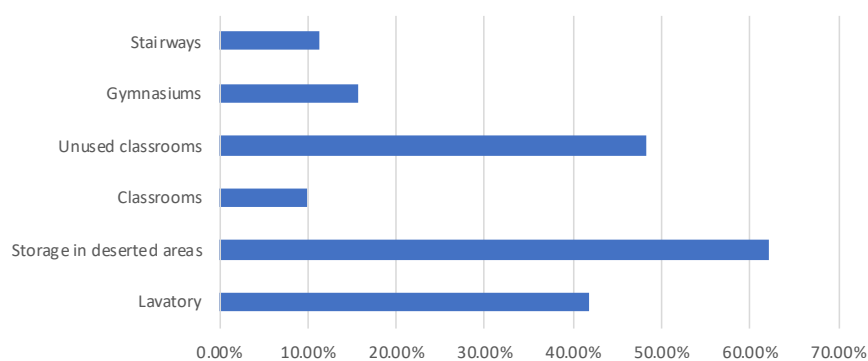

There is also a noticeable differences among respondents from different region. More respondents from Bangkok and central region (including Bangkok vicinity) perceived the risk of sexual harassment to be very high risk and somewhat high risk.

(b) Places of High Sexual Harassment Risks in School

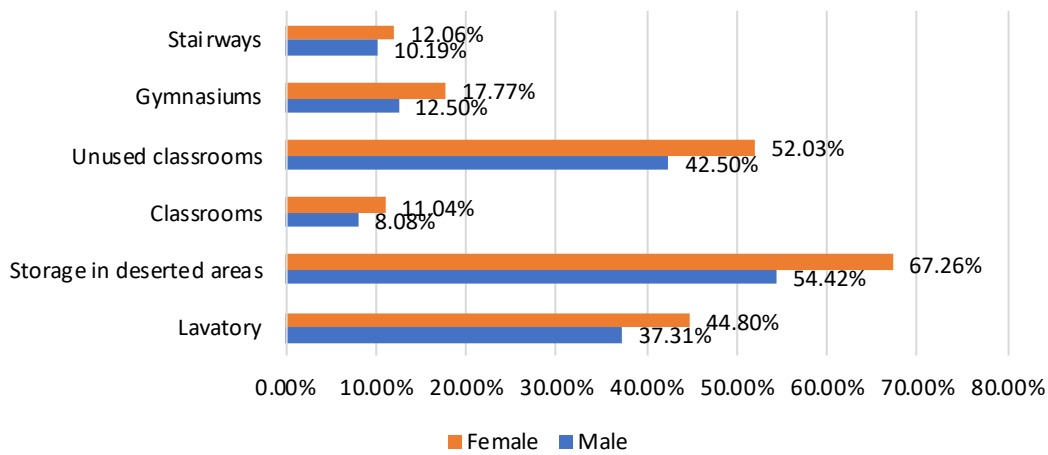
Inside the schools, 62.16% of respondents believe that storage rooms located in deserted areas pose highest risk of sexual harassment. Second highest risk area is unused classrooms at 48.24% of survey responses. The bathroom areas are also considered high risk at 41.82% of the responses. This is similar to our study from other ASEAN member countries which indicated similar risk areas. Bathroom areas that are removed from the main classrooms building appears to be risky sites in many countries. In contrast, the low-risk areas include classrooms, gymnasiums, and stairways. It should also be noted that these places are constructed differently based on the school design. For example, for some types of school stairways, it was reported that boys could peek and tease girls ascending the stairways which is a form of harassment.

Reported place of 'High to Highest Risk' of sexual harassment in school

However, it is interesting to note that even though those areas have high human traffic, they still pose some risks. About 51.91% of the respondents think classrooms pose somewhat low and lowest risk and 46.33% believe gymnasiums have low risk. In these two cases, 9.87% of respondents still view classrooms as highest-risk areas and 15.6% see gymnasiums as highest-risk areas. It is also noted that more female respondents perceived these places to be high risk as compared to male respondents. These contradictory views could be investigated further in the future research to look into factors that cause such perceptions.

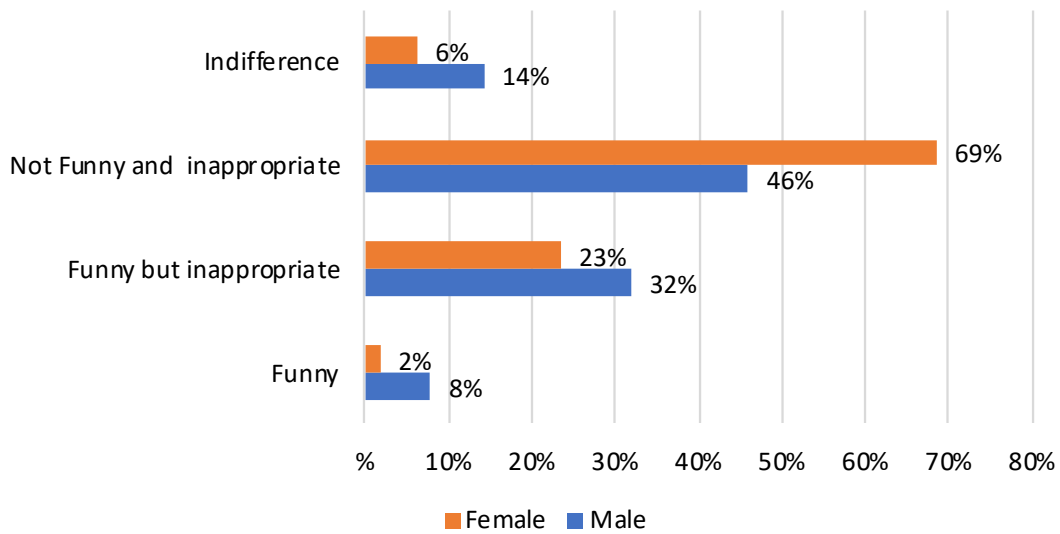
Reported place of 'High to Highest Risk' of sexual harassment in school (By gender)

(c) Sexist Jokes

Jokes, particularly sexual humors, have been around in most if not all cultures. They come in variety of forms such as verbal humors, printed cartoon and graphics, innuendos, etc. In fact, many people do not realize that sexist jokes can constitute sexual harassment. Furthermore, as much as they are unacceptable, ones who openly announce disapproval of sexist jokes might even be seen as 'do not have a sense of humor'. However, those who take sexist jokes as humorous should realize that they are among a few who found these jokes funny. The survey asked how people feel about sexist jokes, majority of people (69% of women and 46% of men) responded that they do not find these jokes funny and feel that they are inappropriate. This result is consistent across region, religion, and level of education of respondents.

Sexist Jokes

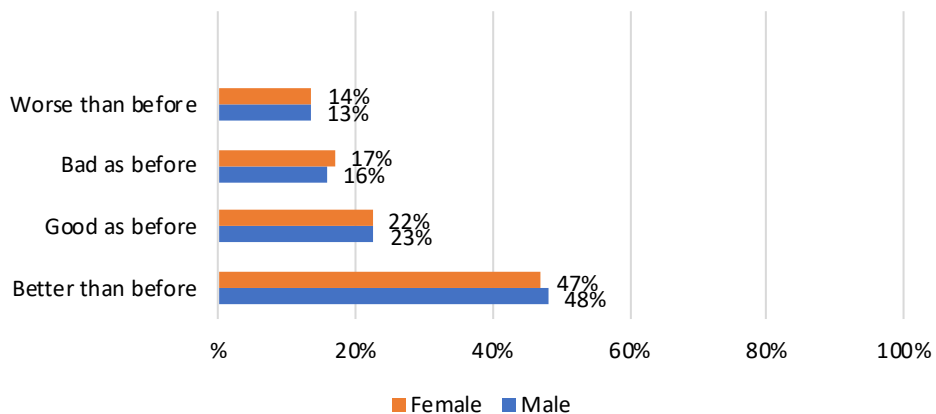

(ii) School Measures to Reduce Gender Inequality and Sexual Harassment

(a) Gender Inequality in School

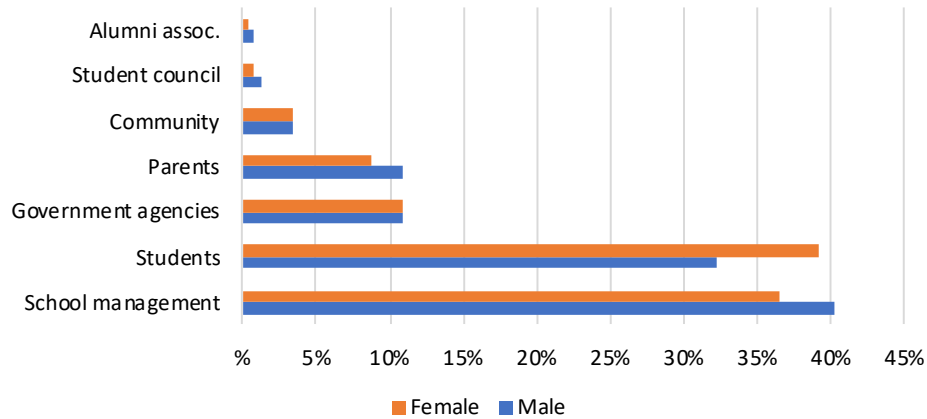
School plays a key role in early learning of children and young adults. Gender stereotypes can be unknowingly reinforced in school through curriculum, language, sports, teachers and school staff, and school environment in general. However, when this survey asked about situation of gender equality in school, most respondents feel that the situation is better than before.

Situation of Gender Equality in School

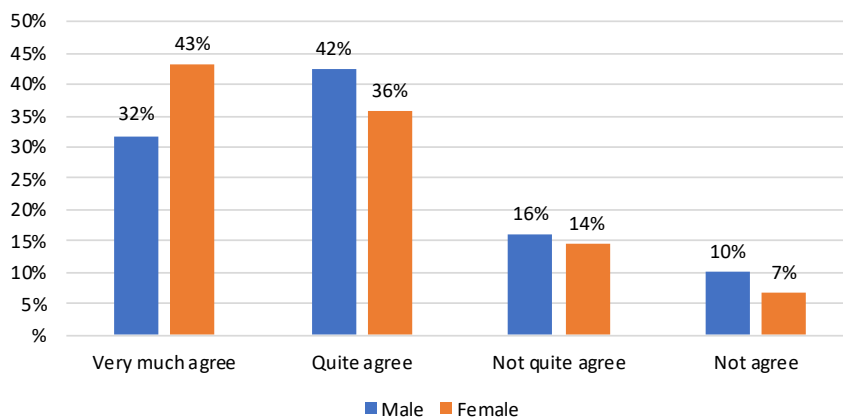
To alleviate the problem of gender inequality in schools, the survey further investigates who are the key champions in addressing gender inequality in schools. Majority of respondents feel that the school management (37.39%) and students (36.39%) have the key roles as compared to other stakeholders such as the government agencies (10.93%), parents (9.63%), community (3.44%), student council (1%) and alumni association (0.54%).

Key champion in addressing gender equality in schools

With awareness of gender equality, an infrastructure that the school can improve is the bathroom. Women usually use the bathroom more frequently and take a longer time to do so, however we see that schools usually have the same number of bathrooms for boys and girls. This results in long queues and more time consuming for girls as compared to boys. In the survey on this issue, the survey asked the opinion if schools should have a greater number of toilets for girls than for boys. Most respondents agreed with this concept.

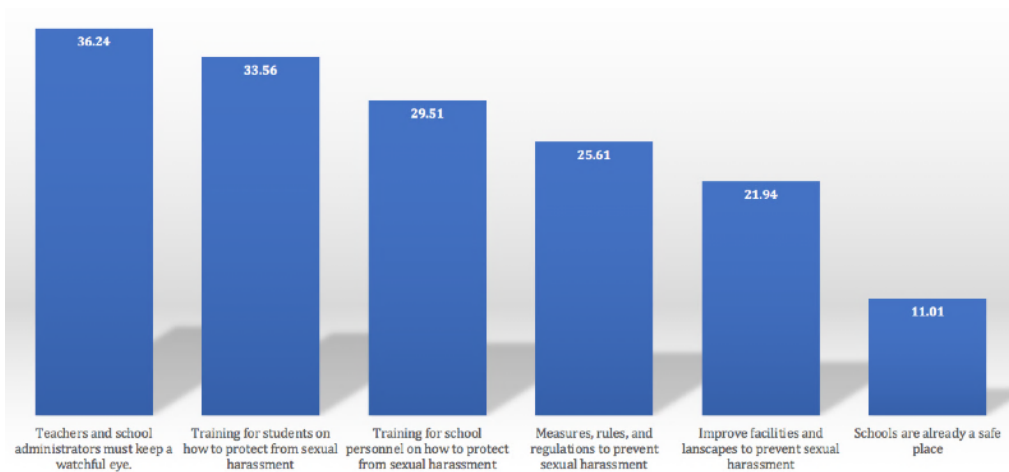
Greater number of toilets for girls

(b) School's Role in Preventing Sexual Harassment

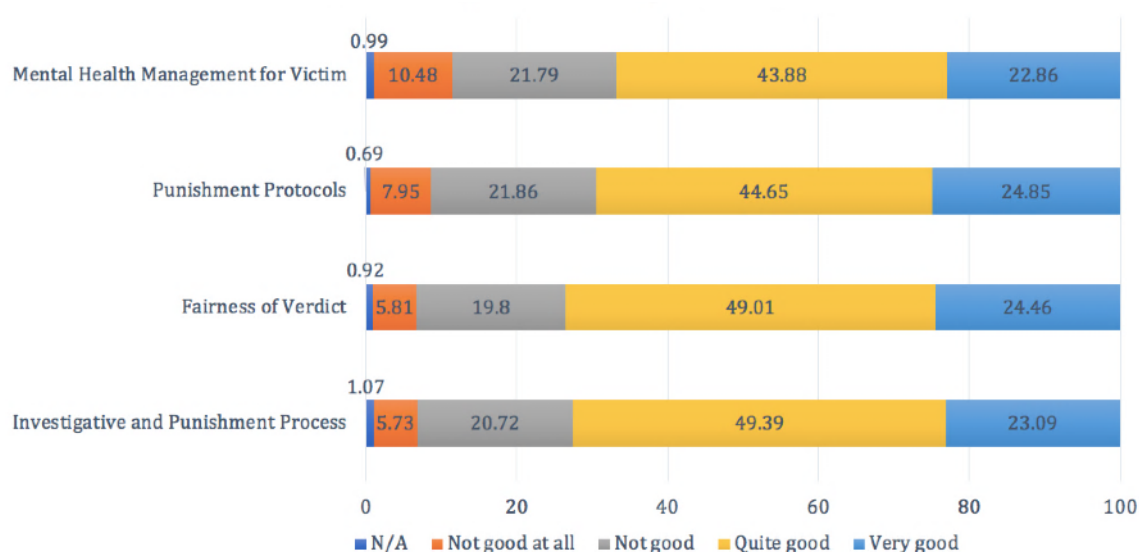
Prevention Measures. As for the school's role in terms of the prevention of sexual harassment, 33.24% of respondents believe that teachers and school administrators must keep a watchful eye on the students and all those involved on the school grounds. In addition, 33.56% assert that there should be trainings for students on how to protect oneself from sexual harassment, 29.51% think the training should also be done for school personnel. Additionally, 25.61% of respondents believe the schools should also implement strict measures, rules, and regulations to prevent sexual harassment incidents, while 21.94% think that the schools should improve facilities and landscapes to prevent sexual harassment. Only 11.01% believe that the schools are already a safe place.

School's Role in Preventing Sexual Harassment

Case Response. As for when the sexual harassment incident takes place, the survey inquires on how well the school responds to the incident and manages its aftermath. Those include the investigative and punishment process, fairness of verdict, punishment protocols, and mental health management for the victim. The results are somewhat surprising because the majority believe that the school handles sexual harassment cases in all four aspects rather well at 49.39%, 49.01%, 44.65%, and 43.88% respectively.

School's Response and Management of Sexual Harassment

The survey results show that although the schools' handling and management of sexual harassment cases appear to be improving, sexual harassment is still very much prevalent in Thai schools today. Only a small percentage of respondents believe the school is safe from sexual harassment. The awareness on the issue seems to be improving as well since the majority of the respondents recognize the risks involved inside the school areas. The respondents also recognize the important roles the school and its personnel play in the prevention, protection, and prosecution of sexual harassment. The students are well aware that the schools and their personnel must be held accountable.

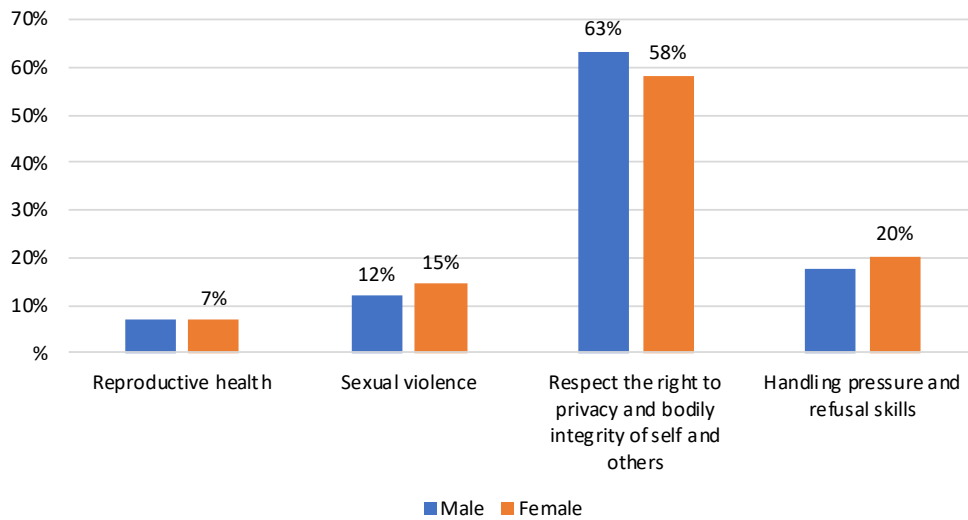
Sex Education. Young people constantly receive information about relationship and sex. The information floated in the media and among friends can be of mixed quality, some incorrect knowledge might even cause harm. Sex education is one important mechanism that, if delivered effectively, can produce positive impact on students from their school year to adult life.

A review of Comprehensive Sexuality Education (CSE) in Thailand² reported gaps in the current delivery of CSE such as: the curriculum that has not yet cover important topics related to gender, power, sexual rights, equality and sexual or gender diversity; learning atmosphere that is not conducive for student to ask questions; teachers' skill in arranging CSE learning; lacking instruction materials and tangible support from school directors. These are challenges that would need to be address. As for the learners, the survey explores the topics of sexuality education that youth respondents feel that are important to learn. The respondents, both male (63%) and female (58%) strongly feel that the topic relating to respecting the right to privacy and bodily integrity of self and others is most important,

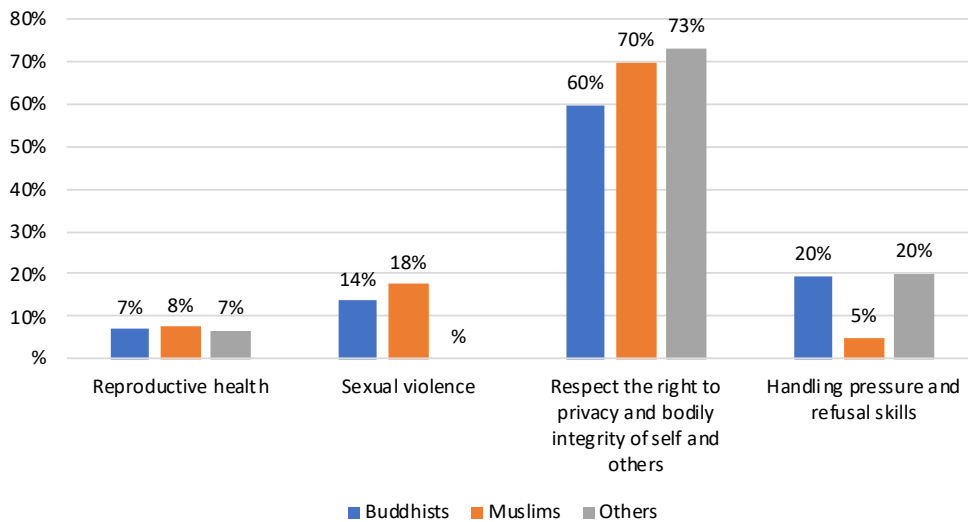
² Center for Health Policy Studies, Mahidol University (2016). Review of Comprehensive Sexuality Education in Thailand.

followed by the skills to handle pressure and refusal skills. The similar trend is also found in youth respondents across different religions.

Important learning topics of sexuality education (by gender)

Important learning topics of sexuality education (by religion)

ความเสมอภาคระหว่างเพศ

ในการศึกษา: คู่มือสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน

สารบัญ

คำนำ		iii
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร		vii
บทนำ		182
บทที่ 1	ภาพเหมารวมทางเพศ: จุดเริ่มต้น การสืบต่อ และผลพวงต่อความคาดหวังในบทบาททางเพศ	190
	• บรรทัดฐานทางเพศและความคาดหวังในแต่ละเพศ บทบาททางเพศ และภาพเหมารวมทางเพศ	191
	• ลักษณะของภาพเหมารวมทางเพศในภูมิภาคอาเซียน	209
	• วงจรอุปาทัน: บรรทัดฐานทางเพศและความคาดหวังในแต่ละเพศ ภาพเหมารวมทางเพศ และความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ	219
บทที่ 2	สถานภาพความเสมอภาคระหว่างเพศในภูมิภาคอาเซียน	222
	• การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้: ความก้าวหน้าของอาเซียน เกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ	222
	• ช่องว่างระหว่างเพศยังมีได้หมดไป	225
	• ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในทุกแวดวง	226
	• ผู้หญิงในแวดวงการทำงาน	229
	• การเข้าถึงเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์	231
	• ความรุนแรงทางเพศต่อเด็กหญิงและผู้หญิง	232
	• ต่อด้านภาพเหมารวมทางเพศ: นโยบายความเสมอภาคระหว่างเพศ	234
บทที่ 3	ภูมิทัศน์ด้านการศึกษาและระบบนิเวศของโรงเรียน ในภูมิภาคอาเซียน	236
	• อนุสัญญาและข้อมติระหว่างประเทศ	236
	• การลงทุนด้านการศึกษา	237

•	ความสำเร็จทางการศึกษา	239
•	การศึกษาภาคบังคับและการเรียนฟรี	240
•	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	241
•	การเข้าโรงเรียน	242
•	บทสรุปข้อมูลผลการศึกษาของทุกประเทศ: อดีติและภาพเหมารวมทางเพศ ในภูมิภาคอาเซียน	243
บทที่ 4	ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในโรงเรียน	266
•	สถานที่ข่มเพาะความคิด: บรรยากาศสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	266
•	อันตรายที่แอบแฝงและอคติที่ซ่อนเร้น: ภาพเหมารวมทางเพศ	269
•	หลักสูตรและตำราเรียนที่แฝงอคติทางเพศ	272
•	การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม	274
•	เพศศึกษา	276
•	ความรุนแรงทางเพศ	277
•	นโยบายที่ละเอียดย่อนเรื่องเพศสภาพและการเสริมพลังให้แก่เด็กหญิง	282
บทที่ 5	ส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ	286
•	กรอบการทำงานเพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อความเสมอภาคระหว่างเพศ	286
•	สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำได้	289
•	สิ่งที่ครูสามารถทำได้	301
•	สิ่งที่ครอบครัวสามารถทำได้	307
•	สิ่งที่สามารถนำไปใช้ได้เพื่อการสนทนาและอภิปราย	310
	สะท้อนมุมมองและหนทางข้างหน้า	321
	เอกสารอ้างอิง	326
	ภาคผนวก	332

คำนำ

คู่มือเล่มนี้เป็นส่วนที่สองของโครงการการจัดภาพเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงอคติทางเพศ ในสื่อการเรียนการสอนในระดับประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งริเริ่มและสนับสนุนโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามคำมั่นสัญญาของประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิกของอาเซียนที่ได้ให้ไว้ต่อคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยสตรี โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้มอบหมายให้ ดร.จุรี วิจิตรวาทการ และคณะแห่งศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ดำเนินโครงการและจัดทำคู่มือนี้ขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้นโครงการได้ออกแบบให้มีการประชุมที่กรุงเทพมหานครโดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกประเทศในอาเซียน โดยโครงการระยะแรกได้จัดให้มีการประชุมที่กรุงเทพมหานครเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 ไปแล้ว และได้ข้อสรุปร่วมกันจากผู้แทนประเทศในภูมิภาคอาเซียนและผู้แทนจากสำนักเลขาธิการอาเซียนสองท่านที่เข้าร่วมการประชุม และได้ประสบความสำเร็จในการมีข้อตกลงร่วมกันและได้ตีพิมพ์เผยแพร่แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดจากสิบประเทศสมาชิกอาเซียนอันเป็นผลจากการประชุมดังกล่าว

เมื่อการระบาดใหญ่ของโควิด 19 ได้ทำให้โลกต้องหยุดชะงักตั้งแต่ต้นปีพ.ศ. 2563 โครงการระยะที่ 2 จึงจำเป็นต้องเลื่อนออกไป ด้วยความหวังว่าการระบาดใหญ่จะคลี่คลายลงและ “ภาวะปกติ” ของโลกจะกลับคืนมา แต่เป็นที่น่าเสียดายที่เหตุการณ์การระบาดไม่ได้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แผนการดำเนินงานจึงต้องปรับเปลี่ยน เพราะการเดินทางเพื่อเข้าร่วมประชุมไม่สามารถทำได้ระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน กระนั้นก็ตามคณะทำงานได้ตัดสินใจจัดการประชุมออนไลน์สำหรับทั้งสิบประเทศ และให้นักวิจัยของเราทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละประเทศ คำถามแบบสำรวจรวมถึงคำถามสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มก็ได้รับการออกแบบเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้พันธมิตรของเรามีทางเลือกว่าจะเก็บข้อมูลโดยการสำรวจหรือโดยการจัดสนทนากลุ่ม อย่างไรก็ตามทุกประเทศจำเป็นต้องมีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เราขอขอบคุณพันธมิตรที่เข้าร่วมโครงการนี้ พันมิตรบางท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ และหลายท่านก็ได้แนะนำผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพในประเทศของตนให้แก่คณะทำงาน แต่สถานการณ์ที่ไม่ปกติของการระบาดใหญ่และความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศสมาชิกประเทศหนึ่งในช่วงเวลาดำเนินโครงการ ทำให้เราจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นก็ไม่ได้กระทบต่อความสมบูรณ์โดยรวมของข้อมูลแต่อย่างใด

ดิฉันขอขอบคุณพันธมิตรในประเทศสมาชิกอาเซียน ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ และผู้เข้าร่วมโครงการทุกท่านจากประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งจากประเทศไทย ที่ได้กรุณาสละเวลาช่วยทำให้โครงการนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความดีของงานนี้ถือเป็นของขวัญของท่าน

แต่หากหนังสือเล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ทางคณะผู้จัดทำขออ้อมรับข้อผิดพลาดเหล่านั้น ในฐานะหัวหน้าโครงการ ดิฉันต้องขอขอบคุณคณะผู้วิจัยที่มีชื่อปรากฏในหน้าถัดไปได้ทুমเท มุ่งมั่น ใช้พลัง ความมีชีวิตชีวา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีสปิริตในการทำงานที่ดี และมีความอดทนในการทำงานร่วมกันภายใต้สถานะที่ไม่ "ปกติ" ซึ่งจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวตลอดเวลา ทุกคนมีความอดุสาหะและอารมณ์ขันในการทำงาน สุดท้ายแต่ไม่ท้ายสุด ดิฉันขอขอบคุณกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการริเริ่มและสนับสนุนโครงการนี้

จุรี วิจิตรวาทการ

ประธานศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คณะกรรมการโครงการ

ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หัวหน้าโครงการ: ดร. จุรี วิจิตรวาทการ

คณะกรรมการดำเนินการ

ดร. จุรี วิจิตรวาทการ
ดร. จีรวรรณ ภัคดิบุต
ดร. เกศกานดา จตุรงค์โชค
ดร. ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์
ดร. กนกกาญจน์ อนุแก่นทราย
ดร. ศุภธนา วิจิตรานนท์
ดร. จันทรานุช มหากาญจนะ
ดร. เตือนเพ็ญ ชีรวรรณวิวัฒน์
ดร. พาชิตชนัด ศิริพานิช
ดร. สุวิชา เป้าอารีย์
ดร. ญัฐฐา วินิจนัยภาค
ดร. ทชชยา วนนะบวรเดชน์

ที่ปรึกษาด้านการผลิตสื่อ

นางสุรางค์ เปรมปรีดิ์
ดร. สมชาติ วิศิษฐ์ชัยชาญ
นางสาวเจนจิรา ธรรมสุจริต
นายกมล ธรรมยศ

ผู้ช่วยพิเศษในการประสานงาน

Ms. Nguyen Lan Phuong

ผู้เขียนคู่มือ

ดร. จุรี วิจิตรวาทการ
ดร. เกศกานดา จตุรงค์โชค
ดร. กนกกาญจน์ อนุแก่นทราย
ดร. ศุภธนา วิจิตรานนท์
Ms. Asmita Khadka
นางอังคณา อัศวสกุลไกร

ผู้แปล

ดร. เกศกานดา จตุรงค์โชค

นักวิจัย

นายคณิศร ทับทิม
นายรัตนชัย นาคปานเสื่อ

บุคลากรสนับสนุนการบริหารโครงการ

นางรัชณี มณีโรจน์
นางสาวสตรพร มุทาพร
นางดาราวรรณ ม่วงน้อย
นางสาวแก้วตา เขือกเย็น

ASEAN

PARTNERS

Brunei Darussalam

DATO JUNAIDI ABD RAHMAN, Ph.D.

Cambodia

Prof. Sok Serey

Ms. THAU Sok Kalyan

Indonesia

Professor Dr. Agus Pramusinto

Dr. Dewi Haryani

Dr. Titiek Kartika

Laos

Mr. Khamphat Boulom

Ms. Sirilack Sayabounsou

Malaysia

Ms. TAN HUEY Ning

Professor Dr. Wah Yun LOW

Dr. Raj Abdul Karim

Myanmar

Ms. Thin Pyie

Mr. Moe Zaw Aung

Philippines

Dr. Analiza B. Calles

Dr. Mary Barby P. Badayos-Jover

Mr. Guilberto Borogan

Singapore

Dr. Sandhya Karpe

Mr. Isaac Ahmad

Vietnam

Dr. Bui Thu Huong

Dr. Duong Kim Anh

Dr. Nguyen Thi Tuyet Minh

Assoc. Prof. Dr. Tran Thi Minh Thi

บทสรุป สำหรับผู้บริหาร

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนที่สองในโครงการ “การขจัดอคติทางเพศและการใช้ภาษาเชิงลบในกระบวนการการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา” ในประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นคู่มือเพื่อเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับประเด็นความไม่เสมอภาคระหว่างเพศที่อยู่รอบตัวเรา โดยเฉพาะในโรงเรียน ซึ่งได้รับมอบหมายจากกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทั่วโลก จึงมีวิธีการเก็บข้อมูลสองวิธีเพื่อให้ผู้ร่วมโครงการจากประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถเลือกวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่สะดวกเหมาะสมกับประเทศแต่ละประเทศ ผู้ร่วมโครงการบางประเทศเลือกวิธีการจัดการสนทนา/ประชุมกลุ่มย่อย บางประเทศเลือกการใช้การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลางที่ออกแบบโดยคณะผู้จัดทำโครงการในการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในประเทศของตน ประเทศไทยก็เช่นกัน ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและนักศึกษาจำนวนสองครั้ง และได้ไปเยี่ยมชมหลายโรงเรียน ซึ่งได้มีการสัมภาษณ์เจาะลึกนักเรียนและครู/อาจารย์ ในทุกกรณีการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลในเชิงสถิติหรือไม่ก็ตาม เป็นข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากแหล่งที่แท้จริง ผู้คนที่อยู่ในสังคมแท้จริงซึ่งพบว่าเต็มไปด้วยอคติทางเพศ ผู้ซึ่งได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักษะ ความรู้สึก และได้ให้ข้อเสนอแนะถึงสถานการณ์ในโรงเรียนที่จะสามารถทำให้ดีขึ้นอย่างไร นอกจากวิธี

การเก็บข้อมูลสองวิธีข้างต้นแล้ว คณะผู้จัดทำได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านความเสมอภาคระหว่างเพศจากแต่ละประเทศประเทศละสองท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่นอนและแท้จริงจากผู้ปฏิบัติด้านมิติ/บทบาทระหว่างเพศ

โดยสรุป บทนำของคู่มือเล่มนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นมิติ/บทบาทระหว่างเพศในโลกและในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน การทบทวนวรรณกรรมจะให้รายละเอียดว่าบรรทัดฐานทางสังคมที่เต็มไปด้วยอคติทางเพศได้เข้ามาอยู่ในชีวิตของผู้หญิงได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น ผลพวงของความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ การศึกษา สุขอนามัย/สาธารณสุข และการเลือกอาชีพ รวมทั้งอภิปรายถึงความเป็นมาของการแบ่งบทบาทระหว่างเพศ บรรทัดฐานและความคาดหวังทางเพศ และภาพเหมารวมทางเพศ ซึ่งในบทที่ 1 ได้ลงลึกไปถึงพัฒนาการ การคงอยู่ และผลทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งผนึกแน่นไปด้วยเรื่องอคติทางเพศ ในบทนี้ได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอคติและภาพเหมารวมทางเพศที่พบในประเทศสมาชิกอาเซียนในมิติต่าง ๆ ได้แก่ พลละกำลัง กีฬา ทักษะและความถนัด สถานภาพ บทบาทเฉพาะ ความสง่างามทางสังคม สีสผิวและรูปร่างหน้าตา ความแข็งแกร่ง ความมั่นคงทางอารมณ์ และอาชีพเฉพาะ

เรื่องราวในภูมิภาคอาเซียนได้นำเสนอในบทที่ 2 ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของความเสมอภาคระหว่างเพศในภูมิภาคนี้ โดยนำเสนอสถิติจากหลายแหล่ง (เช่น โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เป็นต้น) ในเชิงพรรณนา โดยแผนภูมิประเภทต่าง ๆ บทนี้เริ่มต้นด้วยความก้าวหน้าของประเทศกลุ่มอาเซียนด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ ขณะที่ภูมิภาคนี้พยายามส่ง

เสริมสถานะของสตรีโดยวิธีการออกนโยบายหลายประการ แต่บทนี้ชี้ว่าช่องว่างความเสมอภาคระหว่างเพศยังคงมีอยู่ ซึ่งข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นในตัวอย่าง เช่น จำนวนของแรงงานหญิงยังน้อยกว่าชาย อีกด้านหนึ่งซึ่งต้องปรับปรุงคือ เรื่องเพศศึกษาและการอนามัยเจริญพันธุ์และการสาธารณสุข จากข้อจำกัดบางอย่างทางวัฒนธรรมและศาสนา หลายวัฒนธรรมพบว่า ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้หัวข้อเพศศึกษาเป็นหัวข้อที่จะอภิปรายอย่างเปิดเผยในห้องเรียน สำหรับผู้ที่ได้บรรจุเพศศึกษาในหลักสูตรที่มีความมุ่งหมายที่จะป้องกันปัญหาเรื่องเพศ แต่ภาระของการละเว้นเรื่องนี้ก็จะตกอยู่กับผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียว ส่วนแง่มุมที่สำคัญอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ และความเคารพซึ่งกันและกันไม่ได้รวมอยู่ในหลักสูตรดังกล่าว ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งในบทนี้ คือ เรื่องการกระทำทารุณแรงต่อเด็กหญิงและสตรี ซึ่งข้อมูลที่พบได้ยืนยันในเรื่องนี้ว่าเป็นปัญหาที่แพร่กระจายในภูมิภาคจริง และทุกประเทศก็ยังมีได้มีกลไกที่นำมาใช้ในการหยุดยั้งและยุติปัญหาดังกล่าว ดังที่ได้กล่าวมา แต่ละประเทศมีนโยบายที่จะขจัดความไม่เสมอภาคระหว่างเพศและความรุนแรงทางเพศ แต่ในความเป็นจริงนโยบายส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่อยู่บนกระดาษ แต่การนำมาปฏิบัติกลับเป็นเรื่องยากยิ่งด้วยหลาย ๆ เหตุผล ส่วนสรุปของบทนี้เตือนเราว่า เฉพาะการจัดช่องว่างระหว่างเพศในการศึกษา ไม่ได้หมายถึงชีวิตที่มีความเสมอภาคในอนาคตสำหรับเด็กหญิงและผู้หญิง ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นโยบายความเสมอภาคระหว่างเพศต้องครอบคลุมเรื่องอื่น ๆ และสามารถนำไปปฏิบัติอย่างรวดเร็วและคล่องตัวยิ่งขึ้น

บทที่ 3 เกี่ยวกับในด้านภูมิทัศน์ทางการศึกษาและระบบนิเวศ/สภาพแวดล้อมในโรงเรียนของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งกล่าวถึงอนุสัญญาและมติร่วม โดยแต่ละประเทศได้ตกลงให้จัดการศึกษาแก่เด็กชายและเด็กหญิง เพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละประเทศได้ดำเนินการในการให้การศึกษแก่เด็กและเยาวชนในประเทศของตน บทนี้ได้นำเสนอสถิติค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา การสำเร็จการศึกษา นโยบายการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาไม่มีค่าใช้จ่าย (ฟรี) อัตราส่วนระหว่างนักเรียน - ครู และจำนวนการลงทะเบียนเข้าเรียนในโรงเรียน นอกจากนั้นคณะผู้จัดทำได้สรุปย่อข้อมูลของแต่ละประเทศจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม การเยี่ยมชมและการสำรวจไว้ท้ายบทที่ 3 เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพในแต่ละประเทศ

บทที่ 4 นำไปสู่โรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งหล่อหลอมกล่อมเกลาคิดใจของลูกหลานของเราในเรื่องสภาพแวดล้อมของโรงเรียน พบว่ามีประเด็นความไม่เสมอภาคระหว่างเพศซึ่งเกิดขึ้นจากอคติทางเพศที่ไม่รู้ตัวของผู้คนที่เกี่ยวข้อง (นักเรียน ครู บุคลากร ผู้บริหาร และพ่อแม่/ผู้ปกครอง) และผู้กระทำผิดอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเน้นในบทนี้ คือ แบบเรียนและหลักสูตรซึ่งเต็มไปด้วยอคติทางเพศที่ผู้หญิงถูกนำเสนอในภาพเหมารวมทางเพศ และแย่ไปกว่านั้น คือ หญิงถูกนำเสนอในอัตราส่วนที่น้อยกว่าชายมาก ข้อมูลที่พบแสดงให้เห็นว่า ขณะที่กำลังสอนนักเรียน ครูเองก็ตกเป็นเหยื่อ/ผู้ถูกระทำจากความเชื่อดั้งเดิมที่ว่า ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง ซึ่งทำให้ครูปฏิบัติต่อนักเรียนชายอย่างเอาใจใส่มากกว่าที่ปฏิบัติต่อนักเรียนหญิง นอกจากนี้แล้ว บทนี้ได้นำเสนอเรื่องเพศศึกษาว่าในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีวิธีการจัดการอย่างไร

ซึ่งทำให้ได้รู้ว่ามีความจำเป็นที่ต้องจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาให้มีความทันสมัย/ทันการณ์มากขึ้น ผู้ออกแบบบทเรียนต้องพิจารณาเรื่องความเชื่อดั้งเดิมและความเชื่อทางศาสนา ซึ่งสามารถด/กั้นขวางการอธิบายอย่างเปิดเผยในบางหัวข้อได้สำคัญยิ่งไปกว่านั้น บทนี้ยังได้กล่าวถึงความรุนแรงทางเพศซึ่งพบได้ทั่วไปในโรงเรียน ข้อมูลที่ได้มาทำให้รับรู้ถึงความรุนแรงทางเพศหลาย กรณีเกิดขึ้นอย่างน่าเศร้าใจ เพราะผู้คนยังไม่แม้แต่ตระหนักถึงการกระทำบางอย่างที่ถือว่ายอมรับไม่ได้ (ข่มเหงรังแก คุกคาม กระทำการรุนแรง) ยิ่งไปกว่านั้น การกระทำทางเพศจำนวนมากซึ่งเป็นอันตรายต่อเด็กหญิงถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติในมุมมองดั้งเดิมและที่เลวร้ายยิ่งกว่า คือ การที่ผู้ถูกกระทำจากความรุนแรงทางเพศกลัวเกรงที่จะกล่าวหาผู้กระทำตน เพราะหลายกรณีสังคมเห็นว่าเป็นเรื่องน่าละอายและยิ่งไปกว่านั้นยังโทษ/ติเตียนผู้ถูกกระทำ และกลไกทางกฎหมายที่มีอยู่อาจไม่ให้ความเป็นธรรมแก่พวกเธอและยังอาจถูกประทับตราบาป นอกจากนี้ ข้อมูลยังชี้ว่าในประเทศส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และขาดกลไกที่ช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านจิตใจ และขวัญกำลังใจของผู้ถูกกระทำอีกด้วย ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่าภูมิภาคของเรายังมีหนทางอีกยาวไกลในแง่ของการมีนโยบายที่มีความละเอียดอ่อนเรื่องเพศสภาพที่นำไปปฏิบัติได้ อันจะทำให้เราสามารถเพิ่มพลังเด็กหญิงของเราได้

บทที่ 5 เป็นบทที่นำไปปฏิบัติได้ ซึ่งให้คำแนะนำ/วิธีการที่แต่ละภาคส่วนสามารถนำไปใช้ส่งเสริมการศึกษาที่มีความละเอียดอ่อนเรื่องเพศสภาพ คำแนะนำที่นำไปใช้ได้พร้อมด้วยกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และครอบครัว เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้และปรับเปลี่ยนตาม

ที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น แนะนำผู้บริหารโรงเรียนให้บรรจุหัวข้อด้านความเสมอภาคระหว่างเพศไว้ในหลักสูตร ทำงานร่วมกันกับภาคประชาสังคมและครอบครัวนักเรียน รวมทั้งคำแนะนำอื่น ๆ สำหรับครูครอบคลุมถึงประเด็นที่สำคัญ เช่น การสำรวจ/สะท้อนความคิดเห็นของครูต่อมิติ/บทบาทระหว่างเพศ การคัดเลือกหนังสือเรียน/บทเรียน การปฏิบัติในห้องเรียนเพื่อขบคิดในประเด็นมิติ/บทบาทหญิงชาย และสนับสนุนให้เพื่อนครูคนอื่น ๆ ได้เห็นความสำคัญของความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งได้จัดทำเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งได้ให้คำแนะนำสำหรับครอบครัวซึ่งมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมกลุ่มเกลาทางสังคมแก่บุตรหลาน ในตอนท้ายบทมีกรณีศึกษาพร้อมด้วยใจความหลักที่ได้รับจากข้อมูลที่พบ ในตอนท้ายของแต่ละกรณีศึกษามีคำถามที่สามารถใช้เป็นแนวทางการสนทนาและอธิบาย

ในตอนจบของคู่มือฉบับนี้เป็นการสะท้อนความคิดเห็นต่อผลการค้นพบ ประเทศสมาชิกอาเซียนได้พยายามในการขจัดความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ อย่างไรก็ตามทุกประเทศต่างก็มีปัญหามากมายด้านบทบาทระหว่างเพศที่คล้าย ๆ กัน (รวมทั้งความพยายามแก้ไขปัญหาซึ่งยังไม่เป็นผล) จากข้อมูลที่พบ ภูมิภาคอาเซียนโดยรวมต้องพยายามมากขึ้นเพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ ประการแรก ในการรณรงค์สร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ ควรจัดให้มีบุคคลต้นแบบหญิงจากวงการต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้หญิงและควรสร้างระบบผู้หญิงสนับสนุนผู้หญิงรวมไปถึงการส่งเสริมให้เด็กหญิงได้เล่นกีฬาโดยเฉพาะประเภทกีฬาที่ต้องมีการแข่งขัน เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง

พร้อมทั้งสปิริตในการแข่งขันของเด็กผู้หญิง อีกทั้ง ปัญหาเรื่องเพศสภาพ มิใช่เป็นงานของภาคส่วนใด ภาคส่วนหนึ่ง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ระหว่างเพศเป็นประเด็นของสังคม ทุกส่วนของ สังคมจึงต้องร่วมมือร่วมใจ และประสานความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากรเข้าด้วยกันเพื่อเอาชนะ ปัญหาทั้งปวง อย่างไรก็ตาม ความพยายามร่วมกัน เป็นเรื่องระยะยาว ที่ผ่านมามีหลายภาคส่วนร่วมมือ กันในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งซึ่ง เป็นที่สนใจในช่วงเวลานั้น แต่เมื่อความสนใจ สრ่างซาลง การร่วมมือกันก็มักกระจัดกระจาย ดังนั้น จึงขอเสนอแนะไว้ในที่นี้ว่า จำเป็นต้องรักษา ความเป็นพันธมิตรและความร่วมมือกันในระยะยาว นอกจากนี้ ประเด็นที่น่าเสนอมิได้เป็นประเด็น เร่งด่วนเท่ากัน จึงขอเสนอให้มุ่งประเด็นที่มีความ จำเป็นเร่งด่วนก่อน (เช่น ความรุนแรง การปลุกฝัง ค่านิยมและการปฏิบัติที่มีความเสมอภาคระหว่าง เพศในโรงเรียนและการมีกลไกระดับชาติด้านสตรี) และต้องทำให้กลไกระดับชาติเพื่อสตรีมีความ เข้มแข็ง ทั้งมีทรัพยากรที่เพียงพอในการทำงาน มีความรู้ความสามารถ รวมถึงความเชี่ยวชาญ ชำนาญในหน้าที่ พร้อมทั้งให้มีสถานภาพสูงเป็นที่ เคารพยอมรับและนับถือของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งใน ระบบราชการและภายนอกด้วย หากปราศจากสิ่งที กล่าวมาแล้ว ประเด็นเร่งด่วน/วิกฤตก็จะไม่สามารถ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดทรัพยากร นำไปสู่การขาดพลังอำนาจในการต่อรองโน้มน้าว หรือขอรับความช่วยเหลือจากภาคส่วนอื่น ๆ นอกจากนี้ ข้อมูลยังชี้ว่าการจัดทำนโยบายและ การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญยิ่งต่อความ สำเร็จในการบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ ประเด็นเช่น การล่วงละเมิดทางเพศไม่สามารถ

จะตัดสินใจตามแต่วิจารณ์ญาณของแต่ละคนหรือ องค์กรได้ (ดังที่เกิดขึ้นในบางประเทศ) เป้าหมาย ของเรา คือ จำเป็นต้องจัดทำนโยบายที่ดีทั้งมี แนวทางปฏิบัติ ซึ่งพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติได้ ส่วนการเสนอให้มีกฎหมายอย่างเป็นทางการที่ สามารถช่วยแก้ปัญหาทางกฎหมายในประเด็นที่ นับเนื่องจากมิติระหว่างเพศ ก็ขอให้ผู้ร่างกฎหมาย โดยเฉพาะผู้สนับสนุนให้ยึดถือความเป็นจริงถึง วิธีการที่กฎหมายเหล่านั้นจะสามารถถูกบังคับใช้ ทั้งนี้เป็นเพราะเรากำลังอยู่ในความยุ่งยากระหว่าง ความแตกต่างโดยนิตินัย (de jure) และโดยพฤตินัย (de facto) จากความเชื่อเก่าแก่ดั้งเดิมที่ยังคงอยู่ ประเด็นเช่น ความรุนแรงในครอบครัวยังถูกผู้บังคับ ใช้กฎหมายเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวและควรจะให้ รักษาความบาดหมางในครอบครัว ดังนั้น จึงเสนอว่า การสื่อสารเป็นกุญแจสำคัญในการเอาชนะความ ยุ่งยากดังกล่าว สิ่งที่เราต้องทำคือ การสื่อสารและ การให้การศึกษาแก่ประชาชนและผู้ปฏิบัติในเรื่อง ความถูกต้องและความผิด การกระทำผิดไม่ว่าจะ เป็นในครอบครัวหรือไม่ใช่ในครอบครัวก็ตาม จำเป็น ต้องมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องและสมควรได้ รับการลงโทษ หากเราจะสื่อสารแนวคิดนี้ให้ได้ผล แก่ประชาชน (ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดดั้งเดิม) ระบบ การสื่อสารที่จะใช้ควรจะออกแบบให้ครอบคลุมวิธี การที่หลากหลายและให้ไปถึงกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากโลกทุกวันนี้เต็มไปด้วยความหลากหลาย การกำหนดกลุ่มผู้รับสารที่หลากหลายด้วยระบบ และช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายจึงเป็น เป้าหมายของเรา

บทนำ

ความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นวาระระดับชาติและระดับภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาได้ระยะหนึ่งแล้ว ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งสิบประเทศได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติสิทธิสตรีที่ยอมรับกันในระดับสากล อีกทั้ง ประเทศต่าง ๆ ยังได้แสดงความมุ่งมั่นต่อการได้มาซึ่งความเสมอภาคระหว่างเพศโดยผ่านการประกาศและข้อตกลงอื่น ๆ ร่วมกัน ได้แก่ ปฏิญญาว่าด้วยความก้าวหน้าของสตรีในภูมิภาคอาเซียน พ.ศ. 2531 ปฏิญญาฮานอยว่าด้วยการส่งเสริมสวัสดิการและการพัฒนาสตรีและเด็กอาเซียน พ.ศ. 2553 และ ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในอาเซียน พ.ศ. 2556 นอกจากนี้ ความมุ่งมั่นของประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีต่อการจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงและการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศก็เป็นที่ประจักษ์โดยการออกกฎหมายและการปฏิรูประบบนโยบายด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภูมิภาคอาเซียนจะมีความก้าวหน้าอย่างมีนัยยะสำคัญตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศก็ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อผู้หญิงทั้งในด้านชีวิตส่วนตัวและด้านชีวิตสาธารณะ

ภาพที่ 1: Nguyen Huu Duc in UN Women AsiaPacific March, 16 2016, "Wordless" a typical Vietnamese woman with a drunken husband and uncared-for kids." \Picturing gender equality in Viet Nam through comics and cartoons. Available at <https://asiapacific.unwomen.org/en/news-and-events/stories/2016/03/picturing-gender-equality-in-vietnam> Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.0 Generic.

แม้ว่ากฎหมายระดับประเทศจะคุ้มครองสิทธิสตรี แต่ผู้หญิงในภูมิภาคอาเซียนยังคงเสียเปรียบในหลายแง่มุมของชีวิตเนื่องจากบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ยังคงกำหนดให้ผู้หญิงมีสถานะต่ำกว่าผู้ชาย แต่ความเป็นอิสระของผู้หญิงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ถือว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศในเอเชียเนื่องจากปัจจัยทางวัฒนธรรมหลายประการ เช่น ระบบเครือญาติที่นับทั้งทางฝ่ายพ่อและแม่ (Bilateral kinship) และยังมีภาระนันทนาการทางฝ่ายหญิงเป็นใหญ่บ้าง (Devasahayam, 2009) อย่างไรก็ตาม หลักการเรื่องความเป็น

ชายที่ยังรักลูกและบรรทัดฐานทางศาสนายังคงมีอิทธิพลในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งหลักการเหล่านี้มักจะขัดแย้งกับบทบัญญัติทางกฎหมายที่ปกป้องสิทธิสตรี ในประเทศที่เป็นมุสลิมส่วนใหญ่ เช่น มาเลเซียและอินโดนีเซีย กฎหมายอิสลามมีอิทธิพลในประเด็นเกี่ยวกับการแต่งงาน เช่น การหย่าร้างและการมีภรรยาหลายคน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้หญิงมักเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบ (Devasahayam, 2009) ในประเทศมาเลเซีย ครอบครัว การหย่าร้าง ความไม่กระตือรือร้นของคนหนุ่มสาวที่อาจเป็นปัญหาด้านการเมือง รวมถึงเรื่องเพศที่

ถูกฝังอยู่ในค่านิยมของศาสนาอิสลามทำให้การกดขี่สตรีในครอบครัวดูเป็นเรื่องปกติ (Stivens, 2006) ความรุนแรงในรูปแบบของการล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว และการข่มขืนในชีวิตสมรส เป็นที่แพร่หลายทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเวียดนามร้อยละ 34.4 ของผู้หญิงประสบกับความรุนแรงทางร่างกายและ/หรือทางเพศกับคู่ชีวิตที่ใกล้ชิด (General Statistics Office, 2010) ส่วนในประเทศไทย แม้ว่าสำนักงานสถิติแห่งชาติจะพบว่าสถิติความรุนแรงต่อคู่ครองในระดับชาติอยู่ที่ร้อยละ 2.9 แต่ Chuemchit และคณะ (2018) พบว่าสถิติที่แท้จริงเป็นร้อยละ 15.4 อีกทั้งในเมียนมาร์และกัมพูชา ข้อมูลจาก UNICEF บ่งบอกว่าผู้ชายครึ่งหนึ่งมีแนวโน้มที่อ้างว่ามีเหตุผลอันสมควรที่จะทุบตีภรรยา ซึ่งการให้เหตุผลนี้ บ่งบอกถึงการยอมรับและช่วยสร้างความชอบธรรมต่อความรุนแรงทางเพศ (UNICEF, 2019)

โดยทั่วไป แม้ว่าการมีส่วนร่วมของสตรีในอาเซียนจะเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศก็ยังคงอยู่ ผู้หญิงยังคงเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายหลายประการในเวทีสาธารณะ ดังจะเห็นได้จาก สัดส่วนของจำนวนผู้หญิงในรัฐสภาโดยเฉลี่ยในประเทศสมาชิกอาเซียน คือ ร้อยละ 20 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่ร้อยละ 23.8 ทวีปอเมริกาที่ร้อยละ 29 และยุโรปที่ร้อยละ 27.5 และ ทวีปแอฟริกาตอนใต้ที่ร้อยละ 23.6 (ASEAN and UN Women, 2021; The ASEAN Post, 2018) อีกทั้งจำนวนผู้แทนหญิงในระดับการเมืองท้องถิ่นก็ยังคงอยู่ในระดับต่ำ (Choi, 2019) ยิ่งไปกว่านั้น ผู้หญิงยังคงเผชิญกับเจตคติเหมารวมทางเพศเกี่ยวกับความสามารถในการเป็นผู้นำ เนื่องจากวัฒนธรรมของชายเป็นใหญ่ได้หยั่งรากลึกในระบบการเมืองและสถาบันทางการเมือง ส่วนในภาคการศึกษา ในขณะที่เด็กผู้หญิงมีอัตราการเข้าเรียนและสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่สูงขึ้นในหลายประเทศ แต่ทว่าเด็กหญิงและผู้หญิงมักจะไม่ได้รับการจ้างงานและไม่ได้รับการศึกษาหรือการฝึกอบรมในช่วงวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น (UNICEF, 2019) สิ่งที่เกิดขึ้นจึงแสดงให้เห็นว่าความไม่เสมอภาคทางเพศที่เกิดขึ้นในบ้านตั้งแต่เยาว์วัยนั้นส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

บรรทัดฐานความเป็นหญิง/ชายและแนวปฏิบัติทางเพศสภาพแบบดั้งเดิมที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และการขาดการดำเนินการตามบทบัญญัติทางกฎหมายที่เหมาะสม เป็นสาเหตุพื้นฐานของความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในประเทศสมาชิกอาเซียน การเลือกปฏิบัติทางเพศได้ฝังลึกในค่านิยมและบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและศาสนา ค่านิยมและบรรทัดฐานเกี่ยวกับเพศสภาพเหล่านี้ได้กำหนดรูปแบบทางความคิดและตอกย้ำอย่างต่อเนื่องโดยตัวแทนการหลอหลอมกลมกล่อมเกลาทางสังคม ในทำนองเดียวกันค่านิยมและบรรทัดฐานเหล่านี้ก็ได้กำหนดมุมมอง การรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของบุคคลและครอบครัว ซึ่งจะขยายไปสู่ระดับชุมชนและสังคมในวงกว้างโดยกลายเป็นการตอกย้ำการเลือกปฏิบัติทางเพศในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้นผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะจึงอาจมีความเชื่อและค่านิยมทางเพศสภาพตามที่ได้รับจากครอบครัวและชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้มีอิทธิพลต่อความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องต่อประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเพศ การขาดความเข้าใจนี้เองส่งผลทำให้พวกเขาไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางเพศสภาพในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความเสมอภาคระหว่างเพศในระบบการศึกษามีความสำคัญต่อการลดช่องว่างระหว่างเพศในสังคม ทั้งนี้ ความเสมอภาคระหว่างเพศในระบบการศึกษาไม่ได้หมายความถึงการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมกัน เท่านั้น แต่ยังรวมถึงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ให้การดูแลและให้โอกาสแก่เด็กหญิงและเด็กชายอย่างเท่าเทียมกันด้วย อย่างไรก็ตาม อคติทางเพศและภาพเหมารวมนั้นได้ปรากฏอย่างแพร่หลายในเชิงปฏิบัติ ทั้งในชั้นเรียน ในหลักสูตรและกิจกรรมของโรงเรียน โดยภาพเหมารวมทางเพศและอคติดังกล่าวได้ปรากฏตัวออกมาในรูปแบบที่หลากหลายและเป็นวิธีการที่ค่อย ๆ ซึมลึก จากการศึกษพบว่าอคติต่อผู้หญิงและภาพเหมารวมเกี่ยวกับบทบาททางเพศต่างก็ปรากฏแพร่หลายในตำราเรียนที่ใช้ในประเทศสมาชิกอาเซียน หนังสือเรียนส่งเสริมคุณลักษณะดั้งเดิมของชายและหญิงโดยวาดภาพผู้หญิงว่าขี้สงสาร เจ้าอารมณ์ และอ่อนแอ ส่วนผู้ชายมีความแข็งแรง เด็ดขาด และควบคุมอารมณ์ได้ (Ena, 2013; Jasmani et al., 2011; Na Pattalung, 2008) นอกจากนี้ หนังสือเรียนยังส่งเสริมฐานคติที่กีดกันทางเพศโดยจำกัดผู้หญิงให้มีอาชีพและกิจกรรมในวงแคบ เช่น ผู้อภิบาลดูแลผู้อื่น แม่บ้าน พยาบาล พนักงานต้อนรับ และครู ในขณะที่วาดภาพผู้ชายว่ามีอาชีพและกิจกรรมที่หลากหลายรวมถึงงานที่มีสถานะสูง (Minh, 2018; Ena, 2013; Antiksari, 2011) นอกจากนี้ จำนวนของผู้หญิงที่ปรากฏในตำราเรียนก็มีจำนวนน้อยกว่าผู้ชายเป็นอันมาก (Vu, 2008; Ena, 2013; Jasmani et al., 2011) อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศที่ปรากฏในตำราเรียนมักถูกมองว่าเป็นเรื่องเล็ก ทั้งที่เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้ความคิดเรื่องผู้ชายเป็นใหญ่และผู้หญิงเป็นรองกลายเป็นเรื่องปกติและมีผลต่อบทบาททางเพศสภาพของผู้เรียน

อคติและภาพเหมารวมทางเพศ ที่เห็นได้ชัดอีกเรื่องหนึ่ง คือ แนวทางการปฏิบัติและการสอนของครูในชั้นเรียน ครูเป็นผลผลิตของสังคมและอาจมีความเชื่อเรื่องภาพเหมารวมทางเพศ ตัวอย่างเช่น ในอินโดนีเซีย ครูมักมีความข้อนแย้งในตัวเองว่า ในหลักการทุกคนล้วนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่ในขณะเดียวกันครูก็มีความคาดหวังต่อบทบาททางเพศของหญิงและชายที่แตกต่างกันตามแนวประเพณีปฏิบัติด้วย หลักการเรื่องเพศสภาพที่ย้อนแย้งกันนี้มักจะปรากฏให้เห็นในแนวทางการสอนของครู (Marpinjun & Ramsey, 2017; Azisah, 2012) ทั้งนี้การศึกษาเกี่ยวกับเจตคติและพฤติกรรมของครูในเรื่องเพศสภาพได้แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติต่อเด็กหญิงและเด็กชายที่ต่างกันอาจส่งผลกระทบต่อ

ภาพที่ 2: ภาพจากหนังสือเรียน (เมียนมาร์)

บรรทัดฐานทางเพศสภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กชายและเด็กหญิงในโรงเรียน อาจส่งผลต่อความไม่สมดุลระหว่างเพศในสาขาอาชีพที่มีรายได้สูงอย่างอาชีพในสาขาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ บรรทัดฐานทางเพศที่กำหนดว่าหญิงชายมีหน้าที่ต่างกันจะส่งผลกระทบต่อสำนักของผู้หญิงในเรื่องอัตลักษณ์และความมั่นใจของตนเอง ซึ่งอาจบั่นทอนแรงบันดาลใจในอาชีพการงานของพวกเขา Cvencek และคณะ (2014) พบว่าเด็กชาวสิงคโปร์จำนวนมากขึ้นมีความคิดเหมารวมว่าคณิตศาสตร์เป็นเรื่องถนัดของผู้ชาย แม้ว่าเด็กผู้หญิงชาวสิงคโปร์จะเก่งคณิตศาสตร์ก็ตาม สาเหตุที่เด็กคิดเช่นนี้ก็เพราะแรงกดดันทางระบบความคิดของเด็กที่ประสานความเชื่อและค่านิยมของตนเองเข้ากับบรรทัดฐานทางเพศสภาพของสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้เด็กได้รับการต่อยอดจากหลากหลายบุคคลในสังคม เช่น ครอบครัว ครู เพื่อนฝูง และสื่อ แรงกดดันดังกล่าวส่งผลต่อการตัดสินใจด้านอาชีพของเด็กผู้หญิง เด็กหญิงจึงอาจตัดสินใจจากบรรทัดฐานและการปฏิบัติทางเพศมากกว่าจากความสามารถทางวิชาการของตนเอง ตัวอย่างเช่น Koul และคณะ (2011) ที่พบว่าผู้หญิงไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกประกอบอาชีพที่กลมกลืนกับชีวิตครอบครัว

ภาพที่ 3: จากแฟ้มภาพ โครงการ

ประชาคมโรงเรียนซึ่งหมายรวมถึง ครู อาจารย์ใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แต่งตำราเรียน และผู้กำหนดนโยบายการศึกษา มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวปฏิบัติด้านการศึกษาที่มีความเป็นธรรมในเรื่องเพศสภาพ การศึกษาแสดงให้เห็นว่าประชาคมโรงเรียนโดยทั่วไปต่างก็ตระหนักถึงแนวคิดเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่พวกเขาไม่ได้นึกถึงการมีอยู่ของอคติทางเพศและภาพเหมารวม

ทางเพศที่ปรากฏอยู่ในตำราเรียน การสอนของครู กิจกรรมนอกหลักสูตร และแง่มุมอื่น ๆ ของระบบนิเวศของโรงเรียน จากการศึกษาของ Azisah (2012) พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนในอินโดนีเซียดูเหมือนจะพยายามสอนนักเรียนถึงคุณค่าของความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่ตัวพวกเขาเองไม่ได้นำค่านิยมดังกล่าวไปปฏิบัติในชีวิตส่วนตัวและในอาชีพการงาน และ Antiksari (2011) ก็พบว่าประเด็นเรื่องเพศสภาพได้รับความสนใจเพียงเล็กน้อยจากบรรณาธิการและผู้แต่งตำราเรียนในฟิลิปปินส์ในฐานะที่เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาเพื่อปรับปรุงตำราเรียนให้มีผลต่อการพัฒนาระบบความคิดความเชื่อรวมถึงความรู้ความเข้าใจของเด็ก ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการสอนและวิธีปฏิบัติของประชาคมโรงเรียนได้รับอิทธิพลโดยไม่รู้ตัวจากเจตคติทางเพศแบบประเพณีปฏิบัติที่แฝงและฝังลึกอยู่ในสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างความตระหนักรู้ในหมู่ประชาคมโรงเรียนเกี่ยวกับภาพเหมารวมและอคติทางเพศที่มีอยู่ในหลักสูตรและการปฏิบัติในชั้นเรียน ตลอดจนต้องเสริมสร้างความละเอียดอ่อนในประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศของ

ประชาคมโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ความจำเป็นต่อการสร้างบรรทัดฐานและความเชื่อว่าด้วยเรื่องเพศที่มีความเสมอภาคกันทั้งในแวดวงการศึกษาและในสังคมโดยรวม

ความละเอียดอ่อนเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศที่เพิ่มขึ้นในประชาคมโรงเรียนมิเพียงแต่จะส่งผลดีสำหรับนักเรียนหญิงเท่านั้น แต่ยังช่วยในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในสังคมด้วย การรื้อถอนบรรทัดฐานและการปฏิบัติทางเพศแบบดั้งเดิมทำได้โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ผ่านการหล่อหลอมกลุ่มเกล่าที่เหมาะสม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่เด็กและคนหนุ่มสาวได้ซึมซับบรรทัดฐานขนบธรรมเนียม และค่านิยมทางเพศสภาพ ตลอดจนสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองในขณะที่พวกเขามีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในสังคมที่หลากหลาย เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ โดยนักวิจัยเชื่อว่าช่วงก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศสภาพ ซึ่งบรรทัดฐานทางเพศเจตคติและพฤติกรรมที่เรียนรู้ในเวลานี้จะติดอยู่กับตัวเด็กไปจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้นการที่เด็กใช้เวลาอย่างมากที่โรงเรียน โรงเรียนและห้องเรียนจึงเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการสอดแทรกค่านิยมที่พึงามเพื่อเด็กจะได้สร้างอัตลักษณ์ทางเพศ บทบาท เจตคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสม

กระบวนการหล่อหลอมกลุ่มเกล่าว่าด้วยเรื่องเพศสภาพในเด็กและวัยรุ่นได้เสนอหลากหลายวิธีที่จะดำเนินการได้อย่างเหมาะสมในโรงเรียน ซึ่งในบรรดาแนวทางต่าง ๆ นั้น การฝึกอบรมและการพัฒนาครูถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ที่โรงเรียนกับครูและได้รับคำแนะนำจากครู เด็กอาจนำแนวคิดเรื่องเพศสภาพแบบดั้งเดิมจากครอบครัวและชุมชนมาสู่โรงเรียน แต่ครูก็อาจมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเหล่านั้น จากการศึกษาของ Erden (2009) เสนอว่าหลักสูตรการศึกษาของครูควรรวมวิชาเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศด้วยเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นทางเพศสภาพและเพิ่มความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน อย่างก็ตาม Aina & Cameron (2011) มีข้อคิดว่าการมีวิชาเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศที่แยกเป็นวิชาเฉพาะอาจจะทำให้คิดว่าประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นเรื่องไม่สำคัญ ดังนั้นจึงควรบูรณาการประเด็นเพศสภาพนี้เข้าไปในทุกวิชาของหลักสูตรครู อีกทั้งในการศึกษาของครูและการฝึกอบรมครูก็ควรส่งเสริมให้ครูได้ใช้วิจารณ์ญาณประเมินเนื้อหาในชั้นเรียนเกี่ยวกับเรื่องอคติทางเพศและเพิ่มขีดความสามารถของครูในการชี้แนะเด็กให้รับรู้และจัดการกับเจตคติทางเพศได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 4: จากแฟ้มภาพศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม

การแทรกแซงโดยตรงด้วยแผนงาน/โครงการที่มีโรงเรียนเป็นฐาน (School-based programs) ถือว่ามีความสำคัญในการช่วยให้เด็กและวัยรุ่นสามารถหล่อหลอมกล่อมเกลาเจตคติทางเพศได้ แผนงาน/โครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันนั้นมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนเจตคติและความเชื่อเรื่องเพศ เนื่องจากแผนงาน/โครงการดังกล่าวไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ของนักเรียนในประเด็นเรื่องเพศสภาพ แต่ยังช่วยให้นักเรียนสามารถอภิปรายและท้าทายบรรทัดฐานทางเพศแบบดั้งเดิม และช่วยเพิ่มความสามารถของเด็กในการโน้มน้าวคนรอบข้าง เช่น เพื่อน และครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อนร่วมชั้นเป็นส่วนสำคัญเนื่องจากเด็กสร้างและต่อยอดเจตคติทางเพศผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Stromquist, 2007) เพื่อนรุ่นเดียวกันจึงมีบทบาทสำคัญในการสืบสานบรรทัดฐานความเป็นชายโดยเฉพาะในหมู่เด็กผู้ชายในหลากหลายวิธี เช่น โดยการหัวเราะเยาะเมื่อมีการละเมิดบรรทัดฐานทางเพศแบบที่เคยปฏิบัติกันมาหรือส่งเสริมการกระทำที่เสี่ยงภัยตามความเชื่อเรื่องความเป็นชาย (Aina & Cameron, 2011) นอกจากนี้ กระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาบทบาทของเด็กชายให้เป็นไปตามอุดมคติดั้งเดิมมักจะนำไปสู่ความรุนแรงในโรงเรียนและปัญหาทางจิตของเด็กผู้ชาย เนื่องจากเด็กผู้ชายจะถูกกดดันให้ทำตามแบบฉบับจนทำให้เกิดความเครียด (Stoltz, 2005) ดังนั้น นักวิจัยจึงแนะนำให้จัดแผนงาน/โครงการในโรงเรียนที่สร้างการมีส่วนร่วมจากเด็กผู้ชายเพื่อสร้างความตระหนักรู้ว่าแรงกดดันทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอย่างไร และเพิ่มความสามารถในการสำรวจนิยามความเป็นชายที่เสมอภาคทางเพศ โดยที่เพื่อนฝูงจะมีส่วนช่วยส่งเสริมบรรทัดฐานความเป็นชายในหมู่เด็กผู้ชาย กิจกรรมอย่างการอภิปรายกลุ่มจะช่วยให้เด็กเกิดการไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางเพศที่เป็นอันตรายและยังสามารถส่งเสริมการสื่อสารในกลุ่มเด็กผู้ชายอย่างได้ผล และยังสามารถส่งเสริมความเป็นชายที่มีสุขภาพจิตดีอีกด้วย

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในแผนงาน/โครงการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานคือ การสอนเพศศึกษาในโรงเรียน เนื่องจากการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเพศยังคงเป็นข้อห้ามของหลายสังคมในภูมิภาคอาเซียน เช่น ในอินโดนีเซีย การสอนเพศศึกษาไม่ได้เป็นวิชาบังคับในโรงเรียนของรัฐ จากการศึกษาของ Bennett (2007) พบว่า เยาวชนชาวอินโดนีเซียยังคงได้รับข้อมูลที่ผิด ๆ เกี่ยวกับการสืบพันธุ์และเรื่องเพศ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ อันไม่พึงประสงค์และการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย ส่วนในประเทศเวียดนาม พบว่า การพูดคุยเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่และลูกมักเป็นการบังคับและการปกป้องเด็ก โดยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเพศในครอบครัวนั้นมักจะเกิดจากการมีประจำเดือนครั้งแรกของลูกสาวและความกลัวเรื่องการจัดตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรืออาจเกิดขึ้นในภายหลังเมื่อเด็กหญิงและเด็กชายเริ่มมีความสัมพันธ์ฉันท์คู่รัก หรือกำลังเตรียมจะแต่งงาน (Bui, 2020) นอกจากนี้ ในหลายสังคมพบว่า การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนมักจะถูกมองว่ามีไว้เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสรีรวิทยาของเพศและระบบสืบพันธุ์ เพื่อลดการจัดตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ และเพื่อป้องกันการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม แง่มุมที่มักถูกมองข้ามในการสอนเรื่องเพศศึกษาคือ การท้าทายความคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาทและภาพเหมารวมทางเพศ ตลอดจนการส่งเสริมสิทธิของผู้หญิง เพศศึกษาที่ครอบคลุมถึงประเด็นเรื่องการควบคุมตนเองและการยินยอมพร้อมใจในความสัมพันธ์ทางเพศ แนวคิดเรื่องความปรารถนาของผู้หญิง ตลอดจนมิติทางสังคมและจริยธรรมจะช่วยสนับสนุนพัฒนาการทางเพศที่ดีต่อสุขภาพในวัยรุ่น และช่วยแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ (Stromquist, 2007) นอกจากนี้ เพศศึกษายังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนคนหนุ่มสาวโดยเฉพาะเด็กผู้หญิงให้ตอบโต้ต่อภาพพจน์เชิงลบที่เพศหญิงมักถูกนำเสนอในสื่ออีกด้วย

คู่มือเล่มนี้ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามหลักฐานของความเหลื่อมล้ำทางเพศที่พบในโรงเรียนในภูมิภาคอาเซียน และนำเสนอเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนได้พัฒนากลยุทธ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก

oo

บทที่ 1

ภาพเหมารวมทางเพศ:

จุดเริ่มต้น การสืบต่อ และผลพวงต่อความคาดหวังในบทบาททางเพศ

เราทุกคนไม่สามารถบอกได้ว่าในชีวิตที่ผ่านมาเราพูดประโยคไปแล้วก็ประโยค ข้อมูลที่เราได้รับนั้นส่วนใหญ่สื่อเป็นภาษา ส่วนมากเราจะเชื่อเรื่องราวที่เราได้ยิน แต่ก็มีหลายอย่างที่เราเคลือบแคลงใจ เวลามีคนบอกเราว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เราจะเห็นด้วย เพราะเราเห็นคนสูบบุหรี่หลายคนต้องทุกข์ทรมานจากโรคมะเร็งปอด แต่เมื่อคิดถึงสิ่งที่เราได้ยินและเชื่อว่ามันเป็นเรื่องจริงโดยที่เราไม่พยายามหาหลักฐานมาพิสูจน์เลยว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นเรื่องจริงหรือไม่ เราจำเป็นจะต้องหยุดคิดทำไมเราจึงไม่กังขาในเรื่องที่ได้ยิน เหตุผลคือสิ่งเหล่านั้นถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เราจึงไม่กังขาและเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นจริง

เด็กหญิงชาวไทยคนหนึ่งได้รับการบอกเล่าจากแม่ของเธอว่า เวลาสุนัขออกลูกมาหกตัวนั้น ถือว่าจะเกิดโชคร้าย ซึ่งเรื่องนี้แก้ไขไม่ยาก เพียงแต่เราขกลูกสุนัขให้ผู้อื่นเท่านั้น และเราก็คงจะต้องทำแบบนี้บ่อยๆ เพราะน้อยครอบครัวนักที่จะสามารถเลี้ยงสุนัขได้ครั้งละหลาย ๆ ตัว และไม่มีประโยชน์อะไรที่จะต้องทดสอบว่าลูกสุนัขหกตัวจะนำโชคร้ายมาให้จริงหรือไม่ ทั้งนี้ การที่เราจะเชื่อเรื่องนี้หรือไม่ นั้น มิได้เกิดผลดีผลร้ายแต่อย่างใด แต่ถ้าคำพูดที่ส่งต่อกันมารุ่นต่อรุ่นส่งผลร้าย และยิ่งไปกว่านั้นคือการที่ทุกคนรอบตัวเราบอกว่ามันเป็นเรื่องจริง แล้วถ้าข้อความนั้นเป็นเท็จแต่ตัวเราและทุกคนรอบตัวเราถือว่าเป็นข้อเท็จจริง

เช่น คำพูดที่ว่า “ผู้หญิงพูดมาก” เราควรจะหยุดคิดและตั้งคำถามหรือไม่ว่าผู้หญิงพูดมากจริงหรือ ความเชื่อเช่นนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบหากเป็นเรื่องไม่จริง คำพูดและความคิดเช่นนี้ไม่ควรจะถูกส่งไปสู่คนรุ่นต่อไป ความเชื่อเหล่านี้มาจากคนบางคนที่พบผู้หญิงช่างพูดและทึกทักว่าผู้หญิงทุกคนเป็นเช่นนั้น คำพูดเช่นนี้เมื่อเผยแพร่ในวงกว้างก็จะกลายเป็นภาพเหมารวมทางเพศ

ข้อความที่ฟังดูเป็นธรรมดาเหล่านี้ หากเราพิจารณาอย่างจริงจัง เราจะรู้ว่าก่อให้เกิดภัยซึ่งอาจทิ้งรอยแผลไว้กับผู้คนที่ถูกตราหน้าด้วยภาพเหมารวม เมื่อเราทราบแล้วว่า มันปราศจากข้อเท็จจริงและเป็นภาพเหมารวม เราก็ควรจะหาที่มาว่าภาพเหมารวมเหล่านี้มาจากไหน เพื่อเราจะได้เตือนตัวเองและผู้คนรอบข้างให้หยุดทั้งความคิดและคำพูดที่สื่อถึงภาพเหมารวมที่ร้ายผู้อื่นเหล่านี้ ผู้คนรุ่นก่อนและรุ่นเดียวกับเรานั้นถูกภาพเหมารวมทำร้ายมามากมาย และเราก็ควรถือเป็นพันธกิจของเราว่าคนรุ่นต่อไปจะต้องไม่ได้ถูกภาพเหมารวมเช่นนี้ทำลายชีวิตของพวกเขา ส่วนต่อไปของบทนี้จะให้คำจำกัดความของคำว่า บรรทัดฐานทางเพศ ตลอดจนความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของแต่ละเพศ และภาพเหมารวมทางเพศ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ได้หลอมรวมกันก่อให้เกิดโลกที่เต็มไปด้วยความไม่เสมอภาคระหว่างเพศที่เราทุกคนอาศัยอยู่

บรรทัดฐานทางเพศและความคาดหวังในแต่ละเพศ บทบาททางเพศ และภาพเหมารวมทางเพศ

บรรทัดฐานหรือวิถีทางเพศและสิ่งที่คาดหวังในแต่ละเพศ บทบาททางเพศ และภาพเหมารวมทางเพศ นั้นเกี่ยวพันกันอย่างมากจนเราแทบจะบอกไม่ได้เลยว่าสิ่งใดเกิดขึ้นก่อน เราสามารถกล่าวได้ว่า บรรทัดฐานของแต่ละเพศนั้นนำไปสู่การให้บทบาทของแต่ละเพศ ซึ่งท้ายสุดกลายเป็นความคาดหวังของสังคมให้แต่ละเพศปฏิบัติตนเช่นไร ไม่ว่าจะลำดับการเกิดก่อนหลังจะเป็นอะไร ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ได้หลอมรวมเป็นวงจรของความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งตีกรอบไม่ให้สตรีเพศทั่วโลกก้าวไปข้างหน้า ก่อนที่จะกล่าวถึงความไม่เสมอภาคทางเพศในภูมิภาคอาเซียนของเรา ส่วนย่อยในบทนี้จะให้คำจำกัดความคร่าว ๆ ของคำว่า บรรทัดฐานทางเพศ ความคาดหวังในแต่ละเพศ บทบาททางเพศ และภาพเหมารวมทางเพศ

บรรทัดฐานทางเพศและความคาดหวังในแต่ละเพศ

บรรทัดฐานทางเพศตามที่องค์กร Save the Children (2019) ได้ให้คำจำกัดความไว้ หมายถึง การที่คนในแต่ละบริบทของสังคมคาดหวังต่อวิถีประพฤติปฏิบัติตนของคนในแต่ละเพศและแต่ละช่วงอายุอย่างไร ส่วนบรรทัดฐานทางเพศเหล่านี้เป็นโทษอย่างไรนั้น ข้อมูลจากการศึกษาบ่งชี้ว่ามีวิถีปฏิบัติที่นำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเพศระหว่างหญิงและชาย แต่ก็อาจจะมีคนคัดค้านได้ว่าทุกเพศทุกวัยก็จะมีวิถีปฏิบัติตนที่แตกต่างกันไป แต่ทว่าในวัฒนธรรมเกือบทุกวัฒนธรรมนั้น บรรทัดฐานทางเพศที่สังคมกำหนดส่วนใหญ่จะส่งผลเชิงลบต่อสตรีเพศ บ่อยครั้งที่มีเหตุการณ์ที่ผู้หญิงเป็นเหยื่อของความรุนแรงและการคุกคามทางเพศในอัตราที่แตกต่างกัน รวมทั้ง ในแง่มุมด้านสาธารณสุขและการดูแลสุขภาพ การจ้างงาน ตลอดจนการศึกษา เราพบสถิติซึ่งบ่งชี้ว่าผู้หญิงไม่ได้รับสิ่งต่าง ๆ เท่าเทียมเพศชาย และที่ร้ายไปกว่านั้นผู้หญิงก็ยิ่งถูกกลั่นแกล้งสิทธิอื่น ๆ อีกมากมาย

บรรทัดฐานทางเพศซึ่งเป็นบรรทัดฐานชีวิตของพวกเขาเหล่านั้น กลายเป็นประเพณีที่เราปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง ไม่ว่าจะบรรทัดฐานทางเพศเหล่านั้นจะสมเหตุสมผลหรือไม่ เราจะถือว่าบรรทัดฐานเหล่านี้เป็นประเพณีปฏิบัติ เราจึงไม่ตั้งคำถามว่าสิ่งเหล่านี้สมเหตุสมผลหรือไม่ คนที่ได้ประโยชน์จากประเพณีเช่นนี้ก็ถือว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งพึงได้ของเขาเหล่านั้น ในขณะที่คนที่ถูกกีดกันและได้ผลกระทบเชิงลบก็ถือว่ามันเป็นไปตามธรรมชาติและทำตามประเพณีโดยไม่ได้แย่งแต่อย่างใด ผู้คนรุ่นแล้วรุ่นเล่าจึงปฏิบัติตามบรรทัดฐานและตามคาดหวังทางเพศที่วัฒนธรรมของตนกำหนด การกระทำของพวกเขาเหล่านั้นได้กลายเป็นบทบาททางเพศ และเมื่อมีคนในสังคมที่ปฏิบัติตนแตกต่างออกไป คน ๆ นั้นก็จะถูกตราหน้าว่า “นอกคอก”

เราทุกคนถือเป็นเรื่องปกติว่าผู้หญิงและผู้ชายนั้นมีหน้าที่แตกต่างกัน ในสังคมดั้งเดิม งานนอกบ้านนั้นจะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิงจะถูกจำกัดให้ทำงานในบ้าน เมื่อเราพิจารณาว่าการแบ่งงานระหว่างเพศเช่นนี้เป็นมาตั้งแต่เมื่อไร นักวิชาการพบว่า การแบ่งหน้าที่ตามเพศสภาพนั้น มีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากการศึกษาภาพเขียนยุคหินที่พบในถ้ำแคนทาเบรียในประเทศสเปนพบว่า มีภาพผู้ชายมากกว่าภาพผู้หญิง (Lewis, 2019) แม้แต่ในเรื่องเกี่ยวกับความตาย ซึ่ง Marta Cintas-Pena และ Leonardo Garcia Sanjuan (อ้างใน Lewis, 2009) นักโบราณคดีจากมหาวิทยาลัยเซบิลในประเทศสเปนพบว่าในบรรดา 198 ซากศพที่สามารถบ่งบอกเพศของศพได้นั้น มีซากศพของผู้ชายมากกว่าของผู้หญิง โดยในทุก ๆ หลุมศพ 1 หลุมของผู้หญิงจะพบหลุมศพ 1.5 หลุมที่เป็นชาย และหลุมศพเด็กก็มีน้อยเช่นกัน นักโบราณคดีทั้งสองสรุปว่า บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมเป็นสาเหตุของจำนวนที่เหลื่อมล้ำดังกล่าว ทั้งสองกล่าวว่าผู้หญิงและเด็กอาจไม่มีโอกาสได้รับการฝังอย่างเป็นทางการเช่นผู้ชายในยุคหินใหม่

ภาพที่ 1.1: ภาพจากผนังถ้ำในคตาโลเนีย, สเปน จาก Enric, CC BY-SA 3.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>>, via Wikimedia Commons from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:062_Pintures_de_la_cova_dels_Moros_exposici%C3%B3_al_Museu_de_Gav%C3%A0.JPG accessed on July 20, 2021

ในผลงานชิ้นเอกเรื่อง The Creation of Patriarchy: The Origin of Women's Subordination นั้น Gerda Lerner (1987) กล่าวว่า เมื่อเวลาล่วงมาถึงช่วง 200 ปีก่อนคริสตกาล ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศนั้นได้ฝังรากลึกในสังคมตะวันตก Lerner (1987) นำเสนอว่าผู้หญิงถูกกดขี่ให้มีสถานะที่ต่ำกว่าผู้ชาย เนื่องจากเรื่องทางชีวภาพที่ผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิดและดูแลลูก ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงจึงต้องทำงานที่ใช้แรงงานน้อยกว่าผู้ชาย อำนาจจึงค่อย ๆ ตกอยู่ในมือผู้ชายซึ่งเป็นผู้ออกไปล่าอาหาร ในขณะที่ผู้หญิงนั้นเก็บอาหารใกล้ ๆ ที่อยู่อาศัย อำนาจที่เปลี่ยนมือไปสู่ผู้ชายนั้นได้รับการตอกย้ำเมื่อสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมกสิกรรม โดย Allesina, Giuliano และ Nunn (2013) ได้ตั้งสมมติฐานว่า ความแตกต่างระหว่างหญิงชายในด้านบทบาททางเพศนั้น มีสาเหตุมาจากเทคโนโลยีด้านการเพาะปลูก การเปลี่ยนจากการเพาะปลูกแบบย้ายที่ไปเรื่อย ๆ เป็นการเพาะปลูกบนพื้นดินเดิม ซึ่งใช้การคราดไถพื้นดินนั้นต้องใช้กำลังกล้ามเนื้อที่อ่อนบนของร่างกายและมือจับคันไถที่แข็งแรง ที่เหมาะกับแรงงานของผู้ชาย ผู้ซึ่งไม่มีภาระในการอุ้มและดูแลทารก ในสังคมเพาะปลูกเช่นนี้ การกำหนดให้ผู้ชายทำงานนอกบ้านและผู้หญิงดูแลงานในบ้านจึงเป็นเรื่องสมควรทำเพื่อให้ครอบครัวได้

ผลผลิตที่สูงสุด ผลลัพธ์คือ ผู้ชายในสังคมประเภทนี้จะมีความเชี่ยวชาญในงานนอกบ้าน ส่วนผู้หญิงก็จะทำเพียงงานประจำในบ้าน ต่อมาเมื่อมนุษย์เริ่มมีความเป็นอยู่แบบลงหลักปักฐาน พวกเขาเริ่มมีที่ดิน การทำงานนั้นต้องเป็นระบบ หน้าที่การงานจะต้องแบ่งกันทำเพื่อที่จะได้ควบคุมดูแลฝูงสัตว์เลี้ยงและเพาะปลูก การเปลี่ยนวิถีดำรงชีพจากการล่าอาหารมาเป็นการเพาะปลูกนั้น ทำให้ผู้ชายมีอำนาจมากขึ้น เพราะพวกเขาต้องใช้แรงงานสำหรับเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การจัดการแบ่งงานกันทำกลายเป็นสภาพเป็นบทบาททางเพศ ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงถูกกันออกจากงานที่สำคัญ ๆ และท้ายที่สุดผู้หญิงก็ถูกกันจากการเป็นผู้นำ

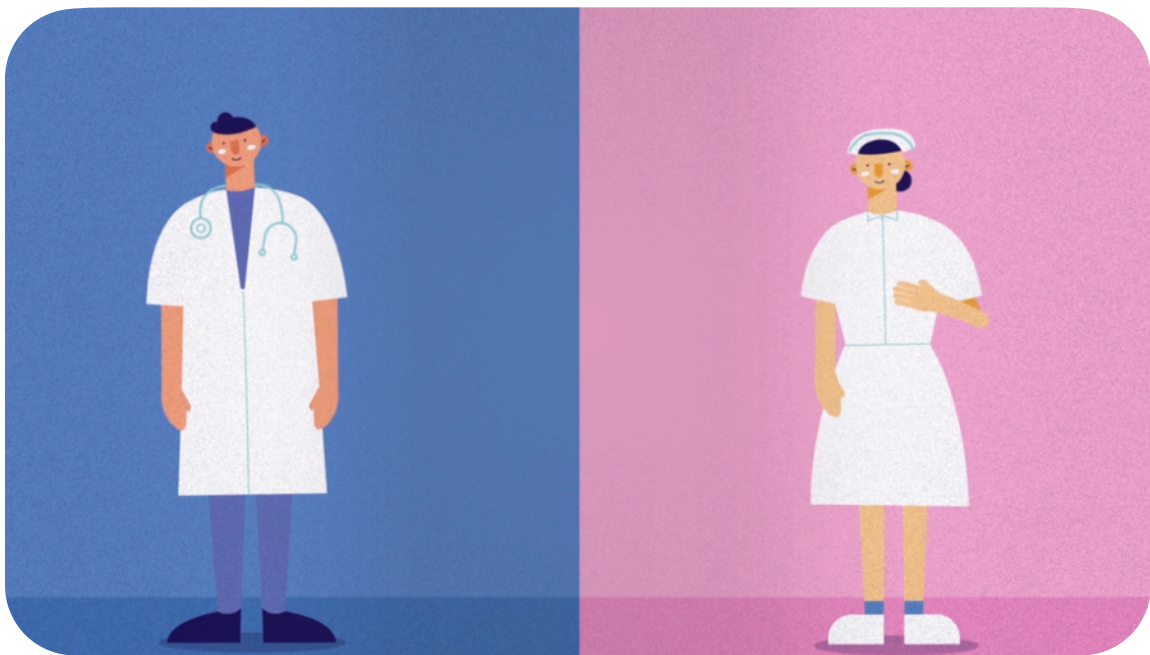

ภาพที่ 1.2: จากแฟ้มภาพโครงการ

ในช่วงเวลาที่สังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมกสิกรรมนั้น การแบ่งหน้าที่การงานตามเพศสภาพเป็นเรื่องสมเหตุสมผล แนวปฏิบัติและความคุ้นเคยนำมาสู่อุปนิสัย และอุปนิสัยกลายเป็นวิถีที่เราคุ้นเคย วิถีเหล่านี้เป็นมาอย่างต่อเนื่อง และการที่ชายมีความสำคัญมากกว่าก็แพร่ไปในแวดวงอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องแรงงาน เช่น ในแวดวงการเมือง ธุรกิจ และอื่น ๆ

การกล่าวว่าผู้ชายมีร่างกายกำลังเหมาะกับการไถคราดนั้นสื่อได้ว่าการแบ่งบทบาททางเพศนั้นมีพื้นฐานมาจากสรีระร่างกาย แต่ในสังคมยุคใหม่ เรายังคงพบการแบ่งบทบาททางเพศในสังคมที่ไม่ใช่สังคมกสิกรรม ดังนั้นการแบ่งบทบาทที่เราเห็นในทุกวันนี้จึงไม่ได้เกี่ยวกับสรีระร่างกายแต่อย่างใด การคาดหวังว่าผู้หญิงต้องทำหน้าที่ใดหรือไม่สามารถทำหน้าที่ใดได้นั้น เป็นเรื่องทางวัฒนธรรมและเป็นข้อกำหนดของสังคม เมื่อมีการกำหนดบทบาทหญิงชาย เรื่องอื่น ๆ ก็ตามมา สมาชิกสังคมจะถูกเลี้ยงดูตามวิถีทางวัฒนธรรม ผู้คนจะได้รับการปลูกฝังให้มีเจตคติต่าง ๆ และเรียนรู้ว่าสิ่งใดต้องทำ สิ่งใดควรทำ และสิ่งใดทำไม่ได้

ใน Encyclopedia of Adolescence Levesque (2011) ระบุว่าบทบาททางเพศสภาพเป็นบทบาททางสังคมที่ครอบคลุมพฤติกรรมและเจตคติมากมายหลายประการที่กำหนดว่าสิ่งใดเป็นที่ยอมรับและไม่ยอมรับของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ตีกรอบให้เพศหญิงและชายว่าสิ่งใดควรและมีควรปฏิบัติ ตามแนวคิดของ Tong (2012) บทบาททางเพศ คือ พฤติกรรมที่หญิงและชายแสดงออกในที่เป็นส่วนตัวและในพื้นที่สาธารณะ เป็นบทบาทที่เป็นความคาดหวังที่สังคมสร้างขึ้นและส่งผลให้แต่ละเพศในสังคมปฏิบัติตาม นอกจากพฤติกรรมแล้ว บทบาททางเพศยังรวมถึงเจตคติและการกระทำที่สังคมกำหนดว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมสำหรับชายและหญิง โดยที่ทุกสังคมมีข้อกำหนด แต่ในหลาย ๆ กรณีพบว่า ข้อกำหนดเหล่านี้กลับไม่สมเหตุสมผลแม้แต่น้อย ในชีวิตประจำวันของเรา เราพบว่าแม่มีบทบาทเป็นแม่บ้าน และในสังคมมากมายแห่งก็ปรากฏว่าผู้ชายมักจะเป็นผู้นำและผู้หญิงก็กลายเป็นผู้ตามโดยปริยาย เราทุกคนถูกสังคมกำหนดบทบาททางเพศและคุ้นเคยกับมันราวกับว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ดังที่พบในตำราเรียนที่มีรูปภาพแสดงพยาบาลที่เป็นผู้หญิง และแพทย์ที่เป็นผู้ชาย แต่เราไม่ได้กังขาแต่อย่างใด เราคิดว่าการเป็นพยาบาลนั้นเหมาะกับเพศหญิง เช่นเดียวกับการเป็นผู้นำนั้นเหมาะกับเพศชาย สังคมของเราหาเหตุให้เราเชื่อเสมอว่าผู้หญิงนั้นอ่อนโยนและมีสัญชาตญาณดูแลผู้อื่น งานพยาบาลจึงเหมาะสมกับผู้หญิง เช่นเดียวกับที่เราถูกหล่อหลอมให้เชื่อว่าผู้ชายกล้าตัดสินใจ และเด็ดเดี่ยวจึงสมควรเป็นผู้นำ

ภาพที่ 1.3: จากแฟ้มภาพ โครงการ

หลาย ๆ คนอาจกล่าวว่าการที่วัฒนธรรมแบ่งบทบาทหญิงชายนั้นไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร หญิงและชายสามารถเกื้อหนุนเติมเต็มซึ่งกันและกันได้ และสังคมก็จะอยู่ได้อย่างสงบสุข แต่ถ้าผู้หญิงสักคนหนึ่งต้องการทำบางสิ่งที่ไม่ดีไปจากความคาดหวังของสังคม จะเกิดอะไรขึ้น เธอจะถูกมองว่าไม่ปกติ และถ้าเธอทำตามที่เธอ

ภาพที่ 1.4: มาริ คิวรี (1867 – 1934), ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์ ภาพจาก Henri Manuel, Public domain, via Wikimedia Commons https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marie_Curie_c._1920s.jpg

อยากจะทำ เธออาจถูกมองในเชิงบวกหรือเชิงลบ บางคนอาจจะสนับสนุนเธอ แต่ก็จะมีหลายคนที่ยพยายามจะหยุดยั้งเธอเช่นกัน บ่อยครั้งเราเห็นนักการเมืองผู้หญิงต้องดิ้นรนต่อสู้มากกว่านักการเมืองเพศชาย นักวิทยาศาสตร์หญิงไม่ได้รับการยกย่องเท่านักวิทยาศาสตร์ชาย ตำรวจหญิงไม่ได้ถูกมองว่าจริงจังและได้รับความยำเกรงเท่าตำรวจชาย รวมทั้งนักบินหญิงที่แม้ว่าผู้คนที่ขึ้นชมก็ตามแต่ผู้คนที่มักกังขาและไม่เชื่อมั่นในความสามารถของพวกเธอ

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าการแบ่งบทบาททางเพศที่เป็นเรื่องทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นเต็มไปด้วยอคติ ความเชื่อเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาและได้รับการสืบทอดบนพื้นฐานของความไม่เป็นธรรมชาติ ความคิดพื้นฐานที่ควรจะเป็นนั้น ควรจะเป็นความคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน แต่ละคนนั้นสามารถทำอะไรก็ได้ตามแรงบันดาลใจของตน เราถูกหล่อหลอมกล่อมเกลามาให้เชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น เราไม่เคยจะหยุดคิดเลยว่าเหตุใดผู้หญิงต้องดิ้นรนมากกว่าผู้ชายในแวดวงการเมือง ทำไมนักการเมืองหญิงไม่ได้รับการยอมรับเช่นเดียวกับนักการเมืองชาย พวกเราถูกปลูกฝังว่ามนุษย์สามารถทำอะไรก็ได้หากการกระทำนั้นไม่เป็นภัยต่อผู้อื่นและเป็น

การกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นเมื่อผู้หญิงถูกกีดกันจากสิ่งที่สังคมไม่ได้คาดหวังให้ทำ เราก็เชื่อตามความคาดหวังนั้น เราอิงความเชื่อผิด ๆ ที่เราได้รับการปลูกฝังมา ซึ่งความเชื่อเหล่านั้นจริง ๆ แล้วก็คือภาพเหมารวม

ภาพที่ 1.5: มาริ คิวรี เป็นสตรีเพียงผู้เดียวที่เข้าร่วมการประชุมนักวิทยาศาสตร์ในปี ค.ศ. 1911 ภาพจาก Benjamin Couprie, Public domain, via Wikimedia Commons https://commons.wikimedia.org/wiki/File:1911_Solvay_conference.jpg#filelinks

ภาพเหมารวมทางเพศ

Saul McLeod (2017) กล่าวว่าภาพเหมารวมนั้น เป็นความคิดความเชื่อที่ตายตัวเกี่ยวกับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ถูกขยายเกินกว่าความเป็นจริง เขากล่าวว่า ผู้คนที่ถูกหักจากลักษณะและความสามารถของคนหนึ่งแล้วสรุปว่าคนทั้งกลุ่มมีลักษณะและความสามารถเป็นไปตามนั้น เช่นเดียวกับ Leyens และคณะ (1994) และ Smith and Bond (1994) กล่าวว่า ภาพเหมารวมคือชุดความคิดเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งว่ามีลักษณะเหมือนกันทั้งกลุ่ม Doise และคณะ (1999) กล่าวว่าภาพเหมารวมเป็นการรับรู้เกี่ยวกับกลุ่มคนว่ามีลักษณะอย่างไรอย่างหนึ่ง Glaveanu (2007) สรุปจากคำจำกัดความของนักวิชาการต่าง ๆ ว่า ภาพเหมารวมนั้นเป็นความคิดที่ผู้คนในสังคมใดสังคมหนึ่งมีต่อกลุ่มคนอื่นที่เป็นคนนอก (อาจเป็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพและพฤติกรรมอื่น ๆ) ซึ่งความคิดเช่นนี้ถูกสร้างจากกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลกลุ่มนั้น (จนเป็นบริบททางสังคม) ภาพเหมารวมนั้นเป็นแบบแผนและส่วนใหญ่จะเหมารวมเกินความเป็นจริงว่าทุกคนเป็นเช่นนั้นโดยไม่ให้ความสำคัญกับ*ความหลากหลายของแต่ละคน* โดยสรุป ภาพเหมารวม คือ อคติหรือการตัดสินว่าบุคคลหรือกลุ่มคนว่าเป็นเช่นนั้นเช่นนั้นที่มีพื้นฐานมาจากความไม่เป็นกลาง ส่วนใหญ่ภาพเหมารวมจะเป็นการที่หักแบบง่าย ๆ และไม่ถูกต้องเที่ยงตรงแต่อย่างใด

กลุ่มคนที่เราเหมารวมนั้นจะเป็นอะไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเพศสภาพ และกลุ่มอื่น ๆ เช่น ในบริบทวัฒนธรรมไทย เรามักจะได้ยินคำพูดที่ว่า “เวลาเห็นแขกก็บุง ให้ดีแขกก่อน” “คนเยอรมันขยัน” “คนไทยกินจุบจิบทั้งวัน” เราฟังข้อความเหล่านี้โดยคิดว่าเป็นจริง ข้อความพวกนี้ถูกส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปเราปล่อยให้ข้อความเหล่านี้กำหนดโลกทัศน์ของเราเราเตือนเพื่อน ๆ ให้ระวังเวลาคบคนจากอินเดียเพียงเพราะว่าเขาเป็นคนอินเดีย พี่สาวเราต้องการเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจ แต่พ่อแม่เราคัดค้านโดยกล่าวเพียงว่า “ตำรวจเป็นอาชีพของผู้ชาย” พี่ชายของเราต้องการแต่งงานกับผู้หญิงที่เป็นนักเต้นในวงดนตรี แต่พ่อแม่เราบอกต้องข้ามศพพ่อแม่ไปก่อน เพราะเชื่อว่าอาชีพเต้นกินรำกินเป็นอาชีพชั้นต่ำ เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้บอกให้เราทราบถึงอิทธิพลของภาพเหมารวมที่มีต่อชีวิตของพวกเขา

ภาพเหมารวมพัฒนาขึ้นมาได้อย่างไร

ภาพเหมารวมไม่ได้เป็นไปในทางลบทั้งหมด แต่ภาพเหมารวมที่เป็นเชิงลบมีให้เห็นมากกว่าภาพเหมารวมเชิงบวก นักจิตวิทยาหลายคนระบุว่า ภาพเหมารวม (ส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงลบ) มีผลมาจากกระบวนการที่มนุษย์สื่อสารกัน มนุษย์ถูกสร้างขึ้นมาให้จัดระบบข้อมูลและสรรหาทางลัดในการจัดการกับประสบการณ์โดยการทำให้ข้อมูลนั้นไม่สลับซับซ้อนและดูเรียบง่ายที่สุด Jacobs (2002) ระบุว่าทำให้ข้อมูลไม่ซับซ้อนนั้นช่วยให้มนุษย์จำเรื่องราวได้ง่ายโดยไม่ต้องใช้พลังสมองมากมาย

อะไรและสามารถทำให้เราจับโครงสร้างทางความคิดต่าง ๆ ได้ในโลกที่แสนจะสับสนวุ่นวาย และสำหรับ ภาพเหมารวมที่เป็นไปในทางลบนั้น นักทฤษฎีวิเคราะห์ว่าได้เริ่มต้นมาจากความเป็นศัตรูกันของกลุ่มคน (Glaveanu 2007) กระบวนการจัดการทำให้ข้อมูลง่ายนั้นจะเลือกเฉพาะแง่มุมและลักษณะที่เป็นเชิงลบของ บรรดาศัตรูแล้วเหมารวมคนทั้งกลุ่มให้เป็นไปตามนั้นอย่างตายตัว ภาพเหมารวมที่ฝังรากและแพร่กระจาย จากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่งและจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งโดยกระบวนการหล่อหลอมกลมกล่อมเกลาและปลูกฝัง ความคิดของสังคม

ภาพที่ 1.6: จากแฟ้มภาพโครงการ

ในเรื่องของภาพเหมารวมทางเพศนั้น พวกเราเกิดมาและได้ยินเรื่องสิ่งที่เด็กหญิงและเด็กชาย “ควร” และ “ไม่ควร” ทำ เช่น เด็กหญิงมักจะบ่นว่าพวกเธอโดนตีกรอบมากกว่าเด็กชาย และในหลายวัฒนธรรมนั้น สิ่งที่เด็กหญิงบ่นก็เป็นความจริง เช่น เด็กหญิงชาวไทยมักจะได้ยินพ่อแม่และครูพูดว่า กีฬาบางชนิดอาจไม่เหมาะกับเด็กผู้หญิง โดยที่เด็กหญิงก็ไม่ได้โต้แย้งกับพ่อแม่และครูแต่อย่างใด เรื่องราวเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ภาพเหมารวมทางเพศนั้นมีอยู่มากมายรอบ ๆ ตัวเรา เราได้ยินได้ฟังและเชื่อว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องจริง จากนั้นก็สอนคนรุ่นหลังให้เชื่อตามนั้น ภาพเหมารวมเหล่านี้กำหนดและตีกรอบการใช้ชีวิตของพวกเรา เราปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีอคติและอ้างภาพเหมารวมเป็นเหตุผลของการกระทำของพวกเรา วงจรอุบาทว์จึง หมุนเวียนต่อไปอย่างไม่หยุดนิ่ง

**เหตุใด
ภาพเหมารวมจึง
ยับยั้งอยู่ได้**

ในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น มนุษย์จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมไปตลอดจนถึงกฎที่ตราเป็นกฎหมาย สมาชิกของสังคมเรียนรู้กฎเกณฑ์เหล่านี้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งที่บ้านและในสถานศึกษา ก่อนเข้าโรงเรียน เด็กหญิงและชายในสังคมสมัยใหม่ถูกสอนให้รู้ถึงเพศสภาพของตนเองว่าหญิงและชายนั้นแตกต่างกัน

ภาพที่ 1.7: เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นจริงหรือ!. 2018. Did this really happen?!. [ONLINE] Available at: <https://didthisreallyhappen.net/>. [Accessed July 19, 2021]. His work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License

งานวิจัยมากมายบ่งชี้ว่าเด็กหญิงและชายซึมซับบทบาทของเพศตนเองตั้งแต่เยาว์วัย (Jackson, 2007) อีกทั้ง Kollmayer และคณะ (2018) ยังได้ระบุว่า สิ่งที่เด็กซึมซับนี้ส่งผลอย่างมากต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จและความสามารถของตนเอง (ไม่ว่าจริง ๆ แล้วเด็กจะมีความสามารถมากน้อยเพียงใด)

เมื่อเชื่อมโยงกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลากับภาพเหมารวมทางเพศเข้าด้วยกัน Solbes-Canales และคณะ (2020) กล่าวว่าบทบาททางเพศที่ประเพณีกำหนดมานั้นยังคงมีอยู่ เด็ก ๆ ซึมซับข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ปราศจากเหตุผล นอกจากนั้นยังซึมซับว่าพฤติกรรมใดที่สังคมคาดหวังให้หญิงชายปฏิบัติ ซึ่งความคาดหวังนี้ในบางครั้งมีอคติแฝงอยู่ ในการทดลองเกี่ยวกับภาพเหมารวมเรื่องหน้าที่การงาน Solbes – Canales และคณะ (2020) พบว่าผู้ที่เข้าร่วมการทดลองเห็นว่าอาชีพ เช่น ตำรวจ นักวิทยาศาสตร์ และกัปตันเรือ เป็นอาชีพสำหรับผู้ชายโดยเฉพาะ ในขณะที่อาชีพ พยาบาล พนักงานการเงิน และช่างทำผม เป็นอาชีพสำหรับผู้หญิงเท่านั้น

**เราอยู่ภายใต้
ภาพเหมารวม
ทางเพศอะไรบ้าง**

เด็กในเกือบทุกวัฒนธรรมเติบโตมากับภาพเหมารวมทางเพศ ในสุภาษิตอังกฤษที่ว่า *“ลันสตรีนั้นเหมือนหางลูกแกะ มันไม่เคยอยู่นิ่ง”* แฝงไปด้วยอคติต่อเพศหญิง สุภาษิตญี่ปุ่นมีว่า *“ที่ใดมีผู้หญิงและท่าน ที่นั่นจะมีแต่เสียงเอะอะ”* คนอเมริกันมีเรื่องตลก ล้อเลียนภรรยา เช่น *“เมื่อทั้งสามีและภรรยา นั่งกางเกง เราจะแยกแยะได้ว่าใครเป็นสามีหรือภรรยา สามีจะเป็นคนที่ฟัง”* เรื่องนี้แม้จะฟังตลก แต่ผู้คนต่างเชื่อว่าความจริงเป็นเช่นนั้น คือ ผู้หญิงพูดมาก พวกเขาเชื่อเช่นนี้และเผยแพร่ความคิดต่อไปเป็นวงกว้าง แต่จะมีใครไปค้นคว้าหาข้อเท็จจริงใหม่ว่าผู้หญิงพูดมากจริงหรือไม่

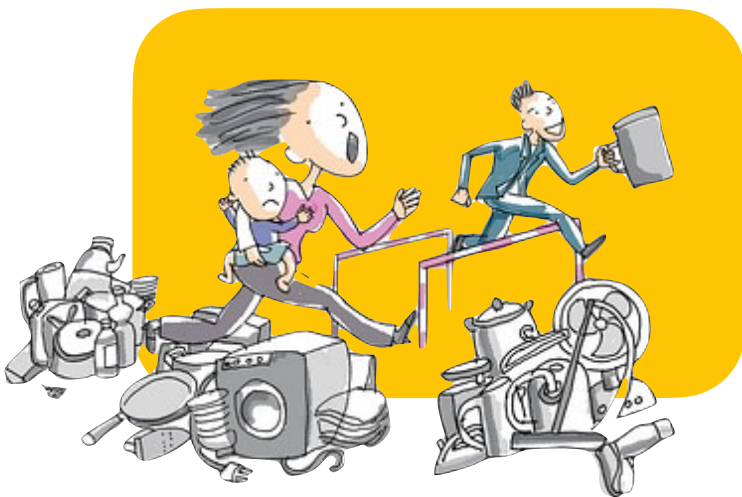
ในการศึกษาของ Deborah James และ Janice Drakich (Holmes, 1988) พบหลักฐานอ้างอิงได้อย่างแน่ชัดว่า ความจริงนั้นตรงข้ามกับภาพเหมารวมที่กล่าวมา ในงานวิจัย 63 ชิ้น ซึ่งวิเคราะห์การพูดของหญิงชายชาวอเมริกัน มีเพียงงานวิจัย 2 ชิ้นเท่านั้นที่สรุปว่าผู้หญิงพูดมากกว่าผู้ชาย Holmes (1998) ยังระบุว่า งานวิจัยในนิวซีแลนด์ก็เช่นกันที่พบว่า ผู้ชายนั้นจะครอบงำการสนทนาเป็นส่วนใหญ่ โดยเมื่อหญิงและชายมีตำแหน่งที่ทรงอิทธิพลเท่ากัน ผู้หญิงมักรู้สึกยากลำบากที่จะเปลี่ยนจากการพูดคุยทั่ว ๆ ไปเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่นเดียวกันจากผลการศึกษาในชั้นเรียนนั้นพบว่า ครูจะพูดเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาการพูดของนักเรียนก็จะพบว่า นักเรียนชายซึ่งสังคมเห็นว่า มีสถานะสูงกว่านั้นจะใช้เวลาในการพูดมากกว่านักเรียนหญิง

ในวัฒนธรรมอาเซียนของเรานั้น มีภาพเหมารวมทางเพศในเชิงลบอยู่มากมาย ภาพเหมารวมเหล่านี้มาในหลายรูปแบบ เช่น สุภาษิต การอุปมาอุปไมย บทกวี นิทานพื้นบ้านและอื่น ๆ ซึ่งบางคนอาจบอกว่าสิ่งเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่ถ้าเราพิจารณาให้ดี เราจะพบว่าภาพเหมารวมพวกนี้กินพื้นที่ในตำราวิชาการด้วย (หลักสูตร กฎเกณฑ์ในโรงเรียน ตำราเรียน) ตัวอย่าง เช่น ในประเทศไทยในวิชาวรรณคดีของระดับมัธยมศึกษา นักเรียนต้องเรียนสุภาษิตสอนหญิงซึ่งเป็นบทประพันธ์ของกวีเอกสุนทรภู่ ซึ่งสุนทรภู่ได้

“ จงปฏิบัติสามีเป็นที่รัก
สามีรักดีโดยเที่ยงไม่เดียงสา
มิให้เคืองขึ้นขัดเรื่องอัชฌา
ถึงเวลายามนอนผ่อนเอาใจ
กัมกราบหากสามีเป็นที่ยิ่ง
สรรพสิ่งชอบประกอบให้
ตื่นก่อนนอนหลังระว่างระไว
ตักน้ำไว้คอยทำให้สามี ”

สิ่งที่เราเห็นได้นั้นจากกลอนบทนี้ คือ สิ่งที่สังคมคาดหวังจากผู้หญิง ผู้หญิงได้รับการปลูกฝังให้ยอม
จำนนต่อสามี หน้าที่ของบรรดาสตรีคือ ต้องให้บริการสามี เป็นที่น่าเสียดายว่าไม่มีสุภาพสตรีสอนชายในหลักสูตร
เลย ดังนั้นสุภาพสตรีก็เป็นภาพเหมารวมทางเพศโดยปริยาย หลายคนมองว่าการสอนนี้เป็นเรื่องดีและหากหญิง
ที่แต่งงานแล้วทำตัวแตกต่างออกไป สังคมก็จะตราหน้าว่าสตรีผู้ไม่รู้หน้าที่

ในประเทศเมียนมาร์ ผู้คนต่างติดยึดกับภาพเหมารวมทางเพศที่ว่า ผู้หญิงไม่ควรจะเป็นวิศวกร Mary
Hkawn Tsin ซึ่งเป็นหนึ่งในวิศวกรของทีมวิศวกรชลประทาน Myitkyina ในรัฐคะฉิ่น กล่าวว่า การเป็นวิศวกร
หญิงมีเรื่องทำทนายมากมายเมื่อเปรียบเทียบกับการประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากผู้คนมองว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่
อ่อนแอ ไม่ทนต่องานหนัก และไม่สมควรจะเป็นวิศวกร วิศวกรหญิงผู้นี้ต้องเผชิญกับความท้าทายจาก
คนทั้งหลายว่าเธอจะสามารถทำงานได้ดีและทนต่องานหนักได้หรือไม่เพราะสภาพแวดล้อมของการทำงานที่มี
ความยากลำบาก (ICRC, 2020)

ภาพที่ 1.8: จาก Ngo Xuan Khoi in UN Women Asia-Pacific, March 16, 2016. “Picturing gender equality in Viet Nam through comics and cartoons Available at <https://asiapacific.unwomen.org/en/news-and-events/stories/2016/03/picturing-gender-equality-in-viet-nam> Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.0 Generic.

ในมาเลเซีย Kalthum และคณะ (2008) กล่าวว่าผู้หญิงมีบทบาทต้องดูแลครอบครัวมากกว่าที่จะสนใจเรื่องตนเอง ภาพเหมารวมเช่นนี้ถูกทักท้วงว่าเป็นจริง และเป็นเรื่องธรรมดา ผู้หญิงจึงรู้สึกว่าคุณต้องเลือกทำเพื่อครอบครัวมากกว่าความก้าวหน้าของอาชีพการงานของตน จึงกล่าวได้ว่า ผู้หญิงถูกวางอยู่บนทางสองแพร่งระหว่างความท้าทายของโลกสมัยใหม่กับประเพณีดั้งเดิม Kalthum และคณะ (2008) กล่าวด้วยว่า ในขณะที่สตรีมีหน้าที่การงานนอกบ้านเหมือนพวกผู้ชาย พวกเธอก็ยังต้องรับผิดชอบเรื่องภายในครัวเรือนอีกด้วย นอกจากนั้นก็ยังต้องรักษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงตามประเพณีดั้งเดิมไปพร้อม ๆ กัน

ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว Carlson-Rex (2013) เล่าถึงประสบการณ์ของตนเองเมื่อครั้งทำงานในนครเวียงจันทน์ว่า “ในการประชุมกับภาครัฐ ดิฉันเห็นว่า มีผู้หญิงอยู่ด้วย แต่ผู้หญิงเหล่านั้นก็ไม่ได้เข้าร่วมประชุม พวกเธอจะยุ่งอยู่กับการเสิร์ฟขนมและน้ำชา” ซึ่งข้อยกเว้นนั้นมีแน่นอน เพราะก็มีผู้หญิงบางคนที่มีความเข้มแข็งแสดงความคิดเห็นอย่างไม่ลังเล แต่เหตุการณ์เช่นนี้มีให้เห็นน้อยมาก ในการประชุมกับนักธุรกิจหญิงที่เป็นเจ้าของกิจการ พวกเธอเล่าว่า “การได้ซึ่งเงินทุนและเครดิตก็นับเป็นเรื่องยากสำหรับผู้หญิง ผู้หญิงได้เป็นผู้จัดการยากกว่าผู้ชาย และส่วนใหญ่จะได้ค่าตอบแทนต่ำกว่า” จากประสบการณ์นี้ Carlson-Rex (2013) ชี้ให้เห็นว่าแม้ผู้หญิงในสังคมลาวจะมีเสรีภาพ แต่ก็ยังถูกตีกรอบโดยภาพเหมารวมทางเพศ เช่น ในเรื่องความยากลำบากในการได้เงินกู้ของผู้หญิง เพื่อจะนำเงินนั้นมาทำธุรกิจ อาจเป็นเพราะภาพเหมารวมที่ว่า ผู้หญิงควรจะอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน และทำธุรกิจได้ไม่ดีเท่าพวกผู้ชาย ผู้ที่ให้กู้ยืมเงินโดยทั่วไปจึงไม่เชื่อในความสามารถของผู้หญิงและตรวจสอบประวัติอย่างละเอียดในการตัดสินใจอนุมัติเงินกู้แก่ผู้หญิง

THERE ARE FAR FEWER
WOMEN LEADERS
MAKING DECISIONS
AT THE TOP

ภาพที่ 1.9: จาก UNESCO (2017) “Gender inequality persists in leadership positions” in Gender Education Monitoring Report. From https://gem-report-2017.unesco.org/en/chapter/gender_monitoring_leadership/

Marpinjun and Ramsey (2017) ศึกษาเรื่องความย้อนแย้งของวัฒนธรรมและระบบกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพในอินโดนีเซียว่า ความย้อนแย้งเหล่านี้มีผลต่อชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงานของครูที่สอนในระดับปฐมวัยอย่างไร งานวิจัยนี้พยายามศึกษาอคติทางเพศและพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนว่ามีผลต่อความไม่เท่าเทียมทางเพศหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ครูยังคงมีอคติทางเพศอยู่ ทั้งครูและนักเรียนในอินโดนีเซียต้องเผชิญหน้ากับสองหลักการที่ย้อนแย้งกัน ด้านหนึ่งก็คือความคาดหวังในบทบาททางเพศจากสังคมกับอีกด้านหนึ่งคือความเชื่อในหลักการความเสมอภาคและเสรีภาพ ความย้อนแย้งนี้มีผลมาจากนโยบายความเสมอภาคระหว่างเพศที่ขัดกัน เช่น รัฐให้การสนับสนุนความเสมอภาคระหว่างเพศในฐานะที่เป็นหลักการความเสมอภาคของมนุษย์ทุกคน แต่ในขณะเดียวกันก็มีกฎหมายกำหนดบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมตามประเพณีปฏิบัติที่แยกบทบาทสามีภรรยาออกจากกัน ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอให้ผู้เข้าร่วมการศึกษาวาดรูปคุณสมบัติและกิจกรรมของผู้ชายและผู้หญิง ผลคือ ภาพวาดผู้ชายจะออกมาเป็นภาพผู้ชายที่กระตือรือร้น เข้มแข็ง กล้าหาญ และเป็นผู้นำ ในขณะที่ภาพผู้หญิงจะเป็นภาพของหญิงที่งดงาม อ่อนหวาน สงบนิ่ง และเป็นมิตร

Azisah (2012) ศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐสุลาเวสีใต้ ในประเทศอินโดนีเซีย และพบว่า นักการศึกษา ผู้บริหาร และครูที่ทราบดีถึงนโยบายความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่ก็ยังคงมีโลกทัศน์และเจตคติแบบดั้งเดิมว่า ผู้ชายเป็นหนึ่งและผู้หญิงเป็นรอง ทุกคนที่ Azisah (2012) ศึกษา มีความเชื่อว่า เพศชายเป็นเพศที่หาเลี้ยงครอบครัวและที่ทำงานบ้านก็เพียงเพื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระภรรยาเท่านั้น พวกเขาเชื่อว่าผู้หญิงอาจทำงานนอกบ้านและเป็นผู้นำได้ แต่ก็ยังมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลบ้านอยู่ดี

ภาพที่ 1.10: จากแฟ้มภาพโครงการ

ครูหลายคนที่สอนนักเรียนเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ เมื่ออยู่ในบ้านของตนก็ได้ปฏิบัติตามต่อทุกเพศอย่างเท่าเทียม ยิ่งไปกว่านั้นนักเรียนบางคนแม้ว่าจะมีอคติเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ

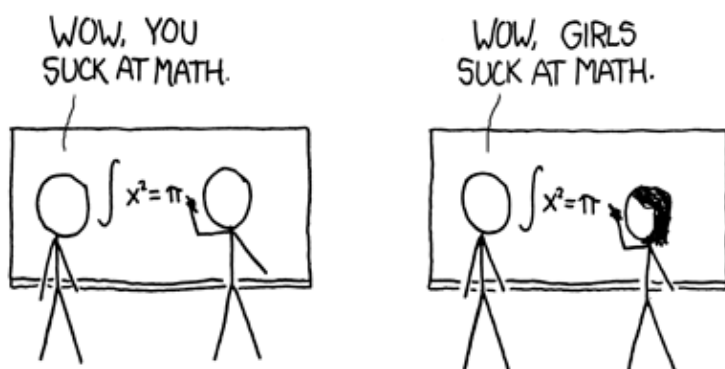
แต่ในทางปฏิบัติ เมื่อถูกขอให้บอกชื่อบุคคลที่มีชื่อเสียงและตนเองชื่นชอบ ส่วนมากก็จะให้ชื่อบุคคลเพศชาย เมื่อพิจารณาดำราเรียน Azisah (2012) พบว่า ดำราเรียนนั้นค่อนข้างเป็นกลางและส่งเสริมผู้หญิง แต่ทว่า ภาพเหมารวมทางเพศก็ยังคงปรากฏอยู่มาก และพวกครูก็ไม่ได้รู้สึกถึงภาพเหมารวมทางเพศในตำราแต่อย่างใด เจตคติของครูนั้นมีอิทธิพลต่อการเลือกตำราเรียนเป็นอย่างมาก

Koul และคณะ (2011) ได้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม (Socio-Cognitive theories of motivation) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจของนักเรียนสายวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยในการมีอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่ได้คำตอบแทนสูง ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างระหว่างเพศในการเลือกอาชีพ เด็กผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะเลือกประกอบอาชีพที่ตนสามารถผนวกชีวิตในครัวเรือนเข้ามาด้วยได้ และจะต้องเป็นอาชีพที่เอื้อประโยชน์ต่อบ้านและได้รับคำตอบแทนที่เหมาะสม (เช่น อาชีพครู) ส่วนเด็กผู้ชายมีแนวโน้มจะเลือกอาชีพวิศวกรหรืออาชีพที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่เพียงเพราะอาชีพเหล่านี้ได้เงินเดือนสูงและตนเองทำคะแนนได้ดีในวิชานี้ แต่เพราะความเหมาะสมที่เชื่อมต่อกันมาของสังคมด้วยแรงจูงใจที่ทำให้เด็กผู้ชายเรียนวิทยาศาสตร์นั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อการยกระดับตนเองให้สูงขึ้นด้วย ในขณะที่ผู้หญิงมีแรงจูงใจที่จะเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองและเพื่อความก้าวหน้าทางการทำงานเท่านั้น มิได้ต้องการการยกย่องจากสังคมแต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้น ในชั้นเรียนวิชาชีววิทยาและฟิสิกส์ ความประหม่าว่าตนจะเรียนวิชาเหล่านี้ไม่เก๋งนั้นส่งผลในเชิงลบต่อนักเรียนหญิง แต่ไม่ส่งผลต่อนักเรียนชายเลย การวิจัยพบว่านักเรียนชายจะประเมินตนเองอย่างไม่เคร่งครัดนัก ในขณะที่นักเรียนหญิงนั้นเคร่งเครียดและกดดันตัวเองมาก แม้กระทั่งเมื่อคะแนนตนเองสูงกว่าเด็กนักเรียนชาย งานวิจัยสรุปว่า บางครั้งการเลือกอาชีพที่มีคำตอบแทนสูงอย่างวิศวกร หรืองานด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์นั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับความสามารถของเด็กแต่อย่างใด แต่ได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังและภาพเหมารวมทางเพศที่สังคมกำหนดขึ้น

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเสมอภาคทางเพศกับวิถีทางวัฒนธรรม Pansy Tun Thein (2015) ทำการสำรวจหญิงและชายจำนวน 543 คน ใน 7 รัฐของเมียนมาร์เพื่อจะหาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีทางวัฒนธรรมและแนวปฏิบัติทางสังคมว่าถูกต้องยกย่า โดยกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกล่าอย่างไร และสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อแง่มุมอื่น ๆ ในชีวิตหญิงชายอย่างไรในมิติต่าง ๆ เช่น การมองตนเอง ความมั่นใจ การเข้าสังคม หน้าที่การงาน และการศึกษา งานสำรวจชิ้นนี้พบว่าความไม่เสมอภาคระหว่างเพศนั้นมีผลมาจากความเชื่อทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ฝังรากลึก ซึ่งส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมเน้นความมีชนชั้นระหว่างเพศที่ผู้ชายมีสถานภาพเหนือกว่าผู้หญิง ตัวอย่างเช่น แนวคิดเรื่อง Hbon ในศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ซึ่งให้ความสำคัญกับเพศชาย และ Eindray ที่เน้นให้ผู้หญิงทำตัวให้ดีเลิศ สมถะ และบริสุทธิ์ จะเห็นได้ว่าวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมมากมายในเมียนมาร์ได้สะท้อนถึงแนวคิดเหล่านี้ และเนื่องจากผู้หญิงถูกมองว่าเป็นผู้ปกป้องดูแลวัฒนธรรม ความล้มเหลวในการทำหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลปกป้องทำให้สังคมวิจารณ์และ

ตรวจสอบผู้หญิงอย่างเข้มงวดมากขึ้น โลกภาวทัศน์ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่คุกคามบรรทัดฐานและแนวทางปฏิบัติทางเพศสภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการแต่งกายของผู้หญิง

Cvencek และคณะ (2014) วิเคราะห์ความคงที่ของแนวคิดและภาพเหมารวมเรื่องความสามารถทางคณิตศาสตร์ของแต่ละเพศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคงที่ด้านความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในสิงคโปร์ ความคงที่ทางระบบความคิด (Cognitive Consistency) หมายถึง ความกดดันในจิตใจในการเสาะหาความเชื่อ เจตคติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน การใช้การทดลองอย่างเปิดเผยและไม่เปิดเผยกับผู้เข้าร่วมการทดลองจำนวน 172 คน เพื่อต้องการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาพเหมารวมทางเพศด้านคณิตศาสตร์ (ผู้ชาย=คณิตศาสตร์) อັตลักษณ์ทางเพศ (ฉันท=ผู้ชาย) และความคิดเกี่ยวกับตนเองกับคณิตศาสตร์ (ฉันท=คณิตศาสตร์) ผลการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ของภาพเหมารวมทางเพศกับวิชาคณิตศาสตร์นั้นเด่นชัดมากในสิงคโปร์ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว เด็กผู้หญิงเก่งวิชาคณิตศาสตร์มาก จากการทดลองพบว่า เด็กชายนั้นเห็นว่าตนเองเก่งคณิตศาสตร์ และเด็กหญิงก็เห็นว่าคณิตศาสตร์เป็นเรื่องของเด็กชายเช่นกัน โดยในมิติเรื่องอັตลักษณ์ทางเพศ เด็กชายเน้นเรื่องความเป็นชายมากกว่าที่เด็กหญิงเน้นความเป็นหญิง ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดเรื่องตนเองกับคณิตศาสตร์นั้น เด็กชายเห็นว่าตนเองเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์มากกว่าที่เด็กหญิงคิดว่าตนเองเกี่ยวข้อง โดยแนวคิดดังกล่าวระบุว่า ความคิดเรื่องตนเองกับคณิตศาสตร์ของเด็กนั้นสามารถทำนายได้จากความเข้มข้นของความคิดเรื่องภาพเหมารวมทางเพศผนวกกับความคิดเรื่องอັตลักษณ์ทางเพศ การศึกษาชิ้นนี้ได้สรุปว่า ความคิดเรื่องความเกี่ยวข้องของตนเองกับคณิตศาสตร์ของเด็กจะพัฒนาขึ้นมาหลังจากความคิดเรื่องอັตลักษณ์ทางเพศและภาพเหมารวมทางเพศ เพราะความคิดเรื่องตนเองกับคณิตศาสตร์นั้นได้รับอิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรมและการจัดระบบความคิดและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม

ภาพที่ 1.11: จาก https://www.explainxkcd.com/wiki/index.php/385:_How_it_Works

สถาบันสตรีและเพศสภาพ (Women and Gender Institute, WACI) แห่ง Miriam College (2004) ศึกษากระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลாதงเพศสภาพของเด็กหญิงและเด็กชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ในโรงเรียนรัฐบาลจำนวน 6 แห่งในประเทศฟิลิปปินส์ การศึกษานี้ได้รับเงินสนับสนุนจากจาก United Nations

Children's Fund (UNICEF) ซึ่งต้องการก่อตั้งระบบโรงเรียนที่เป็นมิตรกับเด็ก (Child Friendly School System หรือ CFSS) โครงการ CFSS นี้ส่งเสริมการศึกษาที่ให้ความเสมอภาคกับทุกเพศ ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้โดยผ่านกรอบครวัที่ให้ความเสมอภาคระหว่างเพศ (เช่น การเลี้ยงดูบุตร การบริหารจัดการในบ้าน

และการตัดสินใจร่วมกัน) และการมีบทบาททางสังคมที่เสมอภาคกัน (โอกาสที่เสมอภาคกันในบริบทต่าง ๆ เช่น การเข้าเรียนในสาขาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โอกาสที่จะได้รับในการหล่อหลอมกลุ่มเวลาที่ให้นักเรียนหญิงและชายมีความเป็นผู้นำอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการจัดภาพเหมารวมทางเพศในด้านอาชีพ การงาน) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมระบบโรงเรียนแบบเป็นมิตร (CFSS) มีผลเชิงบวกในการสร้างความสัมพันธ์ที่หญิงและชายมีความเสมอภาคกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิบัติต่อเด็กหญิงและชายอย่างเสมอภาคกัน รวมทั้ง สื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน บทบาทครูผู้ช่วย และการสอนของครู จัดว่าให้ความสัมพันธ์ต่อความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย ส่วนการบริหารจัดการชั้นเรียนนั้น หัวหน้าชั้นได้รับเลือกโดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นมิตร ความเป็นที่นิยม และความฉลาดเฉลียว แทนที่จะเลือกโดยดูจากเพศเป็นหลัก อีกทั้งในเรื่องของหลักสูตรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ก็ไม่พบว่ามีช่องว่างระหว่างเพศในเนื้อหาวิชาเรียน ไม่ว่าจะเป็นคหกรรม คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา อย่างไรก็ตาม ในบางโรงเรียนปรากฏว่าหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์นั้นเอื้อประโยชน์แก่นักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง

โดยทั่วไปแล้ว เด็กหญิงและเด็กชายทำกิจกรรมนอกหลักสูตรด้วยกัน เช่น วิ่งไล่จับ เล่นห่วงยาง และเล่นบอล ส่วนกิจกรรมกีฬาอื่น ๆ เช่น กระโดดหนังยางและการกระโดดเชือกนั้นเป็นกิจกรรมของเด็กหญิง การเล่นกีฬาที่หนักและรุนแรง เช่น คาราเต้จะเป็นกีฬาของเด็กผู้ชาย ในเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับการศึกษาอย่างเท่าเทียมทางเพศนั้น บรรดาครูต่างก็ชื่นชมการสอนที่ให้ความเสมอภาคระหว่างเพศมากกว่าผู้บริหาร รวมไปถึงนักเรียนที่ต่างก็มีเจตคติที่ดีต่อระบบการศึกษาที่ให้ความเสมอภาคระหว่างเพศเช่นกัน

ภาพที่ 1.12: จากแฟ้มภาพ โครงการ

Elgar (2004) ศึกษาเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ในประเทศบรูไน ดารุสซาลาม โดยการสำรวจชุดตำราเรียนวิทยาศาสตร์รุ่นล่าสุด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาและรูปภาพ ว่ามีการนำเสนอทั้งสองเพศในตำราเรียนอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าในตำราวิชาวิทยาศาสตร์นั้นไม่ได้นำเสนอผู้หญิงและผู้ชายอย่างเท่าเทียมกันเลย เนื้อหาจะไปในทิศทางในทำนองที่ว่าวิทยาศาสตร์เหมาะกับ

เด็กชายมากกว่า และภาพในหนังสือก็จะเป็นภาพผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ ภาพการสาธิตทางวิทยาศาสตร์ก็จะเป็นภาพเด็กชาย เช่น ในตำราเล่มหนึ่งมีภาพห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ล้วนเป็นภาพเด็กชายทั้งสิ้น ไม่มีภาพเด็กหญิงปรากฏคู่กับกับเครื่องมือในห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์เลย ไม่ว่าจะเป็นการชั่งน้ำหนัก การจับเวลา การมีส่วนร่วมในวิธีการทดลอง และการอนุรักษ์พลังงาน ในการเก็บข้อมูลจากตำราทั้งหมด ภาพเด็กหญิงจะปรากฏเมื่อเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการตั้งครุฑ การดูแลลูก พันธุ์กรรม เรื่องสัมผัสทางกายทั้งห้า ตลอดจนการดูแลรักษาภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ภาพนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงที่ปรากฏในตำราก็เป็นผู้ชายทั้งสิ้น ซึ่งมีนัยยะสำคัญคือเด็กหญิงจะไม่มีบุคคลต้นแบบที่เป็นเพศเดียวกันกับตนเอง อีกทั้งการใช้คำสรรพนามที่ใช้เฉพาะเพศชายก็มีให้เห็นมากมายในตำรา จากการวิเคราะห์ของ Elgar (2004) เสนอว่า การนำเสนอที่ไม่สมดุลระหว่างเพศชายและเพศหญิงนี้ นอกจากจะไม่เที่ยงตรงถูกต้องแล้ว ยังเป็นการบดบังความก้าวหน้าของเพศหญิงอีกด้วย เพราะผู้หญิงในบรูไนดารุสซาลามที่มีส่วนร่วมในเรื่องทางสังคมและการทำงานอย่างมาก แต่ทว่าผู้ชายจะมีบทบาทเด่นชัดกว่าในสาขาฟิสิกส์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น วิศวกรรม อีกทั้งผู้ชายยังเป็นผู้บริหารระดับสูงในเกือบทุกภาคส่วน การวิเคราะห์ตำราและรูปภาพในตำราวิทยาศาสตร์จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะช่วยให้ผู้หญิงหันมาสนใจอาชีพในสาขาวิทยาศาสตร์มากขึ้น

ครอบครัว ระบบการศึกษา ผู้มีอำนาจ ระบบการดูแลทางสาธารณสุข ภาคการกีฬา และสื่อต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำทางศาสนานั้นต่างเป็นส่วนสำคัญที่หล่อหลอมกลุ่มเอกลาและตอกย้ำแนวคิดทั้งหลายซึ่งกำหนดบรรทัดฐานทางเพศและพฤติกรรมของหญิงและชายว่าควรจะเป็นเช่นไร เช่น สื่อมักจะฉายภาพถึงผู้หญิงว่าตกเป็นเหยื่อหรือผู้ถูกระงับ และถูกลดคุณค่าทำให้เป็นเพียงวัตถุ แม่นแต่ในตยสารสตรีก็ยังสนับสนุนผู้หญิงให้นอบน้อมถ่อมตนและเน้นว่าผู้หญิงเป็นเพียงเพศผู้ให้กำเนิด การวิจัยพบว่า ระบบการศึกษานั้นมีบทบาทเป็นตัวหล่อหลอมกลุ่มเอกลาทางสังคมที่มีพลังมากที่สุดในการกำหนดวิถีปฏิบัติทางเพศ ระบบการศึกษาตอกย้ำทั้งยังยึดเยียดความคาดหวังทางเพศและผลิตซ้ำความคาดหวังทางเพศแบบดั้งเดิมเหล่านี้ให้แก่เด็กหญิงและชาย ตัวอย่างเช่น ในตำราของชั้นประถม 1 - 7 เด็กชายนั้นถูกกล่าวถึงว่ากระฉับกระเฉง ภาพจะออกมาเป็นรูปเด็กชายเล่นกีฬา ปีนป่ายต้นไม้ ในขณะที่ภาพเด็กหญิงจะเป็นภาพเกี่ยวกับการช่วยแม่ทำงานบ้านและอ่านหนังสือ เป็นต้น

ภาพที่ 1.13-1.14: จากหนังสือเรียน (สปป.ลาว)

ทำไมจึงต้องให้ ความสำคัญต่อภาพ เหมารวมทางเพศ

อะไรที่มีอิทธิพลในด้านการทำลายล้างเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ ซึ่งจากการทบทวนผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้หญิงได้รับผลกระทบเชิงลบจากภาพเหมารวมทางเพศ ทั้งด้านการที่ตกเป็นฝ่ายที่ด้อยต่ำกว่าผู้ชาย และยังทำให้ผู้หญิงลดคุณค่าของตนเองอีกด้วย Zawisza (2018) กล่าวว่า ทุกสังคมล้วนมีภาพเหมารวมเกี่ยวกับกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้ (รวมทั้งผู้หญิงด้วย) ซึ่งเราทุกคนต่างก็มีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะถูกตีตราด้วยความคิดแบบเหมารวมในเชิงลบ ไม่ว่าจะเป็เด็กหญิง ผู้หญิง คนโสด และคนที่หย่าร้าง ซึ่ง Zawisza (2018) ได้สรุปว่าไม่มีผู้ใดปลอดภัยจากภาพเหมารวมและความเชื่อที่ผิด ๆ และท้ายที่สุดแล้วภาพเหมารวมที่ผู้หญิงได้ฟังก็จะกลายเป็นเสียงแห่งความกังขาตัวเองที่ตั้งกักก้องโดยที่ผู้หญิงไม่สามารถจะเพิกเฉยได้

ความเสียหายจากภาพเหมารวมทางเพศนั้นไม่จำกัดอยู่เฉพาะตัวบุคคล ภาพเหมารวมได้ทำให้ผู้ที่ถูกเหมารวมมีมลทิน และเมื่อเราคิดถึงสังคมในภาพรวม ภาพเหมารวมทางเพศก็ยิ่งทำลายสังคมอีกด้วย ผู้หญิงมากมายถูกปฏิเสธไม่ให้เข้ารับการศึกษาระดับสูงและประกอบอาชีพตามที่ตนเองปรารถนา ส่วนประเทศชาติก็จะเสียโอกาสจะได้บุคลากรทรงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่มีความสามารถและประสงค์จะเป็นวิศวกรแต่กลับถูกกีดกันจากภาพเหมารวมทางเพศที่ว่าผู้หญิงนั้นอ่อนแอเกินกว่าจะเป็นวิศวกรได้ อีกตัวอย่างหนึ่งของความสูญเสียของสังคมเนื่องจากภาพเหมารวมทางเพศ คืองานวิจัยของ Gupta and Bhawe (2007) ที่ระบุว่า

ผู้หญิงขาดความมุ่งมั่นที่จะทำธุรกิจและไม่มั่นใจในตัวเอง ซึ่งจะนำไปสู่แนวโน้มที่ว่าผู้หญิงจะไปไม่ถึงจุดหมายที่ตั้งใจไว้เพราะขาดแรงบันดาลใจนั่นเอง

ในแง่สุขภาพ สมาชิกครอบครัวที่อ่อนแอจะลดครึ่งความก้าวหน้าของครอบครัว ผู้หญิงมักจะอายุยืนกว่าผู้ชาย แต่จะมีช่วงปีที่สุขภาพดีน้อยกว่า มีความแตกต่างของรายได้และเงินบำนาญที่แต่ละเพศได้รับ (อายุที่ร้อยละ 16.3 และ 38 ตามลำดับ) ทำให้ผู้หญิงสูงอายุเสี่ยงที่จะประสบภาวะยากจน และการถูกกีดกันทางสังคมนั้นได้ขวางกั้นไม่ทำให้ผู้หญิงเข้าถึงระบบบริการด้านสุขภาพ ยิ่งไปกว่านั้นความอ่อนแอทางด้านบทบาททางเพศ ภาระการงาน และงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน เช่น การดูแลบ้านนั้น ส่งผลในทางลบต่อความอยู่ดีมีสุขของผู้หญิงและสุขภาพของผู้หญิงในระยะยาว (EuroHealthNet, 2014-2020)

ในด้านการถูกกีดกันทางการศึกษาซึ่งมีผลเชิงลบต่อสังคมโดยรวมนั้น เด็กหญิงมักจะถูกปิดกั้นไปอยู่ชายขอบและออกจากระบบการศึกษาเพียงเพราะเกิดเป็นหญิง และโอกาสได้รับการศึกษาของเด็กหญิงยิ่งจะน้อยลงไปอีกหากเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน อาศัยอยู่ในชนบท และทุพพลภาพ ข้อมูลทางสถิติชี้ว่าเด็กหญิงมีโอกาสถูกให้ออกจากโรงเรียนมากกว่าเด็กชายที่มีลักษณะครอบครัวที่ลำบากยากจนเหมือนกันถึงสี่เท่า และเด็กหญิงที่มาจากครอบครัวยากจนมีแนวโน้มจะไม่จบการศึกษาแม้กระทั่งในระดับประถม เป็นที่น่าเศร้าใจที่ว่า ศาสนาและประเพณีปฏิบัติแบบดั้งเดิมในบางสังคมได้มีส่วนในการกีดกันไม่ทำให้ผู้หญิงได้รับโอกาสทางการศึกษา ผลที่เกิดขึ้นก็คือเด็กผู้หญิงจำนวนเป็นล้านล้านคนไม่ได้เข้าโรงเรียน แม้ว่าการให้การศึกษแก่เด็กผู้หญิงจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลไม่ว่าจะเป็น ในด้านสุขภาพ ความเจริญรุ่งเรือง และความมั่นคงในชีวิตก็ตาม อีกทั้ง แม้ว่าจะในหลายประเทศจะมีพัฒนาการและความก้าวหน้าด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่ก็ยังมีอีกหลายอย่างที่ต้องทำเพื่อทลายกำแพงที่กีดขวางไม่ให้ผู้หญิงก้าวหน้า เช่น การแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย การเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรม (Theirworld.org, 2013)

ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีภาพเหมารวมทางเพศมากมายในภูมิภาคของเรา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภาพเหมารวมทางเพศนั้นส่งผลกระทบต่อผู้หญิงไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง โดยรวมภาพเหมารวมเหล่านี้ได้กีดกันผู้หญิงให้อยู่ในสถานภาพที่ต่ำกว่าผู้ชาย ทั้งนี้ จำนวนของภาพเหมารวมที่เกิดขึ้นในแต่ละวัฒนธรรมนั้นไม่ได้บ่งชี้ว่าประเทศที่มีจำนวนภาพเหมารวมน้อยนั้นจะดีกว่าประเทศที่มีจำนวนภาพเหมารวมมาก เพราะความจริงแล้วภาพเหมารวมทางเพศอย่างใดอย่างหนึ่งหากเป็นไปได้ในทางลบสามารถก่อความเสียหายต่อจิตใจและจิตวิญญาณของทั้งผู้หญิง รวมทั้งบั่นทอนการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

ลักษณะของภาพเหมารวมทางเพศในภูมิภาคอาเซียน

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือศักยภาพเชิงทำลายล้างของภาพเหมารวมทางเพศที่มีต่อชีวิตของผู้หญิง ส่วนต่อไปนี้จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับภาพเหมารวมทางเพศที่ปรากฏให้เห็นในภูมิภาคอาเซียน เพื่อเป็นข้อมูลบอกรู้ให้ผู้คนทราบว่าคุณค่าและการกระทำต่าง ๆ ที่ดูปกติธรรมดา สามารถส่งผลกระทบต่อรายบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ไปจนกระทั่งชีวิต การสร้างสำนึกนั้นเป็นการก้าวไปข้างหน้าที่จะลด (หากมิได้ขจัดออกไปให้สิ้น) ภาพเหมารวมทางเพศในบริบทวัฒนธรรมของภูมิภาคของเรา บางอย่างที่คุณหยาบคายในสายตาคนอื่นอาจถูกมองว่าปกติ เช่น ในวัฒนธรรมไทยการพูดถึงลักษณะทางกายภาพของคนนั้น ไม่ถือว่าเป็นการละลาบละล้วง พ่อแม่อาจตั้งชื่อเล่นลูกตามลักษณะของทารก เช่น “ค่อม” เป็นชื่อเล่นของเด็กอ้วน “เตี้ย” ก็อาจเป็นชื่อเล่นของคนตัวเตี้ย แนวปฏิบัติแบบนี้เห็นได้มากมายในวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตาม การกล่าวเช่นนั้นมิได้มีนัยยะว่าวัฒนธรรมไทยไม่ดีแต่อย่างใด เพราะแน่นอนว่าพ่อแม่ที่ตั้งชื่อให้เราด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ แต่ทว่าข้อมูลในส่วนต่อไปนี้ได้บรรจุเข้าไว้ในคู่มือ เพื่อเตือนใจว่าความปรารถนาดีนั้นอาจกลายเป็นเรื่องร้าย และแม้แต่ผู้กระทำก็ยังไม่รู้ตัวว่าได้กระทำในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด สิ่งที่คุณหนึ่งเห็นว่าน่ารักอาจไม่น่ารักสำหรับอีกคนหนึ่ง การเรียกชื่อหรือตั้งฉายาอาจเป็นการละเล่นเป็นเรื่องตลกที่พูดคุยกันฉันทมิตร แต่มันอาจพอกพูนขึ้นเป็นความรู้สึกที่ไม่ดีและขมขื่น ดังเช่นที่จะกล่าวถึงต่อไปในคู่มือนี้ การที่เราสามารถบ่งบอกได้ว่าสิ่งใดเป็นและไม่เป็นภาพเหมารวมนั้นจะช่วยให้คุณหลีกเลี่ยงภาพเหมารวมทางเพศได้

จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จากทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียนนั้น ทำให้คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่าไม่มีประเทศใดเลยที่ปราศจากภาพเหมารวมทางเพศ เราขอให้ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงภาพเหมารวมทางเพศที่เคยได้ยินและที่เคยประสบมาด้วยตนเอง ซึ่งจำนวนข้อมูลที่ได้นั้นสูงจนเป็นที่น่าเศร้าใจมาก ในย่อหน้าถัดไปนี้ คณะผู้จัดทำได้สรุปลักษณะภาพเหมารวมที่พบเห็นได้ทั่วไปในวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อจะให้ผู้อ่านทราบถึงค่านิยมที่ฝังรากลึกอยู่ในภูมิภาคของเรา เราทุกคนถูกล่อหลอมกล่อมเกลามาให้เชื่อในสิ่งเหล่านี้ และอคติทางเพศเหล่านี้ก็ฝังลึกในเจตคติและอุดมคติของเราและหากเราทราบว่าภาพเหมารวมเหล่านี้ทำให้เราตัดสินผู้อื่นอย่างไม่ยุติธรรม ปราศจากเหตุผล และไม่เป็นอย่างจริง การรับรู้จะเป็นหนทางสู่การเลิกซึมซับสิ่งผิด ๆ ทั้งนี้ เราจะไม่สามารถรู้ถอนเจตคติเหล่านี้ออกจากขนบหลังได้จนกว่าตัวเราเองจะเลิกเชื่อว่ามันเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่ต้องทำตาม เพราะภาพเหมารวมนั้นทรงพลังมากจนบ่อยครั้งเรานึกว่ามันเป็นข้อเท็จจริง และผู้หญิงหลายคนที่เราสัมภาษณ์ก็เชื่อว่าพวกเธอเองมีสถานะด้อยกว่าชายจริง ๆ

บรรทัดฐานและภาพเหมารวมทางเพศที่รวบรวมได้จากการศึกษานี้ มีดังต่อไปนี้

ผลกำลัง

ผลกำลัง: ความคิดว่าเพศชายนั้นร่างกายแข็งแรงกว่าหญิงนั้นเห็นได้โดยทั่วไป บางคนอาจพูดได้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงที่พิสูจน์ได้ แต่ความแข็งแรงของชายก็ไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงจะแข็งแรงและสุขภาพดีไม่ได้ ในขณะที่เชื่อว่าผู้ชายร่างกายแข็งแรง ผู้คนก็ไปเชื่อกันต่อว่าผู้หญิงอ่อนแอโดยปริยาย และผู้หญิงจึงทำกิจกรรมบางอย่างไม่ได้ คำพูดเกี่ยวกับความแข็งแรงนั้นมีทั่วไปในภูมิภาค ความเชื่อว่าผู้ชายแข็งแรงมักจะมากับความเชื่อว่าผู้หญิงอ่อนแอ บรรทัดฐานทางเพศและภาพเหมารวมเรื่องความแข็งแรงที่เราพบคือ

คุณครูในอินโดนีเซียคิดว่า “การยกของหนักเป็นหน้าที่ของผู้ชายโดยเฉพาะ และผู้หญิงก็ควรถือแต่ของเบา ๆ” นักเรียนคนหนึ่งเล่าว่านักเรียนชายในชั้นเธอยกกระถางและนักเรียนหญิงเขี่ยกระถางและหญ้า

ในทำนองเดียวกันผู้ให้ข้อมูลชาวกัมพูชาเล่าว่าโรงเรียนของเธอ “ครูให้เด็กหญิงตกแต่งห้องเรียนและให้นักเรียนชายทำงานหนัก เช่น ยกข้าวของ” ซึ่งแฝงนัยยะว่าผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิง ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า “ผู้ชายนั้นรู้ ๆ กันอยู่แล้วว่าต้องทำงานข้างนอก ในขณะที่ผู้หญิงทำไม่ไหว” หญิงชาวกัมพูชาอีกคนหนึ่งพูดว่า “ผู้หญิงไม่สามารถทำสิ่งที่ต้องใช้กำลังได้ เวลาที่ครูมอบหมายงานทำความสะอาดให้นักเรียน ครูจะมอบงานให้เด็กหญิง” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ผู้ชายได้งานที่ดีกว่าเพราะพวกเขาทำงานหนักไหว พวกเขามีแรงมากกว่า”

จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลชาวบรูไน การมีร่างกายแข็งแรงนำไปสู่การมีสติปัญญาที่ฉลาดกว่า เขากล่าวว่า “ผู้ชายร่างกายแข็งแรงกว่าและพวกเขามีตรรกะความคิดที่ดีกว่า เขาเป็นผู้นำดีกว่าผู้หญิง ผู้ชายจะเป็นหัวหน้าชั้นในขณะที่ผู้หญิงเป็นรองหัวหน้า” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “เด็กผู้ชายควรทำงานหนักที่ผู้หญิงไม่สามารถทำได้”

ในเมียนมาร์ นักเรียนผู้หนึ่งเล่าว่า “เพราะข้อสรุปของสังคมที่ว่าพวกผู้ชายแข็งแรง พวกเขาจึงได้รับมอบหมายให้ยกโต๊ะและเฟอร์นิเจอร์ ในขณะที่ผู้หญิงนั้นได้รับมอบหมายให้จัดและทำความสะอาดห้องเรียน”

ข้อมูลที่ได้จากประเทศมาเลเซีย มีคำกล่าวว่า “ผู้ชายถูกคาดหวังให้เข้มแข็ง ส่วนผู้หญิงควรจะผอมเพรียวและงดงาม”

คุณครูชาวไทยที่ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า “เด็กผู้ชายจะได้รับมอบหมายให้ทำงานหนัก เช่น กางเต็นท์หรือยกของหนัก ในขณะที่เด็กผู้หญิงนั้นใช้มือได้คล่องกว่า จึงรับหน้าที่ทำงานที่เหมาะสม เช่น เย็บปักถักร้อย”

กีฬา

กีฬา: ความคิดที่ว่าผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิงนั้นส่งผลต่อกิจกรรมกีฬาที่แต่ละเพศถูกคาดหวังให้เล่นแตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลแต่ละประเทศสามารถบอกได้ทันทีว่าตนได้รับอนุญาตให้เล่นกีฬาอะไรและถูกห้ามไม่ให้เล่นกีฬาอะไร เหตุผลของการให้และห้ามนั้นหลากหลาย แต่ที่คนจะทักท้วงสรุปคือ ผู้หญิงไม่แข็งแรงพอที่จะเล่นกีฬาหนัก ๆ หรือแรง ๆ การมองว่าผู้หญิงอ่อนแอทำให้ผู้คนคิดว่าผู้หญิงไม่มีทักษะด้านกีฬา อาจมีคนเถียงว่าผู้หญิงสามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับเพศสภาพของตนเองได้ แต่ถ้าเรามองในแง่มุมมองของการจัดสรรงบประมาณแล้ว การให้งบประมาณอุดหนุนกีฬาที่มีแต่ผู้ชายได้เล่นก็ถือเป็นการเลือกปฏิบัติทางเพศ กิจกรรมนอกหลักสูตรก็เรียกว่าจัดให้เฉพาะเด็กผู้ชายไปโดยปริยาย และถ้ามีกีฬาหรือกิจกรรมสำหรับเด็กผู้หญิง เราพบว่าจะมีเพียงไม่กี่ประเภทเท่านั้น ปัจจุบันนี้ผู้หญิงสามารถเป็นเลิศในด้านกีฬาและมีนักกีฬาอาชีพจำนวนมากที่เป็นหญิง การไม่ให้เด็กผู้หญิงเล่นกีฬานั้นเท่ากับเป็นการตัดโอกาสเด็กเหล่านี้ในการเข้าสู่อาชีพด้านการกีฬาในอนาคต

ผู้ให้ข้อมูลจากบรูไนทุกคนกล่าวถึงโดยพร้อมเพรียงกันว่า “เด็กผู้หญิงถูกห้ามเล่นกีฬาบางประเภท (ฟุตบอล)” เด็กหญิงสามารถทำกิจกรรมบางอย่างได้ เช่น เดินร่ำ ซึ่งก็เป็นกิจกรรมที่ห้ามเด็กชายเข้าร่วม ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งกล่าวว่า “ในขณะที่เด็กหญิงไม่ได้รับอนุญาตให้เล่นฟุตบอล เด็กผู้ชายก็ไม่ได้รับอนุญาตให้เดินร่ำ”

ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียผู้หนึ่งรำพันว่า “ในโรงเรียนของฉัน กีฬานั้นเป็นของผู้ชายเท่านั้น กีฬานอกหลักสูตรนั้นมีแต่เด็กชายเข้าร่วม แต่ถ้าเด็กหญิงต้องการเล่นบาสเกตบอลก็สามารถทำได้ แต่ถ้าว่าหากมีการแข่งขันแล้วก็มีแต่เด็กชายเท่านั้นที่มีส่วนร่วมในการแข่งขัน” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวเสริมว่า “บาสเกตบอลนั้นมีไว้สำหรับผู้ชาย ส่วนบิลเลียดนั้นเป็นของผู้หญิง”

ผู้ให้ข้อมูลชาวกัมพูชากล่าวเป็นนัยยะว่า “เด็กหญิงสามารถเล่นฟุตบอลได้ในปัจจุบัน อะไรที่ผู้ชายทำเด็กผู้หญิงก็ทำได้แล้ว เมื่อก่อนมีแต่เด็กผู้หญิงที่ช่วยงานบ้าน แต่เดี๋ยวนี้เด็กผู้ชายก็ทำอาหารได้เหมือนกัน”

ผู้ปกครองก็มีอิทธิพลต่อกีฬาที่บุตรหลานเล่น ผู้ให้ข้อมูลชาวกัมพูชาอีกคนหนึ่งแจ้งว่า “ครูและพ่อแม่เป็นคนตัดสินใจว่าเด็กผู้หญิงนั้นเล่นฟุตบอลและวอลเลย์บอลไม่ได้ พวกเขากลัวว่าเด็กผู้หญิงจะได้รับบาดเจ็บ”

ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ในการเล่นกีฬาพวกเขาคิดถึงเด็กผู้หญิง ตัวอย่างเช่น เด็กผู้ชายได้รับอนุญาตให้เล่นฟุตบอลและวอลเลย์บอล ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นจะห้ามเล่น” อีกคนหนึ่งกล่าวว่า “เด็กผู้ชายจะไม่พอใจถ้าเด็กผู้หญิงร่วมเล่นกีฬาประเภทเดียวกับพวกเขา”

ทักษะ และ ความถนัด

ทักษะและความถนัด: เมื่อกล่าวถึงทักษะและความถนัดเราแทบจะไม่พบสังคมที่ปราศจากภาพเหมารวมทางเพศเลย ข้อสรุปเหมารวมว่าเด็กผู้ชายเก่งกว่าเด็กหญิงในเรื่องนี้เรื่องนั้นมีอยู่ทั่วไปในประเทศสมาชิกอาเซียน ดังที่พบตัวอย่างมากมาย ได้แก่

คุณครูชาวไทยกล่าวอย่างไม่ลังเลว่า “เด็กผู้ชายเก่งคณิตศาสตร์มากกว่าถึงแม้พวกเขาจะไม่ขยันเท่าเด็กผู้หญิง เธอกล่าวว่าเด็กผู้ชายเก่งกว่าเล็กน้อย พวกเขาความจำดีกว่าและคิดเลขได้เร็วกว่า” ครูอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ถึงแม้เด็กหญิงจะเรียนได้ดีกว่า แต่เด็กชายฉลาดกว่าและเรียนรู้เร็ว” เธอกล่าวต่อว่า “ถึงแม้ว่าเด็กผู้ชายได้คะแนนไม่ดีเท่าเด็กหญิง นั่นเป็นเพราะพวกเขาไม่ตั้งใจใจของเขาไปอยู่ที่อื่น พวกเขาคิดแต่จะเล่น เด็กผู้หญิงคะแนนดีกว่าเพราะมีความรับผิดชอบ”

เราพบภาพเหมารวมประเภทนี้ในประเทศกัมพูชา ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งกล่าวว่า

“เด็กหญิงไม่ฉลาดเท่าเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงตั้งใจเรียนมากกว่าแต่ว่าสมองไม่เท่าเด็กชาย”

ผู้ให้ข้อมูลจากบรูไนกล่าวว่า “เด็กหญิงและชายมีความต้องการในการเรียนต่างกัน เด็กชายจะเรียนได้อย่างกระตือรือร้นหากครูสอนอย่างเน้นการปฏิบัติและมีการทดลอง”

ทักษะทางด้านเทคโนโลยีซึ่งจะเป็นทักษะที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ก็ถูกเหมารวมในเรื่องเพศด้วย เหตุอาจเป็นเพราะว่าเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับไฟฟ้า ผู้ให้ข้อมูลชาวกัมพูชากล่าวว่า “เด็กผู้หญิงเรียนเทคโนโลยีไม่ได้เพราะคนโดยทั่วไปเชื่อว่าเด็กผู้หญิงไม่เก่งเรื่องเทคโนโลยี” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ในการอบรมอาชีพ ผู้หญิงไม่ได้รับโอกาสเท่ากันในการอบรมทักษะทางเทคโนโลยี”

ครูผู้หนึ่งในอินโดนีเซียเขียนว่า “ในห้องปฏิบัติการด้านไฟฟ้าหรือเคมี เด็กชายและหญิงไม่ต่างกัน แต่จริง ๆ แล้วเด็กหญิงจะกลัวเรื่องที่มีความเสี่ยง” เธอกล่าวต่อว่า “ในเรื่องเครื่องไม้เครื่องมือผู้ชายจะได้สิทธิก่อน เพราะข้อสรุปที่ว่า พวกเขาขกของหนักและปีนป่ายได้”

ข้อมูลจากหลายประเทศ (บรูไน กัมพูชาและอินโดนีเซีย) บ่งบอกภาพเหมารวมทำนองว่า “เด็กผู้ชายต้องเรียนวิทยาศาสตร์ ส่วนเด็กหญิงนั้นควรเรียนสังคมศาสตร์” บางคนทักท้วงไปว่า “ผู้ชายเก่งวิทยาศาสตร์และผู้หญิงเก่งสังคมศาสตร์”

แต่ภาพเหมารวมทางเพศที่มีเจตคติเชิงบวกต่อเพศหญิงที่มีให้เห็น ผู้ให้ข้อมูลจากบรูไนกล่าวว่า “เด็กผู้หญิงเรียนได้ดีกว่า เพราะมีความตั้งใจ ขยันและมีระเบียบ เด็กหญิงจะลายมือสวยกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลชาวบรูไนหลายคนเห็นพ้องกันว่า “ผู้หญิงขับรถแข่งและอุบัติเหตุบนท้องถนนส่วนมากนั้นมีสาเหตุจากคนขับรถที่เป็นเพศหญิง”

สถานภาพ

สถานภาพ: ภาพเหมารวมทางเพศที่เกี่ยวกับสถานภาพนั้นมีอยู่ทั่วไปในภูมิภาคอาเซียน ในวัฒนธรรมส่วนใหญ่ถือว่าผู้ชายนั้นมีสถานะสูงกว่าผู้หญิง การยกย่องว่าผู้ชายมีสถานภาพที่สูงกว่าหญิงนั้นเป็นทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เหตุผลนั้นอาจจะมีมาแต่ดั้งเดิมที่ผู้ชายทำงานนอกบ้านและจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของทั้งครอบครัว สถานะนี้เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศโดยถือว่าบทบาทการเลี้ยงดูลูกและทำงานบ้านนั้นไม่สำคัญ ผู้หญิงซึ่งมีบทบาทดังกล่าวจึงมีสถานะต่ำกว่าผู้ชาย เหตุผลบางอย่างซึ่งฟังไม่ขึ้นก็มีให้ให้เห็นทั่วไป เช่น ผู้ชายกล้าแสดงออกจึงเป็นผู้นำได้ดีกว่า ความเชื่อที่ว่าผู้ชายแข็งแรงกว่านั้นนำไปสู่ความเชื่อที่ว่าผู้ชายจะเป็นผู้คุ้มครองเพศหญิงที่อ่อนแอกว่า หญิงจะได้รับการคุ้มครองจากชาย อีกเหตุผลหนึ่งที่พบคือ ศาสนา เช่น วัฒนธรรมของศาสนาอิสลามระบุให้ผู้ชายเป็นผู้นำในพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้นผู้ชายจึงถูกมองว่าเป็นผู้นำและมีสถานะสูงกว่าผู้หญิง

ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียกล่าวว่า “ในโรงเรียนมัธยมของฉันเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม หัวหน้าจึงต้องเป็นชาย” นักเรียนอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “หลักใหญ่ ๆ คือว่าประธานต้องเป็นผู้ชาย ผู้หญิงนำได้ แต่ท้ายที่สุดผู้นำก็ต้องเป็นชาย” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ภาพเหมารวมทางเพศนั้นมีให้เห็น ชั้นเรียนของฉันมีนักเรียน 40 คน และเป็นชายเพียง 6-7 คน เวลาครูให้งานกลุ่ม หัวหน้าจะเป็นชาย แต่ถ้าผู้หญิงอาสาเป็นหัวหน้าเธอจะต้องได้รับคะแนนโหวตจากสมาชิก จะอาสาเฉย ๆ ไม่ได้ ต้องชนะคะแนนโหวต” ผู้หญิงอีกคนหนึ่งเล่าถึงชีวิตช่วงเรียนมหาวิทยาลัยว่า “ตอนฉันเรียนมหาวิทยาลัยเนื่องจากมีนักศึกษาผู้ชายน้อย พวกเขาจะเป็นหัวหน้ากลุ่มและเมื่อต้องออกไปรายงานหน้าชั้นคนที่พูดครั้งแรกหรือพูดส่วนที่สำคัญของงานจะเป็นเด็กผู้ชาย” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “หัวหน้าชั้นเรียนจะเป็นผู้ชาย คนต้องการหัวหน้าผู้ชาย ถ้าเป็นเลขาหรือเหรัญญิกคนจะเลือกผู้หญิง”

ผู้เชี่ยวชาญจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กล่าวว่า “ในต่างจังหวัดหรือชนบทเด็กผู้ชายนั้นมีบทบาทเด่นชัดกว่าเพราะพวกเขาเป็นผู้นำ”

ในเมียนมาร์ ตามคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล “ศาสนาโบราณเชื่อว่าการเกิดเป็นหญิงนั้นเกิดมาต่ำกว่าชาย ผู้ชายเกิดมาโดยมีอำนาจเหนือธรรมชาติ หรือ “บุญ” มีคำกล่าวตามประเพณีดั้งเดิมว่า “สามีคือพระเจ้า ลูกชายคือเทพส่วนลูกสาวคือทาสที่ซื่อสัตย์” “เมื่อผู้หญิงขึ้นเป็นผู้นำ ผู้คนจะคิดว่าผู้หญิงนั้นทำตัวเหมือนชายมากไป เป็นเรื่องแยที่ผู้หญิงจะโดดเด่นเป็นผู้นำ”

ในประเทศเวียดนาม ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า “ในการเลือกหัวหน้าชั้น ครูเองก็เลือกปฏิบัติว่าผู้หญิงนั้นเป็นแม่บ้านและจะแต่งตั้งให้ผู้หญิงเป็นรองหัวหน้าดูแลเรื่องต่าง ๆ เช่น การแสดงดนตรี ส่วนผู้ชายจะเป็นผู้นำดูแลทุกคน”

ผู้ให้ข้อมูลชาวแกมพูชาผู้เคยทำงานเกี่ยวกับเยาวชนเล่าว่า “ฉันทำงานกับเยาวชน พวกผู้หญิงเชื่อกันว่า เธอเป็นผู้นำไม่ได้” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งอธิบายว่า “มันเป็นแนวปฏิบัติที่ว่าหัวหน้าต้องเป็นผู้ชายและ ครูใหญ่ในโรงเรียนก็จะเป็นผู้ชายเช่นกัน เพราะพวกเขาถือระมากกว่าที่จะไปในที่ต่าง ๆ ”

ครูในประเทศไทยเล่าเรื่องการมอบหมายงาน เธอเล่าว่า “เด็กผู้หญิงรับผิดชอบมากกว่าเวลาทำงาน กลุ่ม เด็กผู้ชายไม่ค่อยช่วย หน้าที่การนำเสนอจึงตกเป็นของผู้ชาย” เป็นเรื่องน่าเศร้าที่เด็กผู้ชายที่ไม่ได้ช่วยกลายเป็นผู้นำและโดดเด่นมากกว่าเด็กผู้หญิงที่ทำงาน คือ เด็กผู้ชายโดดเด่นทั้ง ๆ ที่มีความรับผิดชอบน้อยกว่า

บทบาท เฉพาะ

บทบาทเฉพาะ: ดังได้กล่าวมาแล้วสังคมมอบบทบาทให้หญิงชาย ที่มาของการให้บทบาทนั้นอาจเป็นมรดกตกค้างมาจากประวัติศาสตร์ แต่ปัจจุบันเงื่อนไขต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไป กระนั้นก็ตามความเคยชินยังคงอยู่ บทบาทหญิงชายยังคงเหมือนเดิมโดยไม่ได้เปลี่ยน ปัจจุบันมีผู้หญิงมีหน้าที่การงานนอกบ้าน แต่สังคมก็ยังคาดหวังให้ผู้หญิงมีบทบาทดูแลเรื่องภายในบ้าน ในขณะที่ถ้าผู้ชายจะทำงานบ้านโดยไม่มีหน้าที่การงานนอกบ้านก็จะถูกมองว่าผิดปกติ ในกรณี

บทบาททางเพศ ศาสนาก็มีอิทธิพลต่อบทบาทหญิงชาย ผู้ให้ข้อมูลชาวบรูไนต่างพากันกล่าวว่า ศาสนากำหนดว่าหญิงชายควรประพฤติตัวอย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญจากฟิลิปปินส์ยอมรับว่า “ผู้ชายยังไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญพันธุ์หรือ การเลี้ยงดูลูกและกิจการงานบ้าน” ที่แย่ไปกว่านั้น ตำราเรียนก็ยังเต็มไปด้วยเนื้อหาที่แฝงภาพเหมารวมทางเพศและการแบ่งแยกบทบาทระหว่างเพศ ผู้เชี่ยวชาญเสริมว่า “ในตำรากล่าวถึงบทบาทของหญิงและชายที่ยังคงเป็นภาพเหมารวมทางเพศ เช่น ภาพคุณพ่อจะเป็นคุณพ่อที่สวมสูททำงาน เป็นนักธุรกิจ และหัวหน้าครอบครัว ส่วนคุณแม่จะสวมผ้ากันเปื้อนอยู่กับบ้าน” สิ่งที่พบเห็นทั่วไปในฟิลิปปินส์คือ เด็กหญิงจะถูกสอนให้ทำอาหารและจัดโต๊ะอาหาร ในขณะที่เด็กชายจะเรียนวิชาช่างไม้

ผู้เชี่ยวชาญจากเวียดนามให้รายละเอียดว่า “เด็กถูกหล่อหลอมกล่อมเกลาเรื่องบทบาททางเพศ ตั้งแต่ยังเล็ก แม้ในชั้นอนุบาล เด็กผู้ชายจะเรียนตีกลองในขณะที่เด็กหญิงจะเล่นเครื่องดนตรีเบา ๆ” ผู้เชี่ยวชาญอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ผู้ชายจะถูกมองว่าเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัว พวกเขาจะกล้าแสดงออกเปิดเผยเสียงดัง ผู้หญิงนั้นจะเก็บตัว อ่อนแอ และพึ่งตนเองไม่ได้ พวกเธอมีบทบาทดูแลบ้าน”

ภาพเหมารวมทางเพศมีมากมายในฐานข้อมูลที่เรารวบรวมไว้ เราได้ข้อมูลเช่น “ในครอบครัวถ้าผู้ชายทำอาหารและงานบ้าน ผู้คนจะตั้งคำถามว่าทำไมเขาจึงไม่ใช้เวลาทำงานหาเลี้ยงครอบครัว” และ “เด็กผู้หญิงควรทำงานบ้านเป็นและพ่อแม่ก็จะไม่บอกให้ลูกชายทำงานบ้าน” เด็กหญิงคนหนึ่งรำพันว่า “ลูกสาวต้องทำนาเหมือนลูกชาย แต่ก็ต้องกลับมาทำงานบ้านด้วย”

ภาพเหมารวมทางเพศมีปรากฏมากมายในตำราเรียนของอินโดนีเซีย ผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งเล่าว่าหนังสือเล่มหนึ่งมีรูปเด็กหญิงช่วยงานบ้านแม่ ในขณะที่เด็กผู้ชายเล่นว่าวอยู่ข้างนอก เนื้อหาในตำราเล่มนี้คือ “ดีนี่ช่วยงานคุณแม่ โตโน่กำลังเล่นว่าวอยู่”

ผู้ให้ข้อมูลจากอินโดนีเซีย พูดว่า “ฉันขอพูดหน่อย ผู้ชายเหมือนพระราชวงศ์น้อย ๆ ในบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัฒนธรรมเผ่าฟลอเรสของเรา จริง ๆ ยังมีเรื่องเช่นนี้อีกมาก อย่างเช่นงานล้างจานเป็นของผู้หญิง ผู้ชายทำงานบ้าน ล้างจานไม่ได้ เรื่องทำอาหารยังไม่ต้องพูดถึงเลยไม่ได้แน่ ๆ พวกผู้ชายนั้นทำแต่งงานนอกบ้าน”

ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งบอกว่า “ผู้ชายนั้นได้รับสิทธิที่จะได้รับการศึกษาก่อน เพราะสังคมยังคิดว่าผู้หญิงนั้นท้ายที่สุดก็ต้องเป็นแม่บ้าน ดังนั้นไม่จำเป็นต้องเรียนสูง”

บทบาททางเพศนั้นมีปรากฏในการสอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลจากอินโดนีเซียเล่าว่า “ในวิชาสังคมศึกษาซึ่งข้อสอบเป็นข้อสอบแบบมีตัวเลือก คำถามถามว่าใครควรมีหน้าที่ล้างจานในบ้าน และคำตอบที่นักเรียนควรเลือกคือ แม่” ผู้ให้ข้อมูลจากสปป.ลาวกล่าวว่า “เด็กหญิงจะเก่งศิลปะและงานบ้าน ส่วนผู้ชายควรเข้าร่วมเล่นกีฬาและทำกิจกรรมนอกบ้าน”

ความงามทางสังคม

ความงามทางสังคม: การวางตัวของคนในสังคมนั้นขึ้นอยู่กับบริบท สังคมคาดหวังให้แต่ละคนวางตัวต่างกันในบริบทที่ต่างกัน และความคาดหวังที่มีต่อชายและหญิงก็ต่างกัน และส่วนใหญ่ก็จะไม่เป็นธรรม ในเกือบทุกวัฒนธรรม ผู้หญิงจะถูกตีกรอบในขณะที่ผู้ชายมีเสรีภาพมากกว่า ความคาดหวังที่บางครั้งก็ไร้เหตุผลสมควร และกลายเป็นภาพเหมารวม เมื่อเด็กหญิงไม่ปฏิบัติตามพวกเธอก็จะถูกประณาม

ผู้ให้ข้อมูลจากกัมพูชากล่าวดังนี้

- “เด็กผู้หญิงออกไปนอกบ้านคนจะพูดว่าเธอเป็นเด็กไม่ดี แต่ถ้าผู้ชายอยู่แต่ในบ้านคนก็จะว่า เขาเป็นเด็กหญิง”
- “เวลาเด็กผู้หญิงแต่งหน้าแต่งตาคนจะว่าเป็นเรื่องไม่ดี ผู้หญิงดี ๆ จะไม่แต่งหน้า”
- “ถ้านักเรียนหญิงมีแฟนคนจะประณามเธอ พวกเขาจะพูดว่าเด็กคนนั้นไม่ดี”
- “คนไม่ชอบให้เด็กหญิงไปเที่ยวไกล ๆ”

ผู้ให้ข้อมูลจากอินโดนีเซียให้ตัวอย่างดังนี้

- “ผู้หญิงต้องดูงดงาม พวกเขาจะทำตัวแบบผู้ชายไม่ได้ เช่น ผู้หญิงต้องไม่ตะโกนเสียงดัง และถ้าผู้หญิงนั่งไม่เรียบร้อย ครูก็จะบอกให้นั่งให้ดี”
- “เวลานักเรียนหญิงนั่งไม่ดีครูก็จะบอกว่า “ระวังขาตัวเองด้วย”
- “ถ้าผู้ชายกลับบ้านค่ำก็จะเป็นไร แต่ถ้าเป็นผู้หญิงพ่อแม่ก็จะเห็นเป็นเรื่องใหญ่”
- “สัปดาห์บรู๊นร่างกายเป็นเรื่องปกติสำหรับผู้ชาย แต่ถ้าเด็กผู้หญิงทำจะถือว่าไม่ดี”
- “ในโรงเรียนถ้าเด็กผู้ชายปีนต้นไม้ก็จะเป็นเรื่องปกติไม่เป็นอะไร แต่ถ้าเด็กผู้หญิงทำ ครูจะดูว่าผู้หญิงไม่ควรเอาอย่าง”
- “ถ้าเด็กผู้ชายจะกระโดดโลดเต้นก็ไม่เป็นอะไร แต่ถ้าเด็กผู้หญิงจะตีลังกาครูจะบอกว่า “ระวังเธอจะไขว้ของใต้กระโปรงเธอ”
- “ผู้หญิงจะเรอไม่ได้และไม่ควรยกแข้งยกขา แต่ถ้าผู้ชายทำก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา”

ภาพเหมารวมลักษณะเดียวกันที่เห็นในเมียนมาร์คือ

- “ผู้หญิงต้องพูดค่อย ๆ เดินก้ม ๆ และแต่งกายให้เหมาะสม”
- “ผู้หญิงต้องแต่งกายมิดชิด ถ้าใส่เสื้อผ้าเปิดให้เห็นเนื้อหนัง เช่น กางเกงขาสั้น และกระโปรงสั้น ผู้คนก็จะตำหนิ”
- “ผู้หญิงต้องรักษาพรหมจรรย์จนกระทั่งวันแต่งงาน การมีเซ็กส์ก่อนแต่งงานหรือมีแฟนหลายคนพร้อมกันนั้นเป็นเรื่องไม่ดี แต่ถ้าผู้ชายทำเช่นนั้นสังคมรับได้ เหตุผลก็คือเพราะพวกเขาเป็นชายมันเป็นเช่นนั้น”

สีผิว และ รูปร่างหน้าตา

สีผิวและรูปร่างหน้าตา: ถึงแม้ว่าสีผิวและรูปร่างหน้าตาจะเป็นเรื่องทางกายภาพ แต่ก็ยังมีภาพเหมารวมทางเพศเรื่องนี้ ผู้คนคาดหวังให้ผู้หญิงดูดีในวัฒนธรรมส่วนใหญ่ถือว่าผิวขาวนั้นดีกว่าผิวคล้ำ และรูปร่างผอมเพรียวก็อยู่ในกระแส ภาพเหมารวมเช่นนี้มีอคติแฝงอยู่ เพราะผู้คนที่คิดและรู้สึกว่าเป็นเด็กผู้ชายผิวคล้ำก็ไม่ได้ดูแย่เท่ากับเด็กผู้หญิงผิวคล้ำ

ผู้เชี่ยวชาญจากมาเลเซียกล่าวว่า “ผู้หญิงนั้นจะต้องผอมเพรียว”

นักเรียนชาวบรูไนเล่าว่า “ลักษณะโดยทั่วไปที่เป็นที่ยอมรับคือ เจียบ เรียบร้อย ให้ความร่วมมือ และนึ่ง พวกผู้หญิงถูกคาดหวังให้ไว้ตัว ในทางตรงข้ามเด็กชายแสดงความก้าวร้าวได้”

ผู้ให้ข้อมูลชาวกัมพูชาพูดว่า “ครูบางคนพูดจาไม่ดีเกี่ยวกับเด็กที่ผิวคล้ำ พวกครูเรียกเด็กคนนั้นว่า “มิด” อีกกรณีหนึ่งเด็กหญิงผิวคล้ำเล่าว่า “พวกเขาพูดไม่ดี เขาถามเธอว่าทำไมเธอดำเหมือนควาย และอ้วนเหมือนหมู เวลาเด็กไม่ฉลาดครูจะบอกให้ลาออกไปแต่งงานเสีย” เด็กอีกคนหนึ่งที่ถูกเหมือนผู้ชายเล่าว่าตนถูกครูถามว่า “ถ้าจะแต่งงานจะแต่งงานกับผู้หญิงหรือผู้ชาย”

ผู้ให้ข้อมูลจากอินโดนีเซียบอกกับเราว่า “ผู้หญิงแต่งตัวให้สวยเพื่อล่อผู้ชาย ผู้หญิงต้องดูดีที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อให้ตัวเองมีคุณค่าและต้องดูแลตัวเอง เช่น ไม่ให้เนื้อตัวมีกลิ่นบูหรี ไม่เมา ไม่ไปเที่ยวผับเที่ยวบาร์ พวกผู้หญิงต้องแต่งตัวสวยให้ผู้ชายมองแม้แต่เวลาที่อยู่ไกล ๆ สำหรับพวกผู้ชายไม่มี ความจำเป็นต้องทำเช่นนั้น สิ่งสำคัญสำหรับพวกเขาคือความภาคภูมิใจว่าเป็นกระดุกหลังหลังของครอบครัว”

ความแข็งแกร่ง

ความแข็งแกร่ง: ทั้งทั้งภูมิภาคเราพบว่าผู้ชายนั้นจะถูกเหมารวมว่ามีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก และอดทน ความคิดเช่นนี้อาจมาจากหลายสาเหตุ เหตุผลหนึ่งคือผู้หญิงถูกสอนให้ทำตัวเรียบร้อย ดังที่ปรากฏว่าผู้หญิงมีข้อจำกัดมากกว่าผู้ชาย

ผู้ให้ข้อมูลชาวกัมพูชาเล่าว่า “เด็กและผู้หญิงนั้นซึ่กแล้ว พวกเขาไม่กล้าเท่ากับผู้ชาย ผู้ชายต้องกล้าหาญถ้าจะทำนายผู้คน”

ผู้ให้ข้อมูลจากอินโดนีเซียเล่าว่า “ตามปกติผู้ชายกล้าเสียงมากกว่า ผู้หญิงนั้นจะตามหลัง โดยเฉพาะตามหลังผู้ชาย” ครูอีกคนหนึ่งเล่าว่า “ผู้ชายที่จะครอบงำได้มากกว่าเพราะกล้าหาญ ในขณะที่ผู้หญิงยังขี้อาย”

ผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งจากอินโดนีเซียเล่าว่า “เวลาจริงจังเพราะลูกน้องทำงานไม่ดีและไม่ทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ฉะนั้นจะถูกลงโทษว่าอารมณ์ไม่ดี เจ้าอารมณ์ แต่ถ้าหัวหน้าเป็นผู้ชายเขาก็จะถูกลงโทษว่าเคร่งครัด”

ผู้ให้ข้อมูลจากบรูไนกล่าวว่า “คนคาดหวังให้ผู้ชายกระฉับกระเฉง ขยันและเป็นผู้นำกิจกรรมในโรงเรียน”

ผู้ให้ข้อมูลชาวลาเวตกล่าวว่า “เด็กผู้ชายเด่น กระฉับกระเฉงและเป็นผู้นำกิจกรรมโรงเรียน”

ครูในเมียนมาร์บอกกับนักเรียนชายว่า “พวกเขาต้องเข้มแข็งอดทน ไม่เจ้าอารมณ์และไม่ร้องไห้ให้ใครเห็น”

ผู้เชี่ยวชาญจากเวียดนามอธิบายว่า “เพราะความคาดหวังให้ผู้ชายกล้าแสดงออกและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและเป็นผู้นำ เป็นเสาหลักของครอบครัว เด็กผู้ชายจึงถูกสอนให้กล้าแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ยังเล็ก ๆ”

ความมั่นคงทางอารมณ์

ความมั่นคงทางอารมณ์: ความมั่นคงทางอารมณ์ควบคู่มากับความแข็งแกร่ง มีภาพเหมารวมมากมายบอกว่าผู้หญิงอารมณ์ไม่มั่นคง เพราะผู้หญิงถูกคาดหวังให้ละเอียดอ่อน บางครั้งจึงถูกมองว่าคิดเล็กคิดน้อย เพราะผู้หญิงจะกลัวว่าเวลาที่ทำผิดพลาด คนอื่น ๆ จะคิดว่าตนเองบกพร่อง ดังนั้น ผู้หญิงอาจจะวิตกกังวลมากเกินไป ซึ่งสิ่งนี้ทำให้ผู้คนคิดว่าพวกเขาจริงจัง ไม่มีเหตุผล และเจ้าอารมณ์

นักเรียนคนหนึ่งในบรูไนกล่าวว่า “ผู้ชายร่างกายแข็งแรงและมีเหตุผล มีตรรกะดีกว่าและเป็นผู้นำที่ดีกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลชาวกำพูชาพูดว่า “ผู้หญิงซบซึ้งและลงรายละเอียดมาก ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดี เวลาผู้หญิงทำอะไรก็จะละเอียด” อีกคนหนึ่งกล่าวว่า “เด็กผู้หญิงเรียบร้อย ละเอียด และเชื่อฟัง ส่วนเด็กผู้ชายนั้นสมาธิสั้น” ในขณะที่อีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ผู้หญิงตัดสินใจอะไร ๆ ก็ไม่ได้ ซึ่งก็อาจเป็นเพราะว่าผู้หญิงไม่มีอำนาจตัดสินใจอะไร พ่อแม่มักจะตัดสินใจแทนเด็กผู้หญิง เช่น เรื่องการย้ายโรงเรียน การเลิกเรียน เด็กผู้หญิงจะตัดสินใจเองไม่ได้ว่าจะเรียนต่อหรือเลิกเรียน”

ผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งจากอินโดนีเซียกล่าวว่า “ในเรื่องสภาวะผู้นำ ผู้ชายเป็นผู้นำเพราะภาพเหมารวมว่าผู้หญิงนั้นไม่มีเหตุผล ผู้หญิงใช้ความรู้สึก และเป็นคนสุภาพ จึงไม่สามารถตัดสินใจเด็ดขาดได้ พวกผู้หญิงคิดไม่เป็นระบบ”

อาชีพเฉพาะ

อาชีพเฉพาะ: มีภาพเหมารวมทางเพศมากมายที่กล่าวถึงอาชีพที่แต่ละเพศควรทำ จากการวิจัยพบว่า ผู้หญิงนั้นถูกห้ามไม่ให้ประกอบอาชีพหลายอย่าง เพราะคนทั่วไปเห็นว่าผู้หญิงอ่อนแอ ไม่กล้าตัดสินใจ และไร้ทักษะบางอย่าง อีกทั้งพฤติกรรมบางอย่างสังคมก็มองว่าไม่เหมาะสมกับผู้หญิง เช่น การปิ่นปาย สิ่งเหล่านี้ก็ติดกันไม่ให้ผู้หญิงทำอาชีพบางอาชีพ

ผู้ให้ข้อมูลชาวแกมพูชาเล่าว่า “ผู้หญิงที่ซัปรดู้กตูก ถูกสังคมมองว่าเป็นเหมือนผู้ชาย และถ้าผู้ชายขายผักตามตลาดเขาก็จะถูกมองว่าอ่อนแอ” ผู้ให้ข้อมูลอีกคนหนึ่งกล่าวว่าผู้หญิงขาดทักษะ โดยเล่าว่า “ถ้าฉันเอาจักรยานไปซ่อมแล้วเห็นช่างเป็นผู้หญิง ฉันจะไปร้านอื่นทันที” รวมทั้งมีอาชีพบางอย่างที่สังคมไม่คาดหวังให้ผู้ชายทำเช่นกัน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า “พาคันไปร้านเสริมสวยแล้วเห็นช่างเป็นผู้ชาย ฉันก็จะไม่ใช่บริการของเขา”

ผู้เชี่ยวชาญจากฟิลิปปินส์กล่าวว่า “อาชีพบางอาชีพนั้นครอบครองโดยผู้ชาย (วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม) และบางอาชีพก็จะเป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ (พยาบาล การสื่อสาร)”

ผู้เชี่ยวชาญจากเวียดนามพบว่า มีภาพเหมารวมทางเพศในด้านอาชีพที่ปรากฏอยู่ในตำราเรียน “ผู้หญิงจะถูกระบุว่าเป็นครูและพนักงานบริษัท ในขณะที่ผู้ชายจะมีหลากหลายอาชีพกว่า (วิศวกร แพทย์ อาจารย์มหาวิทยาลัย ตำรวจ และบุคลากรด้านการทหาร)”

วจนรอุบาว์: บรรทัดฐานทางเพศและความคาดหวังในแต่ละเพศ ภาพเหมารวมทางเพศ และความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ

ภาพเหมารวมทางเพศที่กล่าวมาทั้งหมดบอกให้เราตระหนักว่าสังคมนั้นขึ้นนำให้เรามีเจตคติทางเพศ โดยผ่านภาพเหมารวม ภาพเหมารวมแม้ว่าอาจดูปกติและไม่เป็นพิษเป็นภัย แต่ถ้าพิจารณาให้ดีเราจะเห็นว่าภาพเหมารวมที่กล่าวมานั้นปิดกั้นความก้าวหน้าของผู้หญิง ดังที่ผู้เข้าร่วมการสนทนาชาวเมียนมาร์กล่าวไว้ว่า บรรทัดฐานทางเพศนั้นส่วนใหญ่จะมีอคติและกีดกัน ตลอดจนถึงทนแรงกดดันใจและโอกาสของเด็กผู้หญิงในแคว้นต่าง ๆ เช่น การกีฬา ความเป็นผู้นำ และหน้าที่การงานในอนาคต เมื่อมีเพศเพียงเพศเดียวที่ได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดและได้รับความชื่นชมจากสังคม นั้นหมายความว่าเรากำลังเผชิญหน้ากับความไม่เสมอภาคทางเพศ ถ้าเพศหนึ่งได้รับมอบหมายงานในขณะที่อีกเพศหนึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานนั้น เราทุกคนก็ตกอยู่ในโลกที่ส่งเสริมความไม่เสมอภาคทางเพศ เหตุการณ์ที่ผู้หญิงถูกสังคมกีดกันนั้นแสดงให้เห็นว่าความไม่เสมอภาคทางเพศนั้นฝังรากลึกในสังคมของพวกเรา การมีบทบาทต่างกันนั้นเป็นเรื่องธรรมดา ทว่าความไม่เสมอภาคทางเพศนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ใช่เกิดขึ้นตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่สังคมสร้างและปลูกฝัง

ต่อ ๆ กันมา ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงถูกกดขี่และกีดกันมาโดยตลอด ทั้งในแวดวงการศึกษา ปรัชญา วิทยาศาสตร์ และกฎหมาย จนกระทั่งปัจจุบันนี้ถึงแม้จะมีความพยายามที่จะลดช่องว่างระหว่างเพศ แต่โลกทัศน์ที่เราได้รับการปลูกฝัง ทำให้เรากังขาและเชื่อว่าผู้หญิงเกิดมาต่ำต้อยกว่าชาย

ภาพที่ 1.15: จากแฟ้มภาพศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม

ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศจึงยังคงปรากฏอยู่ สิ่งที่จะต้องทำคือแก้ไขสถานการณ์เหล่านี้เพื่อวงจรรูปภาพที่ดำรงอยู่จะได้ถูกรื้อถอนออกไป เราถูกสังคมหล่อหลอมกล่อมเกลามาให้เชื่อเสมอมาว่าหญิงและชายไม่เท่าเทียมกัน ความเชื่อในเรื่องนี้ทำให้เราเลือกปฏิบัติทางเพศ ซึ่งการเลือกปฏิบัติก็ไปตอกย้ำอคติเหล่านี้ ดังนั้น ถ้าเราต้องการจะเปลี่ยนแปลง เราจะต้องรื้อถอนความคิดดั้งเดิมที่เราได้รับการปลูกฝังมา ชนรุ่นหลังจะต้องได้รับความรู้ที่ถูกต้องว่า สิ่งใดคือภาพเหมารวม สิ่งใดคือความจริง โดยสถาบันต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งในขณะที่บ้านเป็นที่ที่เด็กและเยาวชนเรียนรู้ทักษะทางสังคม โรงเรียนก็เป็นอีกที่หนึ่งที่เด็ก ๆ ได้รับการปลูกฝังเจตคติ โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่บ่มเพาะความคิดของเด็กเล็ก ๆ ให้เติบโตและองงาม รวมทั้งเป็นที่ที่เด็กเรียนสรรพวิชาและยังเป็นสถานที่ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ว่าเรื่องใดมีและไม่มีอคติทางเพศแอบแฝงอยู่

ojs

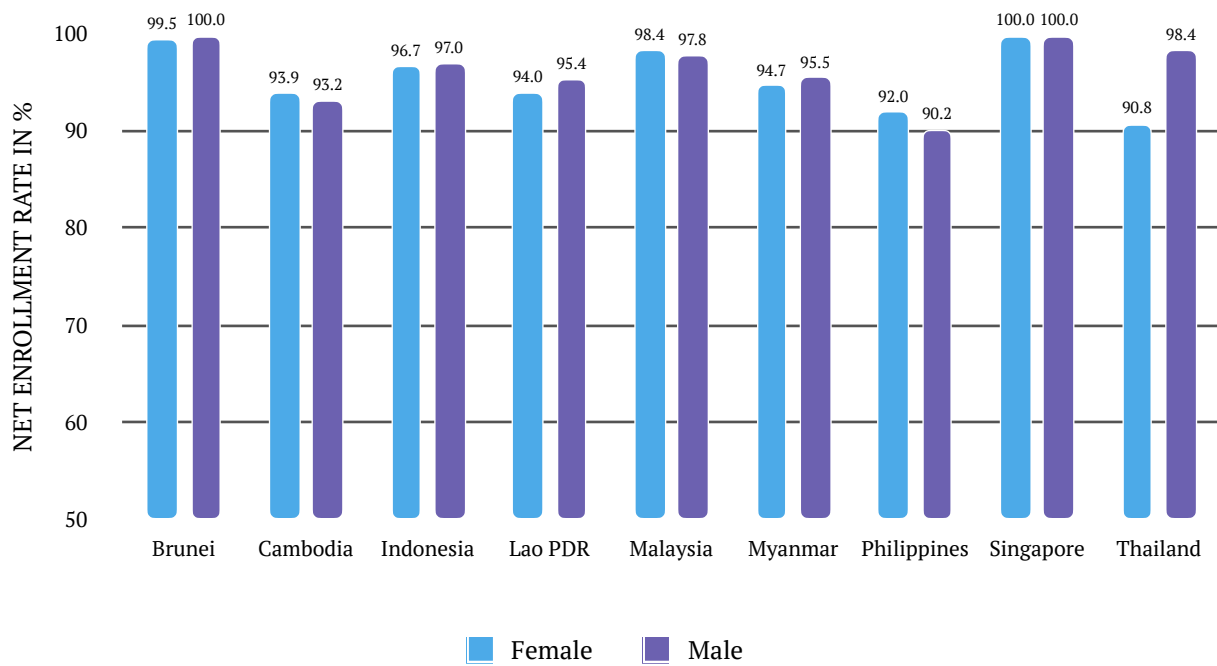
บทที่ 2

สถานะความเสมอภาคระหว่างเพศในภูมิภาคอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความคืบหน้าพอสมควรในการปิดช่องว่างระหว่างเพศในบางพื้นที่ โดยเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงหลายประการในด้านกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ และนโยบายการศึกษาและการพัฒนาที่มุ่งสร้างสังคมที่เท่าเทียมกันมากขึ้นสำหรับสตรี ประเทศส่วนใหญ่จัดให้มีโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงและดูแลความผาสุกและการพัฒนาของผู้หญิง เช่น สำนักงานและหน่วยงานภายใต้กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางประเทศได้จัดตั้งองค์กรอย่างเป็นทางการเพื่อดำเนินนโยบายเกี่ยวกับผู้หญิงโดยเฉพาะ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของสตรีอย่างมีนัยยะสำคัญ และเพิ่มโอกาสให้เด็กหญิงและสตรีมากขึ้นทั่วทั้งภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การต่อสู้เพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศยังไม่สิ้นสุด ผลการวิจัยของเราเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศในประเทศสมาชิกอาเซียน แสดงให้เห็นว่ายังมีสิ่งที่จำเป็นต้องทำอีกมากมาย

การเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้: ความก้าวหน้าของอาเซียน เกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ

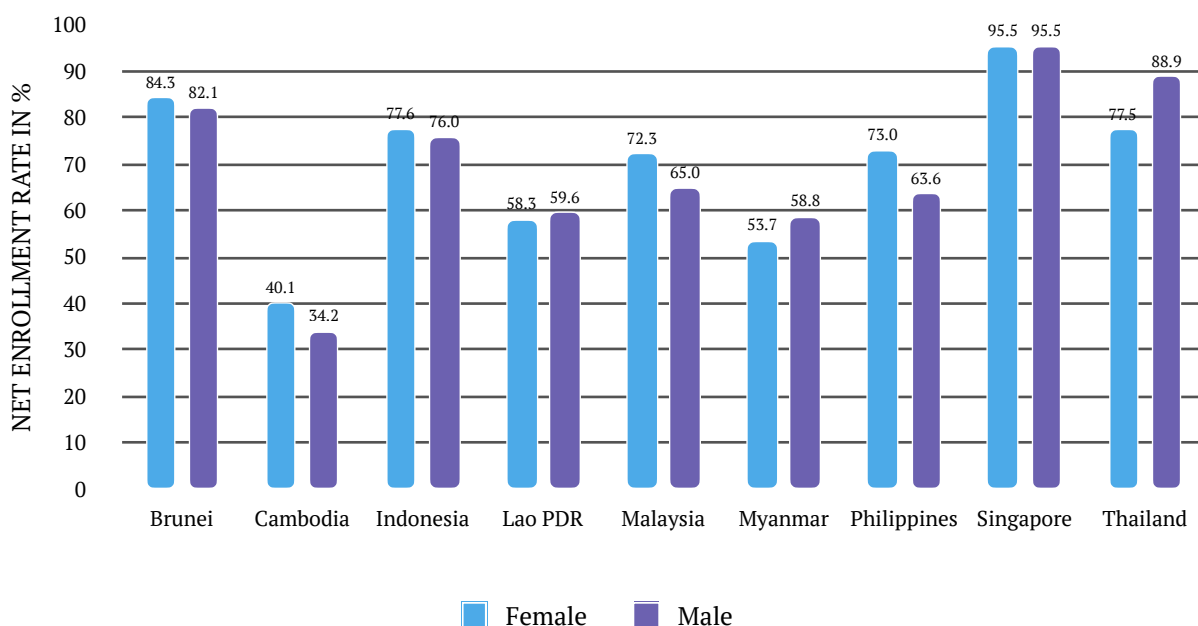
คณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและเด็ก (ACWC) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2553 มีความก้าวหน้าอย่างมากในการริเริ่มนโยบาย การวางแผน และการดำเนินการในหลายพื้นที่ นับตั้งแต่การก่อตั้ง ACWC มีเป้าหมายที่จะสร้างสังคมที่ผู้ชาย ผู้หญิง และมนุษย์ทุกคนสามารถเจริญเติบโตได้โดยยึดตาม อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ที่กำหนดไว้โดยสหประชาชาติ ปฏิญญาปักกิ่งเพื่อการดำเนินการและเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษยังใช้เป็นแนวทางสำหรับข้อเสนอแนะด้านนโยบายเช่นกัน ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ยังได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นให้ได้มาซึ่งความเสมอภาคระหว่างเพศโดยผ่านการประกาศและข้อตกลงต่าง ๆ เช่น ปฏิญญาฮานอยว่าด้วยการส่งเสริมสวัสดิการและการพัฒนาสตรีและเด็กอาเซียน และปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในอาเซียน

ภาพที่ 2.1: อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาจำแนกตามเพศ ปี 2017
ที่มา: ASEAN Secretariat (2019)

ตัวชี้วัดหลักทั่วไปที่ ACWC ใช้สำหรับการวัดความก้าวหน้าของสตรีในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อันได้แก่ การเข้าถึงบริการสุขภาพของสตรี การเข้าถึงการศึกษาของสตรี การมีส่วนร่วมของแรงงานหญิง อัตราการจ้างงานของสตรี ค่าจ้างเฉลี่ยของสตรี ร้อยละของผู้ประกอบการสตรี และเจ้าของธุรกิจ ผู้หญิงในตำแหน่งผู้นำระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และตัวแทนสตรีในภาคการเมือง การรณรงค์เพื่อสิทธิสตรี ตัวชี้วัดเหล่านี้ดีขึ้นอย่างมากในหลายประเทศสมาชิกอาเซียน

ในด้านการศึกษา ประเทศในกลุ่มอาเซียนประสบความสำเร็จในบางด้าน ข้อมูลอัตราการเข้าเรียนที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนหญิงเป็นสัญญาณที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จ จำนวนนักเรียนหญิงที่เข้าเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษาไม่มีความแตกต่างทางเพศที่มีนัยยะสำคัญ (ดูภาพ 2.1) สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาพบว่า อัตราการเข้าเรียนของผู้หญิงยังสูงกว่าผู้ชายในบางประเทศ (ดูภาพ 2.2) ข้อมูลสถิติที่สำคัญด้านการศึกษาจาก UNDP แสดงให้เห็นการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยของจำนวนปีเฉลี่ยที่เข้ารับการศึกษา ซึ่งในประเทศส่วนใหญ่พบว่า จำนวนปีเฉลี่ยที่หญิงและชายเข้ารับการศึกษานั้นค่อนข้างใกล้เคียงกัน แม้ว่าตัวเลขสำหรับผู้ชายจะสูงขึ้นเล็กน้อยในหลายประเทศ ข้อยกเว้นคือประเทศฟิลิปปินส์และเมียนมาร์ที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนปีของการศึกษาของผู้หญิงสูงกว่าแม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม (ดูตาราง 2.1)

ภาพที่ 2.2: อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ ปี 2017
ที่มา: ASEAN Secretariat (2019)

ปัจจุบันนี้ สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในอาเซียนได้รับการยอมรับอย่างมีนัยยะสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาภายในประเทศในด้านกฎหมาย นโยบาย และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคระหว่างเพศ หลายประเทศตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการคุ้มครองและพัฒนาสตรีโดยเฉพาะ เช่น สำนักงานเพื่อการพัฒนาสตรีในประเทศสิงคโปร์ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในประเทศไทย และคณะกรรมการสิทธิแห่งฟิลิปปินส์ในประเทศฟิลิปปินส์ การวิจัยของเรายังพบว่าสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาบางแห่งในภูมิภาคอาเซียน ได้อำนาจอิสระในการจัดตั้งสำนักงานหรือหน่วยงานพิเศษที่ออกกฎระเบียบและนโยบายที่ปกป้องและให้อำนาจแก่นักศึกษาหญิงตามนโยบายของรัฐบาล

ประเทศ	จำนวนปีเฉลี่ยที่เข้ารับการศึกษของผู้หญิง	จำนวนปีเฉลี่ยที่เข้ารับการศึกษของผู้ชาย
บรูไน	9.1	9.1
กัมพูชา	4.1	5.7
อินโดนีเซีย	7.6	8.4
สปป.ลาว	4.8	5.6
มาเลเซีย	10.0	10.3
เมียนมาร์	5.0	4.9
ฟิลิปปินส์	13.0	12.4
สิงคโปร์	11.1	12
ประเทศไทย	7.5	8.0
เวียดนาม	7.9	8.5

ตาราง 2.1: จำนวนปีเฉลี่ยที่เข้ารับการศึกษของผู้หญิงและผู้ชาย
ที่มา: UNDP (2018)

ช่องว่างระหว่างเพศยังมีได้หมดไป

ดัชนีช่องว่างระหว่างเพศทั่วโลกบ่งชี้ว่า ในขณะที่บางประเทศในอาเซียนได้เลื่อนอันดับสูงขึ้น แต่บางประเทศอันดับก็ลดลง ประเทศในภูมิภาคอาเซียนส่วนใหญ่อยู่ในอันดับกลาง ยกเว้นบางประเทศในบางหมวดหมู่ อย่างไรก็ตาม ทุกประเทศยังต้องปรับปรุงอีกหลายด้าน รวมทั้งช่องว่างค่าจ้างในตลาดแรงงาน การเข้าถึงการดูแลสุขภาพสำหรับผู้หญิง และการเป็นตัวแทนของผู้หญิงในด้านการเมือง การค้นพบที่น่าสนใจอย่างหนึ่งจากการศึกษานี้คือ “ผลจากบุคคลต้นแบบ (Role model effect)” (WEF, 2020 อ้างใน The ASEAN Post, 2020) ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่น่าจะช่วยลดช่องว่างดังกล่าวได้ เนื่องจากดูเหมือนว่าผลจากบุคคลต้นแบบจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสตรีในแวดวงการเมืองกับสตรีในตำแหน่งอาวุโสที่อยู่ในตลาดแรงงาน

GENDER GAP REPORT : ASEAN RANKING

COUNTRY	GLOBAL RANKING			
	ECONOMIC PERFORMANCE & OPPORTUNITY	EDUCATIONAL ATTAINMENT	HEALTH & SURVIVAL	POLITICAL EMPOWERMENT
Philippines	14 th	37 th	41 st	29 th
Lao PDR	3 rd	110 th	98 th	98 th
Singapore	20 th	84 th	133 rd	92 nd
Thailand	22 nd	80 th	52 nd	129 th
Indonesia	68 th	105 th	79 th	82 nd
Vietnam	31 st	93 rd	151 st	110 th
Cambodia	25 th	124 th	73 rd	119 th
Brunei	28 th	72 nd	115 th	148 th
Malaysia	97 th	86 th	84 th	117 th
Myanmar	102 nd	99 th	57 th	133 rd

ตาราง 2.2: ดัชนีช่องว่างระหว่างเพศ: การจัดอันดับในภูมิภาคอาเซียน
ที่มา: Global Gender Gap Report 2020, World Economic Forum ใน The ASEAN Post, 2020)

Global Gender Gap Index ซึ่งเปิดตัวโดย World Economic Forum ในปี 2549 ได้รับการออกแบบมาเพื่อตรวจสอบความไม่เท่าเทียมทางเพศและติดตามความคืบหน้าเมื่อเวลาผ่านไป ดัชนีนี้จะวัดผลด้านการพัฒนาที่สำคัญสี่ด้าน ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมและโอกาสทางเศรษฐกิจ ความสำเร็จทางการศึกษา สุขภาพและความมั่งคั่ง และการเสริมอำนาจทางการเมือง คำอธิบายโดยละเอียดของแต่ละคะแนนในแต่ละด้านสามารถนำมาใช้เพื่อเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการที่จำเป็นสำหรับการลดช่องว่างระหว่างเพศ

แม้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีอคติทางเพศน้อยกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกเล็กน้อยในแง่ของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและความสำเร็จทางการศึกษา แต่ช่องว่างขนาดใหญ่ยังคงมีอยู่ โดยทั่วไปแล้วผู้หญิงมักไม่มีโอกาสทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ที่ผู้ชายครอบครองอยู่ ข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งยอมรับกันในระดับสากล เช่น UN Women, UNDP, WEF และ ASEAN Secretariat กล่าวถึงโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันนี้ การวิจัยของเราก็พบผลลัพธ์ที่คล้ายคลึงกัน ผู้หญิงยังไม่ได้รับความสำคัญและโอกาสมากเท่ากับผู้ชาย แม้ว่าอาจมีนโยบายและกลไกบางอย่างที่ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีความครอบคลุมมากขึ้น แต่การดำเนินการก็ยังคงไม่ได้ผลหรือไม่แม้แต่จะเกิดขึ้นเลย

“เราเป็นนโยบายและกฎหมายมากมาย และได้รับการปรับปรุงตามมาตรฐานสากลเป็นประจำ แต่ยังไม่ได้นำไปดำเนินการ”

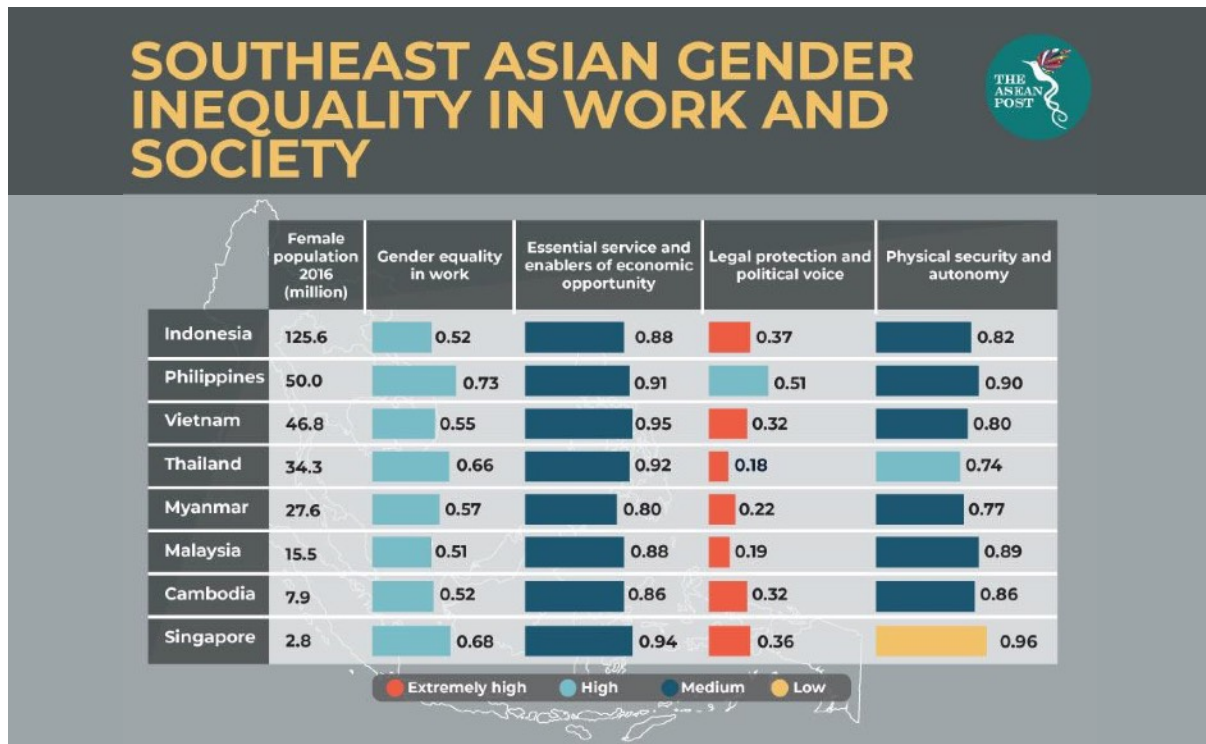
ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, มาเลเซีย

- ในอัตราความก้าวหน้าในปัจจุบัน จะใช้เวลา 99.5 ปีในการปิดช่องว่างระหว่างเพศทั่วโลก (WEF Gender Gap Report, 2020)
- สามในห้าของประชากรที่ยากจนที่สุดในโลกหนึ่งพันล้านคนเป็นผู้หญิงและเด็กผู้หญิง (World Bank, 2018; UN Women, 2016)
- แม้จะมีอัตราการสำเร็จการศึกษาที่สูงขึ้น แต่สตรีที่มีการศึกษาสูงจำนวนมากยังว่างงาน (UN Women, 2016)
- กวาร์ร้อยละ 75 ของผู้หญิงทั่วโลกขาดงานที่ดี ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าผู้ชายที่มีความสามารถเท่ากัน ผู้หญิงทำงานดูแลซึ่งไม่ได้รับค่าจ้างและมีจำนวนวันทำงานมากกว่าผู้ชาย (ILO, 2017)
- อัตราการว่างงานสำหรับผู้หญิงสูงเมื่อเทียบกับผู้ชายในประเทศบรูไน มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย (UNDP, 2019)

ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในทุกแวดวง

ในขณะที่สังคมอาเซียนโดยรวมดูเหมือนจะมีความเข้าใจในบทบาทของผู้หญิงและมีความตระหนักในความเสมอภาคระหว่างเพศในระดับที่สูงขึ้น แต่ทุกวันนี้เด็กผู้หญิงและสตรีทุกหนทุกแห่งต้องเผชิญกับความท้าทายในเกือบทุกด้านของชีวิต แม้ในการดำเนินชีวิต เช่น เดินทางไปโรงเรียนหรือนั่งรถประจำทาง สำหรับบางประเทศ จากการสำรวจของเรา เรื่องง่าย ๆ เช่น การเดินทางไปโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงต่อการล่วงละเมิดทางเพศซึ่งจะทำให้เด็กผู้หญิงต้องออกจากโรงเรียนอย่างน่าเสียดาย การที่อาเซียนประสบความสำเร็จในแง่ของการจัดตั้งองค์ประกอบโครงสร้างและนโยบายที่ออกแบบมาเพื่อช่วยให้เกิดความเสมอภาค

ระหว่างเพศนั้นเป็นเรื่องน่าอึดอัด แต่ในทางปฏิบัติ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าร่วมการศึกษาหลายคนสังเกตเห็นนโยบายและโครงสร้างต่าง ๆ ไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญกว่านั้น นโยบายบางส่วนย้อนแย้งกับบรรทัดฐาน ค่านิยม และวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ฝังรากลึกในสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยเหตุนี้ นโยบายเหล่านี้จึงเกิดขึ้นบนแผ่นกระดาษอย่างสวยงามเท่านั้น แต่มิได้นำไปสู่การปฏิบัติและสร้างการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงได้แต่อย่างใด

ตาราง 2.3: ความเท่าเทียมทางเพศในงานและในสังคมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มา: คัดลอกจาก McKinsey Global Institute, 2018 via the ASEAN Post

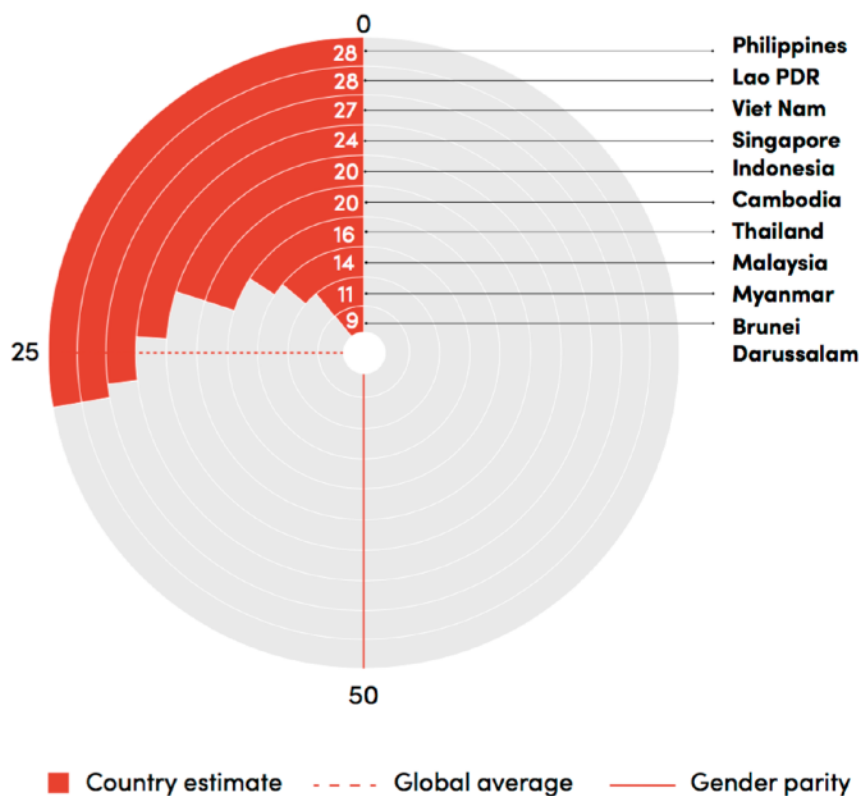
ดัชนีอื่นที่แสดงภาพรวมของความเสมอภาคระหว่างเพศในวงกว้าง คือ คะแนนความเท่าเทียมกันทางเพศที่จัดทำขึ้นโดย McKinsey Global Institute ที่มีความครอบคลุมทุกแง่มุมของความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายในสังคมและในการทำงาน เช่น แง่มุมทางกฎหมาย การเงิน และดิจิทัล สำหรับประเทศในอาเซียนนั้นคะแนนดังกล่าวยังเป็นที่น่ากังวล แม้ว่าจะมีการประกาศและข้อตกลงหลายฉบับเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศก็ตาม แม้ประเทศในอาเซียนได้ให้สัตยาบันไว้ แต่ความเหลื่อมล้ำทางเพศก็ยังคงขยายตัวไปในทุกแวดวงการทำงาน

คะแนนความเท่าเทียมกันทางเพศ (Gender Parity Score) วัดความก้าวหน้าของแต่ละประเทศได้บรรลุความเท่าเทียมกันทางเพศที่สมบูรณ์แบบ โดยกำหนดไว้ที่คะแนน 1.00 คะแนนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความเสมอภาคระหว่างเพศในสังคม รวมถึงเจตคติและความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิง และความเสมอภาคระหว่างเพศในการทำงาน คะแนนคำนวณจากตัวชี้วัดตามผลลัพธ์ 15 ตัว แบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ ได้แก่ ความเสมอภาคในการทำงาน บริการที่จำเป็น และตัวขับเคลื่อน โอกาสทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองทางกฎหมาย และเสี่ยงทางการเมือง และ ความมั่นคงทางกายภาพและความเป็นอิสระ

รวมทั้งสังคมในที่ทำงาน จะเห็นได้ว่า คะแนนของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค อาเซียนจะอยู่ช่วงกลาง ๆ ยกเว้นฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ที่มีคะแนนสูง ส่วนบริการที่จำเป็นและการสนับสนุนและให้โอกาสทางเศรษฐกิจก็อยู่ในระดับปานกลาง แต่เฉพาะระดับการจ้างงานและโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นนั้นไม่ได้หมายความว่าความเสมอภาคระหว่างเพศจะมีมากขึ้น เนื่องจากประการแรก ผู้หญิงส่วนใหญ่ทำงานในอุตสาหกรรมที่ให้ผลผลิตต่ำ โดยได้รับค่าจ้างต่ำ โดยเฉพาะแล้ว ผู้หญิงยังคงได้รับค่าจ้างต่ำกว่าผู้ชายในตำแหน่งเดียวกัน ประการที่สองมากกว่าร้อยละ 70 ของงานด้านการดูแลเป็นงานที่ผู้หญิงไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด นอกจากนี้ เกินกว่าครึ่งหนึ่งของ ผู้ที่มีงานทำแต่ไม่มั่นคงนั้นจะเป็นงานของผู้หญิง

คะแนนการคุ้มครองทางกฎหมายและสิทธิเสียงทางการเมืองเป็นคะแนนที่น่าตกใจมากที่สุด เรื่องนี้เป็นเรื่องเร่งด่วน แม้จะมีประชากรหญิงจะมีประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมดในภูมิภาค แต่การเป็นตัวแทนหญิงในเวทีการเมืองนั้นต่ำมาก

สัดส่วนจำนวนผู้หญิงที่อยู่ในรัฐสภา ปี 2020 (ร้อยละ)

Source: Global SDG Indicators database, available at <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/database/>.

ภาพที่ 2.3 สัดส่วนจำนวนผู้หญิงที่อยู่ในรัฐสภา คัดลอกจากรายงาน ASEAN and UN Women (2021). ASEAN Gender Outlook: Achieving the SDGs for all and Leaving No Women or No Girl Behind. หน้า 18

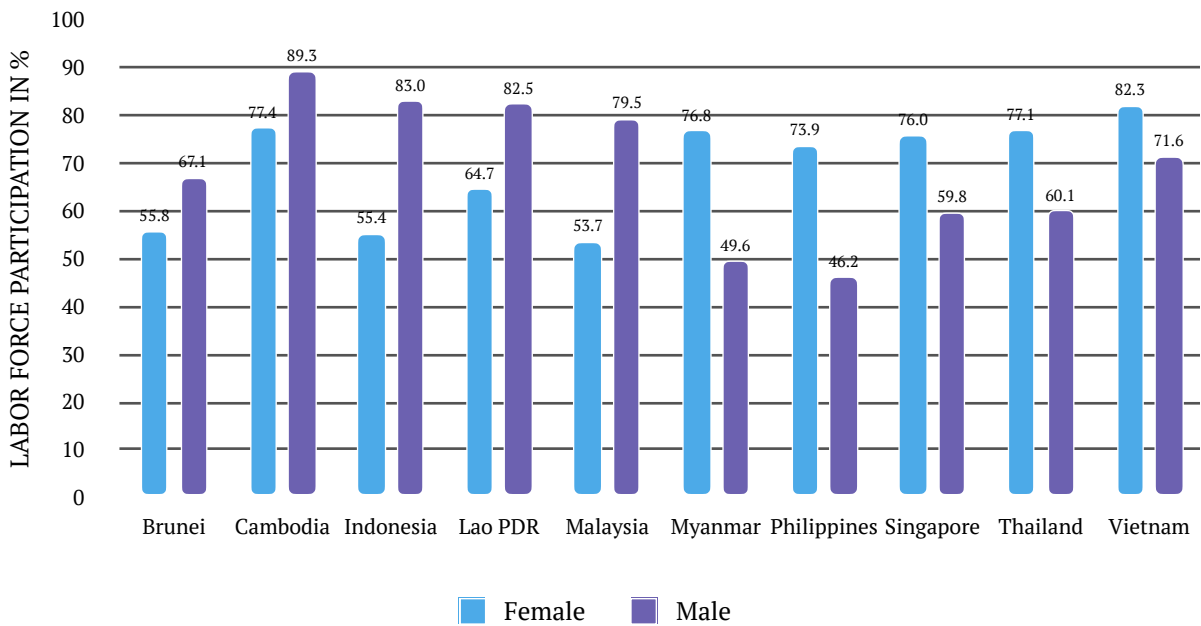
“ผู้หญิงที่เป็นผู้นำระดับสูง ถูกคาดหวังให้ทำทุกอย่าง
ทั้งให้เป็นผู้ครอง และเป็นทั้งแม่ เป็นทั้งลูกสาว”

ผู้ให้ข้อมูล, เมียนมาร์

ภาพที่ 2.4: จาก Xinhua/Zhou Ke from South China Morning Posts (Feb 22, 2021). “Young, impoverished mother from Chinese viral photo finally found after 11 years, and how different her life is now” downloaded from <https://www.scmp.com/lifestyle/family-relationships/article/3122369/young-impoverished-mother-chinese-viral-photo>.

แม้ว่าสถิติแสดงให้เห็นว่าส่วนแบ่งของผู้หญิงในตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังมีปัญหาและความท้าทายมากมายที่ผู้หญิงต้องฝ่าฟันเพื่อที่จะแข่งขันกับคนอื่น ผู้หญิงส่วนใหญ่มีงานทำในภาคการผลิตระดับต่ำซึ่งจ่ายค่าจ้างต่ำ และไม่มีโอกาสในการทำงานและสวัสดิการอื่น ๆ นอกจากนี้ การตัดสินใจด้านอาชีพของผู้หญิงยังได้รับอิทธิพลและแรงกดดันจากบรรทัดฐานและการปฏิบัติทางเพศสภาพที่ต้องการให้พวกเธอเป็นผู้ดูแลครอบครัว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้หญิงมักจะเลือกอาชีพที่ไม่ชัดเจนบทบาทหลักในการดูแลบ้าน ในขณะที่ผู้ชายมักจะเลือกอาชีพที่มีรายได้สูงและสถานะสูงเนื่องจากค่านิยมทางสังคมจากความต้องการทางเศรษฐกิจ ผู้หญิงในปัจจุบันจึงต้องแบกรับภาระเป็นสองเท่าเนื่องจากความจำเป็นในการหาเลี้ยงครอบครัวบังคับให้ผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านและต้องแบกรับภาระงานบ้านไปพร้อม ๆ กัน เช่น การเลี้ยงลูกงานบ้านและการดูแลอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน

ภาพที่ 2.5: สัดส่วนของจำนวนแรงงานจำแนกตามเพศปี 2018
ที่มา: ASEAN Secretariat, 2018

- ร้อยละ 58 ของผู้หญิงในภูมิภาคอาเซียนหาเงินได้น้อยกว่าผู้ชาย (ASEAN and UN Women, ASEAN Gender Outlook, 2021)
- ผู้หญิงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร้อยละ 36.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในภูมิภาค แต่ตัวเลขนี้ไม่ได้ครอบคลุมของสวัสดิการและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผู้หญิงมีส่วนสร้างด้วย (The ASEAN Post, 2018)
- สัดส่วนการเป็นผู้แทนของผู้หญิงในรัฐสภาโดยเฉลี่ยในประเทศสมาชิกอาเซียน คือ ร้อยละ 20 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่ร้อยละ 23.8 (The ASEAN Post, 2018; ASEAN and UN Women, 2021 ASEAN Gender Outlook)
- 1 ใน 5 ของโฆษณาตำแหน่งงานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระบุเพศ โดยร้อยละ 70 ต้องการเพศชายมากกว่าเพศหญิง (International Labor Organization, 2018)
- ร้อยละ 75 ของงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างทั่วโลก รวมถึงงานที่จำเป็น เช่น ดูแลเด็ก ทำอาหาร และทำความสะอาด เป็นงานที่ผู้หญิงทำ (McKinsey Global Institute, 2015)
- ผู้หญิงส่วนใหญ่ทำงานที่ไม่มีความมั่นคง และเข้าถึงสวัสดิการและการคุ้มครองทางสังคมเพียงเล็กน้อย (UN Women, 2016)
- แม้ว่าอัตรามีส่วนร่วมของแรงงานหญิงอาจเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่ผู้หญิงยังคงได้รับค่าจ้างโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ชายถึงร้อยละ 24.4 (WEF, 2020 ใน Global Gender Gap Report, 2020)
- การขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศอาจส่งผลให้เศรษฐกิจอาเซียนมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอีก 370 พันล้านดอลลาร์ต่อปีภายในปี 2025 (McKinsey Global Institute, 2018)

การเข้าถึงเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์

การเข้าถึงการดูแลสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กหญิงและสตรีในระยะยาว ในทางกลับกัน ก็ส่งผลกระทบต่อการศึกษาและโอกาสในการจ้างงานในอนาคตและโอกาสอื่น ๆ ในชีวิต การวางแผนครอบครัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอนามัยการเจริญพันธุ์ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม ในประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศ การศึกษาและการสนทนากับวัยรุ่นและเรื่องเพศถือเป็นเรื่องต้องห้าม วัฒนธรรมกำหนดให้ผู้หญิงไม่พูดเรื่องเพศ

“มีเช็กส์เพียงครั้งเดียว ไม่ทำให้ท้องได้”

ผู้ให้ข้อมูล, สิงคโปร์

แม้ว่าการเข้าถึงการดูแลสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์ควรเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน แต่ก็มีสาเหตุหลายประการที่ผู้หญิงในปัจจุบันยังคงไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่ได้รับการดูแลที่จำเป็น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การเข้าไม่ถึงความรู้ด้านเพศศึกษาและสุขศึกษา

อนามัยการเจริญพันธุ์ จากการศึกษาของเรา พบว่า ยังไม่มีการบังคับใช้การจัดการศึกษาเรื่องเพศศึกษาแบบครอบคลุมทุกด้านในโรงเรียนของรัฐในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะสำหรับเด็กผู้หญิง เพศศึกษามุ่งเน้นไปที่บรรทัดฐานดั้งเดิมหรือทางศาสนาที่เน้นการงดเว้น การอดกลั้น หรือการตั้งครรรภ์ที่ไม่ต้องการ ความรู้เรื่องเพศ สุขภาพการเจริญพันธุ์ และแนวคิดเรื่องสิทธิสตรีและความยินยอมทางเพศกลับไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเพียงพอ นอกจากนี้มีความเข้าใจผิดบางประการเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและอนามัยการเจริญพันธุ์ ในหมู่นักศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน ยิ่งไปกว่านั้น โครงสร้างสังคมที่บิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy) ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมโดยรวมยังมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากในครอบครัวส่วนใหญ่ อำนาจการตัดสินใจเรื่องการเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวนั้นเป็นของสามีมากกว่าของภรรยา บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิมยังมีอำนาจเหนือการตัดสินใจของผู้หญิงในกิจกรรมทางเพศและบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์

“ในพื้นที่ชนบท มีเด็กผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งไม่รู้ว่าเธอถูกล่วงละเมิด
ทางเพศมาหลายปีแล้ว เพราะเธอไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับเธอ
เนื่องจากขาดการสอนเรื่องเพศศึกษาที่เหมาะสม”

ครู, มาเลเซีย

- ความเสี่ยงของสตรีในประเทศกำลังพัฒนาที่เสียชีวิตจากสาเหตุจากการคลอดบุตรนั้นสูงกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วถึง 33 เท่า (WHO, 2018)
- กว่าร้อยละ 90 ของการเสียชีวิตในสตรีในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลางเกิดจากการเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน (WHO, 2018)
- ประมาณร้อยละ 60 ของการติดเชื้อไวรัสเอชไอวีใหม่เป็นเด็กหญิงวัยรุ่นและหญิงสาวอายุ 15-24 ปีในประเทศที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลาง (UN, 2016)
- เด็กหญิงจำนวนมากเผชิญกับความเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคโลหิตจาง เนื่องจากไม่ได้รับบริการและข้อมูลด้านสุขภาพเพียงพอ (UNICEF, 2020)
- การสอนเพศศึกษาแบบครอบคลุมที่เน้นย้ำถึงพลังอำนาจในการต่อรองได้พิสูจน์แล้วว่าประสิทธิภาพในการลดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจมากกว่าถึง 5 เท่า (Haberland, 2015)

แม้ว่าประเทศในกลุ่มอาเซียนอาจมีการปรับปรุงในด้านการดูแลสุขภาพสำหรับผู้หญิง แต่ผลการวิจัยของเราพบว่า ยังมีช่องว่างในการให้ความรู้ด้านเพศศึกษา การศึกษาด้านการเจริญพันธุ์ และบริการด้านสุขภาพ เพศศึกษาได้รับการสอนเฉพาะในแง่ของกายวิภาคศาสตร์พื้นฐานและชีววิทยา แต่ไม่ใช่ในลักษณะที่ช่วยให้เด็กหญิงและผู้หญิงมีข้อมูลในการตัดสินใจ ปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไข เนื่องจากความรู้และการก่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องเพศที่มีต่อสุขภาพสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคติทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเพศในเรื่องอื่น ๆ ได้

ความรุนแรงทางเพศต่อเด็กหญิงและผู้หญิง

ความรุนแรงจากเพศสภาพและการล่วงละเมิดทางเพศยังคงมีอยู่มากในปัจจุบัน UN Women รายงานว่าผู้หญิงกว่าร้อยละ 40 ประสบกับความรุนแรงทางเพศในแต่ละปี ภาพเหมารวมทางเพศและความคาดหวังสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ความคิดที่ฝังแน่นนี้ทำให้สังคมยอมรับและเห็นความรุนแรงต่อเด็กหญิงและสตรีเป็นเรื่องปกติ ในประเทศสมาชิกอาเซียน โครงสร้างทางสังคมทำให้เกิดความไม่สมดุลเชิงอำนาจระหว่างชายและหญิง ผู้ชายถูกมองว่ามีอำนาจเหนือกว่า ในขณะที่ผู้หญิงถูกคาดหวังให้ยอมแพ้อภัยและเชื่อฟัง ผลการวิจัยของเราเผยให้เห็นเหตุการณ์ที่น่าตกใจมากมายที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน การล่วงละเมิดทางเพศยังคงเกิดขึ้นทุกวันในสังคมและในโรงเรียน เช่น การล่วงละเมิดทางร่างกายและทางวาจาแบบเพื่อนต่อเพื่อน ครูที่ข่มขืนและล้อเลียนเรื่องเพศ ครูสัมผัสนักเรียนหญิงเพื่อตรวจสอบว่ามีประจำเดือนจริงหรือไม่ ตลอดจนการล่วงละเมิดทางเพศในครอบครัวโดยสมาชิกในครอบครัว

**“ฉันทำล้งศีกษาเก็ยวกับควมร่นรงทงเพศ
ขงเด็กผู้หญิง และขอให้ผู้เข้ร่วมแบ่งปัน
ประสภกรณัการล่งละเมิดทงเพศ
ฉนประหลาดใจที่ไมได้รบัการตอบสนองใด ๆ
ต่อกรณัควมร่นรงทงเพศ
จึงเป็นไปได้มกกว่เนื่องจก
ควมกลัวและควมละอ่ยขงเหยื่อ”**

ผู้เช้ยวชชญ, มลเช้ย

ที่เลวร้ายไปกว่านั้น การคุ้มครองทางกฎหมายยังมีจำกัด ดัชนีการคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับผู้หญิงในประเทศสมาชิกอาเซียนต่ำมาก (McKinsey Global Institute, 2018) ประเทศส่วนใหญ่ไม่มีนโยบาย และขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันหรือแก้ไขกรณีการคุกคามและการล่วงละเมิดทางเพศ แม้ว่าจะมีในบางประเทศหรือบางสถาบัน แต่ก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีส่วนใหญ่ถูกมองว่าเป็นเพียงเรื่องที่ไม่จริงจังเท่านั้น เนื่องจากบรรทัดฐาน

ทางสังคมและเจตคติเหมารวมทำให้ผู้หญิงต้องยอมจำนน พวกเขาจึงถูกปิดปากหรือรู้สึกละอายใจเมื่อต้องพูดถึงเรื่องที่ถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ มีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนหญิงรายงานความอึดอัดของเธอเนื่องจากครูในชั้นเรียนเล่าเรื่องตลกเกี่ยวกับการข่มขืน ซึ่งปลุกเร้าเสียงหัวเราะของนักเรียนชาย คำร้องทุกข์ของเธอไม่ได้รับความสนใจ และต่อมาเธอก็ถูกข่มขู่ว่าจะโดนข่มขืนเพราะเธอพูดถึงเรื่องที่เกิดขึ้นออกมา ที่สำคัญที่สุดการศึกษาของเรายังพบว่า ผู้ถูกกระทำหรือเหยื่อมักจะไม่แจ้งหรือรายงานกรณีความรุนแรงทางเพศเนื่องจากอับอายและหวาดกลัว

- ผู้หญิง 1 ใน 3 ทั่วโลกเคยประสบกับความรุนแรงทางร่างกายหรือทางเพศมาในช่วงชีวิต (WHO, 2018)
- เด็กผู้หญิง 150 ล้านคนทั่วโลกตกเป็นเหยื่อของการแสวงประโยชน์ทางเพศในแต่ละปี (UNICEF, 2020)
- เด็กหญิง 13 ล้านคนอายุระหว่าง 15-19 ปีเคยถูกบังคับมีเพศสัมพันธ์ แต่ส่วนใหญ่เลือกที่จะนิ่งเงียบเกี่ยวกับการทารุณกรรมอื่นเนื่องมาจากบรรทัดฐานทางสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ (UNICEF, 2020)
- ร้อยละ 58 ของผู้หญิงในคดีฆาตกรรมถูกฆ่าโดยคู่รักที่ใกล้ชิด (UNODC, 2018)
- ร้อยละ 38 ของเด็กสาววัยรุ่นทั่วโลกเชื่อว่าการข่มขืนหรือการข่มขืนนั้นสมเหตุสมผล (UNICEF, 2020)
- มีการสังหารเพื่อรักษาศักดิ์ศรีอย่างน้อย 5,000 ครั้งทุกปี (เครือข่ายการให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงเพื่อรักษาศักดิ์ศรี/Honour Based Violence Network , 2016)

เหตุการณ์เหล่านี้ คือความจริงอันโหดร้ายที่เด็กหญิงและผู้หญิงต้องเผชิญในแต่ละวัน ในช่วงต่าง ๆ ของชีวิต ความเสี่ยงและความรุนแรงเหล่านี้สามารถพบได้ในทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน บ้าน ชุมชน และทางออนไลน์

ต่อต้านภาพเหมารวมทางเพศ: นโยบายความเสมอภาคระหว่างเพศ

สถานะของความเสมอภาคระหว่างเพศในภูมิภาคอาเซียนดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แม้ว่าจะยังมีช่องว่างระหว่างเพศและผู้หญิงยังคงเสียเปรียบและถูกเลือกปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน สถานที่ทำงาน และในชุมชน พวกเขาเผชิญกับความท้าทายทุกประเภท ตั้งแต่ภาระในชีวิตบ้านที่ไม่สมดุล ไปจนถึงความรุนแรงทางเพศแม้ว่าพวกเขาจะอยู่ในโรงเรียน พวกเขาอาจจะไม่สามารถทำงานได้ดีเนื่องจากการเลือกปฏิบัติทางเพศและเจตคติแบบเหมารวม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดช่องว่างในการเรียนรู้ จากการวิจัยของเรา พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ระบุว่าความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเป็นหัวข้อที่น่ากังวลในชีวิตและประเทศของพวกเขา อย่างไรก็ตาม กว่าร้อยละ 70 ของคำตอบระบุว่า ไม่มีนโยบายที่เน้นและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในประเทศหรือสถาบันของตน สิ่งนี้เป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนว่ามุมมองทางเพศสภาพไม่ได้รับการบูรณาการอย่างเพียงพอในสังคมอาเซียน และที่แย่ไปกว่านั้นคือ แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะระบุว่าความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นปัญหาสำคัญ แต่พวกเขาก็ยังไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างปัญหากับนโยบายที่จำเป็นในการเสริมพลังให้แก่ผู้หญิง ดูเหมือนว่าพวกเขาจะเชื่อว่านโยบายควรเน้นที่การสร้างความเท่าเทียมสำหรับทั้งสองเพศ ไม่เอียงไปทางเพศใดเพศหนึ่ง ดังนั้น จึงไม่ควรกำหนดนโยบายที่มุ่งให้โอกาสแก่เด็กหญิงและผู้หญิงมากขึ้น เพราะจะไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ชาย

“การเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องเริ่มต้นให้เร็วที่สุด เพราะเราพยายามเปลี่ยนเจตคติและการรับรู้ แต่มันไม่ได้เกิดขึ้นในวงกว้างในประเทศ”

ดร. ฟิลิปโปลี

แม้ว่านโยบายการบูรณาการเรื่องเพศสภาพ อาจได้รับการยอมรับอย่างดีในประเทศสมาชิกอาเซียน แต่ดูเหมือนว่านโยบายดังกล่าวจะอยู่ในกระดาษเท่านั้น และยังไม่ได้รับการรวมเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาและนำไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ ยังคงมีนโยบายที่ย้อนแย้งกันในเรื่องความ

เสมอภาคระหว่างเพศ เช่น มีการสนับสนุนสิทธิที่เท่าเทียมกันแต่ก็มีการคุ้มครองกฎหมายจารีตประเพณีที่จำกัดสิทธิสตรีหรือปิดผู้หญิงให้อยู่ชายขอบ ทั้งนี้ การปฏิบัติตามกฎหมายจารีตประเพณีเหนือกฎหมายรัฐธรรมนูญในบางประเทศในอาเซียนมีส่วนทำให้เกิดความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติทางเพศ (UN Women, 2016) หลักการและนโยบายและการปฏิบัติทางเพศที่ย้อนแย้งกันเหล่านี้มีอยู่พบเห็นในชั้นเรียน ซึ่งปลูกฝังอคติและภาพเหมารวมทางเพศแก่เด็ก

อย่างไรก็ตาม ลำพังเฉพาะการจัดช่องว่างระหว่างเพศในระบบการศึกษาไม่ได้หมายถึงชีวิตที่ดีในอนาคตของเด็กหญิงและผู้หญิง เนื่องจากยังมีการเลือกปฏิบัติทางเพศเกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีนโยบายความเสมอภาคระหว่างเพศที่สมบูรณ์และครอบคลุมและมีการนำนโยบายไปปฏิบัติในทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง

om

บทที่ 3

ภูมิภาคด้านการศึกษาระบบนิเวศของโรงเรียนในภูมิภาคอาเซียน

อนุสัญญาและข้อมติระหว่างประเทศ

ความมุ่งมั่นของประเทศต่อสิทธิการศึกษาของเด็กปรากฏให้เห็นในรูปแบบการให้สัตยาบันด้านสิทธิมนุษยชนที่แต่ละประเทศทั่วโลกทำร่วมกัน ประเทศสมาชิกอาเซียนได้แสดงความมุ่งมั่นต่อสิทธิของเด็กในการศึกษาโดยรับรองอนุสัญญาและข้อมติระหว่างประเทศ โดยระบุอย่างชัดเจนถึงพันธกรณีของประเทศต่าง ๆ ในการตระหนักถึงสิทธิในการศึกษาของเด็ก อนุสัญญาระหว่างประเทศสำคัญที่ยืนยันสิทธิของเด็กในการศึกษา คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights หรือ ICESCR) ซึ่ง ICESCR นั้นได้รับการรับรองจากทุกประเทศสมาชิกอาเซียน ยกเว้นบรูไนดารุสซาลาม มาเลเซีย และสิงคโปร์ นอกจากนี้ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียนที่รับรองโดยประเทศสมาชิกอาเซียนในปี 2012 ยังยืนยันสิทธิเด็กในการศึกษาผ่านมาตรา 31

ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียน

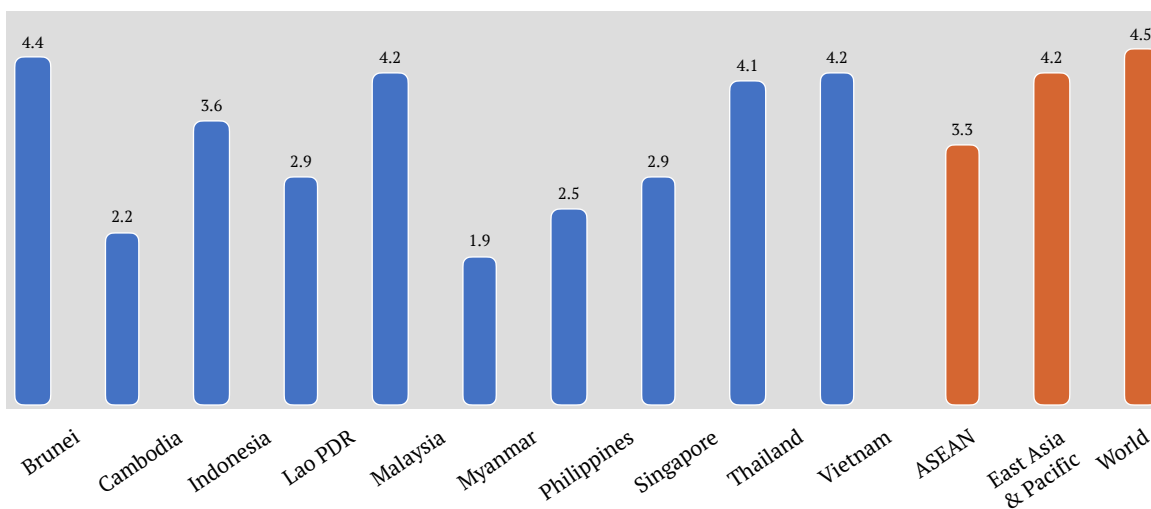
ข้อ 31

- (1) ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา
- (2) การประถมศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาภาคบังคับและจัดให้ทุกคนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ จะต้องจัดให้และเข้าถึงได้ทั้งหมดผ่านวิถีทางที่เหมาะสม การศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาจะต้องจัดให้มีขึ้นโดยทั่วไป การศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องสามารถเข้าถึงได้โดยเท่าเทียมกันทุกคนบนพื้นฐานของคุณธรรม
- (3) การศึกษาจะต้องมุ่งไปที่การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่และสำนึกในศักดิ์ศรีของเขาหรือเธอ การศึกษาจะต้องเสริมสร้างการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในประเทศสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้ การศึกษาจะต้องทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมของตน ส่งเสริมความเข้าใจ ความอดทน และมิตรภาพระหว่างทุกประเทศ กลุ่มเชื้อชาติ และศาสนา และส่งเสริมกิจกรรมของอาเซียนเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

การลงทุนด้านการศึกษา

การใช้จ่ายภาครัฐในด้านการศึกษาคือเครื่องบ่งชี้ถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการพัฒนาการศึกษา ภาพที่ 3.1 แสดงรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยเทียบเป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ โดยเฉลี่ยแล้วประเทศสมาชิกอาเซียนใช้จ่ายร้อยละ 3.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไปกับการสนับสนุนด้านการศึกษา อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยสำหรับภูมิภาคอาเซียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (ร้อยละ 4.2) และค่าเฉลี่ยทั่วโลก (ร้อยละ 4.5) นอกจากนี้ ส่วนแบ่งของการใช้จ่ายภาครัฐในด้านการศึกษาก็แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียน จะเห็นได้ว่าบรูไนอยู่ในอันดับต้น ๆ ของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยมีการใช้จ่ายภาครัฐในด้านการศึกษาร้อยละ 4.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม รวมทั้งมาเลเซีย เวียดนาม ไทย และอินโดนีเซียก็ทำได้ดีเช่นกัน โดยประเทศเหล่านี้มีอัตราส่วนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียน แต่ประเทศอื่น ๆ ที่เหลือยังมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในระดับภูมิภาค (ร้อยละ 3.3)

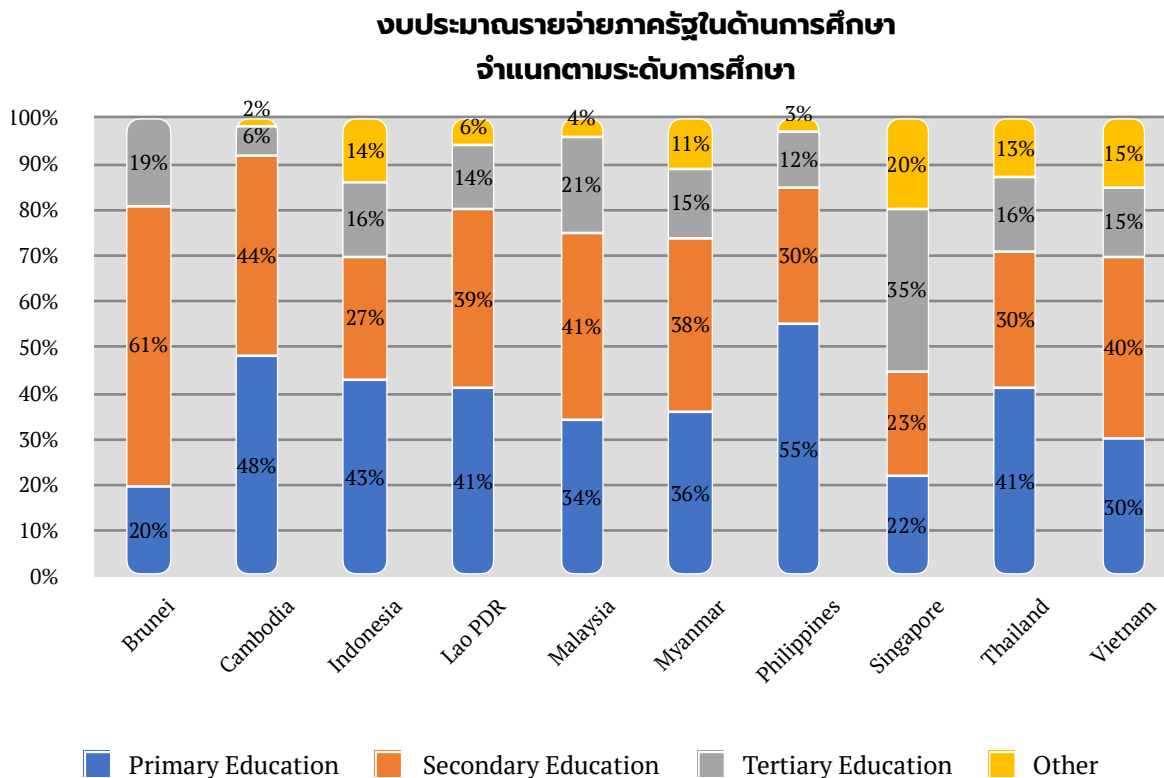
งบประมาณรายจ่ายภาครัฐในด้านการศึกษา (ร้อยละของ GDP)

ภาพที่ 3.1: งบประมาณรายจ่ายภาครัฐในด้านการศึกษาคิดเป็นสัดส่วนเป็นร้อยละของ GDP ของประเทศในกลุ่มอาเซียน (ข้อมูลช่วงปี 2009 -2019)

ที่มา: UNESCO Institute of Statistics (2021)

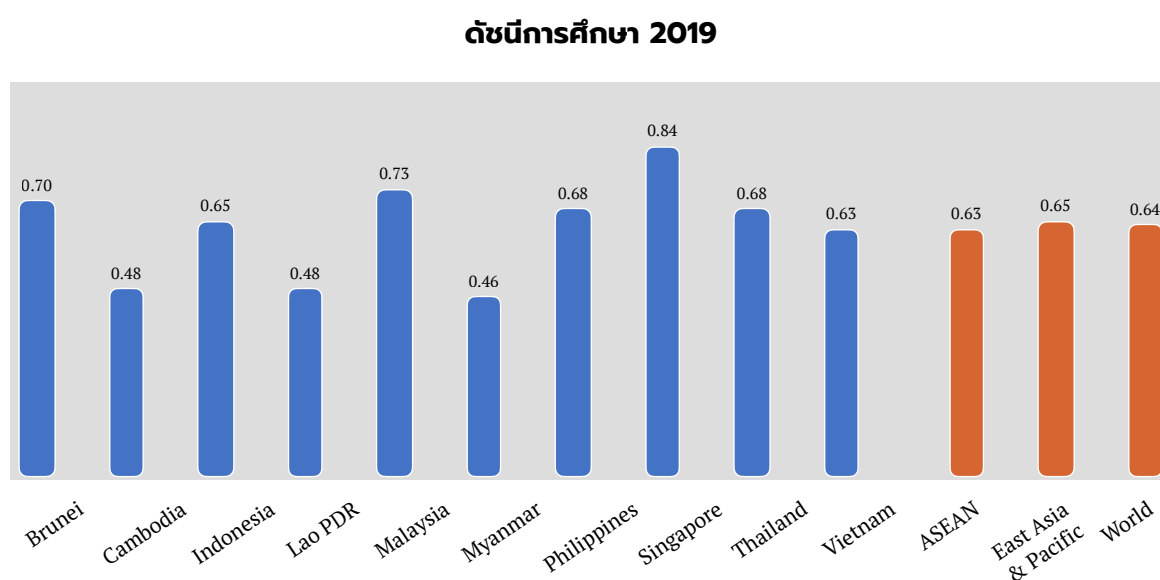
นอกจากนี้ข้อมูลในภาพที่ 3.2 แสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไปประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการจัดสรรงบประมาณการศึกษาส่วนใหญ่สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และมีสิ่งค้ำประกันที่ลงทุนในระดับอุดมศึกษามากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ

ภาพที่ 3.2: สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายภาครัฐในด้านการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา (ข้อมูลระหว่าง ปี 2009 -2019)
ที่มา: UNESCO Institute of Statistics (2021)

ความสำเร็จทางการศึกษา

ดัชนีการศึกษาที่พัฒนาโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จทางการศึกษา ดัชนีมีช่วงระหว่าง 0 ถึง 1 และคำนวณโดยการรวมปีการศึกษาเฉลี่ยของผู้ใหญ่กับปีที่คาดว่าจะเข้าเรียนสำหรับนักเรียนอายุต่ำกว่า 25 ปี ภาพที่ 3.3 แสดงคะแนนดัชนีการศึกษาสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน ดังแสดงในรูป คะแนนเฉลี่ยของภูมิภาคอาเซียนคือ 0.63 ซึ่งใกล้เคียงกับคะแนนเฉลี่ยทั่วโลกที่ 0.64 และคะแนนเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกที่ 0.65 ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน สิงคโปร์อยู่ในอันดับต้น ๆ ด้วยคะแนน 0.84 ส่วนเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ยังมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคอาเซียน

ภาพที่ 3.3: ดัชนีการศึกษาของประเทศในภูมิภาคอาเซียน 2019
ที่มา: UNDP (2020)

การศึกษาภาคบังคับและการเรียนฟรี

การศึกษาภาคบังคับและการเรียนฟรีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับทุกคน การศึกษาภาคบังคับหมายถึงระยะเวลาของการศึกษาในระบบที่กฎหมายกำหนดให้เด็กทุกคนต้องเรียน ระยะเวลาของการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในภูมิภาคอาเซียน ดังแสดงในตาราง 3.1 ฟิลิปปินส์มีปีการศึกษาภาคบังคับสูงสุดที่ 12 ปี รองลงมาคือ เวียดนาม 10 ปี และบรูไน อินโดนีเซีย สปป.ลาว และไทย ซึ่งกำหนดไว้ที่ 9 ปี อีกทั้งเมียนมาร์ก็มีปีการศึกษา ภาคบังคับต่ำสุดเพียง 5 ปี ส่วนในกัมพูชานั้นไม่มีการศึกษาภาคบังคับแต่รัฐบาลสนับสนุนให้เรียนฟรีเป็นเวลา 9 ปี (Marist International Solidarity Foundation (FMSI), 2013) ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคอาเซียน สนับสนุนให้มีการเรียนฟรีเป็นเวลา 9 ถึง 12 ปี เว้นแต่เมียนมาร์และเวียดนามที่ให้เรียนฟรี 5 ปี และใน สิงคโปร์ก็ให้เรียนฟรีในระดับประถมศึกษาตลอดทั้ง 6 ปีสำหรับพลเมืองสิงคโปร์ แต่อาจมีค่าธรรมเนียม เบ็ดเตล็ดบางประการ (Singapore MOE, 2021)

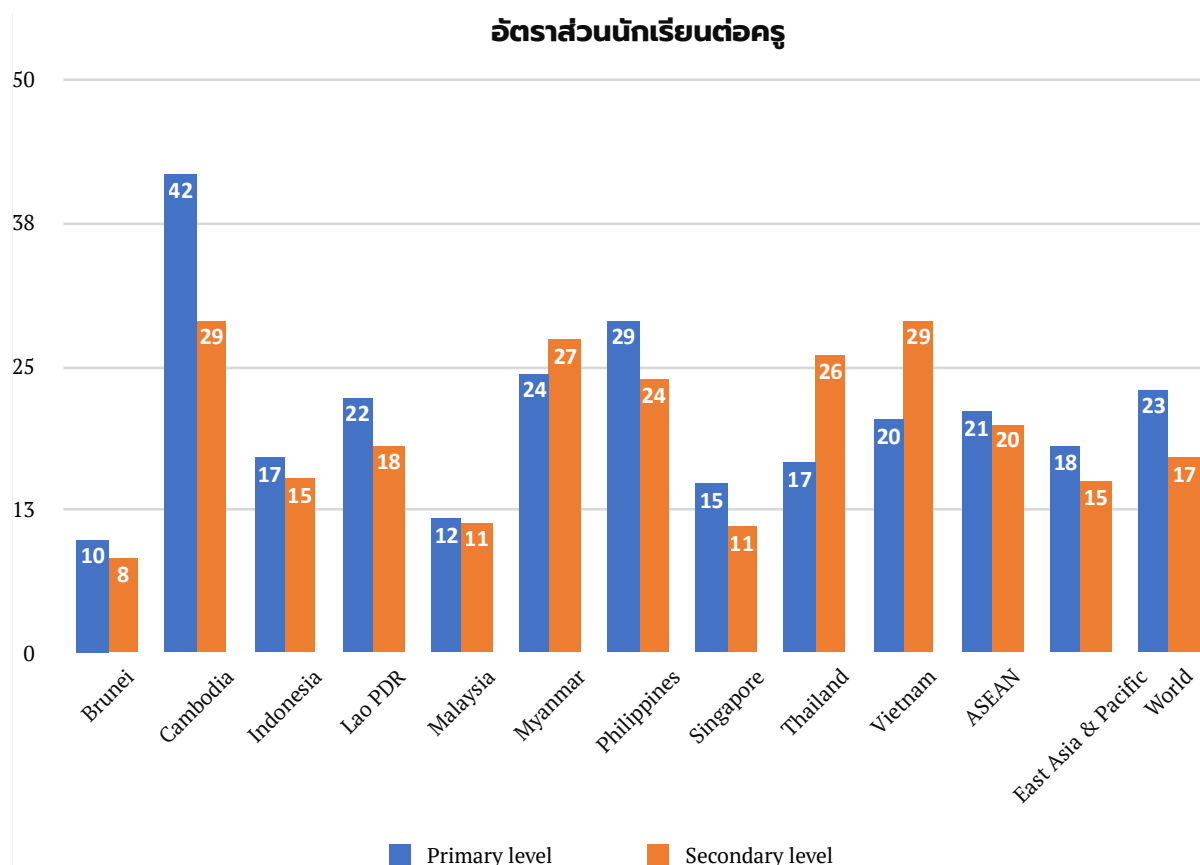
ตาราง 3.1: ระยะเวลาการศึกษาภาคบังคับและการเรียนฟรี ปี 2020

ประเทศ	จำนวนปีของการศึกษาภาคบังคับ	จำนวนปีที่เรียนฟรี
บรูไน	9	11
กัมพูชา	n.a	9
อินโดนีเซีย	9	12
สปป.ลาว	9	9
มาเลเซีย	6	11
เมียนมาร์	5	5
ฟิลิปปินส์	12	12
สิงคโปร์	6	6*
ประเทศไทย	9	12
เวียดนาม	10	5

ที่มา: UNESCO Institute of Statistics (2021) and *Singapore MOE (2021)

อัตราส่วนนักเรียนต่อครู

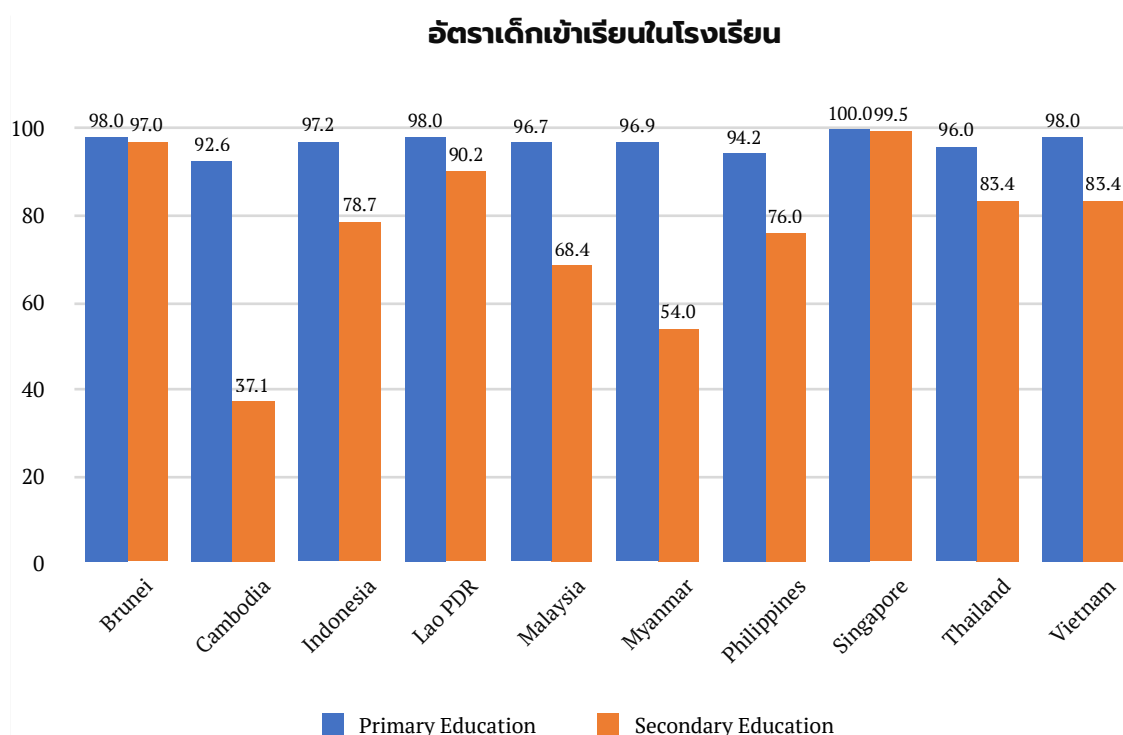
อัตราส่วนนักเรียนต่อครูบ่งบอกขนาดของชั้นเรียน และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าชั้นเรียนขนาดเล็กจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน เนื่องจากขนาดชั้นเรียนที่เล็กจะช่วยให้ครูสามารถให้ความสำคัญต่อนักเรียนแต่ละคนได้มากขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 3.4 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูโดยเฉลี่ยในภูมิภาคอาเซียนอยู่ที่ 21 ในระดับประถมศึกษาและเป็น 20 ในระดับมัธยมศึกษา และจะเห็นได้ว่า ในภาพรวมอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในภูมิภาคอาเซียนสูงกว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก อย่างไรก็ตามในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันก็มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่แตกต่างกัน ประเทศบรูไน มาเลเซีย และสิงคโปร์มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่ต่ำที่สุดทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่กัมพูชามีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูสูงสุดในระดับประถมศึกษา โดยมีนักเรียน 42 คนต่อครูหนึ่งคน นอกจากนี้ กัมพูชาและเวียดนามมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา โดยมีจำนวนนักเรียน 29 คนต่อครูหนึ่งคน

ภาพที่ 3.4: อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
(ข้อมูลระดับประถมศึกษาช่วงปี 2017 – 2018 และระดับมัธยมศึกษาปี 1998 – 2018)
ที่มา: UNESCO Institute of Statistics (2021)

การเข้าโรงเรียน

อัตราการเข้าเรียนในโรงเรียน คืออัตราส่วนของจำนวนเด็กในวัยเรียนที่เข้าโรงเรียนต่อจำนวนประชากรในกลุ่มอายุ ภาพที่ 3.5 แสดงอัตราการเข้าเรียนสุทธิสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน จะเห็นได้ว่า แม้อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษาจะสูงกว่าร้อยละ 90 ในทุกประเทศ แต่อัตราการเข้าเรียนในระดับมัศึกษานั้นยังต่ำมากในหลายประเทศ ได้แก่ กัมพูชามีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษาต่ำที่สุดเพียงร้อยละ 37.1 รองลงมาคือเมียนมาร์ร้อยละ 54 มาเลเซียร้อยละ 68.4 ฟิลิปปินส์ร้อยละ 76 และอินโดนีเซียร้อยละ 78.7

ภาพที่ 3.5: อัตราเด็กเข้าเรียน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
(ข้อมูลระดับประถมศึกษาช่วงปี 2015 – 2017 และระดับมัธยมศึกษาช่วงปี 2010 – 2017)
ที่มา: The ASEAN Secretariat (2019)

บทสรุปข้อมูลผลการศึกษานานาชาติของทุกประเทศ: อดีตและภาพเหมารวมทางเพศในภูมิภาคอาเซียน

ผลการศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการประชุมระดับภูมิภาคเรื่อง “การจัดตั้งคอตีทางเพศและการใช้ภาษาเชิงลบในกระบวนการการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ระยะที่ 2” ที่ศึกษาบรรทัดฐานทางเพศและภาพเหมารวมทางเพศที่ปรากฏอยู่ในตำราและสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ตลอดจนศึกษาว่านักเรียนหญิงมีความเสียเปรียบมากน้อยเพียงใดในบริบทด้านการศึกษา ระเบียบวิธีการเก็บข้อมูลในแต่ละประเทศนั้นประกอบด้วย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบจะเป็นครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน นอกจากนี้ ข้อมูลจากประเทศไทยยังได้มาจากการเยี่ยมชมโรงเรียนและการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ในโรงเรียนที่ไปเยี่ยมชม เนื่องจากการวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าถึงปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศในแต่ละบริบทวัฒนธรรม การสำรวจความคิดเห็นจึงไม่ได้เคร่งครัดในเรื่องการสุ่มตัวอย่าง และคำถามส่วนใหญ่จะเป็นคำถามปลายเปิด ส่วนผู้ที่สนใจเรื่องการสำรวจความคิดเห็นสามารถอ่านได้จากตัวอย่างของประเทศไทยในภาคผนวก บทสรุปของข้อมูลในแต่ละประเทศที่เข้าร่วมต่อไปนี้จัดทำขึ้นสำหรับผู้อ่านที่ประสงค์จะทราบถึงสถานการณ์ทางเพศสภาพในโรงเรียนของแต่ละประเทศเป็นอย่างไร ประชาชนในประเทศนั้น ๆ รู้สึกอย่างไร และต้องเผชิญประเด็นปัญหาทางเพศสภาพอะไรบ้าง บทสรุปมีดังนี้

บรูไนดารุสซาลาม

ข้อมูลจากบรูไนเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและจากการใช้แบบสอบถามนักเรียน ครู และผู้บริหาร และผู้ปกครอง โดยพบว่า ในขณะที่ระบบการศึกษานั้นสนับสนุนให้ทั้งหญิงและชายมีความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่ก็ยังมีประเด็นปัญหาด้านเพศสภาพบางอย่างยังคงต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งก็คือภาพเหมารวมทางเพศที่เห็นได้ชัด บรรทัดฐานทางเพศสภาพตามวัฒนธรรมดั้งเดิม และความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระบุว่าประเทศบรูไนสนับสนุนความเสมอภาคระหว่างเพศ รัฐบาลตระหนักดีว่าประเพณีปฏิบัติทางศาสนานั้นอาจปิดกั้นความก้าวหน้าของผู้หญิง จึงมีนโยบายที่จะให้ความเท่าเทียมแก่เด็กหญิงและชาย กรมการประสานหลักสูตรการศึกษาแห่งบรูไน (Department of Co-Curriculum Education Brunei หรือ DCCE) จัดกิจกรรมซึ่งเปิดกว้างสำหรับทุกคนโดยมิได้คำนึงถึงเพศสภาพ กิจกรรมนอกหลักสูตรซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนในโรงเรียนมัธยมนั้นก็ได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการแห่งบรูไนอำนวยความสะดวกหลักสูตรดังกล่าวโดยแบ่งกิจกรรมเป็น 4 ส่วนคือ กายภาพ สติปัญญา จิตวิญญาณ และความเป็นหนึ่งเดียว มีกลุ่มกิจกรรมหลากหลายในโรงเรียนให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม นักเรียนทุกคนถูกกำหนดให้เลือกกิจกรรม 3 ประเภท ได้แก่ กีฬา สังคม และความสามัคคีหรือศิลปวัฒนธรรม ในการจัดกิจกรรมเหล่านี้ DCCE ได้จัดให้มีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อความเสมอภาคระหว่างเพศ ในชั้นเรียนที่สอนเรื่องความเป็นผู้นำนั้นก็จะให้นักเรียนทั้งหญิงและชายเข้ามามีส่วนร่วม สำหรับวิชาจริยธรรมนั้นจะเป็นการรวมหลาย ๆ หัวข้อเข้าด้วยกัน เช่น ความรู้หลักศาสนาอิสลามและสังคมศึกษา อีกทั้งในโรงเรียนนั้น นักเรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งจะบัญญัติเรื่องการวางตัวและวินัยไว้ด้วย การแนะแนวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นมักจะจัดขึ้นที่โรงเรียน โดยความร่วมมือของครูจากหลากหลายสาขาวิชา

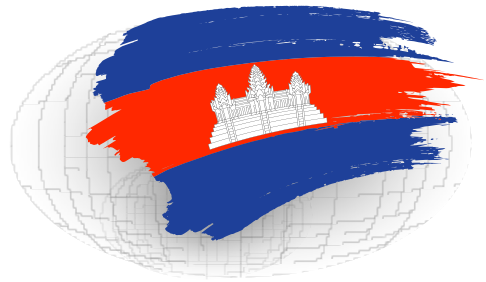
แม้ว่าจะมีการบูรณาการเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศเข้าไปในบทเรียน ภาพเหมารวมทางเพศและอคติทางเพศก็ยังมีให้เห็นอยู่ มีภาพเหมารวมที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบต่อทั้งเพศชายและหญิง ตัวอย่างเช่น เด็กผู้หญิงจะถูกมองว่าขยัน เป็นระเบียบ เชื่อฟัง และลายมือสวย เด็กชายถูกคาดหวังให้กระตือรือร้นและเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และควรมีร่างกายแข็งแรง อย่างไรก็ตามเด็กหญิงถูกคาดหวังให้สุภาพกว่าเด็กชาย จะต้องเป็นกุลสตรีและอบอุ่น เชื่อฟังและให้ความร่วมมือ เด็กหญิงต้องไม่เริ่มเข้าไปพูดคุยกับเด็กผู้ชายก่อน เด็กผู้หญิงที่ไปสูงส่งกับผู้ชายจะถูกเหยียดหยาม เด็กหญิงที่พูดมากและแสดงออกจะถูกมองว่าไม่ดีเท่าเด็กหญิงที่พูดเสียงค่อย เด็กหญิงถูกคาดหวังให้ไว้ตัวและรักในศักดิ์ศรี ในขณะที่เด็กชายแสดงความก้าวร้าวได้ ศาสนาอิสลามกำหนดให้เด็กชายมีหน้าที่เฉพาะบางอย่าง เช่น เด็กชายต้องนำสวดมนต์และเด็กหญิงต้องนั่งข้างหลัง

เด็กชาย แต่การปฏิบัติทางศาสนาก็ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นการกีดกันแต่อย่างใด ประชาชนดูเหมือนจะยอมรับในสิ่งนี้และไม่เห็นว่าเป็นประเด็นทางเพศสภาพ

แม้ผู้ตอบแบบสอบถามจะเห็นพ้องต้องกันว่าการรังเกียจที่เกี่ยวเนื่องกับเพศสภาพและการคุกคามทางเพศจะไม่มีมากมายอะไร แต่หลายคนก็ยอมรับว่ายังมีการคุกคามทางเพศในลักษณะต่าง ๆ เช่น การผิวปาก ล้อเลียน การวิจารณ์รูปร่างผู้หญิง การคุกคามทางเพศโดยผ่านโลกออนไลน์ (เช่น การส่งรูปภาพทางสื่อโซเชียล) เด็กผู้ชายสะกดรอยตามเด็กผู้หญิง และการทำโทษ ผลการสำรวจยังพบว่าการคุกคามทางเพศมีอยู่ในทุกระดับ จากการสำรวจมีเหตุการณ์ที่ครูผู้ชายคุกคามเด็กนักเรียนหญิง ครูผู้หญิงคุกคามเด็กนักเรียนชาย และการคุกคามของนักเรียนชายต่อนักเรียนหญิง ในขั้นตอนการจัดการกับกรณีเช่นนี้ ผู้เชี่ยวชาญเล่าว่าสามารถจัดการได้โดยร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยคนในครอบครัวหรือผู้บริหารโรงเรียน หรือครูอาจแจ้งความต่อตำรวจโดยตรง ตำรวจเมื่อได้รับแจ้งก็จะทำการสืบสวนและทำตามขั้นตอนตามกฎหมาย ไปจนถึงการส่งฟ้องศาล อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปประเทศก็ยังคงมีปัญหาด้านเพศสภาพอยู่จึงจำเป็นต้องมีโครงการที่โรงเรียนต้องริเริ่มขึ้นมาเพื่อจัดการกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาพเหมารวมทางเพศ วิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับเพศสภาพและความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

กัมพูชา

ข้อมูลจากกัมพูชาได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่ม โดยพบว่า อคติทางเพศ ภาพเหมารวมทางเพศ และความรุนแรงทางเพศยังคงมีอยู่ในโรงเรียน อีกทั้งยังพบว่าความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและองค์กรไม่แสวงหากำไรต่าง ๆ อาจจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงความไม่เสมอภาคระหว่างเพศที่มีในโรงเรียน

วิถีปฏิบัติทางเพศสภาพและความคาดหวังต่อบทบาททางเพศนั้นยังมีอยู่ในทุกแคว้นของประเทศ กัมพูชาทั้งด้านชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน หญิงและชายถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามภาพเหมารวมทางเพศ โดยสังคมคาดหวังว่าผู้หญิงต้องไม่ฟุ่มเฟือย มีความเป็นหญิง สะอาดเรียบร้อย และเป็นสาวบริสุทธิ์ ในขณะที่ชายจะต้องกล้าหาญ เข้มแข็งและควบคุมอารมณ์ได้ ส่วนในครอบครัวนั้น เด็กผู้หญิงมีอำนาจตัดสินใจที่จำกัด การตัดสินใจส่วนใหญ่ในชีวิตของเด็กผู้หญิง เช่น เรื่องการเรียนว่าจะเรียนหรือไม่ หรือเรียนอะไรนั้นจะเป็นเรื่องของพ่อแม่ ส่วนในด้านชีวิตสาธารณะ พบว่า ผู้หญิงมีโอกาสน้อยกว่าผู้ชาย จำนวนผู้หญิงที่อยู่ในแวดวงการเมือง และในสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) ก็มีเพียงส่วนน้อย อีกทั้งงานบ้านส่วนใหญ่ถือว่าเป็นงานของผู้หญิง กล่าวคือผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านจะมีภาระเป็นสองเท่า คือ ทั้งงานนอกบ้านและงานในบ้าน

ภาพเหมารวมทางเพศนั้นมีมากมายในโรงเรียน แต่ส่วนใหญ่เป็นเชิงลบต่อผู้หญิง ส่วนภาพเหมารวมที่เกี่ยวกับเพศชายนั้นก็จะเป็นในทำนองว่าผู้ชายเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ พวกเขาตัดสินใจได้ดีกว่าและมีความก้าวร้าวและรุนแรง ลักษณะของภาพเหมารวมเกี่ยวกับผู้หญิงปรากฏทั่วไป ได้แก่ ความอ่อนโยน มีความใส่ใจ ในรายละเอียด ไม่กล้าตัดสินใจ และไม่มีทักษะการเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังมีภาพเหมารวมที่เกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการของแต่ละเพศด้วย เช่น ผู้ชายจะเก่งวิทยาศาสตร์และผู้หญิงเก่งสังคมศาสตร์ นอกจากนี้ผู้คนยังคิดว่ากีฬาเป็นเรื่องของผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิงนั้นควรมุ่งเรื่องศิลปะ ผลของภาพเหมารวมและความคิดเหล่านี้ทำให้ผู้ชายนั้นมีโอกาสมากกว่าในด้านการศึกษาและในด้านกิจกรรมออกกำลังกาย ส่วนกิจกรรมของผู้หญิงนั้นจะเป็นการร่ำรำและศิลปะ นอกจากนี้ในตำราเรียนก็ปรากฏการกีดกันทางเพศเช่นกัน เช่น ในตำราวิชาประวัติศาสตร์ก็จะมีแต่เรื่องราวของชายเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการตอกย้ำความคิดว่าทั้งชายหญิงควรทำและไม่ควรทำอะไร

ในโรงเรียน เด็กผู้หญิงถูกกีดกันเรื่องการเข้าถึงทรัพยากร การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และโอกาสในการเป็นผู้นำ โรงเรียนหลายแห่งในชนบทยังคงไม่มีห้องน้ำที่เพียงพอสำหรับนักเรียนหญิง กีฬา เช่น ฟุตบอลและวอลเลย์บอลนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้ชายที่ได้เล่น แต่เด็กผู้หญิงไม่ได้รับโอกาสและการสนับสนุนให้เข้าร่วมกีฬาเหล่านี้ ครูฝึกด้านกีฬาส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้ชาย อีกทั้งเด็กหญิงอีกหลาย ๆ คนไม่มี

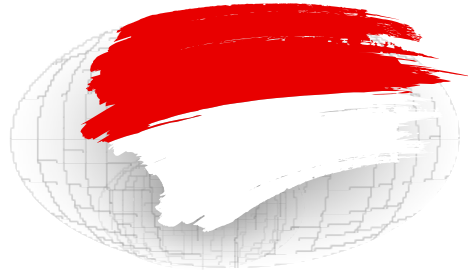
โอกาสไปทัศนศึกษาและเข้าค่ายเพราะพ่อแม่จะไม่อนุญาต นอกเสียจากว่าจะมีญาติพี่น้องติดตามไปได้ ผู้ร่วมสนทนาในกลุ่มยังเล่าอีกว่า ในการเลือกกรรมการนักเรียน ส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับเลือกจะเป็นผู้ชาย เพราะผู้ลงแข่งขันชายจะถูกมองว่ากล้าตัดสินใจและมีภาวะผู้นำมากกว่าผู้หญิง ซึ่งบ่งชี้ว่านักเรียนถูกหล่อหลอมกล่อมเกล่าให้เชื่อและยอมรับภาพเหมารวมทางเพศเหล่านี้

ในการสนทนากลุ่ม ประเด็นเด่นที่ปรากฏชัดเจน คือ ความรุนแรงทางเพศในโรงเรียน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า การคุกคามทางเพศทั้งทางกายและวาจาตลอดจนการกลั่นแกล้งข่มขู่ทางเพศนั้นเกิดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน ภายนอกโรงเรียนเด็กผู้หญิงเสี่ยงต่อการถูกกลั่นแกล้งล้อเลียนตามถนนหนทาง การถูกสะกดรอยตาม และการคุกคามทางเพศออนไลน์ ส่วนในโรงเรียนเด็กหญิงจะถูกรังแกคุกคามจากทั้งเด็กผู้ชายและครู เด็กหญิงจะถูกครูและเพื่อนผู้ชายล้อเลียนเรื่องสีผิวคล้ำ นอกจากนั้นเด็กผู้หญิงจะถูกเพื่อนชายและครูแตะเนื้อต้องตัว ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มบ่งบอกว่า การคุกคามทางเพศที่ครูเป็นผู้กระทำมักจะถูกปิดเงียบและไม่มีการรายงานหรือแจ้งเหตุเพราะเด็กจะกลัว อีกทั้งในโรงเรียนเองก็ยังมีสถานที่ไม่ปลอดภัย เช่น ห้องน้ำ เด็กผู้หญิงจึงมีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเกิดมีการฟ้องร้องเรื่องความรุนแรงทางเพศนั้นโดยเฉพาะในชนบท ตำรวจหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็จะนิ่งเฉยไม่ทำอะไร กระนั้นก็ตามในบางพื้นที่ที่มีองค์กรไม่แสวงหากำไรที่ทำงานเรื่องเด็กอยู่ องค์กรก็จะร้องเรียนเรื่องเหล่านี้

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ได้มีการริเริ่มสำคัญ ๆ ที่จะส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนโดยการทำงานร่วมกันของหลายฝ่าย ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการของประเทศกัมพูชาจะมีแบบกลยุทธ์ทางการศึกษา (Education Strategic Plan (ESP2019 - 2023)) ที่ระบุว่าโรงเรียนต้องเน้นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่โรงเรียนก็ไม่มียงบประมาณและทรัพยากรที่จะดำเนินกิจกรรมได้ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะจัดให้มีการอบรมเรื่องเพศสภาพให้แก่ครูแล้ว ครูก็ยังไม่สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาผนวกเข้ากับการสอนได้ ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ให้ข้อมูลว่าองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรจึงมีบทบาทสำคัญในเรื่องการขับเคลื่อนเรื่องเพศสภาพในโรงเรียน โดยร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนและครูในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ การร่วมมือกับองค์กรเหล่านี้เป็นโอกาสให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ริเริ่มโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและสามารถจัดการปัญหาสำคัญ ๆ เช่น อคติ การกีดกัน และความรุนแรงทางเพศได้

อินโดนีเซีย

ข้อมูลด้านเพศสภาพในแวดวงการศึกษาในประเทศอินโดนีเซียนั้นได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้รับระบุว่าแม้รัฐจะพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศโดยการออกกฎหมาย แต่ผู้คนในประเทศก็ยังยึดถือแนวทางปฏิบัติตามอุดมคติทางเพศสภาพแบบดั้งเดิมซึ่งยังคงปรากฏให้เห็นทั่วไปในสถานศึกษา

อุดมคติทางด้านเพศสภาพนั้นส่วนมากมาจากความคิดทางศาสนาและประเพณีดั้งเดิม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มหลายคนกล่าวว่า ศาสนาอิสลามที่คนส่วนใหญ่นับถือ นั้นมีส่วนส่งเสริมให้ผู้หญิงเป็นรองและผู้ชายเป็นผู้นำทั้งในครอบครัวและในสังคม ผู้หญิงมุสลิมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามอุดมคติ คือต้องรู้จักความพอเหมาะพอควร บริสุทธิ์ผุดผ่อง และยอมรับการนำของผู้ชาย ผลการศึกษาพบว่า การสืบเชื้อสายทางบิดาและการที่บิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy) นั้นไม่เพียงแต่ได้รับการส่งเสริมจากหลักศาสนาอิสลามแล้วยังรวมถึงประเพณีดั้งเดิมอื่นๆ ด้วย ในเกาะฟลอเรสซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกนั้น ผู้คนก็ยังชื่นชอบลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะเชื่อว่าลูกชายเป็นผู้สืบสกุล ส่วนในเกาะบาหลีซึ่งผู้นับถือศาสนาฮินดู ลูกชายจะได้รับที่ดินเป็นมรดกจากพ่อแม่และได้รับโอกาสด้านการศึกษาที่มากกว่าลูกสาว เนื่องจากผู้คนคิดว่าผู้หญิงนั้นท้ายที่สุดก็ต้องเป็นแม่บ้านอยู่ดี เรื่องเหล่านี้ก็เกิดขึ้นเช่นเดียวกันในสังคมที่บิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy) อีกหลาย ๆ แห่ง ผู้หญิงชาวอินโดนีเซียถูกกำหนดให้อยู่ในบ้าน ทำหน้าที่ดูแลครอบครัว ในขณะที่ผู้ชายจะเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ผู้ร่วมการสนทนาบางคนกล่าวว่าแม้ปัจจุบันผู้หญิงจะมีบทบาทนอกบ้านมากขึ้น แต่ความคิดแบบดั้งเดิมที่ว่าผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านได้กลายเป็นปัญหาที่ทำให้ผู้หญิงต้องแบกรับภาระหนักเป็นสองเท่า เพราะผู้หญิงที่มีหน้าที่การงานนอกบ้านก็ยังคงถูกคาดหวังให้ทำงานบ้าน เช่น ทำอาหาร ทำความสะอาด และเลี้ยงดูบุตร

ภาพเหมารวมทางเพศและวิธีปฏิบัติทางเพศแบบดั้งเดิมนั้นยังปรากฏอยู่ในโรงเรียน ในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในห้องเรียน โดยทั่วไปเด็กหญิงถูกคาดหวังให้นั่งอย่างสุภาพ เรียบร้อย ไม่ปิ่นปายต้นไม้ตลอดจนแต่งตัวสะอาด เรียบง่าย และผู้หญิงก็ถูกเหมารวมให้ประพฤติตัวให้เหมาะสม ในขณะที่ผู้ชายถูกเหมารวมว่าเป็นเพศที่เอะอะ ขี้เกียจ ไม่สุภาพ และไม่ใส่ใจเรื่องเรียน การปฏิบัติที่มาจากความคิดแบบเหมารวมนั้นปรากฏให้เห็นทั่วไป เช่น บาสเกตบอลเป็นกีฬาสำหรับผู้ชาย และบิลเล่ต์เป็นเรื่องของผู้หญิง รวมทั้งตำราเรียนและสื่อการสอนก็จะมีภาพเหมารวมทางเพศที่ปรากฏให้เห็น เช่น หนังสือจะมีภาพหรือเรื่องราวว่าหน้าที่ของผู้หญิงคือ การทำงานบ้าน

ในขณะที่มีความพยายามที่จะลดช่องว่างของอคติทางเพศในห้องเรียนและในโรงเรียน ในทางปฏิบัติปรากฏว่านักเรียนหญิงก็ยังคงเผชิญปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเพศ ในชั้นเรียน ในกิจกรรมนอกหลักสูตร และ

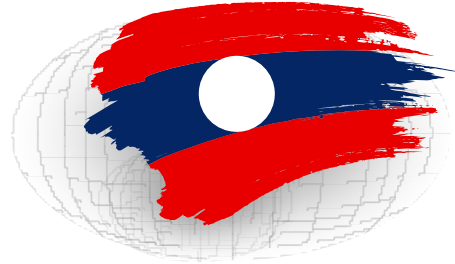
การมีโอกาสนในการเป็นผู้นำ ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มกล่าวว่า พวกเขามีแนวโน้มที่จะมีอคติทางเพศซึ่งส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครู เช่น ครูมักจะให้ความสนใจที่จะตอบคำถามของเด็กชายและตั้งใจตอบปัญหาของเด็กชายมากกว่าคำถามของเด็กหญิง อีกทั้ง ในขณะที่ทั้งสองเพศมีโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่รวมทั้งการเล่นกีฬา แต่เด็กผู้หญิงจะมีความสำคัญในทีมและมีส่วนร่วมในทีมน้อยกว่าเด็กผู้ชาย ส่วนเรื่องโอกาสในการเป็นผู้นำสำหรับเด็กผู้หญิงนั้น ครูกล่าวว่าทั้งสองเพศมีโอกาสเท่าเทียมกัน แต่ผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนที่เข้าร่วมการสนทนาระบุว่า ในสังคมอินโดนีเซียมีกฎเกณฑ์บางอย่างที่ฝังรากลึกและแม้ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ผู้นายังคงต้องเป็นเด็กชาย

สำหรับเรื่องเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์นั้น มีการส่งเสริมให้จัดการเรียนการสอนบ้างในระดับหนึ่ง แต่ประเด็นที่เน้นมักจะเป็นการสอนเรื่องกายวิภาคอันเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีววิทยา และการให้ความรู้เฉพาะเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้หญิงเท่านั้น ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าการสอนเพศศึกษาควรให้ครอบคลุมหัวข้ออื่น ๆ ที่สำคัญด้วย และการสอนจะต้องมีวิธีการที่สร้างสรรค์มากกว่าเดิมเพื่อที่จะเอาชนะอุปสรรคทางวัฒนธรรมที่ขวางกั้นการอภิปรายอย่างเสรีในหัวข้อเพศศึกษา

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มระบุว่า การคุกคามและความรุนแรงทางเพศนั้นมีมากในโรงเรียน ผู้ร่วมสนทนาเล่าถึงเหตุการณ์ที่เด็กหญิงถูกคุกคามทางเพศขณะขี่จักรยานกลับบ้าน เด็กผู้ชายแอบมองกางเกงชั้นในของเด็กหญิงโดยใช้กระจกเงาส่อง และเด็กหญิงถูกครูผู้ชายจับต้องร่างกาย และถึงแม้ว่ากระบวนการฟ้องร้องและรายงานเหตุเรื่องการคุกคามทางเพศจะได้รับการปรับปรุงอย่างมากในช่วงปีที่ผ่านมา แต่วัฒนธรรมดั้งเดิมก็ยังทรงอิทธิพล

สปป.ลาว

ข้อมูลจากสปป.ลาวได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่ม ผลจากการศึกษาระบุว่า ครูมีความพยายามหยิบยกประเด็นอคติทางเพศและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในชั้นเรียน แต่ความพยายามเหล่านี้ก็มีข้อจำกัด ได้แก่ การขาดหลักสูตรเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ และการขาดการฝึกอบรมครูให้มีความรู้ความละเอียดอ่อนต่อประเด็นเพศสภาพ ผลการศึกษาชี้ว่านโยบายของโรงเรียนในการป้องกันและจัดการเรื่องความรุนแรงทางเพศนั้นถูกจำกัดอยู่เพียงกลไกการแจ้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สิ่งที่ขาดไปคือมาตรการป้องกันมิให้เกิดเรื่องราวความรุนแรงทางเพศและการช่วยเหลือผู้รับเคราะห์

แม้ว่ามีภาพเหมารวมทางเพศ แต่เด็กหญิงและเด็กชายก็ได้มีโอกาสในการเป็นผู้นำและเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรอย่างเท่าเทียมกัน ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มว่า ภาพเหมารวมทางเพศที่พบในโรงเรียนมักจะเป็นเรื่องความสนใจและความสามารถของเด็ก เช่น เด็กหญิงชอบศิลปะในขณะที่เด็กชายเก่งเรื่องกีฬา เด็กหญิงขยันเรียนมากกว่าเด็กชาย เด็กผู้ชายโตเด่นและมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก ซึ่งแม้จะมีภาพเหมารวมดังที่กล่าวมา ทั้งสองเพศมีพื้นที่เท่าเทียมกันในด้านการตัดสินใจและด้านกิจกรรมนอกหลักสูตร ความสำเร็จนี้มาจากความพยายามของครูที่จะจัดการกับอคติทางเพศในชั้นเรียนและในโรงเรียน

การศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อเพศสภาพในสปป.ลาวนั้น เป็นความพยายามของแต่ละบุคคล และมักจะไม่สอดต้นสอดปลาย และยังไม่ได้รับการบูรณาการเข้าไปในหลักสูตร นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาหลายคนกล่าวว่า พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงสื่อการสอนที่เกี่ยวกับหัวข้อเหล่านี้ได้ เมื่อถามว่าครูได้สนับสนุนเรื่องการเสริมพลังให้ผู้หญิงและไม่สนับสนุนพฤติกรรมอคติทางเพศอย่างไร ครูกล่าวว่าได้พูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศแม้ว่าจะขาดสื่อการสอนในเรื่องนี้ กระนั้นก็ตาม หลักสูตรในสปป.ลาวไม่ได้บรรจุเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ และครูส่วนมากก็ไม่ได้รับการอบรมในเรื่องดังกล่าว ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าครูจะมีความตระหนักถึงความสำคัญของความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่ครูก็ยังขาดความรู้และทักษะในการสอน ยิ่งไปกว่านั้นความพยายามของครูซึ่งเป็นเรื่องของครูแต่ละคนจึงอาจมีความไม่สม่ำเสมอ จึงทำให้ไม่อาจปลูกฝังค่านิยมความเสมอภาคระหว่างเพศให้เกิดขึ้นในตัวเด็กและสร้างวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าต่อความเสมอภาคระหว่างเพศให้เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดการบูรณาการเรื่องดังกล่าวเข้าในหลักสูตรอย่างเป็นทางการ ซึ่งการบูรณาการนี้สำคัญมาก จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาจากความพยายามของปัจเจกบุคคลมาเป็นการแก้ไขปัญหาการเชิงระบบ

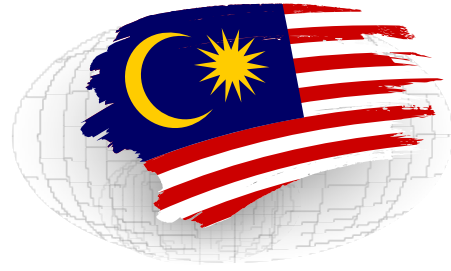
ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า โรงเรียนในสปป.ลาวมีกลไกเพียงพอในการรายงานเหตุการณ์คุกคามทางเพศและความรุนแรงทางเพศ โรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวทางสำหรับนักเรียน

ในการแจ้งเหตุและการร้องเรียน โรงเรียนจะมีกระบวนการของโรงเรียนและจรรยาบรรณของครูซึ่งจะระบุว่า ครูควรมีพฤติกรรมอย่างไร โดยเมื่อเกิดเหตุการณ์ล่วงละเมิดและการคุกคามทางเพศเกิดขึ้น พ่อแม่และผู้ปกครอง จะได้รับแจ้งเหตุทันที และครอบครัวผู้รับเคราะห์จะเข้าถึงกระบวนการทางกฎหมายได้โดยสะดวก ซึ่งอาจทำได้โดยผ่านผู้แทนด้านเพศสภาพในองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น องค์กรที่อยู่ภายใต้สหประชาชาติและ คณะกรรมการสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี (Lao National Committee for Advancement of Women หรือ LNCAW) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของภาครัฐที่ดูแลให้ความคุ้มครองสตรีและเด็ก

แม้กระบวนการแจ้งเหตุและร้องเรียนเรื่องการคุกคามและการล่วงละเมิดทางเพศจะค่อนข้างง่าย แต่มีประเด็นใหญ่ ๆ สองประเด็นในด้านการป้องกันความรุนแรงทางเพศและความพยายามในการบริหารจัดการต่อเรื่องนี้ที่ควรคำนึงถึง เรื่องแรกคือ การขาดความพยายามในการป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงทางเพศ ดังตัวอย่างในบางพื้นที่ของโรงเรียน เช่น ที่จุดจักรยาน ห้องสุขา และบริเวณหลังอาคารเรียนนั้น ยังคงเป็นพื้นที่เสี่ยงสำหรับเด็กหญิง ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเสนอว่าเรื่องนี้สามารถแก้ไขได้โดยจัดให้มีหน่วยรักษาความปลอดภัยลาดตระเวนบริเวณที่เสี่ยงเหล่านี้และการบอกให้นักเรียนตระหนักถึงบริเวณพื้นที่เสี่ยง และเรื่องที่สองที่มีความสำคัญ คือ ผู้รอดพ้นจากการคุกคามทางเพศมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการบำบัดด้านจิตใจ ดังนั้นการสนับสนุนด้านจิตใจจึงจำเป็นต่อการฟื้นฟูตัวจากประสบการณ์อันโหดร้ายที่เกิดขึ้น ตามคำกล่าวของครู นักเรียนที่รอดจากการคุกคามทางเพศนั้น ไม่ได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต แต่จะได้รับคำแนะนำจากครู ซึ่งอาจไม่มีทักษะเพียงพอในการให้คำแนะนำทางด้านจิตวิทยาได้ เหมือนผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การป้องกันความรุนแรงทางเพศซึ่งให้ความสำคัญต่อทั้งการแจ้งเหตุ การป้องกัน และการฟื้นฟูผู้รับเคราะห์

มาเลเซีย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเทศมาเลเซียคือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสำรวจ ผลจากการศึกษายืนยันว่า ภาพเหมารวมและแนวปฏิบัติทางเพศแบบดั้งเดิมยังคงแพร่หลายไปทั่วประเทศและมีอยู่ในโรงเรียนเช่นกัน ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทางบวกอยู่บ้างในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นชัดเจน

ว่าโครงการและนโยบายที่มุ่งส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในด้านการศึกษา เช่น หลักสูตรเพศศึกษาและโครงการป้องกันความรุนแรง ยังคงได้รับอิทธิพลจากเจตคติและแนวปฏิบัติทางเพศสภาพแบบดั้งเดิมอยู่

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเจตคติแบบเหมารวมทางเพศยังคงมีอยู่ในสังคมมาเลเซีย และภาพเหมารวมเหล่านี้เป็นไปในทางลบและแฝงไปด้วยอคติต่อผู้หญิง จากการศึกษาเราเห็นภาพเหมารวมทางเพศในทำนองเดียวกับที่ปรากฏอยู่ในประเทศอื่น ๆ ทั่วทั้งภูมิภาค (เช่น ธรรมชาติของผู้ชายคือการเป็นผู้นำ ส่วนของผู้หญิงคือเป็นผู้เลี้ยงดูลูก) แม้ว่าจะมีเจตคติแบบเหมารวมทางเพศบางประการเกี่ยวกับผู้ชายที่เป็นเชิงลบ เช่น ผู้ชายทุกคนเห็นแก่ตัว หรือผู้ชายที่ไม่ก้าวร้าวต้องเป็นเกย์ แต่ภาพเหมารวมเกี่ยวกับผู้หญิงนั้นแพร่หลายกว่ามากและเกือบทั้งหมดมีนัยยะในแง่ลบ ในด้านอาชีพการงาน ผู้หญิงถูกมองว่าด้อยกว่าผู้ชายและไม่มีความสามารถที่จะดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจได้

ในโรงเรียน เด็กชายและเด็กหญิงยังคงได้รับการปฏิบัติแตกต่างกัน เด็กหญิงมักถูกมองว่ามีอารมณ์อ่อนไหวและไม่เด็ดขาด แม้ว่าผู้หญิงจะมีความสามารถเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่ผู้หญิงจะไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำ บรรทัดฐานที่คาดหวังพฤติกรรมของเด็กชายและเด็กหญิงก็มีความแตกต่างกัน แม้ว่าหลักสูตรของโรงเรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่ช่องว่างก็ยังปรากฏอยู่ทั้งในด้านการออกแบบหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเพศสภาพกล่าวว่า ปัจจุบันมีหลักสูตรระดับชาติที่สอนเด็กเล็กเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพและกำลังได้รับการปรับปรุงและแก้ไขตามแนวทางของยูเนสโก อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้น แนวคิดที่แท้จริงของความเสมอภาคระหว่างเพศ การให้ความเคารพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสมดุลของอำนาจยังไม่เกิดขึ้นในโลกความเป็นจริง รูปภาพในตำราเรียนก็ยังคงมีภาพที่บ่งบอกถึงภาพเหมารวมทางเพศปรากฏอยู่ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่กล่าวว่าหนังสือเรียนไม่มีภาษาที่มีอคติทางเพศ แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพก็ยังคงเชื่อว่าในหนังสือเรียนและในหลักสูตรโดยรวมยังแฝงไปด้วยภาพเหมารวมและเจตคติทางเพศแบบเดิมอยู่ เช่น บทเรียนทางศาสนาบางเรื่องสรรเสริญผู้ชายและกล่าวโทษผู้หญิงว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ มากมาย

แม้ว่าประเทศมาเลเซียจะมีหลักสูตรเพศศึกษาที่ได้รับการออกแบบมาอย่างดีซึ่งได้รับการปรับปรุงเป็นระยะ โดยเรียกว่า อนามัยทางสังคมและการเจริญพันธุ์ แต่หลักสูตรดังกล่าวก็ค่อนข้างมีลักษณะเชิงอนุรักษ์นิยมเมื่อเทียบกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่สำคัญกว่านั้น ไม่ใช่ทุกโรงเรียนที่ดำเนินการสอนเรื่องดังกล่าวและการสอนนั้นก็อาจไม่ได้ผลนัก เรื่องเพศศึกษานั้นเป็นหัวข้อที่ยากจะบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน เนื่องจากความเชื่อทางวัฒนธรรมและศาสนาบางอย่าง ในทางปฏิบัติสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์จึงได้รับการสอนในแง่ของกายวิภาคพื้นฐาน ไม่ใช่ในแง่เพศสัมพันธ์ โรงเรียนและหลักสูตรบางแห่งสอนเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศและการสัมผัสทางร่างกายอันไม่พึงประสงค์ และที่เน้นคือการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ โรงเรียนและหลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่สอนให้นักเรียนหญิงทราบถึงวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์และการป้องกันตนเองไม่ให้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ แต่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไม่ได้ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาด้านสาธารณสุข ส่วนในบางโรงเรียนหากมีนักเรียนตั้งครรภ์ไม่ว่าจะมีสาเหตุจากอะไรก็ตาม โรงเรียนจะรายงานไปยังตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าจะมีโรงเรียนบางแห่งที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูสวัสดิการสำหรับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ก็ไม่มีนโยบายหรือขั้นตอนที่เป็นทางการในการช่วยเหลือนักเรียนเหล่านี้ นอกจากการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและพักการเรียนหรือไล่นักเรียนออก สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือมีหลายกรณีแม่ถูกไล่ออกจากโรงเรียน ในขณะที่พ่อยังคงได้เรียนต่อ

ความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องปกติในโรงเรียน แต่แผนงาน/โครงการต่าง ๆ ที่ได้ออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวดูเหมือนจะส่งเสริมบรรทัดฐานทางเพศที่เป็นอันตรายและกล่าวโทษเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิงและผู้หญิงมักถูกเรียกขาน ถูกล้อเลียน ล่วงละเมิด และคุกคามทางเพศ ทั้งทางวาจา อารมณ์ และทางร่างกาย ความคิดเห็นจำนวนมากระบุว่า เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นบ่อยกว่าที่มีการรายงาน เนื่องจากเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำนั้นหวาดกลัวเกินกว่าจะพูดถึงเรื่องที่เกิดขึ้น นอกจากเหยื่อจะถูกปิดปากแล้ว การทำให้เหยื่ออับอายก็เป็นเรื่องปกติ

ดังนั้น นโยบายและแผนงานที่ให้ความสำคัญเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศศึกษาหรือการป้องกันความรุนแรงทางเพศ ควรได้รับการออกแบบในลักษณะที่ปราศจากอคติทางเพศจากผู้ที่พัฒนานโยบาย/แผนงานดังกล่าวขึ้นมา ซึ่งสามารถทำได้โดยตรวจสอบให้แน่ใจว่านโยบายและแผนงานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับมาตรฐานและบรรทัดฐานในระดับสากล

เมียนมาร์

ข้อมูลของประเทศเมียนมาร์ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าภาพเหมารวมทางเพศและการเลือกปฏิบัติมีอยู่โดยตลอดในสังคมและได้ถูกผลิตซ้ำและต่อยอดในระบบโรงเรียน แม้ว่าภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมจะร่วมมือกันส่งเสริมหลักสูตรที่คำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างเพศก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานนั้นจำเป็นต้องอาศัยความเป็นผู้นำและความรู้สึกเป็นเจ้าของในการริเริ่มอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

เจตคติทางเพศและความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาททางเพศฝังลึกอยู่ในสังคม ผู้เข้าร่วมการศึกษา กล่าวว่า การปฏิบัติทางศาสนาและวัฒนธรรมที่แพร่หลายสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของผู้หญิงที่เป็นรองและด้อยค่ากว่าผู้ชาย ในระหว่างพิธีทางศาสนาผู้ชายจะนั่งข้างหน้าและผู้หญิงนั่งในแถวหลัง คำสอนทางศาสนาในโรงเรียนบางแห่งกล่าวว่าผู้ชายเกิดมาพร้อมกับพลังเหนือธรรมชาติของผู้ชายหรือ “โบน” และการที่เกิดมาเป็นเพศหญิงโดยธรรมชาติจะมีสถานะต่ำกว่าชาย มีแม้กระทั่งคำกล่าวดั้งเดิมเช่น “สามีคือพระเจ้า ลูกชายคือนาย” และ “ลูกสาวในครอบครัวเป็นทาสที่ดีที่สุด” ซึ่งทำให้ผู้ชายเหนือกว่า ความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงจึงมีรากฐานมาจากค่านิยมและความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม ภาพเหมารวมทางเพศและการเลือกปฏิบัติที่สืบต่อกันมาในครอบครัวและสังคมในวงกว้าง ภาพเหมารวมทางเพศที่พบโดยทั่วไปในสังคมเมียนมาร์สะท้อนให้เห็นถึงความคิดที่ว่าพื้นที่ของผู้หญิงคือในบ้าน และพื้นที่ของผู้ชายคือที่สาธารณะ ผู้หญิงถูกคาดหวังให้เป็นผู้ดูแลครอบครัว ในขณะที่ผู้ชายถูกคาดหวังให้เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว แนวคิดดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการกีดกันผู้หญิงในชีวิตส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังจำกัดโอกาสของผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะอีกด้วย นอกจากนี้ ในขณะที่ผู้หญิงเริ่มมีพื้นที่ในที่สาธารณะ แต่ความคาดหวังแบบเดิมว่าผู้หญิงต้องดูแลบ้านก็ยังคงอยู่ และส่งผลให้สตรีมีภาระงานที่บ้านและที่ทำงานเป็นสองเท่า

ในโรงเรียน นักเรียนได้รับการคาดหวังให้ปฏิบัติตามบทบาทชายหญิงแบบดั้งเดิม นักเรียนหญิงถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามอุดมคติ คือ เป็นผู้ยอมจำนนและสงบเสงี่ยม ในขณะที่นักเรียนชายถูกคาดหวังให้ไปทำตามอุดมคติของผู้ชาย คือ แข็งแกร่งและก้าวร้าว ผู้เข้าร่วมการศึกษาจำนวนหนึ่งกล่าวว่าครูมีอคติทางเพศซึ่งถูกกำหนดโดยแบบแผนและบรรทัดฐานทางเพศในวัฒนธรรมของสังคม อีกทั้งครูเองก็ไม่ได้ตระหนักถึงอคติทางเพศของตนเองที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติต่อนักเรียน และเจตคติของพวกเขาก็สร้างความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในห้องเรียนและโรงเรียน นักเรียนมักได้รับมอบหมายงานทั้งในชั้นเรียนและในกิจกรรมพิเศษโดยคำนึงถึงการแบ่งงานกันทำตามเพศแบบดั้งเดิม เช่น ในช่วงเทศกาลหรือโครงการของโรงเรียน เด็กผู้หญิงจะได้รับมอบหมายให้ทำอาหาร ตกแต่ง และทำความสะอาด ในขณะที่นักเรียนชายจะทำหน้าที่ขนสัมภาระและจัดสถานที่

นโยบายหลายอย่างของโรงเรียนยังคงมีการเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนหญิง นักเรียนหญิงมักจะถูกปิดกั้นโอกาสในด้านกีฬา การเป็นผู้นำ และแม้กระทั่งอาชีพในอนาคต ในขณะที่โรงเรียนหลายแห่งไม่มีทรัพยากรเพียงพอสำหรับกิจกรรมกีฬา แต่โดยทั่วไปแล้วนักเรียนชายมักจะได้รับคามสำคัญเหนือกว่านักเรียนหญิงเมื่อเป็นเรื่องการใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในการเล่นกีฬา ดังที่ปรากฏว่านักเรียนชายจะใช้พื้นที่ในโรงเรียนมากกว่านักเรียนหญิง หรือในกระบวนการคัดเลือกผู้นำนักเรียน ครูมักจะมีอำนาจเบ็ดเสร็จ และการตัดสินใจของครูมักจะได้รับอิทธิพลจากมุมมองที่มีอคติทางเพศว่าเด็กชายมีความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มว่านักเรียนหญิงจะมุ่งสู่อาชีพตามที่สังคมคาดหวังตามบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม นักเรียนหญิงได้รับการสอนสั่งให้จดจ่อกับการเรียนและทำตามคำแนะนำให้ดี ในขณะที่นักเรียนชายไม่ได้ถูกกดดันมากเท่านักเรียนหญิง ซึ่งเปิดโอกาสนักเรียนชายแสวงหาความสนใจในเรื่องอื่น ๆ ได้ ผู้เข้าร่วมการศึกษาหลายคนกล่าวว่าแม้ว่าเด็กผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะทำผลงานทางวิชาการได้ดีกว่าเด็กผู้ชาย แต่ภาพเหมารวมทางเพศและอคติทางเพศที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เหมาะสมกับเพศนั้น จะเปิดทางให้เด็กผู้ชายเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มากกว่าเด็กผู้หญิง ยิ่งไปกว่านั้น ผู้หญิงยังต้องฟันฝ่านโยบายการเลือกปฏิบัติทางเพศที่ฝังลึกในระบบที่กีดกันผู้หญิงไม่ให้ได้ศึกษาสาขาวิชาที่ตนเองสนใจ เพราะเกณฑ์คะแนนสอบเพื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยของผู้หญิงนั้นจะสูงกว่าของผู้ชายในสาขาแพทย์ วิศวกรรมศาสตร์ และสาขาวิชาอื่น ๆ

ผลการศึกษาชี้ว่าโรงเรียนในเมียนมาร์แทบจะไม่มีนโยบายป้องกันความรุนแรงทางเพศเลย การสอนและการสร้างความตระหนักเรื่องเพศศึกษาไม่ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน โดยทั่วไปโรงเรียนไม่มีกลไกและขั้นตอนที่ชัดเจนในการแจ้งเหตุความรุนแรงทางเพศ เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนและครูจะโทรหาผู้ปกครองและพยายามแก้ไขอย่างเงียบ ๆ ตามเงื่อนไขของตนเอง บางโรงเรียนอาจแสวงหาแนวทางแก้ไขร่วมกับองค์กรคุ้มครองเด็ก ผู้เข้าร่วมการศึกษาบางคนเห็นว่าเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศส่วนใหญ่ไม่ได้รับรายงานเนื่องจากวัฒนธรรมการกล่าวโทษเหยื่อ ยิ่งไปกว่านั้นการยึดถือภาพเหมารวมและบรรทัดฐานทางเพศอย่างเข้มงวดทำให้ครูไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหตุการณ์ได้อย่างเป็นธรรม

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีความพยายามอย่างมากจากภาครัฐและภาคอื่น ๆ ในการส่งเสริมการศึกษาที่ละเอียดอ่อนต่อประเด็นทางเพศสภาพ กระทรวงศึกษาธิการของเมียนมาร์ได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมการศึกษารูปแบบเรียนรวม ด้วยความช่วยเหลือจากสหประชาชาติ และหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การยูเนสโกได้ริเริ่ม โครงการชื่อ “Strengthening Pre-service Teacher Education in Myanmar (STEM)” ซึ่งมุ่งเน้นความเสมอภาคระหว่างเพศในนโยบายการศึกษาของครู หลักสูตรการฝึกอบรมครู และเนื้อหาและวิธีการการสอน นอกจากนี้ องค์กรภาคประชาสังคมได้ร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อเพิ่มความรู้และความตระหนักเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในการศึกษา เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรม และกิจกรรมการแข่งขัน แม้ว่าความพยายามเหล่านี้เป็นทิศทางที่ถูกต้องแล้ว แต่ความยั่งยืนนั้นจะต้องอาศัยผู้นำและความรู้สึกที่เป็นเจ้าของที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งระบบโรงเรียน ที่รวมถึงความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งครูและผู้ปกครอง

ฟิลิปปินส์

สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ การอภิปรายจากการสนทนากลุ่มและผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพได้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศสภาพในระบบการศึกษา แม้ว่าประเทศจะอยู่ในอันดับที่ค่อนข้างสูงในดัชนีช่องว่างระหว่างเพศทั่วโลก แต่ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภาพเหมารวมทางเพศยังคงแพร่หลายอยู่ บทบาทลำดับชั้นทางเพศยังคงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิถีชีวิต และอคติทางเพศยังคงมีอยู่มากในระบบโรงเรียน

บทบาททางเพศที่สังคมกำหนดนั้นพบโดยทั่วไปและในโรงเรียน เช่น ผู้ชายหรือพ่อทำงานนอกบ้านและผู้หญิงหรือแม่ที่ดูแลบ้านและดูแลลูก ผู้เข้าร่วมการสนทนาระบุว่า สังคมยังคงให้ความสำคัญกับเพศสภาพ เนื่องจากผู้ชายมีบทบาทในการผลิต (Productive role) และหญิงมีบทบาทด้านการเจริญพันธุ์ (Reproductive role) แม้ว่าจะมีนโยบายและโครงการพัฒนาจำนวนมากที่มุ่งช่วยเหลือและยกระดับสภาพของผู้หญิง แต่ผู้ชายยังคงไม่มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบด้านการเจริญพันธุ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือในด้านการดูแลเด็กและหน้าที่ในบ้าน บรรทัดฐานเดิม ๆ ไม่ได้เปลี่ยนไปมากนัก ตัวอย่างเช่น อาชีพในสาขาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์จะถูกครอบงำโดยผู้ชาย ในขณะที่อาชีพการพยาบาลและการสื่อสารจะเป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่

แม้ว่าบรรทัดฐานเรื่องเพศสภาพดั้งเดิมในสังคมจะถูกนำมาใช้ในโรงเรียนในระดับหนึ่ง แต่ผู้เข้าร่วมการศึกษาไม่ถือว่าบรรทัดฐานเหล่านี้เป็นเรื่องร้ายแรงถึงขนาดที่ทำให้พวกเขาปฏิบัติต่อนักเรียนหญิงอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ครูโดยทั่วไปต้องได้รับการฝึกฝนและการส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของความเสมอภาคระหว่างเพศทั้งในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงานด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาปัจจุบันที่เราเน้นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ มีการจัดประชุม การฝึกอบรม การสัมมนามากมายในประเด็นเรื่องเพศสภาพ เช่น ความละเอียดอ่อนต่อเพศสภาพ และความสำคัญของความเสมอภาคระหว่างเพศ หัวข้อเหล่านี้พบเห็นทั่วไปซึ่งไม่ใช่เฉพาะในวงการครูและการศึกษาแต่ยังรวมถึงภาคส่วนอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามในส่วนของตำราเรียนเรื่องเพศสภาพยังคงเป็นไปตามภาพเหมารวมแบบเดิม ภาพในตำราที่ยังมีเห็น เช่น ภาพพ่อในชุดธุรกิจเป็นหัวหน้าครอบครัวและแม่ที่สวมผ้ากันเปื้อนอยู่ที่บ้าน ภาพเหล่านี้ยังคงแพร่หลายในหนังสือเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แม้ว่าจะมีความพยายามที่จะปรับปรุงตำราและงานเขียนอยู่บ้าง เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติสำหรับนักเขียนตำรา แต่ก็ยังไม่มีมาตรการแก้ไขปรับปรุงที่ชัดเจนส่วนการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นดีขึ้น เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้มหาวิทยาลัยต้องบูรณาการเรื่องเพศสภาพเข้ากับหลักสูตร และมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งก็มีอิสระในการผลิตและปรับปรุงตำราและหลักสูตรของตนเองเกี่ยวกับการสอนเพศศึกษา จะเห็นได้ว่าฟิลิปปินส์มีแนวคิดและความคิดริเริ่มเกี่ยวกับเพศศึกษา

ที่ค่อนข้างเสรีมากกว่าประเทศอื่น ๆ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ โรงเรียนหลายแห่งยังไม่ได้มีการปรับเนื้อหา การสอนเพศศึกษาให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ ครูยังคงต้องการ การฝึกอบรมด้านการสอนเพศศึกษาเป็นอย่างมาก และครูหลายคนก็อดต่อการสอนนักเรียนในหัวข้อเรื่อง เพศ ผู้เข้าร่วมการสนทนาบางคนระบุว่า เพศศึกษายังถือเป็นหัวข้อต้องห้าม อีกทั้งวิธีการสอนที่ใช้ยู่ก็ ไม่เป็นประโยชน์ เนื่องจากเน้นเฉพาะมิติทางชีววิทยาและการสอนให้ละเว้นการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้น ดังนั้น ความคิดความเชื่อแบบดั้งเดิมของสังคมยังคงกำหนดแนวพฤติกรรมของวัยรุ่นโดยเฉพาะเด็กผู้หญิง เด็ก ๆ ถูก สอนให้อายที่จะถามคำถามหรือพูดคุยในเรื่องเพศ ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจำนวนมากจึงเติบโตขึ้นมาพร้อมกับ ความเข้าใจผิดหลายอย่างเกี่ยวกับเรื่องเพศและการตั้งครรรภ์ ส่งผลให้เกิดการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นและปัญหา ทางเพศอื่น ๆ แม้ว่าแนวโน้มในประเทศจะชี้ให้เห็นถึงสังคมที่เปิดกว้างและเสรีมากขึ้น และมีเด็กหญิงจำนวน มากขึ้นที่โตเป็นสาวและร่างกายพร้อมมีประสบการณ์ทางเพศ แต่เด็กสาวจำนวนมากก็ยังคงถูกจำกัดโดย วัฒนธรรมที่ไม่ให้พูดถึงเรื่องเพศอย่างเปิดเผย

แม้ว่าฟิลิปปินส์จะมีวัฒนธรรมที่บิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy) ในบ้าน แต่ประเทศได้ จัดตั้งกลไกพิเศษขึ้นเพื่อปรับปรุงปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในด้านการศึกษา โดยมีคณะกรรมการการ ว่าด้วยสตรีแห่งประเทศไทยฟิลิปปินส์เป็นหน่วยงานใหญ่ที่กำกับแผนงานพัฒนาด้านเพศสภาพ มหาวิทยาลัย หลายแห่งก็จัดตั้งหน่วยหรือแผนกที่นักศึกษาสามารถมาแสดงความคิดเห็นหรือความคับข้องใจในเรื่องที่ เกี่ยวกับเพศสภาพได้ ความพยายามเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเสริมพลังให้แก่ผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน ยังคงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในเกือบทุกด้าน เช่น การนำเสนอ ตัวแทนผู้หญิงและผู้ชายให้เท่าเทียมกันในตำราเรียน การบูรณาการมุมมองทางเพศสภาพเข้าไปในเนื้อหาของ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา และบทบาทและบรรทัดฐานทางเพศในบ้าน โรงเรียน และชุมชน สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น ฟิลิปปินส์มีโอกาสที่ดีกว่าประเทศอื่น ๆ ในการลดช่องว่างระหว่างเพศ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความพยายามมากที่จะปรับปรุงความเสมอภาคระหว่างเพศและมีทรัพยากรที่จะ ดำเนินการในเรื่องนี้

สิงคโปร์

สำหรับประเทศสิงคโปร์ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสำรวจได้ให้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นเรื่องเพศสภาพในระบบการศึกษา แม้ว่าสิงคโปร์มักจะถูกมองว่าเป็นผู้บุกเบิกในการบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศในภูมิภาคอาเซียน แต่ก็ยังคงมีปัญหาเรื่องเพศสภาพในหลายภาคส่วนรวมถึงภาคการศึกษา อีกทั้งโครงสร้างบิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy) ภาพเหมารวมทางเพศ และบรรทัดฐานทางเพศยังคงแพร่หลายในโรงเรียนและสังคม

ดัชนีความเสมอภาคระหว่างเพศปี 2019 (GII) ที่พัฒนาโดยสหประชาชาติ จัดอันดับให้สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 12 จาก 162 ประเทศ อย่างไรก็ตาม สิงคโปร์ไม่ได้ปราศจากความท้าทายเกี่ยวกับปัญหาเพศสภาพ ซึ่งประเด็นเรื่องเพศสภาพที่มีการกล่าวถึงกันมากที่สุดในสิงคโปร์คือนโยบายการรับใช้ชาติ ที่กำหนดให้พลเมืองชายทุกคนต้องรับราชการทหารเป็นเวลา 22-24 เดือนเมื่ออายุครบ 18 ปี หลายคนโต้แย้งว่านโยบายที่ให้เพียงเพศชายได้รับโอกาสนี้ เป็นนโยบายที่มอบการป้องกันประเทศให้แก่เพศชายเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งสิ่งนี้ตอกย้ำภาพเหมารวมทางเพศ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมองว่านโยบายนี้ที่ไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ชายที่ต้องถูกลงโทษหากหลีกเลี่ยงการเป็นทหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างแนวคิดเกี่ยวกับรับใช้ชาติที่เป็นกลางทางเพศ โดยขยายให้ครอบคลุมหน้าที่อื่น ๆ ที่ให้ทุกเพศเข้าร่วมได้ ไม่ใช่เฉพาะการรบเท่านั้น นโยบายการรับใช้ชาติที่เป็นกลางทางเพศควรให้โอกาสทั้งหญิงและชายโดยพิจารณาจากความสามารถและความสนใจมากกว่าการแบ่งบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม อาจช่วยทำให้สิงคโปร์บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศในการรับใช้ชาติได้

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า อคติทางเพศและภาพเหมารวมไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดในห้องเรียนและในโรงเรียน เด็กผู้ชายมักถูกเหมารวมว่ามีคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความเป็นผู้นำและความเข้มแข็ง ในขณะที่นักเรียนหญิงถูกเหมารวมในเรื่องความสุภาพอ่อนน้อมและการเชื่อฟัง อาชีพในอุดมคติสำหรับเด็กผู้หญิงเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะด้านอารมณ์ในระดับที่สูง เช่น ผู้จัดการฝ่ายการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ส่วนอาชีพในอุดมคติสำหรับเด็กชายถือเป็นอาชีพที่มีตำแหน่งสูงตามความเชื่อแบบดั้งเดิม เช่น แพทย์ วิศวกร และผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนให้เด็กผู้หญิงมีส่วนร่วมในศิลปะ งานฝีมือ และดนตรี ในขณะที่เด็กผู้ชายได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬา สำหรับหนังสือเรียนและสื่อการศึกษาอื่น ๆ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพได้ตั้งข้อสังเกตว่าในขณะที่สิ่งพิมพ์เก่าบางฉบับอาจแสดงให้เห็นภาพเหมารวมทางเพศ เช่น การเป็นตัวแทนของชายและหญิงในบทบาทลำดับชั้นตามแบบวิถีแบบดั้งเดิม แต่สิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ มักจะสะท้อนถึงแนวความคิดใหม่ที่หักล้างความคิดดั้งเดิมเหล่านั้น

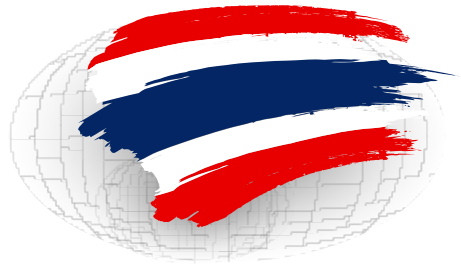
เจตคติแบบเหมารวมทางเพศ ค่านิยมแบบบิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy) และความคาดหวังทางเพศยังคงฝังแน่นอยู่ในแวดวงต่าง ๆ ของสังคมสังคมนิยม ดังนั้น ค่านิยมของครอบครัวและความเชื่อทางวัฒนธรรมของครูและผู้บริหารโรงเรียน อาจทำให้ความเชื่อเรื่องเพศสภาพแบบดั้งเดิมยังคงสืบต่อในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพกล่าวว่า ในขณะที่ครูได้รับการคาดหวังให้ปฏิบัติต่อทุกเพศอย่างเสมอภาคกันในโรงเรียน บางคนอาจรู้สึกอึดอัดหรือขัดแย้งเพราะความเชื่อทางสังคม วัฒนธรรม หรือศาสนาที่ว่าผู้ชายมีสถานภาพเหนือกว่า ครูที่มีมุมมองทางเพศแบบดั้งเดิมอาจส่งเสริมความไม่เท่าเทียมทางเพศในห้องเรียนโดยไม่รู้ตัว และถ่ายทอดข้อความที่มีอคติทางเพศ ซึ่งอาจกำหนดเจตคติ พฤติกรรม ความสนใจ และในท้ายที่สุด การเลือกเส้นทางการศึกษาและการประกอบอาชีพของนักเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนตอกย้ำความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องเพศสภาพแบบดั้งเดิมยังสืบเนื่องมาจากโครงสร้างบุคลากรของโรงเรียนอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ครูสอนคณิตศาสตร์มักจะเป็นผู้ชาย และครูสอนศิลปะมักจะเป็นผู้หญิง

โรงเรียนขนาดใหญ่มักมีนโยบายป้องกันการคุกคามทางเพศและล่วงละเมิดทางเพศแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งครอบคลุมทั้งบทบัญญัติเชิงรุกเพื่อป้องกันความรุนแรงตลอดจนบทบัญญัติหลังเกิดเหตุ รวมถึงกลไกการแจ้งเหตุและการกักหนุญเหือที่รอดพ้นจากความรุนแรงทางเพศ โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายและจรรยาบรรณของครูที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศและการล่วงละเมิดนักเรียน นโยบายการป้องกันความรุนแรงทางเพศโดยทั่วไปมีแนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน/ผู้ปกครองในกรณีที่มีการล่วงละเมิด นอกจากนี้ ยังมีสายด่วนช่วยให้คำปรึกษาสนับสนุนด้านจิตใจแก่ผู้เคราะห์ร้ายโดยจะเก็บทุกอย่างเป็นความลับ นักเรียนสามารถแจ้งเหตุความรุนแรงทางเพศผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ผ่านโรงเรียนหรือนักสังคมสงเคราะห์ในชุมชน หรือแจ้งตำรวจโดยตรง อย่างไรก็ตาม ในโรงเรียนขนาดเล็กยังขาดนโยบายป้องกันความรุนแรงที่ครอบคลุมเรื่องดังกล่าวและมักจะไม่มึนโยบายที่เขียนไว้

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพเน้นย้ำบทบาทสำคัญของผู้นำของโรงเรียนในการล้มล้างเจตคติทางเพศสภาพแบบเก่าและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน ผู้บริหารรวมทั้งคณะกรรมการโรงเรียน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และปรัชญาเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศ และสามารถกำหนดให้เป็นนโยบายและน่านโยบายไปปฏิบัติ แม้ว่าคณะกรรมการโรงเรียนอาจเป็นผู้นำที่อยู่เบื้องหลัง แต่ครูใหญ่ควรแสดงตนและเป็นศูนย์กลางประสานกับผู้ปกครองและครูในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นต้องฝึกอบรมหรืออบรม/ปฐมนิเทศครูใหม่เพื่อส่งเสริมการสอนที่มีละเอียดอ่อนเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ รวมทั้ง โรงเรียนควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ระหว่างครูกับผู้บริหารของโรงเรียนอีกด้วย

ประเทศไทย

ด้วยความตั้งใจที่จะศึกษาสถานะปัจจุบันของความเสมอภาคระหว่างเพศในระบบการศึกษาของอาเซียน ซึ่งคณะวิจัยของเราได้เดินทางไปเยี่ยมโรงเรียน โดยหวังว่าจะได้สังเกต สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไทยส่งเสริม (หรือละเลย) ประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศอย่างไร เราได้เยี่ยมชมโรงเรียนของรัฐ

และเอกชนทั้งหมดเจ็ดแห่งทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เมื่อคณะวิจัยได้สังเกตสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และมีส่วนร่วมในการสนทนากับนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกแห่งล้วนตระหนักดีถึงปัญหาความเสมอภาคระหว่างเพศ รวมทั้งตัวนักเรียนหญิงเองก็เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นเรื่องเพศสภาพที่ยังน่าวิตก โดยมีหลายประเด็นที่ฝังแน่นในระบบนิเวศของโรงเรียนจนกลายเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมของทั้งนักเรียนและครู

การวิจัยของเราพบว่า มีความตระหนักในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศมากขึ้นและบทบาทและความคาดหวังต่อผู้หญิงและผู้ชายมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น เช่น ในการอภิปรายในชั้นเรียน เด็กผู้หญิงก็มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เด็กผู้หญิงได้รับเลือกหรือได้รับโอกาสเป็นผู้นำมากขึ้นเช่นกัน จากการสัมภาษณ์นักเรียนโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนหญิงมีความมั่นใจและพูดตรงไปตรงมาเหมือนกับนักเรียนชาย จากมุมมองของครูและนักเรียน ผู้สมัครเป็นประธานนักเรียนที่เป็นหญิงมีนโยบายที่ครอบคลุมซึ่งคำนึงถึงทุกฝ่ายในโรงเรียน อีกทั้งยังมีความมั่นใจ แน่วแน่ ตลอดจนความเห็นอกเห็นใจมากกว่าผู้สมัครชายที่มักจะเน้นด้านนโยบายเพียงด้านเดียว ที่สำคัญที่สุด พบว่าเด็กผู้หญิงตระหนักดีถึงปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศและพยายามพิสูจน์ว่าตนเองก็มีความสามารถพอ ๆ กับเด็กผู้ชาย ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดี

ในขณะที่บรรยากาศในโรงเรียนโดยทั่วไปดูเหมือนจะยอมรับบทบาทและความเป็นผู้นำของเด็กผู้หญิงมากขึ้น แต่อคติทางเพศยังคงมีอยู่มากมาย ครูและบุคลากรในโรงเรียนมักเชื่อในลักษณะทางเพศสภาพที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม บนกระดานนิทรรศการรอบโรงเรียนส่วนใหญ่จะแสดงภาพผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสำเร็จทางวิชาการและวิชาชีพ ส่วนผู้หญิงมักถูกมองว่าเป็นตัวปัญหาที่ควรหลีกเลี่ยง เช่น ชอบนินทาหรือการกลั่นแกล้ง ในหนังสือเรียนก็จะพบว่าเด็กหญิงและเด็กชายมักจะแสดงบทบาทตามลำดับชั้น แม้ว่าภาพเหมารวมทางเพศเหล่านี้บางอย่างอาจดูเหมือนไม่มีอันตราย แต่บางอย่างอาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนก็เป็นได้ ตัวอย่างเช่น ความคิดที่ว่าเด็กผู้ชายฉลาดกว่าเด็กผู้หญิงโดยเนื้อแท้ดูเหมือนจะเป็นเรื่องธรรมดา สำหรับครูบางคนแม้ว่าเด็กผู้หญิงจะมีคะแนนดีกว่า แต่ครูก็ยังเชื่อว่าเด็กผู้ชายฉลาดกว่า หรือเด็กผู้ชายโดยทั่วไปฉลาดกว่าและคำนวณได้ดีกว่า แม้ว่าเด็กผู้หญิงจะมีเกรดดีกว่าแต่เด็กผู้ชายก็มีศักยภาพในการเรียนรู้ที่ดีกว่า หรือเด็กผู้ชายอาจจะขี้เกียจกว่าแต่ฉลาดกว่า ข้อมูลจากการเยี่ยมโรงเรียนยัง

พบว่า เมื่อนักเรียนเลื่อนระดับชั้นสูงขึ้น ความสนใจของเด็กผู้หญิงในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จะลดลงเป็นอย่างมาก จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่าอคติทางเพศของครูส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในตนเองและความสนใจทางวิชาการของเด็กผู้หญิง

จากการลงพื้นที่เยี่ยมโรงเรียน เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเด็กชายมักจะครอบครองพื้นที่ทางกายภาพในโรงเรียนและมีโอกาสในการเป็นผู้นำมากกว่าเด็กหญิง ครูก็สะท้อนความรู้สึกแบบเดียวกันนี้ต่อเด็กผู้หญิง ดังนั้น เมื่อพวกเขาโตขึ้น เด็กหญิงมีแนวโน้มจะใส่ใจรูปลักษณ์ภายนอกมากขึ้น จึงไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย ด้วยเหตุนี้ วิชาและกิจกรรมของโรงเรียนจึงถูกจัดระเบียบตามเพศสภาพ ซึ่งทำให้เด็กผู้หญิงขาดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สิ่งนี้ทำให้การแบ่งแยกเพศและความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เด็กชายยังได้รับการสนับสนุนให้แสวงหาความสนใจที่หลากหลายและได้รับโอกาสมากกว่าในการเป็นผู้นำ ครูบางคนโต้แย้งว่าเด็กชายควรเป็นผู้นำเพราะพวกเขาแข็งแรงและเสียงดังฟังชัดกว่า ซึ่งจะทำให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพมาก ส่วนเด็กผู้หญิงถูกคาดหวังให้เป็นผู้ช่วยเบื้องหลัง ซึ่งเด็กหญิงที่ไม่ปรากฏในสายตาผู้คนเพราะอยู่เบื้องหลังนั้นถูกบังคับให้ยอมรับสถานะของตนเองและเข้าสู่วังวนของอคติและการเลือกปฏิบัติทางเพศที่พบเห็นได้ทั่วไปในโรงเรียนตราบจนทุกวันนี้

การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการเยี่ยมโรงเรียนได้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากความรุนแรงทางเพศที่เด็กหญิงอาจต้องเผชิญทุกเมื่อเชื่อวัน แม้ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศอาจไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนัก แต่นักเรียนเห็นพ้องกันว่าความคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศยังคงเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน เด็กชายยังคงหยอกล้อและเยาะเย้ยเด็กหญิงเพื่อนร่วมชั้นโดยเฉพาะเรื่องรูปร่างหน้าตา แม้ว่านักเรียนชายจะเข้าใจดีว่าพฤติกรรมแบบนี้เป็นการไม่ให้เกียรติและเป็นอันตรายต่อผู้อื่น แต่พวกเขายังคงแสดงออกแบบนั้น สิ่งเหล่านี้หมายความว่าเด็ก ๆ เรียนรู้สถานภาพทางสังคมของตนเองอย่างผิด ๆ นอกจากนี้ ความรุนแรงทางเพศในครอบครัวก็ยังคงเป็นประเด็นที่น่ากังวล ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนระบุว่าความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อเด็กผู้หญิงนั้นเป็นเรื่องปกติและมีผลกระทบต่อชีวิตและสุขภาพจิตของเด็กผู้หญิง รวมไปถึงการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เป็นอีกปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากเจตคติของครูแสดงให้เห็นว่าการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเป็นปัญหาใหญ่ของเด็กผู้หญิง อีกทั้งวิชาเพศศึกษาไม่ได้กล่าวถึงเรื่องเพศและความสัมพันธ์ทางเพศเลย แต่กลับกล่าวเฉพาะเรื่องระบบชีวภาพและระบบสืบพันธุ์เท่านั้น อีกทั้งครูส่วนใหญ่ก็ไม่สะดวกใจที่จะพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องเพศเนื่องจากความเขินอายและกลัวว่าจะกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนโดยไม่จำเป็น ประเด็นเหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้เกิดความรุนแรงทางเพศต่อเด็กหญิงในโรงเรียนและผู้หญิงในสังคมโดยรวม

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เยี่ยมชมสถาบันการศึกษาวิชาครูซึ่งให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อเตรียมการเป็นครู จากการสัมภาษณ์ เราพบปัญหาเพศสภาพมากมายในด้านการศึกษาของครู ประการแรก จำนวนนักศึกษาครูหญิงมีมากกว่านักศึกษาชายเกือบสามเท่า แต่ร้อยละ 95 ของประธานชั้นเรียนกลับเป็นผู้ชายตลอดช่วงห้าปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากเจตคติแบบเหมารวมทางเพศที่กำหนดโอกาสในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำ อีกทั้งยังกำหนดทางเลือกทางวิชาการของเด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ โดยข้อมูลสัมภาษณ์

ได้ระบุว่า หลักสูตรและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมักเป็นไปเพื่อนักศึกษาชาย แม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นหญิงก็ตาม นอกจากนี้ เมื่อเลือกสาขาวิชาที่จะสอนนักศึกษาหญิงจะเลือกภาษาและสังคมศาสตร์อย่างล้นหลามมากกว่าสาขาวิชาคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์กายภาพ นี่เป็นอีกหนึ่งผลลัพธ์จากการที่ผู้หญิงที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่โรงเรียนประถมศึกษา

โดยทั่วไป การศึกษาเพื่อเตรียมการเป็นครูยังไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความเสมอภาคระหว่างเพศ ในสถาบันการศึกษาวิชาครูไม่มีหลักสูตรการสอนความเสมอภาคระหว่างเพศ และมีได้เปิดเป็นวิชาเฉพาะ แต่ก็มีกรรวมหัวข้อนี้เข้าไปอยู่ในหลักสูตรอื่น ๆ บ้างเป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน หนังสือเรียนและสื่อการสอนก็ขาดมุมมองทางเพศสภาพและเนื้อหาที่ไม่ได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย การเรียนการสอนยังคงล้าสมัยและเน้นการเรียนรู้โดยการท่องจำไม่ต้องตั้งคำถาม ในตำราเรียนมีรูปผู้ชายยังคงถูกมองว่าเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัว ในขณะที่ผู้หญิงสวมผ้ากันเปื้อน ทำอาหาร และทำความสะอาด นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนยังมองว่าการเลือกปฏิบัติทางเพศและความไม่เสมอภาคระหว่างเพศเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในลำดับล่าง ๆ ที่ไม่ค่อยมีความสำคัญเลย

จากการสัมภาษณ์ นักศึกษาวิชาครูระบุว่าครูของพวกเขาเป็นแรงบันดาลใจให้มาเป็นครูได้อย่างไร แม้ว่าแบบอย่างที่ดีจะสร้างแรงบันดาลใจให้พวกเขามาเป็นครู แต่แบบอย่างที่ไม่ดีก็สร้างแรงบันดาลใจให้พวกเขาต้องการเป็นครูที่ดีขึ้นเช่นกัน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าครูมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการเลือกเส้นทางชีวิตและการประสบความสำเร็จของเด็ก ดังนั้น การศึกษาของครูจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนและในสังคม เนื่องจากครูช่วยสร้างการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้ การวิจัยของเรายังพบว่านักศึกษาวิชาครูทุกคนเชื่อว่าเพศสภาพไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเป็นครูที่มีคุณภาพดี ครูที่ดีต้องไม่เห็นแก่ตัว แต่ครูควรให้ความสำคัญต่อนักเรียนและควรเปิดใจกว้างสามารถกระตุ้นจิตใจของผู้เรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน แรงบันดาลใจเหล่านี้เป็นสัญญาณที่น่าชื่นชมและมีความหวังสำหรับการศึกษาในอนาคตของประเทศไทย

โรงเรียนไม่เพียงแต่ให้ความรู้ที่จำเป็นเท่านั้น แต่โรงเรียนยังช่วยกำหนดว่าเด็กเป็นใครและทำอะไรได้บ้าง ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศยังคงเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับความสนใจอย่างจริงจังในระบบการศึกษาของไทย และเป็นปัญหาเชิงระบบที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม การเยี่ยมโรงเรียนและมหาวิทยาลัยของเรายืนยันว่ายังมีอีกหลายอย่างที่ต้องทำถ้าเราต้องการให้บุตรหลานของเราอยู่ในโรงเรียนที่ปราศจากอคติ ภาพเหมารวม และความรุนแรงทางเพศ

เวียดนาม

ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นทางเพศสภาพในการศึกษาในประเทศเวียดนามรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการใช้แบบสำรวจ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องเพศสภาพแบบดั้งเดิมได้กำหนดบทบาทของผู้หญิงในโรงเรียนและสังคมในวงกว้าง แม้ว่าจะมีความพยายามที่จะส่งเสริมหลักสูตรที่ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่ก็ยังคงขาดประเด็นเรื่องเพศศึกษา นโยบายการป้องกันความรุนแรง และการเสริมสร้างขีดความสามารถของระบบโรงเรียนในการสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น

ผลการศึกษาระบุว่าบรรทัดฐานทางเพศและความคาดหวังในบทบาททางเพศนั้นแพร่หลายในสังคมเวียดนามและในโรงเรียน บรรทัดฐานทางเพศและความคาดหวังในบทบาททางเพศที่มีอยู่ในสังคมเวียดนามสะท้อนถึงแนวคิดดั้งเดิมของความเป็นผู้หญิงและความเป็นชาย การแบ่งงานกันทำตามภาพเหมารวมทางเพศและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งมักจะส่งผลเสียต่อผู้หญิง ได้แก่ ผู้ชายต้องเข้มแข็ง ครอบครัวย่อมต้องมีลูกชายเพื่อสืบสานสายเลือดของครอบครัว เด็กผู้หญิงต้องมีคุณธรรม 4 ประการ และผู้ชายต้องนั่งเป็นหัวหน้าโต๊ะอาหาร ในโรงเรียนเช่นกันบรรทัดฐานเรื่องเพศเหล่านี้ล้วนเป็นที่แพร่หลาย และสะท้อนถึงบรรทัดฐานที่มีอยู่ในครอบครัวและสังคมในวงกว้าง นักเรียนถูกคาดหวังให้ยึดถือแนวคิดของความเป็นชายและความเป็นผู้หญิงที่ระบุให้ผู้ชายต้องกล้าหาญ ปราดเปรี้ยว เข้มแข็ง และไม่แสดงพฤติกรรมที่ดูเป็นผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงควรสุภาพ เชื่อฟัง มีรูปร่างสวยงาม และเป็นกันเอง นอกจากนี้ยังมีค่านิยมเหมารวมทางเพศที่อาจกำหนดความสนใจทางวิชาการและกิจกรรมนอกหลักสูตรของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กผู้หญิงถือว่าเก่งในวรรณคดี วิชาสังคม และกิจกรรมที่เน้นศิลปะ ในขณะที่เด็กผู้ชายจะเก่งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมกีฬา

นอกจากนี้ แม้ว่าหลักสูตรอนามัยการเจริญพันธุ์และเพศศึกษาจะรวมอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน แต่หัวข้อต่าง ๆ จะจำกัดอยู่เพียงด้านสรีรวิทยาของการสืบพันธุ์และปัญหาสุขภาพทางเพศเท่านั้น ตามที่ผู้ตอบแบบสำรวจกล่าวว่ามีการสอนเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์และเพศศึกษาในวิชาชีววิทยาของเกรด 8 และสอนโดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนอกหลักสูตร ในหัวข้อทั่วไป ได้แก่ สรีรวิทยาของชายและหญิง การสืบพันธุ์ เพศสัมพันธ์ สุขอนามัย การคุมกำเนิด และการตั้งครรรภ์ แต่ยังคงขาดหัวข้อที่สำคัญอื่น ๆ เช่น ความยินยอมในความสัมพันธ์ทางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่รัก แนวคิดเรื่องความต้องการทางเพศของผู้หญิง และการสร้างความสัมพันธ์ฉันทันท์คู่รักที่ทั้งชายและหญิงควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นต้น โดยหัวข้อเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการกับบรรทัดฐานทางเพศที่ไม่พึงประสงค์และตัดสินใจได้ดีขึ้น

ความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องปกติทั้งในและนอกโรงเรียน แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายการป้องกันและจัดการความรุนแรงทางเพศแบบบูรณาการ จากการสำรวจพบว่า นักเรียนหญิงมีความเสี่ยงที่จะถูกคุกคามทางเพศทางออนไลน์ การล่วงละเมิดทางเพศโดยครู และการล่วงละเมิดทางเพศระหว่างทางไปโรงเรียน ภายในบริเวณโรงเรียนก็มีพื้นที่เสี่ยง เช่น ห้องสุขา โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบทที่เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อความรุนแรงทางเพศ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพกล่าวว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีแนวทางที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในการแจ้งเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศ คดีล่วงละเมิดทางเพศส่วนใหญ่จึงอาจไม่ถูกรายงานเนื่องจากเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำรู้สึกอับอาย หวาดกลัว และไม่ไว้วางใจ หากผู้ล่วงละเมิดเป็นครู อีกทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาอย่างเป็นทางการแก่เหยื่อ ผู้ถูกกระทำที่รอดพ้นจากความรุนแรงทางเพศ แม้ว่าโรงเรียนอาจมีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ แต่ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการให้คำปรึกษาอย่างมืออาชีพ

แม้ว่าในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาจะมีความพยายามอย่างมากจากหลายฝ่ายที่ช่วยส่งเสริมหลักสูตรของโรงเรียนที่ให้ความสำคัญต่อความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศสภาพ แต่บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนก็มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพระบุว่า การบูรณาการประเด็นทางเพศสภาพเป็นนโยบายหลักสำหรับทุกภาคส่วนในเวียดนาม รวมถึงภาคการศึกษาด้วย ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติของเวียดนามว่าด้วยความเสมอภาคระหว่างเพศ (NSGE) ปี 2554 - 2563 กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคระหว่างเพศ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว และนโยบายอื่น ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในภาคการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่งก็ร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อดำเนินโครงการที่สอดแทรกประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเสมอภาคระหว่างเพศ ความรุนแรงในครอบครัว การคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ และการค้ามนุษย์ หลักสูตรของโรงเรียนในปัจจุบันสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาก็มีเนื้อหาที่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ในระดับหนึ่ง เช่น วิชาจริยธรรมของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีหัวข้อเกี่ยวกับการให้เกียรติผู้หญิง การปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากผู้หญิงที่เป็นแบบอย่าง การป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การบูรณาการเรื่องเพศสภาพในการศึกษานั้นยังคงทำได้ยากเนื่องจากไม่ใช่กิจกรรมบังคับ และการดำเนินการขึ้นอยู่กับระดับการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ดังนั้น การส่งเสริมหลักสูตรที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศสภาพจึงไม่สามารถทำได้โดยปราศจากการสร้างขีดความสามารถและการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและการเป็นเจ้าของการริเริ่มต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาจากผู้เกี่ยวข้องหลักในระบบโรงเรียน

oada

บทที่ 4

ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในโรงเรียน

การรื้อถอนภาพเหมารวมทางเพศและอคติทางเพศนั้นจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย เราจึงจะสามารถช่วยป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบด้านลบของความเหลื่อมล้ำทางเพศที่มีอยู่ในสังคมของเราได้ โรงเรียนเป็นช่องทางวิเศษสุดที่เราจะใช้ปลูกฝังเจตคติที่ถูกต้อง เราสามารถทำได้โดยการจัดหาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ปราศจากภาพเหมารวมทางเพศ ตลอดจนความคาดหวังและอคติทางเพศแบบเดิม ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนดูเหมือนจะมีการปรับปรุงในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในหลายด้าน แต่ก็ยังห่างไกลจากเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมาก จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการตอบแบบสำรวจในประเทศสมาชิกอาเซียน บ่งชี้ว่ายังมีภาพเหมารวมและการปฏิบัติตามเพศสภาพแบบดั้งเดิมแพร่หลายทั่วทั้งภูมิภาค คำตอบส่วนใหญ่แสดงความเชื่อที่มีมาช้านานว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย ผู้หญิงอ่อนแอ และเด็กหญิงไม่เก่งเท่าเด็กชาย แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงในเชิงบวกบ้างในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่ผลลัพธ์ที่ยังแสดงให้เห็นว่ามีสิ่งที่จะต้องทำอีกมากมายกว่าเราจะบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศได้

**สถานที่บ่มเพาะความคิด:
บรรยากาศสภาพแวดล้อม
ในโรงเรียน**

ภาพที่ 4.1: จากแฟ้มภาพศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม

โรงเรียนคือบ้านหลังที่สองของเด็ก การใช้เวลาส่วนใหญ่ของเด็กจึงอยู่ในรั้วโรงเรียน เด็กนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากมายในทุกช่วงวัย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมชั้น ครู ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ในขณะที่เด็กหญิงอาจมีอัตราการเข้าเรียนและอัตราการสำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้นในประเทศสมาชิกอาเซียน

ส่วนใหญ่ แต่การเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมกันเพียง
อย่างเดียวไม่ได้บ่งบอกถึงความสำเร็จทางการศึกษาของ
เด็กหญิง เพราะในบางครั้ง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้
ไม่ได้ปกป้องและให้โอกาสเด็กหญิงเหมือนที่ให้แก่
เด็กชาย การเลือกปฏิบัติและอคติทางเพศที่เด็กหญิงต้อง
เผชิญทุกวันยังคงขัดขวางไม่ให้เด็กหญิงใช้ศักยภาพ
ของตนได้อย่างเต็มที่ ครูเองส่วนใหญ่ก็ยังขาดการ
ฝึกอบรมทักษะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเลือก
ปฏิบัติทางเพศและความเสมอภาคระหว่างเพศ

ในโรงเรียน เด็กหญิงได้เรียนรู้บรรทัดฐานทางเพศและบทบาทของแต่ละเพศตามที่สังคมยอมรับ
จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจที่ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน หลักสูตรของโรงเรียน
สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน อิทธิพลของเพื่อนฝูงและบทบาทของครูล้วนเป็นเรื่องสำคัญในการปลูกฝัง

**“สังคมยังคงให้ความสำคัญกับเพศสภาพ
เนื่องจากผู้ชายมีบทบาทในการผลิต
และมีบทบาทในการสืบพันธุ์ของสตรี
บรรทัดฐานที่คาดหวังของผู้ชายและ
ผู้หญิงยังไม่เปลี่ยนแปลงไปเท่าไรเลย”**

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, ฟิลิปปินส์

จากการสำรวจภาคสนามในโรงเรียนไทยจำนวน
เจ็ดแห่งทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า
ปัญหาความเสมอภาคระหว่างเพศได้รับความสนใจมากขึ้น
และสถานการณ์ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศก็ดูเหมือน
จะดีขึ้น นักเรียนหญิงมีสิทธิมีเสียงในโรงเรียนมากขึ้นและ
เป็นที่ยอมรับทั่วไปในฐานะผู้นำหรือประธานชั้นเรียน
เด็กหญิงได้รับโอกาสมากขึ้นในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
ทั้งกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมนอกหลักสูตร

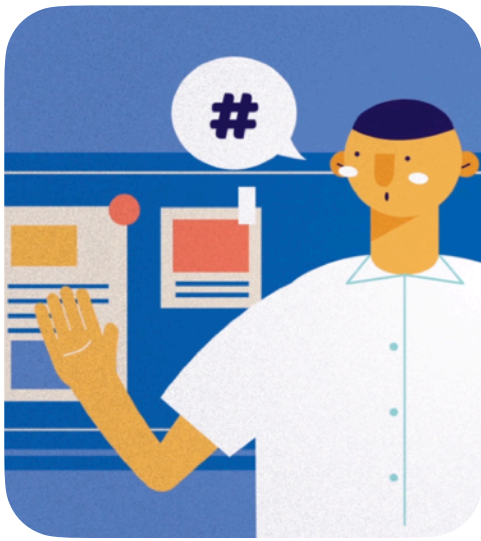
**“ในสถานักเรียน เด็กหญิงทำงาน
อย่างหนักในการวางแผนนโยบาย
และรายละเอียดทั้งหมด
มีความรับผิดชอบมากกว่าเด็กชาย
แต่เด็กชายเป็นทั้งผู้นำและนำเสนองาน”**

ครู, ประเทศไทย

บทบาทและความคาดหวังทางเพศผ่านการหล่อหลอม
กลุ่มเกลาซึ่งเกิดขึ้นที่โรงเรียน ดังนั้น เจตคติ
พฤติกรรม และการปฏิบัติตามเพศสภาพต่อเด็กหญิง
และเด็กชายของครู จึงสามารถสร้างผลกระทบทั้งเชิง
บวกและเชิงลบต่อความมั่นใจในตนเอง และมีผลต่อ
ความทะเยอทะยานในอาชีพและความสำเร็จในอนาคต
ของเด็กหญิง เรื่องเหล่านี้มักถูกถ่ายทอดโดยไม่รู้ตัว
และเป็นตัวกำหนดว่าเด็กหญิงจะมองตนเองอย่างไร
และคิดว่าตนสามารถทำอะไรได้และทำอะไรไม่ได้

ภาพที่ 4.2: จากแฟ้มภาพ โครงการ

ภาพที่ 4.3: จากแฟ้มภาพโครงการ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโดยทั่วไปเด็กหญิงดูเหมือนจะมีความเสมอภาคกับเด็กชายในโรงเรียนมากขึ้น แต่ความเชื่อที่หยั่งรากลึกและแบบแผนทางอคติทางเพศยังคงแพร่หลาย โดยบ่อยครั้งที่นักเรียนมักจะได้ยินข้อความในลักษณะ เช่น “เด็กผู้ชายมีความสามารถด้านเทคนิคและมีศักยภาพในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มากขึ้น แม้ว่าเด็กหญิงจะเรียนหนักมากขึ้น แต่โดยเนื้อแท้เด็กชายก็ฉลาดกว่า” ข้อความและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบนี้จะส่งเสริมและสนับสนุนสมมติฐานที่ผิดพลาดและอาจส่งผลกระทบต่อเจตคติเกี่ยวกับตนเองของเด็กหญิงก็เป็นได้ คณะผู้วิจัยพบว่า ในขณะที่เด็กผู้หญิงเรียนชั้นสูงขึ้น แต่ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนหรือกิจกรรมในชั้นเรียนกลับลดลง นี่เป็นข้อบ่งชี้ว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอาจไม่เอื้ออำนวยต่อเด็กหญิงเหมือนกับที่เอื้อต่อเด็กชาย

ประเทศ	ร้อยละของบัณฑิตหญิงในโปรแกรม STEM
บรูไน	51.9%
กัมพูชา	16.7%
อินโดนีเซีย	37.1%
สปป.ลาว	25.2%
มาเลเซีย	38.6%
เมียนมาร์	64.9%
ฟิลิปปินส์	36.3%
สิงคโปร์	33.7%
ไทย	30.1%
เวียดนาม	36.5%

ตาราง 4.1: สัดส่วนของบัณฑิตหญิงใน โปรแกรม STEM
ที่มา: UNDP (2018)

ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน ความคิดประการหนึ่งเกี่ยวกับความแตกต่างทางวิชาการระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงที่สามารถพบเห็นโดยทั่วไปคือ เด็กชายเก่งคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในขณะที่เด็กหญิงเก่งศิลปศาสตร์ นัยยะที่ซ่อนเร้นอยู่ในความคิดแบบนี้ที่เด็กหญิงทั้งหลายได้รับคือการไร้ความสามารถในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จึงส่งผลต่อความมั่นใจในตนเองและความสนใจของเด็กหญิงในวิชาเหล่านี้ ดังจะเห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ของอาเซียนมีบัณฑิตหญิงในโปรแกรมสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) น้อยกว่าผู้ชายมาก (ดูตาราง 4.1) ด้วยเหตุนี้ เด็กหญิงและผู้หญิงจึงมีบทบาทน้อยในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ เช่น คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และวิศวกรรมศาสตร์ ดังนั้น สภาพแวดล้อมของโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของเด็กหญิง

อันตรายที่แอบแฝงและอคติที่ซ่อนเร้น: ภาพเหมารวมทางเพศ

อคติโดยไม่รู้ตัวคือความคิด แนวคิด และความเชื่อที่ปรากฏขึ้นโดยที่เราไม่รู้ตัวและควบคุมไม่ได้ ความคิดเหล่านี้ฝังแน่นอยู่ในตัวเราผ่านประสบการณ์ส่วนตัว ภูมิหลังทางวัฒนธรรม และอิทธิพลทางสังคมของเรา บ่อยครั้งที่สิ่งเหล่านี้เป็นภาพเหมารวมที่สังคมสร้างขึ้นและส่งผ่านสืบต่อกันมาเป็นประเพณีปฏิบัติของสังคม แนวคิดทางเพศสภาพและภาพเหมารวมทางเพศเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ไร้เหตุผล ผลการวิจัยพบว่าอคติโดยไม่รู้ตัวและภาพเหมารวมทางเพศเป็นสิ่งที่แพร่หลายในสังคมโดยรวมของประเทศสมาชิกอาเซียนและในโรงเรียนรัฐและเอกชน

**“ภาพเหมารวมทางเพศเป็นเรื่องปกติ
ในโรงเรียนรวมถึงเรื่องความรุนแรง
ทางเพศและการข่มขืน”**

ผู้ให้ข้อมูล, อินโดนีเซีย

ผลการศึกษาจากการสำรวจแสดงให้เห็นถึงภาพเหมารวมทางเพศที่พบได้โดยทั่วไปทั้งภูมิภาค ผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิง ผู้ชายเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัวและผู้หญิงเป็นแม่บ้าน และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญก็สะท้อนความรู้สึกที่คล้ายคลึงกัน เช่น ธรรมชาติของผู้ชายคือการเป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงเป็นผู้ดูแล ผู้ชายต้องแข็งแรง ผู้หญิงต้องพอมและสวย เป็นต้น อย่างไรก็ตามความคิดบางอย่างนั้นกลับกดขี่ผู้หญิงอย่างยิ่ง เช่น ผู้หญิงได้รับการปฏิบัติเหมือนเป็นทาส ผู้หญิงเป็นสัญลักษณ์ทางเพศในขณะที่ผู้ชายเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ

**“สามีคือพระเจ้า ลูกชายเหมือน
พระราช ส่วนลูกสาวคือทาสผู้ภักดี”**

ผู้ให้ข้อมูล, เมียนมาร์

และผู้หญิงเป็นผู้แพ้ แม้ว่าจะมีเจตคติเหมารวมบางประการเกี่ยวกับผู้ชายที่ดูไม่ยุติธรรมและไม่เป็นความจริง เช่น ผู้ชายทุกคนเห็นแก่ตัวหรือผู้ชายที่ไม่ก้าวร้าวต้องเป็นเกย์ แต่ภาพเหมารวมต่อผู้หญิงก็แพร่หลายมากกว่า และเกือบทั้งหมดมีนัยยะเชิงลบ

ในเวทีอาเซียน ผู้หญิงถูกมองว่าด้อยกว่าผู้ชายและไม่สามารถดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจได้ อคติและภาพเหมารวมทางเพศเหล่านี้ถูกใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิเสธความก้าวหน้าและความสำเร็จในงานของผู้หญิง เช่น ผู้หญิงมีความซับซ้อน ผู้หญิงมีอารมณ์และไม่เด็ดขาด หน้าที่ของแม่มันนั้นถูกมองว่าเป็นภาระที่นายจ้างอ้างว่าทำให้ผู้หญิงไม่สามารถอุทิศเวลาและความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานได้ เพราะเธอต้องรับผิดชอบงานบ้าน นอกจากนี้ หากผู้หญิงต้องการเป็นที่เคารพในอาชีพการงาน เธอต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

ในโรงเรียน เด็กหญิงมักถูกมองว่ามีอารมณ์อ่อนไหวและไม่เด็ดขาด บทบาทผู้นำจึงตกเป็นของเด็กชาย แม้ว่านักเรียนหญิงจะมีความสามารถเช่นเดียวกับนักเรียนชายก็ตาม แต่เด็กหญิงกลับไม่เป็นที่ต้องการในฐานะผู้นำ

ภาพที่ 4.4: จากแฟ้มภาพ โครงการ

“เด็กผู้หญิงเรียนไอทีไม่ได้ เด็กผู้หญิงไม่เก่งเทคโนโลยี”

ผู้ให้ข้อมูล, กัมพูชา

นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังพบว่า ทั้งครูและบุคลากรของโรงเรียนมองว่านักเรียนชายเก่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนักเรียนหญิงเก่งด้านศิลปะและภาษา อาชีพในอนาคตสำหรับเด็กชายและเด็กหญิงจากมุมมองของทั้งครูและนักเรียนแสดงให้เห็นถึงเจตคติที่คล้ายคลึงกัน เด็กผู้หญิงเก่งด้านศิลปะและมนุษยศาสตร์ ในขณะที่เด็กผู้ชายเก่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เด็กผู้หญิงเก่งเรื่องงานกิจวัตรประจำวัน ในขณะที่เด็กผู้ชายเก่งเรื่องงานที่ต้องใช้ทักษะ หรืองานทั่วไปที่เหมาะสมกับเด็กหญิงคือพนักงานต้อนรับ พยาบาล ผู้ช่วยหรือแม่บ้าน ในขณะที่งานทั่วไปที่เหมาะสมสำหรับเด็กผู้ชายคือ ตำรวจ นักบิน วิศวกร และผู้จัดการ ซึ่งอคติทางเพศเหล่านี้เป็นวิธีคิดที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง เพราะข้อมูลขององค์การสหประชาชาติได้ระบุว่า โดยเฉลี่ยทั่วโลกเด็กผู้หญิงจะมีระดับความสามารถในการอ่านที่สูงกว่าเด็กผู้ชาย และมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ในระดับเดียวกับเด็กผู้ชายในโรงเรียนมัธยมศึกษา (UN, 2019)

แม้ว่าในหลายกรณี ภาพเหมารวมทางเพศเหล่านี้อาจไม่เป็นอันตราย แต่ความคิดเหล่านี้จะส่งเสริมเจตคติและอคติทางเพศที่ปิดกั้นความทะเยอทะยานและความสำเร็จของบุคคล อคติที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวจะส่งผลต่อวิธีที่ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน สิ่งสำคัญคือต้องตระหนักว่าการมีอคติโดยไม่รู้ตัวไม่ได้ทำให้คน ๆ หนึ่งเป็นคนที่กดขี่ผู้หญิง ทุกคนมีอคติไม่มากนักเนื่องจากเราผ่านประสบการณ์การเรียนรู้มากมายมาเป็นเวลานาน การรื้อถอนความเข้าใจผิดและการปลูกฝังสังคมในการให้คุณค่าต่อความสามารถส่วนบุคคลจึงไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากนี้ การสำรวจยังเผยให้เห็นว่าภาพเหมารวมทางเพศมักเกิดจากภูมิหลังทางศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งชายและหญิงต่างมีศรัทธาและเชื่อในบทบาททางเพศที่กำหนดไว้ตามหลักศาสนา จึงทำให้แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพเพราะนั่นหมายถึงการทำลายความเชื่อความศรัทธาของพวกเขาเอง

“สังคมยังคงยึดมั่นในอคติทางเพศแบบดั้งเดิมซึ่งส่วนใหญ่ถูกกฎหมายโดยแนวคิดและประเพณีทางศาสนา ผู้หญิงถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามอุดมคติของความสุภาพเรียบร้อยและความบริสุทธิ์ และยอมรับการเป็นผู้นำของผู้ชายเป็นบรรทัดฐาน”

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม, อินโดนีเซีย

หลักสูตรและตำราเรียน ที่แฝงอคติทางเพศ

หลักสูตรที่แฝงอคติทางเพศเป็นปัญหาใหญ่และต้องการการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก แม้ว่าหลักสูตรในโรงเรียนของรัฐในประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่หลักสูตรเหล่านี้ยังคงแฝงไปด้วยวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการครอบงำของผู้ชายและการยอมรับงานของเพศหญิง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดเปิดรับความเสมอภาคระหว่างเพศและถือว่าความเสมอภาคนี้จำเป็นต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ก็ยังขาดการปฏิรูปหลักสูตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการเลือกปฏิบัติทางเพศ อคติทางเพศและภาพเหมารวมทางเพศยังคงแพร่หลายในหนังสือเรียน และกิจกรรมของโรงเรียน ในหนังสือเรียนยังคงมีการพรรณนาถึงบทบาทของผู้หญิงในการทำงานบ้านหรือบทบาทที่เป็นรองกว่าผู้ชาย ในขณะที่ภาพประกอบแสดงให้เห็นว่าผู้ชายมีอาชีพที่หลากหลายกว่า เช่น วิศวกร แพทย์ หรือครูอาจารย์ แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนถึงสภาพสังคมของเรา แต่โรงเรียนกลับได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่ให้การศึกษาและปลูกฝังค่านิยมแก่คนหนุ่มสาวให้รักความเป็นธรรมและความยุติธรรม จึงเป็นเรื่องที่น่าตลกกว่าแท้จริงแล้วประชาคมโรงเรียนมักจะทำให้การที่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิงเป็นเรื่องปกติวิสัยและด้อยค่าความสามารถของผู้หญิง

**“วิชาประวัติศาสตร์ วรรณคดี
หน้าที่พลเมือง และตำราทักษะชีวิต
ล้วนมีภาษาที่เหยียดเพศ ตำราเหล่านี้
ให้ภาพว่าผู้ชายเข้มแข็งและกล้าแสดงออก
ส่วนผู้หญิงอ่อนโยนและอ่อนแอ”**

ผู้ให้ข้อมูล, เวียดนาม

ภาพที่ 4.5: จากหนังสือเรียน, ประเทศไทย (ซ้าย), สปป. ลาว (ขวา)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในหนังสือเรียนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าผู้ชายมาก และแม้ว่ามีการกล่าวถึงผู้หญิงในบทเรียนอยู่บ้าง แต่ภาพที่แสดงในหนังสือคือภาพผู้หญิงที่สงบเสงี่ยม (Ena, 2013; Jasmani et al., 2011; Lee and Collins, 2008) ข้อมูลจากสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาครั้งนี้ก็ระบุในลักษณะเดียวกัน คำตอบส่วนใหญ่ยืนยันว่าผู้หญิงก็ยังคงมีบทบาททางเพศตามภาพเหมารวมที่แสดงไว้ในหนังสือเรียนและในหลักสูตร ในภาพรวมผู้ชายมักถูกกล่าวถึงมากกว่าโดยเฉพาะในเรื่องกีฬาและวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลบางส่วนยังระบุว่า ตัวละครในหนังสือเรียนยังคงปฏิบัติตัวตามบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมที่สังคมให้การยอมรับ กล่าวคือ ผู้หญิงรับใช้ผู้ชาย ผู้นำคือผู้ชาย และบทเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ก็มักจะปรากฏเพียงภาพผู้นำที่เป็นชาย

**“ภาพกษัตริย์และนายกรัฐมนตรีกี่ปรากฏ
ในตำราเรียนจะเป็นชายทั้งหมด ผู้หญิง
มีหน้าที่จัดหาอาหารและเครื่องดื่ม
ให้ครอบครัวและให้ผู้ชาย”**

ผู้ให้ข้อมูล, มาเลเซีย

ภาพที่ 4.6 : ภาพนักวิทยาศาสตร์ชายบนบอร์ดของโรงเรียน, จากแฟ้มภาพโครงการ.

นอกจากนี้ ในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของประเทศไทย พบว่าผู้ชายมักถูกนำเสนอภาพให้เห็นในบทบาทเชิงรุกและประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์และวิศวกรหรือบนบอร์ดนิทรรศการของโรงเรียนก็จะมีรูปนักวิทยาศาสตร์ชาย ในทางตรงกันข้ามภายในโรงเรียนเดียวกัน ภาพผู้หญิงที่ปรากฏบนบอร์ดเป็นเรื่องการรณรงค์ต่อต้านการกลั่นแกล้งภายในโรงเรียน ที่มีภาพนักเรียนหญิงที่พูดคุย นินทา และรังแกเด็กผู้หญิงคนอื่นด้วยวาจา สิ่งเหล่านี้เป็นภาพเหมารวมที่มีอคติต่อผู้หญิงที่สืบต่อกันภายในโรงเรียน

“หนึ่งในคำถามในข้อสอบชั้นประถม 2 ใครมีหน้าที่ทำงานบ้านและล้างจาน? คำตอบที่ถูกต้องคือเป็นหน้าที่ของแม่”

ผู้ให้ข้อมูล, อินโดนีเซีย

ความเห็นอกเห็นใจ อ่อนแอ และเจ้าอารมณ์ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าแท้จริงแล้วผู้ชายที่ก่ออาชญากรรมเนื่องจากความโกรธคิดเป็นร้อยละ 96 ของผู้กระทำความผิดคดีฆาตกรรมทั้งหมดทั่วโลก (UNODC, 2013) อคติทางเพศและภาพเหมารวมทางเพศในหนังสือเรียนสามารถส่งผลกระทบต่อเด็กในขณะที่กำลังมีพัฒนาการ โดยส่งเสริมให้เด็กยอมรับความเหลื่อมล้ำทางเพศ แม้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนจะเพิ่มความตระหนักในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในหลายด้าน แต่หลักสูตรการศึกษา ตำรา และกิจกรรมของโรงเรียนยังคงแสดงให้เห็นและตอกย้ำภาพเหมารวมทางเพศที่ไม่เป็นธรรมและเป็นอันตรายต่อผู้หญิง

การปฏิบัติ ที่ไม่เท่าเทียม

ที่แตกต่างกันเพราะมีพื้นฐานที่แตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง เช่น เจตคติและพื้นฐานอารมณ์ของผู้ชายและผู้หญิงที่แตกต่าง ความสามารถของเด็กชายและเด็กหญิง อีกทั้งพฤติกรรมทางกาย การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และแรงจูงใจทางวิชาการที่มีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติอย่างเป็นทางการ แต่ผู้เข้าร่วมการศึกษาจำนวนมากในการวิจัยระบุว่ามีความปฏิบัติที่แฝงอยู่อคติทางเพศ เช่น ผู้นำต้องเป็นเด็กผู้ชาย ครูบางคนถึงกับเชื่อว่านักเรียนหญิงควรได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันเพราะมีประจำเดือน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนไม่มีมูลความจริงและปราศจากเหตุผล ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนเชื่อว่าเด็กชายและเด็กหญิงควรได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป

“เธอเป็นผู้หญิง จะสมัครเป็น ประธานนักเรียนเพื่ออะไร?”

ครู, อินโดนีเซีย

ในหนังสือเรียน ผลการวิจัยพบว่าเป็นเรื่องปกติที่เห็นภาพเด็กผู้หญิงทำงานบ้านในขณะที่เด็กผู้ชายเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง ในหลายกรณีหนังสือเรียนมีเนื้อหาและส่งเสริมคุณลักษณะดั้งเดิมของชายและหญิงอย่างโจ่งแจ้ง โดยแสดงให้เห็นว่าผู้ชายมีความแว่วแน่ และแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีความเห็นอกเห็นใจ

ที่โรงเรียนเด็กชายและเด็กหญิงยังคงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แม้ว่าจะมีความตระหนักในประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ตอบแบบสำรวจหลายคนเชื่อว่านักเรียนชายและหญิงควรได้รับการปฏิบัติ

**“เด็กผู้หญิงถูกสอนให้สนใจเรื่อง
การเรียนและทำคะแนนให้ดี,
ในขณะที่เด็กผู้ชายไม่ต้องเคร่งมากนัก
และไปแสวงหาความสนใจอื่น ๆ ได้”**

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม, เมียนมาร์

ตามบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและศาสนา สิ่งนี้พิสูจน์ให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันว่า ในขณะที่ความต้องการทางกายภาพระหว่างชายและหญิงอาจมีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่ผู้คนจำนวนหนึ่งกลับมุ่งเป้าไปที่ข้อจำกัดของผู้หญิงตามหลักศาสนาและบรรทัดฐานทางสังคม

ภาพที่ 4.7 : จากแฟ้มภาพโครงการ

คำตอบจากแบบสำรวจสะท้อนอย่างชัดเจนถึงบรรทัดฐานทางเพศในสังคมที่แบ่งแยกกันมาหลายร้อยปี แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกบ้าง แต่ก็ยังมีอะไรอีกมากมายที่ต้องทำ นักเรียนชายมักได้รับโอกาสมากกว่าในทุกด้านของชีวิต ตัวอย่างเช่น ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มคนหนึ่งเล่าว่าลูกหลานชายได้รับที่ดินและทรัพย์สินจากพ่อของพวกเขา และมีความสำคัญเหนือกว่าเด็กผู้หญิงในด้านการศึกษา เพราะท้ายที่สุดแล้วเด็กผู้หญิงก็กลายเป็นแม่บ้าน

“ครูไม่สนับสนุนให้นักเรียนหญิงเข้าร่วมกิจกรรมเลย”

ผู้ให้ข้อมูล, กัมพูชา

จากการเยี่ยมชมโรงเรียน พบว่าพื้นที่ทางกายภาพส่วนใหญ่ในโรงเรียนเป็นของนักเรียนชาย ซึ่งรวมถึงอาคารกีฬา สนาม และพื้นที่เปิดอื่น ๆ เด็กผู้หญิงมักจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในพื้นที่เล็ก ๆ ภายในอาคาร ในช่วงพักกลางวัน จากการสำรวจ พบว่า ในประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ เนื่องจากความเชื่อทางศาสนาและภาพเหมารวมทางเพศ ทำให้การใช้พื้นที่และการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนมีพื้นฐานจากบทบาททางเพศ โดยจะแยกชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจน นักเรียนมักเข้าร่วมกิจกรรมตามความคาดหวังจากเพศของตน เช่น เด็กชายเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาและความเป็นผู้นำ ในขณะที่เด็กหญิงเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสังคม รวมทั้งยังมีความคิดและการปฏิบัติทางเพศสภาพแบบดั้งเดิมในลักษณะอื่น ๆ เช่น การที่

“การบูรณาการเรื่องเพศสภาพไม่ใช่กิจกรรมบังคับ ดังนั้นการนำไปปฏิบัติ จึงขึ้นอยู่กับระดับการรับรู้และเจตคติของครู”

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, เวียดนาม

เด็กชายครอบครองสนามของโรงเรียน หรือเด็กชายและเด็กหญิงไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมในกีฬาชนิดเดียวกันในเวลาเดียวกัน กีฬาบางอย่างไม่อนุญาตให้เด็กผู้หญิงเข้าร่วมเลย ในบางโรงเรียนในบางประเทศ สระว่ายน้ำ โรงอาหาร ห้องสวดมนต์ ที่นั่งในห้องเรียน หรือแม้แต่บันไดจะแยกสำหรับแต่ละเพศ แนวปฏิบัติที่มีอยู่เหล่านี้ล้วนสร้างอคติและอุปสรรคทางเพศสภาพอย่างชัดเจน ซึ่งตอกย้ำความแตกต่างที่ไม่ลงตัวระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง

เพศศึกษา

ประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียนมีหลักสูตรเพศศึกษา ออกแบบมาอย่างดีซึ่งได้รับการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอที่รวมเรื่อง สุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ อย่างไรก็ตาม เพศศึกษา ในหัวข้อนี้สอนในแง่ของกายวิภาคพื้นฐานในวิชาชีววิทยาหรือ วิทยาศาสตร์ แต่ไม่ครอบคลุมเรื่องเพศสภาพ โดยทั่วไปแล้ว เด็กจะได้รับการสอนให้รู้สึกอายที่จะถาม คำถามเกี่ยวกับเรื่องเพศ จากการสำรวจและการสนทนากลุ่ม พบว่า ในหลายประเทศถือว่าเรื่องเพศเป็นเรื่อง ต้องห้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กผู้หญิงที่ไม่ควรสนใจเรื่องเพศหรือไม่ควรมีประสบการณ์ทางเพศ ก่อนแต่งงานตามบรรทัดฐานทางสังคม

ในโรงเรียน เด็กผู้หญิงถูกสอนและตอกย้ำให้ละเว้นการการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน โดยในเรื่อง เพศศึกษานั้น โรงเรียนและหลักสูตรบางแห่งจะรวมหัวข้อการล่วงละเมิดทางเพศและการสัมผัสที่ไม่ พึงประสงค์เข้าไปในวิชาพลศึกษา แต่โรงเรียนและหลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่สอนให้นักเรียนหญิงทราบถึงวิธีการ ป้องกันตนเอง โรงเรียนหลายแห่งได้รวมหัวข้อนี้ไว้ในชั้นเรียนทางศาสนาซึ่งเน้นการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนแต่งงานและเรียนรู้กฎในการแต่งงาน ซึ่งสิ่งนี้เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สร้างความเห็นที่สร้างความแตกแยก กันในสังคม ผู้เข้าร่วมในกลุ่มสนทนาเห็นด้วยว่าสังคม มีสองมาตรฐาน พฤติกรรมสำส่อนของผู้ชายได้รับการ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีความสามารถและมีประสบการณ์ ทางเพศ ในขณะที่ผู้หญิงกลับถูกประณามอย่างรุนแรง หากมีพฤติกรรมแบบเดียวกัน

“จะสอนเพศศึกษามากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับว่าครูอยากจะใช้เวลา กับเรื่องนี้แค่ไหน”

ผู้ให้ข้อมูล, บรูไน

เพศศึกษาอาจเป็นหัวข้อที่ยากที่จะรวมไว้ในหลักสูตรในโรงเรียน เนื่องจากความเชื่อทางวัฒนธรรม และศาสนาบางประการ จากการเก็บข้อมูล พบว่า ครูบางคนเชื่อว่าไม่ควรนำหัวข้อเพศศึกษาขึ้นมาสอน เพราะจะกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนโดยไม่จำเป็น และจะเป็นการชี้นำนักเรียนให้เสาะแสวง เรื่องนี้มากขึ้น นอกจากนี้ คำตอบจำนวนมากยังระบุว่าการสอนเพศศึกษาควรเป็นความรับผิดชอบของผู้ปกครอง และหัวข้อนี้ควรได้รับแนวทางจากฝ่ายศาสนา เนื่องจากเรื่องเพศเป็นเรื่องละเอียดอ่อน บางคน เชื่อว่าองค์กรและชุมชนทางศาสนาในท้องถิ่นควรมีบทบาทในการสอนอย่างจริงจัง

“สิ่งที่ครูอย่างเราวิตกที่สุดคือการตั้งครรภ์ของนักเรียนหญิง เราพร่ำสอนพวกเธอว่าหากพวกเธอพลาดตั้งท้อง พวกเธอต้องถูกให้ออกจากโรงเรียน หรือถูกพักการเรียน แต่นักเรียนชายนั้นสามารถเรียนต่อไปได้ โดยไม่ต้องรับผลการกระทำใด ๆ เราจึงเน้นให้หญิงรักนวลสงวนตัว และไม่มีความสัมพันธ์ฉันทันที”

ครู, ประเทศไทย

การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นไม่ได้ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาด้านสาธารณสุข ในความคิดเห็นจำนวนมากที่พบจากสำรวจครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การตั้งครุภัณฑ์ไม่เพียงประสงค์เป็นผลจากการประพตติพิตทางศาสนา หรือเป็นอาชญากรรม และโรงเรียนส่วนใหญ่ในภูมิภาคอาเซียนก็ไม่มีมาตรการที่ดีพอในการช่วยเหลือวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครุภัณฑ์ เด็กสาวเหล่านี้จึงแนวโน้มที่จะต้องเลิกเรียนกลางคัน ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องทุข์ทรมานจากความอับอายขายหน้าจากการถูกไล่่ออกหรือถูกกกดตันให้ลาออกจากโรงเรียน ซึ่งมีหลายกรณีที่เด็กสาวผู้เป็นแม่กลับได้รับการลงโทษมากกว่า ขณะที่เด็กหนุ่มผู้เป็นพ่อสามารถใช้ชีวิตต่อไปตามปกติ

ความรุนแรงทางเพศ

เรื่องเร่่งด่วนที่สุดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศสภาพ คือ ความรุนแรงทางเพศ ซึ่งรวมถึงกรณีความรุนแรงทางเพศในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางวาจา หรือทางอารมณ์ อาจมีคนคิดว่าในศตวรรษที่ 21 การกระทำอันน่าสะพรึงกลัวเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ยากยิ่งนัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งเหล่านี้ยังพบได้ทั่วไปและสามารถเกิดขึ้นได้แม้ในสถานที่ที่ปลอดภัยที่สุดในชีวิตของเด็ก นั่นคือ โรงเรียน ที่โรงเรียนในชนบทในบางประเทศ ครอบครัวยุคใหม่ที่จะให้เด็กผู้หญิงเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐาน เนื่องจากโรงเรียนไม่มีห้องน้ำที่เหมาะสม จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่มากมายภายในโรงเรียนที่ไม่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนหญิง รวมถึงห้องน้ำ ห้องเรียนที่ไม่ได้ใช้ห้องเก็บของ ห้องล็อกเกอร์ อาคารกีฬา และแม้แต่ห้องเรียน ซึ่งสำหรับเหยื่อและผู้รอดชีวิตแล้ว เหตุการณ์ที่น่าสยดสยองเหล่านี้ได้สร้างผลกระทบที่คงอยู่ไปชั่วชีวิตอย่างไม่ต้องสงสัย นอกจากนี้ มากกว่าครึ่งของคำตอบจากแบบสำรวจ ระบุว่าถู่วงละเมิดทางเพศ การคุกคามทางเพศ และการกลั่นแกล้งยังคงเป็นการกระทำที่แพร่หลายในปัจจุบัน และโรงเรียนของพวกเขาที่ประสบปัญหาการคุกคามและถู่วงละเมิดทางเพศในระดับหนึ่ง ผลการศึกษาเผยให้เห็นว่าปัญหามีความซับซ้อนเกินกว่าที่ใครจะจินตนาการได้ และยังมีมุมมองที่หลากหลายอีกด้วย

“นักเรียนหญิงไปเรียนไกลบ้านไม่ได้ เพราะจะเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ”

ผู้ให้ข้อมูล, กัมพูชา

ภาพที่ 4.8: จาก UNICEF/Todd Brown from <https://www.unicef.org/cambodia/education>

นิยามความรุนแรงทางเพศ

ประการแรกและสำคัญที่สุด สำหรับชุมชนหลายแห่งในอาเซียน ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่าจะนิยามการคุกคามทางเพศอย่างไร มีตัวอย่างมากมายที่นักเรียนหญิงจะถูกไล่ออกเนื่องจากลุกขึ้นมาต่อต้านการกระทำบางอย่างที่เป็นความรุนแรงทางเพศซึ่งครูหรือบุคลากรในโรงเรียนมองว่าเป็นแค่เรื่องตลก ยิ่งกว่านั้น การคุกคามทางเพศที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายมักจะ

ถูกปิดทึบไป เนื่องจากผู้ถูกกระทำหรือเหยื่อผู้รับเคราะห์ที่ไม่ได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพของเราเห็นพ้องกันว่าสังคมให้ความสนใจเรื่องนี้เพียงเล็กน้อยและกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมักไม่ได้รับการแก้ปัญหา แท้จริงแล้ว การคุกคามทางเพศรูปแบบนี้อาจทำร้ายจิตใจเหยื่ออย่างแสนสาหัสและอาจนำไปสู่อันตรายทางร่างกาย ตลอดจนมีแนวโน้มที่เหยื่ออาจจะฆ่าตัวตายโดยไม่ได้ตั้งใจ ทั้งนี้ ความรุนแรงทางเพศที่ผู้กระทำทำร้ายเหยื่อด้วยวาจาและทำร้ายจิตใจอารมณ์นั้นเป็นพิษและส่งผลเสียต่อร่างกาย

นอกจากนี้ โครงสร้างและประเพณีปฏิบัติทางสังคมที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องในหลายประเทศในอาเซียนที่ให้การยอมรับต่อพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การกอดหรือสัมผัสลูกของคนอื่น พฤติกรรมเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นความรักที่ผู้ใหญ่แสดงออกต่อเด็ก อย่างไรก็ตาม ในหลายกรณี พฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งไม่พึงประสงค์เพราะอาจทำให้เด็กหญิงและผู้หญิงรู้สึกไร้อำนาจและรู้สึกอับอาย การคุกคามทางเพศทั้งหลายเหล่านี้ทิ้งรอยแผลไว้กับเด็กหญิงและผู้หญิง โดยปลูกฝังให้พวกเธอไม่ตระหนักรู้ว่าร่างกายนั้นเป็นของตัวเอง

“มีเหตุการณ์นี้ที่ครูพลศึกษาชายคนหนึ่ง พุดถึงการล่วงละเมิดทางเพศและผลกระทบที่เกิดขึ้น และครูก็เล่นมุกเกี่ยวกับการข่มขืน ครูพุดติดตลกว่า ถ้าคุณต้องการข่มขืนใครซักคน คุณควรแน่ใจว่าเธอ อายุมากกว่า 18 ปี นักเรียนชายหัวเราะ ในขณะที่ นักเรียนหญิงยังคงนิ่งและตกใจกับสิ่งที่ครูพุด”

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, มาเลเซีย

“บางครั้ง ฉันหอมแก้มนักเรียน เพราะพวกเขาแสนจะน่ารัก.”

ครูอนุบาล, ประเทศไทย

การเห็นว่าพฤติกรรมคุกคามทางเพศและล่วงละเมิดทางเพศของเด็กชาย เป็นเรื่องธรรมดา

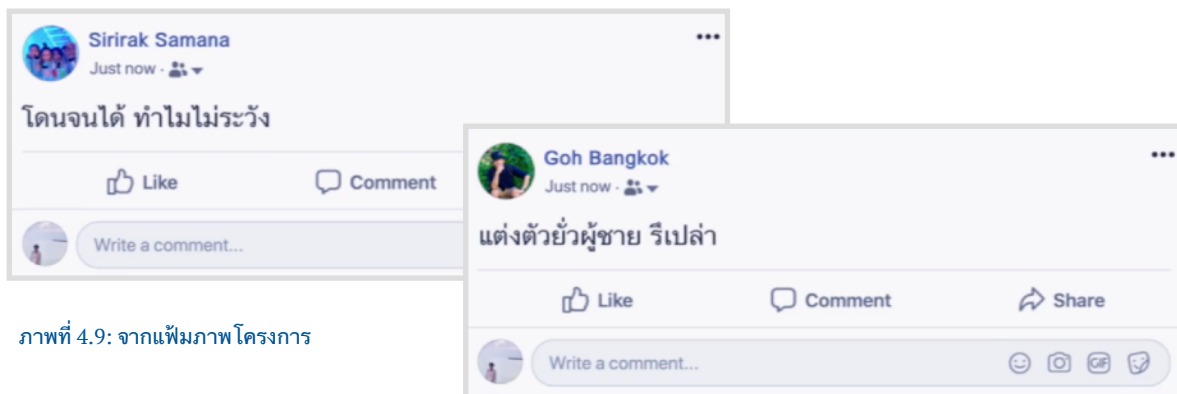
การล้อเล่น การเยาะเย้ย หรือการที่เด็กชายที่พูดถึงเด็กผู้หญิงในลักษณะที่ดูหมิ่นและเกลียดชังผู้หญิง ถือเป็นเรื่องปกติ จึงเป็นการให้ร้ายเด็กผู้ชายอย่างเจ็บ ๆ ซึ่งบ่อยครั้งพฤติกรรมเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นวิธีที่เด็กผู้ชายใช้อำนาจทางสังคมและเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ชาย ด้วยการการล้อเลียนและเยาะเย้ยโดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้ถูกระทำแม้แต่น้อย ตัวอย่างมากมายจากการสำรวจแสดงให้เห็นว่า วลี “เด็กผู้ชายก็คือเด็กผู้ชาย” หรือ “พวกเขาเป็นแค่เด็กผู้ชาย” มักใช้เพื่อแก้ตัวพฤติกรรมโหดร้ายที่เด็กผู้ชายกระทำต่อเด็กผู้หญิง สิ่งนี้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยที่จริงแล้วข้อแก้ตัว และพฤติกรรมเหล่านี้ไม่ควรได้รับการส่งเสริมหรือยอมรับทั้งสิ้น

“มีกรณีของเด็กผู้หญิงคนหนึ่งถูกตราหน้าว่า เป็นตัวรางวัล เพื่อนร่วมชั้นของเด็กชายจะทำเพื่อน ๆ เพื่อชิงเงินรางวัล เพื่อจูบหรือจับหน้าอกของหญิงสาว เด็กหญิงรู้สึกบอบช้ำมากจนต้องหยุดเรียน”

ครู, อินโดนีเซีย

การประณามเหยื่อ

เป็นเรื่องน่ากังวลที่จากการวิจัยพบว่ามีการทำเหยื่ออับอาย การประณามเหยื่อเป็นปัญหาที่น่าท้อใจที่เด็กหญิงและผู้หญิงต้องเผชิญอยู่ในทุกวันนี้ การตอบแบบสำรวจและการสนทนากลุ่มยืนยันว่าเรายังคงอาศัยอยู่ในสังคมที่เด็กผู้หญิงต้องรับผิดชอบในการปกป้องตนเองและป้องกันความรุนแรงทางเพศ

ภาพที่ 4.9: จากเพิ่มภาพโครงการ

ข้อความจำนวนมากชี้ให้เห็นถึงการกล่าวโทษเด็กผู้หญิงว่าเป็นเหตุให้เกิดการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ เช่น เป็นเพราะสาว ๆ ใส่เสื้อผ้ายั่วชวน สาว ๆ ไม่ควรออกไปเที่ยวตามลำพัง ผู้หญิงไม่ควรอยู่ตามลำพังกับผู้ชาย เด็กผู้หญิงต้องสวมเสื้อผ้าที่สุภาพหากต้องการความปลอดภัยและได้รับการให้เกียรติจากผู้อื่น เจตคติเหล่านี้ฝังรากลึกจนกลายเป็นธรรมชาติแม้กระทั่งเด็กหญิงและผู้หญิงเอง เพราะโดยทั่วไปแล้วเด็กผู้หญิงมักจะตำหนิและกล่าวโทษตัวเองเมื่อมีสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้น

การปิดปากเหยื่อเป็นอีกประเด็นที่ร้ายแรง ความคิดเห็นจากการสำรวจและการสนทนากลุ่มสะท้อนความรู้สึกนี้ในสังคม เด็กหญิงและผู้หญิงมักถูกล้อเลียน ถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศทั้งทางวาจา ทางอารมณ์ และทางร่างกาย แต่กรณีส่วนใหญ่ไม่ได้ถูกจัดการอย่างจริงจังและมักจะไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเจียบ ๆ บนความทุกข์ของเหยื่อ ผู้เข้าร่วมการศึกษาหลายคนระบุว่าเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นบ่อยกว่าที่ดูเหมือนจะเป็น แต่ยากที่จะตรวจสอบได้ เนื่องจากเหยื่อกลัวเกินกว่าจะพูดออกมา คำตอบจากแบบสำรวจจำนวนมากกล่าวว่าการที่ผู้กระทำผิดเป็นสมาชิกในครอบครัวและญาติอาจมีส่วนทำให้เหยื่อตกอยู่ในความเงียบ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังเห็นด้วยว่าการล่วงละเมิดทางเพศหรือทารุณกรรมถือเป็นเรื่องน่าละอายและน่าอับอายต่อครอบครัวของเหยื่อ และอาจเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เหยื่อไม่กล้าแสดงตัวตน

**“เด็กหญิงและพ่อของเธอแจ้งความ
เรื่องการข่มขืนต่อโรงเรียนและตำรวจ
แต่ตำรวจไม่ได้เอาจริงจัง และกล่าวว่า
พวกเขากำลังใส่ร้ายใครบางคน”**

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, มาเลเซีย

เจตคติของโรงเรียนและครู

ระบบการศึกษาและโรงเรียนเองก็เป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพูดถึงความรุนแรงทางเพศ คำตอบจากแบบสำรวจระบุว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงขาดเงินทุนและทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาความเสมอภาคระหว่างเพศ (จึงรวมถึงความรุนแรงทางเพศด้วย) นอกจากนี้ ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใดที่เด็กหญิงและผู้หญิงต้องตกเป็นเป้าของความรุนแรงทางเพศอันเกิดจากจากโครงสร้างสังคมแบบชายเป็นใหญ่และทำให้ผู้หญิงกลายเป็นเรื่องความใคร่ทางเพศ อย่างไรก็ตามจากการเก็บข้อมูล พบว่า มีการเสนอแนะวิธีป้องกันการคุกคามทางเพศด้วยการให้ความรู้แก่เด็กผู้หญิงในลักษณะการป้องปรามพฤติกรรมของเด็กหญิงด้วยการตักเตือนแบบกล่าวโทษ ตัวอย่างเช่น เด็กหญิงควรได้รับความรู้เพื่อที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศ เด็กหญิงควรสวมเสื้อผ้าที่เหมาะสมและสุภาพเรียบร้อยเพื่อปกป้องตนเอง ดังนั้น แผนงาน/โครงการป้องกันความรุนแรงทางเพศส่วนใหญ่จึงยังมุ่งเน้นไปที่การสอนเด็กผู้หญิงถึงวิธีการปฏิบัติตนและวิธีการป้องกันตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุ เช่น การรณรงค์เตือนเด็กหญิงเกี่ยวกับการคุกคามและการล่วงละเมิดทางเพศ

“เจตคติของโรงเรียนเป็นเรื่องที่น่ากังวลจริง ๆ เพราะเมื่อเกิดเหตุล่วงละเมิดทางเพศ โรงเรียนมักพยายามปกป้องชื่อเสียงของโรงเรียน ทางโรงเรียนจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวและปล่อยให้ผู้ปกครองจัดการเอง”

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, สิงคโปร์

แม้ว่าแผนงาน/โครงการเหล่านี้อาจถูกสร้างขึ้นด้วยความตั้งใจที่ดี แต่ก็สร้างขึ้นด้วยเหตุผลที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าเด็กหญิงและผู้หญิงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีป้องกันตนเอง แต่การบอกให้เด็กผู้หญิงสวมเสื้อผ้าที่เหมาะสมไม่สามารถแก้ปัญหาได้เลย จึงเห็นได้ชัดว่าแผนงาน/โครงการดังกล่าวปฏิบัติต่อเด็กหญิงและผู้หญิงในฐานะต้นเหตุของปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข ทั้งที่จริงแล้วผู้ชายต่างหากเป็นผู้ล่าและเป็นผู้กระทำความผิดทางเพศที่ต้องได้รับแก้ไข ผู้ตอบแบบสำรวจบางคนเชื่อว่านักเรียนที่ไม่ได้รับอบรมสั่งสอนที่ดีจากพ่อแม่และจากครอบครัวมักมีแนวโน้มที่จะข้องเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ นอกจากนี้ ตัวครูเองก็อาจจะอึดอัดที่ต้องสอนหรือพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องเพศไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุผลส่วนตัวหรือพื้นฐานทางวัฒนธรรมหรือศาสนาของครูก็ตาม ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าครูมักจะจัดการกับกรณีความรุนแรงทางเพศโดยด่วนตัดสินใจเรื่องที่เกิดขึ้น จึงมีผลทำให้นักเรียนไม่กล้าเปิดเผยเหตุการณ์และปัญหาความรุนแรงทางที่เกิดกับตนเอง

การสัมมนาเรื่องเพศศึกษา การสอนบทเรียนด้านศีลธรรมและศาสนาสำหรับเด็กผู้หญิงและการแต่งกายที่เหมาะสมสำหรับเด็กผู้หญิง เป็นต้น แม้ว่าแผนงาน/โครงการจะถูกสร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กผู้หญิง แต่เจตคติในลักษณะนี้จะไม่มีวันป้องกันความรุนแรงทางเพศได้ แต่จะกลับกลายเป็นการตอกย้ำเจตคติเชิงลบต่อผู้หญิงและกล่าวโทษผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

“มีเพียงร้อยละ 11 ของผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่าโรงเรียนปลอดภัยจากการล่วงละเมิดทางเพศ ในขณะที่ร้อยละ 36.24 เชื่อว่าครูและผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบดูแลสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ปลอดภัย”

แบบสำรวจการรับรู้ของเยาวชน, ประเทศไทย

การขาดกลไกการรายงานและการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม

ตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพในหลายประเทศในอาเซียนระบุ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ขาดโครงสร้างและกลไกที่เป็นทางการที่เอื้ออำนวยต่อการรายงานความรุนแรงทางเพศ ดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ คดีความรุนแรงทางเพศส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไขอย่างเรียบง่าย เป็นรายกรณี และเป็นการเจรจาตกลงกันระหว่างเหยื่อและผู้กระทำความผิด โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีนโยบายการป้องกันและจัดการความรุนแรงทางเพศแบบเบ็ดเสร็จ และไม่มีกลไกและแนวทางที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน ผู้ปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนที่จะแจ้ง/รายงานเหตุการณ์ ผู้ตอบแบบสำรวจจำนวนหนึ่งเชื่อว่าการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อเด็กผู้หญิงในโรงเรียนนั้นพบได้บ่อยมาก และยังมีกรณีความรุนแรงทางเพศอีกมากมายที่ไม่ได้รายงาน แม้ว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยจะให้คำปรึกษาด้านจิตใจแก่เหยื่อก็ตาม แต่ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ก็คือครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมด้านการให้คำปรึกษา ครูจึงยังขาดทักษะที่จำเป็นสำหรับงานนี้ รวมทั้งยังขาดการสนับสนุนในการช่วยเหลือนักเรียนอีกด้วย

“ผู้รอดชีวิตจากความรุนแรงทางเพศ มักจะไม่ได้รับการดูแลสภาพจิตใจ ซึ่งจำเป็นสำหรับพวกเขาในการรับมือ และฟื้นฟูตัวจากประสบการณ์การถูกล่วงละเมิด”

ครู, สเปน, ลาว

นโยบายที่ละเอียดอ่อนเรื่องเพศสภาพ และการเสริมพลังให้แก่เด็กหญิง

ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีพัฒนาการในด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่สำคัญในเรื่องการสร้างความปลอดภัยระหว่างเพศและการเสริมพลังให้แก่เด็กหญิง อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ยังไม่มีนโยบายที่เป็นรูปธรรมที่เน้นเรื่องการเสริมสร้างพลังของผู้หญิงและความเสมอภาคระหว่างเพศที่ได้รับการดำเนินการอย่างจริงจังและได้ผล ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนระบุว่าสาเหตุคือการขาดงบประมาณ แต่บางคนก็แย้งว่าหากโรงเรียนสามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมเพื่อเด็กชายได้ โรงเรียนก็อาจจะต้องมีเงินเพียงพอสำหรับเด็กหญิงเช่นกัน แต่ในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการจัดลำดับความสำคัญของงบประมาณสำหรับกิจกรรมของเด็กผู้ชาย นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมการศึกษาบางส่วนระบุว่าครูชายยังคงได้รับเงินเดือนสูงกว่าครูหญิง

“ฉันคุยกับผู้บริหารหลายคนและพวกเขาอ้างว่าไม่มีงบประมาณเพียงพอ แต่เมื่อคุณอ้างหมอผู้ชาย ทำไมไม่จ้างหมอผู้หญิงด้วยล่ะ”

ผู้ให้ข้อมูล, กัมพูชา

แม้ว่าจะมีคุณสมบัติและทำงานเหมือนกันก็ตามการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญยืนยันว่าบทบาทของผู้หญิงทั้งในชีวิตส่วนตัวและในชีวิตการทำงานยังคงเป็นรองผู้ชายอยู่

**“หากหลักสูตรและตำราไม่ได้รับการแก้ไข
เพื่อรวมเนื้อหาที่มีความละเอียดอ่อนทางเพศ
ก็จะเป็นเรื่องยากสำหรับครูที่จะบูรณาการ
ความละเอียดอ่อนทางเพศเข้ากับ
การสอนของพวกเขา”**

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศ, เวียดนาม

สอบถามบางคนเชื่อว่าการมุ่งเน้นนโยบายควรเป็นการให้การศึกษาแก่ทุกคน แต่นโยบายนี้อาจมองข้ามความจริงที่ว่าปฏิบัติและความเชื่อของสังคมในเรื่องเพศสภาพนั้น เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เด็กผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

คำตอบส่วนใหญ่ที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลระบุว่า โรงเรียนของพวกเขามิมีนโยบายอย่างเป็นทางการที่เน้นการให้สนับสนุนและการเสริมพลังให้แก่เด็กผู้หญิง มีผู้ตอบเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ระบุว่าโรงเรียนของพวกเขามีโครงการในลักษณะดังกล่าว แต่ไม่ได้อยู่ภายใต้โครงสร้างอย่างเป็นทางการส่วนใหญ่เป็นเพียงการสนับสนุนทางวาจาจากครูหรือที่ปรึกษาเท่านั้น มีนโยบายบางอย่างที่ใช้หลักการไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ เช่น โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) แต่โดยรวมแล้วนโยบายต่าง ๆ ยังไม่ได้รับการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ในพื้นที่ของตนมีการร่วมมือกับพ่อแม่และครอบครัวเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และแทบไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศเลย สิ่งเหล่านี้ล้วนบ่งบอกถึงความจริงที่ว่าความเสมอภาคระหว่างเพศยังห่างไกลจากการกำหนดนโยบายและการวางแผนของโรงเรียน

การฝึกอบรมครูเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศและการเสริมพลังให้เด็กผู้หญิง ดังที่เห็นได้จากข้อสังเกตมากมายจากผู้ตอบแบบสำรวจและผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ เพื่อให้ครูตระหนักถึงความละเอียดอ่อนของประเด็นทางเพศและ

ความเสมอภาคระหว่างเพศ ครูต้องการความรู้และการสนับสนุนจากโรงเรียน แต่ผลการสำรวจพบว่าครูในประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมให้มีความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศสภาพ หรือไม่ได้

ผู้ตอบแบบสำรวจน้อยคนนักที่กล่าวว่าโรงเรียนของพวกเขาจัดสรรทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเพศสภาพ และก็มีคนไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวด้วย เพราะเชื่อว่าการศึกษาไม่ควรเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพหรือการเสริมพลังของเด็กผู้หญิง เพราะทุกคนควรมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน จึงไม่จำเป็นต้องใช้นโยบายพิเศษเนื่องจากทั้งสองเพศควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน ผู้ตอบแบบ

**“ในฐานะนักศึกษาวิชาครู ฉันไม่เคยได้รับรู้
ประเด็นปัญหาเรื่องเพศสภาพมาก่อน
ฉันต้องค้นคว้าด้วยตัวเองและเผยแพร่
ความตระหนักเกี่ยวกับสิทธิของผู้หญิง”**

ครู, มาเลเซีย

“จับเห็นว่าการฝึกอบรมเรื่องเพศ แต่การนำไปปฏิบัติมันมีจำกัด”

ผู้ให้ข้อมูล, กัมพูชา

ฝึกอบรมมีประสิทธิผลเพียงใด หรือครูประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และการสอนหรือไม่ โดยเฉพาะการสอนเรื่องเพศศึกษาและอนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งประเด็นนี้ซับซ้อนกว่าที่คิด เนื่องจากไม่ใช่ครูทุกคนที่มีความสามารถที่จะสอนเรื่องเหล่านี้ได้

องค์ประกอบเชิงโครงสร้างที่จำเป็นสำหรับนโยบายที่มีความละเอียดอ่อนต่อเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศและการเสริมพลังให้แก่เด็กผู้หญิงนั้นต้องการความมุ่งมั่นและการสนับสนุนจากผู้นำ เช่น กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความเป็นอยู่ที่ดีของผู้หญิง แต่ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพในทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียน การสร้างความเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมในประเด็นเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องง่าย บ่อยครั้งประเด็นเรื่องเพศศึกษาและประเด็นความละเอียดอ่อนทางเพศไม่สามารถพูดคุยกันโดยตรงได้ จึงเป็นเรื่องยากที่จะผนวกลมุมมองทางเพศสภาพเข้าเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกัน

อคติทางเพศและเจตคติแบบเหมารวมที่กีดกร่อนสังคมของเรานั้นยังคงมีอยู่ แม้ว่าโลกจะมีความก้าวหน้าในด้านอื่น ๆ เป็นอันมาก และประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่น ๆ แต่การแสวงหาความเสมอภาคระหว่างเพศของเราก็กังหัดห่างไกลจากเส้นชัยอยู่มาก เราทุกคนต้องทำหน้าที่ของเราในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปราศจากภาพเหมารวมทางเพศและช่วยกันรื้อถอนเจตคติทางเพศและอุปสรรคที่ตีกรอบเด็กหญิงและผู้หญิงทุกหนทุกแห่ง เพื่อให้พวกเขาเติบโตและพัฒนาเป็นสมาชิกที่แข็งแกร่งและมีศักยภาพของสังคม

08

บทที่ 5

ส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ

วัยเด็กและวัยย่างเข้าวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาสำคัญของการหล่อหลอมกล่อมเกล่าว่าด้วยเพศสภาวะ บรรทัดฐานทางเพศ เจตคติ และพฤติกรรมที่เรียนรู้ในช่วงเวลาเหล่านี้จะถูกส่งต่อไปสู่ผู้ใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้น เด็ก ๆ ใช้เวลามากมายที่โรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนและห้องเรียนจึงเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการสอดแทรก ค่านิยมเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางเพศ บทบาท เจตคติ และพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมในเด็ก ฝ่ายบริหาร โรงเรียน ครู และครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมระบบโรงเรียนให้ปราศจากอคติทางเพศและการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งให้การศึกษามีความละเอียดอ่อนต่อความเสมอภาคระหว่างเพศแก่เด็ก

ดังที่พบในการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน อคติทางเพศปรากฏให้เห็นในระบบของโรงเรียนใน หลากหลายมิติและส่งผลกระทบต่อนักเรียนหญิงอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการมีอคติทางเพศและภาพเหมารวม ทางเพศในการสอนและในตำราเรียน การปฏิบัติสัมพันธ์ในห้องเรียน การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน อย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย การเลือกปฏิบัติในกิจกรรมนอกหลักสูตรและโอกาสในการ เป็นผู้นำที่ไม่เสมอภาคกัน นอกจากนี้ นักเรียนหญิงจำนวนมากยังถูกกลั่นแกล้ง ถูกคุกคาม ล่วงละเมิด และ เสี่ยงต่อความรุนแรงทางเพศ สิ่งที่ยังชี้ให้เห็นว่าการบรรลุเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนต้องใช้แนวทาง แบบองค์รวมที่กล่าวถึงประเด็นด้านเพศสภาพที่เป็นปัญหาในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาถึงสภาพที่เป็นอยู่เหล่านี้ บทนี้จึงมีวัตถุประสงค์ให้แนวทางการปฏิบัติแก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียน

กรอบการทำงานเพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อความเสมอภาคระหว่างเพศ

การศึกษาที่สร้างตระหนักรู้และละเอียดอ่อนต่อประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศ หมายถึง การออกแบบและนำเสนอนโยบายและหลักสูตรการศึกษาในลักษณะที่สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความยุติธรรมและคำนึงถึงนักเรียนทั้งหญิงและชาย ในส่วนนี้จะนำเสนอกรอบการทำงานสำหรับการ ศึกษาที่มีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นดังกล่าวในสี่มิติ ได้แก่ เนื้อหาสาระของบทเรียน การเรียนการสอน กิจกรรมในและนอกหลักสูตร และพื้นที่ทางกายภาพรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน ซึ่งแต่ละส่วน จะมีเป้าหมายที่ต้องบรรลุหลายประการ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ เป้าหมายโดยรวมของการศึกษา ที่มีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นเพศสภาพและมุ่งสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศให้เกิดขึ้นโดยกระบวนการ การศึกษาให้โอกาสแก่นักเรียนหญิงและชายอย่างเสมอภาค

ในกรอบการทำงาน ได้แก่ **มิติเนื้อหาบทเรียน**ที่เน้นย้ำถึงสิ่งที่นักเรียนควรเรียนรู้ **มิติด้านการเรียนการสอน**ที่เน้นว่าเนื้อหาจะได้รับการถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้อย่างไร **มิติด้านกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร**ในเรื่องความเท่าเทียมของโอกาสที่เท่าเทียมกันของเด็กชายและเด็กหญิงในการเข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ รวมทั้งโอกาสในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำนักเรียน ท้ายที่สุด **มิติด้านพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก**ที่จะช่วยแก้ปัญหาด้านความปลอดภัยและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนโดยคำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างเพศ

ในขณะที่ผู้นำ/ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการริเริ่มนโยบายและอำนาจการให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเพศสภาพในโรงเรียน การดำเนินการอย่างเหมาะสมและการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความพยายามจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง อีกทั้งยังพบว่าในหลายประเทศให้ความสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จในการวางแผนและดำเนินการตามนโยบายด้านเพศสภาพ กรอบการทำงานสำหรับการศึกษาที่ช่วยสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศมีโครงสร้างโดยรวมที่เน้นถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งในการวางแผนและการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเพศสภาพในโรงเรียน โดยส่วนต่อไปนี้จะนำเสนอแนวทางเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ แม้ว่าแนวทางสำหรับการบริหารโรงเรียนและครูจะนำเสนอโดยแยกออกจากกัน และบทบาทของพวกเขาอาจทับซ้อนกัน แต่การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

สิ่งที่ผู้บริหาร โรงเรียน สามารถทำได้

1. หลักสูตรและหัวข้อความเสมอภาคระหว่างเพศ

หลักสูตรที่เป็นทางการเปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดทำและจัดกระบวนการให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมแก่นักเรียน การบูรณาการหัวข้อเรื่องเสมอภาคระหว่างเพศเข้าในหลักสูตรจะทำให้ครูและนักเรียนรู้ถึงการตระหนักถึงปัญหาเรื่องเพศสภาพและการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับหลักการเสมอภาคระหว่างเพศว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก อีกทั้งหัวข้อเรื่องเสมอภาคระหว่างเพศยังสามารถรวมเข้าได้กับหลายวิชา เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วรรณกรรม และการศึกษาลักษณะนิสัย โดยหัวข้อที่แนะนำเกี่ยวกับเสมอภาคระหว่างเพศมีดังนี้:

หัวข้อความเสมอภาคระหว่างเพศที่สามารถบูรณาการเข้าในวิชาต่าง ๆ	
วิชา	หัวข้อ
สังคมศึกษา	• ความไม่เสมอภาคระหว่างทางเพศและความอยุติธรรมในประวัติศาสตร์ • สาเหตุของความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ วัฒนธรรม ภาพเหมารวมทางเพศ บรรทัดฐานทางเพศ การออกกฎหมาย ฯลฯ • ผู้หญิงที่สำคัญในประวัติศาสตร์และคุณูปการต่อสังคม
วิทยาศาสตร์	• นักวิทยาศาสตร์หญิง นักประดิษฐ์หญิง ผู้บุกเบิกหญิงที่โดดเด่น และผลงานของบุคคลเหล่านี้ • แนวโน้มอาชีพของผู้หญิงในสาขา STEM
คุณลักษณะที่พึงประสงค์	• (การรับรู้อคติทางเพศของตนเอง) ความตระหนักในตนเอง • การกลั่นแกล้งตามเพศและผลกระทบ • สิ่งที่ควรทำและไม่ควรเพื่อให้ผู้อื่นเคารพตนเอง
ภาษาและวรรณคดี	• ตัวอย่างภาพเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงอคติทางเพศในงานวรรณกรรม • การคำนึงถึงค่านามและคำสรรพนามที่สื่อเฉพาะเพศชาย • ภาพเหมารวมทางเพศที่พบในสื่อ

2. การเสริมพลังให้แก่เด็กผู้หญิงและการให้โอกาสอย่างเท่าเทียมกัน

จากการศึกษา พบว่านักเรียนหญิงมีบทบาทน้อยกว่าเด็กชายอย่างเห็นได้ชัดในกิจกรรมกีฬาและตำแหน่งผู้นำในโรงเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีต้นเหตุมาจากภาพเหมารวมทางเพศ ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้และเพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนหญิง จึงควรสนับสนุนเด็กหญิงให้ได้รับบทบาทการเป็นผู้นำในสถานักเรียนและชมรมต่าง ๆ และให้เด็กหญิงมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมทางกายภาพอื่น ๆ ทั้งนี้ การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนหญิงในบางครั้งอาจต้องใช้มาตรการพิเศษหรือการดำเนินการที่เด็ดขาด เช่น การนำระบบโควตาสำหรับการเลือกตั้งสถานักเรียนเพื่อให้เกิดความสมดุลทางเพศสภาพ หรือจัดชั้นเรียนว่ายน้ำสำหรับเฉพาะสำหรับเด็กผู้หญิง หากเด็กหญิงลังเลที่จะเข้าร่วมชั้นเรียนว่ายน้ำกับเด็กชาย

ภาพที่ 5.1: จากแฟ้มภาพ โครงการ

3. โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในโรงเรียน

โครงการในโรงเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนนั้นมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนเจตคติและความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเรื่องเพศสภาพ โครงการดังกล่าวไม่เพียงแต่เพิ่มพูนความรู้ของนักเรียนในประเด็นเพศสภาพ แต่ยังช่วยให้พวกเขาสามารถอภิปรายและท้าทายบรรทัดฐานทางเพศดั้งเดิมที่สังคมกำหนดไว้ และเพิ่มความสามารถในการโน้มน้าวผู้คนรอบตัวให้ปรับเจตคติ โครงการดังกล่าวยังเป็นกลไกสำคัญในการจัดการกับอิทธิพลของเพื่อนในการหลอหลอมกล่อมเกลาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพของเด็ก เมื่อเด็กผลิตความเชื่อและเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศสภาพผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน การผลิตหรือส่งเสริมภาพลักษณ์ทางเพศสภาพก็เกิดขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กผู้ชาย เด็กผู้ชายมักจะรักษาบรรทัดฐานของความเป็นชายที่แพร่หลายในหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นโดยการเยาะเย้ยผู้อื่น การท้าทายต่อสู้กัน หรือการทำเรื่องที่มีความเสี่ยงอื่น ๆ เช่น การใช้ยาเสพติดและการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย การวิจัยแสดงให้เห็นว่าแรงกดดัน

ในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของความเป็นชายตามแบบดั้งเดิมนั้น นำไปสู่ความเครียด ความโกรธ และความรุนแรงในผู้ชาย ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กผู้ชายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชีวิตของเด็กผู้หญิงด้วย ดังนั้น โครงการที่สอดแทรกประเด็นเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมบรรทัดฐานและพฤติกรรมทางเพศสภาพที่เสมอภาคกัน

“เกมส์/การละเล่นต่าง ๆ จะส่งสาส์น เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศแก่เด็ก”

ครู, สเปน, ลาว

ภาพที่ 5.2: จาก Plan/ Richard Wainwright, Plan International (February 2015) “Are Schools Safe and Equal Places for Girls and Boys in Asia?” Available at <https://plan-international.org/publications/are-schools-safe-and-equal-places-girls-and-boys-asia#download-options>.

โครงการที่โรงเรียนสามารถทำได้

ทักษะการไตร่ตรองและการสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณทำให้เด็กหญิงและเด็กชาย ตั้งคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และการสื่อสารเกี่ยวกับเจตคติและแนวทางใหม่ ๆ ในเรื่องเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการป้องกันความรุนแรงสำหรับเด็กผู้ชายที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กผู้ชายรู้ว่า แรงกดดันทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมอย่างไร ทำให้พวกเขาได้สำรวจนิยามความเป็นชายที่มีความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อความขัดแย้งอย่างเหมาะสม

กิจกรรมกลุ่มและการอภิปรายเพื่อให้เกิดการใช้วิจารณญาณไตร่ตรอง เรื่องบรรทัดฐานทางเพศของเด็กผู้ชายที่อาจส่งผลเชิงลบต่อผู้อื่น ส่งเสริมการสื่อสารกับเพื่อนฝูง และส่งเสริมความเป็นชายที่ถูกต้อง

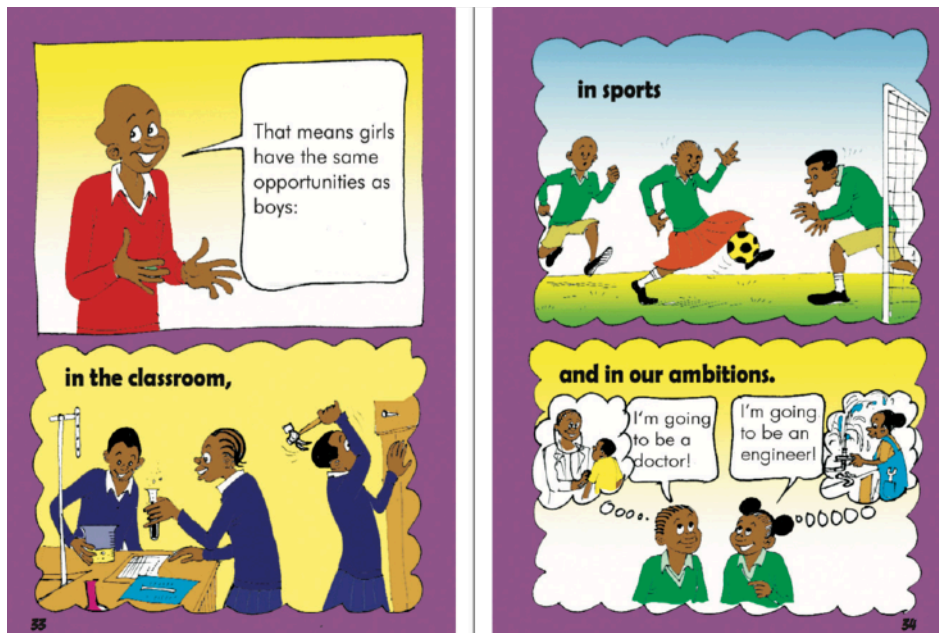

การแนะนำให้นักเรียนรู้จักผู้หญิงที่เป็นต้นแบบจากหลากหลายสาขา เช่น จูรจิก กีฬา ศิลปะ และวิทยาศาสตร์ เพื่อรื้อถอนอคติทางเพศที่นักเรียนถืออยู่และเพื่อเสริมพลังให้แก่เด็กหญิง

ตัวอย่างกิจกรรม “THE GOOD SCHOOL TOOLKIT”

The Good School Toolkit เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีชื่อว่า “Raising Our Voices” ที่ได้ออกแบบเครื่องมือที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและปราศจากความรุนแรงต่อเด็กนักเรียน โดยเฉพาะความปลอดภัยจากความรุนแรงทางเพศ โดยใช้แนวทางแบบองค์รวม (The whole school approach) ที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ครู นักเรียน สมาชิกในชุมชน และผู้ปกครอง ดังนี้

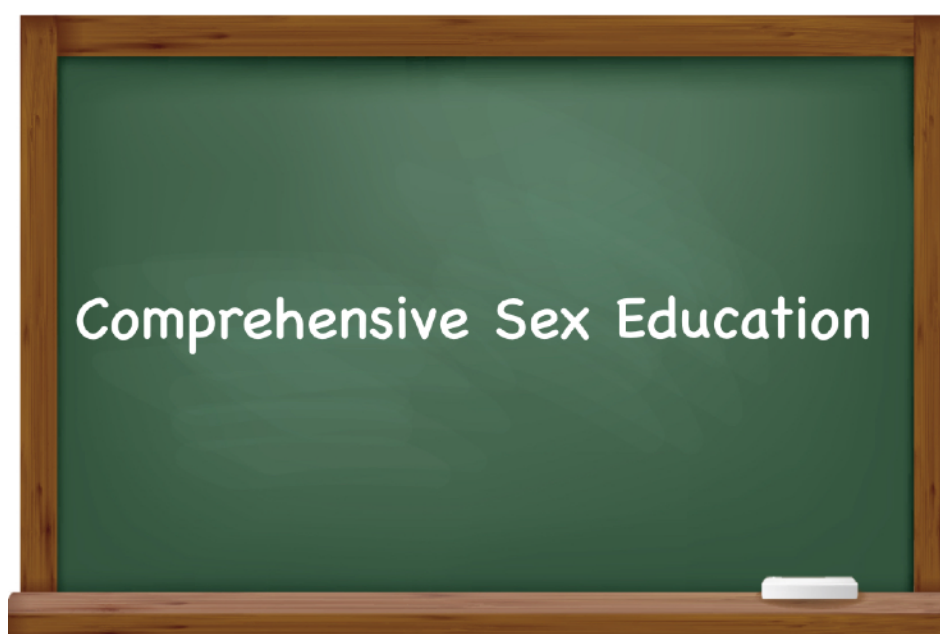
- ขั้นที่ 1: สร้างทีม Good School ที่มีองค์ประกอบจากครู นักเรียน และสมาชิกในชุมชน เป็นกรรมการรับผิดชอบขับเคลื่อนโครงการ
- ขั้นที่ 2: เตรียมการสร้างความเปลี่ยนแปลง ด้วยการสำรวจสภาพปัญหา สร้างการรับรู้แก่สังคมและชุมชนว่า The Good School กำลังจะเกิดขึ้น
- ขั้นที่ 3: สร้างครูที่ดีและการเรียนการสอนที่ดี ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาทักษะของครูให้เป็นครูที่ดีที่ไม่ใช้ความรุนแรง มีการจัดอบรมครู
- ขั้นที่ 4: สร้างวินัยทางบวก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งครู นักเรียน และสมาชิกในชุมชน ต่างได้เรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างวินัยทางบวก เช่น นโยบายการไม่ยอมรับความรุนแรงทุกรูปแบบ การสื่อสารรณรงค์ในโรงเรียนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง
- ขั้นที่ 5: สร้างและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ดี ให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย ให้คุณค่าและเคารพซึ่งกันและกัน เช่น ห้องน้ำที่ปลอดภัย พื้นที่เรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย
- ขั้นที่ 6: ถ่ายทอดให้โรงเรียนและผู้บริหารร่วมกันขับเคลื่อน The Good School อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 5.3: จาก UN Women (2019) “RESPECT: Preventing Violence against Women” Downloaded from <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/07/respect-women-implementation-package>

4. เพศศึกษาที่เนื้อหาครอบคลุมทุกมิติ

เพศศึกษาในโรงเรียนมักถูกมองว่ามีบทบาทในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสรีรวิทยาของเพศและการสืบพันธุ์ การลดการตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ รวมทั้งการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แง่มุมที่มักถูกมองข้ามของเพศศึกษาคือการท้าทายบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมและภาพเหมารวมทางเพศ และการส่งเสริมสิทธิของผู้หญิง เพศศึกษาควรครอบคลุมประเด็นการควบคุมตนเองและความยินยอมพร้อมใจในความสัมพันธ์ทางเพศ แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของผู้หญิง และแง่มุมทางอารมณ์ สังคม และจริยธรรมในเรื่องทางเพศ ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมพัฒนาการเรื่องเพศที่ดีต่อสุขภาพของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังจัดบรรทัดฐานทางเพศที่เป็นอันตราย และช่วยแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และความไม่เท่าเทียมทางเพศได้อีกด้วย

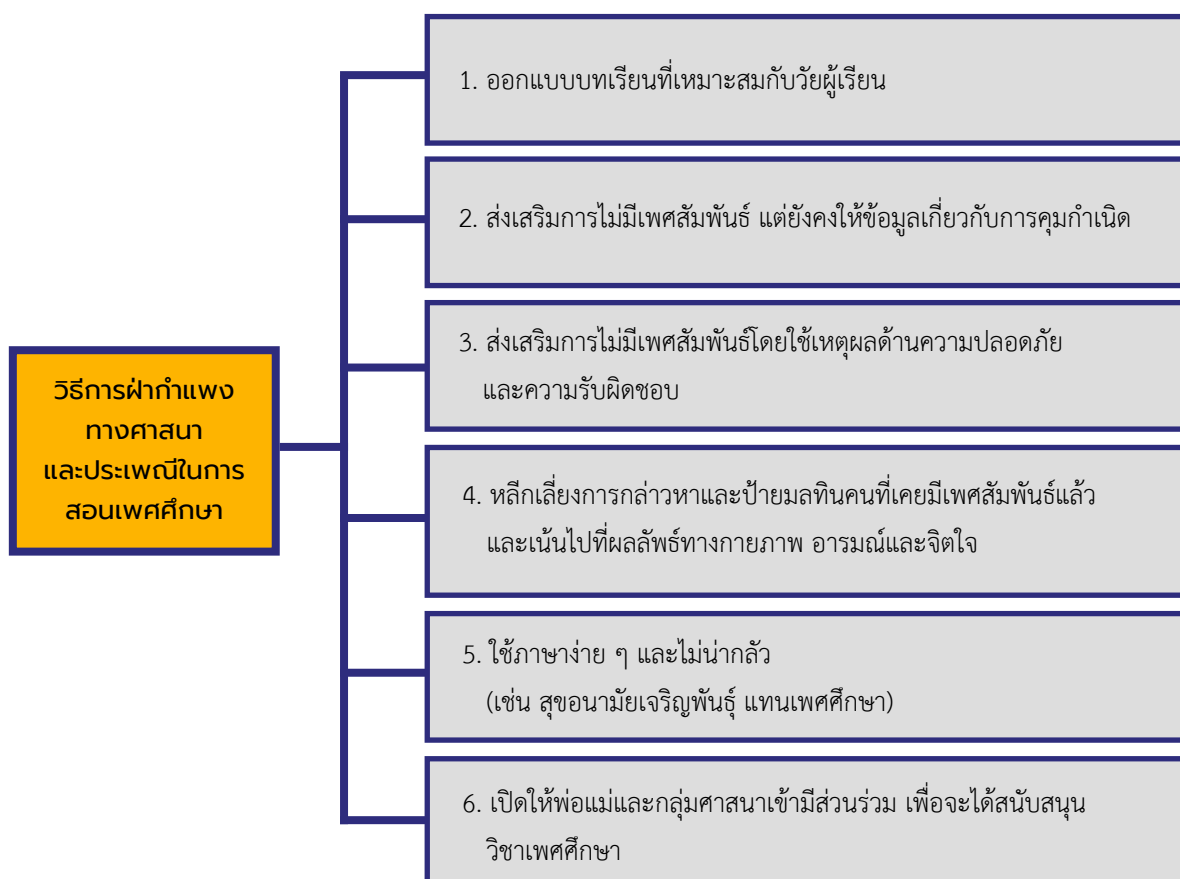

“ ต้องเริ่มสอนตั้งแต่ชั้นปฐมวัย จะได้เข้าใจว่ามนุษย์มีสิทธิเหมือนกันทุกคน ทั้งสิทธิในร่างกายและการเลือกของตัวเอง ”

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, อินโดนีเซีย

หัวข้อสำคัญในวิชาเพศศึกษาที่ครอบคลุมทุกแง่มุม			
พัฒนาการมนุษย์	เพศศึกษา	ความสัมพันธ์ฉันคู่รัก	สิ่งที่มือกีฬาท่องพุดักรรรม
กายวิภาคศาสตร์ วัยแรกรุ่น ระบบสืบพันธุ์ รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ	โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด การตั้งครรรภ์ ข้อดีของการไม่มีเพศสัมพันธ์ ความสำคัญของการมีคู่นอนที่จำกัด	ความรับผิดชอบในตัวเอง การสร้างความสัมพันธ์ที่แต่ละฝ่ายให้เกียรติกัน การยินยอม ทักษะการสื่อสารและการต่อรอง	อิทธิพลของเพื่อน, ครอบครัว, สื่อ, และเทคโนโลยี ทักษะการตัดสินใจซึ่งจะนำมาซึ่งการลดความเสี่ยง การสื่อสารที่ก่อให้เกิดประโยชน์ การเป็นกำลังใจให้กันเพื่อจะลดความเสี่ยง

อย่างไรก็ตามอุปสรรคด้านวัฒนธรรมและศาสนาในการสอนเพศศึกษาอย่างครอบคลุมนั้นอาจมีได้ในหลายสังคม แม้ว่าการเอาชนะอุปสรรคทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ฝังลึกเป็นความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ การสอนเพศศึกษาสามารถปรับได้ โดยเน้นที่เนื้อหาและการนำเสนอที่แยบยล

5. นโยบายป้องกันความรุนแรงทางเพศ

โรงเรียนมีหน้าที่ปกป้องเด็กจากความรุนแรงทุกประเภทที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นต่อร่างกายหรือจิตใจสามารถพบได้โดยทั่วไป ซึ่งเด็กผู้หญิงมักจะมีความเสี่ยงต่อความรุนแรงจากเพศในโรงเรียนมากกว่าเด็กผู้ชาย โดยความรุนแรงทางเพศจะมีผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิตความเป็นอยู่และผลการเรียนของเด็กผู้หญิง ทั้งนี้ ความรุนแรงทางเพศในโรงเรียนอาจเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ จึงต้องมีนโยบายการป้องกันความรุนแรงทางเพศที่ครอบคลุมและเพียงพอ โดยจะต้องมีกลยุทธ์ในการจัดการกับความรุนแรงทุกรูปแบบ และแนวปฏิบัติสำหรับผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู เจ้าหน้าที่อื่น ๆ นักเรียน และผู้ปกครอง

ภาพที่ 5.4: “ลักษณะการคุกคามทางเพศ” จากแฟ้มภาพโครงการ

“ การตระหนักรู้เป็นกุญแจสำคัญ ไม่ใช่สอนเฉพาะเด็กผู้หญิงเท่านั้น
แต่เราต้องสอนคนที่อาจจะเป็นผู้กระทำผิดด้วย
ไม่ปล่อยคนทำผิดลอยนวล และต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ”

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, ฟิลิปปินส์

สิ่งที่โรงเรียนสามารถทำเพื่อลดความรุนแรงทางเพศ

นโยบายที่เขียนไว้ชัดเจน

เนื้อหาสำคัญ: คำจำกัดความของความรุนแรงทางเพศที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน โดยเป็นคำแถลงที่เน้นอย่างหนักแน่นว่าความรุนแรงทุกรูปแบบไม่เป็นที่ยอมรับ เตือนถึงผลทางกฎหมายที่บังคับใช้ระดับประเทศ ให้คำแนะนำที่ชัดเจนแก่เหยื่อและครอบครัวในการร้องเรียนการละเมิด และการขอความช่วยเหลือที่จำเป็น เช่น การให้คำปรึกษา การรักษาพยาบาล และความช่วยเหลือทางกฎหมาย

กลยุทธ์การป้องกัน

- ระบุพื้นที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงทางเพศ และสร้างพื้นที่ทางกายภาพที่ปลอดภัยผ่านมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม เช่น การปรับปรุงแสงสว่างหรือการติดตั้งกล้องวงจรปิด
- ให้การฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่สนับสนุนการป้องกันความรุนแรงของโรงเรียน
- บัญญัติจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน รักษาความเป็นมืออาชีพด้านการศึกษา และสร้างความสัมพันธ์ของความไว้วางใจและความมั่นใจ
- พัฒนาและให้ความรู้หรือการฝึกอบรมทักษะชีวิตแก่นักเรียนเพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันหรือต่อต้านความรุนแรง หัวข้ออาจรวมถึงกลไกการเผชิญปัญหา การตอบสนองต่อความรุนแรงอย่างเหมาะสม ความกดดันจากเพื่อนฝูง การคิดเชิงวิพากษ์ และบรรทัดฐานและค่านิยมที่เท่าเทียมทางเพศ
- ใช้กลยุทธ์ให้ผู้พบเห็นเข้าแทรก เพื่อช่วยนักเรียนกำลังเผชิญกับความรุนแรงและช่วยเหลือเพื่อนฝูง ชักชวนให้ผู้เชี่ยวชาญในชุมชนที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกับฝ่ายบริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่ และครอบครัวในการป้องกันความรุนแรง

บริการที่ตอบสนองและสนับสนุน

- พัฒนากลไกการร้องเรียนเหตุร้ายที่เข้าถึงง่ายและให้ความที่ปลอดภัยแก่ผู้ร้องเรียน เช่น กล่องรับคำร้องที่เป็นความลับ การรายงานออนไลน์ หรือการสื่อสารด้วยวาจากับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนที่เชื่อถือได้
- พัฒนานโยบายการรักษาความลับเพื่อสร้างความไว้วางใจแก่เหยื่อความรุนแรง ไม่ควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อโดยไม่ได้รับความยินยอม ยกเว้นในกรณีที่ต้องมีการรายงานอย่างเป็นทางการ
- สร้างกลไกในการบริการให้คำปรึกษาและสนับสนุนเหยื่อความรุนแรงทางเพศ

รูปแบบของความรุนแรงทางที่เกี่ยวกับเพศสภาพที่เกิดในโรงเรียน

กายภาพ

การทุบตี การตบ การชก การใช้ไม้เรียว การขว้างปาข้าวของ การลงโทษทางร่างกายเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงทางร่างกาย

เพศ

การข่มขืน สัมผัสอนาจาร ลูบคลำ เผยแพร่เนื้อหาลามกอนาจารแก่เด็ก พุดตลกที่ทำให้เสื่อมเสียทางเพศ ส่งข้อความที่แฝงนัยยะทางเพศ อย่างโจ่งแจ้ง ฯลฯ

จิตใจ

การดูต่ำ การล่วงละเมิดทางวาจา การกลั่นแกล้ง การล้อเลียน การยั่วยุให้เกิดอารมณ์ การเรียกใช้คำหยาบเรียกผู้หญิง การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

ภาพที่ 5.5: โปสเตอร์รณรงค์ จาก jonathan mcintosh is licensed with CC BY-SA 2.0. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>

6. การร่วมมือกับครู

บทบาทของครูในการส่งเสริมการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางเพศที่เหมาะสมกับเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ที่โรงเรียนกับครูและได้รับคำแนะนำจากพวกเขา เด็กอาจนำความคิดดั้งเดิมเรื่องเพศสภาพจากบ้านมาสู่โรงเรียน ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความคิดเหล่านั้น ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสนับสนุนให้ครูเข้าใจอคติทางเพศของตนเองและเตรียมความพร้อมในการจัดการกับอคติทางเพศได้ โดยใช้ขั้นตอนเหล่านี้

ขั้นตอนที่ผู้บริหารสามารถทำได้เพื่อสร้างความละเอียดอ่อน ต่อประเด็นทางเพศสภาพในหมู่ครู

- พิจารณารวมมิติเรื่องความตระหนักในเรื่องเพศในการรับครูและในกระบวนการปฐมนิเทศ
- ดำเนินการฝึกอบรมเรื่องความละเอียดอ่อนต่อประเด็นทางเพศในระยะสั้นสำหรับครูเพื่อเพิ่มความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่เด็กผู้หญิงเผชิญในห้องเรียนและอื่น ๆ และเพื่อสร้างทักษะในการส่งเสริมการให้ทั้งเด็กหญิงและชายมีส่วนร่วม
- ตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการอภิปรายเรื่องเพศสภาพในโรงเรียนเป็นประจำในการประชุมเจ้าหน้าที่
- กำหนดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องประเด็นทางเพศสภาพให้เป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละวิชา/หลักสูตร เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาบทเรียน งานที่ได้รับมอบหมาย และโครงการที่ปราศจากอคติทางเพศและส่งเสริมพฤติกรรมและเจตคติที่มีความละเอียดอ่อนทางเพศในห้องเรียน

7. การร่วมมือกับครอบครัว

แนวปฏิบัติและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนจะช่วยสร้างบรรทัดฐานและเจตคติทางเพศสภาพที่เสมอภาคกันในตัวเด็ก แต่บรรทัดฐานและเจตคติเหล่านี้จะต้องอาศัยสภาพแวดล้อมของครอบครัวเอื้ออำนวย เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างแท้จริงด้วย ทั้งนี้ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางเพศสภาพที่ยังรากลึกตามประเพณีที่ครอบครัวยึดถืออาจเป็นเรื่องยาก แต่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัว และผู้ดูแลเด็กที่บ้านในกิจกรรมของโรงเรียนเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศอาจมีส่วนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการทำให้นักเรียนสร้างและรักษาคุณค่าเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศได้ในระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการชักชวน ให้พ่อแม่และผู้ปกครองมีส่วนร่วม

- ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายและโครงการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศของโรงเรียน มุมมองของผู้ปกครองในเรื่องความต้องการของบุตรหลานอาจเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติและโครงการที่ประสิทธิภาพมากขึ้น
- จัดการประชุมเพื่อข้อมูลหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ปกครองของทั้งนักเรียนหญิงและชายเพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหาเรื่องภาพเหมารวมทางเพศและบรรทัดฐานทางเพศแบบดั้งเดิม รวมถึงความรุนแรงทางเพศในโรงเรียน และผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีและการเลือกอาชีพ ของบุตรหลาน
- เชิญผู้ปกครองที่เป็นผู้ชายเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการที่เน้นการส่งเสริมบรรทัดฐานและเจตคติทางเพศที่เสมอภาคกัน
- แจ้งให้ครอบครัวทราบเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติและโครงการของโรงเรียนที่เน้นการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศผ่านจดหมายข่าวหรือประกาศในโซเชียลมีเดีย
- ให้คำแนะนำที่นำไปใช้ได้จริงแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีที่สามารถท้าทายเจตคติทางเพศ และสามารถส่งเสริมบรรทัดฐาน เจตคติ และพฤติกรรมทางเพศที่เสมอภาคกันได้ที่บ้าน

8. ความร่วมมือกับภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ

ตามข้อค้นพบจากการศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนของรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนได้เสนอโอกาสที่สำคัญสำหรับโรงเรียนในการขยายทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการที่คำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างเพศ ในหลายประเทศกระทรวงหรือหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาการศึกษาได้สนับสนุนการฝึกอบรมเรื่องเพศสภาพสำหรับครู ในบางประเทศโรงเรียนได้ร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงผลกำไรดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับความละเอียดอ่อนต่อประเด็นทางเพศสภาพ เช่น โครงการต่อต้านการรังแก โครงการป้องกันความรุนแรงทางเพศ และการฝึกอบรมครู ความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะต่อโรงเรียนในพื้นที่ชนบทที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลนทรัพยากรในการทำงาน โรงเรียนจึงควรประเมินโอกาสในการเป็นภาคีกับภาคส่วนดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ และให้แน่ใจว่าตนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในด้านการศึกษา ด้านเพศสภาพ ด้านเด็ก และด้านการพัฒนาผู้หญิง

“...การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้ครูรัก
ในเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศและบูรณาการเข้าไปในวิชาที่สอน”

ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพ, เวียดนาม

สิ่งที่ครู สามารถทำได้

1. สำรวจตัวเอง

ครูก็คือผลผลิตของสังคมเช่นเดียวกับคนอื่นๆ บรรทัดฐานทางเพศแบบดั้งเดิมอาจส่งผลให้ครูมีอคติทางเพศและความเชื่อแบบเหมารวม ซึ่งอาจจะมีผลให้ครูสอนนักเรียนตามความเชื่อของตนเองโดยปริยาย ขั้นตอนแรกในการขจัดอคติทางเพศและภาพเหมารวมในตัวครู คือ การทำให้ครูตระหนักถึงอคติทางเพศของตนเอง โดยการใช้ชุดคำถามที่เป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจอคติทางเพศ จากนั้นครูจะสามารถไตร่ตรองและอภิปรายในกลุ่มครูด้วยกันเพื่อพัฒนามุมมองใหม่และระเบียบวิธีที่จะเปลี่ยนแปลงแนวโน้มอคติทางเพศและภาพเหมารวมที่เกิดขึ้น

คำถามเพื่อการสำรวจตัวเอง

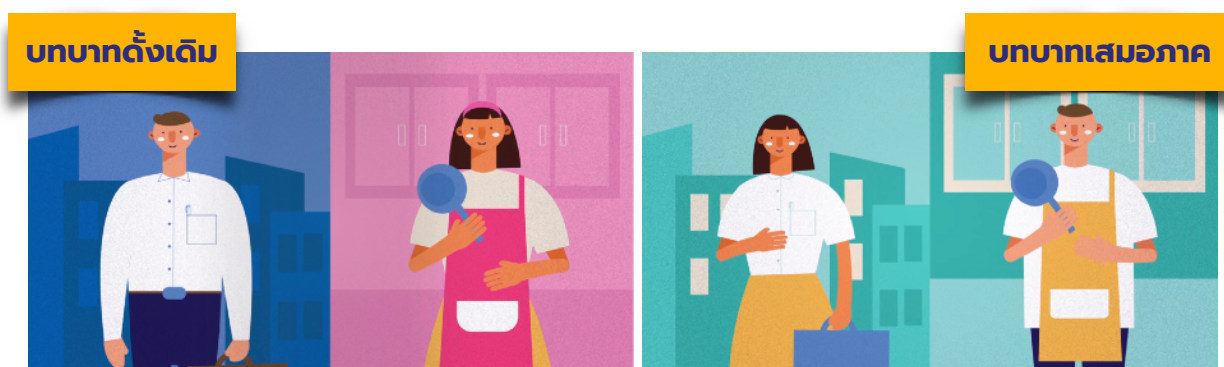
1. ผู้คนรอบตัวของฉันไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ คู่รัก/คู่ครอง สมาชิกในครอบครัว เพื่อนฝูง และเพื่อนร่วมงานมี ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับเพศสภาพอย่างไร
2. ในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานของฉัน ฉันถูกคาดหวังให้ประพฤติปฏิบัติตามเพศสภาพอย่างไร
3. ตั้งแต่ที่ฉันเติบโตขึ้นจนถึงปัจจุบัน หากฉันไม่ทำตามบทบาททางเพศสภาพหรือความคาดหวังของสังคมในเรื่อง บทบาททางเพศสภาพจะมีผลที่ตามมาหรือไม่
4. ในห้องเรียนที่ฉันรับผิดชอบ มีพฤติกรรม เจตคติ และการปฏิบัติใด ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อดั้งเดิมของสังคม เรื่องเพศสภาพหรือไม่?
 - ฉันคาดหวังให้เด็กผู้หญิงยึดมั่นตามความเป็นเพศหญิงตามอุดมคติดั้งเดิมหรือไม่ เช่น ต้องเรียบร้อย มีความเป็นระเบียบ และสงบเสงี่ยม ส่วนเด็กผู้ชายก็ยึดมั่นตามอุดมคติความเป็นชายเช่น เป็นอิสระ กระตือรือร้น และมีความแข็งแกร่งทางอารมณ์ไม่อ่อนไหวง่าย
 - ฉันมีแนวโน้มที่จะกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กผู้ชายถามคำถามและแสดงความคิดเห็นมากกว่าการส่งเสริมเด็กผู้หญิงหรือเปล่า
 - ฉันให้คำชมเชยและให้ความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงหรือเปล่า เช่น บอกว่าเด็กชายทำไม่ถูกต้อง แต่เด็กผู้หญิงพฤติกรรมเลวร้าย
 - ฉันมีแนวโน้มที่จะกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กผู้ชายให้เล่นกีฬามากกว่าส่งเสริมเด็กผู้หญิงหรือเปล่า
 - ฉันมักจะใช้ภาษาที่มีลักษณะทางเพศสภาพในห้องเรียนหรือเปล่า เช่น businessman แทนที่จะเป็น 'businessperson'
 - ฉันใช้น้ำเสียงต่อเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายเหมือนกันหรือเปล่า

2. การเลือกตำราและสื่อการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อทุกเพศ

บรรทัดฐานทางเพศแบบดั้งเดิมยังถ่ายทอดสู่นักเรียนผ่านตำราและสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในห้องเรียน การศึกษาแสดงให้เห็นว่าอคติทางเพศและภาพเหมารวมมีอยู่ทั่วไปในตำราเรียนของโรงเรียนในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูจะต้องเลือกหนังสือเรียนและสื่อการเรียนรู้ที่มีความเสมอภาคระหว่างเพศ อย่างไรก็ตาม การที่จะมีหนังสือเรียนและสื่อการเรียนรู้ที่มีความเสมอภาคระหว่างเพศอาจเป็นปัญหาในหลายประเทศ ดังนั้นในขณะที่จำเป็นจะต้องใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมอคติและภาพเหมารวมทางเพศอย่างเลี่ยงไม่ได้ ครูควรดึงความสนใจของนักเรียนไปที่อคติและภาพเหมารวมนั้น และช่วยกันอภิปรายว่าสิ่งดังกล่าวไม่เหมาะสมอย่างไร ตลอดจนเสนอตัวอย่างได้ถูกต้อง

ภาพที่ 5.7: บทบาทดั้งเดิม (ชาย) และบทบาทที่เสมอภาค (ชาย) ในหนังสือเรียน, จากแฟ้มภาพโครงการ

ภาพที่ 5.8: บทบาทดั้งเดิม (ชาย) และบทบาทที่เสมอภาค (ชาย) ในหนังสือเรียน, จากแฟ้มภาพโครงการ

เช็คลิสต์ (Checklist) สำหรับการคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ที่มีความเสมอภาคระหว่างเพศ

จำนวนผู้หญิงและผู้ชายที่ปรากฏในสื่อต้องไม่ส่งเสริมลักษณะทางเพศสภาพความเป็นหญิงและความเป็นชายแบบ เช่น ผู้หญิงชี้สั่งสาร เจ้าอารมณ์ ต้องพึ่งพาผู้อื่น และผู้ชายมีความเด็ดขาด เป็นนักแก้ปัญหา และสามารถควบคุมสถานการณ์

ตัวละครหญิงในสื่อการเรียนรู้ไม่ควรติดกับกิจกรรมและอาชีพของความเป็นหญิงแบบดั้งเดิม เช่น การเป็นผู้อภิบาลดูแลผู้อื่น ผู้ดูแลบ้าน พยาบาล พนักงานต้อนรับ และตัวละครชายก็ไม่ควรติดกับกิจกรรมและอาชีพของความเป็นชายแบบดั้งเดิม เช่น แพทย์ ผู้จัดการ ผู้นำ และนักผจญเพลิง

จำนวนผู้หญิงและผู้ชายที่ปรากฏในสื่อการเรียนรู้ควรมีจำนวนเท่ากัน

สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ควรมีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นเพศสภาพ เช่น คำว่า “humankind” ควรนำมาใช้แทน “mankind”

เนื้อหาวิชาและหัวข้อที่เรียนควรสะท้อนถึงประสบการณ์ชีวิตและความต้องการของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

การกล่าวถึงบุคคลต้นแบบ เช่น นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง นักเขียน ผู้นำ และนักกีฬาควรมีทั้งผู้หญิงและผู้ชายอย่างเท่าเทียมกัน

3. การปฏิบัติในชั้นเรียนเพื่อขจัดภาพเหมารวมทางเพศ

การหล่อหลอมกลุ่มเกลาทางเพศสภาพของเด็กได้รับอิทธิพลจากบุคคลมากมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตของเด็ก เช่น พ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว โรงเรียน เพื่อนฝูง ชุมชน และสื่อ รวมถึงภาพยนตร์ วิดีโอเกมส์ และเพลงยอดนิยม เนื่องจากการมีผู้คนรอบตัวเด็กมากมาย เด็กจึงอาจได้รับแนวคิดทางเพศที่ย้อนแย้งกัน ครูสามารถมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาเรื่องเพศที่ย้อนแย้งที่เด็กได้รับมา มีการแนวปฏิบัติมากมายที่สามารถใช้ในห้องเรียนเพื่อรื้อถอนเจตคติทางเพศ และใช้กระตุ้นการอภิปรายเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังความเชื่อและเจตคติเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในเด็ก

ภาพที่ 5.9: จากแฟ้มภาพโครงการ

**“ เปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมให้นักเรียนถามตอบคำถาม
และกระตุ้นให้เด็กหญิงตอบคำถามมากขึ้น ”**

ครู, กัมพูชา

ข้อเสนอแนะสำหรับกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อรื้อถอนภาพเหมารวมทางเพศ

- สอนเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับเสมอภาคระหว่างเพศ เช่น ภาพเหมารวมทางเพศ ความคาดหวังในบทบาททางเพศ และการกีดกันทางเพศ
- ใช้หนังสือนิทาน โปสเตอร์ วิดีโอ และสารคดีที่ทำทลายเจตคติทางเพศสภาพ
- ให้รายชื่อคำศัพท์ เช่น “อารมณ์”, “สงบ”, “รุนแรง” และ “อิสระ” และขอให้นักเรียนกำหนดแต่ละคำว่าเป็นลักษณะของกลุ่มใดในสามกลุ่ม - เด็กหญิง เด็กชาย และทั้งสอง จากนั้นให้อภิปรายว่าการเชื่อมโยงคำบางคำกับเพศใดเพศหนึ่งมีความเหมาะสมหรือไม่
- ให้นักเรียนวาดแนวความคิดเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญที่หลากหลาย เช่น นักวิทยาศาสตร์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ดับเพลิง นักบิน และพยาบาล จากนั้นเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจหญิงหรือพยาบาลชายมาพูดคุยเกี่ยวกับงานและอาจเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพ
- จัดอภิปรายเจตคติทางเพศสภาพในภาพยนตร์ยอดนิยมสำหรับเด็ก ภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ และเทพนิยาย
- ขอให้นักเรียนระบุอคติทางเพศที่พวกเขาสังเกตเห็นที่บ้าน โรงเรียน ละแวกบ้าน หรือในสื่อ เช่น รายการโทรทัศน์และภาพยนตร์ จากนั้นขอให้เสนอทางเลือกจากสิ่งที่สังเกตเห็นที่เป็นความเสมอภาคระหว่างเพศ
- อภิปรายว่าเหตุใดผู้หญิงในแวดวงการเมือง การกีฬา และการงานที่มีรายได้สูงจึงมีจำนวนน้อย และให้หาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว

“ ในชั้นเรียน นักเรียนหญิงและชายจะมีความเท่าเทียมในการตัดสินใจ... พวกเขาจะร่วมกันตัดสินใจหรือทำงานอะไรก็ตาม ”

ครู, เมียนมาร์

4. การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนครู

จากการศึกษาของเรา ในประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศนั้น แม้ว่าครูจะตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีความละเอียดอ่อนในประเด็นทางเพศสภาพและพยายามส่งเสริมเสมอภาคระหว่างเพศในห้องเรียน ความพยายามของพวกเขาถูกจำกัดด้วยการขาดนโยบายโรงเรียนที่เพียงพอที่และหลักสูตรที่เป็นทางการ นอกจากนี้นโยบายของโรงเรียน กิจกรรมนอกหลักสูตร พื้นที่ทางกายภาพ พฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียน การแต่งกาย เพศศึกษา ฯลฯ อาจได้รับอิทธิพลจากอคติทางเพศที่ผู้นำและผู้บริหารโรงเรียนมีอยู่อย่างไม่รู้ตัว นอกจากนี้ ระดับความตระหนักเกี่ยวกับการศึกษาที่มีความละเอียดอ่อนทางเพศในหมู่ครูอาจแตกต่างกันไป ครูสามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนครูโดยใช้เวทีการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับครูเพื่อสร้างการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนครู

- เก็บข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียนและการสอนนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความละเอียดอ่อนและความเสมอภาคระหว่างเพศ และจัดการประชุมพูดคุยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- สังเกตและจดบันทึกประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเพศสภาพในโรงเรียนและหยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาปรึกษาหารือในที่ประชุม
- นำเสนอความคิดและข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารและเพื่อนครูเพื่อพัฒนาการศึกษาที่คำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างเพศ เช่น การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร การจัดกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียน การอบรมครู แนวทางในการสอน และสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ
- ให้ความเห็นอย่างสร้างสรรค์ต่อแนวปฏิบัติในการสอนของเพื่อนครู และเปิดกว้างที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเช่นกัน
- ส่งเสริมให้นักเรียนอภิปรายถึงประสบการณ์ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางเพศในโรงเรียน และเป็นตัวกลางเชื่อมประสานระหว่างนักเรียนกับผู้บริหารในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

สิ่งที่ครอบครัว สามารถทำได้

พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคมว่าด้วยเพศสภาพเนื่องจากความแตกต่างทางเพศและการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของเด็กเริ่มต้นที่บ้านตั้งแต่เยาว์วัย บางครั้งแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศมักเกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ก่อนเกิด ดังจะเห็นได้จากการเลือกสีเสื้อผ้าและสิ่งของตามเพศ เช่น สีฟ้าสำหรับเด็กผู้ชาย และสีชมพูสำหรับเด็กผู้หญิง ต่อมาในช่วงวัยเด็ก พ่อแม่และครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อกระบวนการหล่อหลอมกล่อมเกลาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่นและการเล่นกีฬาของเด็ก การแบ่งงานในครอบครัว กฎเกณฑ์และการลงโทษ การเล่าเรื่อง และการรับสื่อที่บ้าน แม้ว่าธรรมชาติของความผูกพันระหว่างพ่อแม่และลูกจะเปลี่ยนไปในช่วงวัยรุ่น พ่อแม่และครอบครัวยังคงมีความเกี่ยวข้องอย่างมากต่อการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคมในวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครองเพื่อท้าทายภาพเหมารวมตามประเพณีดั้งเดิม

- จัดหาหนังสือและเรื่องราวที่แสดงถึงชายและหญิงในบทบาทที่หลากหลาย
- พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเจตคติทางเพศที่ปรากฏในภาพยนตร์ หนังสือ โทรทัศน์ โซเชียลมีเดีย และช่องทางอื่น ๆ
- กระจายอุปกรณ์การเล่น ตัวอย่างเช่น เด็กผู้ชายจะได้รับชุดของเล่นที่มีเลโก้ อุปกรณ์ทำอาหาร และรถดับเพลิง
- ส่งเสริมกิจกรรมของทุกเพศ ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย ไม่จำกัดเฉพาะกิจกรรมที่ขึ้นอยู่กับเพศสภาพ
- หลีกเลี่ยงการทำให้เด็กอับอายหรือแสดงการไม่ยอมรับการเล่นของเด็กที่ไม่สอดคล้องตามความคิดความเชื่อเพศสภาพของสังคม
- อธิบายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายในการทำงานบ้าน
- เป็นบุคคลต้นแบบการทำทลายภาพเหมารวมทางเพศเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และซึมซับ ดังนั้น ผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงในครอบครัวควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บ้านร่วมกัน เช่น การทำอาหาร การดูแลเด็ก การทำงานที่ได้รับค่าจ้าง การนำขยะไปทิ้ง เป็นต้น

ตัวอย่างโปสเตอร์ สำหรับพ่อแม่และผู้ปกครอง

How to Raise Our Sons to Be Good Men

Teach your son:

- that everyone has a body boundary; he needs to ask for consent before entering another's personal space
- that when a person says 'No' it means 'No' — not maybe or I'm not sure
- that silence is not a 'yes'
- to express his feelings and emotions; this shows strength rather than weakness
- to respect differences; but at the same time see we are more alike than we are different
- empathy so that he can see the world from all perspectives and ask himself, 'How would I feel if this happened to me?'
- that nurturing, caring and loving is not a weakness; but will make him a wonderful human and a brilliant father
- to stand up for women and to stand with women so that future generations will know equality
- that violence is never the answer
- to always stand up for fairness and to never be afraid to do so.

For books and resources
to empower children go to
www.e2publishing.info

ภาพที่ 5.10: โปสเตอร์จาก www.e2publishing.info

Raising children without gender stereotypes

1 Empower your child to value and respect their own body and other people's

2 Seek out good male and female role models in your life and theirs

3 Give them all the options for toys, clothes and colours

4 Don't presume the sex of others

5 Facilitate and encourage emotion including crying

6 Swap round sex pronouns in children's books

7 Model egalitarian relationships between men and women

8 Encourage your child to have male and female friends

9 Challenge prejudice and discuss with your child

10 Teach children that domestic work is fun and important

11 Teach children that DIY and practical work is fun and important

12 Teach children that caring work is fun and important

13 Never use 'girl' as an insult or threat

14 Don't give a little girl a compliment you would not give to a boy

15 Model dealing with conflict in ways other than violence or aggression

16 Do not glamourise weapons or violence in toys, clothing, or games

17 Avoid heavily gendered children's TV

18 Seek out female tradespeople and let your child watch them work

19 Facilitate and encourage physical play and expression

20 Watch women in sport, including team sports

Adapted with the kind permission of Dr Finn Mackay from her article *Raising Boys: The Feminist Way*

lettoysbetoy.org.uk

@lettoysbetoy

info@lettoysbetoy.org.uk

/lettoysbetoy

/lettoysbetoy

ภาพที่ 5.11: โปสเตอร์จาก <http://www.lettoysbetoy.org.uk/raising-children-without-gender-stereotypes/>

สิ่งที่สามารถ นำไปใช้ได้ เพื่อการสนทนา และอภิปราย

ส่วนต่อไปนี้เป็นกรณีศึกษาสั้น ๆ ซึ่งผู้จัดทำได้นำประเด็นจากข้อมูลที่ได้ มาแต่งเป็นเค้าโครงเรื่อง และบางเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ครูที่ต้องการพูดคุยกับนักเรียนหรือใครก็ตามที่ต้องการกระตุ้นความคิดของผู้คนเพื่อจุดประกายในประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ ไม่ว่าจะเป็นภายในกลุ่มครูด้วยกัน กลุ่มประชาคมโรงเรียน และกลุ่มอื่น ๆ โดยสามารถใช้กรณีศึกษาเหล่านี้เป็นสื่อการสอนได้ คำถามท้ายเรื่องนั้นจัดทำขึ้นเพื่อให้นำไปเป็นประเด็นให้นักเรียนและผู้เข้าร่วมการสนทนา/อภิปรายอื่น ๆ ช่วยกันสะท้อนมุมมองและเสนอความคิดเห็น ซึ่งแต่ละประเด็นนั้นไม่ได้มีทางออกเฉพาะ แต่ละวัฒนธรรมนั้นมีมุมมองและการหาทางออกที่ต่างกัน และบางประเด็นปัญหานั้นอาจไม่มีทางออกเลย กระนั้นก็ตาม ผู้จัดทำคู่มือเล่มนี้หวังว่าประเด็นเหล่านี้จะจุดประกายความคิดของนักเรียนและผู้คนในภูมิภาคอาเซียนที่ยังติดอยู่ในกับดักทางบริบทวัฒนธรรมประเพณีที่เต็มไปด้วยความไม่เสมอภาคทางเพศ และหนทางสู่ความเสมอภาคระหว่างเพศนั้นยังอยู่อีกยาวไกล

กรณีศึกษาที่ 1: ประธานนักเรียน : จะลงแข่งดีไหมหนอ

วนิดาไม่เคยคิดที่จะลงสมัครเป็นประธานนักเรียนเลย แต่คุณครูกานดาซึ่งเป็นครูที่สอนเธอ สนับสนุนให้เธอลองดู คุณครูเห็นศักยภาพของวนิดาและเห็นความสามารถในการเป็นผู้นำของเธอ วนิดาค่ຸนคิดถึงเรื่องนี้เมื่อกลับไปถึงบ้าน เธอบอกกับตัวเองว่ามีผู้หญิงระดับผู้นำประเทศมากมายในหลายประเทศและในหลายบริษัทใหญ่ ๆ หรือเกรต้า ทุนเบิร์ก นักธรรมชาติเรื่องสิ่งแวดล้อมซึ่งอายุพอ ๆ กับเธอก็สามารถชักจูงให้คนทั้งโลกหันมาสนใจการอนุรักษ์สภาวะแวดล้อมจนทุกคนหันมาทำตามที่เธอร้องขอ “ทำไมเราถึงไม่คิดจะเป็นประธานนักเรียนบ้างหนอ” วนิดาถามตัวเอง แล้วเธอก็ตัดสินใจจะสมัครเข้ารับเลือกตั้ง

ถ้าหากว่าชนะ เธอก็จะเป็นประธานนักเรียนที่เป็นผู้หญิงคนแรกของโรงเรียน เท่าที่ผ่านมาประธานจะเป็นผู้ชายทั้งหมด ส่วนใหญ่พวกเขาจะเป็นที่ชื่นชอบของทุกคนเพราะเป็นนักกีฬา มีครั้งหนึ่งที่นักเรียนหญิงสมัครแข่งขันแต่ก็มีคนเลือกเธอเพียงไม่กี่คน โดยพวกนักเรียนอ้างว่าเธอคนนั้นไม่เท่าเทียมกับคู่แข่งที่เป็นนักเรียนชาย บางคนบอกว่าผู้ชายว่องไวกล้าตัดสินใจ พวกนักเรียนชายบอกว่าเขาไม่รู้จักผู้สมัครผู้หญิงแต่ผู้สมัครที่เป็นชายนั้นรู้จักกันดีเพราะเล่นฟุตบอลด้วยกัน

วนิดาคิดว่านโยบายเป็นเรื่องสำคัญ เธอกับทีมจึงร่วมกันร่างนโยบายซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทุกคน เช่น การจัดกลุ่ม การลดขยะ และการทิ้งขยะในโรงเรียน นโยบายของวนิดานั้นดีมากแต่การหาเสียงไม่ใช่เรื่องง่าย พวกผู้ชายล้อเลียนเธอน่ารักและอยากเป็นแฟนคลับของเธอ บางคนก็ว่าเธออยากดังและอยากเป็นที่สนใจของคนอื่น บางคนว่าเธอดัดจริต เวลาเธอให้ LINE ID กับเพื่อนๆผู้ชาย คนก็ว่าว่าเธออยากให้ผู้ชายสนใจ นักเรียนรุ่นน้องก็ว่าเธอนั้นชอบสิ่งเหมือนเจ้านาย พวกเขาชอบผู้สมัครคู่แข่งที่เป็นผู้ชายมากกว่า เพราะคนคนนั้นง่าย ๆ สบาย ๆ และเป็นมิตรกับทุกคน

วนิดารู้สึกท้อใจ เธอตั้งใจที่จะทำให้โรงเรียนดีขึ้น แล้ววันเลือกตั้งก็มาถึง ทุกคนตื่นตื่น พวกเขากระตือรือร้นมาลงคะแนน วนิดาก็ตื่นตื่น เธออยากชนะแต่ก็รู้ว่ามันเป็นไปได้ที่เธอจะแพ้ แต่อย่างน้อยเธอก็เคยชนะการเลือกตั้งเป็นหัวหน้าชั้นเรียน พวกเพื่อน ๆ ที่เลือกเธอเพราะเธอมีความเป็นมิตร รับผิดชอบและเป็นนักเรียนที่ดี การเป็นประธานนักเรียนนั้นเป็นเรื่องดี แล้วเธอก็ทำงานนี้ได้ดี แม้เธอจะเคยคิดว่าหน้าที่นี้มันใหญ่เกินตัวเธอก็ตาม

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. คุณสมบัติของประธานนักเรียนควรเป็นอย่างไร ประธานนักเรียนที่เป็นผู้หญิงกับประธานนักเรียนชายแตกต่างกันจริงหรือไม่ แล้ววนิดามีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
2. ทำไมตอนแรกวนิดาจึงลังเลใจที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานนักเรียน ในที่สุดแล้วอะไรที่ทำให้วนิดาตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้ง
3. อะไรที่ทำให้โรงเรียนของวนิดามีแต่ประธานที่เป็นนักเรียนชาย
4. อะไรที่เป็นอุปสรรค/ความท้าทายของวนิดาในการสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้
5. วนิดามีโอกาสชนะการเลือกตั้งหรือไม่ เพราะอะไร อะไรที่เป็นเงื่อนไข/ปัจจัยที่จะทำให้วนิดาชนะ/แพ้การเลือกตั้ง
6. ทำไมผู้นำประเทศที่ผู้หญิงจึงมีจำนวนน้อยกว่าผู้นำประเทศที่เป็นผู้ชายหลายเท่า

กรณีศึกษาที่ 2: โศกนาฏกรรมรักในวัยเรียน

อรุณีเป็นเด็กมัธยมที่มีแฟนแล้ว จริง ๆ แล้วเขาเป็นคนที่เธอแอบชอบอยู่ แล้วทั้งสองก็เริ่มคบเป็นแฟนกันเมื่อปีที่แล้วนั่นเอง อรุณีกับแฟนชอบใช้เวลาทำอะไรต่ออะไรด้วยกัน พ่อแม่ของเธอเตือนเธอเสมอว่าอย่ารักใคร่ในวัยเรียน พ่อแม่บอกว่าเธอยังอายุน้อยและต้องใส่ใจในการเรียน เพราะพ่อแม่ไม่อนุญาตให้มีแฟน อรุณีจึงไม่เคยบอกพ่อแม่เรื่องแฟนของเธอเลย

เวลาสุดท้ายที่อรุณิจะโกหกพ่อแม่ว่าไปทำงานที่บ้านเพื่อน แต่จริง ๆ แล้วเธอไปอยู่กับแฟนเมื่อแม่ของแฟนไปทำงานที่ต่างจังหวัดและนาน ๆ จะกลับบ้านครั้งหนึ่ง อรุณิใช้เวลาอยู่กับแฟน พูดคุยหยอกล้อกัน ทั้งสองจับมือกัน ดูหนังใน Netflix เวลาที่มีฉากรักทั้งสองก็รู้สึกหัวใจเต้นแรง

แล้วทั้งสองก็มีอะไรกันตอนวันหยุดวันหนึ่ง วันนั้นพี่ชายของแฟนก็ไม่อยู่บ้าน แฟนขอให้อรุณิเป็นของเขาและเธอก็ไม่สามารถทัดทานคำขอได้ แล้วประจำเดือนของเธอก็ไม่มา อรุณิรีบไปซื้อชุดทดสอบการตั้งครรภ์ แล้วพบว่าเธอต้งท้อง อรุณิไม่รู้จะหันหน้าไปหาใคร เธอโพสต์หาทางออกในโลกออนไลน์ หลายคนก็ให้หลายคำแนะนำ แต่ท้ายที่สุดอรุณิก็หาทางออกไม่ได้ อรุณิบอกกับแฟน แต่เขาก็ปฏิเสธความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง เขายกว่าเขาบอกพ่อแม่เขาไม่ได้และเขาก็ไม่ยอมเสียอนาคตการเรียนของเขา อรุณิรู้สึกสิ้นหวัง และสุดท้ายท้องของเธอจะโตขึ้นเรื่อย ๆ ผู้คนก็จะต้องรู้แล้วเธอก็ต้องลาออกจากโรงเรียน “ฉันควรจะทำยังไงดี” อรุณิร้องถามตัวเอง

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. ท่านคิดอย่างไรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกรณีศึกษาข้างต้น และคิดอย่างไรต่อปัญหาการตั้งท้องในวัยเรียน
2. ผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นต่อชีวิตของอรุณิและความรู้สึกของอรุณิเป็นอย่างไร
3. ใครบ้างที่ควรมีส่วนรับผิดชอบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะอะไร
4. เราควรจะให้คำแนะนำอรุณิว่าอย่างไร
5. การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียนจะช่วยป้องกันการตั้งท้องในวัยเรียนได้หรือไม่ อย่างไร หากคิดว่าได้ โรงเรียนควรเน้นให้ความรู้เรื่องอะไรบ้าง วิธีการให้ความรู้ควรเป็นอย่างไร ที่จะทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจจริง ๆ

กรณีศึกษาที่ 3: นักกฎหมายที่กำลังฝึกกฎหมาย

กลุ่มนักศึกษานิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยชั้นนำแห่งหนึ่ง ตั้งห้องสนทนา (Chatroom) พวกเขาตั้งชื่อห้องว่า “นักกฎหมาย” สมาชิกทั้งหมดเป็นนักศึกษาปี 1 นักศึกษาพวกนี้จบจากโรงเรียนมัธยมชั้นนำจากทั่วประเทศ ห้องสนทนานี้เป็นเสมือนห้องที่พวกเขาเข้ามาคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และถกเถียงประเด็นต่าง ๆ สมาชิกในห้องรู้สึกสนิทสนมกันราวกับว่าได้รู้จักกันมานาน ต่อมาอีกไม่นานนักก็เริ่มมีคนโพสต์รูปนักศึกษาสาวจากต่างคณะ แล้วก็มีคนเข้ามาแสดงความคิดเห็น พวกเขาเขียนแสดงความคิดเห็นเรื่องหน้าตาของสาวที่ถูกโพสต์ วิจารณ์ว่าเซ็กซี่แค่ไหน บางคนบอกว่ารูปสวยจนทำให้ตนถึงกับฝันเปียก แล้วความเห็นก็เริ่มหยาบคายขึ้นเรื่อย ๆ พวกเขาขบถตลก ๆ ว่าพวกเขาวางแผนจะไปหลอกผู้หญิงพวกนี้ให้มาหลับนอนด้วย ความเห็นประเภทนี้เริ่มมากขึ้นจนมีสมาชิกที่ทนไม่ได้ พวกเขาถ่ายรูปหน้าจอแล้วเอาไปโพสต์

ในอินสตาแกรม สาธารณชนได้เห็นและประณามคนที่โพสต์ความเห็นหยาบคายเช่นนี้ สำหรับสาธารณชนแล้ว คำพูดพวกนี้เป็นการคุกคามทางเพศ แล้วเรื่องก็แพร่ไปทั่วในโซเชียลมีเดีย พวกที่โพสต์ความเห็นหยาบคายก็ไปกล่าวในห้องสนทนาว่าพวกเขาถูกสังคมลงโทษทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำผิดอะไร ความเห็นของพวกเขาไม่ได้ทำร้ายใคร แล้วเขาก็ไม่ได้ตั้งใจจะดูถูกพวกผู้หญิงพวกนี้ด้วย มันเป็นแค่การพูดตลกที่พวกผู้ชายเขาทำกัน พวกเขาเพียงแค่พูดเล่นสนุก ๆ แต่สมาชิกที่เอาเรื่องออกไปโพสต์ต่างหากที่อ่อนไหวเกินไปและควรถูกขับออกไปจากห้องสนทนาเสีย เพราะพวกเขาทรยศต่อเพื่อน ๆ ในกลุ่ม จนเกิดการทะเลาะกันในห้อง บางคนถามว่าถ้าเกิดเรื่องนี้กับพี่สาวน้องสาวของเรา เราจะทำอย่างไร สองฝ่ายเถียงกันจนห้องแชทจะลุดเป็นไฟ คำว่านั้นคนบดีออกคำประกาศขอโทษสังคมเรื่องสิ่งที่นักศึกษาทำไม่เหมาะสม เธอกล่าวว่า เธอจะตั้งกรรมการสอบสวนเรื่องนี้เข้าวันรุ่งขึ้นตำรวจออกประกาศเตือนว่าการกระทำเช่นนี้ผิดกฎหมาย และหากพบว่ามี ความผิดโทษคือการจำคุก 1 ปี และเสียค่าปรับ 10,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. ทำไมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้นจึงเป็นการคุกคามทางเพศ
2. ใครคือผู้กระทำผิดในเหตุการณ์ข้างต้น
3. ท่านคิดอย่างไรที่ตอนแรกไม่มีใครในกลุ่มแสดงความไม่พอใจหรือตักเตือนเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน จนกระทั่งมีการ “แฉ” เรื่องที่เกิดขึ้นในโซเชียลมีเดีย
4. ในเหตุการณ์การคุกคามทางเพศแบบ “หยอกล้อ” และ “ตลกทางเพศ” ใครเป็นคน “ทำ” และใครเป็นคน “ทน” เหตุการณ์ดังกล่าวพบเห็นโดยทั่วไปหรือไม่ ทำไมจึงถือเป็นเรื่องปกติที่ใคร ๆ ก็ทำ
5. เราจะช่วยกันป้องกันไม่ให้เกิดการคุกคามทางเพศในโซเชียลมีเดียได้อย่างไร

กรณีศึกษาที่ 4: กัลยาในสภาพกลืนไม่เข้าคายไม่ออก

กัลยาเป็นเด็กหญิงชั้นประถมปีที่ 6 ที่สาวเกินวัย คุณยายที่เลี้ยงดูเธอมาบอกว่าเธอกำลังแตกเนื้อสาว พ่อแม่ของกัลยาต้องไปทำงานต่างจังหวัด คุณยายจึงเป็นผู้เลี้ยงดูเธอ กัลยามีเพื่อนหลายคนทั้งหญิงและชาย วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่แสนจะยากเย็นสำหรับเธอ เธอรู้สึกว่ามีวันจะเรียนคณิตศาสตร์ได้เลย ตลอดชีวิตของเธอได้ยินคำพูดที่ว่าคณิตศาสตร์ไม่ใช่วิชาสำหรับผู้หญิง แต่ตอนนี้กัลยามีครูวันที่แสนจะใจดีและตลกวันที่ครูวันบอกว่าจะช่วยติวกัลยาหลังเลิกเรียน แล้วกัลยาก็อยู่หลังเลิกเรียนให้ครูวันติวคณิตศาสตร์ทุกวัน แต่หลัง ๆ มานี้กัลยารู้สึกว่าครูวันชอบจับเนื้อตัวเธอ เริ่มจากจับมือ แขน แก้ม และวันนี้เขาลูบไล้เนื้อตัวของเธอ กัลยารู้สึกอึดอัด เธอไม่ได้ร้องออกมาและไม่ได้บอกให้ครูหยุดเพราะเธอกลัว ไม่มีใครอยู่แถวนั้นแล้ว

กล้าก็ยังไม่อยากให้ครูช่วยตีความคิดศาสตร์ กล้ากลับบ้านและตอนทานข้าวเย็นเธอเงียบผิดปกติจนคุณยาย สงสัย คุณยายถาม กล้าจึงร้องไห้แล้วเล่าเรื่องให้คุณยายฟัง

คุณยายรีบไปพบครูใหญ่ที่โรงเรียน ครูใหญ่หรือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ แต่ครูใหญ่ก็กลัวโรงเรียนจะ เสียชื่อเสียง ครูใหญ่เรียกครูวันมาพบ และครูวันก็ปฏิเสธว่าไม่ได้ทำเรื่องเช่นนี้ ครูใหญ่สงสัยว่าคุณยายทำให้ เรื่องใหญ่เกินจริงไปหรือเปล่า ทั้งที่เรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย และถ้ามีใครรู้เรื่องนี้ขึ้นมาผู้ที่จะเสียหายที่สุดก็คือ กล้าซึ่งเป็นเด็กผู้หญิง อีกทั้งเมื่อเกิดเรื่องอื้อฉาวแบบนี้กล้าเองก็จะมีผลกันไปตลอดชีวิต ครูใหญ่ตัดสินใจ เปลี่ยนให้ครูวันไปสอนห้องอื่นและให้ครูผู้หญิงมาสอนชั้นประถม 6 แทน

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. กล้ามีความรู้สึกอย่างไร เมื่อครูวันมีพฤติกรรมคุกคามทางเพศต่อเธอ
2. หากท่านพบเห็นหรือรับทราบเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ท่านจะอย่างไร
3. การตัดสินใจของครูใหญ่มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร มีความเป็นธรรมต่อกล้าหรือไม่ อย่างไร น่าจะมีทางเลือกหรือทางออกอื่น ๆ อีกหรือไม่ หากมีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและเป็นธรรม ควรเป็นอย่างไร
4. หากมีการคุกคามทางเพศในโรงเรียนอีก ควรจะอย่างไรเพื่อให้นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อมีที่พึ่งและมี ทางออก
5. เหตุการณ์คุกคามทางเพศอย่างในกรณีข้างต้นอาจเกิดขึ้นได้ในโรงเรียนอื่น ๆ ได้หรือไม่ เพราะอะไร เราจะป้องกันไม่ให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร

กรณีศึกษาที่ 5: ความปลอดภัยในโรงเรียน

คุณครูสุดาเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนในตำบลที่เล็ก ๆ ในหมู่บ้านใกล้ ๆ มาเข้าเรียน คุณครูสุดาอยากให้ เด็ก ๆ มาเรียนอย่างมีความสุขและอยากให้พวกเขาใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เมื่อไม่กี่สัปดาห์มานี้มีข่าวที่ โรงเรียนแห่งนี้ว่ามีเด็กหญิงถูกรักษาในหอพัก คุณครูรู้สึกสงสารเด็กคนนั้นอย่างมาก พอมองดู โรงเรียนตัวเอง คุณครูก็คิดว่าเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นได้ที่โรงเรียนทุกแห่ง โรงเรียนของคุณครูก็ไม่เว้น คุณครู สุดาเชื่อว่าโรงเรียนนั้นควรเป็นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ๆ และเด็กทุกคนต้องได้รับความคุ้มครองจากโรงเรียน ครูสุดาจึงเรียกประชุมครูเพื่อระดมความคิดว่าจะทำอย่างไรให้โรงเรียนปลอดภัย พวกเขาจึงตั้งคณะกรรมการที่ เรียกว่า “ความปลอดภัยในโรงเรียน” คณะทำงานสำรวจบริเวณโรงเรียนจนทั่วและพบว่าห้องน้ำนั้นอยู่ไกล จากอาคารอื่น ๆ มากและที่ตั้งก็ไกลลับตาคน นักเรียนชายบางคนแอบไปสูบบุหรี่ที่นั่นแม้ว่าโรงเรียนจะมี

กฎหมายสบุหรือที่ก็ตาม บางครั้งพวกเขาจะไปชกต่อยหรือยกพวกตีกัน สิ่งแรกที่คณะทำงานทำคือออกกฎหมายให้นักเรียนไปห้องน้ำคนเดียว ทุกครั้งที่มีความต้องการเข้าห้องน้ำ นักเรียนคนนั้นต้องขอให้เพื่อนเดินไปด้วย

นอกจากนั้น คุณครูสุดา ก็จรรยาการของบริเวณที่มีตในโรงเรียนและเร่งการติดตั้งไฟให้แสงสว่าง ส่วนการจัดการปรับปรุงห้องน้ำนั้นต้องมึงบและคุณครูที่รับของบประมาณจากเขตการศึกษา คุณครูให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันในกระบวนการนี้ มีนักเรียนเสนอความคิดเห็นว่า ห้องน้ำควรจะสะอาด นักเรียนหญิงขอว่าห้องน้ำน่าจะมีตู้ผ้าอนามัยให้นักเรียนหญิง คุณครูสุดาปรึกษากับครูสอนวิชาสุขศึกษา โดยขอให้ครูเน้นกับนักเรียนเรื่องสุขอนามัยและการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในวัยอย่างสุ่วัยหนุ่มสาว และครูควรจะพูดคุยกับนักเรียนเรื่องเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ด้วย หัวข้อที่ควรพูดถึงคือความสัมพันธ์ทางเพศ การตั้งครรรภ์ และการคุมคามทางเพศ เมื่องบประมาณมาถึง โรงเรียนก็สร้างห้องน้ำใหม่ในบริเวณที่มีแสงสว่างเพียงพอและอยู่ในระยะสายตาของครู และเป็นที่น่าพอใจว่าโรงเรียนจัดครูเวรคอยตรวจตราทั่วทั้งบริเวณโรงเรียน

คุณครูสุดาบอกกับตัวเองว่ายังต้องทำอะไรมากกว่านี้ ในโรงเรียนมีความเสี่ยงมากมาย นักเรียนที่นั่งรถโรงเรียนกลับบ้านก็อาจมีความเสี่ยง คนขับรถเป็นผู้ชายและบ้านนักเรียนบางคนก็อยู่ไกล นักเรียนที่รถไปส่งคนสุดท้ายอาจได้รับอันตรายได้ คุณครูสุดาต้องคิดมาตรการรักษาความปลอดภัยบางอย่างเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องไม่ดีขึ้น คุณครูตั้งใจจะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัยที่ไม่มีใครควรตกอยู่ในอันตรายและนักเรียนหญิงชายต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. วิธีการแก้ไขปัญหของครูสุดาจะช่วยป้องกันความรุนแรงทางเพศได้หรือไม่
2. พื้นที่เสี่ยงต่อการคุกคามทางเพศในโรงเรียนอยู่ที่ไหนบ้าง ยกตัวอย่างเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศที่อาจเกิดขึ้นต่อนักเรียนในสถานที่เหล่านั้น ใครเป็นผู้กระทำ ใครตกเป็นเหยื่อ
3. เราควรมีวิธีการอะไรบ้างที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงทางเพศ

กรณีศึกษาที่ 6: ความปลอดภัยในการเดินทางไปโรงเรียน

ด้วยความเมตตาที่มีต่อเสมียนที่เพิ่งเกษียณจากโรงเรียน ครูใหญ่จึงอนุญาตให้เขาใช้รถตู้เพื่อให้บริการรับส่งนักเรียนในโรงเรียน ดูเหมือนทุกอย่างเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งวันหนึ่งผู้ปกครองมาร้องเรียนกับครูใหญ่ว่าลูกสาวของเธอร้องไห้ไม่ยอมไปโรงเรียน หลังจากการเกลี้ยกล่อมหลายครั้ง ลูกสาวของเธอก็สารภาพว่าเธอไม่ชอบนั่งรถตู้ตามลำพังกับคนขับ เพราะบ้านของเด็กหญิงอยู่ไกลจากโรงเรียนมากที่สุด จึงถูกจับก่อนและไปส่งที่หลัง คนขับจะให้หนูน้อยนั่งข้างหน้ากับเขา และสั่งให้เธอสัมผัสเขา และเขาก็สัมผัสเธอด้วย เด็กหญิงวัยเจ็ดขวบไม่เข้าใจจริง ๆ ว่าเกิดอะไรขึ้น แต่เธอรู้สึกอึดอัดไม่มีความสุข และถึงกับหวาดกลัว

ขนมหรือของเล่นที่เขาเสนอให้เธอเพื่อล่อใจให้ “เล่น” กับเขา แต่ทว่าสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถจะชดเชยความรู้สึก อึดอัดและความกลัวของเธอได้เลย

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. ครูใหญ่ควรจัดการกับสถานการณ์นี้อย่างไร
2. การให้บริการรับส่งนี้ควรหยุดทันทีหรือไม่
3. ผู้ปกครองควรอดทนรอผลจากคณะกรรมการสอบสวนที่โรงเรียนแต่งตั้งหรือไม่
4. หากคำตัดสินคือ “ยังไม่ได้เกิดอันตรายจริง” อย่างที่มักเกิดขึ้นในกรณีคล้ายกัน ผู้ปกครองควรทำอย่างไร
5. ควรมีมาตรการใดเกี่ยวกับความปลอดภัยของเด็กกับการเดินทางกลับไปโรงเรียน

กรณีศึกษาที่ 7: ทำไมผู้ชายถึงร้องไห้ไม่ได้

เท่าที่ป๋องจำได้ เขาถูกสอนไม่ให้ร้องไห้ “เราเป็นผู้ชาย เราต้องเข้มแข็ง” ป๋องต้องกลืนน้ำตาและกลืนสะอึกสะอื้นทุกครั้ง เขารู้สึกว่าไม่ยุติธรรมเลยที่พวกผู้หญิงไม่โดนแบบเดียวกัน ป๋องได้รับการบอกกล่าวและย้ำเตือนอยู่เสมอว่าเขาต้องกล้าหาญ เพราะเขาถูกคาดหวังให้ดูแลครอบครัว เขาเติบโตอย่างไร้ความรู้สึกมั่นคง และรู้สึกผิดมากกว่า เมื่อโตขึ้นอาจไม่สามารถบรรลุความคาดหวังที่ภรรยาที่เขาได้

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. เด็กผู้ชายจำเป็นต้องได้รับการหล่อหลอมกลมกล่อมให้ต่างจากความเชื่อดั้งเดิมที่แฝงอคติหรือไม่
2. เด็กผู้ชายและผู้ชายจะได้รับผลกระทบเชิงลบจากการกดดันให้ปฏิบัติตัวเป็น “ชาย” ตามแนวคิดภาพเหมารวมหรือไม่

กรณีศึกษาที่ 8: ภา กับข้อจำกัดของตัวเอง

ภาเป็นนักเรียนที่ขยัน และมีความรับผิดชอบ เธอเกือบพลาดโอกาสที่จะไปโรงเรียน เพราะพ่อแม่ของเธอเห็นว่าภาและพี่ชายฝาแฝดของเธอจะทำให้ครอบครัวเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป หากทั้งคู่ต้องไปโรงเรียนพร้อมกัน โชคดีที่ราคาสินค้าเกษตรในปีนั้นสูงและครอบครัวก็เก็บเกี่ยวได้มากมาย ภา ก็เลยไปโรงเรียน แต่ตลอดมาเธอได้ยินพ่อแม่ของเธอพูดว่า “เมื่อใดก็ตามที่เราสามารถส่งลูกเรียนได้เพียงคนเดียว ลูกสาวจะต้องเป็นคนลาออก” ภาไม่ค่อยเข้าใจว่าทำไม แต่เธอก็ยอมรับ เช่นเดียวกับที่เธอเต็มใจซักเสื้อผ้าของพี่ชายฝาแฝดและพี่ชายคนโตของเธอ ภา ยังช่วยตักน้ำใช้ในบ้าน ล้างจาน และงานบ้านอื่น ๆ ที่แม่สั่งให้ทำ บ่อยครั้ง

ที่เธอสงสัยว่าทำไมพี่ชายฝาแฝดและคนโตถึงเป็นอิสระและสามารถเล่นและสนุกสนานได้โดยไม่ต้องทำงานอะไรอย่างจริงจัง แม่ของเธอและผู้ใหญ่คนอื่น ๆ มักจะอธิบายว่า “ก็พวกเขาเป็นผู้ชายนี่ แต่เธอเป็นแค่เด็กผู้หญิง”

ที่โรงเรียน ภาเรียนได้ดีมาก แต่หลังจบชั้นประถม พ่อแม่ก็ส่งเธอไปทำงานในเมือง เธอทำงานหนักและเป็นที่ชื่นชอบของนายจ้าง ภาनोंมรับในทุกโอกาสที่ทำให้เธอพัฒนาและเสริมสร้างทักษะตนเอง และเธอก็เริ่มตระหนักว่าเธอไม่สามารถทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จ รวากับว่าเธอกลัวความสำเร็จ ที่แย่ไปกว่านั้น เธอไม่สามารถแข่งขันกับผู้ชายได้ แม้ว่าเธอจะรู้ว่าเธอไม่ได้ด้อยกว่าเพื่อนร่วมงานชายของเธอ เธอให้เหตุผลว่า “ฉันก็ทำได้ดีอยู่แล้ว แต่ทำไมต้องเพิ่มความเครียดและความวิตกกังวลให้กับตัวเอง ท้ายที่สุด งานกำกับดูแลและงานบริหารไม่เหมาะกับฉัน แต่เหมาะกับผู้ชาย”

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. ทำไมภาไม่สามารถจะบรรลุความสามารถ/ศักยภาพของตนจนถึงที่สุด
2. ทำไมผู้หญิงที่ขยัน ฉลาด และเก่ง หลีกเลี่ยงการแข่งขันและการก้าวสู่ความสำเร็จที่สูงขึ้น
3. การขาดความมั่นใจและความไม่แน่ใจบั่นทอนความสำเร็จคนได้มากหรือไม่
4. ทำไมภาถึงขาดความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง

กรณีศึกษาที่ 9: ผู้หญิงเป็นปัญหาในการสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศได้หรือไม่

ป้ามูมองว่าตัวเองเป็นคนมีความยุติธรรมและมีเหตุผล เธอถือเป็นบุคคลสำคัญและมีอิทธิพลในหมู่บ้านของเธอและในหมู่บ้านใกล้เคียง ป้าแก่งเรื่องการทำอาหาร การทำอาหาร และการทำขนม ป้ามูลเป็นที่ต้องการของนักพัฒนาจากทั้งภาครัฐและเอกชน เมื่อได้รับฟังการแนะนำแนวคิดเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศครั้งแรก ป้ามูลไม่ได้คิดว่ามันเกี่ยวข้องกับตัวเธอเพราะเธอเป็นผู้นำที่มีอำนาจ แต่เมื่อเธอไตร่ตรองเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง เธอเริ่มไม่แน่ใจว่า เธอเป็นปัญหาหรือทางออกเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ เธอจำได้ว่าเธอเคยไม่ยอมให้หมอผู้หญิงรักษา และเธอปฏิเสธที่จะใช้บริการของช่างยนต์หญิง ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเร็ว ๆ นี้ เธอครุ่นคิดว่าทำไมเธอไม่ได้คัดค้านโครงการลงทุนของสามีของเธอและเพื่อน ๆ ของเขาได้คิดทำกันซึ่งก็ได้ล้มเหลวตามที่เธอคาดคิดไว้ ส่วนเรื่องความสัมพันธ์ของเธอกับลูกชายและลูกสาวของเธอนั้น เธอตระหนักดีว่าเธอตามใจลูกชายตลอดเวลาแต่เธอเรียกร้อง บังคับ และคาดหวังจากลูกสาวมากเกินไป

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. ทำไมผู้หญิงมักจะไม่ค่อยสนับสนุนผู้หญิงด้วยกันเอง
2. ป้ามูลเริ่มเข้าใจประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศ เมื่อเธอได้คิดทบทวนและไตร่ตรองประสบการณ์ของตัวเองหรือไม่
3. ทำไมป้ามูลถึงไม่ท้วงติงโครงการลงทุนที่สามีและเพื่อน ๆ ของเขาจะทำการ
4. แม้ทั้งหลายควรปฏิบัติตัวต่อลูกชายกับลูกสาวอย่างไร

กรณีศึกษาที่ 10: ผู้หญิงกับการเมือง

ส.ส. หญิงสาวผู้ได้รับเลือกตั้งใหม่ ตั้งใจอย่างยิ่งที่จะปฏิบัติหน้าที่ของเธออย่างเต็มที่ เธอรู้อยู่เต็มอกว่ามีผู้หญิงเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สำเร็จ แล้วเธอก็ต้องประหลาดใจเมื่อพบว่า การเข้าถึงสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีผู้ชายครอบงำนั้นไม่ง่ายเลย รัฐสภาเป็นเหมือนเครือข่ายของพรรคพวกและเพื่อนฝูงชายกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมาก ความที่เธออายุน้อยและเป็นผู้หญิงดูเหมือนจะเป็นอุปสรรคอุปสรรคที่เธอพูดออกมาไม่ได้เพราะเหมือนเธอไม่มีตัวตน เธอต้องฟันฝ่าอุปสรรคมากมาย เมื่อส.ส.ชายอาวุโสคนหนึ่งได้อุปเคราะห์เธอเสมือนให้เธอได้อยู่ใต้ปีกของเขา และสอนเธอถึงวิธีปฏิบัติตัวอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในเวทีการเมือง ด้วยความเฉลียวฉลาดและทุ่มเทอย่างเต็มที่กับงานของเธอ เธอจึงเริ่มปรากฏตัวขึ้นในฐานะบุคคลที่พึ่งพาได้และน่าเชื่อถือซึ่งทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน “ผู้ขับเคลื่อนและต่อรอง” ในระบบต้องการคนช่วยงานที่แข็งแกร่งในคณะกรรมการงบประมาณอันทรงเกียรติ เธอถูกทาบทามให้เข้าสมัครตำแหน่งนี้ โดยรู้ว่าผู้ใหญ่และคนอื่น ๆ จะสนับสนุนเธอ อย่างไรก็ตาม เมื่อส.ส.ผู้อาวุโสชายซึ่งเป็นอดีตผู้ให้ความอุปเคราะห์และเป็นผู้ให้คำแนะนำเธอ ขอให้เธอถอยจากการลงชิงตำแหน่งเพื่อหลีกเลี่ยงให้เขา เธอรู้สึกผิดหวังแต่ก็ต้องยอม

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. ผู้แทนหญิงควรปล่อยให้ตามที่ถูกร้องขอไหม ทำไม
2. อะไรทำให้เธอต้องทิ้งโอกาสที่ดีอย่างนั้น
3. ผู้แทนสาวกลัวที่จะแข่งกับนักการเมืองอาวุโสหรือไม่
4. เธอจะมีกำลังใจและแรงใจสู้หรือไม่เมื่อการแข่งขันเริ่มเข้มข้นขึ้น

กรณีศึกษาที่ 11: เมื่อครูถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด

เมื่อแม่สังเกตเห็นว่าลูกสาวของเธอไม่มีความสุข หดหู่ และหวาดกลัว เธอจึงเกลี้ยกล่อมจนลูกยอมเล่าว่าเธอกับเพื่อนนักเรียนหญิงอีกสองคนถูกรุขคนหนึ่งลวนลามอย่างต่อเนื่อง การที่ครูขอให้อยู่หลังเลิกเรียนจึงเป็นฝันร้ายของเด็กผู้หญิงแต่ละคน พ่อแม่จึงปรึกษากันว่าควรทำอย่างไร พ่อแม่นั้นเป็นเพียงชานาที่อยากจนมีความเกรงกลัวที่จะเผชิญหน้ากับครูที่มีสถานะสูงกว่า นอกจากกลัวครูแล้วยังกลัวว่าลูกสาวจะอับอายและมีมลทินเมื่อเรื่องเป็นที่รับรู้กัน ในที่สุดแม่ที่โกรธจัดคนหนึ่งได้ไปพบผู้อำนวยการโรงเรียน และได้มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยผู้อำนวยการให้คำมั่นว่าจะดำเนินการอย่างยุติธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม เขาเร่งเข้าและอ่อนน้อมให้เก็บเรื่องนี้ไว้ในโรงเรียนไม่ให้เผยแพร่ออกไป เพราะเกรงว่าเรื่องนี้จะอื้อฉาวและจะทำลายชื่อเสียงที่ดีของโรงเรียน

ครูผู้ชายส่วนใหญ่ปฏิเสธที่จะเป็นกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ครูหลายคนรวมถึงครูผู้หญิงบางคนได้ให้การว่าครูที่ถูกกล่าวหาเป็นคนดี ครูจำนวนหนึ่งได้จัดพิธีการพิเศษเพื่อปิดปากความชั่วและเคราะห์ร้ายของครูผู้ถูกกล่าวหา เด็กผู้หญิงทั้งสามและครอบครัวไม่ได้รับการปกป้องและไม่ได้รับการสนับสนุนแต่อย่างใด บางคนในโรงเรียนถึงกับเรียกเด็กผู้หญิงว่า "คนโกหก"

คำถามเพื่อการอภิปราย

1. ครูใหญ่และครูต้องใช้มาตรการอะไรบ้างในสถานการณ์เช่นนี้
2. ถ้ามีนโยบายและแผนงานที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในโรงเรียนอย่างเป็นทางการจะช่วยจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าวได้ดีกว่าหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. เป็นการเหมาะสมหรือไม่ที่ครูคณะหนึ่งจะจัด "พิธี" สำหรับผู้ถูกกล่าวหา

กรณีศึกษาที่ 12: เมื่อเรื่องตกลงไม่ตกลงอีกต่อไป

เมื่อถ้อยคำหรือข้อความนั้นกระทบกระเทือนจิตใจ หมิ่นศักดิ์ศรี ความเคารพตนเองหรือความภาคภูมิใจในตนเองของผู้อื่น โดยเฉพาะเรื่องตกลงเกี่ยวกับผู้หญิงมากมายหลายเรื่องที่ถูกเล่าต่อ ๆ กันมาโดยผู้เล่าอ้างว่าเป็นเรื่องตลก สนุก และเพื่อสมานมิตร แต่คำพูดเหล่านี้มีลักษณะดูแคลนและด้อยค่าเด็กหญิงและผู้หญิงเป็นการส่งเสริมค่านิยมที่ผิด และยังสร้างความเจ็บปวดและความอับอายให้กับผู้ที่ถูกกล่าวถึง พร้อมทั้งทำให้ผู้หญิงที่ถูกกล่าวถึงสูญเสียความมั่นใจได้

ตัวอย่าง

- ก) “อกแบนเหมือนกระดานโต้คลื่น”
- ข) “สิ่งที่เธอมีกี่เหมือนไข่ดาว”
- ค) “เธอดำเหมือนควาย”
- ง) “ผมกับภรรยาถูกปล้นและถูกบังคับให้นอนคว่ำหน้า เมื่อโจรถามว่า 'เคยเห็นหน้าฉันไหม' ฉันตอบไปอย่างรวดเร็วว่า 'ฉันไม่เห็น แต่เมียฉันเห็น' ”
- จ) “ผู้หญิงสามารถปลอมโยนได้ง่าย เมื่อภรรยาโกรธฉันมาก ฉันก็แค่เอาใจซื้อของขวัญให้เธอ”
- ฉ) “แหวนเพชรสามารถดับความโกรธและความขุ่นเคืองใด ๆ ของผู้หญิงได้”

สะท้อนมุมมองและหนทางข้างหน้า

สะท้อนมุมมอง

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างในเรื่องสถานะของเพศสภาพในโรงเรียนพบได้ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายภายในแต่ละประเทศ ซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความเป็นเมืองกับชนบท ความแตกต่างทางสถานะเศรษฐกิจและสังคม ระดับประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกัน ตลอดจนศาสนาและชาติพันธุ์ แต่เมื่อกล่าวถึงอคติทางเพศ ภาพเหมารวมทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ การกลั่นแกล้ง และการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงโดยครูแล้ว ทุกประเทศไม่ได้ต่างกันมากนัก เห็นได้ชัดว่าในหลายประเทศที่ความรุนแรงทางเพศในโรงเรียนเกิดขึ้นเมื่อยังขาดการคุ้มครองเด็กจากสถานที่ไม่ปลอดภัย เช่น ห้องน้ำ ห้องเก็บของหรือห้องเรียนที่เปิดไว้แต่ไม่ได้ใช้ นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่เป็นที่ทุกประเทศคล้ายคลึงกัน คือ เจตคติและภาพเหมารวมทางเพศที่ส่งผลให้เกิดการกีดกันไม่ให้เด็กผู้หญิงเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร การเลือกวิชาที่เรียน และประเภทของกีฬาที่ได้รับอนุญาตให้เล่น อำนาจมากล้นจากประเพณีและวัฒนธรรมที่หยิบยื่นให้เพศชายนั้นเห็นได้ชัดในชีวิตการเรียน ทุกโรงเรียนต่างมีเรื่องเหล่านี้จะต่างกันไปเพียงแต่ความหนักหนารุนแรงของปัญหาที่มีเหมือนกันเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ทุกประเทศมีหนังสือเรียนที่ต้องปรับปรุงในแง่ของเนื้อหาและภาพประกอบอันไม่พึงประสงค์ ในบางประเทศตำราได้ผ่านการแก้ไขปรับปรุงโดยผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการและการวางแผน โดยคาดหวังว่าจะได้มาซึ่งตำราเรียนที่เป็นกลางและสื่อการอ่านที่ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ความคิดริเริ่มสำหรับการแก้ไขและการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยความช่วยเหลือและการแทรกแซงจากหน่วยงานภายนอก เช่น UN Women, UNDP, UNICEF และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก UNESCO จะเห็นได้ว่าความเสมอภาคระหว่างเพศนั้นไม่ใช่แนวคิดที่แปลกใหม่หรือไม่เป็นที่รู้จักโดยสิ้นเชิงในหมู่วิทยากรและครู แต่กระนั้นก็ตามผู้คนยังไม่เข้าใจประเด็นปัญหาความเสมอภาคระหว่างเพศอย่างถ่องแท้

การกล่าวได้ว่าแต่ละประเทศในอาเซียนมีกลไกและสถาบันของรัฐเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศนั้นเป็นเรื่องจริงในระดับชาติ มีหน่วยงานในกระทรวงที่รับผิดชอบในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ผลการศึกษาพบว่าประเทศส่วนใหญ่มีสถาบันที่เป็นทางการ เช่น ระดับกระทรวง คณะกรรมการระดับชาติหรือระดับกรมในกระทรวง หากเราจัดองค์กรเหล่านี้ให้เป็นกลุ่มอาจเรียกได้ว่าเป็น กลไกสตรีแห่งชาติ National Women's Machinery (NWM) ซึ่งจะช่วยให้เราจะเข้าใจถึงบทบาทและพันธกิจของกลไกสตรีแห่งชาติที่สอดคล้องกับมาตรฐานและข้อกำหนดระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกำหนดที่องค์กรต่าง ๆ ภายใต้อหประชาชาติรับรอง เช่น UNDP, UNICEF, UNESCO และ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง UN Women ในแง่

เราต้องชื่นชมยินดีที่ประเทศสมาชิกอาเซียนคำนึงถึงสถานะของตนในสายตาของประชาคมโลก เนื่องจากประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งหมดเป็นสมาชิกของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) จึงมีข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด และต้องรายงานสถานะและความก้าวหน้าของผู้หญิง ตลอดจนต้องตอบข้อซักถามของคณะกรรมการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

นอกจากนี้ ประเทศส่วนใหญ่ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) องค์กรไม่แสวงหากำไร (NPOs) หรือองค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) หรือสหพันธ์สตรีที่ให้การสนับสนุนประเด็นเกี่ยวกับผู้หญิง ทั้งนี้ความร่วมมือระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับโรงเรียน รัฐบาลท้องถิ่น และคนในท้องถิ่น ในบางประเทศจะมีความแข็งแกร่งและเข้มข้น อย่างไรก็ตาม บทบาทและอิทธิพลขององค์กรพัฒนาเอกชนสตรีหรือผู้สนับสนุนภาคประชาสังคมอาจเข้มแข็งมากน้อยแตกต่างกันไปตามบริบทของประเทศ มีหลายครั้งที่กลไกสตรีแห่งชาติพยายามประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนจากหน่วยงานนอกภาครัฐ เราพบด้วยว่านอกเหนือจากผู้สนับสนุนจากภาคประชาสังคมแล้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพจากหลายประเทศในภูมิภาคนี้ยังเป็นนักวิชาการ หรือนักวิชาชีพ เช่น แพทย์และทนายความจากหน่วยงานรัฐบาล ในระยะหลังมีสตรีจากภาคธุรกิจที่เข้าให้การสนับสนุนด้วย ดังนั้นจึงสามารถสรุปว่าประเด็นทางเพศสภาพในประเทศสมาชิกอาเซียนมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งกลไกสตรีแห่งชาติในฐานะสถาบันที่ทำงานเกี่ยวกับประเด็นสตรีโดยตรง นอกจากนี้ยังมีกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ผู้หญิงต้องเผชิญ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายยังคงมีอยู่ในแง่ที่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในความเป็นจริงนั้นยังคงแตกต่างจากกฎหมายและนโยบายที่กำหนดไว้ เส้นแบ่งระหว่างกฎหมายกับแนวปฏิบัตินั้นยังปรากฏอยู่ และเราจำเป็นต้องหาวิธีการปิดช่องว่างนี้

ปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แตกต่างจากภูมิภาคอื่นในเอเชีย คือ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะแผ่นดินใหญ่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานของระบบเครือญาติทวิภาคี (Bilateral kinship) ตลอดจนการให้มรดกทั้งบุตรชายและบุตรสาว ซึ่งให้สถานะความสำคัญแก่สตรี เห็นได้ชัดว่าระบบทวิภาคีช่วยให้ญาติจากฝ่ายมารดาช่วยเหลือและสนับสนุนสตรีและลูก ๆ ของเธอได้ ระบบครัวเรือนแบบให้ฝ่ายชายย้ายเข้ามาอยู่กับฝ่ายหญิง (Matrilocal residence) ยังพบเห็นได้มากโดยเฉพาะในชนบท ซึ่งช่วยให้ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วสามารถอยู่กับครอบครัวและญาติของเธอได้หลังแต่งงาน การปฏิบัตินี้บรรเทาความยากลำบากที่เจ้าสาวต้องทนและรับใช้ครอบครัวของสามีเช่นเดียวกับเจ้าสาวในภูมิภาคอื่น ๆ ของเอเชียที่เป็นระบบครอบครัวแบบบิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy)

จากเงื่อนไขกล่าวมานี้ ปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในประเทศสมาชิกอาเซียนจึงไม่รุนแรงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย อย่างน้อยที่สุด เด็กผู้หญิงไม่ได้ถูกห้ามไม่ให้เข้าเรียน หรือห้ามมีอาชีพการงานนอกบ้าน อย่างไรก็ตาม อาเซียนในฐานะภูมิภาคก็ยังมีไม่พินอุมการณ์ของโครงสร้างแบบบิดาเป็นใหญ่ (ปิตาธิปไตย Patriarchy) หรือการให้อำนาจสูงสุดแก่ผู้ชาย และค่านิยม ความเชื่อ

และการปฏิบัติที่สืบเนื่องมาเป็นเวลาหลายศตวรรษผ่านรุ่นแล้วรุ่นเล่า ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศในอาเซียน เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับโรงเรียน อันเป็นสถานที่ที่เรียนรู้และเสริมสร้างค่านิยมทางเพศของเด็ก โรงเรียนเป็นที่ที่เด็กและเยาวชนจะปลูกฝังค่านิยมความเสมอภาคระหว่างเพศ โรงเรียนจึงสามารถเป็นสถานที่อันทรงพลังสำหรับเด็ก ๆ ในการรื้อถอนค่านิยมและแนวปฏิบัติที่ให้ความสำคัญแก่ผู้ชายแบบดั้งเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศในครั้งนี้ ได้ฉายภาพให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างความคิดความเชื่อและแนวปฏิบัติทางเพศสภาพแบบดั้งเดิมกับการแพร่หลายของภาพเหมารวมทางเพศ บรรทัดฐานและการประพฤติปฏิบัติทางเพศสภาพที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ทำให้เด็กหญิงและผู้หญิงตกอยู่ภาวะที่เสียเปรียบเป็นอย่างมาก ดังนั้น โรงเรียนจึงถูกเลือกโดยปริยายเพื่อเป็นพื้นที่ที่จะช่วยหักล้างและแก้ไขบรรทัดฐาน ค่านิยมและวิธีประพฤติปฏิบัติทางเพศสภาพที่ไม่พึงปรารถนา เพื่อให้ได้สังคมที่มีความสมดุลระหว่างเพศ ด้วยเหตุนี้ เราจึงศึกษาระบบนิเวศ/สภาพแวดล้อมทั้งหมดของโรงเรียน และศึกษาปัญหาการคุกคามทางเพศและความรุนแรงทางเพศในประเทศสมาชิกอาเซียนในฐานะที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาค่าเสมอภาคระหว่างเพศและความรุนแรงทางเพศ นอกจากนี้ การที่คู่มือฉบับนี้อาจดูเหมือนนำเสนอข้ออ้างหรือข้อเสริมกันในหลายส่วน แต่เป็นความตั้งใจที่คณะผู้จัดทำต้องการสำคัญในประเด็นสำคัญยิ่งที่ต้องมีการเน้นและตอกย้ำ

หนทางข้างหน้า

นอกเหนือจากการเปลี่ยนโรงเรียนให้กลายเป็นสภาพแวดล้อมในอุดมคติที่เราปรารถนาซึ่งไม่ใช่งานง่ายนัก การได้มาซึ่งความเสมอภาคระหว่างเพศในโรงเรียนนั้นยังไม่เพียงพอ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ แต่เราตระหนักดีว่าการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนต้องใช้เวลา ดังนั้น เราเชื่อว่าการแทรกแซงแบบคู่ขนานอื่น ๆ มีความสำคัญอย่างมาก กลยุทธ์หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน มาตรการอื่น ๆ ที่จะขาดเสียมิได้คือ:

- 1) ในการรณรงค์เพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศต้องพยายามทำให้มีกลุ่มบุคคลต้นแบบหญิงจากวงการต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งผลการศึกษได้สะท้อนให้เห็นว่าทั่วทั้งภูมิภาคอาเซียนมีปัญหาเรื่องการมีผู้นำหญิงและบุคคลต้นแบบที่เป็นผู้หญิงจำนวนน้อยเกินไป นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้หญิงและการส่งเสริมให้มีระบบผู้หญิงสนับสนุนผู้หญิงด้วยกัน
- 2) ควรมีการทำงานที่สอดคล้องประสานกันในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กหญิงเล่นกีฬา โดยเฉพาะการเข้าร่วมในประเภทกีฬาที่มีการแข่งขัน เนื่องจากกีฬาจะช่วยสร้างความมั่นใจในตัวเอง รวมทั้งการเคารพ

และเห็นคุณค่าในตนของเด็กผู้หญิง อีกทั้งก็ยังทำให้เด็กผู้หญิงโดดเด่นขึ้นมาในพื้นที่สาธารณะ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ทำให้เด็กหญิงรู้สึกสบายใจหรือไม่อึดอัดใจเมื่อต้องอยู่ในแวดวงสาธารณะ นอกจากนี้กีฬาที่ต้องแข่งขันกันยังช่วยสร้างสปิริตการแข่งขัน ความกล้าหาญและความกล้าที่จะเสี่ยง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เคยถูกบรรทัดฐานทางเพศแบบดั้งเดิมที่กดและกั้นขวางเด็กผู้หญิงไว้

3) ขยายความร่วมมือและพันธมิตรให้กว้างขึ้นระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อแสวงหาความเสมอภาค ระหว่างเพศ ภาครัฐ กลไกสตรีแห่งชาติและภาคส่วนอื่น ๆ ต้องร่วมมือกันแก้ไขประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ ความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพจากสถาบันการศึกษาและจากภาคธุรกิจเคยมีมาแล้ว แต่บ่อยครั้งที่เราพบว่าความร่วมมือเป็นเพียงชั่วคราวหรือเฉพาะกิจในประเด็นเฉพาะ จึงขอเสนอให้ ส่งเสริมการเป็นพันธมิตรและความร่วมมือระยะยาว

4) กลไกสตรีแห่งชาติควรเน้นประเด็นสำคัญบางประเด็น แต่เน้นอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนความเสมอภาคระหว่างเพศอาจได้ประโยชน์มากขึ้นจากการทำงานในประเด็นเฉพาะอย่างต่อเนื่อง แทนที่จะไปแตะหลายประเด็น ซึ่งอาจทำให้ขาดประสิทธิภาพและการรณรงค์อาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร

5) กลไกสตรีแห่งชาติจำเป็นต้องได้รับการเสริมความแข็งแกร่งทั้งในแง่ของทรัพยากรและความสามารถ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความเชี่ยวชาญ สถานภาพ และความน่าเชื่อถือ กลไกสตรีแห่งชาติที่มีอยู่ในปัจจุบัน สามารถมีบทบาทสำคัญและพยายามทำงานอย่างกล้าหาญ แต่จำเป็นต้องเสริมกำลังกลไกสตรีแห่งชาติ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การศึกษาของเราพบว่าในประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศในการศึกษานั้น กลไกสตรีแห่งชาติของหลายประเทศยังไม่สามารถโน้มน้าวหรือผลักดันกระทรวงศึกษาธิการ ให้ปฏิบัติตามคำขอได้ จะเห็นได้ว่าหน่วยงานอื่นยังไม่ให้ความร่วมมือกับกลไกสตรีแห่งชาติเท่าที่ควร

6) การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายมาปฏิบัติมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ ผลการศึกษาพบว่าในหลายประเด็น เช่น การล่วงละเมิดทางเพศหรือความรุนแรงทางเพศในโรงเรียน ควรมีนโยบายที่ครอบคลุมพร้อมทั้งแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการดำเนินการ การล่วงละเมิดทางเพศและความรุนแรงทางเพศในโรงเรียนไม่ควรปล่อยให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารโรงเรียนโดยพลการ เนื่องจากนโยบายบางอย่างมักจะถูกกำหนดขึ้นจากระดับบน จึงควรมีนักรณรงค์เรื่องเพศสภาพที่รู้วิธีทำงานร่วมกับผู้กำหนดนโยบาย เพื่อเกลี้ยกล่อมและโน้มน้าว กัดดัน หรือกระทั่ง บังคับพวกเขา (หากจำเป็น) นอกจากนี้ ผู้สนับสนุนบางคนจะต้องทำงานเข้ากันได้กับภาคการเมือง/นโยบายอีกด้วย

7) ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาพกล่าวถึงความคับข้องใจเกี่ยวกับการขาดการปฏิบัติตามนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคระหว่างเพศ ปรากฏการณ์เหล่านี้ดูเหมือนจะมีอยู่ในประเทศส่วนใหญ่ที่เราศึกษา

สิ่งที่ต้องตระหนักคือความแตกต่างระหว่างการมีกฎหมายโดยนิตินัยกับการนำไปใช้โดยพฤตินัย ตามกฎหมายแล้ว การกระทำผิดสามารถแก้ไขได้ แต่ในความเป็นจริงยังมีปัจจัยอื่น ๆ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปได้ไม่ได้ ตัวอย่างที่เป็นประเด็นคือกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับความรุนแรงภายในครอบครัวที่ไม่ค่อยได้นำมาใช้หรือถูกบังคับใช้ เนื่องจากประชาชนและผู้บังคับใช้ (โดยเฉพาะตำรวจ) ยังคงคิดและเชื่อว่าการทะเลาะวิวาทในครอบครัวหรือความรุนแรงในครอบครัวเป็นความขัดแย้งชั่วคราวที่ควรตกลงกันในครอบครัว ในทำนองเดียวกัน ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับคู่สมรสคนเดียวที่ตราขึ้นเมื่อเกือบหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมาโดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่อันที่จริงคนส่วนใหญ่ไม่รู้ด้วยซ้ำว่ากฎหมายนี้มีมานานแล้ว ดังนั้นการรณรงค์เพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเจตคติ ค่านิยม และความเชื่อของสังคม เพราะการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่ก้าวหน้าเพียงอย่างเดียวอาจไม่ทำให้เกิดผล กฎหมายที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น แต่กลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งคือการสื่อสารกฎหมายและสาระสำคัญและความหมายโดยรวมของกฎหมายต่อสังคม จึงจำเป็นที่จะต้องทำให้ทุกคนเข้าใจแก่นแท้ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องแต่ละฉบับ เพื่อให้เชื่อมั่นในความสำคัญ ความจำเป็น และความหมายของกฎหมายนั้น ๆ

8) ดังนั้น จึงขอเสนอว่าการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเป็นหัวใจสำคัญในการเอาชนะภาวะที่กลืนไม่เข้า คายไม่ออกระหว่างทางนิตินัยและทางพฤตินัย ระบบการสื่อสารที่จะใช้ควรได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมวิธีการที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มที่หลากหลายในสังคม เนื่องจากโลกทุกวันนี้มีความหลากหลาย การกำหนดเป้าหมายผู้รับสารที่หลากหลายด้วยระบบและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายจึงควรเป็นเป้าหมายของเรา

เอกสารอ้างอิง

- Alan, S., Ertac, S. & Mumcu, I. (2021, July). *Gender Stereotypes in the Classroom and Effects on Achievement*. MIT Press Journals.
- Aina, O. E., & Cameron, P. A. (2011). *Why does gender matter? Counteracting stereotypes with young children*. *Dimensions of Early Childhood*, Volume 39(3), pp. 11-20.
- Alesina, Alberto, et al. (2013). *On the Origins of Gender Roles: Women and the Plough*. <https://academic.oup.com/qje/article-abstract/128/2/469/1943509>
- Antiksari, N. T. (2011). *Visible Boys, Invisible Girls: The Representation of Gender in Learn English with Tito (A Critical Discourse Analysis of English Language Textbooks for Primary School)*. *Indonesian journal of applied linguistics*, Volume 1(1), pp. 84-104.
- ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children. (2019, July). *ACWA Progress Report on Women's Human Rights & Gender Equality*. https://asean.org/?static_post=progress-report-womens-rights-gender-equality
- ASEAN Secretariat. (2013). *ASEAN Human Rights Declaration*. Accessed on 23 June 2021 from https://www.asean.org/storage/images/ASEAN_RTK_2014/6_AHRD_Booklet.pdf
- ASEAN Secretariat. (2019). *ASEAN Key Figures- 2019*. Accessed on 2 October 2020 from https://www.aseanstats.org/wp-content/uploads/2019/11/ASEAN_Key_Figures_2019.pdf
- ASEAN and UN Women (2021). *ASEAN Gender Outlook: Achieving the SDGs for all and Leaving No Women or No Girl Behind*. https://data.unwomen.org/sites/default/files/documents/Publications/ASEAN/ASEAN%20Gender%20Outlook_final.pdf
- Azisah, Siti. (2012). *Gender mainstreaming in education: case studies of Islamic primary schools in South Sulawesi, Indonesia 2000 - 2006*. PhD thesis, Victoria University. <https://vuir.vu.edu.au/21319/>
- Barres, B.A. (2006, July). *Does gender matter?* *Nature Publishing Group*, Volume 44, 13 July 2006. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0022096513001768>
- Bennett, L. R. (2007). *Zina and the enigma of sex education for Indonesian Muslim youth*. *Sex Education*, Volume 7 (4), pp. 371-386.
- Bui, T. H. (2020). *'Being a good girl': mother-daughter sexual communication in contemporary Vietnam*. *Culture, Health & Sexuality*, pp. 1-14.
- Carlson-Rex Helene (2013). *Gender equality in Laos: first impressions can be deceptive*. <https://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/gender-equality-in-laos-first-impressions-can-be-deceptive>

- Choi, N. (2019). *Women's political pathways in Southeast Asia*. *International Feminist Journal of Politics*, Volume 21(2), pp. 224-248.
- Chuemchit, M., Chernkwanma, S., Rugkua, R., Daengthern, L., Abdullakasim, P., & Wieringa, S. E. (2018). *Prevalence of intimate partner violence in Thailand*. *Journal of family violence*, Volume 33(5), pp. 315-323.
- Cvencek, Dario (January, 2014) *Cognitive Consistency and Math-gender Stereotypes in Singaporean Children*. *Journal of Experimental Child Psychology*, Volume 117, pp. 73-91. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2013.07.018>
- Devasahayam, T. W. (Ed.). (2009). *Women in Southeast Asia: Changes and continuities*. In *Gender trends in Southeast Asia: Women now, women in the future*. Institute of Southeast Asian Studies.
- Doise, Willem (January, 1999). *Human Rights Studied as Social Representations in a Cross-National Context*. *European Journal of Social Psychology*. Volume 29, Issue 1 [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(199902\)29:1<1::AID-EJSP909>3.0.CO;2-%23](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(199902)29:1<1::AID-EJSP909>3.0.CO;2-%23)
- Elgar, Ann (2004). *Science Textbooks for Lower Secondary Schools in Brunei: Issues of Gender Equity*. *International Journal of Science Education*. <https://eric.ed.gov/?id=EJ682096>
- Ena, O. (2013). *Visual Analysis of E-Textbooks for Senior High School in Indonesia*. Dissertation, Loyola University Chicago. https://ecommons.luc.edu/luc_diss/513
- Erden, F. T. (2009). *A course on gender equity in education: Does it affect gender role attitudes of preservice teachers?*. *Teaching and teacher education*, Volume 25(3), pp. 409-414.
- EuroHealthNet (2014-2020). <https://eurohealthnet.eu/media/news-releases/eurohealthnet-announces-new-2014-2020-strategy-improving-health-equity-and-well>
- FMSI (Marist International Solidarity Foundation. (2013). *Children's Rights in the Kingdom of Cambodia*. Accessed on 24 June 2021 from https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/cambodia/session_18_-_january_2014/fmsi_upr18_khm_e_main.pdf
- General Statistics Office. (2010). *Keeping silent is dying' Results from the National Study on Domestic Violence against Women in Viet Nam*. Hanoi, Vietnam.
- Glăveanu, Vlad (2007). *Stereotypes Revised – Theoretical Models, Taxonomy and the Role of Stereotypes*. *Europe's Journal of Psychology*. Volume 3 Number 3.
- Gupta, Vishal and Nachiket Bhawe (2007). *The Influence of Proactive Personality and Stereotype Threat on Women's Entrepreneurial Intentions*. *Journal of Leadership & Organizational Studies*. Volume 13.
- Haberland N, Rogow D. (2015). *Sexuality Education: Emerging Trends in Evidence and Practice*. *Journal of Adolescent Health*., Volume 56 (1 Suppl.) January 2015, pp. 15-21. doi:E10.1016/j.jadohealth.2014.08.013. PMID: 25528976.
- Holmes, Janet (1998). *Women Talk too much*. In *Language Myths* by Laurie Bauer and Peter Trudgill. Penguin Books.
- Honour Based Violence Awareness Network (2016) *Statistics and Data*. <http://hbv-awareness.com>.

- International Labour Organization (ILO) (2017, December). *The Gender Gap in Employment: What's Holding Women Back?*. <https://www.ilo.org/infostories/en-GB/Stories/Employment/barriers-women>.
- Jackson, S. (2007). "She Might Not Have the Right Tools and He Does": Children's Sense-Making of Gender, Work and Abilities in Early School Readers. *Gender and Education*. Volume 19, pp. 61–77. DOI: 10.1080/09540250601087769
- Jacobs, Janis. (2002). *The Development of Judgment and Decision Making During Childhood and Adolescence*. *Current Directions in Psychological Science*. Volume 11, Issue 4, pp. 145-149. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00188>
- Jasmani, M. F. I. M., Yasin, M. S. M., Hamid, B. A., Keong, Y. C., Othman, Z., & Jaludin, A. (2011). *Verbs and gender: The Hidden Agenda of a Multicultural Society*. 3L: Language, Linguistics, Literature®, 17.
- Jha, S. & Saxena, A. (2016). *Projected Gender Impact of the ASEAN Economic Community*. UN Women Asia and the Pacific.
- Kalthom Abdullah (Feb, 2008). *The Perceptions of Women's Roles and Progress: A Study of Malay Women*. https://www.researchgate.net/publication/226046472_The_Perceptions_of_Women's_Roles_and_Progress_A_Study_of_Malay_Women
- Kollmayer, Marlene (2018). *Gender Stereotypes in Education: Development, Consequences, and Interventions*. *European Journal of Developmental Psychology*. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405629.2016.1193483>
- Koul, Ravinder (2011). *Relationship between Career Aspirations and Measures of Motivation Toward Biology and Physics, and the Influence of Gender*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10956-010-9269-9>
- Lee, J. F., & Collins, P. (2008). *Gender voices in Hong Kong English Textbooks—Some Past and Current Practices*. *Sex Roles*, 59(1-2), 127-137.
- Lerner, Gerda (1987). *The Creation of Patriarchy: the Origins of Women's Subordination*. Oxford UP.
- Leyens, J.-P., Yzerbyt, V., & Schadron, G. (1994). *Stereotypes and Social Cognition*. Sage.
- Levesque, Roger. (2011) *Encyclopedia of Adolescence*. <https://www.springer.com/gp/book/9781441916952>
- Lewis Dyani (2019). *Gender Inequality Arose 8000 Years Ago*. <https://cosmosmagazine.com/society/gender-inequality-arose-8000-years-ago/>
- Louis, J. (2019, December). *Poor Gender Gap Improvement in ASEAN*. The ASEAN Post. <https://theaseanpost.com/article/poor-gender-gap-improvement-asean>
- Marpinjun, Sri and Patricia G. Ramsey (2017). *Feminism and Early Childhood Education in Indonesia: Teachers' Reflections*. In *Feminism (s) in Early Childhood* (pp. 149-163). Springer, Singapore. https://www.researchgate.net/publication/316488443_Feminism_and_Early_Childhood_Education_in_Indonesia_Teachers'_Reflections
- McKinsey Global Institute. (2015, September). *The Power of Parity: How Advancing Women's Equality Can Add \$12 Trillion to Global Growth*. <https://www.mckinsey.com/featured->

insights/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth

- McKinsey Global Institute. (2018, April). *The Power of Parity: Advancing Women's Equality in Asia Pacific*. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/gender-equality/the-power-of-parity-advancing-womens-equality-in-asia-pacific>
- McLeod, Saul (2017). *Simply Psychology*. <https://www.simplypsychology.org/katz-braly.html>
- Minh, N.T.T. (2018). *Gender stereotypes in textbooks and teachers' books on literature for high school students*. Academy of Journalism and Communication.
- Na Pattalung, P. N. (2008). *An analysis of sexist language in ESL textbooks by Thai authors used in Thailand*. University of North Texas.
- Pauwels, A., & Winter, J. (2004). *Gender-inclusive Language Reform in Educational Writing in Singapore and the Philippines: A Corpus-based Study*. *Asian English*, Volume 7(1), pp. 4-20.
- Save the Children (2019). *Gender Norms, Child Marriage and Girls' Education in West and Central Africa*. https://resourcecentre.savethechildren.net/node/17329/pdf/child_marriage_2019_en.pdf
- Setianto, N. (2020, April). *Advancing Gender Equality in Southeast Asia: Case Studies from the Philippines and Singapore*. Australian Institute of International Affairs <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/advancing-gender-equality-in-southeast-asia-case-studies-from-the-philippines-and-singapore/>
- Singapore Ministry of Education. (2021). *School Fees to Remain Unchanged for Singapore Citizens and Permanent Residents in Government and Government-aided Schools in 2021*. Accessed on 24 June 2021 from <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/20201209-school-fees-to-remain-unchanged-for-singapore-citizens-and-permanent-residents-in-government-and-government-aided-schools-in-2021>
- Smith P. B. and M. H. Bond (1994). *Social Psychology across Cultures: Analysis and Perspectives*. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/097133369400600106>
- Solbes-Canales, Irene et al (2020) *How Revealing Stereotypes can Influence Bias and Discrimination*. <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/how-revealing- stereotypes-can-influence-bias-and-discrimination/>
- Stivens, M. (2006, July). 'Family values' and Islamic revival: Gender, rights and state moral projects in Malaysia. In *Women's Studies International Forum* Volume 29, No. 4, pp. 354-367). Pergamon.
- Stoltz, J. A. (2005). *Masculinity and School Violence: Addressing the Role of Male Gender Socialization*. *Canadian Journal of Counselling*, Volume 39(1), pp. 52-63.
- Study International. (2019, November). *Schools may Perpetuate Gender Inequality without Realizing It*. <https://www.studyinternational.com/news/gender-inequality-school/>
- The ASEAN Post. (2018, August). *Not Enough Women in Parliament*. <https://theaseanpost.com/article/not-enough-women-parliament>
- The ASEAN Post. (2018, September 9). *The Cost of Gender Inequality* <https://theaseanpost.com/article/cost-gender-inequality>

- The ASEAN. (2020, January, 20). *Gender Gap: ASEAN Has Much to Do*. <https://theaseanpost.com/article/gender-gap-asean-has-much-do>.
- The News Lens International Edition. *Towards Solving ASEAN's Gender Inequality Problems*. <https://international.thenewslens.com/article/81016>
- Thein, Pansy Tun (2015). *Gender Equality and Cultural Norms in Myanmar*. <https://www.burmalibrary.org/docs21/Society>
- Theirworld.org (2017). *Campaigners around the World to Fight to End Child Marriage and Keep Girls in School*. <https://theirworld.org/news/global-campaign-stop-child-marriage-keep-girls-in-school>.
- Tong, R. (2012). *Gender Roles*. *Encyclopedia of Applied Ethics (Second Edition)*. <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/gender-roles>
- UNDP. (2018). *Human Development Data (1990-2018)*. <http://hdr.undp.org/en/data#>
- UNDP. (2019). *Human Development Report 2019*. <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf>
- UNDP. (2020). *Human Development Data Center*. Accessed on 25 June 2021 from <http://hdr.undp.org/en/data>
- UNESCO Institute of Statistics. (2021). *The Data for Sustainable Development Goals*. Accessed on 24 June 2021 from <http://uis.unesco.org/>
- United Nations Girls' Education Initiative, UNESCO. (2018). *Global Education Monitoring Report Gender Review 2018: Meeting our commitments to gender equality in education*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/global-education-monitoring-report-gender-review-2018-meeting-our-commitments-gender>
- UN Office on Drugs and Crime. (2013). *World Drug Report 2013*. https://www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World_Drug_Report_2013.pdf
- UN Office on Drugs and Crime. (2018). *Global Study on Homicide 2018: Gender-related Killing of Women and Girls*. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf.
- UN Women (2016) *Gender Stereotypes in Laws and Court Decisions in Southeast Asia*. <https://asiapacific.unwomen.org/en/digital-library/publications/2016/04/gender-stereotypes>.
- UN Women (2019) “RESPECT: Preventing Violence against Women” *The Good School Toolkit*. Downloaded from <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/07/respect-women-implementation-package>
- UNICEF. (2019). *Gender counts: East and Southeast Asia*. https://www.unicef.org/rosa/media/4226/file/Gender%20Counts_East_SouthEast_Asia.pdf
- UNICEF (2020, March). *A New Era for Girls: Taking stock of 25 years of progress*. <https://data.unicef.org/resources/a-new-era-for-girls-taking-stock-of-25-years-of-progress/>
- United Nations. (2019). *The Sustainable Development Goals Report 2019* <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>

- Vu, P. A. (2008). *Gender Stereotypes in Story Textbooks for Primary School Students in Vietnam*. University of Oslo.
- Women and Gender Institute, Miriam College. (2004) *Gender Socialization in Philippine Child-Friendly Schools*. https://www.hurights.or.jp/archives/human_rights_education_in_asian_schools/section2/2004/03/gender-socialization-in-philippine-child-friendly-schools.html
- World Bank (2018). *Gender Differences in Poverty and Household Composition through the Life-cycle: A Global Perspective*. Policy Research Working Paper. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29426?locale-attribute=es>
- World Bank. (2020). *Government Expenditure on Education, total (% of GDP) – Philippines*. <https://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS?locations=PH>
- World Economic Forum (WEF, 2019). *Global Gender Gap Report 2020*. <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality/digest#report-nav>.
- World Health Organization (WHO, 2018). *World Health Statistics 2018: Monitoring Health for the SDGs, Sustainable Development Goals*. <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272596/9789241565585-eng.pdf>.
- Zafar, M. (2020, December). *16 Shocking Facts about Violence against Women and Girls*. Islamic Relief. <https://reliefweb.int/report/world/16-shocking-facts-about-violence-against-women-and-girls>
- Zawisza, Magdalena (2018). *Cross-Cultural Sexism and the Effectiveness of Gender (Non)Traditional Advertising: A Comparison of Purchase Intentions in Poland, South Africa, and the United Kingdom*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11199-018-0906-8>. Publications, Inc. <https://psycnet.apa.org/record/1995-97464-000>

ภาคผนวก

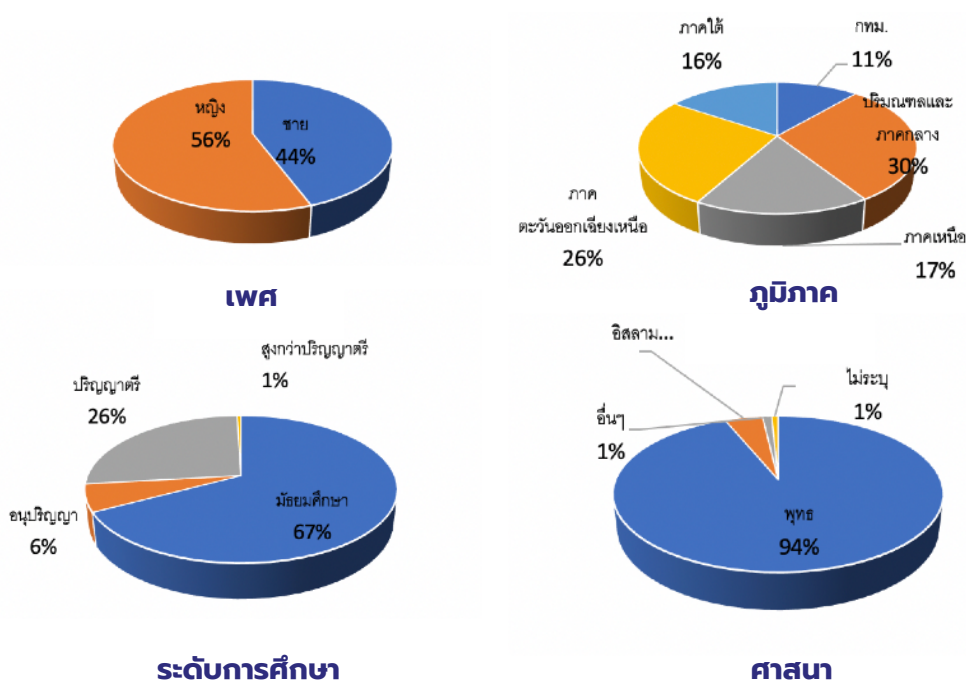
ตัวอย่างผลการสำรวจ - ประเทศไทย

การสำรวจความคิดเห็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในประเทศไทย (สำรวจครั้งที่ 1)

การสำรวจความคิดเห็นในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสถานการณ์ความเสมอภาคระหว่างเพศ เพื่อการจัดทำคู่มือ และเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในระยะที่ 2 ของโครงการการจัดอคติทางเพศ และการใช้ภาษาเชิงลบในกระบวนการการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งเกิดการการริเริ่มของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และดำเนินโครงการโดยศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของพันธะสัญญาของคณะกรรมการอาเซียนด้านสตรีเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของประเด็นภาพเหมารวมทางเพศและการใช้ภาษาที่แฝงอคติทางเพศในตำราเรียนของชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

1. ระเบียบวิธีการศึกษาและข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจนี้จัดทำขึ้นระหว่างวันที่ 14-20 กันยายน 2563 โดยศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคมร่วมกับศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” การสำรวจใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบง่าย (Simple Random Sampling) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 97.0

การสำรวจความคิดเห็นส่วนบุคคลอย่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15-25 ปี กระจายทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ไทย จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,197 คน โดยมีจำนวนผู้หญิง (56%) มากกว่าผู้ชาย (44%) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (67%) และปริญญาตรี (26%) และส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

2. ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นประเด็นความคิดเห็นจากเยาวชนใน 3 ประเด็นหลักคือ (1) ความเท่าเทียมทางเพศในสถานศึกษา (2) บทบาททางเพศ และ (3) การคุกคามทางเพศ

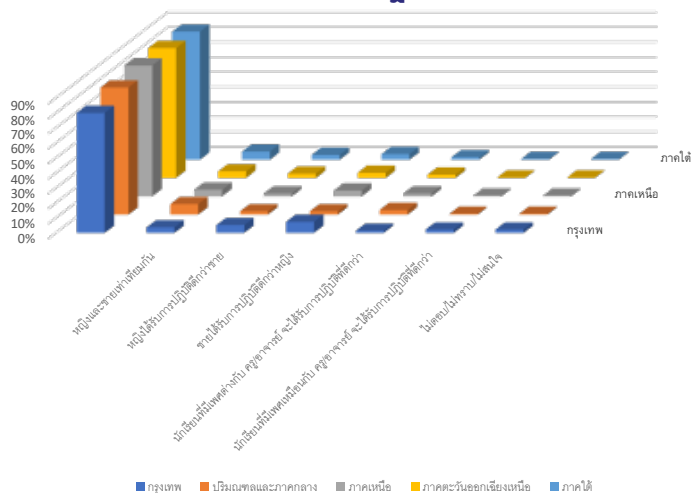
2.1 ความเท่าเทียมทางเพศในสถานศึกษา

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะความเข้าใจมิติต่าง ๆ ของเพศภาวะ นักเรียนจะซึมซับและเรียนรู้บรรทัดฐานทางสังคมรวมทั้งภาพเหมารวมทางเพศผ่านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ครูเป็นบุคคลหลักที่มีความสำคัญในการหล่อหลอมเจตคติทางสังคม ซึ่งนักเรียนก็จะซึมซับเจตคติด้านบรรทัดฐานทางสังคมและการให้คุณค่าต่าง ๆ จากครูผู้สอนไปโดยปริยาย เพื่อสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งนักเรียนรับรู้ผ่านโรงเรียน การสำรวจครั้งนี้จึงมุ่งเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศในสถานศึกษาสามประเด็น คือ (1) การปฏิบัติของครู (2) การบ่มเพาะภาวะผู้นำ (3) การใช้พื้นที่ในโรงเรียนเพื่อการกีฬา

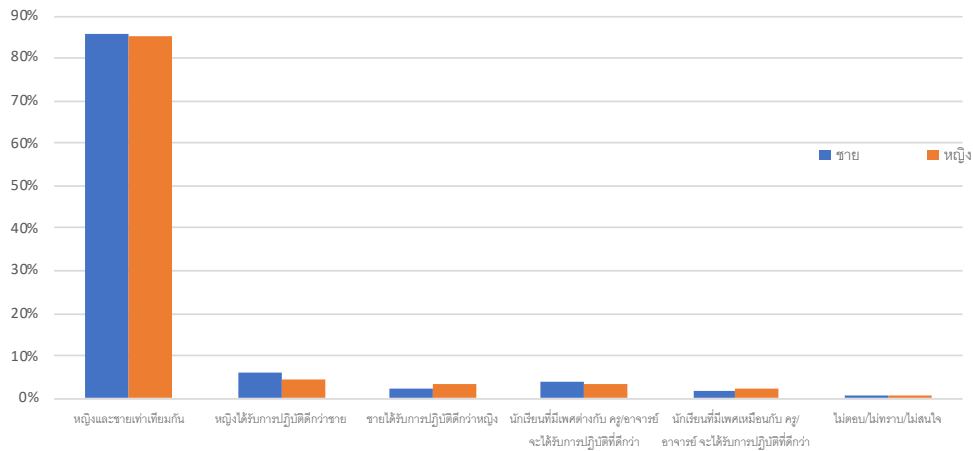
1) การปฏิบัติของครู

คำถามของการศึกษาในประเด็นนี้เน้นการสำรวจความคิดเห็นว่า ครูปฏิบัติต่อนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันหรือไม่ โดยอาจเป็นการปฏิบัติโดยทั่วไปเช่น ความเท่าเทียมในการให้ความสนใจนักเรียนในห้องเรียน การจัดสรรงานที่จะเพิ่มพูนทักษะให้กับนักเรียน การให้รางวัลชื่นชมและการลงโทษ ซึ่งโดยรวมแล้วการสำรวจความคิดเห็นพบว่า ครูปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ในภาพรวมไม่มีข้อแตกต่างมากนักในคำตอบของผู้ให้ข้อมูลต่างเพศหรือต่างภูมิภาค อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจก็เป็นที่น่าสนใจได้ว่ามีความแตกต่างในการตอบของผู้ตอบเพศหญิงและเพศชายกลุ่มที่รู้สึกว่าจะไม่ความไม่เท่าเทียม

ท่านคิดว่า ครู/อาจารย์ ในสถาบันการศึกษาของท่าน ปฏิบัติต่อนักเรียนหญิงและชายเท่าเทียมกันหรือไม่

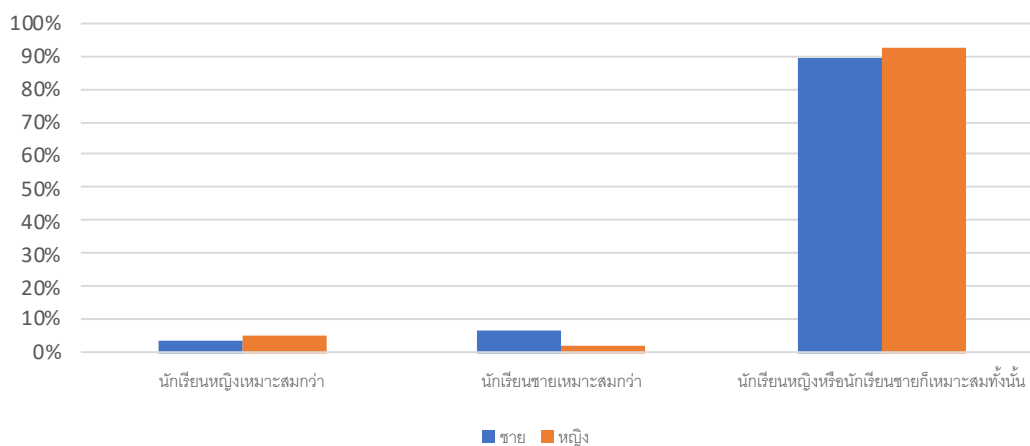
ท่านคิดว่า ครู/อาจารย์ ในสถาบันการศึกษาของท่าน ปฏิบัติต่อนักเรียนหญิงและชายเท่าเทียมกันหรือไม่

2) การบ่มเพาะภาวะผู้นำ

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโรงเรียนคือการบ่มเพาะภาวะผู้นำของนักเรียน ทักษะความเป็นผู้นำ เช่น ความมั่นใจ การจัดการ การตัดสินใจ ล้วนแต่ต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย อย่างไรก็ตามด้วยเจตคติดั้งเดิมที่ว่าบทบาทผู้นำควรเป็นของเพศชาย อาจเกิดเป็นอคติของผู้สอนและส่งผลให้มีได้ผลักตันและหล่อหลอมศักยภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนหญิงอย่างเต็มที่ และยังอาจส่งผ่านความเชื่อไปยังนักเรียนว่าเพศชายเป็นผู้นำได้ดีกว่าเพศหญิง

ในโรงเรียน โดยทั่ว ๆ ไป ท่านคิดว่าใครเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำนักเรียน

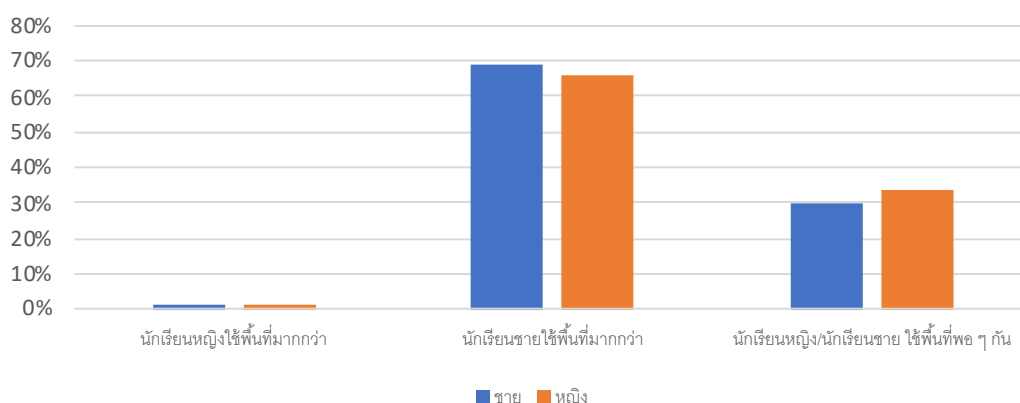

การศึกษาในประเด็นนี้ได้หยิบยกเรื่องผู้นำนักเรียนมาเป็นตัวอย่างของการเป็นผู้นำ นักเรียนส่วนใหญ่ (91.3%) ตอบว่าทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความเหมาะสมในการเป็นผู้นำ ส่วนผู้ที่ตอบว่านักเรียนชายมีความเหมาะสมมากกว่ามีจำนวนผู้ตอบเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย (ชาย 6.7%, หญิง 2.1%) แม้ผลจากการสำรวจความคิดเห็นพบว่าโดยทั่วไปทั้งหญิงและชายล้วนมีความเหมาะสมในการเป็นผู้นำ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้น ยังคงพบว่าทั้งในประเทศไทยและในอาเซียนนักเรียนชายได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนหญิง ยกเว้นในประเทศพม่าซึ่งได้มีการจัดสรรให้มีนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำห้องและผู้นำอื่นในโรงเรียนมีจำนวนเท่า ๆ กัน

3) การใช้พื้นที่ในโรงเรียนเพื่อการศึกษา

นักเรียนหญิงและชายควรได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการใช้พื้นที่ของโรงเรียนสำหรับการเล่นกีฬา และทำกิจกรรมต่าง ๆ ในประเทศไทยยังคงมีกีฬาบางประเภท เช่น ฟุตบอล ที่ถูกมองว่าเป็น “กีฬาของผู้ชาย” จึงยากสำหรับที่ผู้หญิงจะเข้าไปร่วมเล่นด้วย ในหลาย ๆ โรงเรียนจะเห็นได้ว่าพื้นที่ของสนามบาสเกตบอลและฟุตบอลนั้นมักเต็มไปด้วยผู้เล่นเพศชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงขาดโอกาสที่พัฒนาทักษะกีฬาและความแข็งแรงของร่างกาย นักเรียนหญิงมักถูกจำกัดให้ทำกิจกรรมที่สังคมมองว่าเป็นกิจกรรมของเพศหญิง และผลของการสำรวจความคิดเห็นก็ตอกย้ำในประเด็นนี้ โดยผู้ที่เข้าร่วมการสำรวจถึง 67.9% ให้ความเห็นว่านักเรียนชายใช้พื้นที่ในโรงเรียนมากกว่านักเรียนหญิง

กำหนดว่าการใช้พื้นที่ในโรงเรียนเพื่อการศึกษา ใครใช้พื้นที่มากกว่ากัน ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

2.2. บทบาททางเพศ

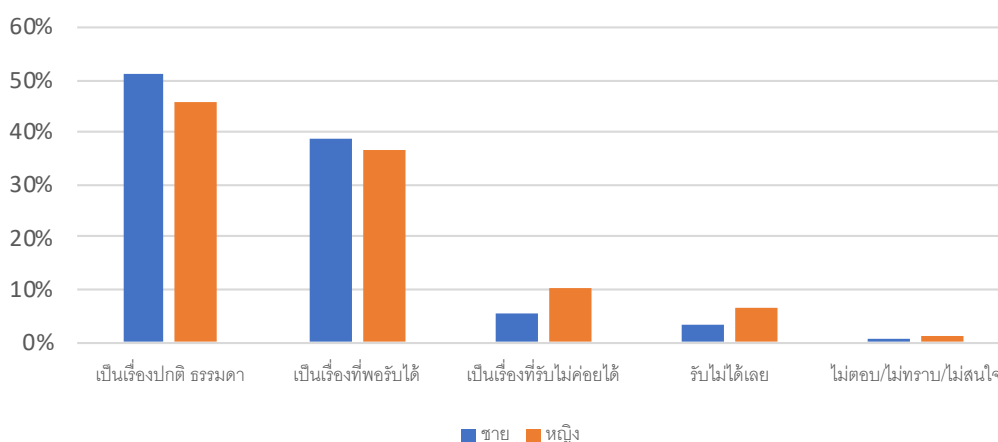
บทบาททางเพศเป็นบรรทัดฐานพฤติกรรมที่แต่ละสังคมวางไว้ว่าเหมาะสมสำหรับแต่ละเพศ¹ ในสังคมไทยเราจะเห็นการแบ่งบทบาทเช่นนี้อย่างชัดเจนว่างานใดควรเป็นของผู้ชาย ผู้หญิง เด็กชาย เด็กหญิง โดยมีพื้นฐานมาจากบรรทัดฐานดั้งเดิมนี้เอง ตัวอย่างเช่น เด็กหญิงมักถูกสอนและจัดสรรให้ทำงานบ้าน ส่วนเด็กผู้ชายมักจะได้เล่นหรือให้ช่วยงานที่ใช้อุปกรณ์เครื่องกลและอิเล็กทรอนิกส์

1) บทบาททางเพศภายในบ้าน

บทบาทที่สังคมวางไว้สำหรับเพศหญิงและชายอาจจะสังเกตเห็นได้ชัดเจนขึ้นเมื่อมองมายังภาพของการใช้ชีวิตในบ้านของชายและหญิง ในการสำรวจครั้งนี้ได้ศึกษาในประเด็นนี้ โดยถามความเห็นต่อบทบาทดั้งเดิมกับบทบาทที่สลับด้านกัน

บทบาทดั้งเดิม

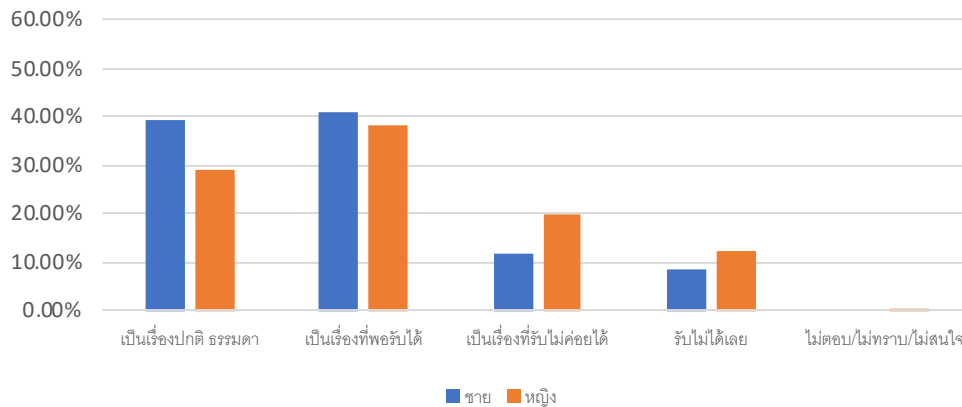
**รูปแม่และลูกสาวทำกับข้าวและล้างจาน
ในขณะที่พ่อและลูกชายนั่งดูกีฬาทางโทรทัศน์**

¹ UNICEF (2017). <https://www.unicef.org/rosa/media/1761/file/Gender%20glossary%20of%20terms%20and%20concepts%20.pdf>

บทบาทสลัبد้าน

**รูปแบบทำงานอยู่กับคอมพิวเตอร์ ส่วนลูกสาวเล่นเกมสับบโทรศัพท์มือถือ
ในขณะที่พ่อและลูกชายซักผ้าและดูบ้าน**

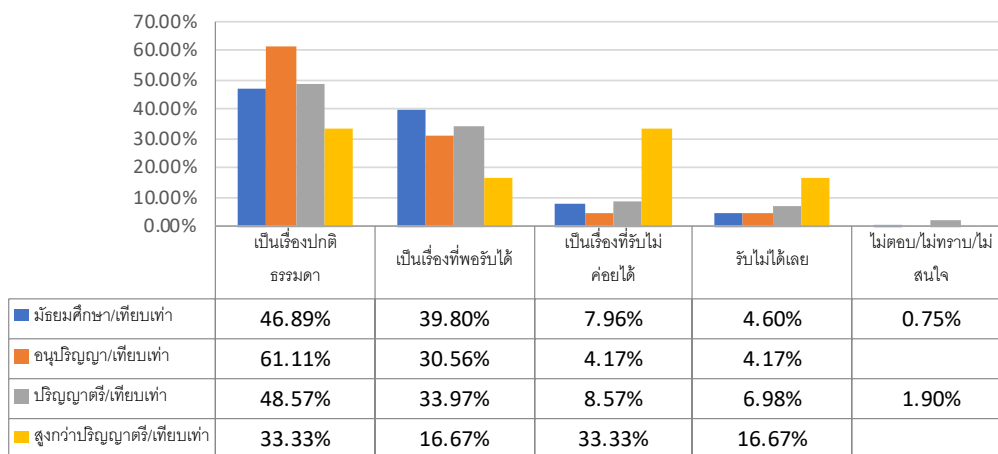

บทบาทดั้งเดิมในบ้านที่ชินตามักจะเป็นภาพของผู้หญิงทำงานบ้านหรือผู้ชายดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์ ในการสำรวจความคิดเห็นก็พบว่าผู้ร่วมตอบคำถามสำรวจคิดเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด (ชาย 51.32%, หญิง 45.58%) รู้สึกว่าภาพที่เป็นบทบาทดั้งเดิมนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา ส่วนที่น่าสนใจคือกรณีที่เมื่อบทบาทสลับกัน ผู้ตอบทั้งเพศหญิงและชายไม่ได้รู้สึกว่า是一件เรื่องปกติธรรมดาในสัดส่วนที่สูงที่สุดดังเช่นคำตอบของบทบาทดั้งเดิม โดยเฉพาะผู้ตอบที่เป็นผู้หญิง มีจำนวน 39.08% ที่รู้สึกว่า “เป็นเรื่องที่พอรับได้” มากกว่า “เป็นเรื่องปกติธรรมดา” (29.24%)

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการสำรวจโดยพื้นฐานระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำที่สุด คือระดับมัธยมศึกษาชั้น โดยทั่วไปมีความคิดเห็นว่าทั้งบทบาทดั้งเดิมและบทบาทสลัبد้านนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดาและเป็นเรื่องที่พอรับได้ สำหรับกลุ่มที่มีการศึกษาสูงสุดคือระดับสูงกว่าปริญญาตรีนั้นพบว่าไม่มีผู้ใดตอบว่าบทบาทสลัبد้านนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา และในกลุ่มนี้มีผู้ตอบกว่าครึ่งที่มีความเห็นว่าบทบาทสลัبد้านนั้นเป็นเรื่องที่รับไม่ค่อยได้ ผลการสำรวจนี้จึงชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในประเทศไทยมิได้มีบทบาทมากนักในการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานและคุณค่าดั้งเดิมเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย

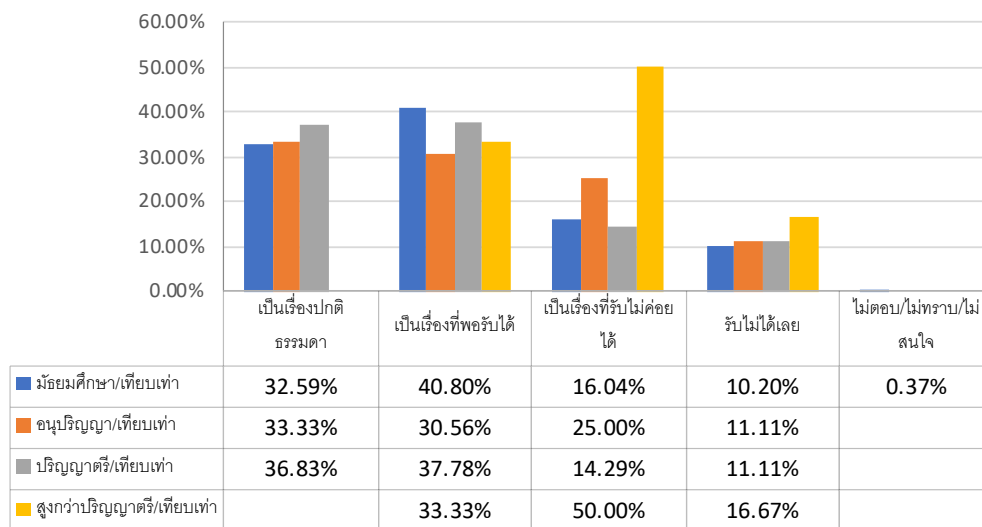
บทบาทดั้งเดิม

รูปแม่และลูกสาวทำกับข้าวและล้างจาน ในขณะที่พ่อและลูกชายนั่งดูกีฬาทางโทรทัศน์

บทบาทสลัปดาห์

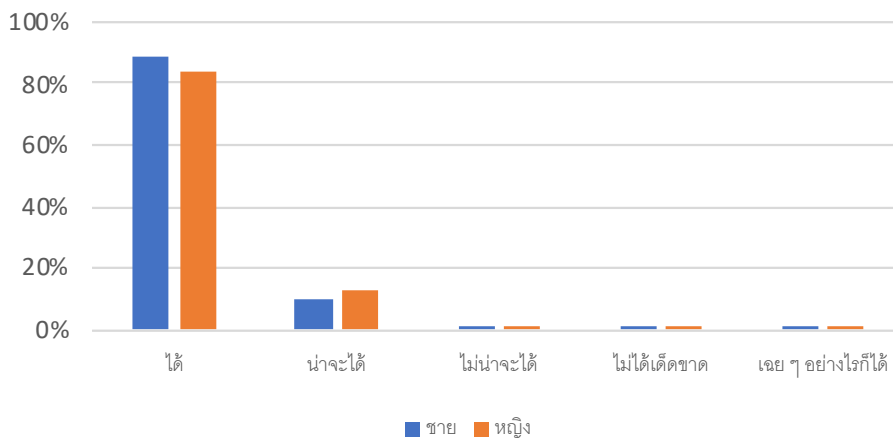
รูปแม่ทำงานอยู่กับคอมพิวเตอร์ ส่วนลูกสาวเล่นเกมสบนโทรศัพท์มือถือ ในขณะที่พ่อและลูกชายซักผ้าและดูบ้าน

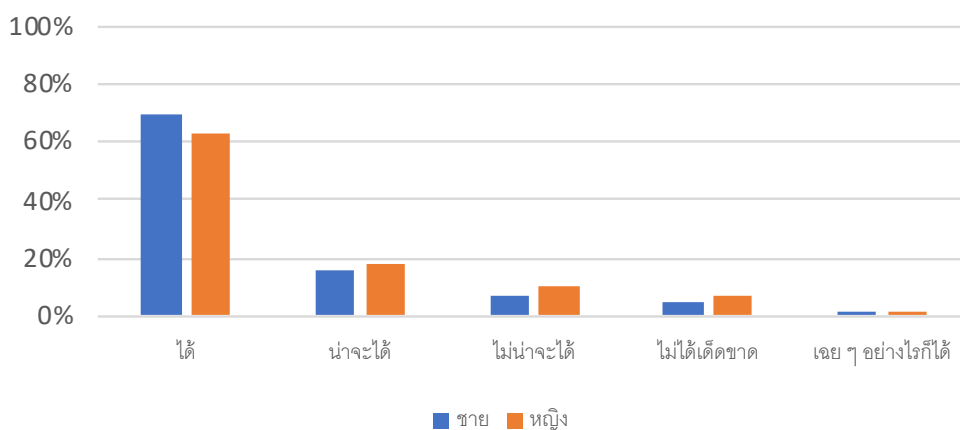
2) ความสัมพันธ์ของหญิงและชาย

ความสัมพันธ์ของหญิงและชายก็แสดงออกถึงบทบาททางเพศได้เช่นกัน โดยในสังคมไทยนี้บทบาททางเพศดั้งเดิมของการจับและเกี่ยวพาราสีมีกำหนดว่าเป็นบทบาทที่ฝ่ายชายควรเป็นคนเริ่ม และฝ่ายหญิงนั้นควรต้องเรียบร้อยรักษานวลสงวนตัว การสำรวจความคิดเห็นได้ศึกษาถึงบทบาทของหญิงชายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ในสองคำถาม คือ (1) ฝ่ายหญิงจะเข้าไปจับผู้ชายก่อนได้หรือไม่ และ (2) ผู้หญิงจะขอผู้ชายแต่งงานก่อนได้หรือไม่

ท่านคิดว่า ผู้หญิงจะเข้าไปจับผู้ชายก่อน ได้หรือไม่

ท่านคิดว่า ผู้หญิงจะขอผู้ชายแต่งงานก่อน ได้หรือไม่

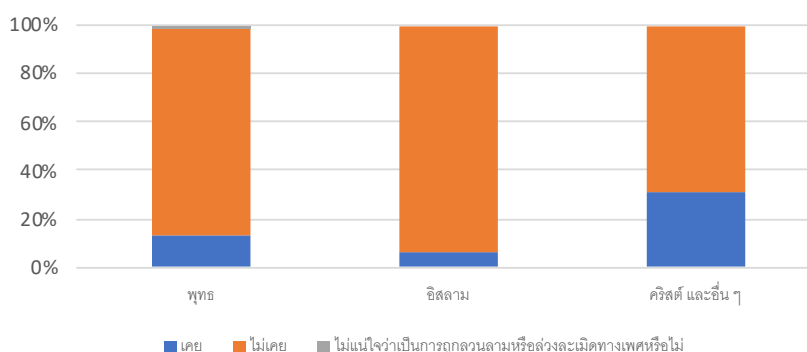
ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการก้าวข้ามเจตคติดั้งเดิมที่จำกัดบทบาทของผู้หญิงในประเด็นนี้ โดยในทั้งสองคำถามมีผู้ที่ตอบว่า “ได้” เป็นจำนวนที่สูงมาก โดยผู้จำนวนชายที่ให้คำตอบดังกล่าวมีมากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าในคำถามที่สอง ที่กล่าวถึงเรื่องการที่ผู้หญิงจะขอผู้ชายแต่งงานก่อนได้หรือไม่นั้น

มีผู้ตอบว่า “ได้” เป็นจำนวนที่น้อยกว่าในข้อแรกซึ่งเป็นเรื่องของกรณีที่ผู้หญิงจีบผู้ชายก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการก้าวข้ามนั้นยังมีได้เป็นไปโดยสมบูรณ์

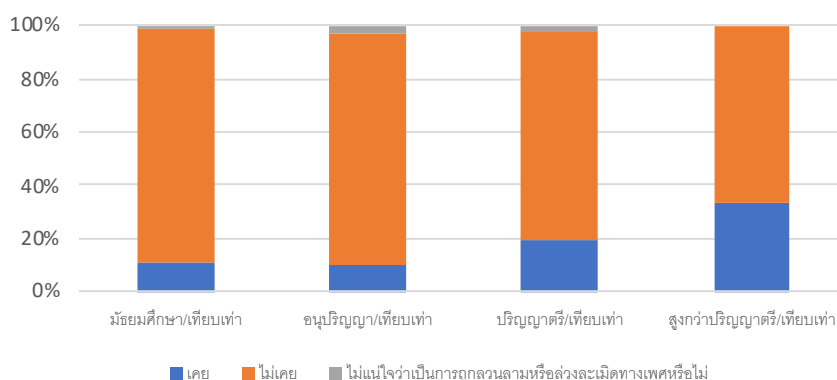
2.3 การล่วงละเมิดทางเพศ

การล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเยาวชนยังคงเป็นประเด็นสำคัญ ในการสำรวจความคิดเห็นครั้งนี้ผู้ตอบส่วนใหญ่ (85%) ให้ความเห็นว่าทั้งตัวเองและเพื่อนไม่เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ อย่างไรก็ตาม ผลสำรวจแสดงให้เห็นสัดส่วนของความแตกต่างของความเห็นของผู้ตอบที่มาจากต่างศาสนา หรือมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ นอกจากพุทธและอิสลาม รวมทั้งผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงสุดที่ระบุว่าตนเองหรือเพื่อนเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ท่านหรือเพื่อนของท่าน เคยถูกลวนลาม หรือล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่

ท่านหรือเพื่อนของท่าน เคยถูกลวนลาม หรือล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่

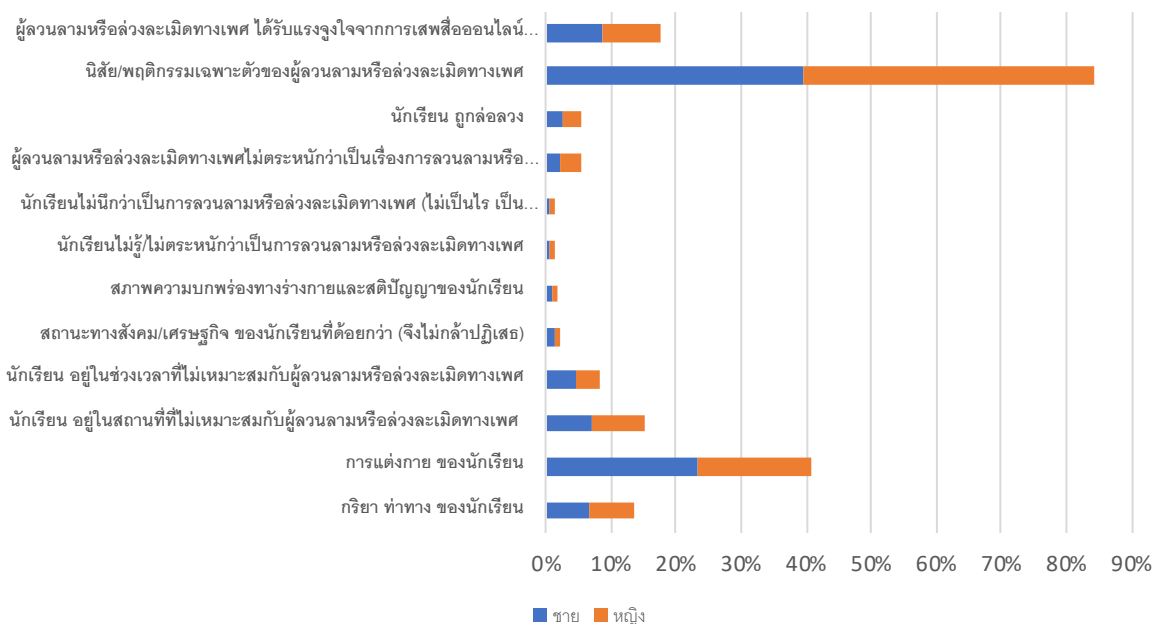

ในประเด็นเดียวกันนี้ เมื่อสำรวจความคิดเห็นว่ากรณีถูกเพื่อนหรือบุคคลอื่นล้วงละเมิดทางเพศ จะบอกใครหรือหน่วยงานใด ผลของคำตอบสรุปได้ดังนี้ คือ

- หากการล้วงละเมิดทางเพศนั้นเป็นการกระทำโดยครู ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า จะบอกพ่อแม่ ผู้ปกครอง (66.71%) ครู (21.89%) และตำรวจ (18.13%)
- หากการล้วงละเมิดทางเพศนั้นเป็นการกระทำโดยเพื่อนหรือบุคคลอื่น ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า จะบอกพ่อแม่ผู้ปกครอง (55.6%) ครู (28.6%) และตำรวจ (19%)

ความเห็นดังกล่าวนี้เมื่อเปรียบเทียบคำตอบระหว่างผู้ตอบต่างศาสนา ภูมิภาค และระดับการศึกษา แล้วไม่มีความแตกต่างกันนัก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ยังเป็นบุคคลซึ่งเยาวชนให้ความไว้วางใจในการช่วยเหลือเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ร้ายแรงกรณีล้วงละเมิดทางเพศ ดังนั้นสำหรับผู้ปกครองและครูจึงมีความสำคัญที่จะพิจารณาแนวทางการทำงานร่วมกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีล้วงละเมิดทางเพศที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งการดูแลในเรื่องนี้เป็นประเด็นประสาบางอย่างที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างมากเพื่อจะไม่สร้างบาดแผลหรือความเสียหายเพิ่มเติมหากรับมืออย่างไม่เหมาะสม

การที่นักเรียนถูกลวนลามหรือล้วงละเมิดทางเพศนั้นเกิดจากสาเหตุใด

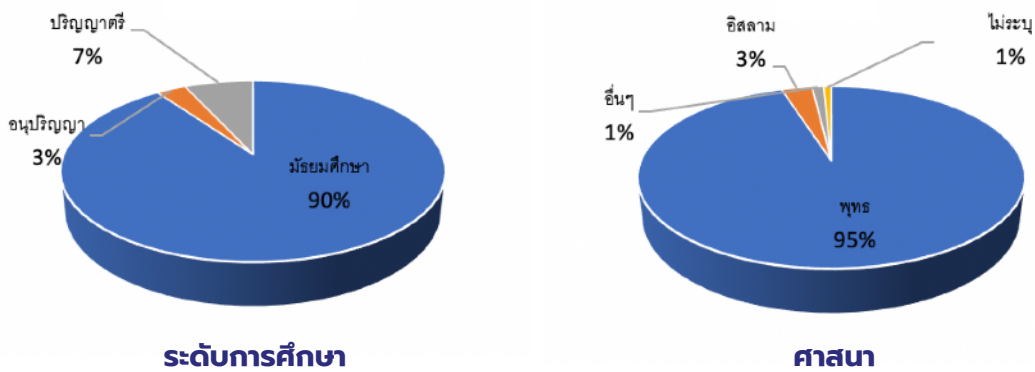
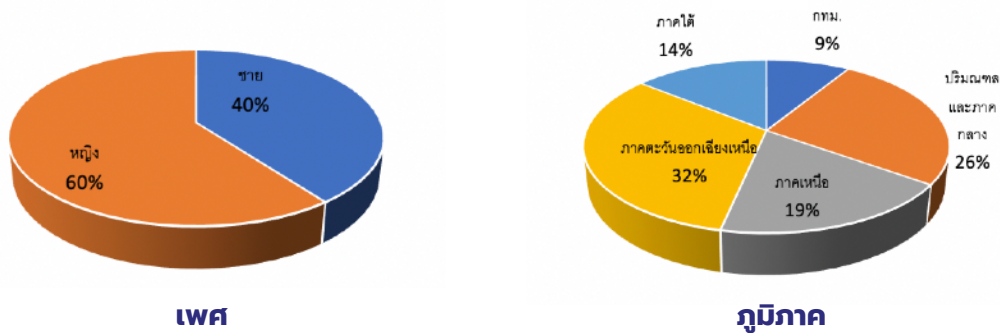
ผลจากการสำรวจความคิดเห็นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศหญิงและชายส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การล้วงละเมิดทางเพศเกิดจากนิสัยหรือพฤติกรรมเฉพาะตัวของผู้ล้วงละเมิด ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้เกิดนิสัยและกลายเป็นพฤติกรรมดังกล่าวมักจะมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ความเชื่อเหมารวมเกี่ยวกับบทบาททางเพศรวมถึงความเป็นหญิงเป็นชาย ซึ่งประเด็นปัจจัยเหล่านี้ควรมีการศึกษาในขั้นลึกต่อไป นอกจากนี้จากผลการสำรวจความคิดเห็นยังพบว่า มีผู้ตอบจำนวนมากพอสมควรที่ให้ความเห็นว่า การล้วงละเมิดทางเพศเกิดจากการแต่งกายของนักเรียน ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ถึงมุมมองที่ว่าความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากตัวผู้ถูกระทำเองเป็นต้นเหตุ มุมมองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงภาพเหมารวมทางเพศที่ยังฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย

การสำรวจความคิดเห็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในประเทศไทย
(สำรวจครั้งที่ 2)

การสำรวจความคิดเห็นครั้งที่สองนี้ เป็นการศึกษาคืบเนื่องจากการสำรวจความคิดเห็นที่ได้ดำเนินการไปเมื่อเดือนกันยายน 2563 โดยศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ร่วมกับนิด้าโพลได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกครั้งในเดือนพฤษภาคม 2564 เกี่ยวกับการกีดกันทางเพศและการคุกคามทางเพศ การสำรวจยังมุ่งเน้นการสอบถามความคิดเห็นของเยาวชน โดยคำถามมีจำนวนทั้งหมด 10 คำถาม แบ่งเป็นประเด็นหลักสองประเด็นคือ การคุกคามทางเพศ และมาตรการของโรงเรียนในการลดความไม่เท่าเทียมทางเพศและการคุกคามทางเพศ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นปัญหาของความไม่เท่าเทียมทางเพศต่าง ๆ ที่นักเรียนหญิงในประเทศกำลังเผชิญอยู่

1. ระเบียบวิธีการศึกษาและข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจสุ่มตัวอย่างจากนักเรียน นักศึกษาที่มีอายุ 15-25 ปี จำนวน 1,308 คน โดยมีสัดส่วนของเพศหญิง 60% และเพศชาย 40% เป็นการสุ่มตัวอย่างจากทั่วประเทศ

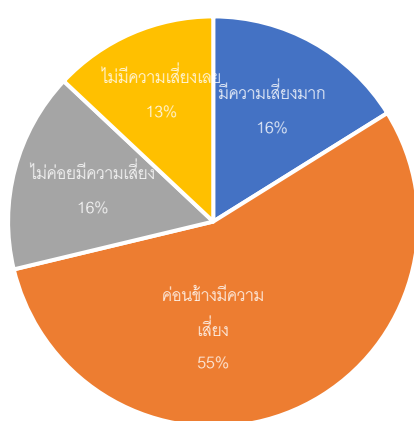
2. ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นประเด็นความคิดเห็นในสองประเด็นหลัก คือ (1) การคุกคามทางเพศ และ (2) มาตรการของโรงเรียนในการลดความไม่เท่าเทียมทางเพศและการคุกคามทางเพศ

2.1 การคุกคามทางเพศ

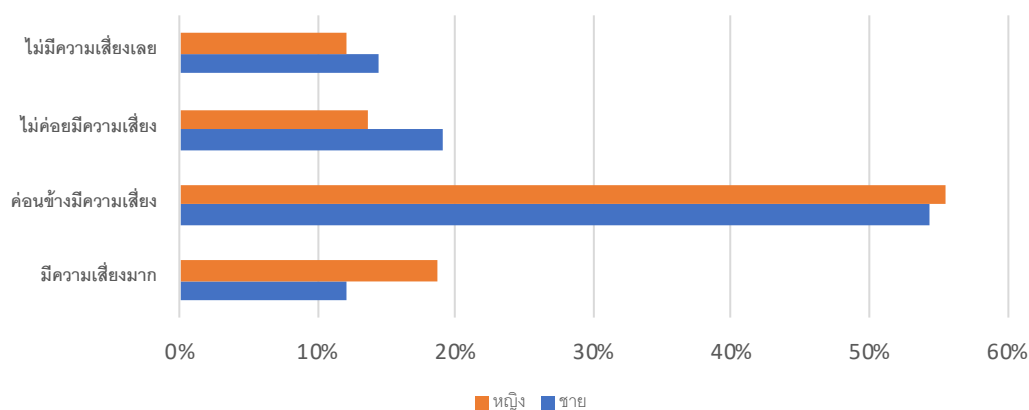
1) ความเสี่ยงจากการคุกคามทางเพศ

ความเสี่ยงจากการถูกคุกคามทางเพศ

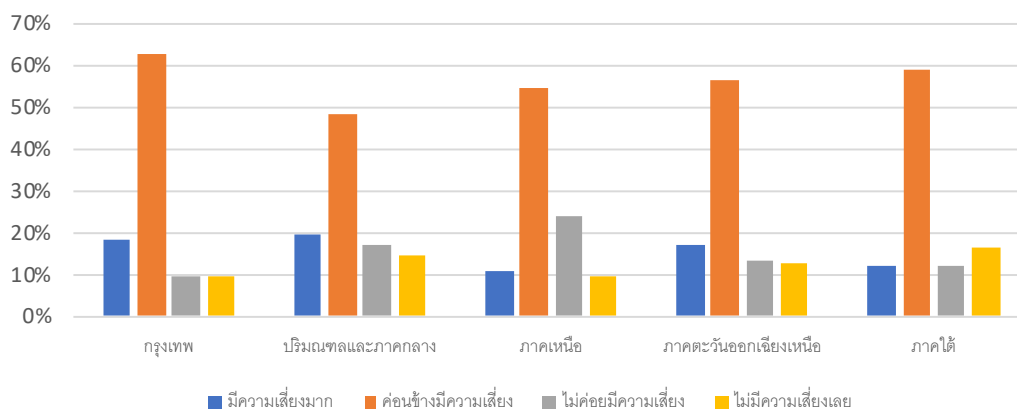

ผลจากการสำรวจความคิดเห็นพบว่า การคุกคามทางเพศยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่นักเรียนจำนวนมากเผชิญอยู่ โดยผู้ตอบ 55.12% ระบุว่าค่อนข้างมีความเสี่ยงที่จะถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียนหรือระหว่างการเดินทางมาโรงเรียน และมีผู้ตอบเพียง 13% ที่ระบุว่าไม่มีความเสี่ยงเลย ทั้งนี้โดยรวมแล้วนักเรียนหญิงรู้สึกว่ามีความเสี่ยงมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนมีความเสี่ยงจากการถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียน หรือระหว่างการเดินทางไปโรงเรียนหรือไม่

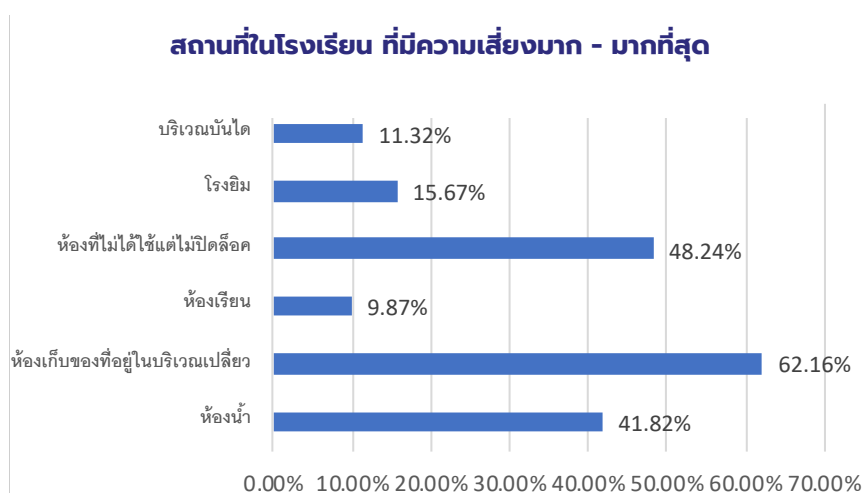
นักเรียนมีความเสี่ยงจากการถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียน หรือระหว่างการเดินทางไปโรงเรียนหรือไม่

นอกจากนั้นยังพบว่ามีความแตกต่างของความเห็นเมื่อเปรียบเทียบผลโดยจำแนกตามภูมิภาค โดยกลุ่มผู้ตอบจำนวนมากจากกรุงเทพฯ รวมทั้งปริมณฑลและภาคกลาง ระบุว่ามีความเสี่ยงมากและค่อนข้างมีความเสี่ยง

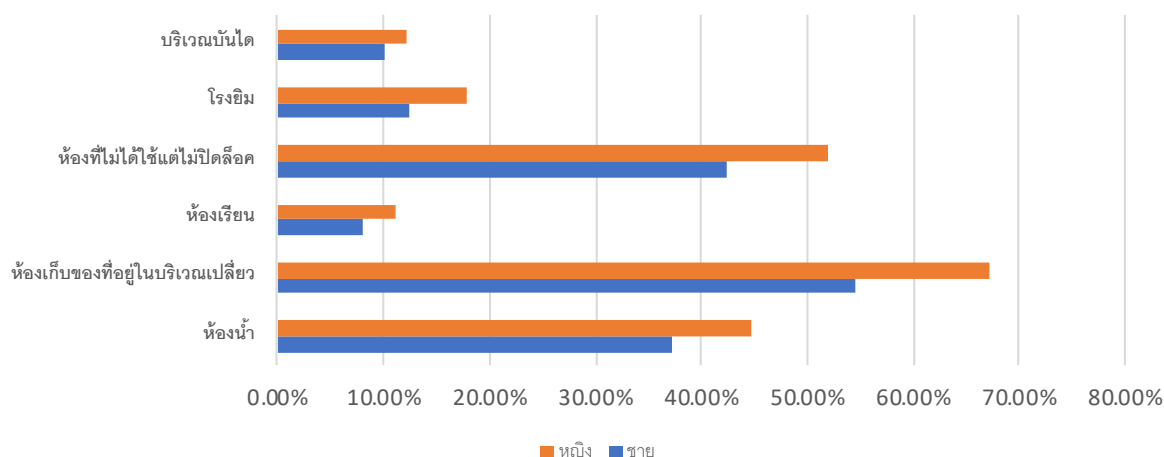
2) สถานที่ในโรงเรียนซึ่งมีความเสี่ยงต่อการคุกคามทางเพศ

สถานที่ในโรงเรียนซึ่งผู้ตอบแบบสำรวจให้ความเห็นว่าเป็นสถานที่ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการคุกคาม ได้แก่ ห้องเก็บของที่อยู่ในบริเวณเปลี่ยว (62.16%) สถานที่ซึ่งเป็นความเสี่ยงรองลงมาได้แก่ห้องเรียน (48.2%) และห้องน้ำ (41.82%) ซึ่งผลการสำรวจนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งระบุสถานที่เหล่านี้ หลายประเทศระบุถึงความเสี่ยงของห้องน้ำซึ่งอยู่ห่างไกลจากตึกเรียน สำหรับสถานที่ความเสี่ยงต่ำได้แก่ ห้องเรียน โรงยิม และบริเวณบันได ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าสถานที่เหล่านี้มีการก่อสร้างที่ต่างกันไปตามแต่การออกแบบ ตัวอย่างเช่นในบางโรงเรียนที่บันไดเป็นแบบโปร่ง มักจะมีกรณีที่นักเรียนชายแอบมองและล้อเลียนนักเรียนหญิงที่เดินขึ้นบันได ซึ่งการกระทำเช่นนี้ก็เป็นารคุกคามทางเพศในรูปแบบหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า แม้แต่สถานที่ซึ่งมีผู้ใช้สอยจำนวนมากก็ยังมีความเสี่ยง โดยแม้มีผู้ตอบจำนวน 51.91% ให้ความเห็นว่าห้องเรียนเป็นสถานที่ซึ่งมีความเสี่ยงต่ำ และโรงยิม (46.33%) ก็เช่นเดียวกัน แต่ในทั้งสองสถานที่นี้ก็มีผู้ที่ให้ความเห็นว่าเป็สถานที่ซึ่งมีความเสี่ยงมากถึงมากที่สุดเช่นกัน (ห้องเรียน 9.87%, โรงยิม 15.6%) ซึ่งนักเรียนหญิงที่มองว่าสถานที่เหล่านี้มีความเสี่ยงจำนวนมากกว่านักเรียนชาย ความคิดเห็นที่แตกต่างกันเหล่านี้ควรจะต้งมีการศึกษาต่อไปถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น

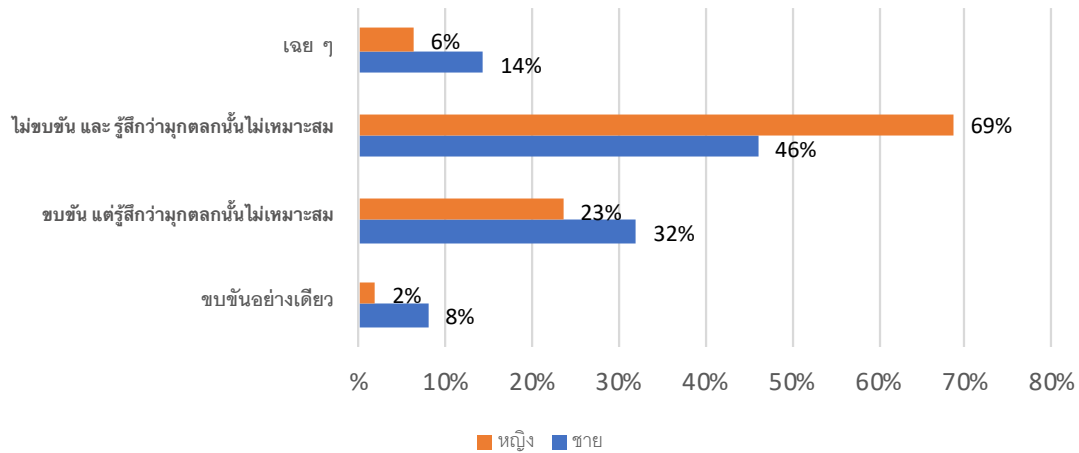
สถานที่ในโรงเรียน ที่ความเสี่ยงมาก - มากที่สุด

3) มุกตลกเหยียดเพศ

มุกตลกต่าง ๆ โดยเฉพาะมุกที่มีเนื้อหาด้านเพศนั้นมีอยู่ในเกือบทุกวัฒนธรรม มุกตลกเหล่านี้มีหลายรูปแบบ เช่น การเล่าเรื่อง นิทานการ์ตูน รูปภาพ คำพวน ซึ่งสิ่งที่ผู้คนทั่วไปมักไม่ได้คำนึงถึงคือมุกเหล่านี้อาจเป็นการคุกคามทางเพศได้ในรูปแบบหนึ่ง นอกจากนั้นถึงแม้มุกตลกที่มีเนื้อหาด้านเพศจะมีความไม่เหมาะสม แต่ก็มีคนอีกเป็นจำนวนมากที่เมื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการใช้มุกเหล่านี้ก็กลับถูกมองว่า “ขาดอารมณ์ขัน” อย่างไรก็ตามผู้ที่รู้สึกตลกขบขันไปกับมุกเหล่านี้ก็อาจยังไม่รับรู้ว่าเขาเป็นเพียงคนกลุ่มน้อยที่รู้สึกเช่นนั้น ดังเช่นในการสำรวจความคิดเห็นในการศึกษาครั้งนี้ที่เมื่อสอบถามถึงความรู้สึกต่อมุกตลกที่มีเนื้อหาด้านเพศ พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ (หญิง 69%, ชาย 46%) ให้ความเห็นว่า “ไม่รู้สึกขบขัน และรู้สึกวามุกตลกนั้นไม่เหมาะสม” ซึ่งความเห็นของผู้ตอบทุกเพศ ภูมิภาค ศาสนา และระดับการศึกษา ล้วนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ทำรู้สึกอย่างไรกับมุกตลกที่มีเนื้อหาด้านเพศ หรือการล้อเลียนด้านเพศสภาพ

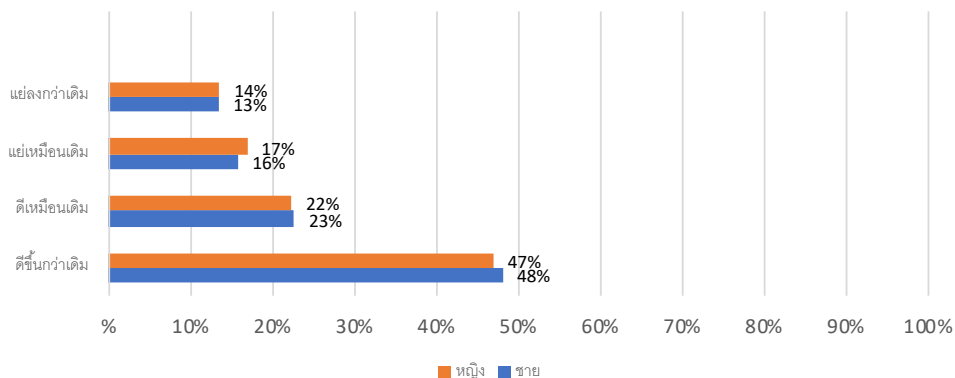

2.2 มาตรการของโรงเรียนในการลดความไม่เท่าเทียมทางเพศและการคุกคามทางเพศ

1) ความไม่เท่าเทียมทางเพศในโรงเรียน

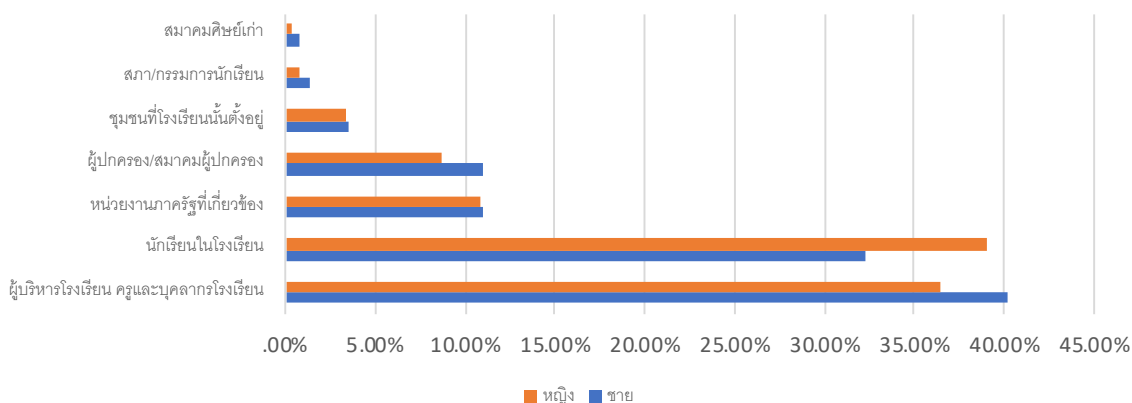
โรงเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน การเหมารวมทางเพศอาจถูกตอกย้ำโดยที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนไม่รู้ ผ่านทางหลักสูตรการเรียนการสอน ภาษา กีฬา ครู บุคลากรในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมโดยรวมของโรงเรียน อย่างไรก็ตามในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมทางเพศในโรงเรียน ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานการณ์ปัจจุบันนั้นดีขึ้นกว่าในอดีต

ปัจจุบันการจัดการเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเพศในโรงเรียนเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับในอดีต

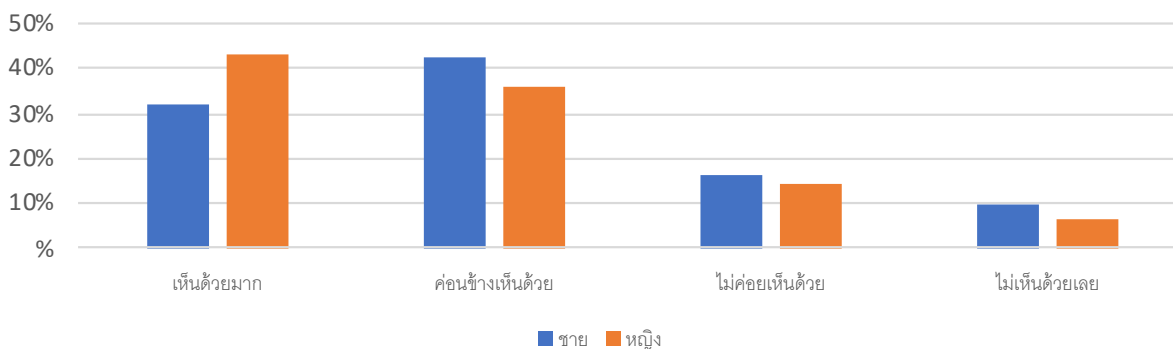
ในการศึกษาหนทางเพื่อนำไปสู่การลดความไม่เท่าเทียมทางเพศในโรงเรียน การสำรวจความคิดเห็น สอบถามถึงกลุ่มผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศในโรงเรียน ซึ่งผู้ตอบส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรโรงเรียน (37.39%) และนักเรียน (36.39%) มีบทบาทสำคัญ เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น เช่น หน่วยงานภาครัฐ (10.93%) ผู้ปกครองและสมาคมผู้ปกครอง (9.63%) สภานักเรียน (1%) และสมาคมศิษย์เก่า (0.54%)

กลุ่มใดสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเพศในโรงเรียน

นอกจากนี้ด้วยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ โรงเรียนสามารถปรับปรุง สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยได้ เช่น การปรับปรุงห้องน้ำ ผู้หญิงมักจะเข้าห้องน้ำบ่อยกว่าและใช้เวลานานกว่า ผู้ชาย แต่เรากลับพบว่าโรงเรียนมักจะมีจำนวนห้องน้ำชายและหญิงจำนวนเท่ากัน ซึ่งทำให้คิวแถวเข้าห้องน้ำ ของห้องน้ำหญิงยาวกว่ามาก และทำให้นักเรียนหญิงยังต้องเสียเวลานานกว่าในการเข้าห้องน้ำเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนชาย ในการศึกษาจึงสำรวจความคิดเห็นในประเด็นว่า โรงเรียนควรมีจำนวนห้องน้ำหญิงมากกว่า ห้องน้ำชายหรือไม่ ซึ่งผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย

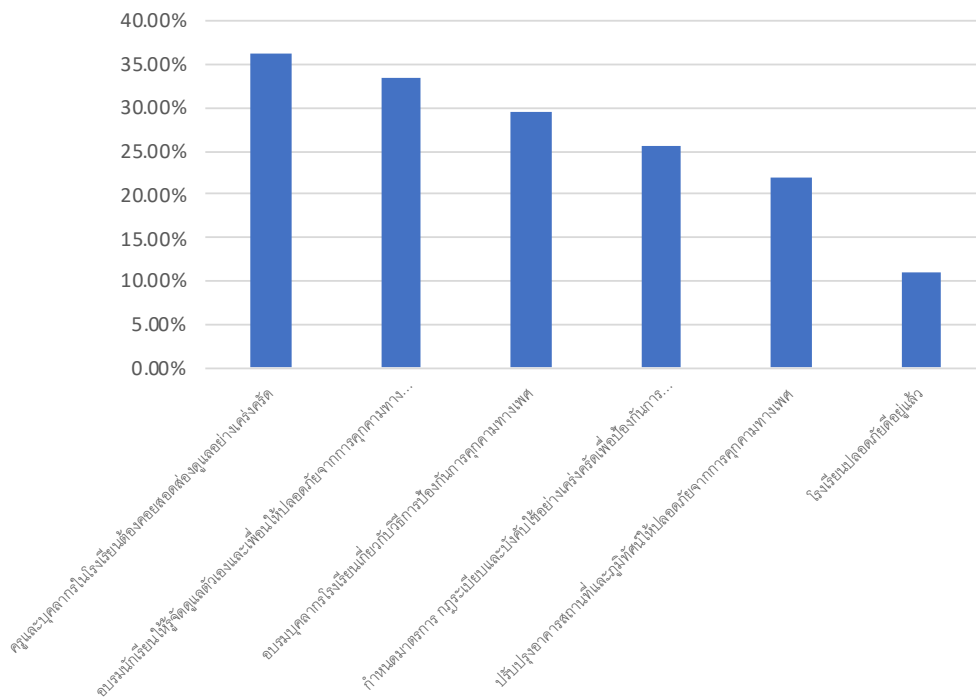
ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ในโรงเรียนควรมีจำนวนห้องน้ำหญิงมากกว่าห้องน้ำชาย

3. บทบาทของโรงเรียนในการป้องกันการคุกคามทางเพศ

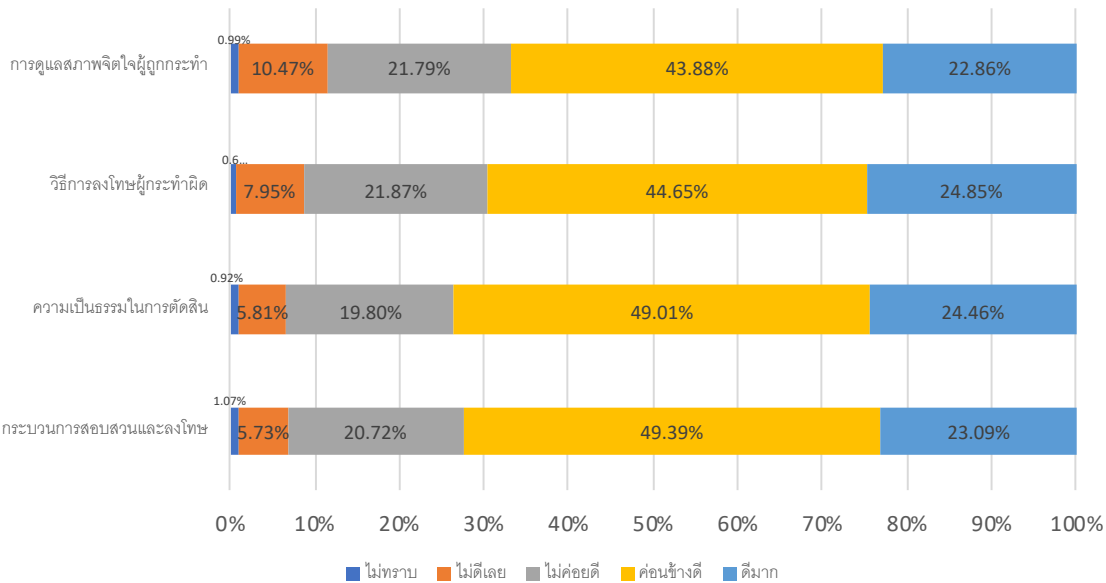
มาตรการป้องกัน ในด้านบทบาทของโรงเรียนในการป้องกันการคุกคามทางเพศนั้น ผู้ตอบ 33.24% มีความคิดเห็นว่าครูและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องคอยสอดส่องดูแลนักเรียนและผู้เข้ามาในโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และผู้ตอบอีกจำนวน 33.56% เห็นว่าควรมีการอบรมนักเรียนให้รู้จักดูแลตัวเองจากการคุกคามทางเพศ นอกจากนี้มีผู้ตอบจำนวน 29.51% เห็นว่าโรงเรียนควรกำหนดมาตรการ กฎระเบียบและบังคับใช้อย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการคุกคามทางเพศ และผู้ตอบจำนวน 21.94% เห็นว่าโรงเรียนควรปรับปรุงอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ให้ปลอดภัยจากการคุกคามทางเพศ โดยผู้ที่มีความเห็นว่าโรงเรียนปลอดภัยดีอยู่แล้วมีเพียง 11.01%

โรงเรียนควรปรับปรุงในเรื่องใด เพื่อสร้างความปลอดภัยจากการคุกคามทางเพศ

มาตรการดูแลกรณีการคุกคามทางเพศ สำหรับกรณีมาตรการการดูแล เมื่อเกิดสถานการณ์การคุกคามทางเพศขึ้น การศึกษาในครั้งนี้ได้สอบถามความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีมาตรการอย่างไรในการบริหารดูแล ซึ่งมาตรการเหล่านี้อาจรวมถึง (1) มาตรการการตรวจสอบและการลงโทษ (2) ความยุติธรรมของคดี (3) กระบวนการในการลงโทษ และ (4) การดูแลจิตใจของผู้ถูกรักษา โดยผู้ตอบส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าโรงเรียนบริหารจัดการสถานการณ์ทั้งสี่มิตินี้ได้ดี (49.39%, 49.01%, 44.65%, และ 43.88% ตามลำดับ)

มาตรการในการดูแลของโรงเรียนกรณีการคุกคามทางเพศ

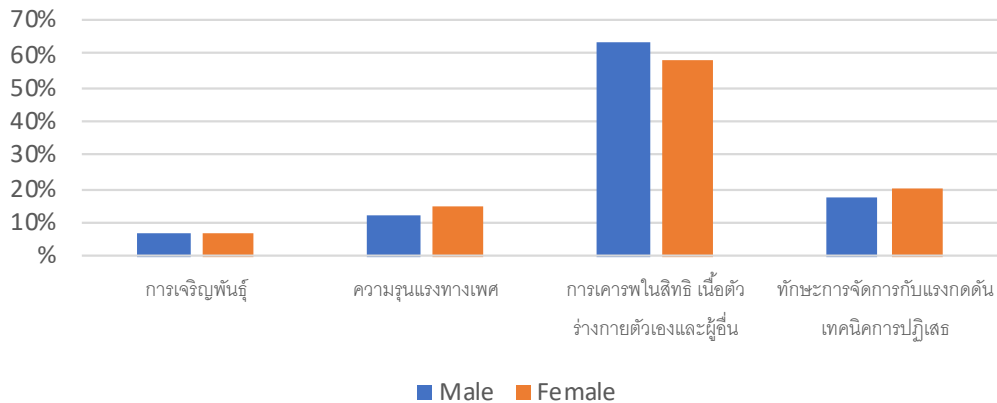
จากผลการศึกษาแสดงถึงมาตรการในการดูแลของโรงเรียนในกรณีการดูแลและบริหารจัดการกรณีการคุกคามทางเพศที่มีการปรับปรุงได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการคุกคามทางเพศก็ยังคงเป็นปัญหาที่ยังมีอยู่ในโรงเรียน โดยมีผู้ตอบการสำรวจความคิดเห็นนี้จำนวนน้อยมากที่รู้สึกว่าเป็นสถานที่ปลอดภัยจากการคุกคามทางเพศ อย่างไรก็ตามความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ตอบส่วนใหญ่รับรู้ถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของโรงเรียน และผู้ตอบยังรับรู้ถึงบทบาทสำคัญของโรงเรียนและบุคลากรของโรงเรียนในการป้องกัน ดูแล และลงโทษกรณีการคุกคามทางเพศ และนักเรียนก็รับรู้ความรับผิดชอบโรงเรียนและบุคลากรของโรงเรียน

เพศศึกษา เยาวชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์และเพศอยู่เสมอ ข้อมูลเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปในสื่อและในหมู่เพื่อน ซึ่งคุณภาพของข้อมูลความรู้นั้นก็มีความหลากหลาย และความรู้ที่ผิดอาจสร้างอันตรายได้ ดังนั้นเพศศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญ ซึ่งหากมีการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างผลเชิงบวกต่อนักเรียน ทั้งในช่วงระหว่างการเล่าเรียนจบจนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

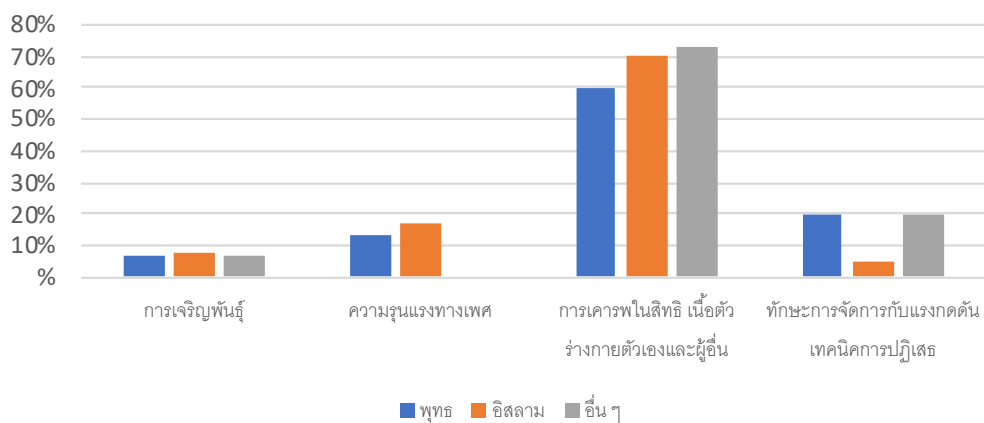
การศึกษาจากรายงานผลการวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษา² พบว่ายังมีช่องว่างในการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรที่ยังไม่ได้ครอบคลุมถึงหัวข้อที่เกี่ยวกับเพศสภาวะ อำนาจ สิทธิ ความเท่าเทียมและความหลากหลายทางเพศ บรรยากาศการเรียนที่ไม่เอื้อต่อการตั้งคำถาม ทักษะของครูผู้สอนในการจัดการสอนเพศวิถีศึกษา การขาดแคลนเอกสารตำรา และการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นข้อท้าทายสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข สำหรับผู้เรียนนั้นการสำรวจความคิดเห็นในครั้งนี้ได้

ถามในประเด็นหัวข้อที่สนใจเรียนรู้ ซึ่งผู้ตอบชาย (63%) และหญิง (58%) ให้ความสำคัญเห็นว่า หัวข้อที่เกี่ยวกับการเคารพสิทธิส่วนบุคคลและร่างกายของตัวเองและผู้อื่นเป็นหัวข้อการเรียนรู้ที่สำคัญ และหัวข้อรองลงมาได้แก่การมีทักษะการจัดการกับแรงกดดันและเทคนิคการปฏิเสธ ซึ่งความเห็นเหล่านี้ไม่แตกต่างกันในผู้ตอบทุกศาสนา

**การเรียนการสอนเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์และความปลอดภัยทางเพศ
หัวข้อใดสำคัญที่สุด**

**การเรียนการสอนเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์และความปลอดภัยทางเพศ
หัวข้อใดสำคัญที่สุด**

Center for Philanthropy and Civil Society
National Institute of Development Administration

Department of Women's Affairs and Family Development
Ministry of Social Development and Human Security